

K

997/1950,7,8

342.533(497.4)"1950"

019510254

COBISS 0 grafski zapiski

LJUDSKE SKUPŠČINE

LJUDSKE REPUBLIKE SLOVENIJE

VII. redno zasedanje

13. - 14. junija 1950

in

VIII. redno zasedanje

14. decembra 1950

Izdala Ljudska skupščina LRS

1951

Stenografski zapiski

LJUDSKE SKUPŠČINE
LJUDSKE REPUBLIKE ŠLOVENIJE

VII. redno zasedanje
13. junija - 14. junija 1950

Izdala Ljudska skupščina LRS
1951

Stenografski zapiski
LJUDSKE SKUPŠČINE
LJUDSKE REPUBLIKE SLOVENIJE

997

22. XII. 1951

1214

Tisk tiskarne »Toneta Tomšiča« v Ljubljani

I. seja

VII. rednega zasedanja

Ljudske skupščine Ljudske republike Slovenije

ki se je vršila dne 13. junija 1950 v Ljubljani

Predsednik: dr. Ferdo Kozak.

Tajnik: Mira Tomšič.

PRISOTNI ČLANI VLADE:

- Miha Marinko, predsednik vlade LRS;
Marijan Brecelj, podpredsednik vlade LRS in predsednik
komiteja za zakonodajo in izgradnjo ljudske oblasti;
Ivan Maček, podpredsednik vlade LRS in minister za gradnje;
Boris Kraigher, minister za notranje zadeve;
Ivan Regent, minister za prosveto;
dr. Jože Potrč, minister za znanost in kulturo;
Zoran Polič, minister za finance;
Martin Greif, minister za delo;
Franc Simonič, minister za kmetijstvo;
dr. Marjan Ahčin, minister za ljudsko zdravstvo;
dr. Heli Modic, minister za pravosodje;
Jaka Avšič, minister za gozdarstvo;
dr. Anton Kržišnik, minister za socialno skrbstvo;
Leopold Krese, minister za državne nabave;
dr. Jože Pokorn, minister v vladi LRS;
Vlado Krivic, minister, predsednik kontrolne komisije;
Viktor Avbelj, minister, predsednik sveta za blagovni promet;
Ivan Hribar, minister, predsednik sveta za kmetijstvo in go-
zdarstvo;
Tone Fajfar, minister, predsednik sveta za lokalno gospo-
darstvo;
Franc Popit, minister, generalni direktor za rudarstvo;
Tomo Brejc, minister, predsednik komiteja za lokalno indu-
strijo;
Tone Dolinšek, minister, generalni direktor za kovinsko pre-
delovalno in elektroindustrijo;
Ignac Voljč, minister, generalni direktor za lesno industrijo.

Ob 9.20 vstopijo v dvorano predsednik Ljudske skupščine LRS dr. Ferdo Kozak z ostalimi člani predsedstva skupščine ter člani vlade LRS s predsednikom Miho Marinkom na čelu, ki jih ljudski poslanci pozdravijo z dolgotrajnim ploskanjem.

Predsednik skupščine dr. Ferdo Kozak prečita nato ukaz o sklicanju Ljudske skupščine LRS k VII. rednemu zasedanju, ki se glasi:

Na podlagi 1. točke 72. člena ustave LRS izdaja Prezidij Ljudske skupščine LRS

u k a z

o sklicanju Ljudske skupščine LRS k VII. rednemu zasedanju na dan 13. junija 1950.

Ljudska skupščina Ljudske republike Slovenije se skliče k VII. rednemu zasedanju na dan 13. junija 1950.

U. št. 188.

Ljubljana, dne 3. junija 1950.

Prezidij Ljudske skupščine Ljudske republike Slovenije

Sekretar:

Predsednik:

France Lubej l. r.

Josip Vidmar l. r.

Predsednik dr. Ferdo Kozak: Pričenjam 1. sejo VII. rednega zasedanja Ljudske skupščine LRS. Zapisnik današnje seje bo vodila tajnica Mira Tomšičeva.

Ljudska skupščina je prejela naslednje zakonske predloge:

Predsednik vlade LRS je predložil Ljudski skupščini v razpravo in sklepanje:

predlog zakona o obrtništvu;

predlog zakona o gozdovih;

predlog zakona o državljanstvu Ljudske republike Slovenije;

predlog zakona o vzdrževanju stanovanjskih poslopij;

predlog zakona o premoženjskih razmerjih med zakonci;

predlog zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o upravni razdelitvi Ljudske republike Slovenije;

predlog zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o imenih naselij in o označbi trgov, ulic in hiš;

predlog zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o posesti in nošenju orožja.

Vse te zakonske predloge sem izročil v smislu 31. člena poslovnika zakonodajnemu odboru. Odbor je o zakonskih predlogih sklepal, jih v celoti sprejel ter predložil skupščini svoja poročila. Vsi ti zakonski predlogi so bili z obrazložitvami in poročili razmnoženi in razdeljeni ljudskim poslancem.

Vlada LRS je nadalje predložila Ljudski skupščini v potrditev uredbe, ki jih je izdala na podlagi zakona o pooblastilu vladi LRS za izdajanje uredb na področju narodnega gospodarstva.

Prezidij Ljudske skupščine LRS je poslal skupščini predlog o razrešitvi dolžnosti Staneta Kavčiča funkcije podpredsednika Prezidija Ljudske skupščine LRS.

Prezidij Ljudske skupščine LRS je nadalje poslal skupščini v potrditev ukaze, ki jih je izdal v času od 17. januarja do 13. junija 1950.

Predsednik Zveznega sveta in predsednik Sveta narodov sta poslala predsedniku Ljudske skupščine LRS pismi s predlogom, da na podlagi sklepa skupne seje Ljudske skupščine FLRJ z dne 17. aprila 1950 in na predlog ljudskih poslancev obeh svetov, predlagajo republiškim skupščinam, da tudi te izvolijo anketne odbore, in sicer: Anketni odbor za preiskavo odkupnega načina v Ljudski republiki Sloveniji in Anketni odbor za preiskavo načina in stanja preskrbe v Ljudski republiki Sloveniji.

Zakonodajni odbor Ljudske skupščine LRS sporoča, da sta člana zakonodajnega odbora Stane Kavčič in Franc Popit postala člana vlade, zato odbor naproša skupščino, da v smislu poslovnika izvoli v zakonodajni odbor dva nova člana.

Vse to pride na dnevni red, če tako sklene skupščina.

Administrativni odbor in odbor za prošnje in pritožbe Ljudske skupščine LRS sta predložila skupščini naslednji poročili:

Poročilo o delu administrativnega odbora Ljudske skupščine LRS za čas od 30. septembra 1949 do 31. maja 1950 se glasi:

Administrativni odbor Ljudske skupščine LRS vrši redni mesečni pregled blagajne in celokupnega računsko-blagajniškega poslovanja po odobrenem proračunu Ljudske skupščine LRS.

Odbor je do sedaj našel računsko-blagajniško poslovanje v popolnem redu. Zadnji pregled je odbor izvršil dne 12. junija 1950. Po poročilu, ki ga je administrativni odbor dal predsedniku Ljudske skupščine LRS, je bilo računsko-blagajniško poslovanje naslednje:

Odobreni proračun za leto 1949 je znašal	din 4.631.000.—
Iz proračunske rezerve je bilo odobreno	din 684.000.—
Skupaj	din 5.315.000.—
V letu 1949 je bilo potrošeno	din 5.067.161.—
Od odobrenega proračuna in proračunske rezerve ostane nepotrošeno	din 247.839.—
V letu 1949 je bil odobren kredit za investicije	din 1.196.197.—
V letu 1949 je bilo potrošeno	din 1.128.356.—
Od odobrenega kredita ostane nepotrošeno	din 67.841.—
Odobreni proračun za leto 1950 znaša	din 5.716.000.—
Od 1. I. do 31. V. 1950 je bilo potrošeno	din 2.127.490.—
Za potrošnjo od junija do decembra 1950 ostane	din 3.588.510.—

Smrt fašizmu — svobodo narodu!

Tajnik:
Viktor Stopar l. r.

Predsednik:
Franc Černe l. r.

Temu poročilu sledi poročilo o delu odbora za prošnje in pritožbe Ljudske skupščine LRS v času od 21. oktobra 1949 do 20. maja 1950, ki se glasi:

Odbor za prošnje in pritožbe Ljudske skupščine LRS je prejel v času od 20. oktobra 1949 do 20. maja 1950 skupno 41 prošenj oziroma pritožb, katere je obravnaval na štirih sejah.

Sedem prošenj je odbor za prošnje in pritožbe Ljudske skupščine LRS poslal Prezidiju Ljudske skupščine LRS s predlogom, da izda odločbo o dodelitvi redne mesečne doživljenjske podpore. Ostalih 34 prošenj oziroma pritožb je odbor po njihovi vsebini predložil raznim resorom in drugim ustanovam, da jih rešijo v svoji kompetenci ali pa zavrnejo, če ni bila podana zakonita osnova.

Smrt fašizmu — svobodo narodu!

Za tajnika:

Nace Majcen l. r.

Predsednik:

Leopold Maček l. r.

Ljudski poslanci Alojz Diacci, Tone Toman, Mara Bešter in Ivan Šelih so bolni, Niko Belopavlovič, Slavko Furlan, Ivo Svetina, Edvard Kardelj, Boris Kidrič, Franc Leskošek in Rudi Kodrič pa so službeno nujno zadržani ter prosijo, da se jim odobri dopust za čas VII. rednega zasedanja. Predlagam, da jim skupščina odobri zaproseni dopust. (Predlog je bil soglasno sprejet.)

Prehajam na dnevni red, to je na določitev dnevnega reda.

Glede na v uvodu objavljena sporočila predlagam skupščini naslednji dnevni red:

1. Razprava in sklepanje o predlogu zakona o obrtništvu;
2. razprava in sklepanje o predlogu zakona o gozdovih;
3. razprava in sklepanje o predlogu zakona o državljanstvu Ljudske republike Slovenije;
4. razprava in sklepanje o predlogu zakona o vzdrževanju stanovanjskih poslopij;
5. razprava in sklepanje o predlogu zakona o premoženjskih razmerjih med zakonci;
6. razprava in sklepanje o predlogu zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o upravni razdelitvi Ljudske republike Slovenije;
7. razprava in sklepanje o predlogu zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o imenih naselij in o označbi trgov, ulic in hiš;
8. razprava in sklepanje o predlogu zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o posesti in nošenju orožja;
9. potrditev uredb, ki jih je izdala vlada LRS na podlagi zakona o pooblastilu vladi LRS za izdajanje uredb na področju narodnega gospodarstva v času od 17. januarja 1950 do 13. junija 1950;
10. razrešitev dolžnosti podpredsednika Prezidija Ljudske skupščine LRS Staneta Kavčiča;
11. potrditev ukaza Prezidija Ljudske skupščine LRS U. št. 177 z dne 9. februarja 1950 o preosnovi vlade LRS;

12. potrditev ukaza Prezidija Ljudske skupščine LRS U. št. 181 z dne 28. aprila 1950 o ukinitvi ministrstev za industrijo, za lesno industrijo, za elektrogospodarstvo, za rudarstvo in za komunalne zadeve LRS, o ustanovitvi ministrstva za državna posestva vlade LRS in o ustanovitvi sveta za predelovalno industrijo, sveta za energetiko in ekstraktivno industrijo, sveta za blagovni promet, sveta za kmetijstvo in gozdarstvo in sveta za lokalno gospodarstvo vlade LRS;

13. potrditev ukaza Prezidija Ljudske skupščine LRS U. št. 182 z dne 28. aprila 1950 o razrešitvi in imenovanju ministrov vlade LRS;

14. potrditev ukaza Prezidija Ljudske skupščine LRS U. št. 183 z dne 5. maja 1950 o ustanovitvi Gospodarskega sveta vlade LRS;

15. potrditev ukaza Prezidija Ljudske skupščine LRS U. št. 184 z dne 5. maja 1950 o imenovanju predsednika Gospodarskega sveta vlade LRS;

16. potrditev ukaza Prezidija Ljudske skupščine LRS U. št. 185 z dne 10. maja 1950 o razrešitvi in imenovanju ministra za kmetijstvo vlade LRS;

17. izvolitev anketnega odbora Ljudske skupščine LRS za preiskavo načina odkupa v Ljudski republiki Sloveniji;

18. izvolitev anketnega odbora Ljudske skupščine LRS za preiskavo načina in stanja preskrbe v Ljudski republiki Sloveniji;

19. dopolnilna volitev v zakonodajni odbor Ljudske skupščine LRS. Ali sprejme skupščina predloženi dnevni red? (Dnevni red je bil soglasno sprejet.) Hvala! Ugotavljam, da je predloženi dnevni red soglasno sprejet.

Prehajam k prvi točki dnevnega reda, to je k razpravi in sklepanju o predlogu zakona o obrtništvu. Razprava se bo vršila v smislu 36. člena, glasovanje pa v smislu 37. in 47. člena poslovnika.

Pričenjam razpravo in prosim poročevalca zakonodajnega odbora, da da poročilo.

Alojz Colarič: Tovariši ljudski poslanci! Dal bom poročilo zakonodajnega odbora k predlogu zakona o obrtništvu.

O tem zakonskem predlogu in o amandmanih vlade LRS, ki jih je zakonodajnemu odboru na seji predložil zastopnik vlade minister dr. Jože Pokorn in jih to poročilo v celoti navaja, je razpravljal odbor na seji dne 10. junija 1950.

Upošteevajoč predpis 85. člena splošnega zakona o obrtih (Uradni list FLRJ št. 49—412/49), da izdajo ljudske republike na podlagi in po načelih tega splošnega zakona svoje zakone o obrtništvu, in ker je smatral, da je podana potreba po natančni pravni ureditvi obrtništva na način, ki odgovarja razmeram v naši republiki, je bil odbor soglasno mnenja, da je treba republiški zakon o obrtništvu izdati. Nato je odbor razpravljal o posameznih členih zakonskega predloga in je razprava potekala takole:

1. člen: Vlada je predložila amandman, po katerem se ima 1. člen spremeniti takole: „Da bi se zaradi vsestranskega zadovoljevanja ljudskih potreb in dviga življenjskega standarda prebivalstva v socialistični graditvi države obrt pravilno razvijala in pospeševala, organizira in podpira država obrtništvo ter skrbi za usposabljanje obrtniškega narasčaja in za to, da se ohranita in razvijata strokovno obrtniško znanje

in spretnost, ki sta odvisna od osebnih izkušenj in strokovnih sposobnosti obrtnikov.“

Odbor je napis k prvemu členu in 1. člen v predlagani spremenjeni obliki soglasno sprejel.

2.—8. člen: Vsi ti členi so bili brez spremembe soglasno sprejeti.

9. člen: Ta člen je bi soglasno sprejet s spremembo, ki jo je vlada z amandmanom predlagala, da se v tretji vrstici 1. odstavka besede „kot učenec v gospodarstvu“ zamenjajo z besedami „kot vajenec“.

10.—18. člen: Ti členi so bili soglasno sprejeti brez vsake spremembe.

19. člen: Ta člen je bil soglasno sprejet z amandmanom vlade, da se v predzadnji vrstici 6. odstavka besede „odločbo izvršilnega odbora“ zamenjajo z besedami „odločbo poverjenika“.

20.—31. člen: Ti členi so bili soglasno sprejeti brez vsake spremembe.

32. člen: Ta člen je bil soglasno sprejet z amandmanom vlade, da se v prvi vrstici 4. odstavka zamenja beseda „ustanov“ z besedo „zavodov“.

33.—49. člen: Ti členi so bili soglasno sprejeti brez vsake spremembe.

50. člen: Ta člen je bil soglasno sprejet s spremembo, ki jo je predlagala vlada, da se v tretji vrstici 1. odstavka za besedo „obrokih“ postavi pika, besede „po največ 5000 din“, pa črtajo.

51. člen: Odbor je bil soglasno mnenja, naj bi se prvi stavek 1. odstavka glasil: „Državni obrtni mojster sklene pogodbo z izvršilnim odborom tistega ljudskega odbora, katerega obrtni obrat bo vodil.“ To stališče utemeljuje odbor takole: Tudi krajevni ljudski odbori in ljudski odbori mest, ki spadajo k okraju, lahko dajo svoje obrtne obrate državnim obrtnim mojstrom v uporabo, kakor je v drugem odstavku 46. člena zakonskega predloga izrecno navedeno. Sicer je prav, da mora obrtni mojster, kot pravi prvi odstavek 46. člena zakonskega predloga, vložiti prošnjo za priznanje naslova državnega obrtnega mojstra pri izvršilnem odboru okrajnega ljudskega odbora; ko mu je pa naslov priznan, naj sklene pogodbo, če prevzame obrat od krajevnega (mestnega) ljudskega odbora, z izvršilnim odborom krajevnega (mestnega) ljudskega odbora; obrat je podjetje krajevnega (mestnega) ljudskega odbora in spada po splošnem zakonu o ljudskih odborih v njegovo lokalno pristojnost, zaradi česar bi se kršile pravice krajevnih (mestnih) ljudskih odborov kot najvišjih organov ljudske oblasti na svojem območju, če bi pogodbe o takem obrtnem obratu sklepali izvršilni odbori okrajnih ljudskih odborov, ki niso gospodarji tistih obrtnih obratov, kar je bilo v zakonskem predlogu prezrto. Pri formulaciji stavka, kakor je predlagan od zakonodajnega odbora, pa je stvar tudi v takih primerih v polnem pravnem redu. Z navedeno spremembo prvega stavka 1. odstavka je odbor 51. člen zakonskega predloga soglasno sprejel.

52.—63. člen: Ti členi so bili soglasno sprejeti brez vsake spremembe.

64. člen: Zakonski predlog pravilno na številnih mestih pove, na koga je dopustna pritožba proti odločbi prve stopnje. Ni pa to povedano v drugem odstavku 64. člena zakonskega predloga in bi mogli

zaradi tega nastati dvomi, ali je dopustna pritožba na oblastni ljudski odbor, ali na Komite za lokalno industrijo ali pa na ministra za finance. Registrska oblast je — in kolikor to še ni, bo to v kratkem — poverjeništvo za finance okrajnih (mestnih) ljudskih odborov. Da se jasno določi pristojnost druge stopnje v primerih iz drugega odstavka 64. člena, je zakonodajni odbor, ker ta pristojnost pač pripada ministru za finance, mnenja, da se ima 64. člen, ki ga v ostalem zakonodajni odbor sprejema, dopolniti tako, da se vstavi na koncu tega člena med besedo „odločbe“ in piko besede „na ministra za finance“.

65.—85. člen: Ti členi so bili soglasno sprejeti brez vsake spremembe.

86. člen: Ta člen je bil soglasno sprejet s spremembo, ki jo je predlagala vlada LRS, po kateri se na koncu drugega odstavka doda nov stavek: „Likvidatorje zadruga, ki je prenehala po drugem odstavku 83. člena tega zakona, razreši predsednik komiteja za lokalno industrijo po predložitvi zapisnika zbora združnikov.“

87.—101. člen: Ti členi so bili soglasno sprejeti brez spremembe.

102. člen: Ta člen je bil soglasno sprejet s popravkom, da se zamenjajo konec prvega odstavka besede „dokazila o tem, da izpolnjuje vse pogoje za obrtnega mojstra po 31. členu tega zakona“ z besedami „dokazila o svoji strokovni usposobljenosti za obrtnega mojstra in o tem, da izpolnjuje vse pogoje po 31. členu tega zakona“. Ta sprememba se je zdelala zakonodajnemu odboru potrebna zaradi tega, ker v 31. členu niso navedeni „pogoji za obrtnega mojstra“, temveč pogoji, s katerimi lahko dobi obrtni mojster pravico izvrševanja samostojne obrti, in nadalje, ker je zaradi popolnosti navedb v prošnji potreben dokaz, da ima prosilec temeljni pogoj za pridobitev te pravice, to je dokaz o svoji strokovni usposobljenosti za obrtnega mojstra.

103.—107. člen: Ti členi so bili sprejeti soglasno brez spremembe.

108. člen: Ta člen je bil soglasno sprejet s popravkom, predlaganim od vlade LRS, da se tretja točka 1. odstavka glasi takole: „3. če je lastnik obrtnega obrata drugič kaznovan, ker je dopustil, da je nekdo, ki ni imel obrtnega dovoljenja, zlorabil njegovo obrtno dovoljenje za opravljanje obrti (8. točka 132. člena tega zakona).“ Opozarja pa se pri tem, da se mora citacija 8. točke v oklepaju spremeniti v citacijo tretje točke, če se pridruži ljudska skupščina predlogu zakonodajnega odbora na spremembo 132. člena, ki bo pri tem členu obravnavana.

109.—110. člen: Ta dva člena sta bila soglasno sprejeta brez vsake spremembe.

111. člen: Ker smejo po prvem odstavku obrt nadaljevati vdova, pa tudi nedoletni otroci umrlega lastnika zasebnega obrtnega obrata, bi bilo pač socialno krivično, da bi veljal zadnji stavek člena le v prid vdovi, ki skrbi za nedoletne otroke, ne pa tudi za nedoletne otroke, ki so popolne sirote, nimajo torej matere, in se ne morejo preživljati. Iz tega razloga je odbor soglasno sprejel 111. člen s popravkom, da se naj zadnji stavek člena spremeni tako, da se glasi: „Če je vdova nesposobna za delo in skrbi za mladoletne otroke ali če ti nimajo več matere in nimajo drugih sredstev za preživljanje, jim lahko državni organ, ki je izdal obrtno dovoljenje, podaljša pravico, opravljati obrt, dokler traja ta pogoj.“

112.—116. člen : Ti člani so bili sprejeti soglasno brez vsake spremembe.

117. člen : Vlada LRS je predlagala, da se prvi odstavek tega člena spremeni takole: „Določbe tega zakona ne veljajo za tiste, ki opravljajo po krajevnih običajih poleg kmetijstva kakšno obrtno delo kot postranski poklic sami in s člani svoje družine na svojem domu.“ in da se za sedanjim drugim odstavkom doda nov odstavek, ki se glasi: „Taki kmečki obrtniki ne smejo zaposlovati tuje delovne sile in vajencev.“ Sedanji tretji in četrti odstavek pa naj postaneta četrti oziroma peti odstavek. Razen tega je v dosedanjem tretjem odstavku popraviti očitno tiskovno pomoto s tem, da se vstavi pred besedo „pritožba“ beseda „dopustna“.

Odbor je ta člen v spremenjeni obliki soglasno sprejel, vendar s to spremembo, da se naj zaradi večje preciznosti v tretji vrstici 1. odstavka besedica „in“ zamenja z besedico „ali“.

118.—131. člen : Ti člani so bili soglasno sprejeti brez vsakih sprememb.

132. člen : Vlada LRS je predlagala, da se na koncu 7. točke namesto pike postavi podpičje in da se doda nova 8. točka, ki naj se glasi: „8. lastnik obrtnega obrata, ki dopusti, da nekdo, ki nima obrtnega dovoljenja, zlorabi njegovo obrtno dovoljenje za opravljanje obrti.“ Odbor je soglasno sprejel ta člen s predlaganim dodatkom, vendar s to spremembo, da naj bi od vlade na novo predlagana 8. točka postala tretja točka tega člena, medtem ko naj bi dosedanje 3.—7. točka prvotnega vladnega predloga dobile za eno številko višje oštevilčenje. Razlog za to spremembo je, da govori prva in druga točka o šušmarstvu, zaradi česar naj o pomoči k šušmarstvu govori tretja točka, nadaljnje točke pa o drugih prekrških, ki niso v zvezi s šušmarstvom. Pač pa je treba, če se od vlade predlagana 8. točka napravi za tretjo točko tega člena, spremeniti citacijo v tretji točki 1. odstavka 108. člena tako, da se glasi: „(3. točka 132. člena tega zakona).“.

133.—136. člen : Ti člani so bili soglasno sprejeti brez vsake spremembe.

137. člen : Ta člen je bil soglasno sprejet s sledečima spremembama:

a) V tretji vrstici se zamenjajo zaradi večje jasnosti besede „po prejšnjih predpisih“ z besedami „po prej veljavnih predpisih“.

b) zadnji stavek se iz istih razlogov, ki so navedeni k 111. členu, spremeni tako, da se glasi: „Če je vdova nesposobna za delo, pa skrbi za mladoletne otroke ali če ti nimajo več matere in nimajo drugih sredstev za preživljanje, se jim lahko pravica, opravljati obrt, podaljša, dokler ti pogoji trajajo.“.

138. člen : Ta člen je bil soglasno sprejet brez spremembe.

139. člen : Ta člen je bil soglasno sprejet s popravkom očitne tiskovne napake. V četrtem odstavku se mora namreč glasiti namesto „določb 83. do 87. člena“ pravilno „določb 84. do 87. člena“.

140.—141. člen : Ta člena sta bila sprejeta soglasno brez vsake spremembe.

Nato je zakonodajni odbor soglasno sprejel zakonski predlog v celoti z vsemi navedenimi večinoma od vlade LRS predlaganimi spremembami in popravki.

To poročilo je bilo prečitano in odobreno, za odborovega poročevalca pa je bil določen Alojz Colarič.

Poročilo pošilja odbor Ljudski skupščini LRS s predlogom, da ga sprejme in zakonski predlog uzakoni s predlaganimi dopolnitvami in spremembami. Predsednik, tajnik in člani.

Predsednik dr. Ferdo Kozak: Besedo ima minister Tomo Brejc, predsednik komiteja za lokalno industrijo.

Tomo Brejc: Tovariši ljudski poslanci! V dosledni in vztrajni borbi za izgraditev socializma v naši državi ter za vsestransko zadovoljevanje ljudskih potreb in dviganje življenjskega standarda delovnih ljudi je zvezna vlada lansko leto izdelala in predložila, Ljudska skupščina FLRJ pa soglasno odobrila novi zakon o obrtništvu, s katerim so postavljeni zdravi temelji in dane jasne smernice za nadaljnji razvoj in napredek obrtništva v naši državi. Vse, kar je bilo doslej v obrtništvu zdravega in pozitivnega, je dobilo s tem zakonom svoj poudarek, obenem pa so bile upoštevane tudi vse specifičnosti obrtniškega dela.

Obrtništvo ima v naši ekonomiki posebne naloge. V petletnem planu za razvoj našega narodnega gospodarstva zavzema važno mesto v dopolnilni proizvodnji zlasti tam, kjer gre za zadovoljevanje individualnih potreb in za kvalitetno dopolnilno proizvodnjo po naročilu. S tem pa pomen obrtniškega dela še ni izčrpan. Dobro organizirano omrežje obrtniških delavnic, preskrbljenih s potrebnim orodjem, surovinami in polizdelki, lahko razen tega še zadovoljuje veliko število malih toda izredno važnih ljudskih potreb.

Zato je tudi potrebno, da se vloga in značaj obrtništva v našem gospodarstvu uredita z zveznim zakonom, v posameznih republikah pa tudi s posebnim republiškim zakonom.

Skrb Partije in vlade za razvoj obrtništva ni nekaj novega. Zvezna vlada se že od vsega početka zaveda velikega pomena te gospodarske panoge. Spričo dejstva, da bodo z izpolnitvijo petletnega gospodarskega plana, z industrializacijo in elektrifikacijo naše države uresničeni vsi potrebni pogoji za nadaljnji razvoj obrtništva, je zvezna vlada že v zakonu o petletnem gospodarskem planu predvidela povečanje zadružne in privatne proizvodnje ter uslužnostne obrtne dejavnosti v naši republici za 40 % v primeri z letom 1939.

Gospodarski in politični pomen obrtništva je v naši ljudski republici še prav posebno velik zato, ker je bilo obrtništvo pri nas že pred vojno količinsko in kakovostno bolj razvito kot v ostalih delih Jugoslavije. Kvalitetna izdelava in točna postrežba sta znani odliki našega obrtništva in to njegovo pozitivno tradicijo je treba ohraniti in še nadalje razviti. Obrtništvo je v Sloveniji tudi danes na vidnem mestu, vendar še nismo dosegli predvojnega stanja. Številke, ki vam jih bom navedel, bodo povedale, da s stanjem na tem področju naše gospodarske dejavnosti še ne moremo biti zadovoljni in da bodo potrebni nadaljnji napor, da se to stanje izboljša. Iz pregleda obrtniških obratov in zaposlenega osebja v LRS po stanju z dne 31. decembra 1949 je razvidno, da imamo v Sloveniji skupaj 40.502 v obrtništvu zaposlenih oseb v 15.642 obratih.

Od tega števila je 14.099 obrtnih mojstrov, 12.143 obrtnih pomočnikov, 7582 vajencev, 4119 priučenih delavcev, 1573 nekvalificiranega osebja in 986 administrativnih moči.

Te številke nam dajejo po sektorjih lastništva sledečo sliko:

V državnem sektorju imamo 1575 obrtnih obratov s 1358 mojstri, 4951 pomočniki, 2395 vajenci, 1096 priučenimi delavci, 855 nekvalificiranimi delavci in 736 administrativci ali skupaj z 11.391 osebami.

V združenem sektorju imamo 513 obrtnih obratov s 550 mojstri, 1529 pomočniki, 708 vajenci, 517 priučenimi delavci, 117 nekvalificiranimi delavci in 102 administrativcema, skupaj s 3523 osebami.

V sektorju družbenih organizacij imamo 56 obrtnih obratov z 51 mojstri, 235 pomočniki, 130 vajenci, 152 priučenimi delavci, 70 nekvalificiranimi delavci in 85 administrativci, skupaj s 723 ljudmi.

V zasebnem sektorju pa imamo 13.598 obrtnih obratov z 12.140 mojstri, 5428 pomočniki, 4349 vajenci, 2354 priučenimi delavci, 531 nekvalificiranimi delavci in 63 administrativci, skupaj s 24.865 osebami.

Če analiziramo stanje zaposlenih v obrtništvu, vidimo, da zaposluje danes privatni sektor v vseh svojih obratih 24.865 oseb, socialistični sektor pa 15.637 oseb. Če primerjamo te številke s stanjem socialističnega sektorja v obrtništvu v letu 1947, ko je znašalo število v tem sektorju 4159, in v letu 1948, ko je znašalo 11.387 oseb, vidimo, da socialistični sektor v obrtništvu sicer polagoma, toda nenehno raste.

Od skupnega števila 15.642 obrtnih obratov je 2497 reparaturnih in 1145 uslužnostnih delavnic.

Od skupnega števila 40.502 delovne sile v obrtništvu je zaposlenih v reparaturnih delavnicah 2497 oseb in v uslužnostnih delavnicah 1145 oseb.

Te številke pa nam več povedo, če jih primerjamo v posameznih obrtnih strokah s številčnim stanjem prebivalstva po okrajih in mestih, in če ugotovimo, koliko prebivalcev pride na enega obrtnika. Navedel bom samo nekaj primerov iz posameznih strok:

En obrtniški delavec streže v elektroinstalaterski stroki naslednjemu številu prebivalstva: v Mariboru 900, v Ljubljani 1030, v Celju 1350, na Jesenicah 4337, v Kranju 4425, v Postojni 5479, v Kočevju 10.886 prebivalcem itd.

En ključavničar dela v Mariboru 544, v Kočevju 1465, v Kranju 2210, v Celju 2600 prebivalcem itd.

En frizer pride v Ljubljani na 2100 oseb, v Kočevju na 2750, v Celju na 4320, v Mariboru na 7200 in v Kranju na 8352 prebivalcev.

Ena šivilja dela v Ljubljani za 188, v Mariboru za 314, na Jesenicah za 373 in v Kranju za 596 oseb.

En urar pride v Mariboru na 2400, v Ljubljani na 3040, na Jesenicah na 3520 in v Kranju na 5778 prebivalcev.

Tudi v nekaterih drugih obrtnih strokah to stanje ni mnogo boljše. To vedo zlasti tisti, ki tekajo od ene obrtne delavnice do druge s prošnjami za nujna dela in popravila in skoraj povsod naletijo na isti odgovor, da zaradi pomanjkanja strokovnih delavcev naročila ni mogoče izvršiti prej, kot v 14 dneh, navadno pa še mnogo pozneje. Dogaja se tudi, da je treba za eno popravilo, ki sicer ne zahteva mnogo delovnega časa, čakati po mesec dni ali pa še več. To je izredno pereče vprašanje. Izdelava plana obrtniškega omrežja in njegova realizacija je torej zelo

vážna naloga komiteja za lokalno industrijo, zlasti pa okrajnih ljudskih odborov. Temu vprašanju bo treba posvetiti največjo pozornost, ker se bodo sicer škodljive posledice ne dovolj razvitega obrtniškega omrežja občutile leta in leta.

Kje so vzroki, da razvoj našega obrtništva še ni dosegel predvojnega stanja? Vzrokov je več, objektivnih in subjektivnih.

Zaradi fašistične okupacije je število obrtnikov med vojno zelo padlo. Po osvoboditvi pa so nastopile nove objektivne težave za razvoj obrtništva: primanjkovalo je potrebnega orodja, surovin, polizdelkov, delovne sile, poslovnih prostorov, delavnic itd. To so objektivne težave, ki so v znatni meri zavirale razvoj obrtništva pri nas v prvih letih po osvoboditvi.

So pa tudi vzroki subjektivnega značaja: nekateri okrajni, mestni in krajevni ljudski odbori še ne razumejo dovolj vloge, ki jo ima obrtništvo pri naši socialistični graditvi. Politika Partije in vlade je bila v pogledu združnega obrtnega kakor tudi zasebnega obrtnega sektorja ves čas po osvoboditvi brez dvoma pozitivna in pravilna. Če pravilno pojmovanje, ki ga ima obrtništvo v socialistični graditvi, še ni prodrlo globlje v zavest ljudskih odborov, je krivo dejstvo, da ni bilo dovolj konstruktivne pomoči s strani višjih organov ljudske oblasti, tako da niso pravilne linije Partije in vlade do obrtništva izvajali dovolj skrbno prav tisti organi ljudske oblasti, ki jim je nadzorstvo nad konkretno izvedbo direktiv poverjeno, to je okrajni, mestni in krajevni ljudski odbori. Tu je vzrok, da so nekateri ljudski odbori glede na obrtniško omrežje in obrtništvo sploh delali napake. V organiziranju združnega obrtnega sektorja so bili sicer doseženi pomembni uspehi, ki bi pa bili lahko še večji, če ne bi ponekod kršili načela prostovoljnega vključevanja obrtnikov v obrtne zadruge. Nekateri ljudski odbori tudi ne nadzorujejo dovolj skrbno delovanja teh zadrug in marsikaj v njih, kakor vprašanje cen, delovne sile in zmanjševanja administrativnega osebja, še ni tako, kakor bi moralo biti.

Glede zasebnega delovnega obrtništva pa so nekateri ljudski odbori še vedno ozki in sektaški. Tako so n. pr. v zadnjem času nekateri poverjeniki za industrijo in obrt na okrajnih ljudskih odborih posamezne obrtnike s silo preseljevali v druge kraje, jim jemali delovno silo, jih silili v državni ali združni sektor ter jih z dekreti in celo grožnjami pozivali na enomesečno prostovoljno delo v gozdovih, pri čemur niso upoštevali niti eventualne obrtnikove planske proizvodnje niti dejstva, da obrtnik opravlja nujno potrebna uslužnostna dela za prebivalstvo. Te napake so delali predvsem v okrajnih ljudskih odborih Ljubljana okolica, Jesenice, Kočevje, Kranj, Celje okolica, Grosuplje, Novo mesto in Ptuj. Proti takemu škodljivemu odnosu do zasebnega obrtništva se moramo boriti ne samo iz političnih vidikov, marveč tudi s stališča našega planskega gospodarstva. Zakon o obrtništvu zagotavlja delovnemu obrtniku nemoten razvoj in ga država vsestransko podpira. Pri tem vodita državno vodstvo dva razloga — da se dviga življenjski standard delovnega človeka in da se ohranita in razvijeta strokovno znanje in spretnost, ki sta v obrti nujno potrebna.

Kako nepravilno pojmujejo nekateri organi ljudske oblasti vlogo obrtništva v socializmu, kaže dejstvo, da so prav tisti ljudski odbori, ki so zagrešili omenjeni nepravilni postopek zoper zasebne obrtnike, storili

to v trdnem prepričanju, da s takim postopkom preganjajo špekulacijo, čeprav tak postopek z resnično borbo proti špekulaciji nima prav nobene zveze. Ne bi kaj več govoril o tem, ker so te in take nepravilne odnose do obrtništva že ponovno kritizirali in obsodili naši najodgovornejši državni in partijski voditelji, če se ne bi te napake pri nekaterih ljudskih odborih vedno znova ponavljale. Tovariš Kidrič ima tisočkrat prav, ko pravi, da tisti, ki delajo s svojim sektaškim odnosom nasproti poštenemu delovnemu obrtništvu hote ali nehote te napake, povečujejo pomanjkanje in s tem pomagajo prav špekulantom, namesto da bi jih ob istočasni pomoči in pritegnitvi delovnega obrtništva izolirali in onemogočili. Noben družbeni red nima v rokah tako močnega orožja proti špekulaciji, kakor naša socialistična družbečna ureditev, v kateri široke ljudske množice najtesneje sodelujejo z organi ljudske oblasti pri zatiranju špekulacije. To smo mogli ugotoviti posebno prvi dve leti po vojni, ki sta bili za špekulantsko rovarjenje iz razumljivih vzrokov razmeroma ugodni, in vendar je prav ljudska oblast v neverjetno kratkem času špekulante zatrla in onemogočila.

Kakšne špekulacije se je treba bati s strani zasebnega obrtništva? Tu je že razmeroma močan socialistični obrtni sektor, ki ga je treba samo pravilno razširiti in utrditi. Imamo nadalje že normative, tako glede obrtnih izdelkov kakor glede uslužnostnih dejavnosti, s katerimi moremo že precej zanesljivo nadzorovati tudi zasebno obrtno dejavnost. To je pot, po kateri je treba iti v bodoče. Z nepravilnim odnosom nasproti obrtništvu v posameznih ljudskih odborih pa je treba prenehati tudi zato, ker tako ravnanje kvari delovno moralo zasebnega obrtnika in kali njih odnos do ljudske oblasti, medtem ko je naša naloga, da vzgojimo v novi Jugoslaviji nove, zavedne obrtnike, ki se bodo z vso voljo lotili dela za uresničenje glavnega cilja naše Partije, to je, da dosežemo čimprej blagostanje vsega delovnega ljudstva v naši državi.

Nekoliko besed o materialni preskrbi v obrtništvu.

Petletni gospodarski plan nam nalaga dolžnost, da oskrbimo združno in privatno obrt s potrebnim materialom in orodjem, ter da ukrenemo vse potrebno, da pozitivne obrtniške tradicije in kvalitete ohranimo in še razvijemo. Kakor je res, da imamo iz že znanih razlogov tudi glede materialne preskrbe obrtništva velike težkoče, tako vendar le smatram, da smo na tem področju sami premalo storili. Statistični podatki nam povedo, da znaša vrednost dodeljenega materiala za obrtništvo vseh sektorjev, za popravila in za usluge letos precej manj kot lani, čeprav so bili že lanski kontingenti nezadostni. Ker primanjkuje materiala in deloma tudi ustrezne delovne sile, je nevarnost, da se storilnost v nekaterih obrtih še zmanjša. V strokah kot so n. pr. urarska, kleparska in optična delata že po dva in tudi po več delavcev z enim samim orodjem. To pomanjkanje orodja in materiala nas sili, da oskrbimo obrtništvo s potrebnim orodjem, surovinami in materialom, in sicer predvsem iz lokalnih virov, ker je to trenutno edina pot, da bo obrtništvo izpolnilo svoje planske naloge, kakor tudi ustreglo ostalim ljudskim potrebam.

Še nekaj o planiranju obrtniškega omrežja. Iz maloprej omenjenih podatkov smo videli, kako neenakomerna je razdelitev posameznih obrtnih strok na število prebivalcev. To stanje je za dalje časa nevzdržno, zato mislim, da bodo morali tako komite za lokalno industrijo

kakor tudi ljudski odbori zadevo temeljito preučiti in izdelati soliden perspektivni načrt, da se obrtniško omrežje v Sloveniji razširi, tako da bo čez nekaj let, ko bodo z izpolnitvijo prvega petletnega plana nastopili tudi za materialno preskrbo obrtništva ugodnejši pogoji, široko in vsestransko razvito obrtniško omrežje moglo ustreči vsem trenutnim in bodočim planskim potrebam, kakor tudi potrebam prebivalstva po reparaturi in obrtniških uslugah.

Obrt je tipična panoga lokalnega gospodarstva. Zato so na razvoju in pospeševanju obrti zainteresirani predvsem ljudski odbori kot nosilci vodstva in upravljanja lokalnega gospodarstva na svojem območju. Da bi ljudski odbori mogli z uspehom delati za povečanje obrtniškega omrežja in za napredek obrtništva sploh, je predvsem potrebno, da se podrobno seznanijo z osnovno linijo Partije in vlade v obrtniškem vprašanju, da se poglobijo v bistvo te linije, da bi ne zabredli v kakršno koli škodljivo pretiravanje in sektaštvo.

Napake in razne nepravilnosti, ki so jih delali in jih še delajo nekateri ljudski odbori pri reševanju obrtniške problematike pa ne izvirajo samo iz nepoznavanja pravilne linije naše Partije v tem vprašanju, temveč v veliki meri iz nepoznanja naših zakonov in drugih predpisov. Nekateri vodilni organi v ljudskih odborih se še do danes niso seznanili s predpisi splošnega zakona o obrtništvu, čeprav spada ta zakon v vrste onih osnovnih zakonov, ki so prav, za ljudski odbor in za vodstvo lokalnega gospodarstva najaktualnejši. Tudi nedovoljno študiranje tega zakona s strani ljudskih odborov je vzrok, da so zanemarili razvijanje obrtniškega omrežja, da se niso zanimali za stanje obrtniških kadrov, vajencev, za njihovo šolanje in vzgojo. Nepoznanje zakona je krivo, da nekateri ljudski odbori večkrat rešujejo obrtniško problematiko kar po svoje in včasih naravnost proti jasnim in nedvoumnim določilom zakona. Kaj pomaga še tako moderen, napreden in socialističen zakon, če se dosledno ne izvaja, če se kršijo njegova osnovna načela. Z doslednim izvajanjem in varovanjem socialistične zakonitosti bomo tudi najuspešneje izbijali iz rok orožje vsem obrekovalcem in sovražnikom naše socialistične domovine. S sprejetjem republiškega zakona o obrtništvu bo dana ljudskim odborom možnost za boljši razvoj in pospeševanje kvalitetnega obrtništva.

V čem je pomen republiškega zakona o obrtništvu?

Njegov pomen je v tem, da sprejema ta zakon vsa načela in smernice obrtniške politike, ki so nakazane že v zveznem zakonu o obrtništvu in ki smo jih glede na naše posebne razmere na tem področju gospodarske dejavnosti še nadalje razvili. Zakon obravnava celotno obrtništvo, to se pravi delovanje vseh sektorjev obrti.

Obrazložitev predloga našega republiškega zakona o obrtništvu je že priložena osnutku, ki so ga tovariši poslanci prejeli. Dotakniti se hočem le nekaterih važnejših določb zakona.

V prvem delu so splošne določbe o obrtništvu, prevzete iz zveznega zakona. Definicija, kaj je obrt, oziroma katera gospodarska delavnost se šteje za obrt, zakon ne podaja, ker bodo obrtni značaj posameznih gospodarskih delavnosti določili posebni predpisi. Iz zveznega zakona vemo, da jih bo predpisala zvezna vlada. Tako bo mogoče proglašiti za obrt tudi tisto gospodarsko delavnost, ki danes še nima značaja obrti, ki pa lahko z razvojem in izpopolnjevanjem dela pridobi vse

osnovne znake obrti, to je take gospodarske delavnosti, katere opravljanje zahteva posebno strokovno usposobljenost, ki si jo pridobimo z učenjem in dokažemo s spričevalom o opravljenem izpitu. Na gospodarske delavnosti, ki niso proglašene za obrt, kakor tudi na domačo obrt in na tisto obrtno delo, ki ga opravlja kmet kot postranski poklic poleg kmetijstva sam ali s člani svoje družine, brez tuje delovne sile, se določbe tega zakona ne nanašajo, ker so za to predvideni posebni predpisi. S tem je zakon o obrtništvu dobil še prav poseben poudarek na obrtnem delu, ki naj ga opravlja samo tisti, ki ima po zakonu določeno strokovno usposobljenost. Strokovna usposobljenost je izredno važen pogoj za pridobitev pravice, opravljati neko obrt. Zato tudi zakon posveča posebno pozornost obrtniškem naraščanju. Določila zveznega zakona so v tem pogledu v našem zakonu nekoliko podrobneje razvita, zlasti glede opravljanja pomočniškega in mojstrskega izpita. Glavna načela za opravljanje teh izpitov so vnesena v zakon, dočim bodo natančnejša določila, zlasti določila o sestavi in delu izpitnih komisij, o izpitnem programu, o izpitnih rokih, o načinu vlaganja prošenj za pripustitev k izpitu, o nagradah članom izpitne komisije in podobno, urejena s posebnim pravilnikom.

V določbah o firmi je postavljeno načelo, da mora vsak obrtni obrat oziroma delavnica na vidnem mestu imeti svojo firmo, ki kaže na obrtno stroko ali na poslovni predmet ter na sektor lastništva in da na območju istega kraja ne smeta biti dve enako se glaseči firmi. Besedilo firme mora biti pisano v slovenskem jeziku. Zajamčene pa so v tem oziru tudi pravice narodne manjšine, če šteje ta najmanj eno tretjino vseh prebivalcev kraja, s tem, da smejo biti njihove firme dvojezične, to je v slovenskem jeziku in jeziku narodne manjšine.

Predpisi o firmi so pomembni predvsem zato, ker firma na vidnem mestu poudarja osebno odgovornost za kvaliteto in solidnost posla in daje pobudo za zdravo tekmovanje.

Podrobneje kot v zveznem zakonu o obrtništvu so obdelane določbe o državnih obrtnih mojstrih. Ustanova državnega obrtnega mojstra predstavlja združitev socialistične lastnine proizvodjalnih sredstev z zasebno iniciativo visoko kvalificiranega obrtnega mojstra in to na podlagi posebne pogodbe in pod posebnimi pogoji. Ustanova državnih obrtnih mojstrov tudi omogoča izredno kvalificiranemu zasebnemu obrtnemu mojstru, da se more s svojim obratom vred vključiti v državni sektor, pri čemer lahko obdrži svojo osebno firmo, kar še posebno poveča njegov čut odgovornosti nasproti naročnikom, obenem pa krepi njegov odnos do dela in njegovo prizadevanje za dober sloves firme na podlagi kvalitetnega dela in solidne postrežbe.

Pri tem pa je treba poudariti, da pridobitev naslova državnega obrtnega mojstra ni omejena samo na zasebne obrtnike, ki imajo svoj obrtni obrat, temveč da si ta naslov lahko pridobi tudi obrtni mojster, ki je že v državni službi, kakor tudi obrtni mojster, ki je v zasebni službi.

Naša republika v tem pogledu ni čakala na republiški zakon o obrtništvu, temveč je na osnovi določil zveznega zakona prva v državi podelila ta naslov nekaterim visoko sposobnim obrtnim mojstrom. Dosedaj imamo 16 državnih obrtnih mojstrov. Ustanova državnega obrtnega mojstra se žal zaradi preslabega razumevanja te institucije pri OLO in

dosedanjih obrtniških organizacijah ni mogla pravilno uveljaviti, ker ti činitelji še niso dovolj jasno spoznali pomena in vloge, ki jo ima državni obrtni mojster v obrtništvu. Če pomislim, da je osnovna in najpomembnejša naloga državnega obrtnega mojstra poleg strokovnega vodstva obrata in kvalitetnega dela zlasti skrb za vzgojo in strokovno izpopolnitev obrtnih učencev, pomočnikov in mojstrov, zaposlenih v obratu, ki ga vodi, kakor tudi skrb, da prenese nanje svojo spretnost in izkušnost pri opravljanju obrtnega dela, potem mislim, da ne bi bilo pravilno niti iz političnega niti z gospodarskega stališča odklanjati podporo in pomoč, ki so je potrebni državni obrtni mojstri, bodisi da jim je treba preskrbeti delovno silo, surovine, material, orodje, stroje, ali pa pomagati pri ureditvi vzorne obrtne delavnice. To pomoč smo jim dolžni nuditi še posebej zato, ker to narekujejo potrebe po novih kvalificiranih kadrih v obrti in industriji. Vsaka neopravičena štednja pri dajanju te pomoči državnim obrtnim mojstrom bi se nad nami maščevala že v najbližji bodočnosti.

V določbah o obrtnih delavnicah državnih podjetij, zavodov in uradov je dopolnjeno določilo zveznega zakona glede pogojev in načina izdaje dovoljenja za delo odprtih delavnic. V predlogu zakona je namreč predvideno, da je treba pri izdaji takega dovoljenja upoštevati, ali je taka delavnica potrebna glede na že obstoječe obrtne delavnice in glede na število oseb, katerim je taka delavnica namenjena.

Drugo vrsto obrtnih obratov predstavljajo obrtniške zadruge. Tudi določila o teh obratih so v predlogu zakona dopolnjena nasproti določilom zveznega zakona. Podrobneje so namreč obdelana tista določila, ki govore o ustanovitvi in o članstvu v obrtniških zadrugah, dalje o uporabljanju tuje delovne sile, o organih zadruga, o prenehanju in likvidaciji zadruga ter o združevanju in odcepitvi zadruga. Poleg teh dopolnitev pa predvideva predlog zakona še ureditev čisto notranjih pravnih razmerij, kakor so pridobitev in prenehanje članstva, dolžnosti zadružnikov, sredstva, skladi, finančno poslovanje, sestav in delo zadružnih organov itd.

Glede okrajnih obrtnih zbornic določa zakon, da so vsi državni, zadružni in zasebni obrtni obrati, obrtne delavnice družbenih in zadružnih organizacij ter obrtniške nabavne in prodajne zadruga na območju enega okraja včlanjeni praviloma v eno okrajno obrtno zbornico, ki tedaj predstavlja celotno obrtništvó svojega območja, dočim so v obrtni zbornici LRS včlanjene vse okrajne obrtne zbornice na območju LRS, tako da predstavlja ta celokupno obrtništvó LRS. Vsaka obrtna zbornica ima svoj statut, ki natančneje določa njeno ureditev in delo. Zvezne določbe so v tem pogledu dopolnjene samo z določbami o pristojnosti skupščine ter z določbami o državnem nadzorstvu.

V petem delu predloga sta zlasti važna dva člena, in sicer tisti, ki govori o nadaljevanju obrti po vdovi oziroma po mladoletnih otrocih umrlega lastnika zasebnega obrtnega obrata, da na podlagi dovoljenja, izdanega po prejšnjih predpisih, lahko opravljajo obrt še eno leto po uveljavitvi tega zakona, t. j. do junija 1951. Izjemoma pa lahko državni organ, ki je pristojen za izdajo obrtnega dovoljenja, če za to govore utemeljeni razlogi in socialne razmere, dovoli opravljati tako obrt še za 6 nadaljnjih mesecev ali celo več. S tem je v največji meri ustrezno dolgoletnim željam in težnjam obrtništvá.

Važna je tudi določba, da se obrtniku, ki je sicer doslej opravljal obrt, po novem zakonu pa nima izpolnjenih vseh pogojev, nekateri teh pogojev spregledajo, kar posebno omogoča vključitev mnogih obrtnikov v Slovenskem Primorju, ki so pod fašistično okupacijo v svojem razvoju močno zaostali.

Tovariši ljudski poslanci! Predloženi zakon, ki je rezultat temeljitega proučevanja obrtniške problematike v naši republiki, ustreza zakonitostim in smernicam našega gospodarstva, je sestavni del socialističnega zakonodavstva, usmerjenega k čim hitrejšemu dviganju blagostanja delovnih ljudi naše dežele in zato zasluži, da ga soglasno odobrimo. Ta zakon bo brez dvoma dosegel svoj namen, če se bomo vsi zavzeli za njegovo dosledno izvajanje. V tem pogledu pa se mi zdi, da tudi mi ljudski poslanci še nismo dovolj aktivni. Naša naloga ni samo, da izglasujemo zakone, naša dolžnost je tudi, da po svojih močeh poskrbimo, da se bodo sprejeti zakoni tudi pravilno izvajali. Pri tem, mislim, da smo dolžni nuditi vso pomoč našim ljudskim odborom, da bodo tako ta zakon, kakor tudi druge, pravilno tolmačili in uporabljali. (Ploskanje.)

Predsednik dr. Ferdo Kozak: Odrejam četrturni odmor ter prosim tiste tovariše poslance, ki žele sodelovati v razpravi, da se med odmorom prijavijo tajniku.

(Seja je bila prekinjena ob 10.20 in se je nadaljevala ob 10.50.)

Predsednik dr. Ferdo Kozak: Nadaljujemo 1. sejo VII. rednega zasedanja Ljudske skupščine LRS. Besedo ima ljudski poslanec Franc Černe.

Franc Černe: Tovariši ljudski poslanci! K predlogu zakona o obrtništvu hočem poudariti nekatere stvari, o katerih se je govorilo že ob sprejetju splošnega zakona o obrtništvu v zvezni skupščini. Specifično stanje obrti v naši republiki in njene razvojne možnosti zahtevajo podrobnejšo obdelavo tega problema.

Člen 2. predlaganega osnutka določa, da mora skrbeti država za razvoj obrtništva v LRS skladno z gospodarskim planom republike in z gospodarskimi plani ljudskih odborov, in dalje, da ima splošno vodstvo in nadzorstvo nad obrtništvom komite za lokalno industrijo, neposredno skrb za izvajanje ukrepov za razvoj in napredek obrtništva ter neposredno nadzorstvo nad opravljanjem obrti pa okrajni ljudski odbori.

Predlog zakona v svojem drugem delu urejuje podrobneje kot splošni zakon o obrtništvu vprašanje državnih obrtnih mojstrov. Ta ustanova, ki je vzbudila med našimi obrtniki svojčas veliko zanimanje, zasluži pač, da se z njo podrobneje pomudimo. Člen 45. postavlja okvirne pogoje, pod katerimi lahko postane obrtni mojster — državni obrtni mojster, za zasebnega obrtnega mojstra pa postavlja pogoje, da odda svoj obrtni obrat državi. Država mu zato nudi ugodnosti, ki jih omenjajo 50. in naslednji členi predloga.

Za oddani obrat dobi cenilno vrednost obrata, ki se mu izplačuje v mesečnih obrokih. Če se plačilu za oddani obrat odpove, se mu lahko prizna za delovno dobo za določitev pokojnine čas, ki ga je prebil kot pomočnik in kot mojster.

Člen 53. stimulira ustanovo državnega obrtnega mojstra z udeležbo pri dobičku obrata, ki ga tak mojster vodi. Ta udeležba pa ne izključuje

možnosti posebnih nagrad, ki se dajejo vodstvu za uspehe v podjetju. V naslednjem členu so zagotovljene državnemu obrtnemu mojstru vse pravice poslovodje državnega obrtnega obrata. Seveda pa si država v primeru škode, ki bi nastala po krivdi mojstra, pridržuje pravico, zahtevati od njega povračilo.

Poleg vodstva obrata je naloga državnega obrtnega mojstra predvsem vzgoja in strokovna usposobitev zaupanega mu kadra.

Predlog novega zakona obširno obravnava tudi vprašanje obrtniških zadrug. S tem daje obrtnim mojstrom in pomočnikom vso možnost, da se uspešno borijo za napredek obrti s kolektivnimi sredstvi, kot so to skupno delo, zadružna proizvodjalna sredstva, uporaba naprednejših delovnih metod, boljša in lažja kontrola kakovosti izdelkov in podobno. Poleg tega določa 65. člen za delovno področje zadrug še: ustanavljanje in gradnjo delavnic, prodajaln in drugih zgradb za lastne potrebe, strokovno usposabljanje in vzgojo vajencev in pomočnikov ter skrb za izboljšanje splošnih življenjskih pogojev svojih članov. Poleg drugih ugodnosti, ki jih predlog zakona zagotavlja zadrugam, je še posebej važna določba 73. in 74. člena, da se lahko da zadrugam v uporabo tudi splošno ljudsko premoženje, in da so dohodki, ki jih zadruga dobi iz tega premoženja, namenjeni povečanju zadružne lastnine, za pospeševanje zadružnega dela in za povečanje ter zboljševanje proizvodnje.

Pri določbah o zasebnih obrtnih obratih je posebne važnosti določba 104. člena, da se obrtno dovoljenje ne more prenesti na drugega. Ta omejitvev je vsekakor potrebna, če hočemo preprečiti možnost raznih špekulacij in zasigurati zdrav razvoj strokovnosti v obrtništvu. V istem smislu določa tudi 106. člen, da preneha pravica, opravljati zasebno obrt med drugim tudi s smrtjo lastnika zasebnega obrtnega obrata, to je s smrtjo obrtnega mojstra. Edino izjemo v tem določilu dopušča 111. člen, ki določa, da lahko vdova ali mladoletni otroci umrlega obrtnika nadaljujejo obrt še eno leto po njegovi smrti, v posebnih razmerah pa tudi še dalje.

Tako zvanih potujočih obrtnikov in domače obrti se predlog zakona dotakne v več členih in zagotavlja tudi tem oblikam obrti možnost obstoja in razvoja. Pri tej vrsti obrti pa obrtnik ne more zaposlovati tuje delovne sile in imeti vajencev.

Posebno važen se mi zdi 117. člen, ki govori o posebni določbi za opravljanje obrti kot postranskega poklica v kmetijstvu. Določba tega člena omogoča tudi kmetom, da opravljajo neko obrt kot postranski poklic poleg kmetijstva ali sami ali pa s člani svoje družine brez tuje delovne sile na svojem domu. Te vrste obrtniki bodo izpolnili vrzeli po naših vaseh, kjer je pomanjkanje obrtnih delavnic, predvsem pa v manjših vaseh in zaselkih, kjer bi se obrtna delavnica teže ustanovila. Za te vrste obrti v smislu 117. člena sicer ni treba posebnih obrtnih dovoljenj, vendar ima nad njimi OLO in KLO nadzorstvo.

Na koncu bi omenil še tretji del zakonskega predloga, ki govori o strokovnih obrtnih organizacijah, to je o okrajnih obrtnih zbornicah in o republiški obrtni zbornici. S tem dobijo vsi državni, zadružni in zasebni obrtni obrati svojo strokovno organizacijo s širokim delokrogom, ki je podrobno določen v 120. oziroma v 128. členu zakonskega predloga. Tem strokovnim organizacijam so partijske, frontne in sindikalne organizacije dolžne nuditi vso pomoč, vsekakor pa jim posvečati več pozor-

nosti in skrbi, kakor so jo posvečale obrtništvu doslej, s čimer bodo tudi uspehi pri razvoju obrtništva večji.

Prepričan sem, da predstavlja ta zakonski predlog z vsemi možnostmi in dolžnostmi, ki jih daje in nalaga obrtnim obratom vseh vrst, trden temelj za reševanje osnovnih problemov, ki stoje danes pred našimi obrtniki. Pod temi pogoji bo lahko naša obrt oskrbela potrošnike s predmeti, ki jih industrija še ne nudi v zadostni meri. S svojimi nese-rijskimi proizvodi bo lahko zadostila individualnim potrebam potrošnikov, po drugi strani pa bo lahko ustvarila številen strokovno visoko kvalificiran kader za našo industrijo in z vsem tem prispevala svoj delež pri izvedbi našega plana. Zato izjavljam, da bom glasoval za ta predlog. (Ploskanje.)

Predsednik: dr. Ferdo Kozak: Besedo ima ljudski poslanec dr. Miha Potočnik.

Dr. Miha Potočnik: Tovariši ljudski poslanci!

Napačno mnenje, ki je pri nas ponekod še bilo, da bo namreč obrt v socialistični ureditvi počasi odmirala in da bo nepotrebna, je lahko rečemo v glavnem ovrženo. Vsi se zavedamo, da bo tudi obrt deležna vsega napredka tehnike in da se bo z njo razvijala in širila tudi obrt. Obrt ne bo ostala nekaka zastarela oblika produktivne delavnosti, temveč se bo prav z razvojem industrije in s splošnim gospodarskim razvojem naše dežele dvigala na višjo tehnično stopnjo. Pri tem bo prav gotovo naš industrijski napredek razvil še nove panoge obrti, nove stroke in nove mojstrske delavnice, ki bodo pa z izkoriščanjem vseh pridobitev socialistične graditve delale še boljše in in kvalitetnejše kakor doslej. Predvsem bo važno, da bodo obrtniki lahko uporabljali za svoje delo polproizvode in proizvode naše industrije, katerim bodo lahko dajali posebne oblike in tisto značilno obrtniško noto, ki dela predmet kvaliteten in posebno iskan. Prav gotovo ima obrtništvo pri nas, na podlagi zveznega zakona in zakona, ki je v diskusiji, vso možnost, da se v največji meri razvije. Našemu delovnemu obrtniku se ne bo treba več mučiti s starimi, že amortiziranimi stroji. Ne bo se mu treba bati za obstoj, kot se je moral bati v kapitalizmu, ko je velik del obrtništva tudi na Slovenskem stalno propadal in obubožal, medtem ko so nekateri izkoriščevalski posamezniki s špekulacijo bogateli in se razvijali v kapitaliste. Rekel sem, da je novi zakon, ki bo tudi za našo republiko uredil mnoga obrtniška vprašanja, zakon, ki odpira našemu obrtništvu najlepše in najsvetlejšo perspektive.

Tovariš minister Brejc je govoril o tem, da pri nekaterih naših ljudskih odborih vloge obrtništva in tudi linije našega vodstva ne razumejo pravilno. Prav gotovo je pri naših ljudskih odborih v tem pogledu mnogo napak in pretiravanja. Rad bi pa povedal, da ni bila krivda samo pri ljudskih odborih, ampak da je krivda tudi na drugi strani. Mnogo krivde za razne napake in razne nevspečnosti so imele in včasih še imajo nekatere obrtne organizacije in nekateri vodilni obrtniki sami. Omenjeno je bilo že, da ima naše obrtništvo velike pozitivne tradicije, predvsem tradicije kvalitetnega dela. Ima pa tudi negativne tradicije, ki jih bo treba na vsak način opustiti in odpraviti, da bo obrtništvo res lahko napredovalo. Pri tem mislim na to, da se posamezne napake, bodisi krajevnih ljudskih odborov ali pa posameznikov zelo rade posplošujejo

ali kaj rade pretiravajo, da nekaterim najbolj dobronamernim akcijam ljudske oblasti na področju obrtništva s te strani nasprotujejo, kakor je bilo to čutiti pri reševanju vprašanja državnih obrtnih mojstrov, deloma pa tudi pri vprašanju letošnje razstave lokalne industrije in obrti itd. Vemo sicer, da je večina delovnih obrtnikov sodelovala v narodnoosvobodilni borbi in da tudi sedaj pomaga graditi socializem. So pa med obrtniki še tudi negativni ostanki in take tendence, ki jih bo treba na vsak način odpraviti. Ena takih tendenc je ta, da obrtniki še zelo neradi priznavajo avtoriteto naših ljudskih odborov in se skušajo mimo krajevnih in okrajnih ljudskih odborov povezati z višjimi forumi in pri njih iskati zaščite, ter se zelo težko podredijo vodstvu bodisi KLO, bodisi OLO, čeprav je prav ta ljudski odbor za obrtništvo pristojen, ker mu to pravico daje njegov položaj in pa zakon o ljudskih odborih.

Po drugi strani bi rad k vprašanju, kako se v ljudskih odborih obravnava obrtništvo, omenil še to, da po neki analizi, ki je bila sestavljena s področja ljubljanske oblasti za 1949. leto, ni niti en okrajni izvršilni odbor s posebno točko dnevnega reda obravnaval vprašanje obrtništva ter se pri ljudskih odborih le redko ukvarjajo z obrtništvom, čeprav je lansko leto izšel zvezni zakon in je ta problematika marsikje zelo pereča ter zadeva ne samo vprašanje najbolj osnovnih življenjskih potrebščin, marveč ima marsikdaj tudi političen odmev.

Glede negativnih in slabih tradicij v obrtništvu, glede starega cehovskega pojmovanja, zlasti glede pojmovanja, da se je zoper oblast treba boriti kakor so se borili proti kapitalistični oblasti v starih časih, ko še ni bilo ljudske oblasti in ljudske države je treba poudariti, da še danes nekateri posamezniki in tudi nekatere obrtniške organizacije ne upoštevajo dovolj osnovne spremembe v oblasti ter prezirajo deistvo, da je to tudi njihova oblast, oblast delovnega obrtništva. Zato mislim, da je zelo važno, da bomo dobili v bodoče nove obrtniške zbornice, okrajne in republiške, kjer bo na eni strani zagotovljena tudi udeležba državnega in zadružnega sektorja, t. j. socialističnega sektorja v obrtništvu, kjer bodo prišla do izraza napredna stremeljenja, na drugi strani pa bodo obrtniške zbornice izraz demokratičnega sodelovanja obrtnikov z ljudsko oblastjo. Prav gotovo je, da bodo te zbornice lahko instrument povezave ljudske oblasti in obrtnikov samih, kjer se bodo najlaže pretresala in reševala vsa pereča obrtniška vprašanja.

K predlogu zakona bi omenil še neki pojav, ki se mi zdi važen. Našim obrtnikom marsikdaj očitajo tendenco, da iščejo naročila za nove izdelke, za serijsko delo in da se vključujejo v tako zvani plan I, da se pa izogibljujejo reparaturnega in uslužnostnega dela in da nastaja tako problem glede popravil in zadovoljevanja vsakodnevnih potreb delovnih ljudi. Če pomislimo pri tem samo na naše gospodinje in na naše žene, ki v gospodinjstvu marsikdaj bridko občutijo potrebo po reparaturni delavnosti, mislim, da bi s pomočjo zbornic in s pomočjo krajevnih ljudskih odborov enostransko tendenco naše obrti, izdelovati samo nove proizvode in se izogibati reparaturi, izravnali deloma s tem, da bodo državni organi in ljudski odbori ustanavljali nove reparaturne delavnice, deloma, da se uredi vprašanje reparaturnega dela, ki naj ne velja kot manjvredno in manjdonosno.

Zadnja stvar, katere bi se rad dotaknil, je vprašanje obrtniških odsekov pri naših kmetijskih zadrugah. V Sloveniji imamo 423 obrtniških odsekov pri kmetijskih zadrugah, največ pri splošnih, deloma pa tudi pri kmetijskih delovnih zadrugah. Pri teh odsekih je zaposlenih 1800 obrtnikov. To vprašanje, ki je izredno pomembno, se je doslej zelo zanemarjalo in so tega kriva tudi poverjeništa za industrijo in obrt pri okrajnih ljudskih odborih, ki se za ta vprašanja niso zadosti zanimala. Gre pa pri teh odsekih tudi za pravilno usmerjanje njihovega razvoja in predvsem za to, da obrtniki v kmetijskih zadrugah obstajajo povsod tam, kjer so potrebe po popravilu orodja in da ti obrtniki s svojim delom prispevajo, da bosta delo in produktivnost kmetijske zadruge bolj funkcionirala in da bo tudi obrtniški odsek v zadrugi lahko prispeval k celotnemu uspehu kmetijske zadruge.

Obrtniki so se lahko že doslej prepričali, da ljudska oblast z njimi ne taktizira, temveč, da jih upošteva kot resen gospodarski faktor. Potrebno pa je, da tudi sami lojalno sprejemajo napore in ukrepe ljudske oblasti in z njo najodkritosrčneje sodelujejo, za kar bodo imeli v novih obrtniških zbornicah mnogo prilike. Ker je naš republiški predlog zakona o obrtništvu v zvezi z zveznim zakonom o obrtništvu najnaprednejši zakon o obrtništvu na svetu, izjavljam, da bom glasoval za ta zakon. (Ploskanje.)

Predsednik dr. Ferdo Kozak: Besedo ima ljudski poslanec Polde Maček.

Polde Maček: Tovariši ljudski poslanci!

Ko sprejemamo zakon o obrtništvu, lahko rečemo, da tudi ta zakon ne sprejemamo slučajno, temveč, da je važen zgodovinski dogodek v razvoju socialistične družbe. Zato smo lahko uverjeni, da bodo ta zakon z navdušenjem sprejeli vsi pošteni in napredni obrtniki, zadruge, državni obrati, kot tudi ostali prebivalci.

Že iz 1. in 2. člena je razvidno, da bo država vsestransko podpirala in razvijala obrtnišvo, da se ljudske potrebe čimbolj zadovolje. Ta skrb bo prenesena na vso oblast od najvišjih do najnižjih organov, kakor tudi na vse družbene organizacije, da se res izkoristi vsa ljudska iniciativnost, ki ni nikdar dovolj izkoriščena in to vse v enem samem cilju, da se zadovolje potrebe ljudstva, ki so v razvoju socializma neomejene.

Da bo to tako, zakon v podrobnosti precizira vse odnose in dolžnosti, kakor tudi obveznosti, kajti v razvoju socializma ni mogoče dopuščati stihijnosti, niti izkoriščanja človeka po človeku, kakor se je to dogajalo v dobi kapitalizma, katere posledice nosimo še sedaj.

Če primerjamo današnje potrebe prebivalstva s stanjem obrtniške dejavnosti, se mora naša obrt razvijati na osnovi teh neomejenih ljudskih potreb, kakor se je razvijala takoj po nastanku njenega razvoja.

S sprejetjem tega zakona bo minila zaskrbljenost še tiste, ki niso hoteli razvijati ali izkoriščati kapacitet svojih obratov češ, da bodo potem podržavljeni, ako bodo imeli toliko in toliko pomočnikov ali vajencev. Razvoj sam in potrebe pa zahtevajo, da se izkoristijo vse kapacitete že obstoječih obratov, poleg tega pa, da se še nadalje vsestransko razvija obrtna dejavnost, tako da bodo krite vse potrebe ljudstva.

Za Ljubljano bi navedel nekoliko številke o tem, koliko je obrtnih podjetij po sektorjih lastništva, kakšna je njihova kapaciteta in koliko številčna je ta bolj ali manj kvalificirana delovna sila in kako se ona usmerja.

V državnem sektorju je bilo 1948. leta 30 obrtnih obratov s 688 zaposlenimi. Leta 1949 se je število obratov dvignilo na 68 ali za 38 obratov, število delovne sile pa na 1322 ali za 634 zaposlenih. Leta 1950 se je dvignilo samo število delovne sile na 1548 ali za 226 zaposlenih.

Največji razvoj obrtnih obratov v državnem sektorju beležimo v uslužnostno-reparaturnih strokah, kakor v šivalnicah, čevljskih popravljalnica, brivnicah ter v kleparski stroki.

V zadružnem sektorju je leta 1948 bilo 6 produktivnih zadrug s 561 zadržniki. Leta 1949 se je število zadrug povečalo na 16 ali za 11 zadržniških obratov. Število zadržnikov pa na 681 ali za 120 zadržnikov. V letu 1950 do danes ne beležimo v zadružnem sektorju prirastka. Tudi v zadružnem sektorju je opaziti razvoj v glavnem pri uslužnostnih strokah, kakor so oblačilne zadruge, čevljske zadruge in soboslikarske zadruge.

V privatnem sektorju je leta 1947 obstajalo 2190 zasebnih obrtnih obratov s 3507 zaposlenimi. Leta 1948 se je število zasebnih obratov zmanjšalo na 1551 ali za 639 obratov, število delovne sile pa se je znižalo na 2916 ali za 591 zaposlenih. Leta 1949 se je število zasebnih obratov ponovno znižalo na 1330 obratov ali za 221, število delovne sile pa se je v odnosu na prejšnje leto dvignilo na 2962 ali za 46 zaposlenih. Leta 1950 pa se je število zasebnih obratov nasproti prejšnjemu letu dvignilo na 1492 ali za 162 obratov, število delovne sile pa se je dvignilo na 3856 ali za 894 zaposlenih.

Iz gornjega je razvidno, da se je v vseh letih naše petletke obrtništvo na področju mesta Ljubljane še naprej razvijalo, kljub temu, da je odšlo veliko strokovnjakov iz obrti v industrijo in da je prešlo vanje tudi večje število obratov v celoti.

Prav tako pa se je razvijala tudi obrtna delavnost obratov množičnih organizacij, kakor so Zveza vojnih invalidov in Antifašistične fronte žena, tako da šteje ta 1950. leta 19 obrtnih obratov s 341 zaposlenimi.

Ako pogledamo sodelovanje obrtništva kot dopolnilo v republiškem planu I in II, dobimo naslednje številke: v letu 1949 je sodelovalo obrtništvo v republiškem planu s 543 zaposlenimi in izvršilo za 106.3 milijone vrednosti. V letu 1950 pa sodeluje obrtništvo v republiškem planu s 566 zaposlenimi ali s 113 milijoni vse vrednosti.

Skupno število obrtnih obratov na področju mesta Ljubljane je 1560 s 6426 zaposlenimi. V tem številu delovne sile je obsežen precejšen odstotek vajeniškega kadra in precejšen procent priučenih delavcev, ki v nekaterih strokah že dobro nadomeščajo kvalificirano delovno silo, ki je odšla v industrijska podjetja. Največji delež pri vzgoji novega kadra pa imajo državna in zadružna podjetja.

Nova ustanova — državni obrtni mojstri v prvem letu niso dosegli večjega odziva, kljub temu da je bilo na področju Ljubljane imenovanih 8 državnih obrtnih mojstrov, ki zaposlujejo 51 ljudi.

Da se ta ustanova dostojno razvije, bo potrebno dati obstoječim državnim mojstrom več pomoči pri dodeljevanju delovne sile, material-

nih sredstev in pri zmanjšanju prevelike administracije, ter poenostavljanju finančnih predpisov, ki med drugim tudi ovirajo njen razvoj.

Priznati pa moramo, da se razvoj obrtništva, ki ga beležimo v zadnjem letu zlasti na zasebnem sektorju, ni vršil preveč načrtno. To kaže dejstvo, da se je največ obrtnih dovoljenj izdalo za stroke, katerih delo daje trenutno največji zaslužek in dobiček, ter za tako zvane proste obrti (igračarji, galanteristi), kjer je v mnogih primerih dvomljiva celo strokovna sposobnost obrtnika samega. Nasprotno pa se v najbolj deficitnih strokah, kakor so urarstvo, elektroinstalaterstvo, graverstvo, pasarstvo, kotlarstvo, lesostrugarstvo, krovstvo, kamnoseštvo, vodovodno instalaterstvo in štukaterstvo ne kaže potreben razvoj. V teh strokah vajeniškega kadra skoro ni. To stanje nam narekuje, da bo v bodoče potrebno kanalizirati kadre v te stroke in izdajati obrtna dovoljenja predvsem za take obrti. V zvezi s tem bo tudi nujno potrebno zboljšati oskrbo z materialom in orodjem v teh strokah, kar je med drugim tudi vzrok zastoja.

Statistični podatki nam povedo, kako se obrt razvija. Nekatere obrti kažejo lep razvoj, druge pa sploh ne. Vzroki za to niso samo v objektivnih, temveč tudi v subjektivnih okoliščinah. Tako vemo, da so imeli in še imajo predvsem nižji organi oblasti sektaški odnos do zasebnega sektorja obrtništva in to predvsem pri dodeljevanju materiala, kjer so v mnogih primerih favorizirali državni sektor v takem nesorazmerju, da se je kopičil material v zalogah državnega sektorja, kljub temu da kapacitete niso bile dovolj velike, da bi zadostile potrebe potrošnikov. Na drugi strani pa so bile proste kapacitete v združenem in privatnem sektorju, ki pa tudi ni mogel izvrševati naročil potrošnikov, ker je bil brez materiala. S tem se je ustvarjalo v obrtništvu na eni strani brezdelje, na drugi strani pa odpravljanje potrošnikov na dolge termine. Tudi preseljevanje drobnega delovnega obrtnika iz poslovnih prostorov ni vplivalo najboljše na razvoj obrtništva. Niso osamljeni primeri, da je zasebni obrtnik v zadnjih 5 letih moral že trikrat preseliti svoj obrat in da je marsikdo prišel v tako tesne prostore, da je moral zmanjševati delovno silo.

Naša obrt ima dobre tradicije, zato je nujno, da jih ohranimo in v bodočnosti njene odlike še razvijemo. Skrb do vsega našega prebivalstva nam nalaga, da razvijamo nadalje to dejavnost. Zato priporočam, da glasujemo za zakon o obrtništvu. (Ploskanje.)

Predsednik dr. Ferdo Kozak: Zaključujem razpravo in prelijam h glasovanju. Kdor je za predloženi zakon o obrtništvu, naj dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Ugotavljam, da je predloženi zakon o obrtništvu soglasno sprejet in bo v smislu ustave in poslovnika poslan Prezidiju Ljudske skupščine LRS v razglasitev.

Prehajam k drugi točki dnevnega reda, to je k razpravi in sklepanju o predlogu zakona o gozdovih. Razprava se bo vršila v smislu 36. člena, glasovanje pa v smislu 37. in 47. člena poslovnika.

Pričenjam razpravo in prosim poročevalca zakonodajnega odbora, da da poročilo.

Niko Jakofčič: Tovariši ljudski poslanci! Poročilo zakonodajnega odbora k predlogu zakona o gozdovih se glasi:

Zakonodajni odbor je o predlogu zakona o gozdovih in k temu zakonskemu predlogu predloženih popravkih in dopolnitvah vlade LRS, ki se v tem poročilu doslovno navajajo, razpravljajal na svoji seji dne 10. junija 1950.

Dejstvo, da predpis splošnega zakona o gozdovih, ki ga je izdala Ljudska skupščina FLRJ konec leta 1947, da morajo ljudske republike izdati svoje zakone o gozdovih, narekuje Ljudski skupščini LRS dolžnost, da ta zakon izda in v njem upošteva posebnosti naše republike. Zakonodajni odbor je bil zato soglasno mnenja, da je treba zakon v načelu sprejeti.

Vlada LRS je predlagala na seji odbora k zakonskemu predlogu sledeče spremembe in dopolnitve:

1. 4. člen: V tretji vrsti za besedo „načrti“ se črtata vejica in beseda „določenih“ tako, da se 4. člen glasi: „Organi, pristojni za gozdarstvo, gozdna gospodarstva ter drugi organi in podjetja upravljajo gozdove po gozdnih gospodarskih načrtih v okviru splošnega državnega gospodarskega plana za zboljšanje in pospeševanje gozdarstva in lesnega gospodarstva.“

2. 7. člen: Za besedami „boljšega gospodarjenja“ v 4. vrsti se postavi vejica in se dodajo besede „zaradi potreb državne varnosti in državne obrambe“, tako, da se prvi odstavek 7. člena glasi: „Gozd se sme krčiti in spremeniti v drugo vrsto kulture samo z dovoljenjem pristojnega državnega organa, in sicer zaradi potreb splošnega gospodarskega napredka, zaradi trajnega boljšega gospodarjenja, zaradi potreb državne varnosti in državne obrambe ali zaradi utemeljenih gospodarskih potreb lastnika.“

3. 11. člen se spremeni tako, da se glasi:

„Paša in žirjenje v lastnih in služnostnih gozdovih sta praviloma dovoljena.

V gozdovih, ki so pod upravo republiških organov, dovoli, kolikor ne gre za že pridobljene pravice, pašo in žirjenje minister za gozdarstvo, v gozdovih, ki so pod upravo ljudskih odborov, pa poverjenik za gozdarstvo okrajnega (mestnega) ljudskega odbora.

Na zemljišča, ki so določena za pogozdovanje ali pomlajanje, v gozdne nasade in v mlade gozdove se živina ne sme spuščati.

Kjer je nevarnost, da bi se s pašo ali žirjenjem delala pomladku ali gojitvi gozda škoda, pristojni gozdarski organ pašo oziroma žirjenje lahko prepove.

Paša koz v gozdu je prepovedana“.

(Podpredsednik vlade dr. Marijan Breclj: „Predlagam skupščini, da se popravki, ki jih navaja zakonodajni odbor v svojem poročilu, ne čitajo, ker je bilo poročilo natisnjeno in pravočasno razdeljeno ljudskim poslancem.“ Predlog je bil soglasno sprejet.)

Končno je odbor soglasno sprejel zakonski predlog v od vlade popravljeni obliki z zgoraj navedenima spremembama.

To poročilo je bilo prečitano in odobreno, za odborovega poročevalca pa je bil določen Niko Jakofčič.

Poročilo pošilja odbor Ljudski skupščini LRS s predlogom, da ga sprejme in zakonski predlog z navedenimi spremembami uzakoni. Podpredsednik, tajnik in člani odbora.

Predsednik dr. Ferdo Kozak: Besedo ima minister za gozdarstvo in ljudski poslanec Jaka Avšič.

Jaka Avšič: Tovariši ljudski poslanci!

Socialistične pridobitve v naši republici omogočajo širok razmah tudi v gozdarstvu. S stihijnostjo kapitalističnega reda so padli tudi ozki pogledi na gospodarstvo. Prav zato lahko tudi gozdarska proizvodnja ob novih družbenih osnovah kar največ prispeva k utrditvi materialnega blagostanja naše dežele, toda pravilna nega in skrb za gozdove zahteva poznavanje in upoštevanje bioloških zakonov in samo na tej znanstveni osnovi vloženi trud prinaša koristi. To osnovno načelo ravno upošteva predloženi zakonski predlog o gozdovih v polni meri. Od pravilnega in smotrnega ravnanja z gozdom s strani pristojnih oblastnih organov, t. j. od slehernega okrajnega ljudskega odbora, posebno od njegovih izvršnih organov, in zlasti od poverjeništev za gozdarstvo ter od pomoči vseh naših množičnih organizacij, pa bo odvisno, kakšni bodo gozdovi in koliko lesa bodo dali. Na osnovi te problematike izvira potreba po novem zakonu o gozdovih, ki ga predlaga vlada. Iz vsega navedenega je jasno, da bo treba prav na terenu samem doseči, da se bodo kljub mnogim gozdno eksploatacijskim delom izvrševala tudi vsa potrebna gozdno gojitvena dela, ker samo tako bomo ohranili naš gozd. Krajevni ljudski odbori in istočasno lastniki in posestniki gozdov so odgovorni, da v vsakem letnem času načrtno izvršijo vsa potrebna gozdno gojitvena dela. Sem spadajo vsa gojitvena dela od nabiranja semen pa do odkazovanja drevja za posek, katerega namen je uspešnejši in hitrejši razvoj mladega porasta.

Predlog zakona o gozdovih predstavlja nov prispevek v borbi za nadaljnjo demokratizacijo naše ljudske uprave. Z določbami o kompetencah ljudskih odborov in o udeležbi ljudskih množic pri upravljanju gozdov predvideva zakon ustanavljanje gozdarskih svetov pri krajevnih in okrajnih ljudskih odborih. Da bi pa bilo delo teh svetov čimbolj učinkovito in da bi bila udeležba ljudstva čim večja in koristnejša, je potrebno, da se vanje vključijo naši najzavednejši in najsposobnejši ljudje, ki uživajo vse zaupanje širokih ljudskih množic svojega okoliša. Pri vseh ukrepih pa je ineti pred očmi dejstvo, da zagotovimo trajnost gozdnega donosa in pri tem upoštevamo počasnost obnavljanja gozdnih sestojev.

Zakon odpravlja vse nezdrave odnose do gozdnega bogastva, ki so bili značilni za dobo kapitalizma in fevdalizma in poverja skrb za to naše največje bogastvo ljudstvu samemu. Novi način izkoriščanja gozdnega prirastka krepi socialistični sektor našega gospodarstva ne glede na to ali so gozdovi v državnem, združnem ali zasebnem sektorju. Zato je tudi varstvo in gojitev vseh gozdov v republici osnovna skrb ljudske oblasti. Zakon pa skrbi tudi za to, da bo naše ljudstvo deležno koristi, ki jih prinašajo gozdovi. Vsi organi, zaposleni pri upravljanju gozdov in pri gozdnih delih, se morajo zavedati ne samo velike gospodarske, ampak tudi velike moralne vrednosti, ki jo imajo naši gozdovi. Gozdovi naj bodo tudi v bodoče našemu človeku to, kar so vedno bili: vir lepote in vir moralnega in fizičnega zdravja za tisti kraj, kjer se ustvarja najvišja oblika tovarištva, tovarištva v boju in delu. Tej tradiciji so sledile naše frontne organizacije, ko so se rade odzivale klicu za prostovoljno delo pri pogozdovanju in vseh ostalih delih v gozdovih in

so ravno s tem ustvarile eno najlepših oblik socialistične harmonije množičnega dela.

Bežen pregled gozdarstva Slovenije nam daje sledečo sliko:

V primerjavi z drugimi republikami Jugoslavije je LRS v pogledu gozdov s svojimi 13.8% gozdne površine na četrtem mestu nasproti največji ljudski republici Hrvaški s 25.2% gozdne površine. Tudi glede zaloga lesa je LRS s svojimi 15.4% lesne zaloge na četrtem mestu nasproti BH, ki je ima 32.3%. Če pa vzamemo samo zrelo lesno zalogo, je Slovenija s 5.2% na zadnjem mestu in sta pred njo celo Črna gora in Makedonija. Vendar je splošna situacija lesnih zalog v Jugoslaviji izredno povoljna in je sedanja eksploatacija izpod normale, pa tudi izvoz še daleč ni dosegel predvojnih količin.

Gozdnatost LRS same je izredno visoka, znaša okrog 42%. Če primerjamo ta procent z drugimi republikami naše države, vidimo, da nas v tem presega Bosna in Hercegovina s svojimi 47%. Zaradi tega se naša republika prišteva med izrazito gozdnate pokrajine.

Vzrok za tolikšno gozdnatost so pač geološke, morfološke in klimatske razmere, ki so za našo republiko značilne. Vsi ti faktorji vplivajo na uspevanje gozdov kot edine kulture, ki lahko trajno daje skupnosti največje neposredne koristi na teh zemljiščih. Z druge strani je pa nujno, da se na takih zemljiščih gozdovi tudi ohranijo ravno zaradi neposrednih koristi, ki nam jih nudijo, in da preprečimo velike škode, ki bi lahko nastale, ako bi gozdov ne bilo.

Le majhen del gozdov se nahaja pri nas na tako imenovanih relativnih gozdnih tleh, t. j. na takih tleh, na katerih bi lahko uspevala kaka druga kulturna vrsta, ki bi naši skupnosti dajala trajno večje koristi kot gozd. Zato se bo ta procent gozdnatosti verjetno nekoliko spremenil, ko bodo, za to dani dovoljni gospodarski pogoji.

Vsekakor pa je gozd tisti faktor, ki odločno vpliva na celotno gospodarsko strukturo v naši republici ter predstavlja eno naših najvažnejših gospodarskih panog.

Po podatkih inventarizacije gozdov iz leta 1947 imamo v naši republici skupno 832.920 ha gozdov. Od tega odpade na državni sektor 229.976 ha ali 28%, na nedržavni sektor 602.944 ha ali 72%.

Tak odnos med državnim in nedržavnim sektorjem gozdne posesti v LRS je edinstven v vsej FLRJ ter je bil značilen za naše gozdarstvo že od nekdaj in je važen tudi sedaj glede na gospodarsko politiko naše današnje družbene stvarnosti. V bivši kapitalistični Jugoslaviji je bilo le 0.4% državnih gozdov, ostali pa so bili v rokah veleposestnikov, verskih in cerkvenih ustanov, akcijskih družb itd. ter malih kmečkih posestnikov.

Takratna zakonodaja je sicer predpisovala obvezno sestavo gozdarskih osnov za večje gozdne posestnike ter zahtevala trajno gospodarjenje s temi gozdovi, vendar se ti predpisi niso striktno izvajali, ker to ni bilo v interesu vladajočega kapitalističnega razreda. Gospodarske osnove, v kolikor so bile za posamezne posestnike postavljene, so se po potrebi menjale, kar je pač bilo odvisno od konjunktura za les na svetovnem tržišču.

Gospodarstvo v gozdih malih posestnikov, ki jih je bilo okrog 160.000, je bilo popolnoma neurejeno ter prepuščeno posameznikom, da so gospodarili, kakor so vedeli in znali. Razumljivo je, da so postali zaradi tega

mali gozdi mnogokrat plen raznim kapitalističnim špekulantom, ki so brezobzirno izrabljali težek položaj naših kmetov in jih prisilili, da so posekali še zadnje drevo v svojem gozdu.

Spričo takega družbenega reda takratna zakonodaja ni obvarovala gozdov pred neracionalnim izkoriščanjem. Zato smo po zmagoviti osvobodilni borbi prevzeli od prejšnjih režimov izčrpane gozdove z nizko lesno zalogo. K takemu stanju so pripomogli tudi okupatorji, ki so brezobzirno sekali povsod tam, kamor ni segla partizanska puška.

Osnovna načela racionalnega gospodarjenja z gozdovi zahtevajo, da se v gozdovih s podnormalnim stanjem lesnih zalog in prirastka predpiše dopustni celotni letni posek, nižji od letnega prirastka.

To je potrebno zato, da bi se obstoječa lesna zaloga v takšnih gozdovih postopoma približala normalnemu stanju in se s tem dvignil prirastek, odnosno proizvodnja lesne gmote. Lesna zaloga v gozdu predstavlja proizvodno sredstvo, od katerega je odvisna kapaciteta lesne proizvodnje. Vse preveč izčrpane gozdove moramo sedaj spraviti v tako stanje, da se ostvari njih trajna in normalna donosnost.

Po osvoboditvi smo potrebovali ogromne količine lesa za obnovo porušene domovine, kakor tudi za kritje vseh ostalih potreb, in smo morali pristopiti k intenzivnemu gozdnemu gospodarstvu. Po odloku AVNOJ ter z agrarno reformo smo prva leta prevzeli okrog 200.000 ha gozdov v državno upravo ter tako omogočili kritje vseh najvažnejših potreb. Zaradi že omenjenega stanja gozdarstva v bivši kapitalistični Jugoslaviji, kakor tudi zaradi prekomernega izkoriščanja gozdov med okupacijo, ni bilo mogoče oceniti dejanskega stanja naših gozdov, zlasti pa ne v nedržavnem sektorju, za katerega nismo imeli nobenih podatkov. Temelj načrtnega gospodarstva v gozdarstvu pa je poznavanje stanja gozdov in njihove produkcijske sposobnosti.

Da bi prišli do teh osnovnih podatkov, smo v letu 1947 izvršili inventarizacijo vseh gozdov ne glede na lastništvo. To je bilo prvič v zgodovini našega gozdarstva, da smo ocenili tudi vse gozdove nedržavnega sektorja. S tem smo dali poudarka dejstvu, da je v naši socialistični državi vsak gozd, glede na lastništvo, važen za skupnost, in da ljudska oblast skrbi za pravilno gospodarjenje z vsemi gozdovi na svojem območju.

Kaj nam je pokazala inventarizacija?

Lesna zaloga in prirastek gozdov v nedržavnem sektorju je padla daleč izpod normalnega stanja. Tako je bila ugotovljena povprečna lesna zaloga po ha le 137.5 m^3 namesto 250 m^3 . Dokazano je, da je okrog 250 m^3 drevja v gozdu, če je ta pravilno razdeljen po debelinskih razredih, za naše prilike ravno ona pravilno gozdno proizvodjalna gmota drevja, ki daje največji stalni prirastek. Smotno gozdno gospodarstvo torej stremi za to lesno gmoto na ha in če uvede prebiralno sečnjo, avtomatično črpa 5 do 8, pa tudi več m^3 na ha. Pri nas pa je ugotovljen povprečni hektarski prirastek le okrog 3 m^3 , namesto 5 m^3 . Prirastek 5 m^3 na ha je srednja norma prirastka, imamo pa primere, kjer lahko s pravilno gojitvijo gozda dvignemo prirastek od 3 m^3 na 12 m^3 lesa na ha letno.

Ta inventarizacija je bila hitra in zato nepopolna. Letos se vrši primerjalna inventarizacija za celokupno gozdno površino, tako da bomo na njeni osnovi mogli že sledeče leto postaviti konkretne smotrnejše

principe in določbe o izkoriščanju. Pri izkoriščanju s poseki so bile marsikje izvršene napake s preintenzivnim sekanjem, na drugem mestu pa imamo tudi zrele mase, ki se iz gojitvenih razlogov morajo spraviti iz gozda. Odkazovalna služba skrbno ugotavlja take primere in se tako za gozd na najmanj občutljiv način zadovoljujejo planske gospodarske potrebe. Pri tem je dolžnost odkazovalnih organov, da predvidevajo posek enakomerno na celotni gozdni površini ne glede na pripadnost sektorju, upoštevajoč določbe zakona, ker se vse najskrbneje pretresa od vseh gozdarskih organov ljudske oblasti.

Nadalje smo ugotovili z inventarizacijo zelo nepovoljno razmerje med debelinskimi razredi gozdov, in sicer:

I. debelinski razred (do 20 cm)	35 %
II. debelinski razred (21—40 cm)	50 %
III. debelinski razred (nad 40 cm)	15 %

To razmerje nam kaže, da so bili izčrpani ravno zreli gozdovi in da je zaloga zrelega gozda zelo nizka.

Na osnovi teh in ostalih podatkov o naših gozdovih smo si lahko približno ustvarili sliko o njih stanju in zaključke za gospodarjenje.

V republiškem povprečju je bilo leta 1947 med iglavci in listavci sledeče razmerje:

smreka	24,4%
jelka	19,4%
bor	8,2%
macesen	1 %
Skupaj iglavci	53 %

Pri listavcih pa je:

bukev	34,5%
hrast in cer	7 %
ostali listavci	5,5%
Skupaj listavci	47 %

To razmerje med iglavci in listavci niti ni toliko kričeče, kakor se je svojčas mislilo, češ da je Slovenija izrazito deželna iglavcev. Vendar bomo morali spričo vse večje važnosti in vsestranske uporabne sposobnosti listavcev doseči razmerje 50% proti 50%. Glede posameznih drevesnih vrst pa naslednje razmerje:

i g l a v c i :	
smreka	50%
jelka	35%
bor	12%
macesen	8%

l i s t a v c i p a n a j b i b i l i	
bukev	70%
hrast in cer	15%
ostali listavci	15%

Tako razmerje med listavci in iglavci ter razmerje med posameznimi drevesnimi vrstami po dosedaj dognanih raziskavanjih najbolj odgovarja gozdnim tipološkimi razmeram naše republike.

Poudariti moramo, da imamo v naših gozdovih les prvovrstne kvalitete in svetovnega slovesa. Poključka smreka je znana tudi na najbolj zahtevnih svetovnih trgih. Vendar je do pred kratkim nismo pravilno izkoriščali, ker niso bile dovolj raziskane in ugotovljene njene tehnološke sposobnosti. Sedaj vemo, da imamo na Pokljuki in Jelovici smrekove sestoje, ki nam dajejo prvovrsten resonančni in avionski les, ki je 8 do 10 krat dražji od navadnega. Za smotrno gojitev in nego teh gozdov smo izločili posebne sestoje, ki so pod posebno strokovno upravo naših najboljših strokovnjakov in gozdarskih znanstvenih delavcev.

Na tem mestu naj poudarim, da so v naši republici zelo ugodna rastišča za gojitev macesna. Naš macesen je prvovrstne kvalitete, zato so ga v bivši kapitalistični Jugoslaviji prekomerno izsekavali. Tudi za pravilnost izkoriščanja macesnovega lesa bomo izvršili posebno inventarizacijo ter poseben plan izkoriščanja. Le na ta način bomo do maksimalne možnosti dvignili produktivno sposobnost teh dragocenih gozdov.

Za macesnom ne zaostaja mnogo hitro rastoča duglazija, ki ji bomo tudi morali posvetiti več pozornosti, ker imamo že prav lepo razvite sestoje, ki kažejo izredno dober razvoj in prirastek.

Glede listavcev moram ugotoviti, da smo v preteklosti posvetili pre malo skrbi gojitvi nekkih plemenitih vrst, ki jih je pri nas iz dneva v dan manj. Sem spadata zlasti oreh in domači kostanj. To sta dve drevesni vrsti, za kateri je vedno večje povpraševanje in bomo morali zato ukreniti vse potrebno, da zamujeno čimprej popravimo. Črni gaber je izredno dragoceno in redko drevo, potrebno zlasti naši novi industriji.

Dalje bomo morali gojiti več hitro rastočih listavcev, zlasti topol, jelšo in druge. Te drevesne vrste so vedno dragocenejše, imajo pa tudi vse možnosti, da jih uspešno gojimo.

Ozirati se moramo na razvoj in potrebe lesne predelave. Poleg velikih potreb za produkcijo papirja, potreb za gradnje in opremo vseh vrst, potrebo jamskega lesa in kurjave se je v zadnjem času pred vojno in sedaj po vojni posebno razvila kemična in mehanična predelava lesa. Tako je n. pr. Nemčija v štirih letih pred vojno dvignila produkcijo lesne svile od 8 milijonov kg na 145 milijonov kg, produkcijo umetne volne iz lesa pa v 8 letih od 3 na 270 milijonov kg.

Gozdovi in njihova produkcija morajo biti v pomoč industriji, kateri morajo služiti kot stalna surovinska baza. Stroji lesne industrije, kemične industrije in papirnic morajo imeti trajno za predelavo dovolj lesne mase in naše gozdno gospodarstvo mora omogočiti tako zalaganje, ki bo dalo stalnega zaslužka našemu delovnemu človeku.

Pomoč gozdov za izgradnjo socializma je ogromna, tako glede neposrednih koristi, ki jih dobivamo iz gozda, kakor tudi glede posrednih koristi, ki jih imamo od gozdov. Petletni plan zahteva velike količine lesa in lesnih proizvodov za izvoz, za kapitalno izgradnjo, za rudarstvo, za industrijo, za gradnje itd. Razen tega pa moramo kriti tudi potrebe široke potrošnje, ki niso majhne, saj jih računamo za Slovenijo na okrog 2,800.000 m³ letno. Skrb naše vlade je, da si lahko vsak človek oskrbi

potrebno kurjavo, da tako gozdovi resnično služijo našim ljudem za izboljšanje življenjskega standarda.

Med glavne posredne koristi, ki so velikega pomena za izgradnjo socializma, moramo tudi prištevati funkcijo gozda kot regulatorja vodnega režima, kar je izredne važnosti za izkoriščanje vodnih sil v zvezi z našo elektrifikacijo.

Zaradi nepričakovane kampanje in gospodarske blokade držav Informbiroja s SZ na čelu so morali tudi naši gozdovi nekoliko za izvedbo petletke in s tem za izgradnjo socializma več žrtvovati. Vendar naša ljudska oblast, kakor že omenjeno, istočasno stremi za uvedbo racionalnih metod izkoriščanja vseh gozdov, ne glede na lastništvo, ter izdaja potrebne ukrepe za čimvečji dvig produktivnosti gozdnih tal. Te cilje zasleduje tudi naš predlog zakona. Obnavljajo se gozdovi na starih posekah, pogoriščih, zanemarjenih gozdnih zemljiščih, pogozdujejo se nove poseke, kraške goličave itd. Do konca leta 1949 smo všteli letošnja spomladanska pogozdovanja s preko 9 milijoni sadik skupno posadili čez 31 milijonov gozdnih sadik in posejali posebej okrog 50.000 kg gozdnega semena. Od tega je novih pogozdovanj na površini okrog 6000 ha in izpopolnitev pa na površini okrog 6500 ha. Razen tega smo za dvig prirastka v tem času očistili okoli 12.000 ha nasadov in mladih sestojev. Za ta dela je bilo skupno porabljenih 62 in pol milijona dinarjev, 465.600 delovnih dni in 163.600 prostovoljnih dni. Vrednost prostovoljnega dela je bila v celem preračunana na okrog 13 milijonov dinarjev.

Iz tega vidimo, koliko sredstev in truda smo že vložili v ta dela. Zlasti pa moramo poudariti, da je naše delovno ljudstvo pokazalo mnogo zanimanja in razumevanja za obnovo in gojitev gozdov, kar nam dokazujejo zgoraj omenjene prostovoljne delovne dneve. Vzgojnega pomena pa je, da se tudi šolska mladina s pionirskimi organizacijami čimbolj vključuje v te akcije, kar pa še ni povsod uspelo. Vsa opravljena gozdno-kulturna dela so veliki uspehi, ki jih je doseglo ljudstvo za dvig produktivnosti gozdnih tal ter za obnovo gozdov na gozdnih tleh, ki so že v stadiju degradacije.

Z dosedaj doseženimi uspehi se seveda ne moremo zadovoljevati in uspavati. Pozabiti pa ne smemo, da nas čakajo v tem sektorju dela še velike naloge. Samo kraških goljav in neplodnih zemljišč moramo pogozditi okrog 30.000 ha, nadalje moramo pogozditi okrog 40.000 ha starih pogorišč, posek in drugih neobraslih gozdnih tal ter očistiti in meliorirati okrog 50.000 ha zaraščenih kultur in grmišč.

Pri tej priliki naj poudarim zlasti veliko važnost čiščenja kultur in mladih sestojev, ki se duše v plevelu ter raznem nezaželenem grmovju, ki jih ovira v normalnem razvoju ter zmanjšuje prirastek letne gmote in s tem produktivnost gozdnih tal. Naša naloga pa je, da dvignemo produktivnost gozdnih tal do maksimalne možnosti in moramo zato podvzeti vse gozdno gojivne ukrepe, ki so potrebni za doseg tega cilja. Koliko bi samo takšen uspeh omogočilo večje izkoriščanje in sekanje.

Kakor smo že v začetku omenili, imamo največ gozdov v hribovitih predelih naše republike. Prav ta okolnost pa zahteva poseben način gospodarjenja v teh gozdovih, ker so ti gozdovi po večini varovalnega značaja, to je, njih naloge je varovati lastna tla, zlasti v strminah,

varovati sosednja zemljišča, prometne naprave, razne objekte, naselja itd. pred plazovi, usadi, hudourniki itd. Takih gozdov imamo okrog 200.000 ha, deloma so že proglašeni za varovalne gozdove, deloma pa je postopek še v teku. Tudi skrb za pravilno gospodarjenje v teh gozdovih predvideva novi zakon o gozdovih.

Nadaljnja naša važna naloga je izvršiti pravilno razmejitev med gozdnimi in kmetijskimi zemljišči, zlasti med gozdom in pašnikom. Pri teh nalogah, ki so že v teku, odloča načelo, da naj ima zemljišče tisto kulturo, ki donaša skupnosti trajno največje koristi. Predlog zakona prevzema to načelo.

Predlog zakona dovoljuje pašo v gozdovih, vendar z omejitvijo, kjer bi bilo ogroženo pomlajevanje, in na zemljiščih, določenih za pogozdovanje. Vprašanje paše je v naši republici za našo živinorejo kot eno glavnih kmetijskih panog izredno važno, zato je pred ljudskimi oblastmi nad vse važna naloga, da s potrebnimi melioracijami izboljšamo pašnike. Na ta način bo sčasoma sploh odpadla potreba po gozdni paši, ki v mnogih predelih Slovenije silno obremenjuje gozdove. Dokler pa se to stanje ne doseže, je težnja, da se živinoreji čimbolj pomaga. Paralelno s pašo mora iti tudi vzgoja ljudi, ki pasejo živino in sploh delajo v gozdovih. V tem pogledu nam mnogo manjka. Koliko odredb bi lahko odpadlo, če bi bili naši ljudje malo bolj poučeni, kako ravnati z gozdovi. Gozdarski strokovnjaki, ki so dosedaj prihajali iz centrale ali pa iz drugih republik, so vsi izjavljali, da je gozdni red v Sloveniji na najnižji stopnji. Tu se po gozdovih dela največ škode. Takšna konstatacija je toliko bolj žalostna, ko je znano, da ima ravno slovenski gozdni delavec precejšnjo tradicijo in znanje v gozdnih delih. Ali naj s socialistično lastnino sedaj ravna celo slabše kot nekda v kapitalizmu? Mi smo vsi dolžni to popraviti.

Omenjam še prepoved paše koz v gozdovih in na gozdnih tleh. Približno 30.000 koz se namreč pri nas še vedno pase na grmiščih Krasa in soške doline. Kot primer pravilnega razumevanja splošnih ljudskih potreb in interesov navajam LR Makedonijo, ki je v času od 1946. do 1949. leta znižala število koz za en milijon, tako da sedaj težki problem, ki je posegal v vprašanje narodne ekonomije in vprašanje obstanka gozdov, sploh več ne obstoja. Obstoj drobnice — koz pa so velikopotezno zmanjšale tudi republike Črna gora, Bosna in Hercegovina, Srbija in Hrvatska.

Planinski pašniki se ne smejo razširjati v škodo gozdov. Večanje pašnikov dovoljuje samo v izjemnih primerih, če gre za splošni gospodarski interes samo vlada LRS. Tudi glede planinskih pašnikov še niso prišle do izraza velike možnosti melioracij. Dejstvo je, da se v naših planinah na splošno gornja gozdna meja pomika navzdol, da voda izpira in potiska planinske pašnike navzdol, in da se nad njimi povečuje svet golega skalovja, ki je sicer romantičen, toda lačen, prazen in gospodarsko negativen. Zato je treba neobhodno skrbeti za še obstoječe planinske gozdove, posebno na gornji gozdni meji.

Steljarjenje se vrši v naši republici na eni tretjini celotne gozdne površine, t. j. na 300.000 ha. Kolikor je danes kmetijskemu gospodarstvu še nujno potrebno, je na drugi strani v veliko škodo našemu narodnemu gospodarstvu ter zmanjšuje letni prirastek gozdov, v katerih se steljari od 5—8 m³ na 1—2 m³ na ha, kar znaša letno približno 2 milijona m³

lesa. Z intenziviranjem kmetijske proizvodnje bo sčasoma odpadlo tudi steljarjenje v gozdu.

Osnovno pogozdovanje krasa predvidevamo v 15 letih. Hitrejši tempo skoraj ni priporočljiv, ker mora vzporedno s pogozdovanjem potekati melioracija kraških pašnikov. Če pa bi pogozdovanje zanemarili, bi postal kras v kratkem gol, oster kamen, in ljudje bi morali iz bede zapustiti te s toliko dragoceno partizansko krvjo osvobojene naše kraje.

Pred vojno so se pogozdovanja krasa vršila v tako majhnem obsegu, da bi ob tem tempu še po 100 letih kraško vprašanje ne bilo v celoti rešeno.

Na kras ne smemo gledati ozko, z enega samega vidika, pa naj bo ta vidik gozdarski ali kmetijski, temveč ga je treba jemati kot celoto. Na krasu imamo precej razvito živišorejo kljub temu, da vlada tam veliko pomanjkanje krme. Sistem pogozdovanja pa naj bo zato tak, da bo ščitil pašnike in ostalo poljedelsko zemljo pred slabimi vplivi. Le na ta način in pa z načrtno melioracijo pašnikov bomo dvignili krmsko bazo. Na drugi strani pa moramo stremeti za tem, da bodo bodoči gozdovi dali dovolj dela in dobrega zaslužka Kraševcem, ki danes na skopo odmerjeni obdelovalni zemlji še životarijo.

Da bi bil problem krasa čimprej in pravilno rešen, zato dela v smislu predloga zakona o gozdovih 5 sekcij, ki se bavijo edino s pogozdovanjem in melioracijo kraških zemljišč, in sicer v okrajih Sežana, Ilirska Bistrica, Postojna, Gorica in Tolmin. Naloge teh sekcij so pogozdovanje in pa pretvarjanje že prestarih borovih nasadov, ki služijo samo kot predkulture, v prave gospodarske, visoko vredne gozdove, kultiviranje goličav in izvrševanje melioracij pašnikov. Ta dela se vrše šele dve leti, to je od leta 1948, in so bili v teh dveh letih napravljene številni poskusi, predvsem glede uporabe raznih drevesnih vrst. Ti poskusi so že sedaj dokazali, da je upravičena trditev, da bodo gozdovi v Slovenskem Primorju kvalitetno še boljši kot n. pr. visoko vredni smrekovi gozdovi. Gozd, obstoječ iz ceder in drugih drevesnih vrst, katerim bo primešano tudi naše domače drevje kot kostanj, oreh, lipa, javor, jesen, macesen itd., bo prekašal v vrednosti gozdove na območju centralne Slovenije, ker omogoča primorsko podnebje saditev dragocenih drevesnih vrst, ki severneje od tod ne uspevajo. Zato smo organizirali s pomočjo sekcij za pogozdovanje in melioracijo krasa semensko službo v Slovenskem Primorju tako, da vsako leto skrbno pobereмо seme vseh danes še redkih drevesnih vrst, katerih les je posebno dragocen.

Doslej je veljalo pravilo, da se da kras pogozdovati samo s sajenjem črnega bora. Poskusi zadnjih dveh let pa so dokazali, da se da črni bor tudi sejati, in sicer z boljšim uspehom kot s sajenjem, poskusi pa so tudi dokazali, da ni vedno in povsod potrebno vzgajati predkultur črnega bora in jih šele naknadno spreminjati v pravi gospodarski gozd, temveč da lahko že takoj na goličavi sami ustvarimo kulturo, ki se bo razvila neposredno v pravi gozd, in sicer predvsem s setvijo, kar je ceneje in tudi uspešneje. Tako ne bo več potrebno povečevati površino drevesnic, kar bo pocenilo pogozdovanje, ker so stroški za vzgojo sadik v drevesnicah zelo visoki. Vzporedno ali pravilneje še pred pogozdovanjem bi morala iti melioracija pašnikov. Prvi poskus je bil napravljen letos na pašniku v Šenbijah. Na tem pašniku so bile tri male poskusne ploskve očiščene in pognojene s saturacijskim

muljem in zasajene z jesenom. Paša se bo vršila s tako zvanim kolobarjenjem, razen tega pa bodo dali pašniki jeseni precejšnje množine krme, ob kateri bo lahko živina prezimila. Na ta način bomo občutno dvignili krmsko bazo in s tem tudi število živine.

Ko bo kras pravilno pogozden, ne bo nudil ljudem poleg vrednosti lesa samo dovolj zaslужka, marveč bo tudi omilil burjo in s tem zaščitil plodno poljedelsko zemljo ter pretvoril sedanje puščavo v cvetočo pokrajino, kakršna je bila brez dvoma v davni pretéklosti in kakršne so druge naše pokrajine na sličnih apnenčastih tleh.

Naj omenim še sedanje in v zvezi z zadevnimi zakonskimi določili tudi perspektivno izkoriščanje stranskih gozdnih proizvodov, ki prinaša naši socialistični skupnosti čedalje večje koristi.

Pri tej dejavnosti uporabljamo sorazmerno malo proizvodnih sredstev in delovne sile in je zato treba izkoriščanju stranskih gozdnih proizvodov posvetiti več pažnje, predvsem sedaj, ko postajajo važen izvozni predmet in pa surovina, ki nadomešča prej uvožene predmete.

Po osvoboditvi smo pričeli v zvezi s smotrnim in racionalnim izkoriščanjem gozdov razmišljati tudi o produkciji stranskih gozdnih proizvodov, ki so nekoč trohneli in ki niso bili izhodna surovina za industrijsko predelavo, ker za to prej ni bilo pogojev.

Poleg ostalih stranskih gozdnih proizvodov ločimo danes tri najvažnejše skupine, ki so že predmet intenzivnega izkoriščanja in istočasno racionalnejšega izkoriščanja. Lotili smo se pridobivanja smole, zatem zdravilnih zelišč in gozdnih sadežev in končno proizvodnje eteričnih olj iz domačih iglavcev.

V cilju pridobivanja novih surovin za našo kemično industrijo smo leta 1946 začeli z domačo proizvodnjo borove smole kot enega najbolj važnih postranskih proizvodov gozda. Za LR Makedonijo, ki je deloma smolarila že pred vojno, ter za Bosno, ki je le malenkostno smolarila, je bila Slovenija prva republika, ki je po vojni pristopila k lastni proizvodnji smole in s tem dajala zgled drugim republikam. S širjenjem smolarjenja in z izboljšanjem dela se je domača produkcija smole iz leta v leto dvigala, vendar pa še ne krije rastočih potreb kemične industrije na smolnih izdelkih. Kljub razmeroma veliki površini borovih sestojev je namreč relativno malo takšnih, ki so že zreli za sečnjo in s tem za smolarjenje. Nekaj jih je tudi na visokih, zelo strmih legah in na prav slabih kraških tleh, kjer smolarjenje zaradi visokih proizvodnih stroškov ali zaradi varstvene vloge gozdov ne kaže izvajati. Nadalje si prizadevamo dvigniti proizvodnjo smole po eni strani s pritegnitvijo vseh zrelih borovih sestojev, po drugi strani pa z nadaljnjim izboljšanjem dela, s stimulacijo proizvodnje, tako pri nagrajevanju delavcev, kakor tudi s sodelovanjem zasebnega sektorja proti odstopanju primernih borovih sestojev za odsmolarjenje v režiji socialističnega sektorja. Pri delu za izboljšanje proizvodnje in dvigu kvalitete sodeluje in pomaga gozdarski operativi s svojimi raziskavanji tudi Gozdarski inštitut Slovenije, da bi se tako postopno osamosvojil v surovini, ki smo jo prej uvažali. Stara Jugoslavija je proizvajala le borih 5% borove smole, ostalih 95% pa uvažila iz inozemstva. Smola in njeni proizvodi so v številnih in zelo važnih industrijah nepogrešljivi, zato bomo, če dosežemo plan proizvodnje smole, dosegli brez dvoma omembe vreden gospodarski uspeh. Seveda pa je za to potrebno intenzivnejše sodelo-

vanje okrajnih ljudskih odborov, zlasti tam, kjer so borovi sestoji v zasebnem sektorju, kot na primer v Prekmurju in deloma tudi na Štajerskem. Zato bo treba pri zasebnikih vzbuditi več zainteresiranosti in zaupanja do te važne nove gozdne panoge in prikazovati, da pridobivanje smole pred posekom drevja ni koristno samo za nje, temveč tudi za skupnost. Nekateri okrajni ljudski odbori Prekmurja ne polagajo zadostne pažnje na ocenjevanje borovih gozdov za odsmolarjenje ter dopuščajo, da privatniki ostajajo ob strani, pri čemer se zavira redna planska proizvodnja.

Poleg vrednega lesa in njegovih sokov nam nudijo gozdna tla še druge samonikle proizvode, ki so brez dvoma ogromne važnosti tako v prehranjevalni industriji, kakor tudi za izvoz. Po vrednosti so najvažnejše gobe. Če računamo, da naberemo letno samo 100.000 kg. suhih gob, nam da to vsoto v vrednosti 10 milijonov dinarjev. Od zdravih zelišč je cela vrsta proizvodov, ki so prav tako velike vrednosti, predvsem po svoji specialiteti. Po količini in po vrednosti je na primer najvažnejša krhlika, nato pa divji oreh. Poleg tega nam dajejo naši gozdovi letno do 200.000 kg lubja, ki ga rabimo tako za lastno usnjarsko industrijo, kakor za izvoz. Ali tu nismo dosegli niti 5% možnosti. Količinsko so pomembni plodovi hrasta in bukve. Hrastovih ježic, želoda in bukovega žira lahko naberemo po naših gozdovih vsaj za 200.000 kg. Približen račun nam tudi pove, da lahko naberemo v gozdu tudi 40.000 kg lipovega cvetja in 13.000 kg cvetja akacije. Listov robide, maline in borovnic lahko naberemo vsaj 50.000 kg. Plodov belega in črnega trnja pa 35.000 kg. Hrastovega lubja, korenin beladone, borovnic, listov pravega kostanja, breze, oreha, gozdnih jagod, jelenovega jezika, šmarnic, pljučnic, jetičnika, lubje dišečega volčina, sladkih koreninic, korenin gozdnega korena pa lahko naberemo vsaj 38.000 kg, skupno nekaj nad pol milijona kg ali v vrednosti okrog 10 milijonov dinarjev. Prištejemo pa še drobne gozdne sadeže: borovnice, maline, brusnice in gozdne jagode, iz katerih izdelujemo sadne soke, džeme, marmelado, želeje, žganje itd.

Kot tretja važna skupina in sodobna gozdarska panoga je proizvodnja eteričnih olj iz iglic smrečja. Naš namen je zmanjšati odpadke pri sečnji, odpadke pa uporabljati za predelavo in pridobivanje koristnih proizvodov. Zato se je hkrati z izkoriščanjem pričela razvijati tudi domača industrija kemičnih izdelkov in zdravil. Letos bo izkoriščeno vejevja za destilacijo v eterična olja v vrednosti 30 milijonov dinarjev.

Trenutno nosijo v planu proizvodnje eteričnih olj pretežni delež kmetijske zadruge, ki se zavedajo važnosti proizvodnje eteričnih olj. Nekatere destilacije, ki jih upravljajo krajevna podjetja, pa ne kažejo vidnih uspehov, ker po navadi birokratsko rešujejo probleme organizacije priprave in dovoza surovine. Za vzor pa lahko postavimo kmetijsko zadrugo v Dolenjem Logatcu in Dolenji vasi, ki sta uredili nemoteno obratovanje destilacij. Nove destilacije se bodo še odprle, tako da bo lanska proizvodnja v letošnjem letu zvišana za 600%. Tudi pri tej proizvodnji naj bi okrajni ljudski odbori posvetili več pažnje organizaciji dela in nudili predvsem pomoč združnim destilacijam. Olje predeluje kemična tovarna Aero v Celju in pridobiva derivate, potrebne za zdravilstvo, kozmetiko in parfumerijo.

Va nekatere vrste gozdnih proizvodov in gozdnih del so v proučevanju tudi cene, da bi se popravile neke nepravilnosti na tem polju. Tudi na tem področju naj bi bila široka iniciativa zainteresiranih.

Posebno skrb posveča zakon hudourniški službi. Naša republika ima kot hribovita in gorata pokrajina brez števila hudournikov, ki povzročajo precej škode poljedelstvu, prometu, izrabi vodnih sil in vsemu narodnemu gospodarstvu.

Najbolj izrazito hudourniško ozemlje je dolina Save nad Jesenicami. V tem področju se nahajajo številni nevarni hudourniki, kot na primer Pišnica, Martuljek, Beli Potok, Smeč, Belca, Mlinca in drugi. Iz teh hudournikov prihaja v Savo največ materiala, povprečna množina znaša letno približno 400.000 do 500.000 m³. Ti hudourniki dajejo Savi njen hudourniški značaj in so krivi njenega neurejenega stanja. Glavno škodo delajo s preplavljanjem in zasipavanjem velikih površin plodne zemlje, naselbin in komunikacij (državna cesta in železnica Jesenice—Rateče). Nevarno pa bodo ogrožali projektirane hidrocentrale (Moste, Medvode) z zasipavanjem njihovih akumulacijskih bazenov. Realizacija vodno gospodarskega načrta na Savi nujno zahteva, da se lotimo čimprej sistematične ureditve tega hudourniškega področja.

Temu področju slede nič manj nevarna hudourniška področja v dolinah Tržiške Bistrice, Kokre, Kamniške Bistrice, Poljanske in Selške Sore.

V porečju Ljublanice se izlivajo na Barje mnogi nevarni hudourniki kot so Iška, Gradaščica, Podlipščica, Borovniščica in drugi. Od ureditve teh zavisi melioracija ljubljanskega barja.

K hudourniškemu področju Save od Medvod do Dobove spada skupina tako zvanih zasavskih hudournikov, ki se izlivajo iz obeh pobočij od Zaloga do Krškega v Savo, ozemlje povodja reke Krke in Sotle. Kot zelo škodljivi so se izkazali v tem področju Kotedešca, Trboveljščica, Boben, Besnica, Jevnica, Sapota in Bistrica v St. Rupertu. V povodju Krke so najnevarnejši Šumeči potok, Kobilski potok, Sušica in drugi, v povirju Sotle pa ima izrazit hudourniški značaj Kozjanska Bistrica.

Hudourniki so vsi pritoki Drave med Mariborom in Dravogradom. Sem spadajo tudi gornji tek Dravinje ter hudourniki Mislinjske in Mežiške doline. So močno aktivni vodotoki z veliko prodonosnostjo, ki jih je treba urediti zaradi zavarovanja energetskih naprav na Dravi in zaradi zavarovanja raznih komunikacij in zemljišč.

V porečju Savinje je tipičen hudournik gornji tek Savinje od Gornjega Gradu navzgor z Dreto, Ljubijo, Ljubnico, Lučnico in solčavskimi hudourniki kot glavnimi pritoki. So sličnega značaja in pomena kot gornjesavski hudourniki.

V soško hudourniško področje spada Gornja Soča od Tolmina navzgor, ozemlje Idrije, Vipave in Reke. Soča sama je naš največji hudournik. V gornjo soško področje spadajo vsi vodotoki, ki prihajajo iz Julijskih Alp, Mangarta, Kanina, izpod Krna in Stola v Sočo. Najvažnejši so: Tolminka, Idrija, Koritnica, Slatinek in drugi. Drugo slično skupino soških hudournikov tvori povodje Idrije z Belo, Zalo, Nikavo, Bašo in Tribušo kot glavnimi pritoki. V porečju Vipave so najbolj znani Lokavšček, Hubelj, Bela in drugi. Teritorialno spadajo v to skupino tudi hudourniki Slovenske Istre v področju Botača, Ospa, Rižane in Mirne. Soški hudourniki zasipljejo zamočvirjena zemljišča s prodrom, ki ga nosijo

v Sočo — na leto še več kot gornjesavski hudourniki v Savo, zasipljejo akumulacijski bazen v Luciji, še bolj pa bodo zasipavali projektirano hidrocentralo nad Kobaridom.

To so najnevarnejša hudourniška področja v LRS, posamezni hudourniki pa se nahajajo tudi po vsej Sloveniji.

Urejanje hudournikov je zadeva države kakor republike. Obe sta zainteresirani na ureditvi hudournikov zato, ker sega njih škodljivi vpliv preko mej krajev, okrajev in tudi preko mej same republike (plovnost Save niže Zagreba, poplave in vzdrževanje visokovodnih nasipov zaradi stalnega in postopnega dviganja dna struge Save v Sremu).

Hudourniška dela so razpredena že skoraj po vsej Sloveniji, vendar je začeta dosejad komaj ena petina onih nujnih del, ki jih bo treba izvesti v prihodnjih 5—10 letih v zvezi z nameravanimi regulacijami vodotokov, melioracijami zemljišč ter v zvezi z gradnjo hidrocentral na naših glavnih rekah.

Za realizacijo vodnogospodarskega načrta za zavarovanje hidrocentral bodo potrebna še obsežna hudourniška dela, ki bodo stala več milijonov dinarjev in to že v bližnji bodočnosti.

Potrebe po ureditvi hudournikov rastejo namreč zaradi napredka gospodarstva in zlasti industrije ter izkoriščanja vodnih sil v mnogo večji meri, kakor obrambna akcija proti njim. To dokazujejo sedanje neurejene hidrološke razmere v hudourniških področjih, mnoge hude povišani in zahteve prizadetih za pomoč.

Pri izvedbi del v prvih treh letih petletke je bilo težišče na delih, ki so v najtesnejši zvezi z večjimi gospodarskimi objekti, zlasti na primer ureditev gornjesavskih hudournikov zaradi zgraditve hidrocentral v Mostah. Za te hudournike je bilo porabljeno okrog 30% celotnega kredita. Zaradi objektivnih težav pa ni bilo mogoče vseh teh del izvršiti v planiranem obsegu. Na tem področju se je delalo v hudournikih: Suheli v Podkorenu, Pišenca v Kranjski gori, Belca, Dovški potok, Mlinca v Dobjem in Jeseniščica pri Sv. Križu. Nadalje na pritokih Save Bohinjke, pritokih Kamniške Bistrice, pritokih Ljubljanice (Iške, Podlipščice, Borovniščice in Peržanca), Lokavščica v Ajdovščini, Sapote v Radečah, na pritokih Krke (Sušica in Piroški potok), izvedena pa so bila tudi manjša dela pri drugih hudournikih. Na pritokih Soče se nismo do leta 1950 lotili sistematičnega dela. Izvršena so bila samo manjša dela na Učaji pri Žagi ter Strofatovem potoku v Zatoľminu.

Ker bodo nekateri večji gospodarski objekti začeli že letos ali vsaj prihodnje leto obratovati v hidrocentrali v Mostah in Medvodah ter zaradi drugih gospodarskih momentov, je nujno, da bodo v letu 1951 in tudi še letos izvršena hudourniška ureditvena dela v mnogo večjem obsegu.

Čeprav je za hudourniška obnovitvena dela predviden razmeroma visok znesek, kaže obseg doslej izvršenih del, da še ni dosežen pravi smoter, tako na primer pri delih v gornjesavski dolini ne bo mogoče zaustaviti toliko materiala kot bi bilo potrebno. Zato ho treba obseg predvidenih del za leto 1951 še povečati, ker je hudournikov v Sloveniji toliko, da bi bilo treba letno vsaj 30 do 40 milijonov dinarjev, da bi mogli v doglednem času ustaviti njih razdiralno delo.

Zakon predpisuje nadalje jasne in določene določbe v zadevah varstva gozdov.

Škodljivi mrčes se širi, posebno lubadar. Uspešna avionska akcija je bila izvršena spomladi na Krasu in v Vipavski dolini proti borovemu prelcu, ki je do okrog 50% uničen. Izvaja se tudi borba za zmanjšanje števila in lokalizacijo požarov, ki posebno na Krasu povzročajo milijonsko škodo.

Vsakemu državljanu naj bi bila jasna njegova vloga v pogledu varstva gozdov pred vsakovrstnimi škodljivci, katerih nemajhen del je tudi človek sam. Sedaj, ko gozdovi služijo splošni skupnosti in jih socialistični sektor izkorišča, naj bi se čimprej vzgojila tudi temu primerna miselnost o skrbi za naše gozdove in njih varstvo. Šolski in vseh vrst vzgojitelji, politične organizacije in sleherni zavedni človek naj bi k temu prispeval. Mnogo bi se mogli naučiti od onih dežel, ki že na lastni koži občutijo pomanjkanje lesa. Precej pa bi nam že mogli povedati tudi naši tovariši iz Prekmurja in s Kraša.

Varstvo gozdov, gozdni red in nadzor nad prometom zadevajo eksploatacijska dela, ki se danes vrše po LIP kot posebnih gozdno eksploatacijskih podjetjih. V tem pogledu je slika sledeča:

Pravilno sklenjene pogodbe o prodaji in nakupu lesa so predložila vsa gozdna gospodarstva razen Gozdnega gospodarstva Novo mesto, kjer še vedno ni določen rok za predažo posameznih sečišč in to po krivdi LIP, ki zavzema oportunistično stališče. Ta slučaj je predan arbitraži.

Predpisi pogodbe imajo svoj smoter v tem, da zasigurajo po eni strani racionalno izkoriščanje lesa, po drugi strani pa s predpisi o sečnem redu očuvajo gozd pred vsemi nevarnostmi, ki so v zvezi s sečnjo, in vso škodo, ki bi jo zaradi tega trpela skupnost. Ves uspeh v tem oziru je odvisen od vprašanja, kako gozdarski kader na terenu rešuje ta vprašanja. V splošnem se mora ugotoviti zadovoljiv napredek tam, kjer so to vprašanje pravilno zaostri (Postojna, Sv. Lucija, Bled).

Glede neracionalnega izkoriščanja sta doslej le dva primera pred arbitražnim sodiščem, čeprav jih je gotovo več. Glede izvajanja sečnega reda pa so pred arbitražo trije primeri.

Slabo je izvajanje sečnega reda predvsem v Novem mestu in Kočevju, kjer je ogromno nepospravljenih bukove vrhovine. Boljše je v nekaterih gozdnih upravah Gozdnega gospodarstva Postojna, GG Sv. Lucija in na Gorenjskem. Posebno pozornost se posveča frontnim brigadam, ker te nimajo povsem izvežbanih delavcev, in se bo tu nujno javljalo največ kršitev predpisov sečnega reda. Znano je, da je mnogo nepospravljenih sečišč še iz leta 1949 za frontnimi brigadami, ki so prezgodaj odšle. Tako potrebuje na primer GG Bled 100 delavcev za tri mesece, da bo ta sečišča iz leta 1949 spravilo v red.

Za bodoči plan 1951 je v tem oziru poskrbljeno za pravočasni pričetek odkazovanja. Z malimi izjemami že povsod odkazujejo in bodo imela gozdna gospodarstva ter poverjenišva za gozdarstvo na okrajih dovolj časa na razpolago, da se bo odkazovanje, ki je začetek vsakega sečnega reda, strokovno pravilno izvršilo.

Še nekaj pripomb o gozdno gospodarskih načrtih, ki jih predvideva zakon:

Pred osvoboditvijo je imela Slovenija čez tri četrtine gospodarsko neurejenih gozdov, brez gospodarskega načrta. Da bi se čimprej odpravilo stihijsko gospodarstvo v gozdarstvu, zlasti pa, da bi v nedržavnem

sektorju zaježili anarhično izkoriščanje gozdov in ohranili njihovo trajno produktivnost, so bila že leta 1946 izdana navodila, da se takoj pristopi k načrtni ureditvi gozdov.

Urediti gozdove pomeni izmeriti gozdno zemljišče in sestoj, opisati sestoj in tako ugotoviti stanje gozdov v času urejanja, hkrati pa na podlagi tega stanja predpisati smernice za bodoče gospodarjenje z gozdovi glede gnojenja, racionalnega in trajnega izkoriščanja ter intenzivnejšega gospodarstva z gozdovi. Za opis sestojev je treba ugotavljati razne podatke, kot na primer: višinska in debelinska izmera, lesna zaloga, prirastek, razmerje drevesnih vrst, zarast itd.

To delo opravlja v resoru posebna uprava za urejanje gozdov (taksacija).

Zakonita obveza upravljati državne gozdove na podlagi načrtov in gozdnih urejevalnih elaboratov je bila postavljena v 5. členu okvirnega splošnega zakona o gozdovih. Po petletnem planu LRS pa je predpisano, da se na območju LRS do konca leta 1951 uredi površina 360.000 ha gozdov, to je letno okrog 72.000 ha. Do konca leta 1950 bodo končana dela (na terenu) na površini 220.000 ha, ostane torej za leto 1951 140.000 ha. Zaradi prejšnje zelo pomanjkljive in nezadostne zasedbe strokovnega kadra ter zaradi uporabe za taksacijo določenega osebja za druge posle bo petletni plan težko dosegljiv.

Glede na nujnost dokončne ureditve zlasti nedržavnih gozdov so v 5. členu našega republiškega zakona predvidena ustrezna zakonita določila. Gospodarski načrti bodo izvedeni tudi po okrajih z razdelitvijo na krajevne teritorije, tako da bo vsak imel pravilno sliko o stanju gozdov in navodila za gospodarstvo.

Zaradi orientacije ljudskim poslancem navajam, da je za izvrševanje zakona o gozdovih državni sektor sedaj razdeljen na 12 gozdnih gospodarstev, katera imajo po 3 do 5 gozdnih uprav in večje število logarskih okolišev po 2000 do 4000 ha gozdov. Pomoč združnemu in zasebnemu sektorju nudijo okrajna poverjeništa za gozdarstvo v vseh okrajih in okrajni logarji na ozemlju dveh do petih krajev, ki vrše strokovno službo pod nadzorom okrajnih poverjeništev. Skrb za gozdove v KLO pa naj bi vršili za to določeni člani odbora in gozdarski sveti, ki so predvideni v predlogu zakona.

Važnejše uprave v samem resoru so:

Uprava za gojitev in varstvo gozdov,

uprava za izkoriščanje gozdov,

uprava za urejanje gozdov,

uprava za lovstvo in

uprava za urejanje hudournikov.

Gozdarski inštitut Slovenije pa opravlja v okviru splošne gozdarske službe LR Slovenije znanstveno raziskovalna dela, ki naj služijo povzdigi strokovne ravni in napredku operativne dejavnosti.

Ta zakon naj bi bil torej korak naprej v borbi za socialistično ureditev v naši deželi, ki naj zadovolji želje in potrebe našega ljudstva, skladno z našo kulturno stopnjo. Vsa izgradnja našega socializma je hkrati borba za neodvisnost in suverenost naše države. In kolikor naprednejši bodo naši zakoni, kolikor bolj sposobna bo naša ljudska oblast v zastopanju interesov širokih ljudskih množic, toliko uspešnejša

bo naša borba. Vsaka pridobitev v demokratizaciji naše oblasti predstavlja novo zmago za neodvisnost in učvrstitev suverenosti.

Vsako izboljšanje našega gospodarstva, poglobljanje znanja in strokovnosti za izpolnjevanje gospodarskih nalog naših organov ljudske oblasti, stopnjevanje storilnosti na vseh delovnih mestih in čim vestnejše izpolnjevanje vseh delovnih obveznosti je hkrati borba za trdnost in neodvisnost naše zemlje. Kakor smo nekdanj s heroizmom naših borcev v osvobodilni vojni zadivili svet, tako ga bomo sedaj presenetili v naši izgradnji dežele z velikimi gospodarskimi uspehi, z moralnim poletom naših množic in lastnimi materialnimi sredstvi.

Kljub blokadi kominformskih držav pod vodstvom SZ in kljub zaviranju našega gospodarstva na vse mogoče nedostojne, nekulturne in podle načine, od izdajstva legitimnih pravic koroških Slovencev za združitev z lastnim narodom, od oropanja naših finančnih sredstev v obliki vojne odškodnine, pa do najnovejših zverinskih postopkov z našimi državljani, se prav pod temi krivičnimi udarci kuje naša zemlja v še bolj trdno, monolitno celoto. Način sovražnih postopkov kominformskih držav na čelu s SZ proti nam pa najbolj odkriva nesocialistično vsebino sovjetskega socializma in zaostalost, ki se je kljub velikim pridobitvam oktobrske revolucije pod vplivom zgodovinske razvojne stopnje, iz zaostalega carizma, vgnezdila v sovjetski socialistični državni aparat, v katerem je zavladal isti kruti birokratski socializem, kakor je bil v starem redu pred revolucijo.

Rusko ljudstvo žal ni poznalo in ni bilo deležno pridobitev evropskega humanizma, renesance, parlamentarne demokracije in skok, ki je bil izvršen z istočasno narodno demokratično in socialistično revolucijo, ni mogel spremeniti in obvladati mentalitete množic kakor tudi ne vodstvenih organov. Vsak družbeni red ima svojo lastno mentaliteto in ruska revolucija ta tako kratek čas ni mogla preskočiti množične mentalitete, lastne dvema družbenima redoma, fevdalno absolutističnemu in parlamentarno demokratičnemu. Zato so danes v SZ metode glavnih političnih faktorjev državnega stroja slične bivšim carskim s to razliko, da so bile nekdanj uporabljene samo v notranji upravi, v našem primeru pa tudi na polju zunanjih zadev, ki so bile v diplomatski zgodovini dosedaj nepoznane.

Ker pa razvoj človeštva ne more iti v negativno smer, smo prepričani v pravilnost graditve našega socializma na osnovah pozitivnih pridobitev človeštva naše preteklosti, ki se odražajo v mentaliteti in pojmovanju našega ljudstva. Čimprejšnje spoznanje vse nepotrebne navlake, katero smo prejeli po zgledu SZ, nam bo olajšalo nadaljnjo pot.

Vzorna ureditev in gospodarstvo v naših gozdovih pa naj bo primer vseh naših naporov za socializem.

Način izvajanja zakonskih določb in njih dalekosežnost pa zavisi v prvi vrsti od kadra, ki bo razumel in tolmačil duh zakona. Od gozdarskega kadra, tako onega, ki opravlja gozdno-kulturna dela, kakor tudi onega, ki opravlja neposredno eksploatacijo, in od celotnega prebivalstva; ki kjerkoli ravna z lesom, pričakujemo razumevanje ravno sedaj, ko znaša, po besedah našega maršala Tita lesna proizvodnja 80% pomoč pri nabavljanju deviz, potrebnih za industrializacijo in obenem za socializacijo naše države. Zato so za naše gozdno gospodarstvo potrebna zlasti ta načela:

1. Maksimalno varčevanje,
2. najsmotnejša predelava v najvrednejše sortimente in
3. stalno iskanje možnosti nadomeščanja lesa z drugim cenejšim materialom.

Preizkušnja sposobnosti je še posebno na našem upravno organizacijskem in na strokovnem kadru. Veličina časa, v katerem živimo, in že doseženi uspehi potrjujejo zavednost in sposobnost naših ljudi. Želja za razvojem našega socializma bo vplivala, da se odstrani nevednost in neznanje v gospodarskih delih, da se tako čimprej približamo idealu blagostanja, za čimer teži naša Partija in naše vodstvo na čelu z maršalom Titom. (Ploskanje.)

Predsednik dr. Ferdo Kozak: Besedo ima ljudski poslanec Alojz Colarič.

Alojz Colarič: Tovariši ljudski poslanci! V zvezi s predloženim zakonskim predlogom o gozdovih se bom dotaknil samo tistega dela zakonskega predloga, ki govori o varstvu in negi gozdov v privatnem sektorju.

Če pogledamo danes naše privatne gozdove, gozdove, ki jih imajo v posesti naši kmetje, vidimo, da je bil ta zakon ravno za ta sektor nujno potreben. Naši kmetje do sedaj niso imeli razumevanja za to, da bi izsekane gozdove, ki so jih tako rekoč morali izsekati v letih 1920 do 1940, v času gospodarskih kriz, če so se hoteli obdržati na nogah in če so hoteli obvarovati svoje grunte pred prodajo, da bi te gozdove tudi obnovili. Posledice te dobe vidimo še sedaj, saj kmetje prav do danes niso poskrbeli za zasajanje teh goličav, ki so jih napravili z izseko. Ti gozdovi so na zunaj sicer zeleni, toda ko stopimo vanje in jih opazujemo iz bližine, vidimo, da raste na posekah gozdni plevel, raste srobotna in razno robidovje, da pa v njih ni sadik, ki bi jamčile, da bo v nekaj desetletjih v njih zrastle nekaj novega. Mislim, tovariši, da je sedaj predvsem naša dolžnost, da se za to stvar zavzamemo. V letošnjem letu smo sicer pogozdili v naši oblasti 375 hektarov v privatnem sektorju, vemo pa, da se je vse izvršilo predvsem s pomočjo naših frontnih brigad, naše šolske mladine itd. Razen redkih izjem lahko rečemo, da se naši kmetje niso bogve kaj brigali za pogozdovanje in da so naši kmetje stali ob strani, ko se je pogozdovalo. Zato mislim, da je popolnoma pravilno, da vsebuje zakon, ki ga danes sprejemamo, člen, ki zavezuje našega kmeta, da se bo tudi sam pobrigal za pogozdovanje svoje gozdne površine. Predvsem pa se mi zdi važno, da bodo naši okrajni ljudski odbori pričeli organizirati gozdne drevesnice, ker mislim, da tu ne bo vprašanja prostorov, kakor se nekateri izgovarjajo, in ne bo vprašanje posebno velikih investicij, pa tudi ne vprašanje semenja raznih listavcev, da z njim zagotovimo zadostne količine mladih drevesc, in tako pogozdimo še tisto, kar smo do sedaj opustili. Zato izjavljam, da bom z veseljem glasoval za predloženi zakonski predlog. (Ploskanje.)

Predsednik dr. Ferdo Kozak: Besedo ima ljudski poslanec Anton Korošak.

Anton Korošak: Tovariši in tovarišice ljudski poslanci! Spregovoril bi tudi jaz nekaj besed k zakonskemu predlogu. Ta zakonski

predlog je vseskozi preštudiran in utemeljen ter vsebuje vse, kar je potrebno, da se bo naš gozd, ki je naše največje narodno bogastvo, uspešno gojil in da bo tako dajal zadosti proizvodov, ki so glavna postavka našega izvoza. S predloženim zakonom ni poskrbljeno samo za to, da se bo gozd pravilno gojil, marveč je poskrbljeno, da bo gozd tudi zaščitil vse ostale kmetijske kulture, saj vemo, da gozd preprečuje viharje, omiljuje poletno sušo in s tem pomaga rasti kultur. K 40. členu oziroma njegovi 4. točki pa bi rad pripomnil nekaj besed. Ta točka pove, da bo kaznovan tisti, ki v nedovoljenem času seka les v gozdu, ga tam predcluje in ga spravlja iz gozda. Po mojem mnenju se godijo primeri, da se mora les sekati v vsakem času. Vzemimo primer elementarne nezgode, n. pr. ognja ali viharja itd. Po takih nesrečah je kmetovalec prisiljen, da se takoj loti popravila poslopja, sicer se dela še nadaljnja škoda. Zato je včasih prisiljen, da tudi v nedovoljenem času seka les, da ga obteše in spravi iz gozda. Nadalje je v naših krajih, to je v gornjeradgorskem okraju, dostikrat spomladi in jeseni nemogoče spravljati les iz gozdov, kajti ilovnate ceste in poti se zaradi deževja, ki nastopa ravno v jeseni in spomladi, spremenijo v blato, po katerem je nemogoče prepeljati težji tovor in zato morajo naši kmetje preložiti čas vožnje lesa dostikrat na poletne mesece, ko so ceste sposobne za težje prevoze. To povem zaradi tega, da ne bi bili prebivalci brez lastne krivde kaznovani. Zato bi prosil, da se navedena točka tega člena primerno spremeni. Sicer pa so vsi člani tega zakona točno pretehtani in zato izjavljam, da bom glasoval za zakonski predlog. (Ploskanje.)

Predsednik dr. Ferdo Kozak: Ker je lista prijavljenih govornikov izčrpana, zaključujem razpravo. (Minister za gozdarstvo Jaka Avšič: Prosim besedo zaradi pojasnila!) Besedo ima minister za gozdarstvo Jaka Avšič.

Jaka Avšič: Glede časa, ki je dovoljen za sečnjó, v zakonskem predlogu ni točno odredeno, kdaj se mora sekati, ker je to prepuščeno gozdarским organom, predvsem pa ministrstvu za gozdarstvo. Čas se bo upošteval z ozirom na potrebe, pri čemer se bodo upoštevale krajevne prilike tako, da ne bi prišlo do primerov, ki jih je predgovornik navajal.

Predsednik dr. Ferdo Kozak: Ali je ljudski poslanec Korošak zadovoljen s tem pojasnilom? (Anton Korošak: S pojasnilom se zadovoljujem.) Ker je lista govornikov izčrpana, zaključujem razpravo in prehajamo na glasovanje. Kdor je za predložení zakon, naj dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Ugotavljam, da je predložení zakon o gozdovih soglasno sprejet in bo v smislu ustave in poslovnika poslan Prezidiju Ljudske skupščine LRS, da ga razglasi.

S tem prekinjam današnjo dopoldansko sejo, ki se bo nadaljevala ob 17. uri.

(Seja je bila prekinjena ob 12.55 in se je nadaljevala ob 17.20.)

Predsednik dr. Ferdo Kozak: Nadaljujemo 1. sejo VII. rednega zasedanja Ljudske skupščine LRS. Prehajam k tretji točki dnevnega reda, to je k razpravi in sklepanju o predlogu zakona o državljanstvu Ljudske republike Slovenije. Pričenjam razpravo in prosim poročevalca zakonodajnega odbora, da da poročilo.

Dr. Stanko Štor: Tovariši in tovarišice ljudski poslanci! Prosim, da mi dovolite, da poročam o stališču zakonodajnega odbora k predlogu zakona o državljanstvu Ljudske republike Slovenije. K temu poročilu pa bom dodal še nekaj kratkih pojasnil in kratkih pripomb.

Odbor je o tem zakonskem predlogu razpravljal na seji dne 10. junija 1950.

Iz razlogov obrazložitve zakonskega predloga po vladi LRS je bil soglasno mnenja, da je treba ta zakon izdati. Razprava o posameznostih se je vršila takole:

1. in 2. člen sta bila sprejeta soglasno brez spremembe.

Pri tretjem členu se je razvila daljša razprava. Stavljjen je bil v prvi vrsti predlog, da se ta člen črta, češ da ne spada v zakon, ki govori o državljanstvu Ljudske republike Slovenije, torej ne govori o pravicah državljanov Ljudske republike Slovenije, temveč samo o tem, kako se državljanstvo Ljudske republike Slovenije pridobi, kako se to državljanstvo izgubi in kako se to državljanstvo evidentira. Obenem pa je bil od iste strani stavljen za primer, da se prvotni predlog odkloni, eventualni predlog, da se ta člen spremeni tako, da se glasi: „Državljeni drugih ljudskih republik Federativne ljudske republike Jugoslavije uživajo na ozemlju Ljudske republike Slovenije iste pravice kakor državljani Ljudske republike Slovenije, kolikor posebni zakoniti predpisi drugače ne določajo.“

Prvotni predlog, da se torej člen popolnoma črta, je bil z vsemi proti enemu glasom odklonjen, eventualni predlog pa soglasno sprejet, tako da stavlja zakonodajni odbor predlog, da se 3. člen sprejme, kakor je zgoraj navedeno.

Razlogi zakonodajnega odbora za to spremembo so sledeči:

a) 3. člen ne odgovarja vsebini ustave, ko pravi, da uživajo državljani drugih ljudskih republik enake državljanske pravice. Oni uživajo po ustavi vse pravice, je pa pojem vseh pravic, ki jih uživajo državljani, širši kot pojem državljanskih pravic v ožjem smislu, zato 3. člen ni bil precizno izražen.

Če želi kdo pojasnila, zakaj je eno ožje kot drugo, sem rad na razpolago, da vam to razložim. (Minister za pravosodje dr. Heli Modic: Prosim!) Na primer: Nek državljan je obsojen od sodišča na odvzem prostosti s prisilnim delom za dobo deset let in pa na izgubo državljanskih pravic za dobo pet let. Ko je torej svojih deset let presedel, začčenja teči tista petletna doba izgube državljanskih pravic. Katere državljanske pravice izgubi, to nam pa pove splošni del kazenskega zakona. Tam so ravno navedene tiste ožje državljanske pravice v ožjem smislu, n. pr. volivna pravica, da sme biti voljen v neki odbor itd. Vidite, če je pa tak državljan v teh petih letih obsojen, na primer zaradi kakega prekrška, čeprav nima državljanskih pravic, ima pa vendarle pravico se proti tej odločbi pritožiti. Tako je torej faktično pojem „vse pravice“, mi ga imamo pravilno v ustavi, nekoliko širši kot „državlanske pravice“, pod katerimi se razumejo državljanske pravice v ožjem smislu.

Razen tega bi vas tu opozoril na to, kako je naša vlada n. pr. rekla v drugem odstavku 21. člena. Tam imate pa zelo lepo in pravilno povedano: „Častni državljani imajo vse pravice,“ torej ne le državljanske pravice v ožjem smislu, „ki pripadajo državljanom Ljudske republike

Slovenije". Tako imajo tudi državljani drugih republik naše širše domovine pri nas vse pravice, ne samo državljskih pravic v ožjem smislu, temveč vse pravice razen določenih pravic. Tega nam pa ta člen ne pove. Zaradi tega pravijo razlogi zakonodajnega odbora nadalje:

b) 3. člen, kakor je v predlogu, ni niti resničen, kajti državljani drugih republik n. pr. nimajo volilne pravice (volilna pravica je bistvena državljanska pravica!) pri volitvah ljudskih poslancev v Ljudsko skupščino LRS. Kakor je člen napisan, torej ni resničen.

c) Posebno pa postane ta člen, kakor je stiliziran, nekako nevzdržen, če se z njim primerja 2. odstavek 21. člena zakonskega predloga. Popolnoma jasno je, da se uvaža častno državljanstvo ravno zaradi tega, da imajo častni državljani pravico voliti in biti voljeni v Ljudsko skupščino LRS. Kakor pa je sedaj zakonski predlog napisan, imajo ne samo častni državljani Ljudske republike Slovenije, temveč vsi državljani drugih republik FLRJ enake državljanske pravice, tako da po zakonskem predlogu ni nobene razlike glede pravic častnih državljanov Ljudske republike Slovenije in državljanov drugih ljudskih republik; kar je nemogoče.

Zakonodajni odbor torej želi, da bi se 3. člen nekako spremenil tako, da bi odgovaljal resnici in da bi se iz tega zakona videlo, kakšna je razlika med pravicami častnega državljana, ki ima res vse pravice, in pa državljani drugih republik.

Tovariši! Morda bi lahko kdo rekel, saj je to vseeno, saj je stvar taka, da imamo itak poseben zakon o volitvah ljudskih poslancev za Ljudsko skupščino LRS, saj je že tam povedano, da nimajo drugi državljani te volilne pravice. Res je tovariši, da je to poseben zakon, je pa tudi res, da velja v pravu to pravilo, da če določa poznejši zakon nekaj drugega kakor prejšnji zakon, potem dotična določba prejšnjega zakona ne velja več. Pride torej do tega, če strogo juridično mislimo, da lahko zaidemo v nekake škripee.

Očitalo bi se morda, da tak pristavek ni političen. Po mojem mnenju tak pristavek ni nepolitičen, ko samo to povemo, kar je itak v našem pravu rečeno. Če imate razen tega še kake pomisleke, moram omeniti pa še tole. Kakor je meni znano, tako sem vsaj informiran, je Narodna republika Hrvatska napravila v svojem zakonu, ki ima analogen člen k 3. členu, tudi tako omejitev; žal da nisem mogel dobiti točnega teksta. Povem vam pa, da sem dobil tekst zakona, ki ga je sklenila Narodna republika Srbija in ki je objavljen v 5. številki „Službenega Glasnika“ Narodne republike Srbije. Tami pa imajo tudi to utesnitev: Rečeno je: „Državljeni ostalih narodnih republik FLRJ uživaju na teritoriji Narodne republike Srbije jednaka gradjanska prava,“ z besedo „gradjanska“ se ne morem popolnoma strinjati iz razloga, kakor sem ga že povedal. „jednaka gradjanska prava kao i državljani Narodne republike Srbije izuzev onih prava za koja se zakonom izričito traži državljanstvo Narodne republike Srbije.“ Vidite, oni imajo tudi to „ograničenje“. Zaradi tega mislim, če so Srbi to pravilno napravili in kakor sem informiran tudi Hrvatje, mi ne napravimo nobene napake, če sledimo temu, kar naš zakonodajni odbor predlaga. Nasprotno, s tem popravimo samo zakon tako, da odgovalja resnici. Osebnostno pa stojim na stališču, da nam zakon napiše to, da bo zakon pravičen in resničen.

To je torej ravno tisti člen, o katerem je bila v zakonodajnem odboru največja debata. Ta eventualni predlog je bil po zakonodajnem odboru soglasno sprejet.

4. in 5. člen: Oba člena sta bila soglasno sprejeta brez vsake spremembe.

6. člen: Ta člen je bil soglasno sprejet z edino spremembo, da se konec člena namesto besed „kateremu je otrok z odločbo skrbstvenega organa za stalno izročen v varstvo in vzgojo“ vstavijo besede „s katerim živi otrok v skupnosti“. Razlog za to spremembo je ta, da po zakonu o skrbstvu skrbstveni organ sploh ne nastopi, če eden izmed staršev pravilno skrbi za otroka, in da v takem primeru sploh nimamo odločbe skrbstvenega organa; nemogoče je torej reči, pri katerem je otrok na podlagi odločbe skrbstvenega organa; nadalje, da se v primeru razveze zakona po 68. členu osnovnega zakona o zakonski zvezi odredi po sodišču, ki pa ni skrbstven organ, ker je skrbstvo prešlo sedaj na okrajne in mestne odbore, kdo ima skrbeti za varstvo in vzgojo otroka; končno pa odločba skrbstvenega organa ni nikdar taka, da bi se otrok za stalno izročil enemu izmed staršev, ker se taka odločba vsak čas lahko spremeni, kadar to kaže seveda korist otroka.

7.—12. člen: Ti členi so bili soglasno sprejeti brez vsake spremembe.

13. člen: V drugi točki 1. odstavka se mora vstaviti v drugi vrstici za besedo „ima“ beseda „lahko“. Razlog za to spremembo je v tem: Izgubo državljskih pravic imajo po zakonu za absolutno posledico samo tista kazniva dejanja, za katera je po zakonu določena smrtna ali dosmrtna kazen. Je pa veliko drugih kaznivih dejanj, ki imajo lahko ali imajo zelo pogostokrat za posledico izgubo državljskih pravic. Zakonodajni odbor ne smatra za pravilno, da bi se ministra za notranje zadeve primoralo (glej besedico „mora“ v uvodu člena, on mora dati državljanstvo LRS), da da ljudem, ki jih bo verjetno zadela kazen izgube državljskih pravic, naše državljanstvo.

14.—16. člen: Te člene je zakonodajni odbor sprejel brez spremembe, pač pa stoji glede njihove sistematične razporeditve na stališču, da je treba drugi odstavek 14. člena napraviti za 1. odstavek 14. člena, 16. člen za 15. člen, prvi odstavek 14. člena za 16. člen in 15. člen za 17. člen, nakar morajo dobiti vsi nadaljnji členi za eno številko višje oštevilčenje. Razlog za to stališče odbora je naslednji: Primeri, ki so najpogostejši, naj pridejo naprej, to so žene odnosno pravilno zakonski drugi in otroci, nato naj pridejo posvojenci in končno tiste popolnoma redke izjeme iz 11. člena zveznega zakona o državljanstvu FLRJ.

Seveda se morata pri novi sistematični v novem 14. členu črtati v začetku besedi „Enako se“, tako da se člen začne z besedo „Državljan“, v predzadnji vrstici pa se mora vstaviti pred besedo „sprejme“ besedico „se“.

Tovariši! Kratko opombo k temu. Če pogledamo sedanjio sistematično, vidimo, da so oni državljanji, ki so obravnavani v 11. členu zakona o državljanstvu FLRJ, pred otroci, in takih primerov iz 11. člena bo mogoče na milijon eden. Vendar je treba najprej povedati o ženah in otrocih, potem o tistih, ki pridejo številčno najpogosteje na vrsto in potem o posvojencih in končno o prav izjemnih primerih, ki so navedeni v 11. členu zakona o državljanstvu FLRJ.

17.—19. člen: Ti členi so bili sprejeti soglasno brez spremembe, vendar morajo dobiti vsi za eno številko višje število.

20. člen: Ker ni izguba državljanstva popolnoma obravnavana, je odbor soglasno sklenil, da se naj vstavi v 20. člen kot prvi odstavek sledeče: „Državljanstvo Ljudske republike Slovenije se izgubi s pridobitvijo državljanstva druge ljudske republike Federativne ljudske republike Jugoslavije“. To je pravilno in nujno zaradi tega, ker nihče ne more biti državljan dveh ljudskih republik, izvzemši častnih državljanov. Sedanji tekst 20. člena naj postane drugi odstavek tega člena.

21.—27. člen: Ti členi so bili soglasno sprejeti z višjim oštevilčenjem.

Nato je zakonodajni odbor soglasno sprejel zakonski predlog v celoti z vsemi navedenimi spremembami in popravki.

To poročilo je bilo prečitano in odobreno in je bil za odborovega poročevalca določen dr. Stanko Štor.

Poročilo pošilja odbor Ljudski skupščini LRS s predlogom, da ga sprejme in zakonski predlog uzakoni s predlaganimi spremembami in dopolnitvami.

Predsednik dr. Ferdo Kozak: Besedo ima ljudski poslanec dr. Miha Kambič.

Dr. Miha Kambič: Tovariši in tovarišice ljudski poslanci! Slovenski narod ima v svoji več kot tisočletni borbi za svojo svobodo, za sam svoj življenjski obstoj težke in bridke izkušnje. Ta borba za življenjski obstoj je dosegla svoj višek, ko so nacifašistični okupatorji pregazili lepo slovensko domovino, jo razkosali in v njej zavladali z načrtnimi krvniškimi metodami uničevanja vsega onega, kar nosi slovensko ime ali ima slovensko obeležje. Naš narod je častno in slavno prestal tudi to, v svoji zgodovini najtežjo in najbolj krvavo preizkušnjo v borbi z močnejšimi, z vso moderno uničevalno tehniko opremljenimi krvniškimi tolpani. Z malimi hlapčevskimi in izdajalskimi izjemami, ki so omadeževale svoj slovenski značaj in služile tujcem, so se slovenske patriotske množice odzvale pozivu KPS na upor in začele z brezkompromisno borbo proti zavojevalcem in proti njihovim pomagačem — domačim izdajalcem. V tej borbi nismo bili osamljeni. V borbo so šli vsi jugoslovanski narodi. Združevali sta jih svobodoljubnost in globoka patriotska zavest, vodila pa jih je našim narodom edino zvesta, revolucionarna in borbena KPJ. Narodi so zaupali njej in njenemu gen. sekretarju tov. Titu. V bratski slogi, s skupnimi naporji, s skupnimi žrtvami smo pod vodstvom maršala Tita zadajali okupatorjem težke udarce, jih tudi dobivali in si bratsko celili rane, vendar smo zmagovali in zmagali, si priborili svobodo in oblast delovnega ljudstva. Ta zmaga in njene revolucionarne pridobitve so uspehi bratstva in enotnosti naših narodov v krvavih borbah za življenjski obstoj, za svobodo naših narodov. Tudi težko preizkušeni slovenski narod, ki ga glede na njegovo število štejejo med male narode, ki je pa po svojih borbah in žrtvah, po svojih sposobnostih in delavnosti, po svoji poštenosti in srčni kulturi tudi velik, tudi ta narod je postal suveren narod, gospodar svoje zemlje in njenih bogastev, ki si predvsem sam na svojem področju, v okviru FLRJ pa skupaj z

ostalimi bratskimi jugoslovanskimi narodi kuje in gradi boljše in srečnejšo bodočnost svobodnega, suverenega naroda.

Predloženi predlog Zakona o državljanstvu LRS varuje tako suverenost LRS v skladu s suverenostjo FLRJ kot obenem tudi bratstvo in edinstvo naših narodov, ki so v skupnih borbah in s težkimi žrtvami priborili to svobodo in suverenost, a so v slogi tudi najboljši branik in jamstvo trajnosti svobode in suverenosti.

Pozivu na upor in v borbo z okupatorji so sledili vsi pošteni državljani — moški in ženske. Okupatorji so mučili, preganjali in uničevali na najbolj zverski način prve kot druge, horili so se, se žrtvovali in zmagovali eni kot drugi, pa si tudi priborili in uveljavili pravice enakovrednosti ženskih in moških članov nove socialistične skupnosti. Žena si pridobiva državljanstvo pod enakimi pogoji kot moški in ni več vezana na moškega družinskega poglavarja, na njegovo oblast v družini in dostikrat na njegovo samovoljo, kot jih poznamo v ustavnih določilih kapitalističnih držav.

Predloženi zakonski predlog o državljanstvu LRS dosledno uveljavlja enakopravnost žene z moškim.

Enako je iz naše zakonodaje popolnoma izginilo razlikovanje med zakonskimi in nezakonskimi otroki, ta sramoten žig kapitalistične zakonodaje in rimskega klerofašističnega mračnjaštva.

Imamo dvojno državljanstvo, toda ne v smislu take diferenciacije, da bi eni imeli več in večje pravice, drugi pa manj in omejene pravice. Naše dvojno državljanstvo je le dosledno izvajanje načela enotnosti, enakopravnosti in enakovrednosti naših narodov in dvojnost je le v tem, da je vsak državljan zvezne FLRJ obenem državljan ene od šestih republik in obratno pa, da ne more biti državljan zveze, če ni državljan republike, oziroma ne more biti državljan republike, če ni državljan Zveze republik. Glede pravic samih ni razlikovanja ne po narodnosti ne po barvi in rasi, pa tudi ne po veri in pravovernosti. To je enakopravnost vseh državljanov. Popolnoma tuje je po našem zakonodajstvu razlikovanje po načelu imperialističnih različnih „podložnikov“, t. j. razlikovanje med gospodujočim narodom in izkoriščanimi narodi, pa naj bodo to mandatna ali pa kolonialna področja zaslužjenih narodov. Takega dvojnega državljanstva ne more poznati država, v kateri se gradi socialistična družba.

Predlog zakona je sicer kratek, zato pa tudi ni kompliciran, temveč povsem jasen in dosleden v socialističnem gledanju. V večini primerov se tako rekoč pridobi državljanstvo avtomatično ob določenih dogodkih, ki jih je treba samo registrirati. V ostalih primerih pa je predvsem merodajna volja in prizadevanje osebe, ki želi dobiti naše državljanstvo. Naša zakonodaja ne pozna Nansenovih potnikov za zaščito belogardističnih izdajalskih ubežnikov, pač pa nudi pribežališče tistim, ki so preganjani zaradi svojega znanstvenega delovanja in napredne politične miselnosti. Vsakdo ima pravico do državljanstva, nikomur ne sme biti državljanstvo samovoljno odvzeto in tudi mu ne sme nikdo kratiti pravice; menjati državljanstvo. Človekova osebnost ima polno veljavo, priznana mu je dostojanstvo člana človeškega rodu.

Biti državljan države, zgrajene po resnično demokratičnih principih enakopravnosti in enakovrednosti, brez diskriminacij, po principih

marksizma-leninizma brez pačenja, brez prilagojevanja in revizionizma, mora biti ponos državljan, saj mu država nudi vse možnosti, da lahko razvije svoje umske in fizične sposobnosti v korist skupnosti, ki je obenem njegova osebna korist. Ima pravico do dela, ki mu jamči dostojno eksistenco, država mu nudi vso pomoč, da razvija in uveljavlja svoje sposobnosti, mu daje zdravstveno in socialno zaščito, ga kliče k sodelovanju pri postavljanju državne oblasti, pri upravi države. Vsestranske so možnosti udejeitvovanja vsakega državljan, velike in vsebinsko bogate so njegove pravice kot pravice enakopravnega člana enotne socialistične družbe brez izkoriščevalcev in brez izkoriščanih.

Res je, da se borimo s težkočami, na katere smo naleteli s strani, odkoder smo najmanj pričakovali, toda, ako poznamo svojo domovino, njeno plodnost in njena naravna bogastva, ako istočasno pravilno ocenimo delovni polet širokih množic, ako prav ocenimo uspehe dosedanjih napörov, poteni ne moremo več dvomiti o tem, da je naša pot graditve nove socialistične domovine pravilna pot v bodočnost naših narodov.

Skrunili bi spomin na neštete žrtve, ki so dale svoje življenje za našo svobodo, ne bi bili vredni svoje slavne borbene preteklosti, ne bi bili vredni svoje lepe domovine in njenih bogastev, ako bi še nadalje dopuščali, da bi ta bogastva izkoriščali tujci.

Izjavljam, da bom glasoval za predlog zakona o državljanstvu. (Ploskanje.)

Predsednik dr. F e r d o K o z a k : Besedo ima minister za pravosodje dr. Heli Modic.

Dr. Heli Modic: Tovariši ljudski poslanci! Ob sprejemanju zakona o državljanstvu se spomnimo na kratko pomembnosti državljanstva v Jugoslaviji in Sloveniji.

V absolutizmu je bila pripadnost državi istovetna s podložnostjo vladarju kot predstavniku duhovne in svetne gosposke. V dobi buržoaznih revolucij se je izoblikoval pojem državljan kot nosilca vseh tistih demokratičnih pravic, ki jih je buržoazija zastopala nasproti fevdalni neenakosti, brezpravju in samovolji. Državljanska zavest je odigrala važno vlogo v progresivnem razvoju človeštva.

S socialistično revolucijo, s prevzemom oblasti po osnovnih ljudskih množicah pod vodstvom proletariata, je tudi pojem državljanstva dobil širšo vsebino: ne gre več samo za zaščito človečanskih in političnih pravic, gre za neposredno udeležbo pri izvajanju vseh državnih funkcij, za kontrolo in pomoč, za sodelovanje z odgovornim predstavniškim organom. Na ta način se naši državljanji uče urejati in voditi zadeve skupnosti in se tako vzgajajo za bodočo skupnost svobodnih proizvajalcev, ko ne bo več potrebna državna avtoriteta in poseben aparat oblastnega prisiljevanja. Drugo pa je razmerje med državljanstvom in narodnostjo.

Narodi so zgodovinsko nastale skupnosti, ki so odigrale važno vlogo pri likvidaciji fevdalizma. Imperialistična eksploatacija gospodarsko zaostalih narodov se vrši v imenu „višjih“ narodov. Zato se v dobi imperializma vrši borba proletariata proti kapitalistični eksploataciji predvsem v obliki kolonialnih in odvisnih narodov proti imperializmu

Revolucionarni proletariat veže potrebo po državnosti in vse atribute države (kot n. pr. suverenost, enakost velikih in malih itd.) na te lastnosti narodov, kot jih narodi sami občutijo za potrebne v njihovi borbi proti izkoriščanju. Jugoslovani in Slovenci še posebej doživljamo danes pritisk na naš nacionalni obstoj in našo samostojnost z zapada in z vzhoda. Zato prav močno občutimo pomen nacionalne države, ki smo si jo priborili z našo socialistično revolucijo. Jugoslavija s svojimi odnosi s socialističnimi državami (zlasti z Albanijo) ni le pokazala, kako bi se morali graditi odnosi med socialističnimi državami, marveč med samo narodnoosvobodilno borbo in v vsem povojnem razvoju našega federalizma daje praktičen primer urejanja odnosov med malimi in velikimi narodi v pogojih socialistične graditve. Zvezni zakon o državljanstvu, skupaj z zakoni o državljanstvu posameznih republik daje pravno ogledalo socialističnega federalizma v FLRJ. Državljanstvo je ena izmed mnogih institucij, ki smo jih prevzeli od kapitalizma in jim dali socialistično revolucionarno vlogo. Za vsakega od nas pomeni državljanstvo to, da smo aktivni člani naše skupnosti, ki danes s polnim čutom odgovornosti pred zgodovino družbenega razvoja uresničuje Marxov in Leninov nauk o vlogi države na prehodu iz kapitalizma v komunistično družbo.

Glede pripomb zakonodajnega odbora bi omenil sledeče:

Vlada sprejema predloge zakonodajnega odbora:

1. da se v 6. členu namesto besed „kateremu je otrok z odločbo skrbstvenega organa za stalno izročen v varstvo in vzgojo“ vstavijo besede „s katerim živi otrok v skupnosti“;

2. razvrstitev snovi 14. do 16. člena;

3. da se v 20. členu kot prvi odstavek vnese predlagano besedilo, in

4. da se v 2. točki 13. člena vstavi beseda „lahko“.

Pri tem še pripominjam, da besedica „mora“ v uvodnem stavku 13. člena ne pomeni, da gre za primoranje ministra za notranje zadeve, marveč da zakon določa pridobitev državljanstva LRS za pravico oseb, ki izpolnjujejo pogoje iz tega člena in da podelitev državljanstva takim osebam ni odvisna od prostega preudarka državnega organa, kot je to primer v zadnjem odstavku tega člena.

5. V pogledu formulacije 3. člena pa tole:

Drži, da državljani drugih ljudskih republik razen častnih državljanov nimajo aktivne in pasivne volivne pravice pri volitvah v našo republiško skupščino, ker jim te pravice ne daje zakon o volitvah ljudskih poslancev. O tem smo razpravljali v komiteju za zakonodajo vlade LRS. Odločili smo se, da izostane v besedilu zakona vsaka omejitev politično važnega načelnega stališča, da naša republika priznava državljanom bratskih republik izvrševanje vseh, tudi političnih državljskih pravic, to tembolj, ker v praksi ne bi moglo priti do dvomov, saj se je v posebnih primerih držati specialnega zakona (v tem primeru volilnega zakona). Splošna klavzula „kolikor posebni predpisi drugače določajo“ — zvodeni pomen tega važnega določila, tako da izzveni prazno.

V kolikor misli skupščina, da je potrebno splošno določbo 3. člena omejiti, bi predlagal, da se sprememba glasi takole: „...a uživajo iste pravice... v kolikor ni izvrševanje kake pravice s posebnim zakonitim predpisom izrecno vezano na državljanstvo Ljudske republike Slove-

nije". S tem bi bilo poudarjeno, da je taka omejitev vezana na poseben, ožji republiški značaj take pravice.

Tovariši ljudski poslanci, predlagam, da zakon s temi spremembami in dopolnitvami sprejmete. (Ploskanje.)

Predsednik dr. Ferdo Kozak: Besedo ima ljudski poslanec dr. Stanko Štor.

Dr. Stanko Štor: Tovariši ljudski poslanci! Če se prestilizira 3. člen tako, kakor je sedaj kot svoj eventualni predlog staval minister za pravosodje, mislim, da je vse v redu, ker v bistvu isto pove, kar zahteva zakonodajni odbor. Mislim, da torej lahko v imenu zakonodajnega odbora rečem, da se s to stilizacijo, kakor je predlagana, strinjam, vendar pa nikakor ne s tem, da bi izpadla vsaka omejitev v 3. členu zakona, zaradi tega, ker bi sicer ta člen ne bil resničen, in končno če je naša največja Ljudska republika Srbija vstavila v svoj zakon tako omejitev, mislim, da prav nič ne grešimo, tudi politično ne, če tako omejitev postavimo v 3. člen.

3. člen pa bo potem imel res tako vsebino, da bo resnična. (Ploskanje.)

Predsednik dr. Ferdo Kozak: Ali se minister za pravosodje dr. Modic zadovoljuje z izjavo poročevalca zakonodajnega odbora dr. Stanka Štora?

Dr. Heli Modic: Predlagal sem spremembo in če se zakonodajni odbor strinja s to spremembo, predlagam, da se glasuje o zakonu v tem smislu.

Predsednik: dr. Ferdo Kozak: Besedo ima ljudski poslanec Miran Košmelj.

Miran Košmelj: Tovariši ljudski poslanci! Z zgodovinsko deklaracijo AVNOJ na II. zasedanju v Jajcu 29. novembra 1943 so bili položeni temelji novi Jugoslaviji. Hrati s tem so se tudi slovenskemu narodu uresničile njegove stoletne želje: postal je kot ostali jugoslovanski narodi svoboden in suveren. Postopoma, a v naglem tempu je naš narod izgrajeval elemente, ki sestavljajo državo. Dal ji je ustavo in z njo temelje svojega državnega in družbenega reda, postavil si je organe ljudske oblasti in državne uprave ter uredil njihovo delo. Svoj državni teritorij je dobil v principu že z deklaracijo AVNOJ leta 1943; to ozemlje je bilo po mirovni pogodbi z Italijo sicer okrnjeno, odprte pa so še tudi naše teritorialne zahteve do Avstrije. Vendar je največji del zemlje, na kateri prebivajo Slovenci, vključen v našo državno skupnost. Zadnji kamen v izgradnji te skupnosti so njeni državljani, to je ljudje, ki naj jih veže na državno skupnost tista pravna vez, ki se imenuje državljanstvo.

Krog državljanov naše ljudske republike je v načelu določen že v zveznem zakonu o državljanstvu. Toda treba je, da tudi ljudska republika kot suverena država sama pove, kdo naj velja za njenega državljan in kdo ne, ter da državljanstvo stanje svojih članov do podrobnosti uredi, sicer v skladu z ostalimi ljudskimi republikami, upoštevajoč pa pri tem svoje specifične razmere in potrebe.

Slovinci imamo v pogledu državljanstva svoje posebne probleme. Majhen narod smo, ki je do prve svetovne vojne stoletja živel v državni skupnosti z drugimi, po jeziku in krvi nam tujimi narodi in v odvisnosti od njih. Koliko smo izgubili naših ljudi že doma z germanizacijo in italijanizacijo, in koliko jih je revščina pognala kot izseljence v tujino! Tudi danes, ko imamo lastno državo, živimo stisnjeni in obdani s tujimi državami, ki nam niti med vojno, niti sedaj niso naklonjene. Zato moramo naše državljanstvo obravnavati strože in našo evidenco državljanov voditi natančneje, kakor je to potrebno republikam, ki ležijo bolj v centru Jugoslavije in so bolj odmaknjene vplivom tujine.

Ne samo s stališča suverenosti naše države in ne samo zato, ker so druge republike v glavnem tak zakon že sprejele, marveč tudi zaradi naših specifičnih potreb in življenjskih nujnosti nam je zakon o republiškem državljanstvu potreben. Predloženi zakonski osnutek s spremembami, ki jih predlaga zakonodajni odbor in naknadno minister za pravosodje, ustreza našim potrebam. Zakonski osnutek ureja podrobno pridobitev in izgubo našega republiškega državljanstva tako v zvezi z zveznim državljanstvom, kakor tudi samostojno v odnosu do državljanov drugih ljudskih republik, omogoča natančno poslovanje državnih organov, ker izpopolnjuje načelna določila zveznega zakona.

Že z navodilom za vodstvo razvida državljanov Ljudske republike Slovenije iz leta 1947 je vlada LRS izdala predpise o načinu vodenja evidence državljanov, ki jo je v načelu uvedel že zvezni zakon o državljanstvu. To evidenco, ki jo vodimo v obliki državljsanske knjige LRS, smo začeli ustanavljati leta 1948. Sedaj je že zaključena. Stara Jugoslavija v vseh letih od 1928, ko je izšel njen zakon o državljanstvu, pa do njenega razsula ni bila sposobna izvršiti tega dela. Zato smo morali to knjigo ustanoviti na novo, s čimer smo v kratkem času dokončali delo, kakršnega zmore edinole država, ki ima popolno zaslombo in pomoč v svojem ljudstvu. Naše ljudstvo je z vpisom v državljansko knjigo izpolnilo svoje temeljne državljsanske dolžnosti in pokazalo prav v tem času, ko je bila naša država v svojih najtežjih notranjih in zunanjih preizkušnjah — svojo visoko politično zrelost in državljansko zavest.

Zoper redke državljsane, ki so od vpisa izostali, pa postavlja predloženi zakon obveznost vpisa, s čimer bo bistveno pripomogel k temu, da bo naša državljanska knjiga v celoti popolna.

V stari Jugoslaviji je bilo zelo veliko Slovencev zaposlenih izven meja sedanje Ljudske republike Slovenije. Službovali so n. pr. kot železničarji, cariniki, uradniki vseh strok itd. in si tako pridobili po službi domovinstvo bivših občin, v katerih je bil njihov službeni sedež. Po zveznem zakonu o državljanstvu so dobili državljanstvo republik, na katerih ozemlju so takrat prebivali. Imeli so sicer možnost, da si pridobijo naše republiško državljanstvo na hiter način in brez stroškov z izjavo pred našimi okrajnimi izvršilnimi odbori, toda mnogi niso vedeli za to možnost in so jo zamudili. Zakon, ki ga danes sprejemamo, jim daje to možnost znova, v podaljšanem roku. Tako si bo vsakdo lahko uredil svoje republiško državljanstvo in vpis v naši državljanski knjigi.

Posebnega pomena je zakon za tiste Slovence iz Slovenskega Primorja, ki so po mirovni pogodbi z Italijo dobili sicer državljanstvo FLRJ, in sicer državljanstvo LR Hrvatske, ker so prebivali na dan 10. junija 1940 v kraju, ki je ob uveljavitvi mirovne pogodbe z Italijo (15. 9. 1947),

pripadel k LR Hrvatski. Tudi ti bodo sedaj na olajšan način lahko regularili svoje republiško državljanstvo in se vpisali v našo državljansko knjigo.

Zakonski osnutek o državljanstvu LRS je torej zadnji temeljni kamen v zgradbi naše republike in je afirmacija suverenosti naše države v okviru naše skupne domovine, FLR Jugoslavije. Biti član te države pomenja v današnjem času toliko večjo čast prav zato, ker naše delovno ljudstvo pod vodstvom naše Partije in tovariša maršala Tita bije odločilen boj za zmago socializma pri nas doma in za zmago resnice v svetu.

Zato predlagam, da ljudska skupščina ta predlog v celoti sprejme. (Ploskanje.)

Predsednik dr. Ferdo Kozak: Ker je lista govornikov izčrpana, prehajamo na glasovanje. Prej pa prosim poročevalca zakonodajnega odbora, da se izjavi glede od vlade predlagane spremembe.

Dr. Stanko Štor: Izjavil sem že, da je ta sprememba prav ista in da vsebuje prav isto, kar je zakonodajni odbor hotel; če se pa zdi vladi, da je njena stilizacija boljša, pa v imenu zakonodajnega odbora izjavljam, da zakonodajni odbor nima nič proti tej stilizaciji in da se z njo strinja. Bistvo pa je, da se napravi ta omejitev. Stilizacija je pa prav odlična in je napravljena precej po srbski in zato izjavljam, da sem z njo zadovoljen.

Predsednik dr. Ferdo Kozak: Prosim ljudske poslance, kdor je za zakon s temi izpremembami, naj dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Hvala! Je kdo proti? (Dolgotrajno in navdušeno ploskanje.)

Ugotavljam, da je zakon o državljanstvu Ljudske republike Slovenije soglasno sprejet in se bo v smislu ustave in poslovnika predložil prezidiju v razglasitev.

Prehajamo na 4. točko dnevnega reda, in sicer na razpravo in sklepanje o predlogu zakona o vzdrževanju stanovanjskih poslopij. Pričenjam razpravo in prosim poročevalca zakonodajnega odbora, da da poročilo.

Alojz Colarič: Tovariši ljudski poslanci! Dal bom poročilo zakonodajnega odbora k predlogu zakona o vzdrževanju stanovanjskih poslopij.

O tem zakonskem predlogu je razpravljal zakonodajni odbor na svoji seji dne 10. junija 1950.

Soglasno je bil mnenja, da je treba zakonski predlog v načelu sprejeti, ker je nujno ukreniti vse, da se vzdržuje stanovanjski fond v čim boljšem stanju.

Glasujoč od člena do člena je odbor soglasno sprejel vse člene tako, kot jih je predlagala vlada LRS, s to edino tudi soglasno sprejeto spremembo:

V 2. vrstici tretjega odstavka 12. člena se spremene besede: „Ta pravica pa ugasne“, v „Pravica do stanovanja pa ugasne“. To spremembo je smatral odbor za potrebno, ker se bi zakonska določba v predlagani stilizaciji mogla razumeti tako, da ugasne le pravica do brezplačnosti stanovanja, kar pa nikakor ne bi bilo v interesu varstva stanovanjskega fonda, ko bi potem razne hiše morda ostale brez potrebnega hišnika.

Kočno je odbor ugotovil očitno tiskovno napako v nadpisu k 29. členu „Hišni nasveti“, ki se seveda mora popraviti v „Hišni sveti“.

Zakonodajni odbor je tudi v celoti zakon soglasno sprejel z navedenimi popravki.

To poročilo je bilo prečitano in odobreno, za odborovega poročevalca pa je bil določen Alojz Colarič.

Poročilo pošilja odbor Ljudski skupščini LRS s predlogom, da ga sprejme in zakonski predlog uzakoni z navedenimi spremembami. Predsednik, tajnik in člani odbora.

Predsednik dr. Ferdo Kozak: Besedo ima predsednik sveta za lokalno gospodarstvo, minister Tone Fajfar.

Tone Fajfar: Tovariši ljudski poslanci! Predlog zakona o vzdrževanju stanovanjskih poslopij, o katerem sedaj sklepamo, je silno važen zaradi tega, ker opazamo, da ogromen stanovanjski fond, ki ga imamo v Sloveniji in katerega ogromen del je v rokah države in ljudskih odborov, danes propada. Medtem ko zidamo danes ogromno stanovanjskih hiš, jih na drugi strani na tisoče propada in se dela škoda, ki lahko v nekaj letih, če bi šlo tako naprej, postane nepopravljiva. Zaradi tega je vlada sklenila predlagati skupščini ta zakon, ki bo dal našim ljudskim odborom v roke orožje, s katerim bodo prisilili lastnike in upravitelje poslopij k skrbi za boljše vzdrževanje poslopij. To so na eni strani upravitelji ljudskega premoženja, ki so doslej najčešče najbolj zanemarjali upravljanje poverjenih jim stavb, na drugi strani pa velik del privatnih lastnikov, ki so več ali manj ostali brez drugih takih donosnih sredstev in iz najemnin od stanovanjskih stavb vzdržujejo v glavnem bolj sami sebe. Opazamo namreč, da večina večjih stavb privatnih lastnikov danes zelo hitro propada, medtem ko je z raznimi manjšimi vilami nekoliko boljše. Nič boljše pa ni s stanovanjskim fondom, ki je v upravi ljudskih odborov, raznih podjetij, družbenih organizacij in združnih organizacij, ki so tudi doslej z redkimi izjemami veliko preslabo skrbele za vzdrževanje stanovanjskih poslopij. Veliko izgovorov je bilo na pomanjkanje materiala, na pomanjkanje delovne sile itd. Vse to za nas ne more biti zadosten razlog, da bi se mogli pomiriti s propadanjem ogromnega premoženja, ki nam ga je naše ljudstvo poverilo in ki služi neposredno povišanju življenjskega standarda našega ljudstva. Stanovanjski fond v mestih in centrih znaša po vrednosti približno 20 milijard dinarjev. Če bi hoteli te stavbe v redu vzdrževati, bi po nizkem računu morali uporabiti letno 200 milijonov dinarjev. Po statističnih podatkih imamo na področju Slovenije preko štiri tisoč stanovanjskih stavb, ki so splošno ljudsko premoženje, in ki so v upravi ljudskih odborov. To so v glavnem starejše stavbe, tudi po sto in več let stare, ki seveda danes v veliki meri propadajo. Nekateri mestni ljudski odbori imajo za vzdrževanje in upravljanje teh stavb svoje posebne uprave. Vsega skupaj jih je dosedaj v Sloveniji okoli 40, okoli 13 v ljubljanski oblasti, v primorski 19, v metu Ljubljani pa 4. Najemnine, ki se pobirajo od stanovanj in ki so razmeroma nizke, bi se praviloma morale uporabljati v glavnem za vzdrževanje stavb. Imamo pa tudi primere, da se najemnine sploh ne pobirajo, ali pa da se zelo neredno pobirajo, tako ljudska oblast ne more priti do gmotnih sredstev, da bi ta poslopja vzdrževala. Nekatera mesta so že tudi ustanovila posebna

remontna podjetja za popravilo in vzdrževanje stavb. V našem zakonskem predlogu smo ustanovitev remontnih podjetij še posebej naložili kot dolžnost vsem ljudskim odborom, kjer je tak stanovanjski fond nekoliko obširnejši. Doslej smo imeli v ljubljanski oblasti osem takih podjetij, v mariborski oblasti 13, v primorski 3, v mestu Ljubljani pa 5 takih podjetij. Vsega skupaj je zaposlenih 425 delavcev in nameščencev, kar pa je seveda dosti premalo. Najmanj 10 takih podjetij in 8 remontnih odsekov bo treba ustanoviti, da bomo vsaj za silo ustvarili pogoje za redno vzdrževanje stavb. Remontna podjetja se morajo kot sem že to omenil, boriti z velikimi težavami, predvsem s pomanjkanjem materiala, s pomanjkanjem delovne sile. Vendar kljub akutnemu pomanjkanju materiala opazamo, da so dostikrat material, ki je bil dodeljen in planiran za popravilo stavb, posamezni mestni odbori uporabili za druge namene, uporabili za nove stavbe, namesto da bi ga uporabili za vzdrževanje stavb. Za preteklo leto imamo na primer precej porazne podatke o tem, kako se je cement, steklo, pločevina in strešna opeka, ki je bila dodeljena za vzdrževanje stanovanjskega fonda, v izredno nizki količini uporabil v svrhe, v katere je bil namenjen. Razumljivo je, tovariši, da so potemtakem stanovanjske hiše morale propadati in da bodo tudi v bodoče propadale, če se ne bo izvajal nadzor nad materialom, ki je bil planiran, nakazan in dobavljen, če se ne bo vodila evidenca, kako se je ta material potrošil.

V našem zakonskem predlogu je predvidena tudi zelo važna ustanova, na katero moram opozoriti, namreč postavitev hišnih svetov. Ti hišni sveti niso čisto nova zadeva, niso izum za ta zakonski predlog. Ta ustanova se v praksi že delj časa uporablja, seveda brez haska, razen zelo redkih izjem, o katerih imamo podatke iz Ljubljane, kjer so hišni sveti, ki so dobro delali, opravili res marsikaj koristnega. Vzemimo za primer hišni svet v Črtomirovi ulici 19, kjer so na lastno pobudo zbrali steklo za zasteklitev oken, napravili jamo itd. Takih primerov je še nekaj, so pa zelo redki, čeprav je bilo teh svetov dosedaj v celi Sloveniji preko 1350. Potem, ko bomo sprejeli ta zakon, bo seveda obvezno, da bodo v vseh večjih stanovanjskih objektih hišni sveti ustanovljeni. Razen tega se morajo pri ljudskih odborih ustanoviti tudi stanovanjske inšpekcije, ki bodo imele nadzor nad izvajanjem tega zakona in sploh nad splošnimi stanovanjskimi pogoji ter nad stanovanjskimi sveti, v katere bo treba pritegniti čimveč strokovnjakov in drugih ljudi, ki bodo pomagali posameznim mestnim in okrajnim odborom pri reševanju tega zelo važnega vprašanja.

Ta zakonski predlog na eni strani točno opredeljuje, kdo ima dolžnost vzdrževati stavbe, odnosno kdo je tisti organ, ki mu je stavba dana v upravo in pa tudi kdo ima dolžnost popravljati napravljeno škodo. Tudi stanovalci so odgovorni za škodo, ki jo po lastni krivdi napravijo. Mislim, tovariši, da ni zadosti, če mi danes povemo samo to, da so upravitelji, oziroma, da so naši ljudski odbori tisti, ki imajo ta poslopja v upravi in upravljajo s tem premoženjem, ampak je treba poudariti, da imamo zelo veliko primerov, ko imajo tudi stanovalci zelo brezvesten odnos do stanovanj, v katerih živijo, še bolj pa do stanovanj, ki jih zapuščajo. Po tem zakonu so stanovalci prav tako polno odgovorni za škodo, ki je bila po njihovi lastni krivdi napravljena. S tem zakonom bodo ljudski odbori dobili še tudi važno orožje v roke s tem, da lahko

tistim lastnikom, oziroma upravnikom stanovanj, ki ne skrbijo za redno vzdrževanje, ali nočejo akutne škode popravljati, postavimo prisilne uprave, ki trajajo toliko časa, dokler popravilo ne bo izvršeno in plačano iz prispevkov, oziroma same najemnine.

To so, tovariši, glavne določbe. Na koncu zakonskega predloga pa so še tudi kazenske določbe, določbe o kaznih, tako da bodo ljudski odbori, če boste ta zakon sprejeli, imeli res v rokah možnost, da se velika škoda, ki se vsepovsod dela na stanovanjskih stavbah, zaustavi, da se najdejo sredstva za vzdrževanje teh stavb, sredstva, ki šestokrat ne zahtevajo posebnih materialov in da se v resnici vsepovsod začne delati na tem, da se skrb za vzdrževanje teh stavb začne na vsej črti izvajati. Nič ne bo pomagalo, če bomo zgradili ne vem koliko novih stavb, če pa bomo zanemarjali obstoječe stavbe, ker še dolgo ne bomo v stanju, da bomo to škodo, ki bi se na ta način zgodila, nadomestili z novimi stavbami.

Tovariši poslanci! Mislim, da ste sami dovolj prepričani o pomembnosti tega našega predloga zakona o vzdrževanju stanovanjskih poslopij in da boste soglasno glasovali za njegov sprejem. (Ploskanje.)

Predsednik dr. Ferdo Kozak: Besedo ima ljudski poslanec Polde Maček.

Polde Maček: Tovariši ljudski poslanci! Odgovorni organi pri ljudskih odborih so zakon o obveznem vzdrževanju stanovanjskega fonda težko pričakovali.

Stanovanjski fond predstavlja na teritoriju Ljubljane njeno največjo gospodarsko vrednost komunalnega gospodarstva, s tem v zvezi tudi največjo vrednost družbenega standarda. Po sektorjih lastništva pripada 12% državnemu, 1% družbenemu in 87% privatnemu lastniku. Od vsega stanovanjskega fonda je torej 87% v privatni posesti, pri čemer je treba poudariti, da ta sektor, izvzemši lastnikov malih hišic, še vedno nima socialističnega odnosa do imovine. Ta sektor ne skrbi za manjša popravila, še manj seveda za velika popravila, ker ima še vedno izkoriščevalske odnose do imovine ter vidi v zgradbah samo vir dohodkov.

Predloženi osnutek zakona o vzdrževanju stanovanjskih poslopij bo odpravil vsako nadaljnje izkoriščanje v obliki stanovanjske rente ter bo izboljšal odnose med lastniki in najemniki. Zakon točno določa in razčlenjuje organizacijsko mrežo vseh organov upravljanja in nalaga največje dolžnosti ljudskemu odboru kot splošnemu nadzornemu organu, ki naj s pomočjo hišnih svetov omogoča res demokratično sodelovanje ljudstva pri upravljanju in vzdrževanju stanovanjskega fonda.

Vsem onim lastnikom pa, ki ne bi čutili potrebe po vzdrževanju stanovanjskega fonda, bodo ljudski odbori s prisilno upravo preprečili propadanje stanovanjskega fonda.

Predloženi osnutek zakona pušča pa še več vprašanj odprtih.

Dosedaj veljavni predpisi o urejanju najemnin ne dajejo podlage za kritje stroškov, to je upravljanja, vzdrževanja in amortizacije, ker temelje te najemnine na predvojnih najemninah, to je na izkoriščevalskem sistemu gospodarjenja. Z začasno uredbo iz leta 1945 je sicer upoštevan splošni socialni moment z znižanjem najemnin na 60 oziroma 55%, niso pa bili odpravljeni mnogi primeri krivičnih in nesorazmerno visokih najemnin.

Stroški vzdrževanja, kakor tudi stroški za nove gradnje so danes skoro v razmerju 1 proti 4, z znižanjem najemnin po tej uredbi pa se je razmerje še poslabšalo.

Če naj najemnina krije stroške tekočih in večjih popravil ter amortizacijo, stroške uprave, potem ne more dovoljevati gospodarskega ravnotežja.

S tem se tudi iniciativa hišnih svetov močno zmanjša.

Te neurejene razmere paralizirajo gospodarsko dejavnost tudi onega dela lastnikov, ki kažejo voljo za vzdrževanje in je njihov odnos do stanovanjskih poslopij pozitiven.

Pri izgradnji stanovanjskega fonda je najtežje vprašanje gradbeno-materialnih virov. Znano je, da še ni dovolj gradbenih materialov, posebno tistih, ki jih uvažamo, znano pa je tudi, da je tega pomanjkanja v veliki meri krivo nepravilno razdeljevanje materialov. Skoro nerazumljivo je, da planski organi niso dodeljevali osnovnih gradbenih materialov za vzdrževanje — to je apna, strešne opeke, cementa, lesa in drugega, to je po dosežanjem stanju proizvodnje dosegljivega materiala, ko pa vemo z druge strani, da se je izvršilo v Ljubljani na tisoče večjih in manjših adaptacij poslovnih prostorov — ponekje tudi po večkrat, ne da bi bilo to potrebno za boljše poslovanje, in se je pri tem uničeval redok material obstoječih in že vzdanih instalacij ter so se trošile ogromne količine novega gradbenega materiala in pri tem zaposlovalo ogromno število kvalificiranih in nekvalificiranih delovnih sil.

Tudi za nove gradnje se gradbeni materiali ne uporabljajo vedno smotrno. Dovažajo se v skladišča, pa tudi na gradilišča, za katera še sploh niso izvršeni elaborati, izvršene razlastitve ter urejene predpriprave za pričetek gradnje.

Če pogledamo potrebe po 100% vzdrževanju, ki znašajo po vrednosti gradbenih materialov in delovne sile eno milijardo dinarjev in če vzamemo samo 25% te vrednosti za tekoča vzdrževalna dela, znašajo stroški 250 milijonov dinarjev. Za leto 1950 pa je bilo planiranih le 95 milijonov dinarjev za tekoča popravila tako po vrednosti materialov, kakor tudi po delovni sili.

Potrebe glede materiala in delovne sile so sledeče: cementa 1500 ton, apna 1700 ton, strešnikov 1 milijon komadov, strešne lepenke 10.000 m², bitumena 125 ton, žičnikov 24 ton, pocinkane pločevine 270 ton; zidarji 30.066 dni, mizarji-tesarji 15.033 dni, slikarji-pleskarji 30.066 dni, pečarji 7516 dni, ključavničarji 7516 dni, kleparji 7516 dni, vodovodni instalaterji 30.066 dni, elektro-instalaterji 20.044 dni, drugi specialni delavci 25.055 dni in nekvalificirana delovna sila 50.110 dni.

Če bi se gornji, dostikrat nepravilno trošeni materiali nakazovali za potrebe vzdrževanja, bi že ti materiali v precejšnji meri krili potrebe, in se ne bi večal ugotovljeni letni propad stanovanjskega fonda, ki znaša 1% oziroma znižanje družbenega standarda v teh stanovanjih, kakor tudi na splošno.

Kljub ogromnim investicijam pa v Ljubljani še vedno nismo dosegli letnega povprečka izgradnje, to je 300 novih stanovanj, to se pravi, da nismo krili letne potrebe.

Napačno bi bilo izvajati stanovanjsko krizo le iz dotoka in prirastka prebivalstva, krizo zastruje tudi propadanje številnih nehigieničnih in nekulturnih stanovanj.

Poleg dveh že nakazanih faktorjev je treba dati ljudskim odborom več možnosti, da bodo razširili obrtniško dejavnost za usluge in planska dela tudi na vzdrževanju stanovanjskega fonda.

Tovariši! Takšna je v kratkih besedah prikazana situacija na področju mesta Ljubljane in smatram, da bo zakon precej doprinesel k temu, da se bo stanovanjski fond bolj skrbno čoval kakor do sedaj, zato priporočam, da glasujemo za ta zakon. (Ploskanje.)

Predsednik dr. Ferdo Kozak: Besedo ima ljudski poslanec Karel Reberšek.

Karel Reberšek: Tovariši ljudski poslanci! Ko danes ljudska skupščina obravnava med drugimi važnimi zakoni tudi predlog zakona o vzdrževanju stanovanjskih poslopij, bi želel govoriti o tem silno važnem zakonskem predlogu. Kakor je že razvidno iz obrazložitve zakona, znaša skupna vrednost vseh poslopij okoli 20 milijard dinarjev. Prav tako je iz poročila razvidno, da se ceni letna obraba na 1%, torej bi bilo za normalno vzdrževanje potrebno letno okrog 200 milijonov dinarjev. Omejil bi se predvsem na kraj, ki ga zastopam, to je na mestni ljudski odbor Maribor, na katerega odpade preko 1 desetine celotne vrednosti stanovanjskih poslopij v naši LRS in znaša 2483 milijonov dinarjev. Na državni sektor odpade preko ene četrtine vseh stanovanjskih zgradb, če pa upoštevamo stanovanjsko površino v m², odpade skoraj polovica na državni sektor. Znamo je, da je bil Maribor leglo tako zvanega nemškega 'Herrenvolka' in njegovih domačih hlapcev. Te številke nam dovolj povedo, kakšno ogromno narodno premoženje je zaupano upravi ljudskega odbora. Če pravimo, da znaša normalna obraba 1%, je jasno, da to ne velja za ona mesta in vasi, ki so bila po vojni vihri na kakršen koli način prizadeta. Saj je znano, da spada Maribor med eno najbolj porušenih mest v naši državi. Mesto je bilo 55 krat bombardirano z 9000 bombami vseh kalibrov. Sicer se je o tem že mnogo govorilo. Iz povedanega pa jasno sledi, da je prizadeta škoda ogromna in da znaša procent vzdrževanja seveda mnogo več kakor pri normalni obrabi. Ni moj namen, govoriti o povečanju stanovanjske dejavnosti, ker se te potrebe lahko vsi zavedamo in tudi vemo, da preko noči ne moremo zgraditi to, kar so sicer preko noči bombe razrušile, vendar moramo na vsak način ohraniti obstoječi stanovanjski fond. V 11. členu pravi 2. točka, da je treba pripravljati in predlagati plane večjih popravil in finančne plane za poslopja. Nujno pa je treba tudi urediti vprašanje amortizacije, ki danes ni povsem rešeno. Rešiti pa ga je treba individualno, upoštevajoč poškodbe, zadane po vojni vihri. Kolikor mi je znano, je ta ključ obračunavanja po okrajih zelo različen in ne temelji na stvarni obrabi stanovanjskega fonda. Trenutno obračuna Maribor 20%, vendar tudi ta sredstva niso zadostna. Po 37. členu osnutka zakona se naroča Komiteju za komunalne zadeve LRS, da izda ta natančne predpise tega zakona, zato bi bilo prav in nujno, da vzporedno z navodili za izvajanje tega zakona uredi tudi vprašanje amortizacije, kar bo ljudskim odborom omogočilo tudi redna finančna sredstva. Zelo važen je tudi 28. člen tega zakona, ki določa, da so pristojni organi ljudskih odborov dolžni, da vsako leto pravočasno ugotove, kakšna popravila so potrebna na stanovanjskih poslopijih ter da planirajo potrebni material in delovno silo. Zato je zelo važno, da se ustvarijo oziroma širijo tako

zvana remontna podjetja s konkretno nalogo vzdrževanja stanovanjskih poslopij in to posebno v mestih, in da se tem popravilom da neko prioriteto, pa najsi bo v materialu ali delovni sili. Tako ne bomo samo ohranili obstoječi stanovanjski fond, temveč prihranili si bomo tudi težke milijone za gradnje novih stanovanjskih poslopij. V zvezi s splošno družbeno spremembo, v korist delovnemu ljudstvu in izredno naglim dotokom podeželskega človeka v mesto, stanovanjska kultura ni na tisti višini kot bi bila potrebna, pa najsi bo pri vzdrževanju stanovanja samega ali pri urejanju vrtov pred poslopjem. Saj je na žalost marsikje preraslo lepotično grmičevje hišo ali poslopje in naš včasih zelo spominja na pravljice iz otroških let o zakletem gradu. Čistoča naših stanovanjskih bivališč, kakor tudi urejeni vrtovi so brez dvoma tudi važen dokaz naše kulturne stopnje.

Zakonski osnutek pomeni tudi v tem oziru velik korak naprej, ko med drugim določa volitev hišnih aktivov oziroma stanovanjskih svetov, ki predlagajo ukrepe za čim boljše ohranitev, vzdrževanje in izgraditev stanovanjskega fonda, ter sodelujejo pri izdelavi plana za večja popravila in plana za graditev novih stanovanjskih poslopij. Nič odveč ne bi bilo, če bi se naše dnevno časopisje o tem važnem vprašanju bolj razpisalo, kakor tudi, da bi se ta vprašanja obravnavala na množičnih sestankih, kakor na zboru volivcev, ali v šolah ob urah higijene ali v kino dvoranah s primernimi diapozitivi. V socializmu si hočemo zgraditi nov dom — Titov dom, poln sonca za človeka. In ker želim, da bi si ga čimprej zgradili, izjavljam, da bom glasoval za predloženi zakon. (Ploskanje.)

Predsednik dr. Ferdo Kozak: Besedo ima ljudski poslanec Jože Petejan.

Jože Petejan: Tovariši ljudski poslanci! Predlog zakona o vzdrževanju stanovanjskih prostorov, ki je predložen skupščini, da ga sprejme, je velike važnosti za bodoče vzdrževanje stanovanjskih poslopij in za naš stanovanjski fond. Stanovanjska poslopja, katerih vrednost se danes ceni nad 20 milijard dinarjev, so že od 1941. leta prepuščena sama sebi. Za časa vojne so bila poslopja v raznih predelih naše domovine občutno poškodovana. Sam Maribor je zgubil nad tretjino stanovanjskih prostorov.

Po osvoboditvi se je, po zaslugi naše ljudske oblasti in brezmejne požrtvovalnosti naših ljudi precejšen del te škode popravil in delovnim ljudem omogočilo stanovanja. Na žalost ima Maribor še danes številne hiše brez šip.

Vprašanje vzdrževanja obstoječih stanovanjskih poslopij pa postaja vsak dan bolj pereče.

Privatni lastniki hiš so, odkar jim je ljudska oblast onemogočila izkoriščanje najemnikov, opustili vsako investicijo za vzdrževanje lastnih hiš, ker to ni bilo več v njihovem interesu.

Tudi vzdrževanje stanovanjskih poslopij, ki so last ljudske imovine, ni nič boljše — pogosto še slabše. Brezbrižnost do vzdrževanja stanovanjskih poslopij ni dokazal samo precejšen del stanovanjskih najemnikov, ki nimajo pravega odnosa do skupne imovine, brezbriznost so pokazale tudi razne državne in družbene ustanove in uradi, ki pozabljajo na stanovanjske prostore. Narodno imovino pojmujejo pogosto tako, da

jo lahko vsak po svoji volji uničuje, ne pa varuje. Okvare vodnih cevi, stranišč, streh, oken itd. so na dnevnem redu in so v precejšnji meri vzrok malomarnosti in brezbriznosti stanovalcev samih ter povzročajo ogromno škodo in propadanje stanovanjskega fonda. Zaradi te brezbriznosti je stanovanjski fond v dezolatnem stanju. Prvič zaradi malomarnosti dela najemnikov, ki so vede ali nevede stanovanja, ograje in vrtove nekaznovano pustošili, na drugi strani pa so tudi ljudski odbori naš stanovanjski fond zelo zanemarjali, ker niso bili sposobni napraviti red med nezavednimi najemniki, na tretji strani se je vsestransko zanemarjalo vzdrževanje, ker se niso vršila razna nujna popravila, ki bi preprečila ogromno škodo. Ti in oni so se izgovarjali, da ni potrebnega materiala, delovne sile in denarnih sredstev, ker grede vsa sredstva za izvršitev plana.

Prepričan pa sem, da bi se navzlic izpolnjevanju naše petletke, z večjo iniciativnostjo s strani naših organov in nas vseh dalo marsikaj napraviti, kar nam jasno dokazujejo razna dela, ki so bila na drugih sektorjih navzlic težkočam in pomanjkanju materiala in delovnih moči izvršena.

Ta malomarnost do narodne imovine ni povzročala ogromne škode samo stanovanjskemu fondu, temveč tudi ugledu naše ljudske oblasti.

Zavednega državljana boli, ko gre mimo takih stanovanj in vrtov, ki bi morali biti lepo vzdrževani in urejeni, da bi nam bili v ponos in ne v sramoto. Že zunanje lice hiše — vile in vrta nam pokaže, ali je last narodne imovine ali ne. Vrsto lastništva lahko uganemo tudi ko zapade sneg, zakaj pred takimi poslopji sneg ni odmetan.

Vsi ti primeri kažejo, kako je predlog zakona o vzdrževanju stanovanjskih poslopij vsestransko potreben, ker bo ljudskim odborom in privatnikom dal zakonite temelje za redno vzdrževanje poslopij, in da se bo preprečilo nadaljnje uničevanje narodne imovine od strani brezvestnih in nepatriotičnih ljudi. Predlog zakona vsebuje jasna določila, da so za pravilno vzdrževanje odgovorni lastniki hiš, najemniki in prav tako ljudski odbori ter določa za kršitelje tudi sankcije.

Nobeno stanovanjsko poslopje ne bo smelo biti brez odgovornega organa. Tem organom v pomoč so predvideni „hišni sveti“, stanovanjski sveti in stanovanjske inšpekcije. Za zaščito našega stanovanjskega fonda so poklicane tudi vse množične organizacije in vsi pravi patrioti. S samim sprejetjem zakona pa ne bo odpravljena vsa nastala škoda. Le s sodelovanjem nas vseh, z vsestransko pomočjo ljudskim oblastem bomo omogočili, da se bodo določbe zakona pravilno in brez ozira na desno in levo izvajale. Da se prepreči nadaljnje razpadanje stanovanjskih poslopij in da se ta fond pravilno vzdržuje, bo treba zbrati potrebna sredstva že tudi z ureditvijo dohodkov od stanovanj in s pritegnitvijo prostovoljnih delavcev in obrtnikov za izvrševanje nujnih popravil.

Vsakega kršitelja določb tega zakona pa bo treba sproti prijaviti in uvesti postopanje. Treba bo tudi več propagande za pravilen odnos do imovine.

Razmišljati bo treba tudi o tem, če ne bi bilo v korist skupnosti, da bi se mala stanovanjska poslopja od 1 do 2 stanovanj, ki so last narodne imovine, izročilo v last najemnikov (vojnim invalidom, udarnikom, novatorjem — aktivistom, ki bi dali zagotovila, da bodo stanovanja in vrtove vzdrževali v smislu določil zakona in v skupni fond

prispevali v sorazmerju s prispevkom za enakovredna stanovanja najemnikov v drugih hišah. Prepričan sem, da bi taki lastniki z velikim veseljem sprejeli take naloge in odgovornosti. S tem bi tudi ljudske odbore razbremenili dela, skrbi in izdatkov.

Zavedajmo se dolžnosti, da očuvamo imovino, ki je ocenjena z nad 20 milijard vrednosti.

Ker ima predloženi zakon ta namen, izjavljam, da bom za predlog glasoval in po svojih močeh pomagal pri njegovem izvajanju. (Ploskanje.)

Predsednik dr. Ferdo Kozak: Zaključujem razpravo in prehajamo na glasovanje. Kdor je za zakonski predlog o vzdrževanju stanovanjskih poslopij, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.)

Ugotavljam, da je predloženi zakonski predlog o vzdrževanju stanovanjskih poslopij soglasno sprejet in bo v smislu ustave in poslovnikar poslan Prezidiju Ljudske skupščine LRS v razglasitev.

Prekinjam sejo in odrejam 10 minut odmora.

(Seja je bila prekinjena ob 18.50 in se je nadaljevala ob 19.15.)

Predsednik dr. Ferdo Kozak: Nadaljujemo prvo sejo VII. rednega zasedanja Ljudske skupščine LRS. Peta točka dnevnega reda je razprava in sklepanje o predlogu zakona o premoženjskih razmerjih med zakonci.

Pričenjam razpravo in prosim poročevalca zakonodajnega odbora, da da poročilo.

Jože Petecjan: Poročilo zakonodajnega odbora k predlogu zakona o premoženjskih razmerjih med zakonci se glasi: Ker pooblašča zvezni osnovni zakon o zakonski zvezi ljudske republike, da uredijo s svojimi zakoni premoženjsko pravo med zakonci, kolikor ni urejeno v osnovnem zakonu o zakonski zvezi, in ker je po takem zakonu na terenu že veliko povpraševanje, je zakonodajni odbor soglasno bil na svoji seji dne 10. junija 1950, na kateri je o tem zakonskem predlogu razpravljal, mnenja, da se mora tak zakon nujno izdati.

Pri glasovanju od člena do člena je zakonodajni odbor sprejel 1. do 5. člen, 7. do 9. člen, 11. člen, 13. do 15. člen in 17. do 19. člen soglasno brez vsake spremembe po predlogu vlade.

Pri glasovanju o 6. členu in o 12. členu so glasovali za od vlade predlagano besedilo teh členov vsi člani zakonodajnega odbora razen enega, ki je iz pravnih razlogov mislil, da je dopolnitev 6. člena in sprememba 12. člena potrebna.

Pri 10. členu je zakonodajni odbor soglasno smatral za pravilno, da se zadnje besede tega člena „po predpisih izvršilnega postopnika“ spremene v „po predpisih o izvršbi“, to zaradi tega, ker je možno, da izvršilnega postopnika sploh ne bomo imeli in da bodo ti predpisi vsebovani skupno z drugimi predpisi v zakonu, ki ne bo vseboval samo predpisov o izvršbi, torej ne bo izvršilni postopnik.

Pri 16. členu je zakonodajni odbor soglasno smatral za potrebno, da se zaradi večje preciznosti v 3. vrstici četrtega odstavka besede „zaslužek zakoncev ni zadostoval“ zamenjajo z besedami „dohodki zakoncev niso zadostovali“.

Glasujoč o zakonu v celoti je zakonodajni odbor soglasno sprejel cel zakon, samo eden izmed članov odbora je glasoval za zakon s pridržkom, da za šesti in dvanajsti člen ne glasuje.

Zakonodajni odbor je prečital in odobril to poročilo ter določil za svojega poročevalca svojega podpredsednika Jožeta Petejana.

Poročilo pošilja odbor Ljudski skupščini LRS s predlogom, da ga sprejme in zakonski predlog uzakoni s predlaganima spremembama. Predsednik, tajnik in člani odbora.

Predsednik dr. Ferdo Kozak: Besedo ima minister dr. Jože Pokorn.

Dr. Jože Pokorn: Po starih pravnih predpisih, ki smo jih v bivšo Jugoslavijo prinesli že iz stare Avstrije, je veljalo načelo, da je mož poglavar družine in da mu je žena osebno in premoženjsko podrejena. Ena od pridobitev narodnoosvobodilnega boja je bila, da je žena postala tudi v zakonski zvezi v vsakem pogledu enakopravna z možem. To načelo enakopravnosti je bilo uzakonjeno v naši ustavi in potem konkretno izvedeno v zveznem zakonu o zakonski zvezi, ki je začel veljati že 9. maja 1946 za vso državo.

Po prej veljavnih zakonskih predpisih se je žena pri vodstvu gospodinjstva morala ravnati po navodilih moža, edino mož je bil dolžan prispevati za vzdrževanje družine, mož je odločal o skupnem bivališču, žena je bila pri izbiri dela in poklica navezana na pristanek moža. Premoženje, ki ga je žena prinesla v zakon, je sicer lahko ostalo njena last, vendar je imel mož po zakonu pravico, s tem premoženjem gospodariti in ga uživati. Če je hotela žena to preprečiti, ga je morala izrecno izključiti od gospodarstva. Nasprotno pa žena ni imela nobene pravice do moževega premoženja. Tudi glede premoženja, ki sta ga zakonca pridobila s delom v zakonski zvezi, je veljala zakonita domneva, da je lastnina moža, itd.

Naš zvezni zakon o zakonski zvezi je pa določil, da zakonca v skupnem gospodinjstvu sporazumno odločata, da za vzdrževanje družine prispevata oba, in sicer vsak v sorazmerju svojih zmožnosti, da sta pri izbiri dela in poklica drug od drugega neodvisna, da kraj skupnega bivališča določata sporazumno, da premoženje, ki ga ima ob sklenitvi zakona en zakonec, naj si bo to mož ali žena, ostane tudi po sklenitvi zakona njegova osebna lastnina in da tudi potem lahko z njim sam svobodno in neodvisno od drugega gospodari in razpolaga.

Najbolj pomembna določba zveznega zakona o zakonski zvezi pa je, da je premoženje, ki ga zakonca pridobita s delom v zakonski zvezi, njuno skupno premoženje, da je višina deleža na tem skupnem premoženju odvisna od tega, koliko je vsak zakonec k temu skupnemu premoženju s svojim delom prispeval, in da pri ugotavljanju višine tega deleža ni gledati samo na zaslužek enega in drugega zakonca, ampak tudi na pomoč, ki jo en zakonec daje drugemu, na njegovo opravljanje domačih del, na skrb za ohranitev premoženja in na vsako drugo obliko dela in sodelovanja pri ohranitvi in povečanju premoženja.

Po meščansko kapitalističnem pojmovanju velja kot pridobitno delo samo tisto delo, ki donaša denarne dohodke, zato je mož zmeraj lahko dokazal, da vsako povečanje premoženja v zakonu izvira iz njegovega dela, ker je navadno samo on pridobival denarne dohodke. Vse tisto

ogromno delo, ki ga opravljajo naše žene in matere zlasti v velikih družinah in s katerim dejansko, kot pravi ljudski pregovor, podpirajo tri ogle hiše, pa ni bilo upoštevano, ker se ni spreminjalo v denarne dohodke, ampak so ga družinski člani neposredno uživali. Tako je lahko žena s svojim delom v gospodinjstvu v veliki meri pripomogla, da se je družinsko premoženje med zakonom povečalo, vendar do te povečave ni imela nobene pravice, če ni mogla dokazati, da je tudi v denarju prispevala pri nakupu tega ali drugega premoženjskega kosa.

Ta krivični pravni položaj, ki je naredil ženo za brezplačno deklo moža, je bil odpravljen z že omenjenim zveznim zakonom o zakonski zvezi, s tisto določbo, po kateri je vsako premoženje, ki ga zakonca pridobita s svojim delom med zakonom, njuno skupno premoženje, in po katerem se delež na tem skupnem premoženju ne določa samo po tem, koliko je eden ali drugi zakonec med zakonom v denarju zaslužil, ampak tudi po tem, koliko je sicer s svojim delom v gospodinjstvu, z opravljanjem domačih del za drugega zakonca ali za otroke ali z vsakim drugim delom za ohranitev in vzdrževanje skupnega premoženja pripomogel do povečanja skupnega premoženja. Delež na skupnem premoženju se torej ne določa po tem, koliko je eden ali drugi zakonec zaslužil, ampak po tem, koliko je delal za skupno korist družine, ne glede na to, ali je to delo dobilo podobo denarnih dohodkov ali ne. S to določbo je dana gospodarska podlaga za enakopravnost moža in žene v zakonski zvezi. Hkrati je pa pomembna tudi z narodnogospodarskega stališča, ker je z njo gospodinjstvo delo priznано kot produktivno delo, ki ustvarja vrednost.

Ker so pa kulturne in gospodarske razmere v posameznih naših republikah vsaj danes še precej različne in so na različni razvojni stopnji in pogojene od različnih vplivov v zgodovini, zvezni zakon glede skupnih premoženjskih razmerij med zakonci ni predpisal neke podrobne šablone za vso državo, ampak je dal bolj ali manj samo načelne okvirne določbe, ki naj jih potem posamezne republike svojim razmeram ustrezno s svojimi republiškimi zakoni podrobno izdelajo. Tako je bilo zlasti prepriščeno republiški zakonodaji, da naj določi, kako naj se gospodari s skupnim premoženjem v zakonski zvezi in kako naj se to premoženje razdeli, če zakonca želita ali če pride do prenehanja ali razveze zakona, in zlasti kako naj se zavarujejo pravice upnikov enega ali drugega zakonca ali obeh.

V republiškem merilu je bilo treba nadalje rešiti še eno vprašanje. Jasno je, da mora zakon, ki urejuje premoženjska razmerja zakoncev, veljati za tiste zakonske zveze, ki so bile sklenjene po izdaji zakona, kakor tudi za stare zakone, ker ne gre, da bi bile nekatere zakonske zveze pravno v drugačnem položaju kot druge. Vendar premoženjskih razmerij v zakonski zvezi ne urejuje samo zakon, ampak tudi zakonci sami s pogodbanimi. Tako je zlasti v kmečkih zakonskih zvezah navada, da delajo tako imenovane ženitne pogodbe, s katerimi si zakonca uredita medsebojne premoženjske razmere glede premoženja, ki sta ga prinesla v zakon, in glede premoženja, ki ga bosta morebiti v zakonu še pridobila, kakor tudi glede premoženja, ki bo ostalo ob prenehanju zakonske zveze. Take pogodbe lahko zakon za bodoče prepove, če niso v skladu z načeli zakona, za nazaj pa že sklenjenih in veljajočih ne more kar kratko malo odpraviti, ker so zakonci že krajšo ali daljšo dobo po teli

pogodbah živeli in pridobili določene pravice. Zato je treba z zakonom posebej določiti, kako naj se premoženjska razmerja, ki so ob izdaji zakona na podlagi takih pogodb že obstojala, uredi, da ne bodo prizadete na eni strani pridobljene pravice posameznih zakoncev in da ne bodo na drugi strani v nasprotju z načeli novega zakona. Tega ni bilo mogoče urediti v zveznem merilu, ker je režim teh ženitnih pogodb v različnih republikah zelo različen in je bilo zato najprimerneje, da to uredi vsaka republika zase.

S predlogom zakona o premoženjskih razmerjih med zakonci, ki ga je vlada predložila tej skupščini, se pa ravno urejajo ta premoženjska razmerja za LR Slovenijo, kolikor niso bila že urejena z zveznim zakonom z okvirnimi določbami. S sprejetjem tega zakona bo potem pravna materija glede tega vprašanja toliko izčrpno urejena, kot je za sedanje razmere potrebno. Nekatero druge republike so taka dopolnila zakona že sprejele.

Ne bom se spuščal v podrobno navajanje zakonskih določb samih, kakor tudi ne v strokovno obrazložitev teh določb, ker so vam znane. V glavnem je vsebina predloženega zakonskega osnutka tale:

S skupnim premoženjem, ki sta ga zakonca pridobila v zakonski zvezi z delom, gospodarita in razpolagata zakonca sporazumno. Lahko se pa dogovorita (in seveda ta dogovor tudi vsak čas spremenita), da bo gospodaril in razpolagal samo eden izmed njiju. Če se pa ne sporazumeta, lahko sodišče na predlog le enega zakonca odredi, kar je potrebno za gospodarjenje s tem premoženjem.

To velja seveda samo za tisto premoženje, ki ga zakonca z delom pridobita v zakonski zvezi. Kar pa je kdo že v zakon prinesel, ali kar mu je bilo med zakonom podarjenega ali je podedoval (torej ni pridobil s svojim delom), s tem vsak zakonec razpolaga sam neodvisno od drugega.

Skupno premoženje, ki sta ga zakonca pridobila v zakonski zvezi z delom, pa lahko razdelita ali v naravi ali pa tako, da postaneta solastnika po določenih deležih. Če se glede višine deleža ne sporazumeta, ga določi sodišče.

Vsak zakonec odgovarja za svoje dolgove s svojim lastnim premoženjem in s svojim deležem na skupno premoženje. Za dolgove, ki so bili pa napravljeni za preživljanje družine, za te dolgove pa odgovarja tako skupno premoženje kot posebno premoženje vsakega zakonca.

Vse pogodbe, s katerimi zakonca drug drugemu ali kaj prodata ali podarita ali zamenjata (če ne gre za običajna darila, predmete osebne rabe ali manjše vrednosti) morajo biti sklenjene pri sodišču, da se zakonca ne moreta takih pogodb izmišljevati v škodo upnikov.

Stare ženitne pogodbe, ki so bile sklenjene pred veljavo zveznega zakona o zakonski zvezi, ostanejo v veljavi toliko, kolikor ne nasprotujejo načelom o skupnosti premoženja, pridobljenega v zakonu z delom. Nove ženitne pogodbe se pa lahko sklepajo samo v soglasju s tem zakonom. Dota, ki jo je žena po prejšnjih predpisih prinesla možu v zakon, je njeno premoženje in vsak čas lahko zahteva od moža, da ga ji vrne, in sicer v naravi, če je to mogoče, če pa ne, pa po njeni sedanjih vrednosti. Novi zakon ne pozna več dote. Kar prinese žena v zakon, ostane njeno premoženje, lahko pa seveda s pogodbo, ki mora biti sklenjena pred sodiščem, to možu podari ali posodi itd.

To so v glavnem določbe predloženega zakonskega osnutka. Te določbe imajo namen dopolniti omenjeni zvezni zakon o zakonski zvezi in s tem konkretno utrditi premoženjsko enakopravnost moža in žene v zakonski zvezi, enakopravnost, ki je bila uzakonjena z našo ustavo. S sprejetjem tega zakona napravimo torej nadaljnji korak naprej v spopolnjevanju naše demokratične in socialistične zakonodaje. Zato priporočam, tovariši ljudski poslanci, da ta zakon sprejmete tako kot je bil predložen. (Ploskanje.)

Predsednik dr. Ferdo Kozak: Ali se še kdo od ljudskih poslancev javi k besedi? (Nihče.) Ker se nihče več ne javi, zaključujem razpravo in prehajam h glasovanju. Kdor je za predložen zakon o premoženjskih razmerjih med zakonci, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.)

Ugotavljam, da je predloženi zakon o premoženjskih razmerjih med zakonci soglasno sprejet in bo v smislu ustave in poslovnika predložen Prezidiju Ljudske skupščine LRS v razglasitev.

Šesta točka dnevnega reda je razprava in sklepanje o predlogu zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o upravni razdelitvi LRS. Pričenjam razpravo in prosim poročevalca zakonodajnega odbora, da da poročilo.

Vinko Šumrada: Tovariši poslanci! Poročilo zakonodajnega odbora k predlogu zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o upravni razdelitvi Ljudske republike Slovenije se glasi: Ker je z ozirom na velik industrijski razvoj mest Kranja in Jesenic pravilno, da se obe izločita iz okrajev, ker je nadalje zaradi spremembe mesta Jesenice v mesto izločeno iz okraja pravilno, da se prenese sedež dosedanjega okraja Jesenice v Radovljico, in ker sta končno že dejansko mesti Slovenj Gradec in Šoštanj sedeža okrajnega ljudskega odbora, je smatral zakonodajni odbor, razpravljajoč o tem na svoji seji dne 10. junija 1950, za potrebno, da se ta zakon v načelu soglasno sprejme.

Glasujoč od člena do člena je sprejel vse predlagane člene in končno zakonski predlog v celoti brez vsake spremembe.

To poročilo je bilo prečitano in odobreno ter je bil za poročevalca določen Vinko Šumrada.

Poročilo pošilja odbor Ljudski skupščini LRS s predlogom, da ga sprejme in zakonski predlog brez vsake spremembe uzakoni. Predsednik, tajnik in člani odbora.

Predsednik dr. Ferdo Kozak: Besedo ima podpredsednik vlade dr. Marijan Breclj.

Dr. Marijan Breclj: Tovariši ljudski poslanci! Zakon o upravni razdelitvi naše republike obravnavamo skoraj na vsakem zasedanju. To je razumljivo, ker je ta material sam po sebi tak, da zahteva iz leta v leto potrebo po novi obdelavi in s tem nudi nove izpremembe. Današnji predlog o dopolnitvi zakona o upravni razdelitvi ima štiri predloge, in sicer je prvi predlog ta, da naj se preimenujeta okraja Dravograd in Mozirje v Slovenj Gradec oziroma Šoštanj. Že lani je bil sedež okraja Dravograd prenesen iz Dravograda v Slovenj Gradec in iz Mozirja v Šoštanj, in sicer zato, ker so gospodarske in upravno-politične potrebe nujno narekovale to premostitev. Okraja v teh dveh mestih, to

je v Dravogradu in Mozirju, kratkomalo nista mogla uspešno poslovati. Od 120 uslužbencev smo imeli samo 35 takih, ki so stanovali v Mozirju in okolici, ostalih 85 pa se je moralo z razmeroma slabimi prometnimi sredstvi voziti na svoj posel. Zato je prva sprememba samo potrditev že izvedenega dejanskega stanja. Ker pa imamo v vseh drugih okrajih ime okraja po sedežu okraja, zato tudi ta zakonski predlog predlaga, da se dravograjski okraj preimenuje v slovenjgraški, oziroma mozirski v šoštanjski okraj.

Drugo važno določilo v tem zakonskem predlogu pa je oddvojitve mest Jesenice in Kranja iz dosedanjih okrajev in ustanovitve samostojnih okrajnih upravnoteritorialnih enot, to se pravi, mest v stopnji okraja. Tudi ta potreba že dalj časa obstoja. Ves trud zadnjega časa namreč kaže, da je mesto Jesenice po svojem izrazito industrijskem značaju tako, da ga je težko istočasno obravnavati z okolico, ki pa je v celoti, lahko rečemo, kmečka. Isto velja za Kranj kot izrazit industrijski center glede na njegovo okolico, ki pa je izrazito kmečka okolica. Jesenice imajo po našem zadnjem oficialnem štetju 12.979, t. j. 13.000 prebivalcev, v letošnjem letu pa že 13.415 prebivalcev. Od tega je samo delavcev, živčih na Jesenicah, okoli 7500. Šest odstotkov tega prebivalstva je kmetov, 0,6% obrtnikov, ostale odstotke pa tvorijo nameščenci, upokojenci in ostali. Na področju mesta je kakor znano veliko zvezno podjetje železarna, nadalje tri večja republiška podjetja in 32 lokalnih podjetij, ki skupno zaposlujejo preko 9000 delavcev. V mestu Jesenice dela 81 obrtnikov in je na področju Jesenic 165 kmetov. Dosedanje meje mestnega odbora Jesenice zajemajo na gornjem koncu Hrušico, na spodnjem pa Koroško Belo in Potoke. Po skupnem dogovoru s tovariši z Jesenic je obveljalo mnenje, naj se dosedanje mestne meje ne izpremenijo in naj ostanejo tudi kot meje bodočega mestnega ljudskega odbora Jesenice v stopnji okraja.

Kranj sam pa je po svojem prebivalstvu večji in ima po zadnjem štetju 15.184 prebivalcev, letos pa že 17.089 prebivalcev, kar kaže na hiter porast mesta. Prebivalstvo je 78% delavsko, 10% nameščensko, 5% kmetsko, 2% obrtniško in ima 4% iz drugih poklicev. V Kranju imamo 17 večjih republiških podjetij in 60 lokalnih podjetij, ki skupno zaposlujejo preko 9000 delavcev. V mestu je le 149 obrtnikov, v okolici mesta Kranja, ki pa je v mejah mesta samega, pa živi 127 kmetov.

Kot sem rekel, kaže vsa dosedanja praksa, da je treba obravnavati obe mesti kot posebni upravnoteritorialni enoti in le na ta način mislim, da bo zagotovljen potreben razvoj obeh mest. To je drugo določilo v tem zakonu.

Tretje določilo je vsebovano v 6. členu, kjer je povedano, da sme krajevni ljudski odbor s svojo odločbo prenesti sedež svojega ljudskega odbora tudi v drugo mesto, kakor je bilo v prvem zakonu določeno. Ta odredba je namreč praktičnega pomena zato, ker se kaže tu pa tam potreba, da posamezni krajevni ljudski odbori prenesejo sedež svojega krajevnega ljudskega odbora in urejajo ta vprašanja ponavadi tako, da je sedež odbora v kraju, kjer stanuje njegov predsednik ali tajnik. Zato mislim, da bi bilo nepravilno, če bi šele skupščina smela o teh stvareh odločati, ampak naj se to prepusti krajevni ljudskemu odboru samemu, da si z odločbo, ki jo da v potrditev okrajnemu ljudskemu odboru, določi sedež krajevni ljudskemu odboru.

Zadnja odločba v tem zakonu je vsebovana v 7. členu, in sicer v obliki pooblastila, ki naj ga da naša skupščina prezidiju za izvrševanje posameznih sprememb v upravnoteritorialni ureditvi naše republike. Kakor veste, je urejevanje meja med posameznimi krajevnimi ljudskimi odbori, nato tudi meja med okrajnimi ljudskimi odbori in urejevanje posameznih napak, ki so se vrinile v zakon, precej obširno in zamudno vprašanje. Obveljalo je mnenje, da bi bilo napačno in brez dvoma prevelika obremenitev za našo skupščino, če bi morali vsi ti primeri biti predloženi skupščini, da o njih odloča. Zato je v tem zakonskem predlogu nekoliko širše pooblastilo prezidiju naše skupščine od prejšnjega pooblastila, namreč v tem, da lahko prezidij z ukazom spremeni meje med kraji in okraji. To je torej novo, prejšnje smo že tako imeli, da lahko ustanovi nove kraje in naselja ter združi nove kraje in naselja, in izda končno prečiščeno besedilo vseh dosedanjih zakonskih določb, ki smo jih v urejevanju upravne razdelitve v skupščini sprejemali. Doslej imamo že pet takih določb, in sicer osnovni zakon, ki je bil sprejet 23. februarja 1948 in nadalje štiri spremembe, sedaj pa bodo v obliki ukaza potrebne še ponovne spremembe in zato smatram, da je iz praktičnih razlogov potrebno, da je ta materija v celoti urejena in je zato prav, da pooblastimo Prezidij Ljudske skupščine, da izda prečiščeno besedilo tega zakona. V informacijo povem, da je naš komite za zakonodajo in izgradnjo oblasti v lanski jeseni in v letošnjem letu podrobno proučil vprašanje upravne razdelitve v Sloveniji, da je večinoma ta material urejen, da je ugotovljeno stvarno stanje na terenu in primerjano z dosedanjimi zakonitimi določili, ki smo jih izdali, tako da bo možno našemu prezidiju izdati prečiščeno besedilo.

Predlagam, da skupščina ta dopolnilni zakon sprejme. (Ploskanje.)

Predsednik dr. Ferdo Kozak: Besedo ima ljudski poslanec dr. Miha Potočnik.

Dr. Miha Potočnik: Tovariši poslanci! Kot poslanec okraja Jesenice bi hotel podpreti predlog zakonodajnega odbora, da sprejmemo zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o upravni razdelitvi Ljudske republike Slovenije. Delitev sedanjega jeseniškega okraja na dva okraja, na mestni ljudski odbor Jesenice v činu okraja in sedanji okrajni ljudski odbor v Radovljici, je brez dvoma potrebna in bo rodila pozitiven rezultat. Omogočeno bo predvsem to, da se bosta oba okraja posvetila najbolj perečim vprašanjem in se zanje tudi specializirala. Ta vprašanja so namreč na obeh področjih zelo različna.

Dosedanji jeseniški okraj je prav gotovo zelo pester in zanimiv okraj tako iz gospodarskega, geografskega, socialnega in drugih ozirov. Ne glede na to, da leži tudi ob dveh državnih mejah, združuje na svojem področju tudi zelo različno problematiko, tako da bi jo bilo zelo težko hitro in intenzivno reševati v okviru dosedanje upravne razdelitve. Bodoči mestni ljudski odbor na Jesenicah bo moral predvsem upoštevati svoj pretežno industrijski značaj. Na Jesenicah je eden največjih fužinarskih kombinatov v naši državi s svojimi obrati na Jesenicah in Javorniku, ki so se po produkciji in po zaposlenem delavstvu nasproti predvojni Kranjski industrijski družbi več kot podvojili. Obrati se modernizirajo ter je bila lansko leto odprta valjarna debele pločevine in se vse bolj specializirajo kot kvalitetna železarna prve vrste.

Druga stvar, ki je za industrijsko mesto važna, je to, da so Jesenice prometni center, ki povezuje bohinjsko in gornjesavsko dolino proti Ljubljani in da so razen tega tudi obmejna postaja. Zlasti po vojni so Jesenice postale tudi kulturni center zgornje Gorenjske. Osnovale so se nove šole. Jesenice imajo svojo gimnazijo, glasbeno šolo, poklicno gledališče in imajo razen tega še industrijsko kovinarsko šolo, ki slovi po vsej državi. Poleg vsega tega imajo Jesenice tudi najmodernejšo bolnico v srednji Evropi. Problemi, ki jih bo novi ljudski odbor prav gotovo lahko bolj intenzivno reševal, kot jih je dosedaj kot krajevni ljudski odbor, so predvsem v tem, da se izvrši regulacija in obnova Jesenic. Nadalje, da se reši zelo pereče stanovanjsko vprašanje. Po podatkih in po nedavnem popisu republiške planske komisije so Jesenice tisto mesto v Sloveniji, ki ima najbolj urgentno stanovanjsko vprašanje, še bolj pereče kakor pa relativno v primerjavi na primer Ljubljana, Maribor, Kranj, in so Jesenice glede tega vprašanja na prvem mestu. Od vseh teh, ki so na Jesenicah zaposleni bodisi kot fužinarji, kot kovinarji, kot železarji, se vozi na delo blizu 3500 ljudi iz oddaljenosti nad 5 km. Zato je seveda tudi v vprašanju fluktuacije in delovne discipline še mnogo stvari, ki jih bo morala nova mestna skupščina v zvezi z novo industrijo reševati zlasti na področju stanovanjskega vprašanja. S tem se bo seveda ustalil lahko profesionalni kader in se bo kvaliteta jeseniških kovinarjev ohranila in še naprej slovela. Velik problem Jesenic je mestni promet. Kakor znano leže Jesenice ob železnici ter ob cesti in Savi na zelo veliki razdalji. V zvezi z vprašanjem trgovin in vsemi drugimi stvarmi, ki so vsakodnevne potrebe, je mestni promet na Jesenicah problem zlasti za gospodinje in ljudi, ki imajo opravka v mestu, kar bo novi mestni odbor laže in intenzivneje reševal, kakor je bilo to mogoče doslej. Zelo nujni so komunalni problemi na Jesenicah. Na Jesenicah imamo še od leta 1945 porušeno železniško postajo, kar zelo neugodno vpliva in dela zelo slab vtis na tujca, ki se pripelje mimo te prve obmejne postaje v našo državo. Vodovod, ki se je gradil kot dopolnilni vodovod, bo verjetno v bližnjem času dovršen, potrebna pa je še ureditev kanalizacije, ureditev po bombardiranju porušениh predelov in ureditev trgovskega omrežja, ki je slabo, zlasti pa ureditev uslužnostnih delavnic in zlasti uslužnostne obrti. Mestni ljudski odbor bo moral upoštevati, da je na Jesenicah zaposlenih mnogo samskih ljudi, ki ne žive v skupnosti s svojimi družinami in da je za te ljudi velik problem, kam naj si dajo oprati perilo, kam zlikati srajce, če ne bo deloma industrija, deloma pa tudi ljudski odbor poskrbel s svojo iniciativo za ustanovitev prav teh uslužnostnih in reparaturnih delavnic. Vsi ti problemi so se doslej reševali bolj skupno z vsemi ostalimi problemi jeseniškega okraja, niso se pa reševali kot izrazito industrijsko jeseniški problemi, kar bo nova upravna razdelitev brez dvojnega omogočila. Ostali okraj Radovljica, kakor se bo imenoval po novem, kjer bo tudi sedež okraja, bo brez dvoma razbremenil stanovanjsko stisko in pomanjkanje prostorov na Jesenicah.

V okraju Radovljica, ki je po svojem značaju precej drugačen od Jesenic, pa so drugi problemi, ki jih bo treba reševati. Predvsem je tam kmečko vprašanje. Površina vse zemlje v tem okraju znaša okoli 100.000 ha; od tega je 29.000 ha kmečkih površin. V okraju je blizu 6000

gospodarstev, od tega je 220 velikih kmetov, ki imajo 9000 ha zemlje, 976 srednjih kmetov, ki imajo 18.000 ha zemlje in okoli 1000 malih kmetov, ki imajo okoli 7000 ha zemlje. Medtem pa imamo v okraju okoli 3869 nekmetov, ki posedujejo okoli 4000 ha zemlje. Kmetijska posest je v tem okraju silno razdrobljena na majhne parcele in na majhne posestnike, kar se odraža tudi pri industrijskem kadru v obliki tako imenovanega polproletariata, kar pojasnjuje tudi marsikje politično težavo v jeseniškem okraju.

Druga zelo važna gospodarska panoga jeseniškega okraja je živinoreja, zlasti planšarstvo v bohinjski in zgornje savski dolini. Jeseniški okraj ima, če se ne motim, 28 do 30 tisoč glav goveje živine in je bil znan že svojčas po bohinjskem siru, na splošno do sirarstvu in dobri gojitvi živinoreje. Tu čaka bodoči okraj v Radovljici velika naloga, da se planšarstvo in živinoreja razvijeta tako po kvaliteti kot po količini, za kar so dani pogoji v dobrih travnikih in pašnikih.

Tretja gospodarska panoga tega okraja je gozdarstvo. Okraj ima okoli 49.000 ha gozda. Znana je Pokljuka in Jelovca. To je problem, ki v sklopu z izpolnjevanjem naših gozdarskih planov in prevozov lesa gotovo zanima okrajni ljudski odbor bolj prioritetno, kakor pa mogoče drugi problemi. Zelo važno pa je to, kar je dopoldne omenil že minister Avšič glede hudournikov. To je pojav v zgornji savski dolini, ki je brez dvoma velik problem in tudi problem za našo hidrocentralo v Mostah.

Četrta stvar, ki je pomembna in važna za okraj v Radovljici, je turizem. Noben predel Slovenije verjetno ni tako turistično znan, kakor zgornja savska dolina in bohinjski kot. Tu imamo Bled, Bohinj, Martuljk, Planico in Kranjsko goro kot bodoče zimskošportne centre svetovnega slovesa, kar zahteva brez dvoma intenzivnega študija in podrobne ureditve, ker so to prav gotovo najlepši kraji naše že tako lepe in po prirodnih lepotah tudi svetovno znane ožje domovine.

Na področju obeh novih okrajev pa še ni v zadostni meri razvito lokalno gospodarstvo ter še niso izkoriščene vse lokalne možnosti in viri. Zlasti bi se lahko razvila lokalna obrt in industrija na podlagi odpadkov republiške, odnosno zvezne industrije. Te industrije so lahko s svojimi odpadki baza za živahno delo lokalne industrije in obrti. Enako potrebuje, kot sem že rekel, tudi obrt v uslužnostnem in reparaturnem smislu okrepitve in bo v tem pogledu treba politiko poverjeništvu za industrijo in obrt izboljšati.

Na ta način je v kratki obrazložitvi podprta razdelitev okraja Jesenice na dva samostojna okraja, na mesto Jesenice in okraj Radovljica, kar bo prav gotovo velikega pomena, ne le za samo upravljanje, temveč tudi za gospodarstvo. Pri tem bi hotel poudariti še to, da upravne razdelitve ne smemo smatrati samo za stvar lokalnega pomena, temveč sta oba okraja po svojem gospodarstvu in ostalih prilikah prav gotovo splošnega pomena, kar bo treba v bodoče upoštevati tudi pri sestavljanju proračuna in plana za mestni ljudski odbor na Jesenicah in okrajni ljudski odbor v Radovljici. Dosedaj bi bilo mogoče marsikateri problem na Bledu ali na Jesenicah neposredno rešiti, če ne bi bila ta mesta in predeli navezani na lokalna sredstva, ki pa za reševanje tako velikih nalog in problemov niso zadostna. V ostalem pa izjavljam, da bom za zakon glasoval, ker pomeni velik napredek. (Ploskanje.)

Predsednik dr. Ferdo Kozak: Besedo ima ljudski poslanec Ivan Trojar.

Ivan Trojar: Tovariši ljudski poslanci! Že podpredsednik vlade je dovolj jasno pojasnil, zakaj je potrebna izločitev mesta Kranja iz okraja Kranj. Dodal bi samo nekaj besed kot dopolnilo.

Dosedanji okraj Kranj je po obsegu ter po številu prebivalstva eden največjih v LRS, saj šteje 76.000 prebivalcev. Mesto Kranj pa šteje sedaj okrog 17.000 prebivalcev in to večino delavstva in nameščencev, ter bo v bodočih letih v zvezi s porastom industrije še naraslo do 30.000 prebivalcev, ker ima za to dobre pogoje. Približno 6000 do 7000 delavcev in nameščencev se redno vozi v Kranj na delo. Pred vojno je imelo mesto Kranj 7000 prebivalcev. Pri porastu prebivalstva je torej Kranj eno izmed prvih mest v Jugoslaviji. Okrajni, politični kakor tudi upravni funkcionarji so imeli zaradi hitro se razvijajoče industrije v mestu in zaradi organizacije podeželja težke in odgovorne naloge, vendar so reševali bolj kampanjske in vsakodnevne naloge pri obnovi požganih vasi, pri raznih odkupih, v zadružništvu in davčni politiki. Premalo pa so se zanimali za probleme mesta samega. Reševanje problemov za dvig življenjskega standarda mestnega prebivalstva je bilo prepuščeno v glavnem MLO, ki je ob premajhni podpori s strani OLO urejal samo najbolj pereče probleme, kot je stanovanjsko vprašanje, ustanavljanje DID, jasli, menz, gradnjo šol, zdravstvenih ustanov itd. Vedno večje težave in zapreke v reševanju najbolj nujnih zadev pa so narekovala potrebo, da se mesto Kranj odcepi od dosedanjega okraja Kranj ter organizira kot samostojen okraj Kranj, ki bo obsegal približno isti teritorij sedanjega MLO s približno 18.000 prebivalci. Kot samostojen okraj s svojim okrajnim proračunom bo moglo mesto Kranj bolj uspešno reševati vse izrazito mestne probleme ter s tem uspešneje dvigati življenjski standard kranjskega delavstva. Ta upravna razdelitev bo v razbremenitev tudi bodočemu okraju Kranj okolica, ki bo mogel svojo pažnjo posvetiti ostalim MLO in podeželju, ter lažje izpolnjevati svoj naloge — dvig življenjskega standarda delavstva in zadružništva. Partijski in frontni aktivisti okraja mesta Kranja pa bodo lahko nudili veliko pomoč pri delu v politično zaostalih krajih.

Ker je torej predlog v splošno korist vsega prebivalstva okraja Kranj, izjavljam, da bom glasoval zanj. (Ploskanje.)

Predsednik dr. Ferdo Kozak: Ker je lista govornikov izčrpana, zaključujem razpravo in prehajamo na glasovanje. Kdor je za predlog o spremembah in dopolnitvah zakona o upravni razdelitvi Ljudske republike Slovenije, naj dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.)

Ugotavljam, da je predlog zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o upravni razdelitvi Ljudske republike Slovenije soglasno sprejet in bo v smislu ustave in poslovnika poslan Prezidiju Ljudske skupščine LRS, da ga razglasi.

Sedma točka dnevnega reda je razprava in sklepanje o predlogu zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o imenih naselij in označbi trgov, ulic in hiš.

Pričenjam razpravo in prosim poročevalca zakonodajnega odbora, da da poročilo.

Vinko Šumrada: Tovariši in tovarišice ljudski poslanci! Poročilo zakonodajnega odbora k predlogu zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o imenih naselij in o označbi trgov, ulic in hiš se glasi:

O tem zakonskem predlogu je odbor razpravljal na svoji seji dne 10. junija 1950.

Upoštevajoč obrazložitev vlade k navedenemu predlogu je bil odbor soglasno mnenja, da je treba ta zakon v načelu sprejeti. Pri glasovanju v podrobnostih je sprejel oba predlagana člena in končno zakon v celoti brez vsake spremembe.

To poročilo je bilo prečitano in odobreno ter je bil za poročevalca določen Vinko Šumrada.

Poročilo pošilja odbor Ljudski skupščini LRS s predlogom, da ga sprejme in zakonski predlog brez vsake spremembe uzakoni. Predsednik, tajnik in člani odbora.

Predsednik dr. Ferdo Kozak: Ali se kdo od poslancev priglaja k besedi? (Nihče.) Ker nihče, zaključujem razpravo in prehajamo na glasovanje. Kdor je za predloženi predlog zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o imenih naselij in o označbi trgov, ulic in hiš, naj dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.)

Ugotavljam, da je predlog zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o imenih naselij in o označbi trgov, ulic in hiš soglasno sprejet in bo v smislu ustave in poslovnika predložen Prezidiju Ljudske skupščine LRS, da ga razglasi.

Osma točka dnevnega reda je razprava in sklepanje o predlogu zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o posesti in nošenju orožja.

Pričenjam razpravo in prosim poročevalca zakonodajnega odbora, da da poročilo.

Vinko Šumrada: Tovariši poslanci! Poročilo zakonodajnega odbora k predlogu zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o posesti in nošenju orožja se glasi:

O tem zakonskem predlogu je odbor razpravljal na svoji seji dne 10. junija 1950.

Ker od vlade LRS predlagani popravki zakona o posesti in nošenju orožja brez dvomaboljšujejo vsebino dosedanjega zakona, je bil zakonodajni odbor soglasno mnenja, da je treba zakon v načelu sprejeti. Pri glasovanju od člena do člena je soglasno sprejel vse tri predlagane člene brez spremembe in končno tudi zakon v celoti.

To poročilo je bilo prečitano in odobreno ter je bil za poročevalca določen Vinko Šumrada.

Poročilo pošilja odbor Ljudski skupščini LRS s predlogom, da ga sprejme in zakonski predlog brez vsake spremembe uzakoni. Predsednik, tajnik in člani odbora.

Na svoji današnji seji pa je zakonodajni odbor sprejel k predlogu zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o posesti in nošenju orožja sledeč amandma, in sicer:

13. člen zakona o posesti in nošenju orožja, Uradni list LRS, št. 33—208/49 določa, da stori prekršek, „kdor drugemu proda ali posodi orožje, za katero ima dovoljenje za nabavo, posest in nošenje“.

Ker je ta točka v praksi delala težave, smatra zakonodajni odbor za potrebno, da se ta točka stilistično spremeni.

Zaradi tega predlaga, naj se 1. člen predloga zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o posesti in nošenju orožja vrine nov, 2. člen, ki naj se glasi:

2. člen

2. točka 13. člena zakona o posesti in nošenju orožja se spremeni tako, da se glasi:

„2. kdor proda ali posodi orožje, za katero ima dovoljenje za nabavo, posest in nošenje, osebi, ki nima dovoljenja za nabavo, posest in nošenje takega orožja.“

Člena 2. in 3. zakonskega predloga dobita za eno številko višje oštevilčenje.

Za zakonodajni odbor Ljudske skupščine LRS, podpredsednik Jože Petejan in tajnik dr. Stanko Štor.

Predsednik dr. F e r d o K o z a k : Ali se kdo od ljudskih poslancev priglašja k besedi? (Nihče.) Ker nihče, zaključujem razpravo in prehajamo na glasovanje. Kdor je za predlog zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o posesti in nošenju orožja z navedenim amandmanom, naj dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.)

Ugotavljam, da je predlog zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o posesti in nošenju orožja z amandmanom, ki ga je predložil zakonodajni odbor, soglasno sprejet in bo v smislu ustave in poslovnika poslan Prezidiju Ljudske skupščine LRS, da ga razglasi.

Deveta točka dnevnega reda je potrditev uredb, ki jih je izdala vlada LRS na podlagi zakona o pooblastilu vladi LRS za izdajanje uredb na področju narodnega gospodarstva v času od 17. januarja do 13. junija 1950.

Predlog odloka Ljudske skupščine LRS o potrditvi uredb, ki jih je izdala vlada LRS na podlagi zakona o pooblastilu vladi LRS za izdajanje uredb na področju narodnega gospodarstva, se glasi:

Potrijejejo se uredbe, ki jih je izdala vlada LRS na podlagi zakona o pooblastilu vladi LRS za izdajanje uredb na področju narodnega gospodarstva z dne 23. januarja 1947, in sicer:

1. Uredba z dne 25. januarja 1950 o podaljšanju veljavnosti uredbe o odkupu mleka in mlečnih izdelkov v letu 1949 za leto 1950 (Uradni list LRS, št. 5—23/50);

2. uredba z dne 22. februarja 1950 o spremembi uredbe o ustanovitvi in pristojnosti Uprave za vodno gospodarstvo pri Predsedstvu vlade LRS (Uradni list LRS, št. 9—37/50);

3. uredba z dne 22. marca 1950 o obveznem zatiranju škodljivcev in boleznih sadnega drevja (Uradni list LRS, št. 11—50/50);

4. uredba z dne 24. aprila 1950 o odkupu fižola v gospodarskem letu 1950/51 (Uradni list LRS, št. 14—60/50);

5. uredba z dne 24. aprila 1950 o odkupu krompirja v gospodarskem letu 1950/51 (Uradni list LRS, št. 14—61/50);

6. uredba z dne 20. aprila 1950 o omejitvi paše koz (Uradni list LRS, št. 14—62/50).

Glede na 2. člen navedenega zakona predlaga vlada LRS Ljudski skupščini LRS, da naštete uredbe potrdi.

Kdor je za potrditev teh uredb, naj dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Hvala! Je kdo proti? (Nihče.)

Ugotavljam, da so uredbe, ki jih je izdala vlada LRS na področju narodnega gospodarstva v času od 17. januarja do 13. junija 1950, soglasno potrjene in bo skupščina izdala odgovarjajoči odlok.

Deseta točka dnevnega reda je razrešitev dolžnosti podpredsednika Prezidija Ljudske skupščine LRS Staneta Kavčiča.

V zvezi s predlagano razrešitvijo je Prezidij Ljudske skupščine LRS predložil Ljudski skupščini LRS naslednje pismo:

„Prezidij Ljudske skupščine LRS je na svoji 10. seji dne 9. februarja 1950 na predlog predsednika vlade LRS razrešil poslov v predsedstvu Prezidija Ljudske skupščine LRS tovariša Staneta Kavčiča, podpredsednika Prezidija Ljudske skupščine LRS.

Na isti seji je Prezidij Ljudske skupščine postavil tovariša Staneta Kavčiča na predlog predsednika vlade LRS za ministra za industrijo LRS.

S tem sklepom v zvezi stavlja predsedstvo Prezidija Ljudske skupščine LRS Ljudski skupščini LRS predlog, da v smislu členov 71. in 73. ustave LRS na svojem prvem prihodnjem zasedanju razreši tovariša Staneta Kavčiča funkcije podpredsednika Prezidija Ljudske skupščine LRS.“

Ali skupščina potrdi predlog o razrešitvi? (Predlog je bil soglasno sprejet.) Je kdo proti? (Nihče.)

Ugotavljam, da je ljudski poslanec Stane Kavčič razrešen funkcije podpredsednika Prezidija Ljudske skupščine LRS.

Predlagam skupščini, da zaključimo današnjo sejo. Prihodnja seja bi bila jutri ob 17. uri z nadaljevanjem že sprejetega dnevnega reda. Ali sprejme skupščina moj predlog? (Predlog je bil soglasno sprejet.)

Zaključujem prvo sejo VII. rednega zasedanja Ljudske skupščine LRS. Druga seja bo torej jutri, dne 14. junija 1950 ob 17. uri z nadaljevanjem dnevnega reda.

Seja je bila zaključena ob 19.10.

2. seja

VII. rednega zasedanja

Ljudske skupščine Ljudske republike Slovenije

ki se je vršila dne 14. junija 1950 v Ljubljani.

Predsednik: dr. Ferdo Kozak.

Tajnik: Miloš Ledinek.

PRISOTNI ČLANI VLADE:

Miha Marinko, predsednik vlade LRS;

Marijan Breclj, podpredsednik vlade LRS in predsednik
komiteja za zakonodajo in izgradnjo ljudske oblasti;

Ivan Maček, podpredsednik vlade LRS in minister za gradnje;

Boris Kraigher, minister za notranje zadeve;

Ivan Regent, minister za prosveto;

dr. Jože Potrč, minister za znanost in kulturo;

Zoran Polič, minister za finance;

Martin Greif, minister za delo;

Franc Simonič, minister za kmetijstvo;

dr. Marjan Ahčin, minister za ljudsko zdravstvo;

dr. Heli Modic, minister za pravosodje;

Jaka Avšič, minister za gozdarstvo;

dr. Anton Kržišnik, minister za socialno skrbstvo;

Leopold Krese, minister za državne nabave;

dr. Jože Pokorn, minister v vladi LRS;

Vlado Krivic, minister, predsednik kontrolne komisije;

Viktor Avbelj, minister, predsednik sveta za blagovni promet;

Ivan Hribar, minister, predsednik sveta za kmetijstvo in
gozdarstvo;

Tone Fajfar, minister, predsednik sveta za lokalno gospo-
darstvo;

Franc Popit, minister, generalni direktor za rudarstvo;

Tomo Brejc, minister, predsednik komiteja za lokalno industrijo;

Tone Dolinšek, minister, generalni direktor za kovinsko pre-
delovalno in elektroindustrijo;

Ignac Voljč, minister, generalni direktor za lesno industrijo.

Ob 17.20 prične predsednik Ljudske skupščine LRS dr. Ferdo Kozak 2. sejo VII. rednega zasedanja Ljudske skupščine LRS z naslednjimi besedami:

Pričenjam 2. sejo VII. rednega zasedanja Ljudske skupščine LRS. Zapisnik današnje seje bo vodil tajnik Miloš Ledinek.

Prosim tajnico Miro Tomšičevo, da prečita zapisnik 1. seje. (Tajnica Mira Tomšičeva prečita zapisnik 1. seje.) Ali skupščina odobri prečitani zapisnik? Ima kdo kako pripombo k zapisniku? (Nihče.) Ker nihče; ugotavljam, da je zapisnik 1. seje odobren in se podpiše. (Predsednik in tajnik podpišeta zapisnik.)

Ljudski poslanci Olga Vrabič, Tone Dolinšek, Zdenka Kidrič, Viktor Avbelj in Vida Tomšič prosijo, da jim skupščina odobri dopust, ker so službeno zadržani. Ali jim skupščina odobri zaproseni dopust? (Odobrava.) Hvala!

Prehajam na dnevni red, to je na nadaljevanje dnevnega reda, sprejetega na 1. seji. Na dnevnem redu so ukazi Prezidija Ljudske skupščine LRS. Besedo ima predsednik vlade LRS. Miha Marinko.

Miha Marinko: Tovariši ljudski poslanci! Mislim, da ste o teh odlokih, ki so bili objavljeni, poučeni, zato se ne bom spuščal v organizacijsko tehnične podrobnosti te reorganizacije gospodarske uprave, katere odraz so predloženi odloki. O njih se je govorilo ali pisalo ob raznih prilikah in tudi v dnevnem časopisju. Tej problematiki pa je treba dodati še nekatere nove stvari. Včeraj ste čitali v „Borbi“ zopet o novem odloku, in sicer o osnovanju zveznega sveta za strojogradnjo in o generalni direkciji za črno metalurgijo in za strojno gospodarstvo. Spremembam v zveznem merilu bodo brez dvoma tudi pri nas sledile določene spremembe, katerih problematika pa trenutno še ni razčiščena niti v obsegu razmejitve naših obstoječih podjetij niti ne onih tovarniških objektov, ki se iz zvezne kompetence prenašajo v republiško, zato bo mogoče o tem podrobneje razpravljati šele tedaj, ko se doseže o tem sporazum in ko bo prezidij sprejel odlok o nadaljnji vskladitvi nove organizacije državne uprave. Imamo nekaj povsem novega. Z zadnjim ukazom prezidija se osnuje tudi republiško ministrstvo za izvoz in uvoz. To ministrstvo se je že dlje časa pripravljalo — zaradi važnosti, ki ga ima izvoz in uvoz in z ozirom na težino poslov, z ozirom na nujnost v našem gospodarstvu. Naša republika je prva, ki formira ministrstvo za izvoz in uvoz, s katerim bo gotovo učinkoviteje opravljena naša izvozna naloga, obenem pa se bodo tudi hitreje in učinkoviteje reševala vprašanja republiškega uvoza, brez raznih centralističnih formalnosti, ki so bile doslej velika ovira. Prav tako bo sedaj lažje potekala realizacija izvoza, ker bo z razširjenjem kompetenc lažje iskati novih trgov za take predmete, ki jih zvezni trgovinski aparat ni utegnil najti. Z republiško inicativo bo brez dvoma lažje uspelo najti trg za nadplanske in izvenplanske predmete.

To je torej novo, je pa v celoti v skladu z duhom reorganizacije, ki se letos vrši že vse od začetka leta.

Čeprav so to take vrste zakonski ukrepi, za katere naša ustava in zakoni dovoljujejo, da jih izdaja prezidij in vlada z naknadno odobritvijo skupščine, so ti odloki tako daljnosežnega pomena, da ne smemo iti molče mimo njih. Delo, ki se je začelo pred meseci v zvezni vladi,

in na katerega osnovi so tudi odloki našega prezidija, predstavlja izredno važno novost v poglobljanju naše socialistične demokratičnosti, novost v nenehnem iskanju najprikladnejših oblik našega socialističnega družbeno-političnega življenja. Prepričan sem, da se bomo vsi strinjali, ko nam bo v celoti jasen pomen in obseg te decentralizacije, da bo naša državno-gospodarska uprava v tej obliki delovala vse bolj učinkovito in da jo bomo zato nenehno poglobljali in izpopolnjevali. V tej smeri se bo razvijala v takem razmerju in obsegu, v kakršnem bo rasla naša politična zavest glede naših obveznosti do skupnosti, razvijala se bo v takem tempu, v kakršnem bo raslo število sposobnih gospodarsko-upravnih kadrov in zavest delovnih kolektivov. Ta oblika in način gospodarskega upravljanja bosta dejansko dala podlago za nagel razvoj in usposabljanje vedno večjega števila naših socialističnih gospodarstvenikov od vrha pa vse do krajevnih ljudskih odborov in osnovnih gospodarskih kolektivov ter razširila osnovo za čim širšo množično gospodarsko-politično iniciativnost.

Birokratske centralistične tendence pri upravnih kadrih sploh, zlasti pa še v našem socialističnem sistemu so izredno trdoživa stvar. To je zlo, ki se ne da odpraviti z enim dekretom, marveč z vztrajno borbo proti njemu, s temeljitim vzgajanjem kadrov, z vsestranskim političnim objasnjevanjem in dviganjem državljanske zavesti v naših množicah, da bodo sposobne s konstruktivno kritiko in predlogi sodelovati pri našem gospodarskem, kulturno-prosvetnem in vsem družbeno-političnem upravljanju v naši skupnosti.

Iz vsega navedenega in iz cele vrste drugih razlogov je nujno, da začenjamo obširneje obravnavati in pojasnjevati to reorganizacijo, ki je s tukajšnjimi predmetnimi odloki šele načeta.

Saj je to področje, na katerem se najjasneje vidi, kako naša revolucija napreduje, kjer se že vidijo obrisi novih elementov, s katerimi se družbena veda marksizma dopolnjuje v našem razvoju. O tem bodo brez dvoma obširneje govorili in pisali naši voditelji.

A bilo bi napak, če bi čakali samo na to, ne da bi se sami po svojih močeh lotili tega.

Bilo bi napačno v tej reorganizaciji gledati samo na tehnično plat izpopolnjevane gospodarske uprave, marveč moramo videti v njej predvsem globok družbeno politični pomen poglobljanja naše socialistične demokratičnosti v konkretnostih in celoti. Ta demokratičnost je v radikalnem omejevanju obsega in kompetenc državnega upravnega aparata v gospodarstvu in v prenašanju tega na ustvarjajoče množice.

Ko je zvezna vlada predložila Prezidiju FLRJ prve odloke za reorganizacijo vrhovne gospodarske uprave, je tovariš Kidrič v svoji obrazložitvi poleg tehnično-organizacijskih že naglasil tudi nekatere važne nove principialne razloge:

„Prvi tak razlog je dejstvo, da smo pričeli v smislu resnične demokratičnosti pod vodstvom naše Partije in tovariša Tita čedalje bolj konsekvantno krepiti materialne baze naše federacije in samouprave, decentralizirati operativo, jo izročati republikam in okrajem ob istočasni krepitvi zavesti o gospodarski celoti in kompleksnosti ob izboljšanju našega kompleksnega planiranja, njegove proporcionalnosti in ustrezne planske discipline.

Ta pot operativne decentralizacije se kaže v praksi kot docela pravilna. Ta pot dejansko pomeni enotnost, ne pa nasprotje med marksistično-leninistično teorijo o državni izgraditvi in praksi državne uprave. Ta pot je istovetna s poglobljanjem resnične ljudske demokracije, utrjevanjem in razširjanjem njenih materialnih temeljev.“

Ko nato navaja podjetja, ki so že, oziroma ki bodo prenesena iz zvezne v republiško upravo, takoj konstatira, da poslej ne delajo slabše kot prej, in pravi:

„Vztrajno moramo odkrivati take organizacijske oblike in metode zveznega oziroma zvezno-republiškega vodstva, ki ustrezajo ne varuštvu in ukazovanju s strani višjih organov, temveč vsestransko skrb za ohranitev in razvoj tistih gospodarskih in gospodarsko-družbenih pororcev, ki jamčijo tako za ves gospodarski razvoj naše države, kakor tudi za razvoj vsake posamezne republike. Iskanje takih organizacijskih oblik in načinov zveznega oziroma zvezno-republiškega vodstva pomeni obenem mnogo širše in bolj neposredno vključevanje republiških upravnih organov v zvezno upravljanje, kot je to bilo doslej.“

Drugi razlog, ki govori za to reorganizacijo, je birokratizem, ki je resna nevarnost za socializem. Tu namreč, kot pravi tovariš Kidrič, „gre predvsem za družbeni pojav birokratizma v graditvi socializma... tu gre za dejstvo, da ljudsko demokracijo, ki sloni na široki ljudski iniciativi in zavestnem sodelovanju čim širših ljudskih množic, začenja v praksi zamenjavati čedalje bolj obsežna in čedalje bolj kompetentna birokracija, ki se hkrati tudi čedalje bolj izloča iz procesa proizvodnje in dviga iznad njega kot njegov jerob in parazit.“

Tovariši! Že samo ta dva razloga, ki jih navaja tovariš Kidrič, nam dajeta osnovo, da lažje dojemamo vso obsežnost družbeno-političnega pomena te reorganizacije.

Decentralizacija v upravljanju gospodarstva predstavlja ogromen prispevek k utrjevanju politične enotnosti naših narodov, saj daje naši politični federativni ureditvi in politični enakopravnosti naših narodov nadaljnjo novo široko gospodarsko podlago.

Širjenje in konsekventna krepitev materialne podlage naše federacije je logičen rezultat in potrditev, da se enakopravnost naših narodov tudi dejansko izvaja. Težnja po resnični ljudski demokratičnosti pa nujno zahteva nadaljevanje tega procesa, vse večjo decentralizacijo gospodarske uprave, to se pravi, prenos kompetenc na nižje oblastvene organe, zlasti pa na osnovne proizvodne kolektive.

Današnji odloki o reorganizaciji republiške gospodarske uprave so samo nekateri členi v verigi tega procesa. Bilo bi napačno jemati jih izolirano, ne videti vsega, kar je že pred tem bilo storjenega na tem področju in ne videti nadaljnje perspektive v tem procesu. Če bi to sedanjno reorganizacijo gledali samo kot enkratni ukrep, ki naj dokončno reši problem gospodarske uprave, bi se nujno vsiljevalo napačno vprašanje: čemu nismo tega že prej storili; vsiljevala bi se neumestna domneva, da je bil prejšnji način centralističnega upravljanja v gospodarstvu povsem napačen, ker je omogočil razbohotenje birokratizma in oteževal borbo proti temu zlemu pojavu. Takšna kriva tolmačenja bi se vsiljevala, če ne bi upoštevali več drugih faktorjev, ki so soodločali pri odrejanju tempa v uresničevanju dosledno socialistične demokratičnosti v naši stvarnosti.

Poleg birokratizma in birokratskega centralizma ima namreč nič manj škodljivo vlogo partikularistični egoizem. Oba sta odraz preživele kapitalistične miselnosti in pomanjkljive socialistične zavesti. Oba temeljita na principialnem nezaupanju birokrata do podrejenih, podrejenih do vodstva. Oba sta v medsebojni vzročni zvezi. Reakcija na partikularizem in birokratski centralizem in obratno, v odporu proti birokratizmu se krepijo partikularistične tendence, pod pogojem seveda, da ni dovolj močnega vzgojnega faktorja, ki edini more z dviganjem socialistične zavesti paralizirati oba ta negativna pojava hkrati. Zato je jasno, da se v naši prehodni dobi decentralizacija gospodarske uprave in s tem poglobljanje socialistične demokratičnosti mora vršiti kot proces, ki traja, ki se stopnjuje in spopolnjuje v sorazmerju z rastočo zavestjo dolžnosti do skupnosti in s poglobljeno vzgojo kadrov. Če smo že danes priča tako obsežne in globoke decentralizacije, je to nedvomno posledica dejstva, da smo v relativno kratkih petih letih napravili naravnost ogromen skok v usposabljanju gospodarskega in politično upravnega aparata, v poglobljanju množične zavesti glede dolžnosti do skupnosti in v razvijanju samoinicativnosti v skladu z obveznostmi do celote.

Zaradi tega radikalnega zaokreta, ki ga sedaj vršimo v procesu gospodarsko-upravne decentralizacije, to je v poglobljanju demokratičnosti, predstavlja danes socialistična Jugoslavija za ves napredni svet nadvse zanimiv in edinstven vzpodbudni primer. Z današnjimi odločilnimi ukrepi gospodarske decentralizacije, s katerimi dajemo novo materialno vebino naše socialistične demokracije, najuspešneje pobijamo in razkrinkujemo klevetniško kominformsko gonjo. Ves napredni svet vidi jasno kot na dlani resnico o socialistični Jugoslaviji na eni strani in grobo potvarjanje marksizma na strani kominforma, ki obstoji v praktičnem negiranju enakopravnosti in suverenosti drugim narodom s strani vodstva Sovjetske zveze, ki si hoče v skladu s svojo notranjo birokratsko centralistično ureditvijo podrediti tudi druge narode. Ves svet tu lahko vidi razliko med politiko socialistične Jugoslavije in Sovjetske zveze. Na eni in na drugi strani obstoji logična konsekventnost notranje in zunanje politike. Socialistična Jugoslavija spopolnjuje in pogloblja federativno ureditev in samoupravo do najnižjih upravno-teritorialnih enot, vodi odločen boj proti birokratizmu v svoji notranji politiki in se v skladu s tem bori tudi za spoštovanje načela suverenosti in enakopravnosti tako malih kakor velikih narodov v mednarodnih odnosih.

Tovariši, v tej zvezi, ko primerjamo našo stvarnost in naše stremljenje za čim popolnejšo demokratizacijo našega življenja z birokratsko centralistično stvarnostjo v Sovjetski zvezi in s hegemonistično politiko njenega vodstva do drugih osvobojenih narodov, se logično vsiljuje še drugo vprašanje: Mar se ni birokratski centralizem in birokratizem sploh močnejše razbohotil pri nas tudi zato, ker smo vsaj prva leta v svojem iskanju, kako podrobneje urediti novi upravni aparat, precej posnemali sovjetski sistem, zlasti kar se tiče upravljanja v planskem gospodarstvu? Mar se nismo ravno zaradi konflikta z njimi, potem ko smo spregledali njihov revizionizem, se osvobodili njihovih šablon in zaostri naše kritično gledanje, še odločneje lotili borbe z birokratizmom in živahneje iskali najprikladnejše načine naše ureditve, ki ustrezajo naši stvarnosti, stopnji politične zrelosti naših narodov in naši socialistični graditvi?

Mislím, da ta domneva v precejšnji meri drži. V tem bi zopet bilo novo pozitivno dejstvo, ki je vendarle poleg mnogih drugih težkih posledic rezultat politike kominforma. Rezultate revizionistične politike Sovjetske zveze, ki jo oni vodijo sami in preko svojega kominformskega aparata, nesramnega negiranja vsake resnice, ki ni v skladu z njihovimi hegemonističnimi cilji, je med drugim tudi ta, da se je v naši Partiji, v naših narodih in pri naši delovni inteligenci zaostriilo tudi kritično presojanje današnje sovjetske stvarnosti in politike VKP(b) v vsem zadnjem desetletju.

Iz tega globljega kritičnega ocenjevanja sovjetske stvarnosti se nujno poraja vse globlje prepričanje, da sovjetski voditelji nimajo pravice trditi, da socialistični demokratizem prednjači v Sovjetski zvezi, kakor bi bilo to spričo njenega 30 letnega obstoja tudi pričakovati in kakor to oni tudi sami trdijo. Iz naših lastnih izkušenj jasno izhaja, da birokratični centralizem krni socialistično demokracijo, da ovira njeno poglobljanje, da obstoja neogibno sorazmerje: čim več birokratičnega centralizma — tem manj socialistične demokratičnosti — in obratno. Ob birokratsko centralističnem upravljanju, ob obstoju centraliziranega aparata od spodaj do vrha, ki deluje kot ogromen mehanizem, periodične volitve ljudskih predstavnikov v organe oblasti ne morejo zagotoviti prave socialistične demokratičnosti v vsakodnevnem upravnem življenju. Kritične pripombe nižjih oblastvenih organov o pomanjkljivosti, napakah in zlorabah, ki se dogajajo v podjetjih in ustanovah centralističnega značaja, se ali ne upoštevajo ali pa prepozno delujejo, potem ko je povzročena že občutna škoda. Upravni aparat s svojim centraliziranim vodstvom na vrhu je v veliki meri izvzet iz kontrole nižjih oblastvenih organov, največkrat tudi od kontrole nižjih forumov političnih in množičnih organizacij, ker se uradniki spodaj sklicujejo na navodila svojih višjih upravnih organov, ker se nižji oblastveni organi in politične organizacije zaradi centralistične prakse upravljanja naveličajo in dezinteresirajo na kritiki ali pa dobi njihova kritika destruktivni značaj. Pri nameščencih centraliziranega aparata kakor tudi pri nižjih organih oblasti se ubija iniciativa, nameščenci mehanično, brez lastne misli in iznajdljivosti opravljajo svoj posel po suhoparnih tehničnih navodilih od zgoraj. Čestokrat tudi olepšujejo svoja poročila višjim upravnim organom, ki zato niso pravočasno obveščeni o pravem stanju, da bi mogli uspešno intervenirati.

Principialno nezaupanje do ljudi sploh — kakor ga v mednarodni politiki in praksi sovjetskega vodstva na splošno že poznamo, moremo ga pa predpostavljati tudi v njihovi notranji politiki in praksi upravljanja — to principialno nezaupanje, ki ga ima vodilni birokrat do podrejenih, ima za posledico, da tak birokrat duši njihovo iniciativnost, da vzgaja samo avtomate, ne trpi nasvetov in ne verjame kritičnim pripombam, ki jih eventualno dajejo organizacije in oblastveni organi spodaj v zvezi z delom njemu podrejenih nameščencev. Birokrat se samo boji partikularizma nižjih organov, namesto da bi vzgajal, da bi se tega osvobodil s primernim dviganjem njihove izobrazbe in zavesti o dolžnostih in pravicah v odnosu do celote.

Zato je za naše pojme nezaslišano, če v Sovjetski zvezi po 30 letih še vedno vlada tak absolutistično birokratski centralizem. Toda danes nam je bolj jasno kot kdaj koli prej, kje je eden izmed osnovnih vzrokov

tega stanja. Tam vztraja na vsej svoji vsemogočnosti birokratska kasta, ki se je iz elementarne zakonitosti slabo razvitih proizvodnih sil mogla uveljaviti. Ko pa je potem velik polet razvoja teh proizvodnih sil ustvaril podlago za odpravljanje in omejevanje te birokratske kaste, ni bilo tam zavestnega faktorja Partije, ki bi vodil to borbo. Birokratska kasta je s svojo ideologijo vtisnila tudi Partiji svoj pečat. Ta birokratsko centralistična ideologija prevladuje torej v vrhovih, zaradi česar prihaja v nasprotje z razvojem produktivnih sil. Ker hoče ohraniti svoj absolutistični položaj, se v tej birokraciji poraja nevera v revolucionarne sile ljudstva, nevera v iniciativo množic. Na tej osnovi pa se socialistična demokratičnost ne more razvijati in poglobljati. Njihova federativna ureditev se prej omejuje kot razvija. Njihovo plansko gospodarstvo obstoji še danes v čim popolnejši centralizaciji gospodarske operative. Prepotentnost in samozaverovanost v svojo veličino — ko si izmišljajo najrazličnejša področja, kje vse so Rusi prvi — njihova zaprtost pred zunanjim svetom, zapiranje oči pred vsem, na čemer bi se oni mogli učiti, zlasti pa nekritičnost do lastnih slabosti, pomanjkljivosti in napak jim ovira hitrejši napredek, povzroča stagnacijo in krnitev socialistične demokracije. Zabredli so tako daleč, da morajo zavestno varati svoje množice, da bi ohranili svoj ugled in zdi se, da si zavestno delajo utvare tudi samim sebi.

V primerjavi z njihovo stvarnostjo pa vidimo, da je naša povsem drugačna. Zaradi objektivnih okoliščin časa in prostora, naše številčnosti, narodne in gospodarske strukture Jugoslavije, njenega mednarodnega položaja, vloge naše Partije in njenega vodstva v preteklosti, v naši revoluciji, v pogojih obnove in graditve socializma — je naš razvoj povsem drugačen, drugačna je naša sedanost. Zaradi teh temeljnih osnov, trde šole in bojev, v katerih smo doslej dosegali naše zmage in uspehe, je tudi naša perspektiva drugačna. Kakor smo osamljeni in napadani, smo obenem tudi prosti vsakih šablon, vsakega več ali manj prisilnega usmerjanja od zunaj. Poslej se po dragocenih sugestijah našega političnega vodstva Partije in Ljudske fronte razvija živahna diskusija in razglabljanje v republiških upravnih in političnih vodstvih, kakšne bi na primer bile najprimernejše oblike za upravljanje v gospodarstvu, kakor tudi v vsem drugem oblastveno-upravnem, kulturno-prosvetnem in splošnem družbeno-političnem življenju, ki bi najbolj ustrezale razmeram, nalogam, možnostim in sposobnostim v posameznih naših enotah. Ker pa so te bolj ali manj različne, se niti ne zahteva, da morajo biti oblike povsod povsem enake, razen osnovne enakosti, ki jo zahteva socialistično gospodarstvo. Glavni namen je, da bi se čim uspešneje onemogočal birokratizem in dosegala čim večja učinkovitost v operativi, v razvijanju iniciativnosti od spodaj; ob upoštevanju občil in lokalnih interesov, in da bi se v skladu s tem čim hitreje in v čim večjem številu razvijali in usposabljali naši kadri.

Brez dvoma je, da to ni lahka pot. Laže je posnemati tuje vzorce in jih presajati na naše razmere. Gotovo pa je, da to ni najbolje. Bolje je iskati lastne — rekel bi, originalne oblike in načine, ki ustrezajo našim razmeram, naši zrelosti in sposobnosti.

Po mojem pa bi bilo neumestno, ko bi iz tega napravili zaključek, da je bilo v celoti napačno, če smo v prvi dobi izgrajevanja našega upravnega aparata predvsem iskali vzora v sovjetskem sistemu. Prvi

čas, ko je bilo treba hitro graditi nov upravni aparat, je bilo večje ali manjše posnemanje birokratskega sovjetskega sistema manjše zlo, kakor pa, če bi s tistimi proizvodnimi silami, ki smo jih podedovali, s takratno neizkušenošjo šli na čisto lastno iskanje in eksperimentiranje. Ob principu demokratičnega centralizma, ki mora prej ko slej biti pravilo in osnova organizirani socialistični državi, je bilo zlasti v prvi fazi skoro neizbežno izogniti se zarodkom birokratičnega centralizma v državni upravi. Še več, to je bilo manjše zlo, kakor pa če bi prevladale partikularistične lokalne sebične tendence. Take tendence bi brez dvoma spravile v nevarnost enotnost naših narodov in otežkočile take uspehe, ki smo jih doslej dosegali. Da bi pa mogli kar na mah povsem prevladati in onemogočiti te nasprotno in medsebojno vzročne delujoče tendence, bi bilo iluzorno zahtevati in pričakovati. Morali smo dobiti časa in izkušenj v konsolidiranju ljudske oblasti in njenega aparata, ki ga je treba usposablјati za mnogo težje naloge, kakor pa so naloge aparata kapitalistične države, ki ima z upravljanjem gospodarstva malo posla. Na osnovi doseženega gospodarskega razvoja in na osnovi teh izkušenj se danes mnogo lažje lotevamo reorganizacije gospodarske uprave, jo decentraliziramo in demokratiziramo. Brez teh lastnih izkušenj in današnje dosežene usposobljenosti našega upravnega aparata bi brez dvoma zapadli v nevarne skrajnosti eksperimentiranja. Mi smo se na primer že prej stalno borili proti birokratizmu, toda ne tako učinkovito kot sedaj na osnovi decentralizirane uprave, ko odstranjujemo dvojnost aparata — oblastveno-upravnega in gospodarsko-upravnega s tem, da zmanjšujemo na minimum ali povsem odpravljamo aparat oblastvene uprave, ki se je bavil z gospodarstvom, in gospodarsko upravo samo angažiramo, da prevzame ta posel. Tako smo imeli tudi dvojno evidenco — in še več kot dvojno. Dejanska potreba po čim boljši evidenci, ki jo zahteva sam sistem socialističnega gospodarstva, je bila spričo partikularističnih tendenc še toliko večja. Pri tem pa se je razbohotil birokratski aparat. Razpasla se je manija izmišljanja vseh mogočih formularjev za evidenco, ki je zahtevala ogromno administrativnega osebja. Pri tem pa se je sistem evidence tako kompliciral, da je bilo že zelo težko znati se v podatkih, ki jih je dal tak kompliciran in podroben sistem evidence. Proti takemu pretiravanju je bil upor upravičen. Toda od vsega začetka in precej časa smo imeli opravka s hudim odporom proti evidenci sploh, z odporom, ki je izhajal iz lokalno sebičnih razlogov, da bi se izognili kontroli. Ta odpor se je odražal tudi v pre-majhni skrbi za točno evidenco in včasih tudi v namernem zapletanju; na to linijo je objektivno šla tudi birokratska kompliciranost evidence. Moralo je miniti precej časa, da je ta odpor danes v glavnem zlomljen, da je širok krog naših gospodarstvenikov spoznal koristnost in potrebno evidenco. Zato nam bo danes mnogo lažje reducirati na pravo mero in na priročnejši način organizirati službo evidence, ki ne bo birokratska, ne bo pa sama sebi namen, ampak bo učinkovito služila i vsakodnevni gospodarski operativi i statistiki za obče planiranje.

Na osnovi dosedanjega usposabljanja in izkušenj bodo republiški gospodarski operativni voditelji mnogo koristneje sodelovali v zveznih svetih, pomagali pri izdelavi planskih pororcev in lažje vodili izvrševanje prevzetih obveznosti v republiki, ker bodo imeli osnovni pregled na naloge jugoslovanske celote; uspešneje se bo vršila izmenjava izkušenj

med republikami; ustvarjena bo tesnejša povezava med republikami ob večji osamosvojitvi republik v pogledu izvajanja gospodarske operative.

Z organiziranjem gospodarskih svetov v republiških vladah, z notranjo decentralizacijo na posamezne svete, ki vključujejo resore, ki tvorijo sorodne in med seboj bolj ali manj zaokrožene komplekse, bo prav tako povečana gibčnost gospodarske operative in hitrejša njena učinkovitost.

Mi s tem sicer povečujemo število članov vlade. To je bilo nujno zaradi tega, ker je bil večji del industrijskih podjetij prenesen iz zvezne v republiško operativno upravno kompetenco. Bilo je potrebno odrediti tudi ožje panoge za učinkovitejše izvajanje administrativno-operativnega vodstva in na čelo teh postaviti politično odgovorne ljudi, ki odgovarjajo za svoje delo kot člani vlade tudi neposredno naši ljudski skupščini.

Obenem s to reorganizacijo pa je bilo mogoče občutno zmanjšati administrativni aparat v republiški gospodarski upravi, s čimer je dosežena precejšnja pocenitev uprave in že imamo tudi znake, da je uprava gibčnejša in učinkovitejša, četudi je delo v nekaterih upravah za nekaj časa popustilo, ker so ljudje čakali na nameravane premestitve.

Tovariši, s to reorganizacijo — ki je trenutno izvršena v zvezni in republiški upravi — nekatere nameravane izpopolnitve pa bodo še sledile, pa konsolidiranje te demokratizirane uprave še zdaleč ni končano. Naši operativni gospodarski voditelji se bodo po svoji upravni odgovornosti, zlasti pa kot politično odgovorni ljudje morali še mnogo truditi, da bodo v svoje ustanove spravili duha te preusmeritve, za katero je dalo iniciativne smernice naše državno politično vodstvo. Za izvrševanje tega se bodo zavezale naše partijske, frontne in sindikalne organizacije.

Ko vidimo, da je bil ta velik skok v demokratizaciji naše gospodarske uprave mogoč zaradi dosežene visoke stopnje politične zavesti naših delovnih ljudi in usposobljenosti naših kadrov, s tem ni rečeno, da so vse negativne lastnosti ljudi odstranjene in da bo ta demokratizacija kar sama po sebi pravilno in lahko potekla. Tisti dve glavni negativni tendenci — birokratsko centralistična in partikularistična tendenca — sta še močno ukoreninjeni v naših kadrih, slednja tudi v naših množicah. Imamo pa še nov, tretji pojav, da se je namnožilo v državni gospodarski administraciji ljudi s slabo strokovno usposobljenostjo, ki so se odtujili delu in jim ne diši, da bi se vrnili v produkcijo.

Vsi gospodarski operativni in oblastveno upravni voditelji morajo do podrobnosti spoznati škodljivost vseh teh pojavov. S svojih mest morajo vplivati, da se ti pojavi odpravljajo. Uspeh bo tem večji in hitrejši, če bodo oni disciplinirano in vestno opravljali svoj posel. Svoje ukrepe morajo tudi široko pojasnjevati. To moramo izvajati z vso doslednostjo, če hočemo dvigniti rentabilnost našega gospodarjenja. Od upravno-administrativnega nameščenca moramo zahtevati primerno učinkovitost njegovega dela in ustrezno kvalifikacijo prav tako, kakor se zahteva doseganje norme s strani delavcev. Boriti se moramo za to, da bo tudi tu uveljavljen socialistični princip nagrajevanja po zaslugi, kakor ga uveljavljamo v produkciji. Mi pa imamo danes nemalo primerov, da nam obsežen birokratski aparat daleč preko mere zvišuje

polno lastno cenó produkta. Povišujejo nam jo ljudje z nizko strokovno in delovno sposobnostjo in neredko tudi z nizko delavoljnostjo. Na poslu, ki bi ga mogel opravljati en sposoben in marljiv nameščeneo, sede v pisarni neredko po trije, štiri. To so naši paraziti! Takim pogosto tudi ne diši, da bi zapustili tako mesto. Delajo se, kakor da bi bili neobhodno potrebni, stvarno pa zavirajo delo in birokratsko šikanirajo in ovirajo druge pri delu. Temu pojavu je tovariš Kidrič posvetil del svojega govora na svojem predvolilnem zborovanju v Litostroju. To je stališče Partije in našega vodstva, ki ga morajo povzemati in izvajati vsi naši funkcionarji. To je tudi vsebina dela naših političnih organizacij. S tem duhom moramo prepojiti tudi vse ustanove našega upravnega aparata in vse naše socialistične delovne kolektive.

Demokratizacija upravljanja, začenši z delavskimi sveti v tovarnah in podjetjih, nam bo sprostila pozitivno kritiko od spodaj, ki bo uspešen pomočnik pri odpravljanju vseh negativnih pojavov, ki po slepi zakonitosti spremljajo našo socialistično graditev.

Potrebno je, da se vsi nenehno trudimo, da vsakdo na svojem mestu pri svojem poslu dojema celoten kompleks linije demokratičnega centralizma v konkretni naši stvarnosti; pri konkretnem našem delu za demokratizacijo naše uprave, ki je odvisna od določene zavesti za obveznosti v skupnosti in ki je bolj ali manj relativna. Pri čim boljšem dojemljanju celote bo tudi vsak posameznik svoje vestno delo laže usmerjal, tako kakor zahteva smisel in interes celote. Naše politične in sindikalne organizacije imajo na tem področju svojo glavno nalogo. Čim večji in čim hitrejši bodo v tem pogledu naši uspehi, tem hitrejša in popolnejša bo graditev naše socialistične družbe. (Ploskanje.)

Predsednik dr. F e r d o K o z a k : Želi kdo od ljudskih poslancev besedo? (Nihče.) Ker nihče, preidem na potrditev vseh ukazov, o katerih je predsednik vlade govoril, in sicer na potrditev ukaza Prezidija Ljudske skupščine LRS U. št. 177 z dne 9. februarja 1950, o preosnovi vlade LRS; na potrditev ukaza Prezidija Ljudske skupščine LRS U. št. 181 z dne 28. aprila 1950 o ukinitvi ministrstev za industrijo, za lesno industrijo, za elektrogospodarstvo, za rudarstvo in za komunalne zadeve LRS, o ustanovitvi ministrstva za državna posestva vlade LRS in o ustanovitvi sveta za predelovalno industrijo, sveta za energetiko in ekstraktivno industrijo, sveta za blagovni promet, sveta za kmetijstvo in gozdarstvo in sveta za lokalno gospodarstvo vlade LRS; na potrditev ukaza Prezidija Ljudske skupščine LRS U. št. 182 z dne 28. aprila 1950 o razrešitvi in imenovanju ministrov vlade LRS; na potrditev ukaza Prezidija Ljudske skupščine LRS U. št. 183 z dne 5. maja 1950 o ustanovitvi Gospodarskega sveta vlade LRS; na potrditev ukaza Prezidija Ljudske skupščine LRS U. št. 184 z dne 5. maja 1950 o imenovanju predsednika Gospodarskega sveta vlade LRS; na potrditev ukaza Prezidija Ljudske skupščine LRS U. št. 185 z dne 10. maja 1950 o razrešitvi in imenovanju ministra za kmetijstvo vlade LRS.

Ukaz Prezidija Ljudske skupščine LRS o preosnovi vlade LRS se glasi:

„Na osnovi 7. točke 72. člena ustave LRS in po predlogu predsednika vlade LRS izdaja Prezidij Ljudske skupščine LRS

u k a z
o preosnovi vlade LRS

I. Razrešijo se:

1. Dolžnosti predsednika Planske komisije LRS Sergej Kraigher,
2. dolžnosti ministra za industrijo LRS dr. Marijan Breclj,
3. dolžnosti ministra v vladi LRS Janez Hribar,
4. dolžnosti ministra v vladi LRS — predsednika komiteja za zunanjo trgovino LRS Viktor Repič.

II. Imenujejo se:

1. Za podpredsednika vlade LRS Sergej Kraigher, do sedaj predsednik Planske komisije LRS,
2. za predsednika Planske komisije LRS Janko Smole, do sedaj načelnik v Zvezni planski komisiji,
3. za ministra za industrijo LRS Stane Kavčič, podpredsednik Prezidija Ljudske skupščine LRS,
4. za ministra za rudarstvo LRS Franc Popit, do sedaj generalni sekretar vlade LRS,
5. za ministra za elektrogosposodarstvo LRS ing. Miloš Brelih, do sedaj direktor Uprave za pospeševanje proizvodnje v Zvezni planski komisiji.

U. št. 177.

Ljubljana, dne 9. februarja 1950.

Prezidij Ljudske skupščine Ljudske republike Slovenije

Sekretar:

France Lubej l. r.

Predsednik:

Josip Vidmar l. r.

Kdor je za potrditev tega ukaza, naj dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Ugotavljam, da je ukaz o preosnovi vlade LRS z dne 9. februarja 1950 soglasno potrjen.

Ukaz Prezidija Ljudske skupščine LRS U. št. 181 z dne 28. aprila 1950 se glasi:

Na podlagi 9. točke 72. člena ustave LRS in po predlogu predsednika vlade LRS izdaja Prezidij Ljudske skupščine LRS

u k a z

o ukinitvi ministrstev za industrijo, za lesno industrijo, za elektrogospodarstvo, za rudarstvo in za komunalne zadeve vlade LRS, o ustanovitvi ministrstva za državna posestva LRS in o ustanovitvi sveta za predelovalno industrijo, sveta za energetiko in ekstraktivno industrijo, sveta za blagovni promet, sveta za kmetijstvo in gozdarstvo in sveta za lokalno gospodarstvo vlade LRS.

I.

Ukinejo se ministrstva za industrijo, za lesno industrijo, za elektrogospodarstvo, za rudarstvo in za komunalne zadeve vlade LRS.

II.

Ustanovi se ministrstvo za državna posestva vlade LRS za vrhovno vodstvo državnih kmetijskih posestev ter ekonomij državnih uradov, ustanov in podjetij in ekonomij ljudskih odborov.

III.

Ustanovi se svet vlade LRS za predelovalno industrijo kot organ vlade LRS za splošno vodstvo in za koordinacijo dela v zadevah tekstilne in usnjarske industrije, kovinske predelovalne in elektroindustrije, kemične industrije in lesne industrije.

Svet sestavljajo predsednik sveta, ki je član vlade LRS ter člani: generalni direktor za tekstilno in usnjarsko industrijo, generalni direktor za kovinsko predelovalno in elektroindustrijo, generalni direktor za kemično industrijo in generalni direktor za lesno industrijo.

IV.

Ustanovi se svet vlade LRS za energetiko in ekstraktivno industrijo kot organ vlade LRS za splošno vodstvo in za koordinacijo dela v zadevah rudarstva, elektrogospodarstva in vodnega gospodarstva.

Svet sestavljajo predsednik sveta, ki je član vlade LRS in člani: generalni direktor za rudarstvo, generalni direktor za elektrogospodarstvo in predsednik komiteja za vodno gospodarstvo.

V.

Ustanovi se svet vlade LRS za blagovni promet kot organ vlade LRS za splošno vodstvo in koordinacijo dela v zadevah trgovine in preskrbe, državnih nabav in odkupa, turizma in gostinstva in prehranjevalne industrije.

Svet sestavljajo predsednik sveta, ki je član vlade LRS, in člani: minister za trgovino in preskrbo vlade LRS, minister za državne nabave vlade LRS, predsednik komiteja za turizem in gostinstvo vlade LRS in generalni direktor za prehranjevalno industrijo.

VI.

Ustanovi se svet vlade LRS za kmetijstvo in gozdarstvo kot organ vlade LRS za splošno vodstvo in koordinacijo dela v zadevah kmetijstva, gozdarstva ter v zadevah državnih posestev. Svet sestavljajo predsednik sveta, ki je član vlade LRS, in člani: minister za kmetijstvo, minister za gozdarstvo in minister za državna posestva.

VII.

Ustanovi se svet vlade LRS za lokalno gospodarstvo kot organ vlade LRS za splošno vodstvo in koordinacijo dela v zadevah lokalne industrije, komunalnega gospodarstva, lokalnega prometa in lokalnega turizma in gostinstva.

Svet sestavljajo predsednik sveta, ki je član vlade LRS, in člani: minister za lokalni promet LRS in predsednik komiteja za lokalno industrijo, predsednik komiteja za komunalne zadeve in predsednik komiteja za turizem in gostinstvo.

VIII.

Generalni direktorji in predsedniki komitejev, ki so člani svetov za predelovalno industrijo, za energetiko in ekstraktivno industrijo, za blagovni promet, za kmetijstvo in gozdarstvo ter za lokalno gospodarstvo, so lahko člani vlade LRS.

IX.

Vlada LRS izvrši ta ukaz.

X.

Ta ukaz velja od dneva objave v Uradnem listu LRS.

U. št. 181.

Ljubljana, dne 28. aprila 1950.

Prezidij Ljudske skupščine Ljudske republike Slovenije

Sekretar:

France Lubej l. r.

Predsednik:

Josip Vidmar l. r.

Kdor je za potrditev tega ukaza, naj dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Ugotavljam, da je ukaz z dne 28. aprila 1950 soglasno potrjen.

Ukaz Prezidija Ljudske skupščine LRS o razrešitvi in imenovanju ministrov vlade LRS se glasi:

Na podlagi 7. točke 72. člena ustave Ljudske republike Slovenije v zvezi z ukazom Prezidija Ljudske skupščine LRS U. št. 181 z dne 28. aprila 1950 in po predlogu predsednika vlade LRS izdaja Prezidij Ljudske skupščine LRS

u k a z

o razrešitvi in imenovanju ministrov vlade LRS

I. Razrešijo se:

Minister za industrijo vlade LRS,
minister za komunalne zadeve vlade LRS,
minister za lesno industrijo vlade LRS,
minister za rudarstvo vlade LRS,
minister za elektrogospodarstvo vlade LRS,
minister za državne nabave vlade LRS.

II. Imenujejo se:

Za predsednika sveta vlade LRS za predelovalno industrijo Stane Kavčič, do sedaj minister za industrijo LRS;
za predsednika sveta vlade LRS za blagovni promet Viktor Avbelj, do sedaj predsednik Ljudskega odbora za Mariborsko oblast;
za predsednika sveta vlade LRS za kmetijstvo in gozdarstvo Janez Hribar, do sedaj predsednik Ljudskega odbora za Ljubljansko oblast;
za predsednika sveta vlade LRS za lokalno gospodarstvo Tone Fajfar, do sedaj minister za lesno industrijo LRS;
za predsednika sveta vlade LRS za energetiko in ekstraktivno industrijo Milko Goršič, do sedaj minister za komunalne zadeve LRS.

III. Imenujejo se:

Za ministra vlade LRS — generalnega direktorja za rudarstvo Franc Popit, do sedaj minister za rudarstvo vlade LRS;
za ministra vlade LRS — generalnega direktorja za elektrogospodarstvo inž. Miloš Brelih, do sedaj minister za elektrogospodarstvo vlade LRS;
za ministra vlade LRS — predsednika komiteja za lokalno industrijo Tomo Brejc, do sedaj član centralne uprave ZSJ;
za ministra vlade LRS — generalnega direktorja za kovinsko predelovalno in elektroindustrijo Tone Dolinšek, do sedaj pomočnik ministra za elektrogospodarstvo vlade LRS;
za ministra vlade LRS — generalnega direktorja za kemično industrijo inž. Pavle Žaucer, do sedaj poslanik FLRJ v Haagu;
za ministra vlade LRS — generalnega direktorja za lesno industrijo Ignac Voljč, do sedaj predsednik Okrajnega ljudskega odbora Jesenice;
za ministra vlade LRS — generalnega direktorja za tekstilno in usnjarsko industrijo Rudolf Janhuba, do sedaj opolnomočeni minister vlade LRS;

za ministra za državna posestva vlade LRS Milan Škerlavaj;
za ministra za državne nabave vlade LRS Leopold Krese, do
sedaj podpredsednik Ljudskega odbora za Ljubljansko oblast.

IV. Predsednik vlade LRS izvrši ta ukaz.

V. Ta ukaz velja od dneva objave v Uradnem listu LRS.

U. št. 182.

Ljubljana, dne 28. aprila 1950.

Prezidij Ljudske skupščine Ljudske republike Slovenije

Sekretar:

Predsednik:

France Lubej l. r.

Josip Vidmar l. r.

Kdor je za potrditev tega ukaza, naj dvigne roko. (Vsi poslanci
dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Ugotavljam, da je ukaz o raz-
rešitvi in imenovanju ministrov vlade LRS soglasno potrjen.

Ukaz Prezidija Ljudske skupščine LRS o ustanovitvi Gospodarskega
sveta vlade LRS se glasi:

Na osnovi 9. točke 72. člena ustave LRS in po predlogu predsednika
vlade LRS izdaja Prezidij Ljudske skupščine LRS

u k a z

o ustanovitvi Gospodarskega sveta vlade Ljudske republike Slovenije.

I. Ustanovi se Gospodarski svet vlade Ljudske republike Slovenije
kot njen organ za koordinacijo poslov gospodarskih resorov vlade LRS.

Gospodarski svet sestavljajo: predsednik, ki vodi svet, in člani:
predsednik Sveta za predelovalno industrijo vlade LRS, predsednik
Sveta za blagovni promet vlade LRS, predsednik Sveta za kmetijstvo
in gozdarstvo vlade LRS, predsednik Sveta za energetiko in ekstraktivno
industrijo vlade LRS, predsednik Sveta za lokalno gospodarstvo
vlade LRS, predsednik Planske komisije LRS, minister za finance,
minister za gradnje in minister za delo vlade LRS.

Širši plenum gospodarskega sveta LRS pa sestavljajo poleg predsed-
nika Gospodarskega sveta, predsednik Planske komisije in predsednikov
svetov vlade LRS še vsi člani teh svetov in vsi ministri vlade LRS,
ki vodijo gospodarske resore.

II. Vlada LRS določi, v katerih zadevah razpravlja in sklepa Gospo-
darski svet v svojem ožjem sestavu in v katerih širši plenum Gospo-
darskega sveta.

III. Vlada LRS izvrši ta ukaz.

IV. Ta ukaz velja takoj.

U. št. 183.

Ljubljana, dne 5. maja 1950.

Prezidij Ljudske skupščine Ljudske republike Slovenije

Sekretar:

Predsednik:

France Lubej l. r.

Josip Vidmar l. r.

Kdor je za potrditev tega ukaza, naj dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Ugotavljam, da je ukaz o ustanovitvi Gospodarskega sveta vlade LRS soglasno potrjen.

Ukaz Prezidija Ljudske skupščine LRS o imenovanju predsednika Gospodarskega sveta vlade LRS se glasi:

Na osnovi 7. točke 72. člena ustave LRS in po predlogu predsednika vlade LRS izdaja Prezidij Ljudske skupščine LRS

u k a z

o imenovanju predsednika Gospodarskega sveta vlade LRS

I. Za predsednika Gospodarskega sveta vlade LRS se imenuje Sergej Kraigher, podpredsednik vlade LRS.

II. Vlada LRS izvrši ta ukaz.

III. Ta ukaz velja takoj.

U. št. 184.

Ljubljana, dne 5. maja 1950.

Prezidij Ljudske skupščine Ljudske republike Slovenije

Sekretar:

France Lubej l. r.

Predsednik:

Josip Vidmar l. r.

Kdor je za potrditev tega ukaza, naj dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Ugotavljam, da je ukaz o imenovanju predsednika Gospodarskega sveta vlade LRS soglasno potrjen.

Ukaz Prezidija Ljudske skupščine LRS o razrešitvi in imenovanju ministra za kmetijstvo vlade LRS se glasi:

Na osnovi 7. točke 72. člena ustave LRS in po predlogu predsednika vlade LRS izdaja Prezidij Ljudske skupščine LRS

u k a z

o razrešitvi in imenovanju ministra za kmetijstvo

I. Razreši se ing. Jože Levstik dolžnosti ministra za kmetijstvo vlade LRS.

II. Za ministra za kmetijstvo vlade LRS se imenuje Franc Simonič, do sedaj podpredsednik Oblastnega ljudskega odbora Mariborske oblasti.

III. Vlada LRS izvrši ta ukaz.

IV. Ukaz velja takoj.

U. št. 185.

Ljubljana, dne 10. maja 1950.

Prezidij Ljudske skupščine Ljudske republike Slovenije

Sekretar:

France Lubej l. r.

Predsednik:

Josip Vidmar l. r.

Kdor je za potrditev tega ukaza, naj dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Ugotavljam, da je ukaz o razrešitvi in imenovanju ministra za kmetijstvo vlade LRS soglasno potrjen.

Na dnevnem redu je tudi potrditev ukaza Prezidija Ljudske skupščine LRS o ustanovitvi ministrstva za izvoz in uvoz vlade LRS z dne 12. junija 1950. Ta ukaz se glasi:

Na podlagi 9. točke 72. člena ustave LRS in po predlogu predsednika vlade LRS izdaja Prezidij Ljudske skupščine LRS

u k a z

o ustanovitvi ministrstva za izvoz in uvoz

I. V vladi LRS se ustanovi ministrstvo za izvoz in uvoz kot zvezno-republiško ministrstvo, ki prevzame zadeve dosedanjega Komiteja vlade LRS za zunanjo trgovino.

II. Vlada LRS izvrši ta ukaz.

III. Ta ukaz velja od dneva objave v Uradnem listu LRS.

U. št. 190.

Ljubljana, dne 12. junija 1950.

Prezidij Ljudske skupščine Ljudske republike Slovenije

Sekretar:

France Lubej l. r.

Predsednik:

Josip Vidmar l. r.

Kdor je za potrditev tega ukaza, naj dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Ugotavljam, da je ukaz o ustanovitvi ministrstva za izvoz in uvoz vlade LRS soglasno potrjen.

Slednjič je na dnevnem redu potrditev ukaza o imenovanju ministra za izvoz in uvoz vlade LRS. Ta ukaz se glasi:

Na podlagi 7. točke 72. člena ustave LRS in po predlogu predsednika vlade LRS izdaja Prezidij Ljudske skupščine LRS

u k a z

o imenovanju ministra za izvoz in uvoz

Za ministra za izvoz in uvoz v vladi LRS se imenuje Janez Vipotnik, do sedaj predsednik Oblastnega ljudskega odbora za Goriško oblast.

U. št. 191.

Ljubljana, dne 12. junija 1950.

Prezidij Ljudske skupščine Ljudske republike Slovenije

Sekretar:

France Lubej l. r.

Predsednik:

Josip Vidmar l. r.

Kdor je za potrditev tega ukaza, naj dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Ugotavljam, da je ukaz o imenovanju ministra za izvoz in uvoz soglasno potrjen.

Ker smo s potrditvijo ukazov, ki jih je izdal Prezidij Ljudske skupščine LRS, izčrpali 11. do vključno 16. točko dnevnega reda, prehajamo na 17. in 18. točko dnevnega reda, in sicer na izvolitev Anketnega odbora Ljudske skupščine LRS za preiskavo načina in stanja preskrbe v Ljudski republiki Sloveniji in Anketnega odbora Ljudske skupščine LRS za preiskavo odkupnega načina v Ljudski republiki Sloveniji na podlagi pisma, ki jih je Ljudska skupščina LRS prejela od obeh svetov Ljudske skupščine FLRJ.

Predlog odloka Ljudske skupščine LRS o ustanovitvi Anketnega odbora Ljudske skupščine LRS za preiskavo načina in stanja preskrbe v Ljudski republiki Sloveniji se glasi:

Na podlagi predloga predsednikov obeh domov Ljudske skupščine FLRJ, ki sta ga dala po odloku o ustanovitvi anketnega odbora Ljudske skupščine FLRJ za preiskavo načina in stanja preskrbe v Federativni Ljudski republiki Jugoslaviji št. 565 z dne 18. aprila 1950 in na podlagi 63. in 65. člena Ustave LRS ter 8. člena poslovnika je Ljudska skupščina LRS na 2. seji VII. rednega zasedanja sprejela odlok, ki se glasi:

„Da bi se izboljšal način in stanje preskrbe delovnih ljudi v Ljudski republiki Sloveniji, odloča Ljudska skupščina LRS, da se ustanovi anketni odbor za vprašanja preskrbe. Naloga anketnega odbora je, da preišče način in stanje zagotovljene preskrbe in preskrbe v ekonomijah mestnih in okrajnih ljudskih odborov, podjetij in zavodov, v delavsko uslužbenskih restavracijah in menzah, v bolnišnicah, zavetiščih, otroških jaslih, domovih igre in dela in šolskih kuhinj in preskrbe s prostim trgovom.

Odbor mora način in stanje preskrbe preiskati neposredno pri državnih zavodih in uradih, pri gospodarskih vodstvih, v delavsko uslužbenskih restavracijah in menzah, v trgovinah, ekonomijah in v gospodinjstvih.

Odbor uporablja poročila državnih uradov in zavodov in družbenih organizacij, posebno pa sindikatov, kakor tudi poročila posameznih državljanov.

Odbor ima 7 članov.

Člani tega odbora sodelujejo pri delu anketnega odbora Ljudske skupščine FLRJ za preiskavo načina in stanja preskrbe v FLRJ.

Odbor lahko ustanovi potrebno število komisij, katerih naloga bo, obdelovati posamezna vprašanja ali preiskovati stanje na določenem ozemlju v okviru nalog anketnega odbora.

V komisijah lahko sodelujejo tudi osebe, ki niso ljudski poslanci, vendar pa mora komisiji načelovati član anketnega odbora.

Državni uradi, zavodi in podjetja morajo dati anketnemu odboru na razpolago potrebne strokovnjake za delo v komisijah za ves čas, dokler anketni odbor misli, da so mu potrebni.

Anketni odbor povabi k sodelovanju sindikalne in druge družbene organizacije. Vsi stroški anketnega odbora gredo v breme Ljudske skupščine LRS.

Anketni odbor predloži po končanem delu Ljudski skupščini LRS poročilo o uspehu svojega dela in pripravi zbrano dokumentacijo za objavo.“

Prosim tovariše ljudske poslance, kdor je za ta odlok, naj dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Hvala! Je kdo proti? (Nihče.)

Ker je skupščina soglasno sprejela ta odlok, prehajamo na izvolitev članov tega anketnega odbora. Prosim tovariše ljudske poslance, ali ima kdo kakšen predlog za člane tega anketnega odbora.

Franc Kimovec: Tovariši in tovarišice ljudski poslanci! V anketni odbor za preiskavo načina in stanja preskrbe v LRS predlagam naslednje tovariše ljudske poslance: Matijo Maležiča, Angelco Ocepek, Toneta Tomana, Franca Černeta, Danila Petrinjo, Jožeta Gričarja in Karla Reberška.

Predsednik dr. Ferdo Kozak: Ali ima morda še kdo kak drug predlog? Ker nihče, dajem ta predlog na glasovanje in prosim, kdor je za ta predlog, naj dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Ugotavljam, da so v anketni odbor Ljudske skupščine LRS za preiskavo načina in stanja preskrbe soglasno izvoljeni sledeči poslanci: Matija Maležič, Angelca Ocepek, Tone Toman, Franc Černe, Danilo Petrinja, Jože Gričar, Karel Reberšek.

Nadalje predlagam skupščini, da sprejme tudi odlok o ustanovitvi anketnega odbora Ljudske skupščine LRS za preiskavo odkupnega načina v Ljudski republiki Sloveniji. Predlog odloka se glasi:

„Na podlagi predloga predsednikov obeh domov Ljudske skupščine FLRJ, ki sta ga dala po odloku o ustanovitvi anketnega odbora Ljudske skupščine FLRJ za preiskavo odkupnega načina v Federativni ljudski republiki Jugoslaviji št. 566 z dne 18. aprila 1950 in na podlagi 63. in 65. člena Ustave LRS ter 8. člena poslovnika je Ljudska skupščina LRS na 2. seji VII. rednega zasedanja sprejela odlok, ki se glasi:

„Da bi se pripomoglo k pravilni izmenjavi blaga med vasjo in mestom, zboljšanju preskrbe delovnih ljudi in k napredku kmetijstva, izvoli Ljudska skupščina LRS anketni odbor za preiskavo odkupnega načina v Ljudski republiki Sloveniji z nalogo, da analizira dosedanji odkupni način in njegovo izvajanje v praksi in poda Ljudski skupščini poročilo ter potrebno dokumentacijo za objavo.

Odbor ima 7 članov.

Da bi izpolnil dano nalogo, mora anketni odbor preiskati

1. vse dosedanje predpise o odkupu kmetijskih pridelkov;
2. delovanje dosedanjega odkupnega načina, zlasti kako se odkup izvaja, kakšne kršitve veljavnih predpisov se pri tem pojavljajo, kakšni ukrepi so bili storjeni pri neizpolnitvah obveznosti ali kršitvah predpisov, kakšen vpliv ima dosedanji odkupni način na kmetijsko produkcijo, na socialistično preobrazbo vasi in na odtekanje delovne sile iz vasi v mesto, kakšni so odnošaji med organi ljudske oblasti in državnimi odkupnimi podjetji ter med državnimi odkupnimi podjetji in proizvajalci, kakšna je vloga kmetijskih zadrug pri odkupu in kolikšni so stroški odkupnega aparata.

Anketni odbor uporablja poročila in drugo dokumentacijo državnih uradov in zavodov, državnih podjetij in zadrug in pa poročila družbenih organizacij ter posameznih državljanov.

Odbor lahko ustanovi potrebno število komisij, katerih naloga bo obdelovati posamezna vprašanja ali preiskovati stanje na določenem ozemlju v okviru nalog anketnega odbora.

V komisijah lahko sodelujejo tudi osebe, ki niso ljudski poslanci, vendar pa mora komisiji načelovati član anketnega odbora.

Državni uradi, zavodi in podjetja morajo dati anketnemu odboru na razpolago potrebne strokovnjake za delo v komisijah ves čas, dokler anketni odbor misli, da so mu potrebni.

Vsi stroški anketnega odbora gredo y breme Ljudske skupščine LRS.

Kdor je za ta odlok, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.)

Ker je skupščina soglasno sprejela tudi ta odlok, prehajamo na izvolitev članov tega anketnega odbora. Ima kdo od ljudskih poslancev kakšen predlog?

France Kimovec: Tovariši in tovarišice ljudski poslanci! V anketni odbor za preiskavo odkupnega načina v Ljudski republiki Sloveniji predlagam naslednje ljudske poslance: Albina Dujca, Maksa Krmelja, Franca Belšaka, Gabrijela Peternela, Ivana Ocvirka, Toneta Ulriha in Alojzija Diaccia.

Predsednik dr. Ferdo Kozak: Ima kdo od ljudskih poslancev še kakšen predlog? (Nihče.) Ker nihče, dajem predlog ljudskega poslanca Franca Kimovca na glasovanje. Kdor je za ta predlog, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.)

Ugotavljam, da so v anketni odbor Ljudske skupščine LRS za preiskavo odkupnega načina v Ljudski republiki Sloveniji soglasno izvoljeni ljudski poslanci Albin Dujc, Maks Krmelj, Franc Belšak, Gabrijel Peternel, Ivan Ocvirk, Tone Ulrich in Alojz Diacci.

Zadnja točka dnevnega reda je dopolnilna volitev v zakonodajni odbor Ljudske skupščine LRS. Zakonodajni odbor je poslal Ljudski skupščini LRS naslednji dopis:

„Zakonodajni odbor Ljudske skupščine LRS poroča: Člana zakonodajnega odbora Stane Kavčič in Franc Popit sta postala člana vlade. Ker po predpisu poslovnika Ljudske skupščine LRS člani vlade ne morejo biti člani skupščinskih odborov, naproša zakonodajni odbor, da se stavi na dnevni red VII. rednega zasedanja Ljudske skupščine LRS tudi izvolitev dveh novih članov zakonodajnega odbora, tako da bo imel zakonodajni odbor po poslovniku predpisano število članov, kolikor Ljudska skupščina ne smatra za umestno, da razreši ves dosedanji odbor in izvoli novega. Podpredsednik Jože Petejan l. r., tajnik dr. Stanko Štor l. r.“

Z ozirom na navedeno pismo zakonodajnega odbora prosim ljudske poslance, ali ima kdo kak predlog za dopolnitev zakonodajnega odbora?

Matija Maležič: Za člane zakonodajnega odbora predlagam ljudska poslance ing. Jože Levstika in Ivana Trojarja.

Predsednik dr. Ferdo Kozak: Ali ima morda kdo od ljudskih poslancev še kak drug predlog? (Nihče.) Ker nima nihče nobenega drugega predloga, dajem predlog ljudskega poslanca Matije Maležiča na glasovanje. Kdor je za ta predlog, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.)

Ugotavljam, da sta v zakonodajni odbor Ljudske skupščine LRS soglasno izvoljena ljudska poslanca ing. Jože Levstik in Ivan Trojar.

Ker je s tem dnevni red VII. rednega zasedanja izčrpan, predlagam skupščini, da pooblasti predsednika in tajnika, da podpišeta zapisnik današnje seje. Sprejme skupščina ta moj predlog? (Sprejme.) Hvala!

Zaključujem 2. sejo in s tem tudi VII. redno zasedanje Ljudske skupščine LRS.

Zasedanje je bilo zaključeno ob 18.30.

PRILOGE

PREDLOG ZAKONA O OBRTNIŠTVU

I. DEL

SPLOŠNE DOLOČBE

I. Temeljne določbe

1. člen

Zaradi razvoja in pospeševanja obrti v socialistični graditvi organizira in podpira država obrtništvo z namenom vsestranskega zadovoljevanja ljudskih potreb in dviga življenjskega standarda ljudi. skrbi za usposabljanje obrtniškega naraščaja in zato, da se ohranita in razvijata strokovno obrtniško znanje in spretnost, ki sta odvisna od osebnih izkušenj in strokovnih sposobnosti.

2. člen

Država skrbi za razvoj obrtništva v Ljudski republiki Sloveniji z gospodarskim planom Ljudske republike Slovenije in z gospodarskimi plani ljudskih odborov.

Komite vlade LRS za lokalno industrijo ima splošno vodstvo in nadzorstvo nad obrtništvom.

Okrajni ljudski odbori skrbijo neposredno, da se izvajajo ukrepi za razvoj in napredek obrtništva in imajo neposredno nadzorstvo nad opravljanjem obrti.

Za zadeve, ki so s tem zakonom dane v pristojnost okrajnim ljudskim odborom, so v mestih, ki so izločena iz okraja, pristojni mestni ljudski odbori.

3. člen

Obrt opravljajo:

1. Državni obrtni obrati in obrtne delavnice;
2. obrtniške zadruge;
3. obrtne delavnice družbenih in združnih organizacij in
4. zasebni obrtniki.

4. člen

Katere gospodarske delavnosti se štejejo za obrt, določajo posebni predpisi.

5. člen

Vlada LRS predpiše, za katere gospodarske delavnosti, ki so podobne obrtom, se uporabljajo določbe tega zakona in na kakšen način se take delavnosti lahko opravljajo. Za take gospodarske delavnosti ne veljajo določbe tega zakona o strokovni usposobljenosti.

6. člen

Predpisi tega zakon se ne nanašajo na domačo obrt.

Natančnejše določbe o tem, katere gospodarske delavnosti se štejejo za domačo obrt in ob kakšnih pogojih se domača obrt lahko opravlja, predpiše vlada LRS z uredbo.

II. Strokovna usposobljenost in drugi pogoji za opravljanje obrti

1. Skupne določbe

7. člen

Obrtno delo sme opravljati samo tisti, ki ima po zakonu določeno strokovno usposobljenost, in sicer obrtni pomočniki, obrtni mojstri in državni obrtni mojstri.

Strokovna usposobljenost za opravljanje obrtnega dela se pridobi z učenjem v obrtnem obratu ali delavnici oziroma v strokovni šoli in se dokaže praviloma s spričevalom o opravljenem izpitu za obrtnega pomočnika oziroma za obrtnega mojstra ali s spričevalom o opravljenem končnem izpitu na strokovni šoli, ki daje po posebnih predpisih kvalifikacijo obrtnega pomočnika ali obrtnega mojstra.

Izjemoma predsednik komiteja za lokalno industrijo lahko posameznikom ali za posamezne obrti spregleda dokaz usposobljenosti po prednjem odstavku ali dovoli olajšave.

8. člen

Obrtni učenec lahko dela strokovni izpit za obrtnega pomočnika po treh letih učenja, kolikor za posamezne obrtne stroke ni določena krajša ali daljša učna doba, če je z uspehom dokončal strokovno šolo za obrtne učence.

Obrtni pomočnik lahko dela izpit za obrtnega mojstra, če je bil po opravljenem izpitu za obrtnega pomočnika ali po uspešno končani strokovni šoli, ki daje kvalifikacijo obrtnega pomočnika, zaposlen štiri leta v obrti, kolikor s posebnimi predpisi za posamezne obrtne stroke ni predpisan krajši ali daljši čas zaposlitve kot obrtni pomočnik.

9. člen

Kot čas, ki je potreben za pripustitev k izpitu za obrtnega pomočnika oziroma za obrtnega mojstra, se šteje lahko tudi čas, ki ga je kdo prebil kot učenec v gospodarstvu oziroma kot kvalificirani delavec v industriji iste ali sorodne stroke, če je bilo na prejšnjem učnem oziroma delovnem mestu preskrbljeno za strokovno učenje, ki je potrebno za opravljanje tega izpita.

Opravljeni oziroma priznani izpit za obrtnega pomočnika oziroma obrtnega mojstra v eni obrtni stroki se lahko prizna pri prehodu v sorodno obrtno stroko, če dajeta način in vrsta zaposlitve v prejšnji stroki zagotovilo, da ima tisti, ki želi prestopiti v sorodno stroko, potrebno usposobljenost tudi za opravljanje obrti v sorodni stroki.

O vštetju časa oziroma o priznanju izpita po tem členu odloči komisija oziroma organ, ki presoja, ali ima prosilec pogoje za pripustitev k izpitu oziroma za opravljanje obrti. Od takega prosilca se lahko zahteva, da opravi samo dopolnilni izpit iz posameznih predmetov.

Katere obrtne stroke veljajo za sorodne, določijo posebni predpisi.

10. člen

Kot čas, ki je potreben za pripustitev k izpitu za obrtnega pomočnika oziroma za obrtnega mojstra, se ob pogojih prednjega člena lahko šteje čas, ki ga je prosilec prebil v obrtnem obratu ali v obrtni delavnici v tujini. O vštetju časa odloči pristojna izpitna komisija.

O prošnjah za priznanje spričevala o pomočniškem ali mojstrskem izpitu, ki ga je kdo napravil v tujini, in o prošnjah za priznanje spričeval tujih strokovnih šol odloča predsednik komiteja za lokalno industrijo po prosti presoji.

11. člen

Obrtniški izpiti po tem zakonu so javni in se opravljajo pred pomočniško oziroma mojstrsko izpitno komisijo.

Član izpitne komisije ne more biti tisti, pri katerem se je kandidat učil ali je bil pri njem zaposlen, in tudi ne tisti, o katerega nepristranosti se lahko dvomi glede na njegovo sorodstveno razmerje ali glede na njegova druga osebna razmerja do kandidata.

O pripustitvi k pomočniškemu oziroma mojstrskemu izpitu odloči pristojna izpitna komisija. Zoper odklonilno odločbo je dovoljena pritožba v osmih dneh po prejemu odločbe. O pritožbi odloči poverjenik za lokalno industrijo in obrt pri okrajnem ljudskem odboru oziroma predsednik komiteja za lokalno industrijo glede na to, ali je postavil izpitno komisijo izvršilni odbor okrajnega ljudskega odbora ali predsednik komiteja.

2. Obrtni vajenci

12. člen

Obrtni vajenec je, kdor je na podlagi pismene učne pogodbe zaposlen v obrtnem obratu oziroma obrtni delavnici zato, da s praktičnim delom in s strokovnim šolanjem pridobi potrebno znanje, da bo lahko opravljal obrtno delo v določeni obrtni stroki.

13. člen

Obrtni obrati in delavnice so praviloma dolžni imeti obrtne vajence. Vodja oziroma lastnik obrtnega obrata ali delavnice mora skrbeti za obrtniški naraščaj in zlasti za strokovno vzgojo obrtnih vajencev. Skrbeti mora, da obrtni vajenci redno obiskujejo strokovno šolo za obrtne vajence.

Predsednik komiteja za lokalno industrijo določi, koliko obrtnih vajencev smejo oziroma morajo imeti obrtni obrati in delavnice, kateri obrtni obrati in delavnice niso dolžni imeti vajencev in kateri jih ne smejo imeti.

14. člen

Za obrtne vajence veljajo določbe zakona o učencih v gospodarstvu, kolikor ta zakon ali drugi zakoniti predpisi ne določajo drugače.

15. člen

Obrtnemu vajencu, ki je končal strokovno šolo, ki daje kvalifikacijo obrtnega pomočnika, ni treba delati izpita za obrtnega pomočnika.

16. člen

Izpit za obrtnega pomočnika dela obrtni vajenec pred pomočniško izpitno komisijo, v katere okolišu se je kandidat učil.

Prošnjo za pripustitev k pomočniškemu izpitu poda lahko obrtni vajenec ali njegov zakoniti zastopnik ali podjetje, pri katerem se je učil.

17. člen

Za območje vsakega okrajnega ljudskega odbora se postavi ena pomočniška izpitna komisija za pomočniške izpite vseh obrtnih strok. Izvršilni odbor okrajnega ljudskega odbora imenuje po predlogu okrajne obrtne zbornice za dobo enega leta predsednika, enega ali več namestnikov predsednika in potrebno število članov izpitne komisije. Za člane komisije se imenujejo obrtni mojstri iz posameznih obrtnih strok.

Za vsak posamezni pomočniški izpit sestavi predsednik komisije iz imenovanih oseb tričlansko izpitno komisijo. Komisiji predseduje sam ali eden njegovih namestnikov, ki ga določi. Dva člana izbere iz ustrezne obrtne stroke.

Če se v kakšnem okraju zaradi pomanjkanja obrtnih mojstrov ne more postaviti pomočniška izpitna komisija, lahko predsednik komiteja za lokalno industrijo po predlogu poverjenika za industrijo in obrt prizadetih okrajnih ljudskih odborov in po zaslišanju okrajnih obrtnih zbornic prizadetih okrajev postavi skupno pomočniško izpitno komisijo za več okrajev ali za okraj in za mesto, ki je izločeno iz okraja, ali pa določi, da bodo obrtni vajenci iz okraja, kjer ni pomočniške izpitne komisije, delali pomočniški izpit pred pomočniško izpitno komisijo drugega okraja.

Če se zaradi pomanjkanja izpraševalcev ali iz drugih razlogov v kakšnem okraju ne more sestaviti izpitna komisija za opravljanje izpita iz določene obrtne stroke, določi po predlogu poverjenika za industrijo in obrt okrajnega ljudskega odbora predsednik komiteja za lokalno industrijo, pri kateri drugi izpitni komisiji bodo delali pomočniški izpit kandidati iz takega okraja. Zoper to odločbo ni pritožbe.

Nadzorstvo nad delom pomočniške izpitne komisije opravlja poverjenik za lokalno industrijo in obrt okrajnega ljudskega odbora, pri katerem je izpitna komisija postavljena.

18. člen

Kdor je imenovan za člana izpitne komisije, te dolžnosti ne more odkloniti brez utemeljenega razloga.

Če član izpitne komisije svojo dolžnost zanemarja, ga pristojni poverjenik okrajnega ljudskega odbora po predlogu predsednika izpitne komisije kaznuje z denarno kaznijo do 1000 dinarjev.

19. člen

Pri pomočniškem izpitu mora kandidat dokazati, da je pridobil potrebno teoretično in praktično znanje za opravljanje dela v določeni obrtni stroki kot obrtni pomočnik.

Če kandidat z uspehom opravi izpit, ga izpitna komisija prizna za obrtnega pomočnika in mu izda o tem spričevalo.

Komisija odloča z večino glasov.

Če vajenec ne napravi izpita, mu komisija določi rok, v katerem lahko izpit ponovi in mu o tem izda pismeno odločbo. Ta rok ne sme biti krajši od šestih mesecev in ne dajši od enega leta. Izpit se lahko ponavlja samo dvakrat.

Zoper odločbo komisije, izdano po prednjem odstavku, je v 8 dneh po prejemu dovoljena pritožba, o kateri odloči pristojni poverjenik okrajnega ljudskega odbora, pri katerem je pomočniška izpitna komisija.

Če se pritožbi ugodi, sestavi predsednik komisije novo komisijo z drugim predsednikom in z drugimi člani, kot je bila sestavljena prva komisija, in določi rok za izpit tako, da se dela izpit najpozneje v enem mesecu po tem, ko prejme izpitna komisija odločbo izvršilnega odbora. Zoper odločbo nove izpitne komisije ni pritožbe.

Kandidat, ki ponavlja izpit po četrtem odstavku tega člena, mora prošnji za pripustitev k izpitu priložiti potrdilo, da je bil v roku, ki mu je bil določen, zaposlen v obrtni stroki, iz katere ponavlja izpit.

20. člen

Pisarniško delo opravlja za pomočniško izpitno komisijo okrajna obrtna zbornica na sedežu komisije. Vsi stroški, zvezani s poslovanjem komisije, gredo v breme obrtne zbornice.

21. člen

Natančneje določbe o pomočniških izpilih, zlasti o sestavi in delu pomočniških izpitnih komisij, o izpitnem programu, o izpitnih rokih, o načinu vlaganja prošelj za pripustitev k izpitu, o nagradah članov izpitne komisije in podobno predpiše komite za lokalno industrijo s pravilnikom.

3. Obrtni pomočniki

22. člen

Obrtni pomočnik je kvalificiran obrtni delavec, ki je napravil pomočniški izpit oziroma z uspehom končal strokovno šolo, ki daje kvalifikacijo obrtnega pomočnika in je tako sposoben, da samostojno opravlja obrtno delo oziroma vodi določena opravila v obrtnem obratu ali delavnici ali v oddelku industrijske delavnice.

23. člen

Obrtni pomočnik lahko postane obrtni mojster, če napravi izpit za obrtnega mojstra ali če z uspehom konča strokovno šolo, ki daje kvalifikacijo obrtnega mojstra.

24. člen

Izpit za obrtnega mojstra dela obrtni pomočnik pred mojstrsko izpitno komisijo, v katere okolišu je zaposlen.

Predsednik komiteja za lokalno industrijo postavi za določene okoliše, ki obsegajo lahko območje enega ali več okrajev, po eno mojstrsko izpitno komisijo za mojstrske izpite iz vseh obrtnih strok. Po predlogu republiške obrtne zbornice imenuje za dobo enega leta predsednika, enega ali več namestnikov in potrebno število članov mojstrske izpitne komisije. Za člane se imenujejo iz posameznih obrtnih strok obrtni mojstri, ki se odlikujejo po strokovnem znanju in strokovnih sposobnostih ter strokovnjaki z ustrežno visokošolsko ali višjo strokovno izobrazbo.

Za vsak posamezni mojstrski izpit sestavi predsednik komisije iz imenovanih oseb praviloma tričlansko komisijo. Komisiji predseduje sam ali eden njegovih namestnikov, ki ga določi. Kot člana določi v komisijo dva strokovnjaka ustrezne obrtne stroke. En član komisije mora imeti visokošolsko ali višjo strokovno izobrazbo.

Predsednik komiteja za lokalno industrijo lahko določi, da sestavljajo mojstrsko izpitno komisijo za izpit iz posameznih obrtnih strok po štirje člani.

Nadzorstvo nad delom mojstrske izpitne komisije opravlja komitej za lokalno industrijo.

25. člen

Kdor je imenovan za člana mojstrske izpitne komisije, te dolžnosti ne more odkloniti brez utemeljenega razloga.

Če član izpitne komisije svojo dolžnost zanemarja, ga predsednik komiteja za lokalno industrijo po predlogu predsednika izpitne komisije kaznuje z denarno kaznijo do 1000 dinarjev.

26. člen

Prošnja za pripustitev k mojstrskemu izpitu vloži kandidat pri mojstrski izpitni komisiji, v katere območju je zaposlen.

Če za opravljanje mojstrskega izpita iz posamezne obrtne stroke zaradi pomanjkanja izpraševalcev ali iz drugih razlogov izjemoma ni mogoče sestaviti izpitne komisije, določi predsednik komiteja za lokalno industrijo po predlogu predsednika krajevno pristojne mojstrske izpitne komisije drugo mojstrsko izpitno komisijo, pred katero bo kandidat delal izpit. Zoper to odločbo ni pritožbe.

27. člen

Pri mojstrskem izpitu mora kandidat pokazati, da teoretično in praktično popolnoma obvlada svojo stroko in da je sposoben samostojno voditi obrtni obrat.

Če kandidat z uspehom opravi izpit, ga komisija prizna za obrtnega mojstra določene obrtne stroke in mu o tem izda mojstrsko spričevalo.

Komisija odloča z večino glasov. Če je komisija sestavljena iz štirih članov (četrti odstavek 24. člena tega zakona) odloči pri enakosti glasov glas predsednika komisije.

Če kandidat ne napravi izpita, mu določi komisija rok, v katerem lahko ponovi mojstrski izpit, in mu izda o tem pismeno odločbo. Rok za ponavljanje mojstrskega izpita ne sme biti krajši od šestih mesecev in ne daljši od dveh let. Mojstrski izpit se sme ponavljati samo dvakrat.

Zoper odločbo komisije po prednjem odstavku je v 8 dneh po prejemu odločbe dovoljena pritožba, o kateri odloči predsednik komiteja za lokalno industrijo.

Če se pritožbi ugodi, sestavi predsednik komisije novo izpitno komisijo z drugim predsednikom in z drugimi člani, kot je bila sestavljena prva komisija, in določi rok za izpit tako, da se dela izpit najpozneje v enem mesecu po tem, ko prejme izpitna komisija odločbo predsednika komiteja. Zoper odločbo nove izpitne komisije ni pritožbe.

Kandidat, ki se po preteku roka, ki mu ga je določila izpitna komisija za ponavljanje izpita, priklasi k izpitu, mora priložiti dokaz, da je bil v tem času zaposlen v stroki, iz katere ponavlja izpit.

28. člen

Pisarniško delo za mojstrsko izpitno komisijo opravlja okrajna (mestna) obrtna zbornica v mestu, kjer je mojstrska izpitna komisija. Vse stroške, zvezane z delom mojstrske izpitne komisije, plača okrajna (mestna) obrtna zbornica. Njej pripadajo izpitne pristojbine, ki se določijo s pravilnikom.

29. člen

Natančneje določbe o mojstrskih izpitih, zlasti o sestavljanju in delu mojstrskih izpitnih komisij, o izpitnem programu, o izpitnih rokih, o načinu vlaganja prošenj za pripustitev k izpitu, o nagradah članov izpitne komisije, o izpitnih pristojbinah in podobno predpiše komite za lokalno industrijo s pravilnikom.

4. Obrtni mojstri

30. člen

Obrtni mojster je, kdor si pridobi kvalifikacijo za samostojno vodstvo obrtnega obrata oziroma za vodstvo obrtnih opravil v industrijski delavnici.

31. člen

Obrtni mojster lahko postane vodja obrtnega obrata ali delavnice, če ima tele splošne pogoje:

1. Da je državljan FLRJ;
2. da je opravlilno sposoben;
3. da mu s sodbo ni prepovedano opravljati določeno obrt in
4. da ni izgubil s sodno sodbo državljanskih pravic razen roditeljskih pravic.

Glede drugih pogojev, ki jih mora imeti obrtni mojster, da lahko postane vodja državnega obrtnega obrata ali delavnice, se uporabljajo predpisi temeljnega zakona o državnih gospodarskih podjetjih.

III. Firma

32. člen

Vsak obrtni obrat oziroma delavnica mora imeti firmo, to je ime, s katerim se podpisuje in pod katerim posluje.

Obrtna firma obsega označbo, ki kaže na obrtno stroko ali na poslovni predmet, ima pa lahko še druge označbe kot sestavni del firme.

V firmi državnega obrtnega obrata, ki ga vodi državni obrtni mojster, sta lahko tudi njegovo ime in priimek.

Firma obrtnih delavnic državnih uradov, ustanov in podjetij ter družbenih in zadružnih organizacij obsega tudi označbo ustanovitelja.

V firmi obrtniških zadrug mora biti tudi označba „zadruga“.

Firma zasebnega obrtnika obsega tudi ime in priimek tistega, na katerega ime se glasi obrtno dovoljenje.

Firma je lahko tudi skrajšana; v tem primeru velja tudi skrajšana označba firme kot popolno ime. Zasebni obrtniki ne smejo imeti skrajšane firme.

Firma mora biti v slovenskem jeziku. V krajih, kjer živi narodna manjšina, ki predstavlja najmanj eno tretjino vseh prebivalcev kraja, je firma lahko dvojezična; v slovenskem jeziku in v jeziku narodne manjšine.

33. člen

Vsaka nova firma obrtnega obrata oziroma delavnice se mora razločevati od firm drugih obrtnih obratov in delavnic iste vrste ter od firm drugih državnih, zadružnih in zasebnih gospodarskih podjetij oziroma obratov iste vrste, ki so že vpisani ali pravilno priglašeni za vpis v območju okrajnega oziroma mestnega ljudskega odbora.

Firma obrtnega obrata oziroma delavnice uživa varstvo na območju okrajnega (mestnega) ljudskega odbora, kjer je vpisana.

34. člen

Vsak obrtni obrat oziroma delavnica mora na zunanji strani glavnega vhoda v poslovni prostor imeti napis z besedilom firme.

IV. Registracija

35. člen

Vsak obrtni obrat oziroma delavnica mora biti vpisana v registru, ki ga vodi poverjeništvo za finance okrajnega ljudskega odbora za svoje območje.

Državni obrtni obrati in delavnice se vpišejo v register državnih gospodarskih podjetij po predpisih, ki veljajo za registracijo državnih gospodarskih podjetij.

Obrtniške zadruge se vpišejo v zadrudni register.

Obrtne delavnice družbenih in zadrudnih organizacij, razen obrtnih obratov oziroma delavnic obrtniških zadrug, se vpišejo v register obrtnih delavnic družbenih in zadrudnih organizacij.

Zasebni obrtni obrati in delavnice morajo biti vpisani v registru zasebnih obrtnih obratov.

36. člen

Ustanovitev obrtniške zadruge in vse poznejše spremembe se vpišejo v zadrudni register na podlagi priglasitve, ki jo mora podati upravni odbor zadruge.

Obrtniška zadruga sme začeti z delom šele, ko je vpisana v zadrudnem registru. Poprej pravno ne obstoji.

Natančnejše določbe o zadrudnem registru za obrtniške zadruge predpiše vlada LRS z uredbo.

37. člen

V register obrtnih delavnic družbenih in zadrudnih organizacij in v register zasebnih obrtnih obratov se vpišejo obrtne delavnice družbenih in zadrudnih organizacij in zasebni obrtni obrati uradoma, poznejše spremembe pa po priglasitvi ustanovitelja oziroma lastnika.

Državni organ, ki izda obrtno dovoljenje družbeni ali zadrudni organizaciji ali zasebnemu obrtniku, mora dostaviti overjen prepis obrtnega dovoljenja pristojnemu poverjeništvu za finance okrajnega ljudskega odbora, ki vpiše obrtni obrat oziroma delavnico v obrtni register. Obrtno dovoljenje, opremljeno s potrdilom, da je obrat oziroma delavnica vpisana v obrtnem registru, se dostavi stranki šele po vpisu v obrtni register.

Obrtni obrati oziroma delavnice, navedeni v prvem odstavku tega člena, ne smejo začeti z delom, dokler niso vpisani v ustreznem registru.

Natančnejše določbe o obrtnem registru predpiše minister za finance v sporazumu s predsednikom komiteja za lokalno industrijo.

38. člen

Minister za finance predpiše v sporazumu s predsednikom komiteja za lokalno industrijo, kateri registrski vpisi se morajo objaviti in na kakšen način.

V. Poslovni prostor

39. člen

Vsak obrtni obrat in obrtna delavnica mora praviloma imeti svoj poslovni prostor, to je prostor, v katerem se obrt opravlja in ki mora biti določen z obrtnim dovoljenjem oziroma z dovoljenjem za ustanovitev obrtne delavnice.

Poslovni prostor mora ustrezati veljavnim gradbenim, tehničnim, varnostnim, zdravstvenim in drugim predpisom.

Zunaj poslovnega prostora ali zunaj sedeža obrtnega obrata oziroma zadfuge se sme opravljati obrtno delo samo takrat, kadar se po svoji naravi tako delo ne more opravljati v obrtnem prostoru ali če to naročnik izrečno zahteva.

40. člen

Preselitev obrtnega obrata (delavnice) v območju istega krajevnega (mestnega, rajonskega) ljudskega odbora se mora priglasiti v 15 dneh pristojnemu poverjeništvu za finance, da vpiše preselitev v ustrezní register. O priglasitvi izda poverjeništvó potrdilo.

Za preselitev obrtnega obrata (delavnice) v območje drugega krajevnega (mestnega, rajonskega) ljudskega odbora je potrebno dovoljenje organa, ki je pristojen za izdajo obrtnega dovoljenja oziroma dovoljenja za ustanovitev obrtniške zadrúge; kjer ni potrebno obrtno dovoljenje, je za preselitev državnega obrtnega obrata potrebno dovoljenje operativnega upravnega vodstva.

VI. Poslovne knjige

41. člen

Obrtni obrati in delavnice obrtniških zadrúg in drugih združnih organizacij ter družbenih organizacij in zasebni obrtniki morajo voditi poslovne knjige, ki ustrezajo naravi njihovega poslovanja, po predpisih, ki jih izda predsednik komiteja za lokalno industrijo v sporazumu z ministrom za finance.

Navedeni obrati morajo na zahtevo pristojnih državnih organov v mejah posebnih predpisov dajati podatke, ki so potrebni za razvid in kontrolo njihovega poslovanja.

II. DEL

POSEBNE DOLOČBE ZA POSAMEZNE VRSTE OBRJNIH OBRATOV IN DELAVNIC

I. Državni obrtni obrati in delavnice

42. člen

Državni obrtni obrati se ustanovijo in delajo po predpisih temeljnega zakona o državnih gospodarskih podjetjih, kolikor ta zakon ne določa drugače.

43. člen

Državni obrtni obrat neposredno vodi in upravlja poslovodja, ki ga postavi operativni upravni voditelj obrata.

Poslovodja mora biti obrtni mojster, ki ima vse pogoje po 31. členu tega zakona.

44. člen

Državni obrtni obrat ima lahko več delavnic. Posamezne delavnice lahko vodijo obrtni pomočniki, ki so se izkazali s svojim delom.

Odločbo o tem, da se odpre delavnica, izda operativni upravni voditelj državnega obrtnega obrata.

II. Državni obrtni obrati pod vodstvom državnih obrtnih mojstrov

45. člen

Državni obrtni mojster je obrtni mojster, ki se vidno odlikuje z veliko strokovno sposobnostjo, izkazano izkušnostjo pri opravljanju obrti in z visoko kakovostjo svojega dela in ki mu država zaradi tega podeli naslov državni obrtni mojster in zaupa v upravo državni obrtni obrat.

Zasebnemu obrtnemu mojstru, ki ima zasebni obrtni obrat in izpolnjuje pogoje po prednjem odstavku, se lahko podeli naslov državni obrtni mojster le, če je pripravljen oddati državi svoj obrtni obrat.

Državni obrtni mojster se ne sme ukvarjati z zasebnim opravljanjem obrti in tudi ne sme imeti zasebnega obrtnega obrata.

Vlada LRS predpiše z uredbo, v katerih obrtnih strokah se lahko podeli naslov državni obrtni mojster.

46. člen

Obrtni mojster poda prošnjo za pridobitev naslova državni obrtni mojster pri izvršilnem odboru okrajnega ljudskega odbora, v katerega območju je zaposlen oziroma ima obrat. Izvršilni odbor pošlje prošnjo komiteju za lokalno industrijo s svojim mnenjem.

Obrtni mojster mora priložiti prošnji izjavo izvršilnega odbora okrajnega oziroma mestnega ljudskega odbora, od katerega naj bi prevzel obrtni obrat, da mu ga je pripravljen oddati v upravo. Če naj bi prevzel prosilec obrtni obrat ljudskega odbora kraja oziroma mesta, ki spada k okraju, mora priložiti izjavo izvršilnega odbora tega ljudskega odbora.

Zasebni obrtni mojster, ki ima obrtni obrat, mora priložiti prošnji tudi izjavo izvršilnega odbora okrajnega oziroma mestnega ljudskega odbora, v katerega območju ima obrat, da je pripravljen njegov obrat prevzeti in da se je s prosilcem o pogojih prevzema sporazumel.

47. člen

Prošnjo za podelitev naslova državni obrtni mojster preskusi komisija treh do sedmih članov, ki jo za vsak posamezni primer imenuje predsednik komiteja za lokalno industrijo. Za člane komisije imenuje priznane tehnične strokovnjake oziroma obrtne mojstre.

48. člen

Predsednik komiteja na predlog komisije ni vezan. Predsednik komiteja lahko zahteva od komisije, da dopolni poizvedbe, lahko pa tudi postavi drugo komisijo.

Predsednik komiteja za lokalno industrijo izda odločbo, s katero prizna prosilca za državnega obrtnega mojstra, ali odločbo, s katero prošnjo zavrne. Zoper odločbo predsednika komiteja ni pritožbe.

Obrtnemu mojstru, ki mu je z odločbo priznan naslov državni obrtni mojster, se izda diploma državnega obrtnega mojstra.

49. člen

Predsednik komiteja za lokalno industrijo lahko razpiše natečaj za pridobitev naslova državni obrtni mojster.

50. člen

Zasebni obrtni mojster, ki postane državni obrtni mojster, dobi za oddani obrat cenilno vrednost obrata, ki se mu izplačuje v mesečnih obrokih po največ 5000 din.

Vrednost obrata, ki ga obrtni mojster odda državi, oceni tričlanska komisija, v katero imenuje dva člana poverjenik za lokalno industrijo in obrt pri okrajnem ljudskem odboru, tretjega člana pa obrtni mojster.

Če se državni obrtni mojster odpove plačilu za oddani obrat, mu lahko predsednik komiteja za lokalno industrijo v sporazumu z ministrom za socialno skrbstvo kot delovno dobo za določitev pokojnine prizna na njegovo zahtevo leta, ki jih je prebil v obrti kot pomočnik in kot mojster, če dela v državni službi najmanj pet let. Če tak državni obrtni mojster umre, preden dopolni službena leta, ki so po veljavnih predpisih potrebna, da pridobi njegova rodbina pravico do rodbinske pokojnine, se njegovi rodbini prizna kot podlaga za pridobitev pravice do rodbinske pokojnine tisto najmanjše število let, ki je potrebno, da se po veljavnih predpisih lahko pridobi pravica do rodbinske pokojnine.

O pogojih oddaje obrata in o izplačilu cenilne vrednosti obrata sklene obrtni mojster z državo pogodbo.

51. člen

Državni obrtni mojster sklene pogodbo z izvršilnim odborom okrajnega oziroma mestnega ljudskega odbora, na katerega območju bo vodil obrat. S pogodbo se določijo pogoji, s katerimi pridobi državni obrtni mojster državni obrtni obrat v upravo, in pogoji, ob katerih se pogodba lahko odpove ali razdere.

Za odločanje o sporih, izvirajočih iz te pogodbe, je pristojno redno sodišče.

Natančnejše določbe o sklepanju pogodb po tem členu in po 50. členu tega zakona predpiše komite za lokalno industrijo.

52. člen

Državni obrtni mojster opravlja obrt in vodi delo državnega obrtnega obrata osebno.

Ime državnega obrtnega mojstra je lahko v firmi obrata, ki ga vodi.

Državni obrtni mojster je državni uslužbenec; zanj veljajo predpisi o državnih uslužbencih, kolikor ta zakon ne določa drugače.

53. člen

Državni obrtni mojster prejema za svoje delo stalno mesečno plačo v višini, ki je določena s pogodbo. S pogodbo se določi tudi odstotek, s katerim je državni obrtni mojster udeležen pri dobičku obrata. Poleg tega lahko dobi državni obrtni mojster tudi posebne nagrade za uspehi pri vodstvu obrata.

54. člen

Državni obrtni mojster ima vse pravice poslovodje državnega obrtnega obrata.

Državni obrtni mojster sprejema naročila, sklepa pogodbe in podpisuje firmo.

Za obveznosti, ki izvirajo iz teh pogodb, odgovarja država s premoženjem, ki ga je dala v upravo državnemu obrtnemu mojstru. Država ima pravico, zahtevati povračilo od državnega obrtnega mojstra, če je nastala škoda po njegovi krivdi.

55. člen

Državni obrtni mojster skrbi za vzgojo in strokovno izpopolnitev obrtnih vajencev, pomočnikov in mojstrov, zaposlenih v obratu, ki ga vodi. Zlasti mora skrbeti, da prenese nanje svojo spretnost in izkušnost pri opravljanju obrtnega dela.

56. člen

Državnemu obrtnemu mojstru se odvzame ta naslov:

1. če ne izpolnjuje več pogojev iz 31. člena tega zakona.
2. če je obsojen na kazen odvzema prostosti ali odvzema prostosti s prisilnim delom, daljšo od dveh let;
3. če po lastni krivdi ne pokaže uspeha pri strokovni vzgoji tistih, ki delajo v obratu, zlasti pa pri obrtnih vajencih;
4. če izdelki oziroma storitve obrata po njegovi krivdi ne dosegajo potrebne kakovosti.

Odločbo o odvzemu naslova državni obrtni mojster izda predsednik komiteja za lokalno industrijo po predlogu izvršilnega odbora ljudskega odbora, ki je sklenil z državnim mojstrom pogodbo. Državni obrtni mojster se lahko zoper to odločbo pritoži na vlado LRS v 30 dneh po prejemu odločbe.

Predlog za odvzem naslova državni obrtni mojster po 3. in 4. točki tega člena preskusi najprej komisija treh do sedmih članov, ki jo imenuje predsednik komiteja za lokalno industrijo. Za člane komisije imenuje priznane tehnične strokovnjake oziroma obrtne mojstre. Komisija da predsedniku komiteja obrazložen predlog, na katerega pa predsednik komiteja ni vezan.

57. člen

Državni obrtni mojster, ki se mu odvzame ta naslov, izgubi vse pravice iz pogodbe in vse druge pravice, ki jih ima državni obrtni mojster po določbah tega zakona.

Vendar izguba naslova državni obrtni mojster ne vpliva na dolžnost države, da izplača obrtnemu mojstru ocenjeno vrednost obrata, kolikor

ta še ni plačana. Ocenjena vrednost obrata se izplača obrtnemu mojstru tudi tedaj, če je oddal obrat državi s pogojem, da se mu namesto plačila ocenjene vrednosti obrata priznajo kot delovna doba za doseglo pokojninske leta, ki jih je prebil kot zasebni obrtni pomočnik in obrtni mojster, razen če je medtem že izpolnil pogoj za pridobitev pokojnine po 50. členu tega zakona. V takem primeru obdrži pravico do pokojnine.

III. Obrtne delavnice državnih podjetij, zavodov in uradov

58. člen

Državna podjetja, zavodi in uradi smejo zaradi uspešnejšega izpolnjevanja svojih nalog ustanavljati:

a) obrtne delavnice, ki delajo samo za ustanovitelja in ne za druge (zaprte delavnice); za take delavnice se štejejo delavnice, ki delajo samo to, s čimer neposredno podpirajo ali pospešujejo delo ustanovitelja;

b) obrtne delavnice, ki delajo za ustanovitelja in tudi za druge ali samo za druge (odprte delavnice).

Za ustanovitev in delo zaprtih delavnic državnih podjetij, zavodov in uradov posebno dovoljenje ni potrebno in se zanje ne uporabljajo določbe tega zakona.

59. člen

Za odprte obrtne delavnice državnih podjetij, zavodov in uradov se uporabljajo določbe temeljnega zakona o državnih gospodarskih podjetjih, kolikor ta zakon ne določa drugače.

Dovoljenje za delo odprtih obrtnih delavnic državnih podjetij, zavodov in uradov splošnega državnega pomena in republiškega pomena da predsednik komiteja za lokalno industrijo, dovoljenje za delo odprtih obrtnih delavnic državnih podjetij, zavodov in uradov lokalnega pomena pa izvršilni odbor okrajnega ljudskega odbora. Pri izdaji dovoljenja za delo je treba upoštevati, ali je taka delavnica potrebna glede na že obstoječe obrtne delavnice in glede na število oseb, katerim je taka delavnica namenjena.

Dovoljenje za delo se izda na prošnjo, ki jo mora državno podjetje, zavod oziroma urad v vsakem primeru podati pri izvršilnem odboru okrajnega ljudskega odbora. V prošnji je treba navesti firmo delavnice, sedež in poslovni prostor delavnice, podatke o osnovnih in obratnih sredstvih in podatke o poslovanju. Prošnje podjetij, zavodov in uradov splošnega državnega in republiškega pomena pošlje izvršilni odbor s svojim mnenjem komiteju za lokalno industrijo.

60. člen

Obrtne delavnice državnih podjetij, zavodov in uradov vodi in upravlja neposredno poslovodja, ki ga postavi operativni upravni voditelj delavnice. Poslovodja odprte delavnice mora biti obrtni mojster, ki ima vse pogoje po 31. členu tega zakona.

61. člen

Za delo odprtih obrtnih delavnic državnih podjetij, zavodov in uradov veljajo smiselno ustrezne določbe temeljnega zakona o državnih gospodarskih podjetjih, kolikor ta zakon ne določa drugače.

IV. Obrtniške zadruge

1. Obrtniške proizvajalne in storitvene zadruge

a) Ustanovitev, naloge in članstvo

62. člen

Obrtni mojstri in pomočniki se lahko združujejo v obrtniške zadruge, če tako združevanje pospešuje napredek obrti. Obrtniške zadruge se lahko pečajo z izdelavo ali s predelavo ali s storitvami ali z enim in drugim.

Ustanovitev zadruge, ki se peča z delom več obrtnih strok, je možna le, če gre za sorodne stroke ali za take stroke, ki se glede na naravo dela zadruge med seboj dopolnjujejo.

Za ustanovitev zadruge je potrebno najmanj sedem obrtnih mojstrov in pomočnikov, vendar mora biti vsaj eden od njih obrtni mojster.

Če obsega delo zadruge več dopolnjujočih se strok, je za ustanovitev zadruge potrebno, da je za vsako dopolnjujočo obrtno stroko vsaj po en obrtni mojster.

Ustanovitev obrtniške zadruge z manjšim številom članov se dovoli lahko le izjemoma glede na posebne krajevne razmere.

63. člen

Ustanavljanje obrtniških zadrug in članstvo v njih je prostovoljno.

Obrtni mojstri in pomočniki, ki nameravajo ustanoviti zadrugo (ustanovitelji), morajo predložiti komiteju za lokalno industrijo v potrditev načrt združnih pravil. Ta predlog mora podpisati po prednjem členu predpisano število obrtnih mojstrov in pomočnikov. Ustanovitelji zadruge so lahko samo polnopravni državljani FLRJ. Obenem s potrditvijo načrta pravil da predsednik komiteja za lokalno industrijo dovoljenje za ustanovitev zadruge. Načrt združnih pravil se ne potrdi, če ni v skladu z zakonom ali če posebne okoliščine kažejo na to, da se zadruga ne ustanavlja z namenom, da bi izpolnjevala naloge, ki so dane obrtniškim zadrugam s tem zakonom.

Zoper odločbo predsednika komiteja za lokalno industrijo, s katero se zavrne potrditev pravil in ustanovitev zadruge, se ustanovitelji lahko v 15 dneh pritožijo na vlado LRS.

Zadruga mora predložiti komiteju za lokalno industrijo v potrditev tudi poznejše spremembe in dopolnitve pravil, ki jih sprejme združni zbor.

Predsednik komiteja za lokalno industrijo lahko prenese pravico za potrditev pravil in za dovolitev ustanovitve obrtniških zadrug določenih strok na izvršilne odbore okrajnih ljudskih odborov.

64. člen

Če je načrt pravil potrjen in danó dovoljenje za ustanovitev zadruge, skličejo ustanovitelji ustanovni združni zbor, ki sprejme združna pravila in izvoli upravni in nadzorni odbor.

Upravni odbor mora predlagati registracijo zadruge. Zoper odločbo, s katero se registracija zadruge odkloni, je dovoljena pritožba v 15 dneh po prejemu odločbe.

65. člen

Delovno področje obrtniške proizvodjalne oziroma storitvene zadruga je zlasti:

Izdelava ali predelava predmetov določene vrste oziroma opravljanje storitev s skupnim delom, z združenimi proizvodjalnimi sredstvi in z uporabo naprednejših delovnih metod;

skrb za stalno izboljševanje kakovosti svojih izdelkov in storitev; ustanavljanje in gradnja delavnic, prodajaln, zgradb in naprav za lastne potrebe ter za krepitev in napredek obrti;

prodaja lastnih izdelkov;

strokovno usposabljanje, vzgoja in izpopolnjevanje obrtnih vajencev in združnikov;

skrb za izboljšanje splošnih življenjskih razmer svojih članov ter za kulturno-prosvetno in politično vzgojo združnikov in vajencev.

66. člen

Obrtniške zadruga so pravne osebe.

Obrtniške zadruga odgovarjajo za svoje obveznosti s svojim premoženjem.

Če premoženje obrtniške zadruga ne zadostuje za poplačilo njenih obveznosti, jamčijo vsi združniki solidarno za te obveznosti v mejah, ki jih določijo združna pravila.

67. člen

Članstvo v obrtniški zadrugi preneha z izstopom, z izključitvijo ali s smrtjo.

S prenehanjem članstva prenehajo vse članske pravice.

b) Delo zadruga

68. člen

S tem, da je dovoljena ustanovitev zadruga, je zadrugi dano dovoljenje za delo v mejah potrjenih združnih pravil brez posebnega obrtnega dovoljenja. Vendar sme začeti zadruga z delom šele z dnem registracije.

69. člen

Obrtniške proizvodjalne in storitvene zadruga praviloma lahko uporabljajo samo delovno silo svojih združnikov.

Izjemoma lahko uporabljajo obrtniške proizvodjalne in storitvene zadruga delovno silo nezadržnikov za pisarniško delo. Z dovoljenjem poverjenika za lokalno industrijo in obrt pri okrajnem ljudskem odboru uporabljajo lahko delovno silo nezadržnikov v posebnih upoštevanja vrednih primerih tudi za pomožna nestrokovna dela; v dovoljenju mora biti določeno, koliko največ pomožnih nekvalificiranih delavcev sme taka zadruga zaposliti in za kakšne vrste dela.

Za zaposlovanje vajencev v obrtniški proizvodjalni oziroma storitveni zadrugi veljajo predpisi o vajencih.

70. člen

Obrtniške zadruge delajo na podlagi plana, ki ga same sestavijo. Svoj plan vskladijo s planom ljudskih odborov upoštevaje potrebe splošnega državnega plana.

c) Zadržno premoženje

71. člen

Pri vstopu v zadrugo plača vsak zadružnik denarno vlogo v višini, ki se določi z zadružnimi pravili. Denarne vloge so zadružna last in se ob prenehanju članstva ne vračajo.

72. člen

Člani zadruge vložijo pri vstopu v zadrugo proizvodna sredstva, ki postanejo last zadruge.

Zadržna pravila določijo, katera proizvodna sredstva vložijo za družniki v zadrugo, ob kakšnih pogojih jih vložijo, kdo jih oceni in v kakšnem roku izplača zadružnikom njihovo vrednost.

73. člen

Splošno ljudsko premoženje se lahko s pogodbo da obrtniškim zadrugam v uporabo.

To premoženje uporablja zadruga po njegovem namenu, ne sme ga pa dati komu drugemu v uporabo.

Če uporablja zadruga to premoženje v nasprotju s prednjim odstavkom, ji ga državni organ, ki ji ga je dal v uporabo, lahko odvzame.

74. člen

Izdelki in dohodki, ki jih doseže zadruga z uporabo zadružnega premoženja in z uporabo državnega premoženja, ki je dano zadrugi v uporabo, so zadružna lastnina.

Ti dohodki se uporabijo za povečanje zadružne lastnine, za pospeševanje zadružnega dela, za povečanje in izboljševanje proizvodnje, za plačilo dela zadružnikov, za plačevanje zadružnih obveznosti in za izpolnjevanje drugih nalog zadruge.

Obrtniške zadruge izločijo del svojih dohodkov v temeljni sklad zadruge kakor tudi v druge sklade, ki se določijo z zadružnimi pravili.

75. člen

Obrtniška zadruga ne sme strojev, orodja in drugih proizvodnih sredstev, ki so last zadruge, prenesti v last zasebnikov; prav tako jim jih tudi ne sme dajati v uporabo. Okrajni ljudski odbor lahko v utemeljenih primerih dovoli izjeme.

Pravna opravila, ki so sklenjena v nasprotju z določbo prednjega odstavka, so nična.

76. člen

Na premoženju obrtniške zadruge ne more nihče s priposestvanjem pridobiti lastnine in drugih stvarnih pravic.

Na premoženju obrtniške zadruga se ne more ustanoviti zastavna pravica.

77. člen

Za svoje delo v zadrugi so zadružniki plačani v denarju po učinku in kakovosti svojega dela.

Zadruga sme dajati posebne nagrade zadružnikom za posebno pridnost, za izboljšanje izdelkov, za prihranjeni material in za druge uspehe pri delu.

č) Organi zadruga

78. člen

Obrtniško zadrugo vodijo njeni člani neposredno na zadružnem zboru in po drugih organih zadruga, ki jih izvolijo zadružniki.

Organi obrtniške zadruga so: zbor, upravni odbor in nadzorni odbor.

79. člen

Zadružni zbor je najvišji organ zadruga. Sestavljajo ga vsi člani zadruga.

Zadružni zbor skliče upravni odbor. Če zahteva nadzorni odbor ali najmanj tretjina zadružnikov sklicanje zbora z navedbo dnevnega reda, ga mora upravni odbor sklicati najpozneje v 14 dneh.

Če upravni odbor v predpisanem roku zadružnega zbora ne skliče, ga skliče nadzorni odbor. Če ga tudi ta ne skliče, ga skliče lahko vsak zadružnik.

Če se redni zbor ne opravi v dveh mesecih potem, ko bi moral biti, ga skliče poverjenik za lokalno industrijo in obrt. Poverjenik lahko skliče tudi izredni zbor, če je to potrebno.

80. člen

Vsak član zadruga ima pravico, da se zadružnega zbora udeleži osebno in da na zboru odloča. Vsak član ima pravico le do enega glasu.

Vsak zadružnik, razen tistih zadružnikov, ki so obsojeni na izgubo državljanskih pravic, razen roditeljske pravice, ima pravico voliti in biti voljen v upravni oziroma nadzorni odbor.

81. člen

Upravni odbor vodi vse delo zadruga in odloča na seji z večino glasov vseh svojih članov. Za svoje delo je odgovoren zadružnemu zboru.

Predsednik upravnega odbora je predsednik zadruga in osebno vodi njeno delo. Predsednik predstavlja in zastopa zadrugo in zanjo podpisuje.

82. člen

Nadzorni odbor spremlja in nadzoruje vse delo zadruga, zlasti delo upravnega odbora. Nadzorovati mora zlasti, kako se izpolnjuje plan, pregledati mora letni končni račun zadruga in o tem poročati zboru.

Člani upravnega odbora ne smejo biti obenem tudi člani nadzornega odbora.

Člani upravnega in nadzornega odbora ne smejo biti med seboj v ožjem sorodstvu ali svaštvu.

d) Prenehanje zadruga in likvidacija

83. člen

Obrtniška zadruga preneha, če to sklene zadružni zbor.

Predsednik komiteja za lokalno industrijo lahko izda odločbo o prenehanju obrtniške zadruga, če je njeno delo v nasprotju z njenimi nalogami, če je njeno delo namenjeno prikrivanju kapitalističnega ali špekulantskega delovanja ali če ostane število zadružnikov več kot eno leto pod najnižjim številom, določenim za ustanovitev zadruga. Zoper to odločbo se v 15 dneh po prejemu zadruga lahko pritoži na vlado LRS.

84. člen

Če preneha zadruga po prednjem členu, se opravi njena likvidacija, ki jo izvedejo likvidatorji.

Če preneha zadruga po sklepu zbora, izvoli zbor izmed zadružnikov najmanj tri likvidatorje. Če preneha zadruga po odločbi predsednika komiteja za lokalno industrijo, imenuje predsednik komiteja enega ali več likvidatorjev izmed zadružnikov ali nezadružnikov.

Likvidatorji odgovarjajo za svoje delo zadružnemu zboru, če je zadruga prenehala na podlagi sklepa zadružnega zbora, oziroma predsedniku komiteja za lokalno industrijo, če je prenehala zadruga na podlagi njegove odločbe.

Z izvolitvijo oziroma imenovanjem likvidatorjev preneha dolžnost upravnega odbora, dolžnost nadzornega odbora pa traja do konca likvidacije.

85. člen

Likvidatorji morajo v 15 dneh po izvolitvi oziroma imenovanju priglasiti izvršilnemu odboru okrajnega ljudskega odbora prenehanje zadruga in imenovanje likvidatorjev zaradi vpisa v zadružni register. V 15 dneh po vpisu v zadružni register morajo pozvati upnike, naj priglasijo svoje terjatve v treh mesecih. Ta rok se šteje od dneva objave tega poziva v Uradnem listu LRS. Znanе upnike morajo pozvati tudi neposredno. Pred potekom roka za prijavo likvidatorji ne smejo pričeti plačevati obveznosti in deliti zadružno premoženje. Če upnik ne prihlasi svoje terjatve v tem roku, pride za plačilo njegove terjatve v poštev samo tisto zadružno premoženje, ki ob priglasitvi še obstoji.

86. člen

Likvidatorji popišejo in ocenijo zadružno premoženje, napravijo začetno likvidacijsko bilanco, ki jo predložijo zboru zadružnikov v potrditev, dokončajo tekoče zadeve zadruga, vnovčijo zadružno premoženje, izterjajo terjatve in izplačajo oziroma izpolnijo obveznosti zadruga. Terjatve, ki ob prenehanju zadruga niso dospele v plačilo, se z uvedbo likvidacije spremenene v dospele terjatve.

Po končani likvidaciji sestavijo likvidatorji zaključni likvidacijski račun in skličejo zbor, ki sklepa o poročilu likvidatorjev, o zaključnem likvidacijskem računu in o razrešnici likvidatorjem in nadzornemu odboru.

Likvidatorji imajo pravice in dolžnosti upravnega odbora. Firmo zadruga podpisujejo z dostavkom „v likvidaciji“.

87. člen

Če se iz premoženja zadruga ne morejo poravnati njene obveznosti v celoti, uveljavijo likvidatorji jamstvo zadržnikov. V ta namen morajo napraviti proračun prispevkov iz naslova jamstva in ga predložiti zboru, da ga potrdi.

Med likvidacijo se proti zadrugi ne more dovoliti oziroma nadaljevati izvršba, razen za obveznosti, ki nastanejo v zvezi z likvidacijskim postopkom.

Če se pokaže, da tudi z uveljavitvijo jamstva ne bo mogoče poravnati obvez zadruga, predlagajo likvidatorji uvedbo stečaja.

88. člen

Premoženje, ki preostane po končani likvidaciji zadruga, prevzame okrajna oziroma mestna obrtna zbornica.

Zbornica izroči to premoženje novi obrtniški zadrugi iste vrste, če se v enem letu po končani likvidaciji zadruga, ki je prenehala, ustanovi v istem okolišu nova zadruga. Po tem roku uporabi zbornica to premoženje za podpiranje obrtnega združništva sploh.

Poslovne knjige likvidirane zadruga hrani okrajna oziroma mestna obrtna zbornica.

e) Združevanje in cepitev zadrug

89. člen

Dvoje ali več zadrug lahko sklene, da se združijo v eno zadrugo. O združitvi sklepajo zbori zadržnikov tistih zadrug, ki se združijo. Sklep o združitvi se predloži pristojnemu državnemu organu (63. člen tega zakona), da ga potrdi.

Če pristojni državni organ potrdi sklepe zborov o združitvi, skličejo upravni odbori zadrug, ki se združijo, skupni zbor zadržnikov teh zadrug. Ta zbor sprejme pravila nove zadruga in izvoli njene organe.

Potrditev pravil nove zadruga in njena registracija se opravita po določbah tega zakona.

Pravice in obveznosti združenih zadrug, med katere se štejejo tudi njihove planske naloge, preidejo na novo zadrugo.

90. člen

Zadruga lahko sklene na svojem zboru, da se razcepi na dve ali več zadrug.

Pravice in obveznosti zadruga, ki preneha zaradi cepitve, med katere se štejejo tudi njene planske naloge, preidejo na zadruga, na katere se razcepi, in sicer v tistem razmerju, ki ga določi zbor zadruga.

Sklep zbora o cepitvi zadruga se predloži pristojnemu državnemu organu (63. člen tega zakona) da ga potrdi. Če ga potrdi, skličejo zadružniki, ki želijo ustanoviti nove zadruga, zbere teh zadrug. Ti zbori sprejmejo pravila zadrug in izvolijo njihove organe. Potrditev pravil novih zadrug in registracija teh zadrug se opravita po določbah tega zakona.

91. člen

Ena obrtniška zadruga se lahko pridruži drugi. O tem sklepaata zboru obeh zadrug in predložita svoj sklep pristojnemu državnemu organu (63. člen tega zakona), da ga potrdi.

Pravice in obveznosti zadruga, ki preneha zaradi pridružitve, med katere se štejejo tudi njene planske naloge, preidejo na zadruga, kateri se je druga zadruga pridružila.

Z istimi pogoji lahko dovoli zbor določenemu številu zadružnikov, da se ločijo od zadruga zato, da bi se pridružili drugi zadrugi.

f) Druge določbe

92. člen

Natančnejše določbe o pridobitvi in prenehanju članstva, o pravicah in dolžnostih zadružnikov, o sredstvih zadruga, o sestavi in delu organov zadruga, o organizaciji dela in nagrajevanju v zadrugi, o skladih zadruga in o finančnem poslovanju zadruga predpišejo zadružna pravila.

93. člen

Komite za lokalno industrijo predpiše natančnejše določbe o likvidaciji obrtniških zadrug, o uporabi preostalega premoženja likvidirane zadruga, o postopku, če se po končani likvidaciji odkrije novo premoženje likvidirane zadruga, in o postopku pri združevanju in cepljenju zadrug.

2. Obrtniške nabavne in prodajne zadruga

94. člen

Zasebni obrtniki se lahko združujejo v obrtniške nabavne in prodajne zadruga.

Člani teh zadrug so lahko tudi proizvajalne in storitvene obrtniške zadruga.

Obrtniške nabavne in prodajne zadruga lahko uporabljajo delovno silo nezadružnikov le za nabavno-prodajna opravila in za pisarniško delo.

95. člen

Delovno področje obrtniške nabavne in prodajne zadruga je zlasti: preskrbovanje zadružnikov s proizvajalnimi sredstvi in z drugim materialom;

prodaja obrtnih izdelkov svojim članov;

ustanavljanje prodajaln in drugih obratov za skupne potrebe zadružnikov zaradi krepitve obrti;

strokovno usposabljanje in izpopolnjevanje zadružnikov in vajencev.

96. člen

Za obrtniške nabavne in prodajne zadruge veljajo smiselno določbe tega zakona o obrtniških zadrugah.

V. Obrtne delavnice družbenih in združnih organizacij

97. člen

Družbene in združne organizacije lahko zaradi uspešnejšega izpolnjevanja svojih nalog ustanavljajo:

a) obrtne delavnice, ki delajo samo za ustanovitelja in ne tudi za druge (zaprte delavnice); za take delavnice se štejejo delavnice, ki delajo samo to, s čimer neposredno podpirajo ali pospešujejo delo ustanovitelja;

b) obrtne delavnice, ki delajo za ustanovitelja in tudi za druge (odprte delavnice);

Družbena oziroma združna organizacija, ki prosi za dovoljenje za delo odprte delavnice, mora navesti firmo in sedež delavnice, podatke o njenih osnovnih in obratnih sredstvih in podatke o poslovodju.

98. člen

Družbene in združne organizacije so operativni upravni voditelji delavnic, ki jih ustanovijo.

99. člen

Za obrtne delavnice družbenih in združnih organizacij veljajo smiselno tiste določbe tega zakona, ki se nanašajo na obrtne delavnice državnih uradov, zavodov in podjetij.

VI. Zasebni obrtni obrati

100. člen

Zasebni obrtni obrat vodi osebno in opravlja v njem obrt obrtni mojster, ki je obrat ustanovil.

V zasebnem obrtnem obratu so praviloma lahko zaposleni obrtni pomočniki in mojstri. Koliko pomočnikov in mojstrov sme biti največ zaposlenih v obratu zasebnega obrtnika, lahko predpiše komite za lokalno industrijo.

Vlada LRS lahko po predlogu predsednika komiteja za lokalno industrijo predpiše, da se v zasebnih obrtnih obratih določenih strok ne sme uporabljati tuja delovna sila.

Skupen obrtni obrat imata lahko največ po dva obrtna mojstra, ki imata vsak svoje obrtno dovoljenje.

101. člen

Zasebna obrt se sme opravljati samo na podlagi obrtnega dovoljenja.

Obrtno dovoljenje izda izvršilni odbor okrajnega ljudskega odbora, na katerega območju se obrtni obrat ustanovi.

Vlada LRS lahko odredi, da izdaja obrtna dovoljenja za določene obrtne stroke predsednik komiteja za lokalno industrijo.

102. člen

Obrtni mojster, ki želi ustanoviti zasebni obrtni obrat, vloži prošnjo pri poverjeništvu za lokalno industrijo in obrt pristojnega okrajnega ljudskega odbora. V prošnji mora navesti svoje ime in priimek ter rojstne podatke, vrsto obrata, firmo in sedež obrata ter mora priložiti dokazila o tem, da izpolnjuje vse pogoje za obrtnega mojstra po 31. členu tega zakona.

Dovoljenje za opravljanje zasebne obrti se izda, če ima prosilec vse pogoje, predpisane s tem zakonom, in če je obrtni obrat, ki ga prosilec želi ustanoviti, potreben.

Zoper odločbo, s katero se prošnja za obrtno dovoljenje zavrne, je v 15 dneh po prejemu odločbe dovoljena pritožba na komite za lokalno industrijo, če je izdal odločbo predsednik komiteja za lokalno industrijo, pa na vlado LRS. Pritožba se vloži pri organu, ki je izdal odločbo.

103. člen

Obrtno dovoljenje se izda samo za eno obrtno stroko. Za opravljanje več sorodnih obrtnih strok v enem obratu se sme izdati dovoljenje samo, če se te stroke po svoji naravi ali krajevnih potrebah oziroma običajih opravljajo skupno.

Obrtno dovoljenje za zasebni obrtni obrat obsega tudi firmo obrata in določitev poslovnega prostora.

104. člen

Obrtno dovoljenje se ne more prenesti na drugega.

Zasebni obrtni obrat vodi lahko samo tisti, na čigar ime se glasi obrtno dovoljenje.

Poverjenik za lokalno industrijo in obrt okrajnega ljudskega odbora lahko dovoli za določen čas, da vodi zasebni obrtni obrat poslovodja, če ga lastnik zaradi bolezni, vojaške službe, prestajanja kazni ali iz drugih opravičenih razlogov ne more voditi osebno. Poslovodja je lahko samo obrtni mojster, ki izpolnjuje vse pogoje, predpisane po 31. členu tega zakona.

105. člen

Zasebni obrtnik sme z dovoljenjem izvršilnega odbora okrajnega ljudskega odbora, v katerega območju je obrtni obrat, za določen čas, toda za največ eno leto, začasno ustaviti svoj obrat. To dovoljenje se lahko podaljša.

Začasna ustavitev zasebnega obrtnega obrata se dovoli, če iz opravičenih razlogov lastnik ne more voditi svojega obrata osebno, pa ni mogoče, da bi v njegovi odsotnosti vodil obrat poslovodja.

Nadaljevanje obrata se mora vnaprej prijaviti državnemu organu, ki je dovolil začasno ustavitev.

Ustavitev in nadaljevanje se vpišeta po uradni dolžnosti v register zasebnih obrtnih obratov.

106. člen

Pravica, opravljati zasebno obrt, preneha:

1. po zakonu,
2. če se odvzame obrtno dovoljenje,

3. če lastnik odglasi obrt in državni organ, ki je izdal dovoljenje, odglasitev potrdi, in

4. če lastnik obrata umrje.

107. člen

Pravica, opravljati zasebno obrt, preneha po zakonu v tehle primerih:

1. če lastnik obrata izgubi državljanstvo FLRJ;

2. če je obsojen na izgubo državljanskih pravic, razen roditeljskih pravic;

3. če izgubi opravilno sposobnost;

4. če se mu s kazensko sodbo prepove opravljati določeno obrt;

5. če je obsojen na kazen odvzema prostosti ali odvzema prostosti s prisilnim delom, daljšo od dveh let.

108. člen

Obrtno dovoljenje lahko odvzame državni organ, ki ga je izdal (101. člen tega zakona), v tehle primerih:

1. če lastnik obrata, ki nima dovoljenja za ustavitev obrata, iz neopravičenih razlogov več kot tri mesece ne opravlja obrti;

2. če je bil lastnik obrata v zvezi z opravljanjem svoje obrti zaradi špekulacije ali podobnih dejanj obsojen na kaznivo dejanje ali če je bil ponovno kaznovan za prekršek po tem zakonu;

3. če lastnik obrtnega obrata dopusti, da nekdo, ki nima obrtnega dovoljenja, zlorabi njegovo obrtno dovoljenje za opravljanje obrti.

Zoper odločbo o odvzemu dovoljenja se lastnik obrata lahko pritoži v 15 dneh po prejemu odločbe na komite za lokalno industrijo oziroma na vlado LRS. Pritožba ima odločilno moč.

109. člen

Lastnik zasebnega obrtnega obrata sme odglasiti svojo obrt pri državnem organu, ki je izdal obrtno dovoljenje.

Odglasitev velja, ko jo v prednjem odstavku navedeni državni organ potrdi.

Odglasitev obrata se ne potrdi, če je škodljiva za splošne gospodarske koristi.

Zoper odločbo, s katero se ne potrdi odglasitev, se lastnik obrata lahko pritoži na višji državni organ v 15 dneh po prejemu odločbe.

110. člen

Vsako prenehanje zasebnega obrtnega obrata ugotovi pristojni državni organ z odločbo, s katero se določi tudi dan prenehanja obrata.

Zasebni obrtnik, ki preneha opravljati obrt, mora vrniti obrtno dovoljenje državnemu organu, ki mu ga je izdal.

111. člen

Vdova oziroma mladoletni otroci umrlega lastnika zasebnega obrtnega obrata lahko nadaljujejo obrt še eno leto po njegovi smrti. Po preteku tega časa preneha veljati izdano dovoljenje.

Tak obrtni obrat se lahko vodi samo po poslovodju, ki mora biti obrtni mojster in mora imeti vse pogoje, določene v 31. členu tega zakona. Nadaljevanje obrti po vdovi oziroma mladoletnih otrocih, se mora priglasiti v enem mesecu po lastnikovi smrti državnemu organu, ki je izdal dovoljenje, in se po uradni dolžnosti vpiše v register.

V opravičenih primerih lahko državni organ, ki je izdal obrtno dovoljenje, njegovo veljavnost podaljša še za šest mesecev. Če je vdova nesposobna za delo in skrbi za mladoletne otroke, ji lahko državni organ, ki je izdal obrtno dovoljenje, podaljša pravico, opravljati obrt, dokler traja ta pogoj.

112. člen

Tuj državljan sme opravljati zasebno obrt na podlagi dovoljenja, ki ga izda predsednik komiteja za lokalno industrijo v sporazumu z ministrom za notranje zadeve.

Sicer pa veljajo za obrtne obrate tujih državljanov določbe tega zakona.

Posebne določbe za opravljanje obrtnega dela brez stalnega poslovnega sedeža

113. člen

Brez stalnega poslovnega sedeža se lahko opravlja obrtno delo (potujoči obrtniki) samo v takih obrtnih strokah, ki se opravljajo na tak način po svoji naravi ali po dosedanjih običajih. Katere so te stroke, določi komite za lokalno industrijo.

Kdor opravlja obrtno delo brez stalnega sedeža, ne sme uporabljati tuje delovne sile in tudi ne sme zaposlovati vajencev.

114. člen

Brez stalnega poslovnega sedeža se lahko opravlja obrtno delo le na podlagi posebnega dovoljenja, ki ga za eno leto izda poverjenik za industrijo in obrt pri okrajnem ljudskem odboru, na katerega območju prosilec prebiva. Poverjenik lahko to dovoljenje podaljša od leta do leta.

Dovoljenje za opravljanje obrtnega dela brez stalnega sedeža se lahko izda samo osebam, ki so takega dela zmožne, če je za tak način obrtnega dela podana krajevna gospodarska potreba.

Dovoljenje po prednjem odstavku velja za območje okrajnega ljudskega odbora, v katerem je bilo izdano. Izven tega območja se opravlja na podlagi takega dovoljenja obrtno delo lahko samo, če da dovoljenje za to še poverjenik za lokalno industrijo in obrt pri drugem okrajnem ljudskem odboru; to dovoljenje se vpiše v izdanem (prvotnem) dovoljenju.

Dovoljenje po prvem odstavku se lahko omeji na posamezne kraje ali okoliše okraja.

Dovoljenja po prvem odstavku tega člena se ne vpišejo v register zasebnih obrtnih obratov, temveč v seznam potujočih obrtnikov, ki ga vodi poverjeništvo za lokalno industrijo in obrt pri okrajnem ljudskem odboru.

Tujemu državljanu se dovoljenje po tem členu ne sme izdati.

115. člen

Dovoljenje za opravljanje obrtnega dela brez stalnega sedeža lahko vsak čas z odločbo odvzame poverjenik, ki ga je izdal, če je imetnik takega dovoljenja kaznovan zaradi prekrška po tem zakonu ali zaradi hujšega kaznivega dejanja.

116. člen

Komite za lokalno industrijo izda natančnejše predpise o načinu in obsegu opravljanja obrti brez stalnega sedeža.

Posebne določbe za opravljanje obrti kot postranskega poklica v kmetijstvu

117. člen

Določbe tega zakona ne veljajo za tiste, ki opravljajo obrtno delo kot postranski poklic poleg kmetijstva sami in s člani svoje družine brez tuje delovne sile na svojem domu.

Za opravljanje takega obrtnega dela ni potrebno obrtno dovoljenje. Kdor se peča s takim obrtnim delom, mora to naznaniti krajevnemu (mestnemu, rajonskemu) ljudskemu odboru, v katerega območju prebiva. Krajevni ljudski odbor sporoči to poverjeniku za lokalno industrijo in obrt pri okrajnem ljudskem odboru, ki vodi poseben razvid takih kmečkih obrtnikov.

Izvršilni odbor krajevnega ljudskega odbora lahko iz tehtnih razlogov z odločbo prepove opravljanje obrtnega dela po tem členu. Zoper tako odločbo je v 15 dneh po prejemu dovoljenja pritožba na izvršilni odbor okrajnega ljudskega odbora.

Za obrtne delavnice kmetijskih zadrug veljajo določbe 97. in 99. člena tega zakona.

III. DEL

STROKOVNE OBRTNE ORGANIZACIJE

1. Okrajne obrtne zbornice

118. člen

Vsi državni, združni in zasebni obrtni obrati, obrtne delavnice družbenih in združnih organizacij ter obrtniške nabavne in prodajne zadruge na območju enega okraja so včlanjeni praviloma v eno okrajno obrtno zbornico.

Kjer je mesto izločeno iz okraja, se ustanovi skupna okrajna obrtna zbornica za mesto, izločeno iz okraja in za okoliški okraj.

Predsednik komiteja za lokalno industrijo pa lahko določi, da se za dva ali več okrajev ustanovi skupna okrajna obrtna zbornica in kje bo njen sedež, kakor tudi, v katerih velikih mestih se ustanovi posebna mestna obrtna zbornica. Za mestne obrtne zbornice veljajo določbe tega zakona o okrajnih obrtnih zbornicah.

119. člen

Okrajne obrtne zbornice so pravne osebe.

Okrajno obrtno zbornico predstavlja in zastopa predsednik upravnega odbora.

Okrajna obrtna zbornica ima svoj statut, ki ga sprejme skupščina zbornice.

Statut okrajne obrtne zbornice potrdi izvršilni odbor okrajnega ljudskega odbora. Statut skupne obrtne zbornice za več okrajev ali za okraj in mesto potrdi predsednik komiteja za lokalno industrijo.

120. člen

Okrajna obrtna zbornica predstavlja obrtništvo okraja in ima zlasti te naloge: skrbi za napredek obrtništva, zaboljšanje izdelkov, zaboljšanje metode dela in za preskrbo svojih članov s proizvodnimi sredstvi in z materialom; podpira strokovno, kulturno in idejnopolično vzgojo oziroma izpopolnjevanje obrtniških kadrov; daje predloge oziroma mnenja o cenah obrtniških izdelkov in storitev, o kreditni sposobnosti svojih članov, o krajevni potrebi za izdajo obrtnih dovoljenj, o odvzemu obrtnega dovoljenja in o važnejših gospodarskih in strokovnih problemih obrtništva za svoj okoliš; sodeluje z okrajnim ljudskim odborom pri sestavi plana obrtnega dela v okraju; predlaga strokovnjake za oddajo izvedeniških mnenj in za člane pomočniških izpitnih komisij; opravlja pisarniško delo za pomočniško izpitno komisijo; zbira, obdeluje in analizira statistične podatke o stanju obrtništva in priobčuje svoje izsledke državnim organom in obrtni zbornici LRS; vodi razvid obrtniških obratov (delavnic) in kadrov; skrbi za socialno pomoč svojim članom in njihovim svojcem.

121. člen

Organi okrajne obrtne zbornice so skupščina, upravni in nadzorni odbor.

122. člen

Skupščina je najvišji organ okrajne obrtne zbornice. Skliče jo upravni odbor. Skupščina je redna ali izredna.

Redna skupščina mora biti vsaj enkrat na leto.

Če zahteva nadzorni odbor, izvršilni odbor okrajnega ljudskega odbora ali najmanj tretjina članov skupščine sklicanje izredne skupščine z navedbo dnevnega reda, jo mora sklicati upravni odbor najpozneje v 15 dneh.

Če upravni odbor ne skliče skupščine v predpisanem roku, jo skliče nadzorni odbor. Če je tudi ta ne skliče, jo lahko skliče izvršilni odbor okrajnega ljudskega odbora.

Prvo skupščino okrajne obrtne zbornice skliče izvršilni odbor okrajnega ljudskega odbora.

123. člen

Skupščino okrajne obrtne zbornice sestavljajo:

a) Zastopniki državnih obrtnih obratov in delavnic, ki jih izmed njihovih poslovodij imenuje izvršilni odbor okrajnega oziroma mestnega ljudskega odbora, upošteva je pri tem število in stroke krajevnih obrtnih obratov;

b) zastopniki obrtniških zadrug, ki jih določijo predsedniki zadrug na skupnem sestanku;

c) zastopniki obrtnih delavnic družbenih in zadružnih organizacij, ki jih določijo te organizacije;

č) zastopniki zasebnih obrtnikov, ki jih izberejo zasebni obrtniki na volilnem sestanku.

Predsednik komiteja za lokalno industrijo določi skupno število članov skupščine vsake okrajne obrtne zbornice in število zastopnikov posameznih vrst obrtnih obratov.

Vsak član skupščine ima en glas.

124. člen

Skupščina zbornice je pristojna za tele zadeve:

1. Izdaja in spreminja statut in poslovnik zbornice;
2. voli izmed svojih članov upravni in nadzorni odbor ter zastopnike za Obrtno zbornico Ljudske republike Slovenije in jih razrešuje;
3. sklepa o poročilih upravnega in nadzornega odbora;
4. daje upravnemu odboru smernice za njegovo delo;
5. sprejema proračun in potrjuje letni zaključni račun zbornice;
6. določa prispevke članov zbornice;
7. določa najvišji znesek, do katerega sme zbornica najeti posojilo;
8. dovoljuje odsvojitve, zamenjavo, nakup in obremenitev zborničnih nepremičnin;
9. odloča o vprašanjih, ki jih predložita skupščini v odločitev upravni in nadzorni odbor;
10. odloča o drugih stvareh, ki so dane v pristojnost skupščini s statutom.

125. člen

Natančnejše določbe o sestavi in delu skupščine ter upravnega in nadzornega odbora ter o sredstvih in finančnem poslovanju okrajne obrtne zbornice se predpišejo s statutom in poslovníkom zbornice.

126. člen

Delo okrajne obrtne zbornice nadzoruje izvršilni odbor okrajnega ljudskega odbora. Zastopnik izvršilnega odbora okrajnega ljudskega odbora ima pravico, udeleževati se skupščin in sej upravnega in nadzornega odbora zbornice s posvetovalnim glasom.

Če je delo upravnega ali nadzornega odbora v nasprotju z zakonom, statutom, poslovníkom ali s sklepi skupščine, lahko izvršilni odbor okrajnega ljudskega odbora zadrži izvršitev sklepov upravnega oziroma nadzornega odbora, lahko pa tudi celotnemu odboru začasno prepove opravljati njegovo dolžnost. Če prepove odboru opravljati dolžnost, mora izvršilni odbor z isto odločbo sklicati izredno skupščino zbornice in določiti dan skupščine najpozneje za trideseti dan po izdaji odločbe. Do izvolitve novega odbora opravlja naloge odbora delegat, ki ga določi izvršilni odbor.

2. Obrtna zbornica Ljudske republike Slovenije

127. člen

Ustanovi se Obrtna zbornica Ljudske republike Slovenije s sedežem v Ljubljani.

Obrtna zbornica LRS je pravna oseba. Predstavlja in zastopa jo predsednik upravnega odbora.

V Obrtni zbornici LRS so včlanjene vse okrajne obrtne zbornice na območju Ljudske republike Slovenije.

Obrtna zbornica LRS ima statut o svoji organizaciji in delu. Statut izda skupščina zbornice, potrdi ga pa predsednik komiteja za lokalno industrijo.

128. člen

Obrtna zbornica Ljudske republike Slovenije predstavlja obrtništvo Ljudske republike Slovenije in ima zlasti te naloge: Sodeluje z državnimi organi pri pospeševanju obrti, pri pravilnem izvajanju državne obrtne politike ter pri strokovnem, kulturnem in idejnopolitičnem dviganju obrtniških kadrov; organizacijsko utrjuje okrajne in mestne obrtne zbornice in jim pomaga pri prekrbovanju obrtnih obratov s proizvodjalnimi sredstvi in z materialom; sodeluje pri sestavljanju plana obrtnega dela v republiki; predlaga člane za mojstrske izpitne komisije; vodi razvid o obrtništvu v Ljudski republiki Sloveniji; zbira, obdeluje in analizira statistične podatke o stanju obrtništva in svoje izsledke priobčuje komiteju za lokalno industrijo.

129. člen

Organi Obrtne zbornice LRS so skupščina, upravni in nadzorni odbor.

Skupščino Obrtne zbornice LRS sestavljajo izvoljeni zastopniki okrajnih in mestnih obrtnih zbornic. Skupno število zastopnikov in razmerje, po katerem volijo svoje zastopnike posamezne okrajne in mestne obrtne zbornice, določi predsednik komiteja za lokalno industrijo.

V ostalem veljajo za Obrtno zbornico LRS smiselno določbe o okrajnih obrtnih zbornicah.

130. člen

Obrtna zbornica LRS je pod neposrednim nadzorstvom predsednika komiteja za lokalno industrijo, ki ima ob smiselni uporabi drugega odstavka 126. člena tega zakona pravico, zadržati nepravilne in nezakonite sklepe organov Obrtne zbornice LRS in začasno prepovedati opravljanje dolžnosti upravnemu ali nadzornemu odboru.

3. Uslužbenci obrtnih zbornic

131. člen

Pisarniško in strokovno delo pri obrtnih zbornicah opravljajo uslužbenci zbornic, ki imajo položaj uslužbencev družbenih organizacij.

IV. DEL

Kazenske določbe

132. člen

Z denarno kaznijo do 20.000 dinarjev ali s poboljševalnim delom do dveh mesecev se kaznuje za prekršek:

1. Kdor brez pravice vodi obrtni obrat oziroma brez pravice opravlja obrt;

2. kdor opravlja delo, ki ne spada v obrtno stroko, za katero je ustanovljen obrtni obrat ali delavnica;

3. kdor brez opravičenega razloga ustavi delo oziroma ne postavi poslovodje;

4. kdor brez opravičenega razloga noče zaposliti obrtnega vajenca;

5. kdor izdeluje slabe izdelke ali slabo opravlja storitve;

6. kdor trati material, ki mu je dodeljen;

7. kdor ne daje pravih podatkov o stanju in delu obrata oziroma delavnice, ki jo vodi.

Kdor je ponovno kaznovan zaradi prekrška iz 1. točke tega člena, se lahko poleg določene kazni kaznuje tudi z odvzemom orodja, priprav in surovin, s katerimi je brez pravice opravljal obrt.

133. člen

Z denarno kaznijo do 2000 dinarjev se kaznuje za prekršek, kolikor ni s posebnimi predpisi določena strožja kazen:

1. Kdor zaposli pomožno osebje brez predpisanih listin;

2. kdor se ne ravna po določbah 34. člena tega zakona o napisu obrtnih obratov in delavnic;

3. kdor ne prikladi spremembe sedeža obrata ali druge nastale spremembe, ki bi jo moral po določbah tega zakona prikladiti;

4. kdor ne vodi predpisanih poslovnih knjig ali jih vodi neredno ali nepravilno.

V. DEL

Prehodne in končne določbe

134. člen

Pravice, pridobljene po prej veljavnih predpisih, ostanejo v veljavi, kolikor niso v nasprotju s predpisi tega zakona.

135. člen

Kdor je do uveljavitve tega zakona napravil izpit za obrtnega mojstra ali je pridobil strokovno usposobljenost, ki je bila po prejšnjih predpisih enaka temu izpitu, ali kdor je pred uveljavitvijo tega zakona najmanj tri leta opravljal obrt na podlagi dovoljenja, izdanega po prej veljavnih predpisih, ima pogoje za obrtnega mojstra in za opravljanje obrti tudi po določbah tega zakona.

136. člen

Kdor je na dan 9. julija 1949 opravljajal zasebno obrt, a nima pogojev, ki so po tem zakonu potrebni za opravljanje take obrti, mora v roku, ki ga določi predsednik komiteja za lokalno industrijo ali likvidirati svoj obrat, ali v tem roku pridobiti pogoje, ki so predpisani s tem zakonom.

Predsednik komiteja za lokalno industrijo lahko posameznim obrtnikom tudi spregleda nekatere pogoje.

137. člen

Vdove oziroma mladoletni otroci umrlega lastnika zasebnega obrtnega obrata smejo na podlagi dovoljenja, izdanega po prejšnjih predpisih, opravljati obrt še eno leto po uveljavitvi tega zakona. Obrat vodi poslovodja, ki mora biti obrtni mojster in ima vse pogoje, določene v 31. členu tega zakona. Po preteku tega roka preneha veljati izdano dovoljenje. V opravičenih primerih lahko državni organ, ki je pristojen za izdajo obrtnega dovoljenja, dovoli opravljati tako obrt še za šest mesecev. Če je vdova nesposobna za delo, pa skrbi za mladoletne otroke, se ji lahko pravica, opravljati obrt, podaljša, dokler ti pogoji trajajo.

138. člen

Obstoječi obrtni obrati in delavnice se morajo priglasiti pristojnim organom za registracijo v treh mesecih po uveljavitvi tega zakona. Svoje delo morajo v šestih mesecih po uveljavitvi tega zakona prilagoditi določbam tega zakona.

Obstoječi obrtni obrati in delavnice, ki se ne priglasijo za registracijo v roku, določenem v prednjem odstavku, morajo prenehati z delom.

139. člen

Iniciativni odbor za združništvo Slovenije v Ljubljani, Obrtniška zveza za Slovenijo v Ljubljani in okrajna (mestna) združenja obrtnikov nadaljujejo svoje delo do ustanovitve obrtnih zbornic, ki so določene s tem zakonom, nato pa preidejo v likvidacijo.

V tridesetih dneh potem, ko začne ta zakon veljati, imenujejo izvršilni odbori okrajnih (mestnih) ljudskih odborov likvidatorje okrajnih oziroma mestnih združenj obrtnikov svojih območij, predsednik komiteja za lokalno industrijo pa likvidatorje za Iniciativni odbor za združništvo Slovenije in za Obrtniško zvezo v Ljubljani.

Likvidatorji prično z likvidacijo takoj, ko se konstituirajo okrajne obrtne zbornice oziroma Obrtna zbornica Ljudske republike Slovenije.

Likvidacija se opravi ob smiselni uporabi določb 83. do 87. člena tega zakona.

Preostalo premoženje likvidiranih okrajnih oziroma mestnih združenj obrtnikov se izroči okrajnim obrtnim zbornicam njihovih okolišev, preostalo premoženje likvidiranega Iniciativnega odbora za združništvo Slovenije in likvidirane Obrtniške zveze za Slovenijo v Ljubljani pa Obrtni zbornici Ljudske republike Slovenije, da ga uporabijo za podpiranje in pospeševanje obrtnega združništva.

140. člen

Predsednik komiteja za lokalno industrijo je pooblaščen, da razen predpisov, za katere je pooblaščen po posebnih določbah tega zakona, izdaja po potrebi tudi druge predpise za izvajanje tega zakona, kolikor ni za to s tem zakonom pooblaščen vlada LRS.

141. člen

Ta zakon začne veljati osmi dan po objavi v „Uradnem listu LRS“.

OBRAZLOŽITEV

predloga zakona o obrtništvu

Splošni zakon o obrtništvu (SZO), ki ga je sprejela Ljudska skupščina FLRJ pred enim letom, je pomenil v družbeno-gospodarskem pogledu prelomnico glede odnosov med socialistično graditvijo v naši državi in med razvojem obrtništvu, ki je potrebno tudi v socialistični državi kot dopolnilna proizvodnja poleg industrijske serijske proizvodnje. Naloga obrtništvu v socialistični državi je namreč, da kot visoko kvalificirana individualna proizvodnja v nasprotju s serijsko proizvodnjo in njeno enoličnostjo zadovoljuje individualne potrebe in okus delovnih ljudi.

Splošni zakon o obrtništvu je postavil glavna načela za ureditev in razvoj proizvajalnih odnosov na področju obrtništvu in za sodelovanje med socialističnim sektorjem in med delovnim obrtnikom. Ta načela se v praksi že izvajajo, ker se uporabljajo določbe SZO že od uveljavitve tega zakona dalje v vsej državi neposredno, dokler ne izdajo ljudske republike svojih zakonov o obrtništvu. Ljudske republike pa morajo v okviru načel, ki jih postavlja SZO, izdati svoje, republiške zakone o obrtništvu, v katerih mora biti podrobneje obdelana problematika obrtništvu posameznih ljudskih republik in morajo biti načela SZO prilagojena specifičnim potrebam posameznih ljudskih republik. Zato je potrebno, da tudi Ljudska republika Slovenija izda svoj, republiški zakon o obrtništvu.

V tej zvezi je umestno opozoriti še na to, da sta pomen in potreba obrtništvu poudarjena že v petletnem planu za razvoj narodnega gospodarstva Ljudske republike Slovenije, ki postavlja za razvoj in vključitev obrtništvu v petletni plan vrsto konkretnih nalog, med drugim, da se mora povečati inboljšati obrtna proizvodnja vseh vrst za izvedbo investicijskega plana in kot dopolnitev industrijske proizvodnje za boljše in cenejše zadovoljevanje potreb prebivalstva, da je treba povečati združno in zasebno obrtno delavnost po vrednosti obrtne proizvodnje nasproti letu 1939 za 40% in da je treba dvigniti in razviti domačo in umetno obrt v nekaterih obrtnih strokah.

Predlog zakona o obrtništvu, ki je predložen Ljudski skupščini LRS, izpolnjuje nalogo, ki je postavljena s SZO naši republiki. Izdelan je bil ob sodelovanju vseh zainteresiranih organov in predstavnikov obrtništvu in je v skladu s temeljnimi načeli, ki jih postavlja SZO. Od formulacije določb SZO odstopa naš predlog samo tam, kjer je bilo iz utemeljenih razlogov to potrebno, ne da bi se s tem odstopalo od temeljnih načel SZO.

Posamezne probleme s področja obrtništva, ki so v SZO samo nakazani, pa obdeluje predlog podrobneje.

Glavna načela in glavni problemi, ki so v skladu z izvajanjem v prednjem odstavku obdelani v predlogu zakona o obrtništvu, so tile:

1. Obrtništvo organizira in podpira država, ker je ta gospodarska delavnost potrebna v socialistični graditvi naše države za vsestransko zadovoljitev ljudskih potreb in za dvig življenjskega standarda.

2. Na področju obrtništva sta omogočena obstoj in razvoj obrtnih obratov vseh treh sektorjev: državnega, združnega in zasebnega. Razen teh pa ustanavljajo lahko obrtne delavnice tudi družbene organizacije.

3. Obrtno delo opravlja lahko samo, kdor ima po zakonu predpisano strokovno usposobljenost.

4. Zakon sam ne določa, katere vrste gospodarske delavnosti se štejejo za obrt, to bo določila zvezna vlada. Pravna razmerja gospodarskih delavnosti, ki ne bodo razglašene za obrt, pa so obrtnim podobne, ter pravna razmerja domačih obrti bodo urejena z uredbo vlade LRS. Pravna razmerja tako zvanih potujočih obrtnikov ter kmetov, ki opravljajo obrtno delo poleg kmetijstva kot postranski poklic, so obdelana v zakonu (113. do 117. člen).

5. Predlog zakona je v razmerju do SZO dopolnjen z določbami o firmi, o registraciji in o poslovnem prostoru obrtnih obratov ter o poslovnih knjigah, ki jih morajo voditi obrtni obrati (32. do 41. člen).

6. Za državne obrtne obrate in delavnice (42. do 61. člen) veljajo določbe zakona o obrtništvu samo, kolikor je to v zakonu izrečno določeno, drugače pa veljajo zanje določbe splošnega zakona o državnih gospodarskih podjetjih. Za državni sektor obrtništva so predvidene v zakonu različne organizacijske oblike, in sicer državni obrtni obrati kot samostojna državna gospodarska podjetja lokalnega pomena, državni obrtni obrati pod vodstvom državnih obrtnih mojstrov kot samostojna podjetja lokalnega pomena ter obrtne delavnice, ki jih ustanovijo lahko državna gospodarska podjetja, zavodi in uradi splošnega državnega, republiškega in lokalnega pomena, in sicer samo za svoje uradne potrebe (zaprte delavnice) ali pa tudi za druge (odprte delavnice, mišljene so tu predvsem delavnice, ki delajo za potrebe ustanoviteljevih delavcev in uslužbencev ter njihovih družinskih članov).

Podrobneje kot v splošnem zakonu o obrtništvu so obdelane določbe o državnih obrtnih mojstrih (45. do 57. člen). Institucija državnega obrtnega mojstra je eno izmed sredstev za vključitev visoko kvalificiranih zasebnih obrtnih mojstrov z njihovim podjetjem vred v državni sektor, pri čemer je pa treba poudariti, da ta institucija ni omejena samo na zasebne obrtnike, ki imajo svoje obrtno podjetje, temveč da si naslov državni obrtni mojster lahko pridobijo tudi obrtni mojstri, ki so že v državni službi kakor tudi obrtni mojstri, ki so v zasebni službi.

7. Poglavje o obrtniških zadrugah (62. do 99. člen) je v razmerju do SZO dopolnjeno z določbami o ustanovitvi in o članstvu (62. do 67. člen), o temi, kdaj obrtniške zadruge lahko uporabljajo tujo delovno silo (68. člen), o organih zadruge (78. do 82. člen), o prenehanju in likvidaciji zadruge (83. do 88. člen) ter o združevanju in cepitvi zadrug (89. do 91. člen). Vkljub naštetim dopolnitvam pa še vedno niso obdelana vsa pravna razmerja v obrtniških zadrugah, temveč predlog prepušča, da bodo pravna razmerja čisto internega pomena urejena z združnimi pra-

vili, in sicer določbe o pridobitvi in prenehanju članstva, o pravicah in dolžnostih združnikov, o sredstvih, skladih in finančnem poslovanju zadruga ter o sestavi in delu združnih organov.

8. V poglavju o zasebnih obrtnih obratih (100. do 117. člen) so v razmerju do SZO v skladu z razmerami v naši republici dopolnjene določbe o tako zvanih potujočih obrtnikih (113. do 116. člen) ter določbe o kmečkih obrtnikih, ki opravljajo obrtno delo kot postranski poklic poleg kmetijstva (117. člen). Delovnim zasebnim obrtnikom je zagotovljeno nemoteno vodenje njihovih obrtnih obratov, ker se jim sme odvzeti obrtno dovoljenje samo iz razlogov, ki so v zakonu taksativno naštet, na drugi strani pa opravljanje obrti ni več čisto zasebna zadeva samostojnega zasebnega obrtnika, kar je poudarjeno s tem, da velja odglasitev obrti šele, če jo pristojni organ potrdi, nadalje pa tudi s tem, da zasebni obrtnik ne sme samovoljno ustaviti oziroma prekiniti obrtnega dela, in da tudi ne more poljubno postaviti poslovodje za vodstvo svojega obrtnega obrata.

9. Poglavje o obrtnih zbornicah (118. do 131. člen) je v razmerju do SZO dopolnjeno z določbami o pristojnosti skupščine ter z določbami o državnem nadzorstvu. Obrtne zbornice so strokovne obrtniške organizacije, v katerih morajo biti vključeni vsi obrtni obrati in delavnice državnega, združnega, družbenega in zasebnega sektorja. Obrtne zbornice predstavljajo celotno obrtništvo svojega okoliša in imajo vrsto pomembnih nalog zaradi varstva in napredka obrtništva. Opozoriti je treba na določbe 126. in 130. člena, po katerih ima nadzorstveni državni organ pravico suspendirati upravni oziroma nadzorni odbor in postaviti začasnega delegata za opravljanje nalog suspendiranega odbora ob istočasni dolžnosti, da skliče istočasno izredno skupščino zaradi izvolitve novega odbora. Obrtne zbornice so pravne osebe. Uslužbenci obrtnih zbornic imajo enak položaj kot uslužbenci družbenih organizacij. Statuti obrtnih zbornic pa bodo predpisali podrobno njihovo ureditev in delo.

10. V prehodnih določbah je postavljeno temeljno načelo, da ostanejo pridobljene pravice v veljavi, kolikor niso v nasprotju z določbami novega zakona. V okviru tega načela so pa obdelane prehodne določbe o kvalifikaciji obrtnega mojstra, o nadaljnjem vodstvu obstoječih obrtnih obratov, o začasni pravici vdov in mladoletnih otrok do nadaljevanja obrti in o prenehanju obstoječih obrtniških strokovnih organizacij.

11. Končno je treba še poudariti, da pooblašča zakon republiške organe, da izdajo podrobnejše predpise o raznih vprašanjih, ki jih iz enega ali drugega razloga ne kaže podrobno obdelati v samem zakonu.

Iz kratkega prikaza izhaja, da ureja zakonski predlog številna pomembna vprašanja s področja obrtništva in ustvarja s tem pogoje, da bo obrtništvo lahko izpolnjevalo naloge, ki jih ima v naši novi stvarnosti.

LJUDSKI SKUPŠČINI LRS

v
Ljubljani.

POROČILO

zakonodajnega odbora k predlogu zakona o obrtništvu

O tem zakonskem predlogu in o amandmanih vlade LRS, ki jih je zakonodajnemu odboru na seji predložil zastopnik vlade minister dr. Jože Pokorn in jih to poročilo v celoti navaja, je razpravljal odbor na seji dne 10. junija 1950.

Upoštevač predpis 85. člena splošnega zakona o obrtih (Uradni list FLRJ št. 49—412/49), da izdajo ljudske republike na podlagi in po načelih tega splošnega zakona svoje zakone o obrtništvu, in ker je smatral, da je podana potreba po natančni pravni ureditvi obrtnišтва na način, ki odgovarja razmeram v naši republiki, je bil odbor soglasno mnenja, da je treba republiški zakon o obrtništvu izdati. Nato je odbor razpravljal o posameznih členih zakonskega predloga in je razprava potekala takole:

1. člen: Vlada je predložila amandman, po katerem se ima 1. člen spremeniti takole: „Da bi se zaradi vsestranskega zadovoljevanja ljudskih potreb in dviga življenjskega standarda prebivalstva v socialistični graditvi države obrt pravilno razvijala in pospeševala, organizira in podpira država obrtništvu ter skrbi za usposabljanje obrtniškega narščaja in za to, da se ohranita in razvijata strokovno obrtniško znanje in spretnost, ki sta odvisna od osebnih izkušenj in strokovnih sposobnosti obrtnikov.“

Odbor je nadpis k prvemu členu in 1. člen v predlagani spremenjeni obliki soglasno sprejel.

2.—8. člen: Vsi ti členi so bili brez spremembe soglasno sprejeti.

9. člen: Ta člen je bil soglasno sprejet s spremembo, ki jo je vlada z amandmanom predlagala, da se v tretji vrsti 1. odstavka besede „kot učencec v gospodarstvu“ zamenjajo z besedami „kot vajenec“.

10.—18. člen: Ti členi so bili soglasno sprejeti brez vsake spremembe.

19. člen: Ta člen je bil soglasno sprejet z amandmanom vlade, da se v predzadnji vrstici 6. odstavka besede „odločbo izvršilnega odbora“ zamenjajo z besedami „odločbo poverjenika“.

20.—31. člen: Ti členi so bili soglasno sprejeti brez vsake spremembe.

32. člen: Ta člen je bil soglasno sprejet z amandmanom vlade, da se v prvi vrstici 4. odstavka zamenja beseda „ustanov“ z besedo „zavodov“.

33.—49. člen: Ti členi so bili soglasno sprejeti brez vsake spremembe.

50. člen: Ta člen je bil soglasno sprejet s spremembo, ki jo je predlagala vlada, da se v tretji vrstici 1. odstavka za besedo „obrokili“ postavi pika, besede „po največ 5000 din.“ pa črtajo.

51. člen: Odbor je bil soglasno mnenja, naj bi se prvi stavek 1. odstavka glasil: „Državni obrtni mojster sklene pogodbo z izvršilnim odborom tistega ljudskega odbora, katerega obrtni obrat bo vodil.“ To stališče utemeljuje odbor takole: Tudi krajevni ljudski odbori in ljudski odbori mest, ki spadajo k okraju, lahko dajo svoje obrtne obrate državnim obrtnim mojstrom v uporabo, kakor je v drugem odstavku 46. člena zakonskega predloga izrecno navedeno. Sicer je prav, da mora obrtni mojster, kot pravi prvi odstavek 46. člena zakonskega predloga, vložiti prošnjo za priznanje naslova državnega obrtnega mojstra pri izvršilnem odboru okrajnega ljudskega odbora; ko mu je pa naslov priznan, naj sklene pogodbo, če prevzame obrat od krajevnega (mestnega) ljudskega odbora, z izvršilnim odborom krajevnega (mestnega) ljudskega odbora; obrat je podjetje krajevnega (mestnega) ljudskega odbora in spada po splošnem zakonu o ljudskih odborih v njegovo lokalno pristojnost, zaradi česar bi se kršile pravice krajevnih (mestnih) ljudskih odborov kot najvišjih organov ljudske oblasti na svojem območju, če bi pogodbe o takem obrtnem obratu sklepali izvršilni odbori okrajnih ljudskih odborov, ki niso gospodarji tistih obrtnih obratov, kar je bilo v zakonskem predlogu prezrto. Pri formulaciji stavka, kakor je predlagan od zakonodajnega odbora, pa je stvar tudi v takih primerih v polnem pravnem redu. Z navedeno spremembo prvega stavka 1. odstavka je odbor 51. člen zakonskega predloga soglasno sprejel.

52.—63. člen: Ti členi so bili soglasno sprejeti brez vsake spremembe.

64. člen: Zakonski predlog pravilno na številnih mestih pove, na koga je dopustna pritožba proti odločbi prve stopnje. Ni pa to povedano v drugem odstavku 64. člena zakonskega predloga in bi mogli zaradi tega nastati dvomi, ali je dopustna pritožba na oblastni ljudski odbor, ali na komite za lokalno industrijo ali pa na ministra za finance. Registrska oblast je — in kolikor to še ni, bo to v kratkem — poverjeništvo za finance okrajnih (mestnih) ljudskih odborov. Da se jasno določi pristojnost druge stopnje v primerih iz drugega odstavka 64. člena, je zakonodajni odbor, ker ta pristojnost pač pripada ministru za finance, mnenja, da se ima 64. člen, ki ga v ostalem zakonodajni odbor sprejema, dopolniti tako, da se vstavi na koncu tega člena med besedo „odločbe“ in piko besede „na ministra za finance“.

65.—85. člen: Ti členi so bili soglasno sprejeti brez vsake spremembe.

86. člen: Ta člen je bil soglasno sprejet s spremembo, ki jo je predlagala vlada LRS, po kateri se na koncu drugega odstavka doda nov stavek: „Likvidatorje zadruga, ki je prenehala po drugem odstavku 83. člena tega zakona, razreši predsednik komiteja za lokalno industrijo po predložitvi zapisnika zbora združnikov.“

87.—101. člen: Ti členi so bili soglasno sprejeti brez spremembe.

102. člen: Ta člen je bil soglasno sprejet s popravkom, da se zamenjajo konec prvega odstavka besede „dokazila o tem, da izpolnjuje vse pogoje za obrtnega mojstra po 31. členu tega zakona“ z besedami „dokazila o svoji strokovni usposobljenosti za obrtnega mojstra in o tem, da izpolnjuje vse pogoje po 31. členu tega zakona“. Ta sprememba se je zdelala zakonodajnemu odboru potrebna zaradi tega, ker v 31. členu niso navedeni „pogoji za obrtnega mojstra“, temveč pogoji, s katerimi

lahko dobi obrtni mojster pravico izvrševanja samostojne obrti, in nadalje, ker je zaradi popolnosti navedb v prošnji potreben dokaz, da ima prosilec temeljni pogoj za pridobitev te pravice, to je dokaz o svoji strokovni usposobljenosti za obrtnega mojstra.

103.—107. člen: Ti členi so bili sprejeti soglasno brez spremembe.

108. člen: Ta člen je bil soglasno sprejet s popravkom, predlaganim od vlade LRS, da se tretja točka 1. odstavka glasi takole: „3. če je lastnik obrtnega obrata drugič kaznovan, ker je dopustil, da je nekdo, ki ni imel obrtnega dovoljenja, zlorabil njegovo obrtno dovoljenje za opravljanje obrti (8. točka 132. člena tega zakona).“ Opozarja pa se pri tem, da se mora citacija 8. točke v oklepaju spremeniti v citacijo tretje točke, če se pridruži ljudska skupščina predlogu zakonodajnega odbora na spremembo 132. člena, ki bo pri tem členu obravnavana.

109.—110. člen: Ta dva člena sta bila soglasno sprejeta brez vsake spremembe.

111. člen: Ker smejo po prvem odstavku obrt nadaljevati vdova, pa tudi nedoletni otroci umrlega lastnika zasebnega obrtnega obrata, bi bilo pač socialno krivično, da bi veljal zadnji stavek člena le v prid vdovi, ki skrbi za nedoletne otroke, ne pa tudi za nedoletne otroke, ki so popolne sirote, nimajo torej matere, in se ne morejo preživljati. Iz tega razloga je odbor soglasno sprejel 111. člen s popravkom, da se naj zadnji stavek člena spremeni tako, da se glasi: „Če je vdova nesposobna za delo in skrbi za mladoletne otroke ali če ti nimajo več matere in nimajo drugih sredstev za preživljanje, jim lahko državni organ, ki je izdal obrtno dovoljenje, podaljša pravico, opravljati obrt, dokler traja ta pogoj.“

112.—116. člen: Ti členi so bili sprejeti soglasno brez vsake spremembe.

117. člen: Vlada LRS je predlagala, da se prvi odstavek tega člena spremeni takole: „Določbe tega zakona ne veljajo za tiste, ki opravljajo po krajevnih običajih poleg kmetijstva kakšno obrtno delo kot postranski poklic sami in s člani svoje družine na svojem domu.“ in da se za sedanjim drugim odstavkom doda nov odstavek, ki se glasi: „Taki kmečki obrtniki ne smejo zaposlovati tuje delovne sile in vajencev.“ Sedanji tretji in četrti odstavek pa naj postaneta četrti oziroma peti odstavek. Razen tega je v dosedanjem tretjem odstavku popraviti očitno tiskovno pomoto s tem, da se vstavi pred besedo „pritížba“ beseda „dopustna“.

Odbor je ta člen v spremenjeni obliki soglasno sprejel, vendar s to spremembo, da se naj zaradi večje preciznosti v tretji vrstici 1. odstavka besedica „in“ zamenja z besedico „ali“.

118.—131. člen: Ti členi so bili soglasno sprejeti brez vsakih sprememb.

132. člen: Vlada LRS je predlagala, da se na koncu 7. točke namesto pike postavi podpičje in da se doda nova 8. točka, ki naj se glasi: „8. lastnik obrtnega obrata, ki dopusti, da nekdo, ki nima obrtnega dovoljenja, zlorabi njegovo obrtno dovoljenje za opravljanje obrti.“ Odbor je soglasno sprejel ta člen s predlaganim dodatkom, vendar s to spremembo, da naj bi od vlade na novo predlagana 8. točka postala tretja točka tega člena, medtem ko naj bi dosedanje 3.—7. točka prvotnega vladnega predloga dobile za eno številko višje oštevilčenje. Raz-

log za to spremembo je, da govori prva in druga točka o šušmarstvu, zaradi česar naj o pomoči k šušmarstvu govori tretja točka, nadaljnje točke pa o drugih prekrških, ki niso v zvezi s šušmarstvom. Pač pa je treba, če se od vlade predlagana 8. točka napravi za tretjo točko tega člena, spremeniti citacijo v tretji točki 1. odstavka 108. člena tako, da se glasi: „(3. točka 132. člena tega zakona).“.

133.—136. člen: Ti členi so bili soglasno sprejeti brez vsake spremembe.

137. člen: Ta člen je bil soglasno sprejet s sledečima spremembama:

a) V tretji vrstici se zamenjajo zaradi večje jasnosti besede „po prejšnjih predpisih“ z besedami „po prej veljavnih predpisih“;

b) zadnji stavek se iz istih razlogov, ki so navedeni k 111. členu, spremeni tako, da se glasi: „Če je vdova nesposobna za delo, pa skrbi za mladoletne otroke ali če ti nimajo več matere in nimajo drugih sredstev za preživljanje, se jim lahko pravica, opravljati obrt, podališa, dokler ti pogoji trajajo.“

138. člen: Ta člen je bil soglasno sprejet brez spremembe.

139. člen: Ta člen je bil soglasno sprejet s popravkom očitne tiskovne napake. V četrtem odstavku se mora namreč glasiti namesto „določb 83. do 87. člena“ pravilno „določb 84. do 87. člena“.

140.—141. člen: Ta člena sta bila sprejeta soglasno brez vsake spremembe.

Nato je zakonodajni odbor soglasno sprejel zakonski predlog v celoti z vsemi navedenimi večinoma od vlade LRS predlaganimi spremembami in popravki.

To poročilo je bilo prečitano in odobreno, za odborovega poročevalca pa je bil določen Alojz Colarič.

Poročilo pošilja odbor Ljudski skupščini LRS s predlogom, da ga sprejme in zakonski predlog uzakoni s predlaganimi dopolnitvami in spremembami.

Ljubljana, dne 10. junija 1950.

Tajnik:

dr. Stanko Štor l. r.

Predsednik:

Jože Petčijan l. r.

Člani:

dr. Anton Melik l. r.

Alojz Vrhovec l. r.

Davorin Ferligoj l. r.

Franc Popit l. r.

Boris Kalin l. r.

Alojz Colarič l. r.

Niko Jakofčič l. r.

Vinko Šumrada l. r.

PREDLOG ZAKONA O GOZDOVIH

Da se zagotovi trajna produkcija gozdnih proizvodov in da se zadosti nalogam, ki jih imajo gozdovi v zvezi z varovanjem gozdnega in kmetijskega gospodarstva, tehničnih in prometnih naprav, ljudskega zdravstva in prirode ter na področju narodne obrambe, izdaja Ljudska skupščina Ljudske republike Slovenije zakon o gozdovih.

I. Splošne določbe

1. člen

Vsi gozdovi v Ljudski republiki Sloveniji so ne glede na lastnika namenjeni splošnim koristim ljudske skupnosti in so pod posebno skrbjo in nadzorstvom države.

2. člen

Za gozdove veljajo po tem zakonu tudi:

1. Zemljišča, ki niso trajno prikladna za drugo vrsto kulture kot za gojitev gozda;

2. zemljišče, ki po svoji legi, oblikovitosti, fizikalnih in kemijskih lastnostih ter po klimatičnih razmerah najbolj ustrezajo narodnemu gospodarstvu in drugim splošnim koristim, če imajo gozdno kulturo.

O sporih, ali je šteti določeno zemljišče za gozdno zemljišče po tem zakonu, odloča minister za gozdarstvo v sporazumu z ministrom za kmetijstvo.

3. člen

Zboljšanje in razvoj gozdarstva ter gozdnega in lesnega gospodarstva ureja državni gospodarski plan Ljudske republike Slovenije v okviru splošnega državnega gospodarskega plana v skladu z nalogami in s proizvodno zmogljivostjo gozdov. V ta namen se izdelajo gozdni gospodarski načrti.

4. člen

Organi, pristojni za gozdarstvo, gozdna gospodarstva ter drugi organi in podjetja upravljajo gozdove po gozdnih gospodarskih načrtih, določenih v okviru splošnega državnega gospodarskega plana za zboljšanje in pospeševanje gozdarstva in lesnega gospodarstva.

5. člen

Zaradi smotrnega gospodarjenja z združnimi in zasebnimi gozdovi nadzoruje država gojitev in izkoriščanje teh gozdov.

6. člen

Gozdni predeli s posebnimi naravnimi lepotami in gozdovi zgodovinskega ali znanstvenega pomena se lahko z zakonom Ljudske republike Slovenije razglasijo za narodne parke.

Narodni parki se upravljajo po posebnih predpisih.

II. Varstvo in gojitev gozdov

7. člen

Gozd se sme krčiti in spremeniti v drugo vrsto kulture samo z dovoljenjem pristojnega državnega organa, in sicer zaradi potreb splošnega gospodarskega napredka, zaradi trajnega boljšega gospodarjenja ali zaradi utemeljenih gospodarskih potreb lastnika.

Krčitev ali spremembo gozda v drugo kulturo dovoli minister za gozdarstvo v sporazumu z ministrom za kmetijstvo in s komitejem za vodno gospodarstvo.

Za krčenje gozdov in opustitev gozdne kulture za potrebe državne varnosti in državne obrambe, zlasti v državnem obmejnem pasu, nadalje za krčenje gozdov in opustitev gozdne kulture ob vodah, ki se uporabljajo za plovbo, veljajo zvezni predpisi.

8. člen

Označba kulture pri zadružnih in zasebnih zemljiščih, ki so v zemljiških knjigah in katastrskih operatih označena kot gozdovi, se sme spremeniti samo na podlagi pravnomočne odločbe gozdarskega organa pri pristojnem okrajnem (mestnem) izvršilnem odboru.

Če zemljiškoknjižno sodišče ali katastrski organ ugotovi, da je bilo zadružno ali zasebno zemljišče, ki je po njegovih uradnih podatkih označeno kot gozd, spremenjeno v drugo vrsto kulture, mora to naznaniti organu, navedenemu v prvem odstavku tega člena.

9. člen

Pustošenje gozda je prepovedano. Za pustošenje gozda se šteje vsako dejanje, s katerim se slabi rodovitnost gozdnega zemljišča ali zmanjšuje gozdni prirastek ali ogroža trajnost gozdne proizvodnje, obstoj ali gojitev gozda.

10. člen

Če se na gozdnem drevju pojavi škodljivi mrčes ali nalezljiva bolezen, mora pristojni državni gozdarski organ pa tudi posestnik gozda takoj ukreniti vse potrebno, da se nalezljiva bolezen ali škodljivi mrčes zatre oziroma prepreči širjenje.

Posestniki gozdov morajo takoj priglasiti pristojnemu gozdarskemu organu okrajnega (mestnega) izvršilnega odbora, če opazijo škodljivi mrčes ali nalezljivo bolezen v svojem gozdu ali na svojem gozdnem drevju izven gozda.

Pristojni gozdarski organ organizira in nudi pomoč posestnikom gozdov, ki z lastnimi sredstvi ne morejo zatreti ali preprečiti nalezljivih boleznih ali škodljivega mrčesa.

Če se pojavi škodljivi mrčes ali nalezljiva bolezen v večjem obsegu, lahko vlada LRS odredi, da morajo vsi prebivalci v ogroženem okolišju, ki so za to sposobni, sodelovati pri akciji za zatiranje škodljivega mrčesa oziroma nalezljive bolezni.

11. člen

Na zemljišča, ki so določena za pogozdovanje ali pomlajanje, v gozdne nasade in v mlade gozdove se živina ne sme spuščati.

Paša in žirjenje se smeta dopustiti samo v tistih gozdovih ali njih delih, kjer ni nevarnosti, da bi se delala škoda pomladku in gojitvi gozda. Pašo in žirjenje v gozdovih, ki so pod upravo republiških organov, dovoli minister za gozdarstvo, v gozdovih, ki so pod upravo ljudskih odborov ter v zadružnih in zasebnih gozdovih pa poverjenik za gozdarstvo okrajnega (mestnega) ljudskega odbora.

Gozdna paša koz je prepovedana.

12. člen

Planine iznad gozdne vegetacije in planinski pašniki se ne smejo razširjati v škodo gozda. Izjeme sme dovoliti vlada LRS, če je to v korist narodnega gospodarstva.

13. člen

Pridobivanje stelje v gozdovih z grabljenjem, s košnjo ali s kleščenjem se sme izvajati le na način, ki ne ogroža proizvodne sposobnosti gozdov.

14. člen

Zaradi varstva gospodarskih, zdravstvenih in drugih splošnih koristi ali koristi posameznikov se smejo določeni gozdovi razglasiti za stalne aličasne varovalne gozdove.

15. člen

Za varovalne gozdove se smejo razglasiti gozdovi:

1. ki varujejo zemljišča usadov, izpiranja ali krušenja, gozdovi na strmih obronkih ali bregovih voda, gozdovi na zemljiščih, ki so izpostavljeni vetru, ter gozdovi na kraških tleh;
2. ki varujejo izvirke in zemljišča poplav in plazov, s tem da v hudourniških območjih zadržujejo naglo odtekanje vode;
3. ki so varovalni gozdni pasovi proti vetru, pesku in vodi;
4. ki so na zgornji meji gozdne vegetacije;
5. ki se uporabljajo v zdravstvene namene in
6. ki so pomembni za obrambo države.

16. člen

Gozdove, navedene v 1. do 5. točki 15. člena tega zakona, razglasi za stalne aličasne varovalne gozdove minister za gozdarstvo v sporazumu s predsednikom vlade LRS. Za razglašanje v 6. točki 15. člena navedenih gozdov za varovalne gozdove veljajo zvezni predpisi.

17. člen

Krčenje in sečnja na golo v varovalnih gozdovih sta prepovedana. Gozdovi, ki so bili do uveljavitve tega zakona razglašeni za varovalne, ostanejo še nadalje varovalni.

18. člen

Sečnja gozdov je dopustna samo na tak način, da ni v škodo umnemu pomlajanju in gojitvi gozda.

Načeloma sta dovoljeni prebiralna sečnja in oplodna sečnja. Sečnja na golo je dovoljena le na majhnih površinah, ki omogočajo naravno pomlajanje.

19. člen

Sečnja drevja in predelovanje lesa v gozdovih se mora opravljati na način in v času, ki je v skladu z načeli racionalnega izkoriščanja gozdov in s posebnim ozirom na pomlajanje in varstvo gozdov. Natančnejše predpise o načinu in času izkoriščanja gozdov izda minister za gozdarstvo.

V državnih in združenih gozdovih, v gozdovih na krasu in v varovalnih gozdovih, v zasebnih gozdovih pa, kolikor ne gre za lastne potrebe zasebnega kmečkega gospodarstva, se drevje ne sme podirati, dokler se ne odkažejo drevesa z žigom sečnje, če naj se poseka gozd do golega, pa ne, dokler se za sečnjo določeni deli ne zaznamujejo.

20. člen

Minister za gozdarstvo lahko določi, da se smejo določene redke ali zredčene vrste dreves sekati samo z njegovim dovoljenjem.

21. člen

V prvih dveh mesecih od začetka vegetacije se gozdovi ne smejo redčiti in čistiti.

22. člen

Gozdni proizvodi se smejo spravljati iz gozda in splavljati samo tako, da se ne dela gozdu škoda.

Lastnik zemljišča mora dovoliti spravljanje gozdnih proizvodov čez svoje zemljišče, če to ni mogoče opraviti na drug način ali v drugi smeri ali če bi drug način ali druga smer bila nesorazmerno dražja. Če se stranki ne sporazumeta, odloči o dovolitvi zasilne poti gozdarski organ okrajnega (mestnega) izvršilnega odbora. Lastnik zemljišča ima pravico do povračila škode, ki pri tem nastane. O sporih za odškodnino odloča sodišče.

23. člen

Zaradi čim umnejšega izkoriščanja proizvodne sile zemljišča se morajo predvsem pogozditi goljave, kraške in druge goličave ter zemljišča, ki po svoji legi, oblikovitosti, fizikalnih in kemijskih lastnosti ter po klimatičnih razmerah najbolj ustrezajo narodnemu gospodarstvu in drugim splošnim koristim, če imajo gozdno kulturo.

24. člen

Posestnik gozdnega zemljišča je dolžan pogozditi goljave, na katerih je bil nekdanj gozd, in vsa v 2. členu tega zakona navedena zemljišča, in sicer v roku, ki ga v okviru splošnega državnega gospodarskega plana določi gozdarski organ okrajnega (mestnega) izvršilnega odbora.

Poseke, ki so nastale po 1. januarju 1947, je treba pogozditi, kolikor niso naravno pomlajene, in sicer najdalje v treh letih po opravljeni sečnji, če je ta rok že potekel, pa najdalje do konca leta 1952.

Če posestnik v določenem roku zemljišč po določbah tega člena ne pogozdi, napravi to gozdarski organ okrajnega (mestnega) izvršilnega odbora na njegove stroške.

25. člen

Država podpira pogozdovanje združnih in zasebnih zemljišč, navedenih v 23. in 24. členu tega zakona, ter izboljševanje združnih in zasebnih gozdov na način in ob pogojih, ki jih predpiše vlada LRS z uredbo.

26. člen

Gozdovi, ki so zaradi čezmerne sečnje, klešččenja, objedanja brstja ali paše spremenjeni v grmišča, in gozdovi, ki so zanemarjeni in v rasti zaostali, se morajo obnoviti oziroma izboljšati.

III. Uprava gozdov in nadzorstvo nad njimi

27. člen

Minister za gozdarstvo vodi in nadzoruje vse gozdarske organe na območju Ljudske republike Slovenije, vodi gozdna gospodarstva republiškega pomena ter daje ljudskim odborom navodila za upravljanje gozdov in gozdnih gospodarstev, ki so pod njihovo upravo.

28. člen

Ljudski odbori upravljajo gozdove, ki so pod njihovo upravo in lesne industrijske naprave lokalnega pomena, praviloma po gozdnih gospodarstvih, skrbijo za pogozdovanje, za gojitev in varstvo gozdov in za melioracijo gozdnih zemljišč; skrbijo za preskrbo ljudstva z gozdnimi proizvodi; urejajo pašo in žirjenje; skrbijo, da se v gozdovih ne dela škoda in da se nepravilno in protipravno ne izkoriščajo; neposredno nadzorujejo združne in tiste zasebne gozdove, ki niso pod posebnim državnim nadzorstvom.

29. člen

Gozdove v lokalni upravi, ki izjemoma niso v sestavu gozdnega gospodarstva, upravljajo kot posebne gospodarske enote ljudski odbori po svojem organu za gozdarstvo neposredno.

30. člen

Temeljni organ za upravo državnih gozdov je gozdno gospodarstvo. Gozdno gospodarstvo je državno gospodarsko podjetje, ki se ustanovi po predpisih splošnega zakona o državnih gospodarskih podjetjih. Gozdna gospodarstva so republiškega ali lokalnega pomena.

31. člen

Naloge gozdnega gospodarstva so predvsem obnova, gojitev in varstvo gozdov, urejanje in izkoriščanje gozdov in nadzor nad izkoriščanjem gozdov, če jih ne izkorišča samo, melioracija gozdnih zemljišč, graditev in sodelovanje pri obnovi in graditvi gozdnih prometnih sredstev.

32. člen

Izkoriščanje zadružnih in zasebnih gozdov je pod nadzorstvom okrajnega (mestnega) izvršilnega odbora.

33. člen

Zadružni gozdovi in varovalni gozdovi zasebnikov so pod posebnim državnim nadzorstvom.

Kot posebno državno nadzorstvo je mišljeno nadzorovanje del, ki so v zvezi z obnovo, gojitvijo, ohranitvijo, varstvom in izkoriščanjem gozdov ter s pogozdovanjem in melioracijo gozdnih zemljišč.

Posebno državno nadzorstvo izvaja pristojni okrajni (mestni) izvršilni odbor.

Stroške državnega strokovnega nadzorstva nosi država, kolikor se ne dajo poravnati iz rednih dohodkov gozda.

34. člen

Zaradi udeležbe ljudskih množic pri upravi, povzdigi, gojitvi, varstvu in izkoriščanju gozdov se ustanovijo pri krajevnih in okrajnih (mestnih) ljudskih odborih gozdarski sveti.

V gozdarski svet pridejo predstavniki gozdnih gospodarstev, lesno-industrijskih podjetij, zadrug, sindikatov in drugih množičnih organizacij in tudi posamezni državljani.

Gozdarski sveti delajo pod vodstvom izvršilnega odbora.

35. člen

Za potrebe znanosti in pouka sme minister za gozdarstvo določene državne gozdove ter objekte in naprave na njih izročiti gozdarskemu oddelku agronomske in gozdarske fakultete in drugim gozdarskim šolam in zavodom v uporabo ali v sporazumu s predsednikom vlade dati v upravo.

36. člen

Za čuvanje gozdov skrbi gozdna ljudska milica.

Za opravljanje nalog pomožne tehnične gozdne službe skrbijo logarji po posebnih predpisih.

37. člen

Zaradi pravilnega in racionalnega gospodarjenja z gozdovi se lahko izvrši arondacija in komasacija gozdov in gozdnih zemljišč, in sicer praviloma v obliki zamenjave.

Natančnejše določbe o arondaciji in komasaciji gozdnih zemljišč predpiše vlada LRS z uredbo.

IV. Kazenske določbe

38. člen

Kaznivo dejanje stori in se kaznuje z odvzemom prostosti do treh let:

1. Kdor pustoši gozd ali seka do golega v varovalnih gozdovih;

2. kdor brez dovoljenja krči gozd ali beli drevje, zato da bi spremenil gozdno zemljišče v drugo vrsto kulture;

3. kdor protipravno poseka v gozdu eno ali več dreves v vrednosti nad 1000 dinarjev ali si protipravno prilasti podrta drevesa, obdelan ali izdelan les v vrednosti nad 1000 dinarjev ne glede na to, ali je na kraju obdelave ali na skladišču v gozdu;

4. kdor poškoduje ali uničuje gozdno drevesnico.

Če so posledice kaznivega dejanja posebno hude, se kaznuje storilec z odvzemom prostosti do petih let.

39. člen

Prekršek stori in se kaznuje s poboljševalnim delom do dveh mesecev in z denarno kaznijo do 3000 dinarjev ali z eno od teh dveh kazni:

1. Kdor ne pogozdi v določenem roku;

2. kdor ne ukrene, kar je predpisano za zatiranje in preprečitev nevarnosti po škodljivem mrčesu ali nalezljivih boleznih na gozdnem drevju;

3. kdor protipravno poseka v gozdu eno ali več dreves v vrednosti ne nad 1000 dinarjev ali si protipravno prilasti podrta drevesa, obdelan ali izdelan les v vrednosti ne nad 1000 dinarjev ne glede na to, ali je na kraju obdelave ali na skladišču v gozdu;

4. kdor poškoduje gozdne poti, objekte in naprave ter druge priprave, ki so v zvezi z njimi;

5. kdor se ne ravna po predpisih gozdnega gospodarskega načrta.

40. člen

Prekršek stori in se kaznuje s poboljševalnim delom do tridesetih dni ali z denarno kaznijo do 1500 dinarjev:

1. Kdor goni na pašo ali na žirjenje v nasprotju z določbami tega zakona ali z drugimi predpisi pristojnih državnih organov;

2. kdor poškoduje stoječe drevo z zasekovanjem, presekovanjem, žaganjem, narezovanjem, trganjem, sekanjem iveri, vrtanjem, kleščanjem, sekanjem vrhov ali na drug način;

3. kdor neupravičeno lupi lubje s podrtih dreves, si prilasti že olupljeno lubje, nabira veje, grabi listje in mahovino, izkopava panje ali nabira smolo;

4. kdor izven časa, določenega za sečnjo, seka, predeluje les v gozdu ali ga spravlja iz gozda.

41. člen

O kaznivih dejanjih iz 38. člena tega zakona sodi okrajno sodišče.

Za postopek in odločanje o prekrških iz 39. in 40. člena tega zakona na prvi stopnji je pristojen izvršilni odbor okrajnega oziroma mestnega ljudskega odbora.

V. Prehodne in končne določbe

42. člen

Dokler ne bodo izdelani gozdni gospodarski načrti, se izkoriščajo državni gozdovi in gozdovi pod posebnim državnim nadzorstvom na podlagi letnih planov za sečnjo in pogozdovanje.

43. člen

Minister za gozdarstvo je pooblaščen, da izda:

1. Predpise o napravi in potrjevanju gozdnih gospodarskih načrtov (4. člen);
2. predpise o postopku za izdajanje dovoljenj za krčitev gozdov ali za spremembo gozdne kulture v drugo kulturo (7. člen);
3. predpise o ukrepih za zatiranje in preprečevanje škodljivega mrčesa in nalezljivih bolezní na gozdnem drevju (10. člen);
4. predpise o paši in žirjenju v gozdovih (11. člen);
5. predpise o pridobivanju stelje v gozdovih (13. člen);
6. predpise o sečnji v gozdovih (18. in 19. člen);
7. predpise o spravljanju lesa iz gozda, o splavljanju lesa in o zasilnih gozdnih potih (22. člen);
8. predpise o obnovi in zboljšanju zanemarijenih in v rasti zaostalih gozdov (26. člen);
9. po potrebi druge natančnejše predpise za izvajanje tega zakona, kolikor za to ni pooblaščená vlada LRS.

44. člen

Ta zakon začne veljati osmi dan po objavi v „Uradnem listu LRS“.

OBRAZLOŽITEV

predloga zakona o gozdovih

Konec leta 1947 je bil izdan splošni zakon o gozdovih, na podlagi katerega morajo ljudske republike izdati svoje zakone o gozdovih. Druge ljudske republike so medtem že izdale republiške zakone o gozdovih. Z zakonom, ki se predlaga, bo zadoščeno tudi v naši republici nalogi, ki ji jo daje splošni zakon o gozdovih. V Ljudski republici Sloveniji veljajo trenutno določbe splošnega zakona o gozdovih, ki pa v podrobnostih ne ustrezajo našim potrebam in je zato izdaja republiškega zakona o gozdovih potrebna.

Predloženi zakon o gozdovih obsega načela, ki so obsežena v splošnem zakonu, in spravlja ta načela v sklad s potrebami in posebnimi razmerami gozdarstva v naši republici.

Gozdovi so izrednega pomena za gospodarstvo naše republike. Splošni gospodarski položaj in napredek Slovenije sta v veliki meri odvisna od tega, kako se izkorišča njeno gozdno bogastvo. Gozdna kultura v Sloveniji po površini daleč prekaša vsako drugo vrsto zemljiščne kulture.

Glede na stanje našega gozdarstva pa ne zadoščajo samo strokovni gospodarski ukrepi, ki se izvajajo po gozdnih gospodarskih načelih, temveč so potrebni tudi zakonski predpisi.

Naloga zakona o gozdovih je, da zagotovi tak način gospodarjenja v naših gozdovih, da se prepreči neracionalno izkoriščanje in uničevanje gozdnega bogastva in da se ustvarijo pogoji za povzdigo in izboljšanje gozdnega gospodarstva.

Zakonski predlog določa, da so gozdovi ne glede na to, čigava last so, pod posebno skrbjo in nadzorstvom države, da se s tem zagotovi

pravilno gospodarjenje z gozdovi, ker je to v splošnem interesu naše republike.

Nadalje določa zakon, da mora ostati gozd povsod tam, kjer je, in da se morajo tiste površine, ki bi, če bi bile pod gozdno kulturo, dale največje možne dohodke, pogozdijo. Krčitve gozdov so po zakonu dopustne le, kolikor jih dovoli pristojni državni organ. Posekane gozdne površine se pa morajo v določenem roku bodisi naravno ali umetno pogozditi.

Z gozdom je treba gospodariti tako, da se gozd ne izkorišča pretirano in da se ne uničujejo njegove proizvodne sposobnosti. Pustošenje gozda je pa po zakonu sodno kaznivo.

Vsi posestniki gozdov morajo skrbeti za to, da se preprečijo nalezljive bolezni in škodljivci na gozdnem drevju in da se ohrani produktivna sposobnost gozdov ter s tem pogoji za preskrbo industrije in prebivalstva z lesnimi proizvodi.

Zakon predpisuje napravo gozdnih gospodarskih načrtov za gozdove vseh vrst, da se s tem ustvari podlaga za razumno gojitev in nego gozdov ter za načrtno izkoriščanje gozdov v okviru državnega gospodarskega plana. V zvezi s tem predpisuje tudi načela za organizacijo gozdnega gospodarstva.

Poudariti je treba še, da se predlog zakona pri nadzorstvu nad zasebnimi in združnimi gozdovi ne omejuje samo na gozdne upravne ukrepe, temveč tudi določa, kako je treba z nedržavnimi gozdovi gospodariti in zagotavlja lastnikom zasebnih in združnih gozdov tudi državno pomoč, kolikor sami niso v stanju pogozditi svojih gozdnih zemljišč oziroma zboljšati svojih gozdov.

LJUDSKA SKUPŠČINA

LJUDSKE REPUBLIKE SLOVENIJE

Zak. o. 5/50.

LJUDSKI SKUPŠČINI LRS

v

Ljubljani.

POROČILO

zakonodajnega odbora k predlogu zakona o gozdovih

Zakonodajni odbor je o predlogu zakona o gozdovih in k temu zakonskemu predlogu predloženih popravkih in dopolnitvah vlade LRS, ki se v tem poročilu doslovno navajajo, razpravljal na svoji seji dne 10. junija 1950.

Dejstvo, da predpis splošnega zakona o gozdovih, ki ga je izdala Ljudska skupščina FLRJ konec leta 1947, da morajo ljudske republike izdati svoje zakone o gozdovih, narekuje Ljudski skupščini LRS dolžnost, da tak zakon izda in v njem upošteva posebnosti naše republike. Zakonodajni odbor je bil zato soglasno mnenja, da je treba zakon v načelu sprejeti.

Vlada LRS je predlagala na seji odbora k zakonskemu predlogu sledeče spremembe in dopolnitve:

1. 4. člen: V tretji vrsti za besedo „načrti“ se črtata vejica in beseda „določenih“ tako, da se 4. člen glasi: „Organi, pristojni za

gozdarstvo, gozdna gospodarstva ter drugi organi in podjetja upravljajo gozdove po gozdnih gospodarskih načrtih v okviru splošnega državnega gospodarskega plana za izboljšanje in pospeševanje gozdarstva in lesnega gospodarstva.“

2. 7. člen: Za besedami „boljšega gospodarjenja“ v 4. vrsti se postavi vejica in se dodajo besede „zaradi potreb državne varnosti in državne obrambe“, tako, da se prvi odstavek 7. člena glasi: „Gozd se sme krčiti in spremeniti v drugo vrsto kulture samo z dovoljenjem pristojnega državnega organa, in sicer zaradi potreb splošnega gospodarskega napredka, zaradi trajnega boljšega gospodarjenja, zaradi potreb državne varnosti in državne obrambe ali zaradi utemeljenih gospodarskih potreb lastnika“.

3. 11. člen se spremeni tako, da se glasi:

„Paša in žirjenje v lastnih in služnostnih gozdovih sta praviloma dovoljena.“

V gozdovih, ki so pod upravo republiških organov, dovoli, kolikor ne gre za že pridobljene pravice, pašo in žirjenje minister za gozdarstvo, v gozdovih, ki so pod upravo ljudskih odborov, pa poverjenik za gozdarstvo okrajnega (mestnega) ljudskega odbora.

Na zemljišča, ki so določena za pogozdovanje in pomlajevanje, v gozdne nasade in v mlade gozdove se živina ne sme spuščati.

Kjer je nevarnost, da bi se s pašo ali žirjenjem delala pomladku ali gojitvi gozda škoda, pristojni gozdarski organ pašo oziroma žirjenje lahko prepove.

Paša koz v gozdu je prepovedana.“

4. 15. člen: 1. in 2. točka se dopolnita in se zato 15. člen spremeni tako, da se glasi:

„Za varovalne gozdove se smejo razglasiti:

1. Gozdovi, ki varujejo zemljišča usadov, izpiranja ali krušenja, gozdovi na strmih obronkih ali bregovih voda, gozdovi, ki varujejo vodnogospodarske in energetsotelnične naprave pred zaprodjenjem, gozdovi na zemljiščih, ki so izpostavljeni vetru, ter gozdovi na kraških tleh;

2. gozdovi, ki v hudourniških in padavinskih območjih energetske važnih vodotokov zadržujejo naglo odtekanje vode in s tem varujejo izvirke in zemljišča poplav in plazov ter enakomernost vodnega pretoka;

3. varovalni gozdni pasovi proti vetru, pesku in vodi;

4. gozdovi na zgornji meji gozdne vegetacije;

5. gozdovi, ki se uporabljajo v zdravstvene namene, in

6. gozdovi, ki so pomembni za obrambo države.“

5. 19. člen: Drugi stavek prvega odstavka se dopolni tako, da se glasi:

„Natančnejše predpise o dovolitvi sečnje ter o načinu in času izkoriščanja gozdov izda minister za gozdarstvo.“

6. 19. člen: Drugi odstavek se spremeni tako, da se glasi:

„V državnih gozdovih, v gozdovih na krasu in v varovalnih gozdovih, v združnih in zasebnih gozdovih pa, kolikor ne gre za lastne potrebe združnega oziroma zasebnega kmečkega gospodarstva, se drevje ne sme podirati, dokler se ne odkažejo drevesa z žigom sečnje, če naj se poseka gozd do golega, pa ne, dokler se za sečnjo določeni deli ne zaznamujejo.“

7. 38. člen: 1. točka se dopolni tako, da se glasi: „1. Kdor pustoši gozd ali gozdni nasad ali seka do golega v varovalnih gozdovih;“.

Za 4. točko 38. člena se doda nova točka, ki se glasi:

„5. kdor brez posebnega dovoljenja seka gozdna drevesa, katerih sečnja je po posebnih predpisih prepovedana.“

8. 39. člen: Med 4. in 5. točko se vrine nova točka, sedanja 5. točka postane 6. točka, doda se nova 7. točka, tako, da se 39. člen od 4. točke dalje glasi:

„5. kdor poškoduje ali uniči mejna ali gozdnogospodarska znamenja;

6. kdor se ne ravna po predpisih gozdnega gospodarskega načrta;

7. kdor seka na golo brez poprejšnjega dovoljenja, če je tako dovoljenje predpisano.“

9. 40. člen: 3. točka se črta, 4. točka postane 3. točka in se spremeni tako, da se glasi: „3. kdor v nedovoljenem času seka, predehuje les v gozdu ali ga spravlja iz gozda.“

Upoštevaajoč prvotni zakonski predlog in navedene dopolnitve tega predloga, upoštevaajoč torej predlog vlade kakor se sedaj glasi, je zakonodajni odbor, glasujoč od člena do člena, soglasno sprejel vse od vlade predlagane člene in je le v sledečih členih soglasno sklenil te popravke:

1. Drugi odstavek 17. člena postane drugi odstavek 15. člena in se zato v 17. členu izpusti. Ta popravek smatra zakonodajni odbor za umesten zato, ker naj 15. člen govori, kateri gozdovi so varovalni, kar bo z ozirom na popravek glede novih varovalnih gozdov povedal prvi odstavek, glede že do sedaj varovalnih gozdov pa drugi odstavek, medtem ko 16. člen pove, kdo razglša gozdove za varovalne, 17. člen pa že ima posledice razglasitve gozdov za varovalne in drugi odstavek 17. člena, kakor je naveden v vladnem predlogu, v ta člen ne spada.

2. Amandman vlade k drugemu stavku 1. odstavka 19. člena se sicer sprejme, vendar smatra odbor, da ta določba z ozirom na to, ker vsebuje 43. člen zakonskega predloga pooblastila ministru za gozdarstvo, sistematično ne spada v 19. člen. Zato je zakonodajni odbor mnenja, da se naj drugi stavek 1. odstavka 19. člena prvotnega predloga črta, vsebina amandmana pa prenese v 43. člen, in sicer kot njegova 6. točka, tako da se ta glasi: „6. predpise o načinu sečnje ter o načinu in času izkoriščanja gozdov (18. in 19. člen);“.

Končno je odbor soglasno sprejel zakonski predlog v od vlade popravljeni obliki z zgoraj navedenima spremembama:

To poročilo je bilo prečitano in odobreno, za odborovega poročevalca pa je bil določen Niko Jakofčič.

Poročilo pošilja odbor Ljudski skupščini LRS s predlogom, da ga sprejme in zakonski predlog z navedenimi spremembami uzakoni.

Ljubljana, dne 10. junija 1950.

Tajnik:

dr. Stanko Štor l. r.

Predsednik:

Jože Petejan l. r.

Člani:

dr. Anton Melik l. r.
Alojz Vrhovec l. r.
Davorin Ferligoj l. r.
Franc Popit l. r.

Boris Kalin l. r.
Alojz Colarič l. r.
Niko Jakofčič l. r.
Vinko Šumrada l. r.

PREDLOG ZAKONA O DRŽAVLJANSTVU LJUDSKE REPUBLIKE SLOVENIJE

SPLOŠNE DOLOČBE

1. člen

Državljan Ljudske republike Slovenije je lahko samo tisti, ki je hkrati državljani Federativne ljudske republike Jugoslavije.

2. člen

Državljanji drugih ljudskih republik Federativne ljudske republike Jugoslavije so lahko častni državljani Ljudske republike Slovenije.

3. člen

Državljanji drugih ljudskih republik Federativne ljudske republike Jugoslavije uživajo na ozemlju Ljudske republike Slovenije enake državljanske pravice kakor državljani Ljudske republike Slovenije.

PRIDOBITEV DRŽAVLJANSTVA

1. Pridobitev državljanstva po rodu

4. člen

Otrok, katerega oba roditelja sta državljani Ljudske republike Slovenije, pridobi z rojstvom državljanstvo Ljudske republike Slovenije.

5. člen

Ako je eden staršev državljani Ljudske republike Slovenije, drugi pa tuj državljani, je otrok državljani Ljudske republike Slovenije, če po določbah zakona o državljanstvu Federativne ljudske republike Jugoslavije pridobi državljanstvo Federativne ljudske republike Jugoslavije.

6. člen

Otrok staršev, katerih eden je državljani Ljudske republike Slovenije, drugi pa državljani kake druge ljudske republike Federativne ljudske republike Jugoslavije, je državljani Ljudske republike Slovenije, če se starši o tem sporazumejo.

Če se taki starši glede otrokovega republiškega državljanstva ne sporazumejo, postane otrok državljani Ljudske republike Slovenije, če imajo starši v času njegovega rojstva skupno stalno prebivališče v Ljudski republiki Sloveniji.

Če se taki starši glede otrokovega republiškega državljanstva ne sporazumejo in v času njegovega rojstva nimajo skupnega stalnega prebivališča niti v Ljudski republiki Sloveniji niti v tisti republiki Federativne ljudske republike Jugoslavije, katere državljani je drugi roditelj, postane otrok državljani Ljudske republike Slovenije, če je rojen v Ljudski republiki Sloveniji.

Če taki starši živijo skupaj in otrok ne pridobi republiškega državljanstva po nobenem izmed njih na podlagi prednjih treh odstavkov, postane državljani Ljudske republike Slovenije, če je njegov oče državljani Ljudske republike Slovenije.

Če taki starši živijo ločeno in se glede otrokovega republiškega državljanstva ne sporazumejo, postane otrok državljani Ljudske republike Slovenije, če je državljani Ljudske republike Slovenije tisti roditelj, kateremu je otrok z odločbo skrbstvenega organa za stalno izročen v varstvo in vzgojo.

2. Državljanstvo po rojstvu na ozemlju Ljudske republike Slovenije

7. člen

Za državljani Ljudske republike Slovenije velja po rojstvu na ozemlju Ljudske republike Slovenije otrok, ki je rojen ali najden na ozemlju republike, pa sta oba njegova roditelja nepoznana, če se mu starši ne ugotove do dovršenega 14. leta njegove starosti.

To velja tudi za otroka, ki je rojen na ozemlju Ljudske republike Slovenije, pa sta mu oba roditelja brez državljanstva ali neznanega državljanstva.

3. Sprejem v državljanstvo Ljudske republike Slovenije

a) Sprejem tujih državljanov

8. člen

Tuj državljani, ki izpolnjuje pogoje za sprejem v državljanstvo Federativne ljudske republike Jugoslavije po zakonu o državljanstvu Federativne ljudske republike Jugoslavije, se na prošnjo lahko sprejme v državljanstvo Ljudske republike Slovenije, če se hkrati sprejme tudi v državljanstvo Federativne ljudske republike Jugoslavije.

9. člen

Prošnje tujih državljanov za sprejem v državljanstvo Ljudske republike Slovenije rešuje minister za notranje zadeve.

Proti odločbi ministra za notranje zadeve se v 15 dneh po prejemu odločbe lahko vložijo pritožba na vlado LRS.

10. člen

Tuj državljani, ki pridobijo državljanstvo Federativne ljudske republike Jugoslavije s prirojenjem po izredni poti (11. člen zakona o državljanstvu Federativne ljudske republike Jugoslavije), pridobijo hkrati državljanstvo Ljudske republike Slovenije, če ima v njej stalno prebivališče; če nima stalnega prebivališča v Federativni ljudski republiki Jugoslaviji, pa tedaj, če je rojen v Ljudski republiki Sloveniji.

11. člen

Otroci izpod 18 let pridobijo državljanstvo svojih staršev, če oba roditelja pridobijo državljanstvo Ljudske republike Slovenije.

Če samo eden od staršev pridobi državljanstvo Ljudske republike Slovenije, pridobijo to državljanstvo tudi njegovi otroci, mlajši od 18 let, če to izrečno zaprosi in če žive otroci skupno z njim v Federativni ljudski republiki Jugoslaviji. Če so otroci dopolnili 14 let, je potrebna tudi njihova privolitev.

12. člen

Tuj državljan, sprejet v državljanstvo Ljudske republike Slovenije, pridobi to državljanstvo z istim dnem kakor državljanstvo Federativne ljudske republike Jugoslavije.

b) Sprejem državljanov drugih ljudskih republik Federativne ljudske republike Jugoslavije

13. člen

Državljan druge ljudske republike Federativne ljudske republike Jugoslavije se mora na prošnjo sprejeti v državljanstvo Ljudske republike Slovenije, če izpolnjuje te pogoje:

1. Da je dopolnil 18 let,

2. da ni izgubil državljanskih pravic in da se ne vodi proti njemu postopek zaradi kaznivega dejanja, ki ima za posledico izgubo teh pravic,

3. da je do vložitve prošnje najmanj leto dni nepretrgoma prebival na ozemlju Ljudske republike Slovenije.

Minister za notranje zadeve lahko tudi ne glede na te pogoje izda odločbo o sprejemu v državljanstvo.

14. člen

Na prošnjo posvojitelja, ki je državljan Ljudske republike Slovenije, se posvojeni otroci izpod 18 let, ki so državljani drugih ljudskih republik Federativne ljudske republike Jugoslavije, sprejmejo v državljanstvo Ljudske republike Slovenije ne glede na pogoje iz prvega odstavka 13. člena tega zakona. Če so otroci starejši od 14 let, je za sprejem v državljanstvo potrebna tudi njihova privolitev.

Enako se državljan druge ljudske republike Federativne ljudske republike Jugoslavije, ki sklene zakonsko zvezo z državljanom Ljudske republike Slovenije moškega ali ženskega spola in zaprosi za sprejem v državljanstvo Ljudske republike Slovenije, sprejme v državljanstvo ne glede na pogoje iz prvega odstavka 13. člena tega zakona.

15. člen

Določbe 13. člena veljajo tudi za državljana Federativne ljudske republike Jugoslavije, ki nima državljanstva nobene ljudske republike Federativne ljudske republike Jugoslavije in želi pridobiti državljanstvo Ljudske republike Slovenije.

16. člen

Če pridobita oba roditelja državljanstvo Ljudske republike Slovenije po 13. členu tega zakona ali če ga pridobi le eden od njiju, drugi ga je pa že imel, pridobe to državljanstvo hkrati tudi njuni otroci izpod 18 let.

Če samo eden od staršev pridobi državljanstvo Ljudske republike Slovenije, pridobijo otroci izpod 18 let to državljanstvo, če to sporazumno odredita oba roditelja.

V vseh primerih iz prednjih dveh odstavkov je pri otrocih, starejših od 14 let, potrebna tudi njihova privolitev.

17. člen

O tem, ali se v državljanstvo Ljudske republike Slovenije sprejme državljan druge ljudske republike Federativne ljudske republike Jugoslavije, odloča minister za notranje zadeve. Proti njegovi odločbi se v 15 dneh po prejemu lahko vloži pritožba na vlado LRS.

18. člen

O sprejemu državljana druge ljudske republike Federativne ljudske republike Jugoslavije v državljanstvo Ljudske republike Slovenije se mora obvestiti ljudska republika, katere državljan je bil dotlej.

19. člen

Dokler ima državljan Ljudske republike Slovenije državljanstvo Federativne ljudske republike Jugoslavije, se ne more izbrisati iz državljanstva Ljudske republike Slovenije, dokler ne pridobi državljanstva druge ljudske republike.

IZGUBA DRŽAVLJANSTVA

20. člen

Državljan Ljudske republike Slovenije, ki iz kakršnegakoli razloga izgubi državljanstvo Federativne ljudske republike Jugoslavije, izgubi hkrati tudi državljanstvo Ljudske republike Slovenije.

ČASTNO DRŽAVLJANSTVO

21. člen

Prezidij Ljudske skupščine Ljudske republike Slovenije lahko podeli častno državljanstvo državljanom drugih ljudskih republik Federativne ljudske republike Jugoslavije za njihove posebne zasluge, ki jih imajo za Ljudsko republiko Slovenijo.

Častni državljanji imajo vse pravice, ki pripadajo državljanom Ljudske republike Slovenije.

RAZVID DRŽAVLJANSTVA

22. člen

Vsak državljan Ljudske republike Slovenije mora biti vpisan v knjigo državljanov Ljudske republike Slovenije.

23. člen

Sprejem tujih državljanov v državljanstvo Ljudske republike Slovenije kakor tudi izguba državljanstva Federativne ljudske republike Jugoslavije se mora objaviti v Uradnem listu LRS.

PREHODNE IN KONČNE DOLOČBE

24. člen

Državljeni Ljudske republike Slovenije so postali z dnem 28. avgusta 1945 vsi državljani Federativne ljudske republike Jugoslavije, ki so bili dne 6. aprila 1941 pristojni v kako občino na ozemlju Ljudske republike Slovenije, če niso pred 30. junijem 1948 podali pred izvršilnim odborom okrajnega (mestnega, rajonskega) ljudskega odbora, na katerega območju so imeli svoje stalno ali začasno prebivališče, izjave, da hočejo biti državljani kake druge ljudske republike Federativne ljudske republike Jugoslavije.

Enako so postali državljani Ljudske republike Slovenije tisti državljani Federativne ljudske republike Jugoslavije, ki bi bili morali postati državljani kake druge ljudske republike Federativne ljudske republike Jugoslavije, pa so pred 30. junijem 1948 pri izvršilnem odboru okrajnega (mestnega, rajonskega) ljudskega odbora, na katerega območju so imeli svoje stalno ali začasno prebivališče, podali izjavo, da žele biti državljani Ljudske republike Slovenije.

Državljeni Federativne ljudske republike Jugoslavije, ki dne 28. avgusta 1945 niso imeli svojega prebivališča na ozemlju Federativne ljudske republike Jugoslavije, so postali z dnem 28. avgusta 1945 državljani Ljudske republike Slovenije, če so bili pred 6. aprilom 1941 nazadnje pristojni v kako občino na ozemlju Ljudske republike Slovenije.

25. člen

Državljan Federativne ljudske republike Jugoslavije, ki ni že vpisan v knjigo državljanov kake druge ljudske republike Federativne ljudske republike Jugoslavije, ne glede na pogoje in postopek iz 13. člena tega zakona lahko postane državljan Ljudske republike Slovenije, če v pol leta po uveljavitvi tega zakona pred izvršilnim odborom okrajnega (mestnega, rajonskega) ljudskega odbora, na katerega območju ima svoje stalno ali začasno prebivališče, poda izjavo, da želi biti državljan Ljudske republike Slovenije. Če taka oseba na ozemlju Ljudske republike Slovenije nima niti stalnega niti začasnega prebivališča, se vpiše v knjigo državljanov v kraju svojega zadnjega prebivališča na ozemlju Ljudske republike Slovenije oziroma v kraju, ki ga odredi sam v svoji izjavi.

Z izjavo roditelja, dano po prednjem odstavku, postanejo državljani Ljudske republike Slovenije tudi njegovi otroci, če je drugi roditelj državljan Ljudske republike Slovenije ali je dal na to svojo privolitev. Če so otroci starejši od 14 let, je potrebna tudi njihova privolitev.

26. člen

Državljeni Ljudske republike Slovenije so tudi vse druge osebe, ki so po določbah zakona o državljanstvu Federativne ljudske republike

Jugoslavije ali zakona o državljanstvu oseb na ozemlju, priključenem Federativni ljudski republiki Jugoslaviji po mirovni pogodbi z Italijo, pridobile ali bodo pridobile državljanstvo Federativne ljudske republike Jugoslavije, če so ali bodo pri tej priliki izjavile, da žele biti državljani Ljudske republike Slovenije ali če po predpisih Federativne ljudske republike Jugoslavije pridobe hkrati državljanstvo Ljudske republike Slovenije.

27. člen

Ta zakon velja od dneva objave v „Uradnem listu LRS“.

OBRAZLOŽITEV

predloga zakona o državljanstvu Ljudske republike Slovenije

Z načelom samoodločbe narodov, na katerem je ustanovljena in izgrajena naša država, je nerazdružljivo spojeno načelo suverenosti tudi najmanjšega naroda oziroma suverenosti države, katero si ustanovi ta narod. Do izraza prihaja suverenost med drugim tudi v državljanstvu, katerega pridobitev in izgubo ureja narod, združen v državo. Iz okolnosti, da je naša država zvezna država suverenih držav, kar je logična posledica načela samoodločbe narodov, sledi, da imamo dvojno državljanstvo, da je vsak državljan katerekoli šestih ljudskih republik obenem državljan Federativne ljudske republike Jugoslavije.

Zvezno državljanstvo je bilo urejeno najprej z zakonom o državljanstvu Demokratske federativne Jugoslavije z dne 23. avgusta 1945. Po izdaji zvezne ustave je bil ta zakon potrjen in dopolnjen ter izdan v prečiščenem besedilu kot zakon o državljanstvu Federativne ljudske republike Jugoslavije (Uradni list FLRJ, št. 54—370/1946).

Ureditev republiškega državljanstva je po republiških ustavah pri držana republiškim zakonodajam.

Ker sta republiško in zvezno državljanstvo tesno povezana, ker je vsak državljan ljudske republike hkrati državljan Federativne ljudske republike Jugoslavije, vsak državljan Federativne ljudske republike Jugoslavije pa po pravilu tudi državljan kake ljudske republike, in dalje, ker imajo državljani ene ljudske republike na ozemlju druge ljudske republike enake pravice kakor državljani te republike, je citirani zvezni zakon v praktičnem življenju vsakdanjim potrebam v glavnem zadostoval. Vendar pa dejstvo, da še nimamo zakona o republiškem državljanstvu, pomeni pomembno vrzel v republiški zakonodaji, to zlasti še, ko je republiško državljanstvo eden bistvenih znakov republiške suverenosti.

To vrzel v naši zakonodaji ima izpolniti zakon o državljanstvu Ljudske republike Slovenije.

Jasno je, da se načela zakona o državljanstvu ljudskih republik, ki spadajo v sklop Federativne ljudske republike Jugoslavije, ne morejo in ne smejo bistveno razlikovati od načel zakona o državljanstvu Federativne ljudske republike Jugoslavije. Zato si predlog zakona v glavnem osvaja načela zakona o državljanstvu Federativne ljudske republike Jugoslavije. V skladu s slednjim si je predlog zakona osvojil načelo „ius sanguinis“, ustvarjajoč državljanstvo predvsem po krvni zvezi, kot do-

polnilo pa mu služi načelo „ius soli“, ki določa državljanstvo po kraju rojstva, če pokolenje ne daje podlage za določitev državljanstva. Razen tega se državljanstvo pridobi s tem, da se tujemu državljanu na prošnjo podeli državljanstvo z državnim aktom.

Da se prepreči vsak konflikt med zveznim in republiškim državljanstvom, se predlog zakona, sledeč zgledu drugih ljudskih republik, tudi v podrobnostih tesno naslanja na zakon o zveznem državljanstvu.

Kot posebnost in novost predloga zakona je omeniti častno državljanstvo, ki ga Prezidij Ljudske skupščine Ljudske republike Slovenije lahko podeli osebam, ki imajo posebne zasluge za Ljudsko republiko Slovenijo. Častno državljanstvo pomeni posebno afirmacijo bratstva in enotnosti narodov Jugoslavije.

Zakon kot tak bo na eni strani dokumentiral suverenost Ljudske republike Slovenije, na drugi strani pa bo istočasno izražal voljo naroda, ostati nerazdružljivo zvezan z drugimi bratskimi narodi v Federativni ljudski republiko Jugoslaviji.

LJUDSKA SKUPŠČINA
LJUDSKE REPUBLIKE SLOVENIJE

Zak. o. 6/50.

LJUDSKI SKUPŠČINI LRS

v

Ljubljani.

POROČILO

**zakonodajnega odbora k predlogu zakona o državljanstvu
Ljudske republike Slovenije**

Odbor je o tem zakonskem predlogu razpravljaj na seji dne 10. junija 1950.

Iz razlogov obrazložitve zakonskega predloga po vladi LRS je bil soglasno mnenja, da je treba ta zakon izdati. Razprava o posameznostih se je vršila takole:

1.—2. člen: Oba člena sta bila sprejeta soglasno brez spremembe.

3. člen: Pri tem členu se je razvila daljša razprava. Stavljjen je bil v prvi vrsti predlog, da se ta člen črta, češ da ne spada v zakon, ki govori o državljanstvu Ljudske republike Slovenije. Obenem pa je bil od iste strani stavljen za primer, da se prvotni predlog odkloni, eventualni predlog, da se ta člen spremeni tako, da se glasi: „Državljanji drugih ljudskih republik Federativne ljudske republike Jugoslavije uživajo na ozemlju Ljudske republike Slovenije iste pravice kakor državljani Ljudske republike Slovenije, kolikor posebni zakoniti predpisi drugače ne določajo.“

Prvotni predlog je bil z vsemi proti enemu glasu odklonjen, eventualni predlog pa soglasno sprejet tako, da stavlja zakonodajni odbor predlog, da se 3. člen spremeni kakor je zgoraj navedeno.

Razlogi zakonodajnega odbora za to spremembo so sledéči:

a) 3. člen ne odgovarja vsebini ustave ko pravi, da uživajo državljani drugih ljudskih republik enake državljsanske pravice. Oni uživajo

po ustavi vse pravice, je pa pojem vseh pravic, ki jih uživajo državljani, širši kot pojem državljanskih pravic v ožjem smislu, zato 3. člen ni bil precizno izražen.

b) 3. člen, kakor je v predlogu, ni niti resničen, kajti državljani drugih republik n. pr. nimajo volilne pravice (volilna pravica je bistvena državljanska pravica!) pri volitvah ljudskih poslancev v Ljudsko skupščino LRS.

c) Posebno pa postane ta člen kakor je stiliziran nevzdržen, če se z njim primerja 2. odstavek 21. člena zakonskega predloga. Popolnoma jasno je, da se vpelje častno državljanstvo ravno zaradi tega, da imajo častni državljani pravico voliti in biti voljeni v Ljudsko skupščino LRS. Kakor pa je sedaj zakonski predlog napisan, imajo ne samo častni državljani Ljudske republike Slovenije, temveč vsi državljani drugih republik FLRJ enake državljanske pravice, tako da po zakonskem predlogu ni nobene razlike glede pravic častnih državljanov Ljudske republike Slovenije in državljanov drugih ljudskih republik, kar je nemogoče.

4.—5. člen: Oba člena sta bila soglasno sprejeta brez vsake spremembe.

6. člen: Ta člen je bil soglasno sprejet z edino spremembo, da se konec člena namesto besed „kateremu je otrok z odločbo skrbstvenega organa za stalno izročen v varstvo in vzgojo“ vstavijo besede „s katerim živi otrok v skupnosti“. Razlog za to spremembo je ta, da po zakonu o skrbstvu skrbstveni organ sploh ne nastopi, če eden izmed staršev pravilno skrbi za otroka, in da v takem primeru sploh nimamo odločbe skrbstvenega organa; nadalje, da se v primeru razveze zakona po 68. členu osnovnega zakona o zakonski zvezi odredi po sodišču, ki ni skrbstven organ, kdo ima skrbeti za varstvo in vzgojo otroka; končno pa odločba skrbstvenega organa ni nikdar taka, da bi se otrok za stalno izročil enemu izmed staršev, ker se taka odločba vsak čas lahko spremeni.

7.—12. člen: Ti členi so bili soglasno sprejeti brez spremembe.

13. člen: V drugi točki 1. odstavka se mora vstaviti v drugi vrstici za besedo „ima“ beseda „lahko“. Razlog za to spremembo je v tem: Izgubo državljanskih pravic imajo po zakonu za absolutno posledico samo tista kazniva dejanja, za katera je po zakonu določena smrtna ali dosmrtna kazen. Je pa veliko drugih kaznivih dejanj, ki imajo lahko ali imajo zelo pogostokrat za posledico izgubo državljanskih pravic. Zakonodajni odbor ne smatra za pravilno, da bi se ministra za notranje zadeve primoralo (glej besedico „mora“ v uvodu člena), da da ljudem, ki jih bo verjetno zadela kazen izgube državljanskih pravic, naše državljanstvo.

14.—16. člen: Te člene je zakonodajni odbor sprejel brez spremembe, pač pa stoji glede njihove sistematične razporeditve na stališču, da je treba drugi odstavek 14. člena napraviti za prvi odstavek 14. člena, 16. člen za 15. člen, prvi odstavek 14. člena za 16. člen in 15. člen za 17. člen, nakar morajo dobiti vsi nadaljnji členi za eno številko višje oštevilčenje. Razlog za to stališče odbora je naslednji: Primeri, ki so najpogostejši, naj pridejo naprej, to so žene in otroci, nato naj pridejo posvojenci in končno tiste popolnoma redke izjemne iz 11. člena zveznega zakona o državljanstvu FLRJ.

Seveda se morata pri novi sistematiki v novem 14. členu črtati v začetku besedi „Enako se“, tako, da se člen začne z besedo „Državljan“, v predzadnji vrstico pa se mora vstaviti pred besedo „sprejme“ besedico „se“.

17.—19. člen: Ti členi so bili sprejeti soglasno brez spremembe, vendar morajo dobiti vsi za eno številko višje število.

20. člen: Ker ni izguba državljanstva popolnoma obravnavana, je odbor soglasno sklenil, da se naj vstavi v 20. člen kot prvi odstavek sledeče: „Državljanstvo Ljudske republike Slovenije se izgubi s pridobitvijo državljanstva druge ljudske republike Federativne ljudske republike Jugoslavije.“ Sedanji tekst 20. člena naj postane drugi odstavek tega člena.

21.—27. člen: Ti členi so bili soglasno sprejeti z višjim oštevilčenjem.

Nato je zakonodajni odbor soglasno sprejel zakonski predlog v celoti z vsemi navedenimi spremembami in popravki.

To poročilo je bilo prečitano in odobreno in je bil za odborovega poročevalca določen dr. Stanko Štor.

Poročilo pošilja odbor Ljudski skupščini LRS s predlogom, da ga sprejme in zakonski predlog uzakoni s predlaganimi spremembami in dopolnitvami.

Ljubljana, dne 10. junija 1950.

Tajnik:

dr. Stanko Štor l. r.

Predsednik:

Jože Petejan l. r.

Člani:

dr. Anton Melik l. r.
Alojz Vrhovec l. r.
Davorin Ferligoj l. r.
Franc Popit l. r.

Boris Kalin l. r.
Alojz Colarič l. r.
Niko Jakofčič l. r.
Vinko Šumrada l. r.

PREDLOG ZAKONA O VZDRŽEVANJU STANOVANJSKIH POSLOPIJ

Splošne določbe

1. člen

Določbe tega zakona se uporabljajo za stanovanjska poslopja v mestih, ki ne spadajo k okraju, v krajih, v katerih je sedež okrajnega ljudskega odbora, in v tistih mestnih, industrijskih, upravno-gospodarskih, prometnih, turističnih, zdraviliških in kopaliških naseljih, ki jih določi komite vlade LRS za komunalne zadeve, za stanovanjska poslopja v drugih krajih pa samo, če se oddajajo v najem.

2. člen

Za stanovanjska poslopja po tem zakonu se štejejo poslopja, ki so v celoti ali deloma namenjena za stanovanja ali za poslovne prostore (pisarne, lokali in podobno) ali se v ta namen uporabljajo. Za stanovanjska poslopja po tem zakonu se ne štejejo čisto gospodarska poslopja (tovarniška in kmetijska poslopja, skladišča in podobno).

3. člen

Lastniki in uživalci stanovanjskih poslopij ter državni organi, ki upravljajo državna stanovanjska poslopja, kakor tudi najemniki in drugi uživalci stanovanjskih ali poslovnih prostorov morajo vzdrževati stanovanjska poslopja oziroma stanovanjske ali poslovne prostore z vsemi napravami in instalacijami v rabnem stanju in jih uporabljati tako, da se čimbolj obvaruje stanovanjski fond.

4. člen

Kdor poškoduje stanovanjsko poslopije oziroma stanovanjske ali poslovne prostore ali zanemarja svoje obveznosti glede vzdrževanja in pravilnega uporabljanja stanovanjskega poslopja oziroma njegovih prostorov, naprav in instalacij, odgovarja za povzročeno škodo, v primerih, določenih v tem zakonu ali drugih predpisih, pa tudi kazensko.

5. člen

Določbe tega zakona, ki veljajo za lastnike, veljajo tudi za uživalce stanovanjskih poslopij, h katerim je šteti tudi združne in druge množične organizacije, ki so jim prepuščena v izkoriščanje stanovanjska poslopja iz splošnega ljudskega premoženja.

Določbe, ki veljajo za najemnike, se uporabljajo tudi za podnajemnike stanovanjskih in poslovnih prostorov in za vse tiste, ki niso niti lastniki niti najemniki ali podnajemniki, pa iz kakega drugega pravnega naslova uporabljajo stanovanjske ali poslovne prostore.

6. člen

Kar velja po tem zakonu za krajevne in okrajne ljudske odbore ter izvršilne odbore in pristojne organe teh ljudskih odborov, velja tudi za ljudske odbore ter izvršilne odbore in pristojne organe ljudskih odborov, ki so po stopnji enaki krajevnim ali okrajnim ljudskim odborom.

Upravljanje stanovanjskih poslopij

7. člen

Državni organ, ki mu je izročena uprava državnega stanovanjskega poslopja, imenuje upravitelja stanovanjskega poslopja, ki opravlja zadeve redne uprave in je neposredno odgovoren za redno vzdrževanje in pravilno uporabljanje stanovanjskega poslopja, njegovih prostorov, naprav in instalacij.

Upravitelj se glede na obseg uprave imenuje lahko za eno ali več stanovanjskih poslopij.

Če je uprava državnega stanovanjskega poslopja izročena skupno več državnim organom, imenujejo upravitelja ti sporazumno.

8. člen

Državni organi, ki upravljajo državna stanovanjska poslopja, morajo v svojih predračunih oziroma finančnih planih podrobno izkazati posebej dohodke in posebej izdatke stanovanjskega poslopja, ki jim je dano v upravljanje.

9. člen

Zadružna ali družbena organizacija, ki ima lastno stanovanjsko poslopje ali ji je dano v uporabo državno stanovanjsko poslopje, mora imenovati upravitelja poslopja, ki v mejah danega mu pooblastila opravlja zadeve redne uprave. Imenovanje upravitelja mora prigrasiti pristojnemu organu krajevnega ljudskega odbora.

10. člen

Za redno vzdrževanje in pravilno uporabljanje stanovanjskih poslopij, ki so lastnina zasebnih fizičnih ali pravnih oseb, so odgovorni lastniki oziroma njihovi zakoniti zastopniki.

11. člen

Upravitelj državnega stanovanjskega poslopja mora zlasti:

1. skrbeti za vzdrževanje poslopja in pravočasno izvršitev tekočih popravil;

2. pripravljati in predlagati plane večjih popravil in finančne plane za poslopja, ki jih upravlja;

3. skrbeti, da se za vsako poslopje vodita inventar in evidenca vseh potrebnih in izvršenih popravil, in dalje, da ob izselitvah najemniki in drugi stanovalci pustijo inventar na mestu v brezhibnem stanju;

4. skrbeti, da se poslopje obvaruje okvar in poškodb ter zavarovati poslopje proti požaru;

5. sklepati najemne pogodbe in paziti, da najemniki in drugi stanovalci redno izpolnjujejo svoje obveznosti in pravilno uporabljajo najete prostore;

6. skrbeti za redno plačevanje davkov in javnih dajatev;

7. sklepati in razdirati delovne pogodbe s hišniki in nadzorovati njihovo delo;

8. redno dajati račun o svojem delu in opravljati vsa druga dela, poverjena mu v zvezi z upravljanjem poslopja.

Zadružne in družbene organizacije so odgovorne za to, da njihovi upravitelji (9. člen tega zakona) izpolnjujejo naloge iz prednjega odstavka.

12. člen

Zaradi vzdrževanja poslopij, njihovih prostorov, naprav in instalacij, zaradi vzdrževanja reda in snage, zaradi požarne varnosti itd. morajo državni organi ter zadružne in družbene organizacije oziroma njihovi upravitelji v večjih stanovanjskih poslopijih, ki so jim izročena v upravo ali uporabo ali so njihova last, po potrebi na zahtevo pristojnega organa krajevnega ljudskega odbora nastaviti hišnike.

En hišnik je lahko nastavljen tudi za več zgradb, ki ležijo neposredno druga poleg druge.

Hišniku pripada kot del plače prosto stanovanje v poslopju, ki ga oskrbuje. Ta pravica pa ugasne, če je zaradi zanemarjanja svojih dolžnosti odpuščen ali če sicer preneha opravljati delo hišnika.

Komite vlade LRS za komunalne zadeve s pravilnikom natančneje določi delovno področje in dolžnosti hišnika ter izda navodila o tem, za kakšna poslopja pristojni organi krajevnih ljudskih odborov predpišejo nastavitve hišnika.

13. člen

Ljudski odbori, ki upravljajo večje število stanovanjskih poslopij, lahko ustanovijo uprave in lokalna podjetja za upravljanje in vzdrževanje teh poslopij. Te uprave ali podjetja imenujejo potrebno število upraviteljev, ki so za svoje delo odgovorni neposredno upravniku oziroma direktorju.

14. člen

Ljudski odbori iz prednjega člena morajo ustanoviti lokalna gospodarska podjetja za izvrševanje popravil na stanovanjskih poslopijih ter njihovih napravah in instalacijah tako za poslopja, ki so splošno ljudsko premoženje, kakor tudi za poslopja, ki so last združnih in družbenih organizacij ter zasebnih fizičnih in pravnih oseb.

Vzdrževanje stanovanjskih poslopij

15. člen

Lastniki, državni organi, ki upravljajo poslopja, in upravitelji stanovanjskih poslopij morajo stanovanjska poslopja ter stanovanjske in poslovne prostore v njih z vsemi instalacijami in napravami izročiti najemnikom in jih vzdrževati v rabnem stanju ter ne glede na to, ali so oddani v najem ali ne, skrbeti v njih za snago in higieno.

Brez dovoljenja pristojnega organa krajevnega ljudskega odbora ne smejo odsvojiti ali demontirati tehničnih in sanitarnih naprav in instalacij.

16. člen

Če lastnik ali državni organ, ki upravlja poslopje, na najemnikovo zahtevo ne oskrbi pravočasno potrebnih manjših popravil, ki gredo v njegovo breme, lahko najemnik z dovoljenjem pristojnega organa krajevnega ljudskega odbora oskrbi popravila na njegove stroške ter potrebne izdatke odbije od najemnine.

17. člen

Če najemniki ne morejo uporabljati najetih prostorov ali grozi poslopju ali prostorom, napravam ali instalacijam škoda, ker lastnik ne oskrbi potrebnih popravil, čeprav bi mu bilo to mogoče, kakor tudi če lastnik dosledno zanemari popravila in vzdrževanje poslopja, lahko pristojni organ okrajnega ljudskega odbora odredi prisilno upravo prizadetega poslopja in postavi prisilnega upravitelja, ki oskrbi popravila na lastnikov račun.

Prisilna uprava preneha, ko so izvršena popravila in plačani stroški popravil.

18. člen

Najemniki morajo stanovanjske in poslovne prostore in k njim spadajoče naprave in instalacije uporabljati v skladu z njihovim namenom in zahtevami snage in higijene ter jih, kolikor je v njihovi moči, zavarovati pred poškodbami. Na svoje stroške morajo oskrbeti vsa popravila, ki postanejo potrebna kakor koli po njihovi krivdi ali malomarnosti, in vsa popravila, ki postanejo potrebna v času, ki je krajši od časa normalne obrabe. Odgovorni so za vsako škodo, ki nastane po njihovi krivdi ali malomarnosti.

19. člen

Če postane potrebno tako popravilo, ki ga mora oskrbeti lastnik, mora najemnik to brez odloga naznaniti lastniku oziroma upravitelju poslopja ali od teh določeni osebi.

Če v primernem roku lastnik oziroma upravitelj popravila ne izvrši, mora najemnik to naznaniti pristojnemu organu krajevnega ljudskega odbora.

Najemnik, ki se ne ravna po prednjih predpisih, odgovarja za škodo, ki nastane zaradi tega.

20. člen

Najemnik mora ob izselitvi vrniti stanovanjske ali poslovne prostore v rabnem stanju in čiste.

Če so prostori ob izselitvi po najemnikovi krivdi ali nemarnosti ali zaradi nepravilne uporabe zanemarjeni, zamazani ali poškodovani, mora najemnik prostore očistiti in spraviti v rabno stanje, če to ni mogoče, pa povrniti škodo.

21. člen

Dvoje ali več najemnikov, ki uporabljajo eno stanovanje ali en poslovni prostor, mora skupno skrbeti za izpolnjevanje dolžnosti iz prednjih treh členov.

Če nastane škoda in se ne more ugotoviti, kdo je škode kriv, odgovarjajo za škodo nerazdelno vsi, ki uporabljajo stanovanje ali poslovni prostor.

22. člen

Popravila, ki jih je dolžan oskrbeti najemnik, lahko z dovoljenjem pristojnega organa krajevnega ljudskega odbora oskrbi lastnik na najemnikove stroške.

23. člen

Spore, ki nastanejo glede dolžnosti vzdrževanja ali popraviljanja stanovanjskega poslopja ter njegovih prostorov, naprav in instalacij, rešuje pristojni organ okrajnega ljudskega odbora, na katerega ozemlju leži poslopje.

Odločba pristojnega organa okrajnega ljudskega odbora se lahko izpodbija s tožbo pri sodišču.

S tožbo se lahko izpodbija tudi samo izrek o višini stroškov za popravila, če naj po odločbi znašajo stroški več kot 2500 dinarjev.

24. člen

Pristojni organ okrajnega ljudskega odbora lahko izda odločbo, da mora lastnik poškodovanega ali lastnik začetega, a nedograjenega stano-

vanjskega poslopja v mestu ali kraju iz 1. člena tega zakona izvršiti na poškodovanem poslopju potrebna popravila oziroma dokončati nedograjeno stanovanjsko poslopje.

Če lastnik v odrejenem roku ne prične s popravili ali z deli za dograditev poslopja, čeprav mu je to mogoče, ali če pri izvrševanju del ne kaže potrebne podjetnosti, lahko pristojni organ okrajnega ljudskega odbora odloči, da se poslopje popravi ali dogradi na lastnikov račun. V ta namen odredi prisilno upravo poslopja in imenuje prisilnega upravitelja, ki opravi na lastnikov račun potrebna dela.

Prisilna uprava preneha, ko so končana vsa potrebna dela in plačani stroški za ta dela.

Če vrednost del, potrebnih za popravilo ali dograditev, presega vrednost poslopja in zemljišča, na katerem poslopje stoji, se s pogoji in po postopku temeljnega zakona o razlastitvi poslopje lahko razlasti.

25. člen

Dolžnost, izvršiti popravila, je v vseh primerih odložena, dokler traja nepremagljiva ovira.

O tem, ali obstoji nepremagljiva ovira, odloča pristojni organ krajevnega ljudskega odbora.

26. člen

Če je glede na starost, glede na regulacijski načrt ali iz drugih razlogov računati s porušenjem stanovanjskega poslopja, odloči poverjeništvo za gradnje okrajnega ljudskega odbora, da ga ni treba več vzdrževati.

Če se tako poslopje začasno še dalje uporablja za stanovanjske ali poslovne namene, odloči pristojni organ krajevnega ljudskega odbora, katera najnujnejša popravila se morajo oskrbeti za ta čas.

27. člen

Če lastnik, državni organ, ki poslopje upravlja, upravitelj ali hišnik izve, da se s stanovanjskim poslopjem, s stanovanjskimi ali poslovnimi prostori ali z njihovimi napravami in instalacijami ravna tako, da lahko nastane večja škoda, in te škode ne morejo preprečiti sami, morajo o tem brez odloga obvestiti pristojni organ krajevnega ljudskega odbora, ki mora ukreniti potrebno, da se škoda prepreči.

28. člen

Pristojni organ krajevnega ljudskega odbora vsako leto pravočasno ugotovi, kakšna popravila stanovanjskih poslopij so potrebna na njegovem območju. Na podlagi teh ugotovitev da krajevni ljudski odbor vsa potrebna popravila državnih, združenih, družbenih in zasebnih stanovanjskih poslopij svojega območja v svoj plan ter zagotovi potreben material in delovno silo.

Hišni nasveti

29. člen

Pristojne organe ljudskih odborov, lastnike, državne organe za upravljanje poslopij, pristojne organe združenih in družbenih organizacij

in upravitelje stanovanjskih poslopij podpirajo pri upravljanju in vzdrževanju stanovanjskih poslopij hišni sveti.

Hišni sveti se ustanovijo v večjih stanovanjskih poslopijih. Volijo jih iz svoje srede za dobo enega leta vsi stanovalci stanovanjskih poslopij, ki so dopolnili 18 let.

Podrobne naloge, sestav in poslovanje hišnih svetov predpiše s pravilnikom komite vlade LRS za komunalne zadeve.

Nadzorstvo

30. člen

Uporabljanje in vzdrževanje tako državnih kakor vseh drugih stanovanjskih poslopij nadzorujejo na svojih območjih krajevni ljudski odbori po svojih pristojnih organih.

Pri ljudskih odborih okrajev, mest, ki ne spadajo k okrajem, in rajonov se lahko ustanove stanovanjske inšpekcije.

31. člen

Pri poverjeništvih mestnih in rajonskih ljudskih odborov, pristojnih za stanovanjske zadeve, in pri izvršilnih odborih krajevnih ljudskih odborov krajev iz 1. člena tega zakona se kot posvetovalni organi ustanove stanovanjski sveti. V te svete pridejo strokovnjaki iz gradbene stroke in druge osebe, ki jih imenuje izvršilni odbor.

Stanovanjski svet daje mnenja in predlaga ukrepe za čimboljše ohranitev, vzdrževanje in izgraditev stanovanjskega fonda in zlasti sodeluje pri izdelavi plana za večja popravila in plana za graditev novih stanovanjskih poslopij.

32. člen

Pri nadzorovanju se morajo organi iz 30. člena opirati na sodelovanje hišnih svetov ter množičnih in družbenih organizacij. Ob njihovem sodelovanju morajo opraviti vsako leto splošen pregled vseh stanovanjskih poslopij. Pri tem pregledu morajo ugotoviti, v kakšnem stanju so in kakšnih popravil so potrebna stanovanjska poslopja in stanovanjski in poslovni prostori, naprave in instalacije v njih.

Pristojni organi ljudskih odborov

33. člen

Kolikor ta zakon sam ne določa drugače, odloča o vseh zadevah s področja tega zakona na prvi stopnji poverjenik za komunalne zadeve (poverjenik za stanovanja) pristojnega ljudskega odbora, a pri krajevnih ljudskih odborih, ki nimajo poverjeništa, predsednik ali tajnik kakor to odredi izvršilni odbor.

Kazenske določbe

34. člen

Kolikor dejanje ni sodno kaznivo, se kaznuje z denarno kaznijo do 20.000 dinarjev ali s poboljševalnim delom do dveh mesecev ali z odvzemo prostosti do dveh mesecev:

1. Kdor namerno poškoduje stanovanjsko poslopje, posamezne stanovanjske ali poslovne prostore, naprave, instalacije ali druge predmete, ki so potrebni za uporabljanje poslopja in prostorov v njem;

2. kdor v nasprotju z določbo 15. člena tega zakona demontira vzdane naprave ali instalacije ali jih odsvoji ali jih drugače odstrani ali napravi za neuporabne;

3. kdor kljub opozorilom trajno zanemarija vzdrževanje stanovanjskega poslopja ali stanovanjskih in poslovnih prostorov ali trajno uporablja stanovanjske ali poslovne prostore ali naprave in instalacije v nasprotju z njihovim namenom tako, da nastane ali grozi večja škoda.

35. člen

Z denarno kaznijo do 10.000 dinarjev se kaznuje:

1. Lastnik oziroma upravitelj stanovanjskega poslopja, a če ima poslopje hišnika, hišnik, ki ne naznaní pravočasno pristojnemu organu krajevnega ljudskega odbora potrebnega popravila, pa zato, ker se popravilo ne izvrši, nastane na stanovanjskem poslopiju znatna škoda;

2. najemnik ali drug stanovalec, ki s svojo nepazljivostjo ali nemarnostjo pri vzdrževanju ali uporabljanju stanovanjskih ali poslovnih prostorov povzroči na stanovanjskih ali poslovnih prostorih ali njihovih napravah in instalacijah znatnejšo škodo;

3. kdor brez dovoljenja pristojnega organa stanovanjske ali poslovne prostore izpremeni tako, da se zmanjša njihov obseg ali njihova uporabnost;

4. najemnik ali drug stanovalec, ki uporablja posamezne stanovanjske ali poslovne prostore ali njihove naprave in instalacije v nasprotju z njihovim namenom tako, da s tem nastane škoda;

5. najemnik ali drug stanovalec, ki ne obvesti lastnika oziroma upravitelja stanovanjskega poslopja pravočasno o potrebi večjega popravila v svojih prostorih ali na poslopiju, pa zato, ker se popravilo ne izvrši, nastane znatna škoda;

6. kdor ovira izvrševanje popravil po predpisih tega zakona.

36. člen

Z denarno kaznijo do 2000 dinarjev se kaznuje lastnik oziroma upravitelj stanovanjskega poslopja, a če ima poslopje hišnika, hišnik, ki v odrejenem roku ne naznaní krajevnemu ljudskemu odboru nepravilnega uporabljanja stanovanjskih ali poslovnih prostorov ali njihovih naprav in instalacij po 27. členu tega zakona.

Končne določbe

37. člen

Komite vlade LRS za komunalne zadeve izda natančnejše predpise in navodila za izvajanje tega zakona.

38. člen

Ta zakon velja od dneva objave v „Uradnem listu LRS“.

OBRAZLOŽITEV

predloga zakona o vzdrževanju stanovanjskih poslopij

Desetleten zastoj v rednem popraviljanju stanovanjskih poslopij, ki je posledica vojnih dogodkov, je povzročil na stanovanjskih poslopijih škodo, ki se vsak dan veča.

Vrednost stanovanjskih poslopij na ozemlju Ljudske republike Slovenije se ceni na okoli 20 milijard dinarjev. Od tega odpade na poslopja, ki spadajo v splošno ljudsko premoženje, okoli 4 milijarde. Letna obraba stanovanjskega poslopja se ceni na 1%, če pa se potrebna popravila ne opravljajo sproti, začenja rasti v geometričnem razmerju.

Že iz teh številk se vidi, kako velika je škoda, ki nastaja zaradi tega, ker se celo desetletje stanovanjska poslopja niso popravljala. Ta škoda pa je še ogromno večja, če upoštevamo obstoječo stanovanjsko krizo, v kateri stanovanjski fond propada mesto bi naraščal.

Jasna je torej nujna potreba, da se prične čimprej in v čimvečji meri predvsem s tem, da se nadoknadi zamujeno, in se prične tudi z rednim popraviljanjem stanovanjskih poslopij.

Zasebni lastniki stanovanjskih poslopij ne popravljajo, prav tako pa tudi v državnem in zadržnem sektorju še ni zadostno utrjena odgovornost upravnih organov. Najemniki se ne zavedajo, da do prostorov, v katerih prebivajo, nimajo samo pravic, ampak tudi dolžnosti, ljudski odbori pa nimajo zakonitega temelja, da bi mogli zboljšati stanje eventualno tudi s prisilnimi ukrepi.

Predlog zakona o vzdrževanju stanovanjskih zgradb pa je sestavljen tako, da se v bodoče sedanje stanje bistveno izpremeni.

V splošnih določbah predlog zakona v glavnem določa, za kakšna poslopja se zakon uporablja.

Pod naslovom „Upravljanje stanovanjskih poslopij“ (7.—14. člen) predlog zakona navaja organe in osebe, ki so odgovorni za upravljanje in vzdrževanje. Te določbe so potrebne, ker — kakor že omenjeno — nista še zadostno utrjeni odgovornost in zavest odgovornosti za popravila stanovanjskih zgradb. Razen tega daje 13. člen ljudskim odborom, ki upravljajo večje število stanovanjskih poslopij, navodilo, kako naj organizirajo upravljanje poslopij v splošnem ljudskem premoženju. 14. člen pa takim ljudskim odborom nalaga dolžnost, da ustanovijo gospodarska podjetja, ki bodo izvrševala popravila za vse tri gospodarske sektorje.

Ker se tako lastniki zasebnih poslopij kakor organi, ki upravljajo poslopja, ki so splošno ljudsko premoženje in lastnina združnih in družbenih organizacij, kakor najemniki ne zavedajo svojih dolžnosti, so v poglavju „Vzdrževanje stanovanjskih zgradb.“ (15.—28. člen) podrobneje navedene dolžnosti in pravice enih kakor drugih. Če eden ali drugi svoje dolžnosti zanemarija, se to, kar je potrebno ob sodelovanju pristojnega ljudskega odbora, opravi na njegove stroške. Za gotove primere je dopustna prisilna uprava.

Da pride najemnikom do zavesti njihova soodgovornost za vzdrževanje in da se ostvari množično nadzorstvo nad vzdrževanjem, predpisuje 29. člen v večjih stanovanjskih poslopijih hišne svete, ki naj lastnike in organe, ki upravljajo stanovanjska poslopja, podpirajo pri njihovem delu.

Kakor že omenjeno, ljudski odbori doslej nimajo zakonitega temelja, da bi mogli primerno sodelovati pri vzdrževanju stanovanjskih poslopij. Ta temelj naj jim dajo 13., 14., 16., 17., 22., 23., 24., 25., 26., 27., 28., 30., 31. in 32. člen.

Kazenske določbe naj bodo vzgojno sredstvo v rokah ljudskih odborov.

LJUDSKA SKUPŠČINA
LJUDSKE REPUBLIKE SLOVENIJE

Zak. o. 4/50.

LJUDSKI SKUPŠČINI LRS

v

Ljubljani.

POROČILO

zakonodajnega odbora k predlogu zakona o vzdrževanju stanovanjskih poslopij

O tem zakonskem predlogu je razpravljal zakonodajni odbor na svoji seji dne 10. junija 1950.

Soglasno je bil mnenja, da je treba zakonski predlog v načelu sprejeti, ker je nujno ukreniti vse, da se vzdržuje stanovanjski fond v čim boljšem stanju.

Glasujoč od člena do člena je odbor soglasno sprejel vse člene tako, kot jih je predlagala vlada LRS, s to edino tudi soglasno sprejeto spremembo:

V 2. vrstici tretjega odstavka 12. člena se spremene besede: „Ta pravica pa ugasne,“ v „Pravica do stanovanja pa ugasne.“ To spremembo je smatral odbor za potrebno, ker bi se zakonska določba v predlagani stilizaciji mogla razumeti tako, da ugasne le pravica do brezplačnosti stanovanja, kar pa nikakor ne bi bilo v interesu varstva stanovanjskega fonda, ko bi potem razne hiše morda ostale brez potrebnega hišnika.

Končno je odbor ugotovil očitno tiskovno napako v nadpisu k 29. členu „Hišni nasveti“, ki se seveda mora popraviti v „Hišni sveti“.

Zakonodajni odbor je tudi v celoti zakon soglasno sprejel z navedenimi popravki.

To poročilo je bilo prečitano in odobreno, za odborovega poročevalca pa je bil določen Alojz Colarič.

Poročilo pošilja odbor Ljudski skupščini LRS s predlogom, da ga sprejme in zakonski predlog uzakoni z navedenimi spremembami.

Ljubljana, dne 10. junija 1950.

Tajnik:

dr. Stanko Štor l. r.

Predsednik:

Jože Petejan l. r.

Člani:

dr. Anton Melik l. r.
Alojz Vrhovec l. r.
Davorin Ferligoj l. r.
Franc Popit l. r.

Boris Kalin l. r.
Alojz Colarič l. r.
Niko Jakofčič l. r.
Vinko Šumrada l. r.

PREDLOG ZAKONA O PREMOŽENJSKIH RAZMERJIH MED ZAKONCI

I. Splošna določba

1. člen

Z določbami tega zakona se v smislu 14. člena in drugega odstavka 92. člena osnovnega zakona o zakonski zvezi dopolnjujejo določbe o premoženjskih razmerjih med zakonci, obsežene v osnovnem zakonu o zakonski zvezi.

II. Predpisi o skupnem premoženju, pridobljenim z delom v zakonski zvezi

2. člen

S skupnim premoženjem, pridobljenim z delom v zakonski zvezi (10. člen osnovnega zakona o zakonski zvezi), gospodarita in z njim razpolagata zakonca skupno in sporazumno.

Lahko pa se zakonca dogovorita, da le eden izmed njiju gospodari s tem premoženjem ali njega delom ali da z njim gospodari ter z njim tudi razpolaga, upošteva je koristi drugega zakonca. Tak dogovor lahko skleneta tudi le za posamezna opravila gospodarstva in razpolaganja.

Od takega dogovora vsak zakonec lahko vsak čas odstopi, ne sme pa tega storiti ob neugodnem času.

3. člen

Če ni dogovorjeno drugače, lahko zakonec, ki mu je poverjeno gospodarstvo, v okviru rednega gospodarstva tudi razpolaga s skupnim premoženjem ali njega delom, poverjenim mu v gospodarstvo.

Če o gospodarstvu s skupnim premoženjem med zakoncema ni sporazuma in noben zakonec ne zahteva delitve, lahko sodišče na predlog le enega zakonca odredi to, kar je potrebno za redno gospodarstvo s tem premoženjem.

4. člen

S svojim nedoločenim deležem na skupnem premoženju zakonec ne more razpolagati s pravnimi opravili med živimi, zlasti ne more tega deleža odsvojiti ali obremeniti.

5. člen

Pravice na nepremičninah, ki spadajo v premoženje, pridobljeno z delom v zakonski zvezi, se vpišejo v zemljiško knjigo na ime obeh zakoncev kot njuno skupno premoženje po nedoločenih deležih.

6. člen

Ob delitvi skupnega premoženja se izroče zakoncu na njegovo zahtevo poleg njegovega deleža predmeti, namenjeni izključno njegovi osebni rabi, kolikor vrednost teh predmetov ni prevelika glede na vrednost celotnega skupnega premoženja.

Na zahtevo se zakoncu ob delitvi na račun njegovega deleža dodele iz skupnega premoženja predvsem tisti predmeti, ki so namenjeni izvrševanju njegovega poklica ali ki jih po njihovi naravi more rabiti le on sam.

Vsakemu zakoncu se pri delitvi vračuna v njegov delež vse, kar dolguje v skupno premoženje.

7. člen

Skupno premoženje lahko zakonca razdelita tudi na ta način, da določita sama višino deležev ali pa zaprosita sodišče, da to stori, ter tako postaneta solastnika po določenih deležih.

8. člen

Za obveznosti, ki jih prevzame en zakonec za tekoče potrebe zakonske skupnosti, in za obveznosti, ki po splošnih predpisih obremenjujejo oba zakonca, odgovarjata oba zakonca nerazdelno tako s skupnim kakor tudi s svojim posebnim premoženjem.

Za svoje osebne obveznosti odgovarja vsak zakonec s svojim posebnim premoženjem in s svojim deležem na skupnem premoženju.

Zaradi plačila obveznosti iz prednjega odstavka imajo upniki pravico, da na podlagi pravnomočne sodbe zahtevajo delitev skupnega premoženja.

9. člen

Vsak zakonec lahko zahteva od drugega zakonca povračilo tega, kar se je ob poravnavi skupnega dolga iz njegovega posebnega premoženja ali iz njegovega deleža na skupnem premoženju plačalo več, kakor znaša del dolga, ki odpade nanj.

10. člen

Če je v izvršbi proti enemu zakoncu pravnomočno odrejena prodaja njegovega deleža na skupnem premoženju, ima drugi zakonec pred vsemi drugimi kupci pravico, da kupi ta delež za ceno, ki se določi po predpisih izvršilnega postopnika.

III. Oblika pogodb o premoženjskih razmerjih med zakonci

11. člen

Kolikor ne gre za običajna darila, ki niso v nesorazmerju z darovalčevim premoženjskim stanjem, za darila predmetov, ki so namenjeni osebni rabi, in za dogovore iz 2. člena tega zakona, je za veljavnost pogodb, ki jih o medsebojnih premoženjskih razmerjih skleneta zakonca glede na zakonsko zvezo ali med zakonsko zvezo, potrebno, da so sklenjene pred sodiščem.

Isto velja za veljavnost pogodb, ki jih sklene kdo drug z enim ali obema zakoncema glede premoženja, ki ga glede na zakonsko zvezo izroči v last ali uživanje enemu ali obema zakoncema.

IV. Premoženjska razmerja v zakonskih zvezah, sklenjenih pred uveljavitvijo osnovnega zakona o zakonski zvezi

12. člen

Določbe 9. do 12. člena osnovnega zakona o zakonski zvezi in določbe tega zakona se uporabljajo tudi za premoženjska razmerja med

zakonci iz zakonskih zvez, sklenjenih pred 9. majem 1946, kakor tudi za premoženja, pridobljena pred tem dnevom z delom v zakonski zvezi, kolikor je zakonska zveza na dan 9. maja 1946 še obstojala.

13. člen

Pogodbe o medsebojnih premoženjskih razmerjih, ki so jih pred 9. majem 1946 po prejšnjih predpisih veljavno sklenili zakonci med seboj ali s kom drugim, ostanejo v veljavi, kolikor ne nasprotujejo določbam osnovnega zakona o zakonski zvezi in tega zakona.

Glede pogodb o premoženjski skupnosti in o doti, ki so bile sklenjene pred 9. majem 1946, veljajo posebej določbe naslednjih členov.

14. člen

Če sta zakonca pred 9. majem 1946 dogovorila splošno ali delno skupnost premoženja med živimi in pride do delitve skupnega premoženja, se to premoženje deli po pogodbi. Vendar mora vsak zakonec dobiti najmanj toliko, kolikor bi znašal njegov delež na skupnem premoženju, pridobljenem z delom v zakonski zvezi, če bi ne bilo pogodbe o skupnosti premoženja.

Če se pa zakonska zveza razveže po krivdi le enega zakonca ali razveljavi in je ob sklenitvi zakonske zveze vedel za razlog neveljavnosti le en zakonec, lahko drugi zakonec mesto delitve zahteva, da se mu vrne to, kar je prinesel v skupnost, premoženje, pridobljeno z delom v zakonski zvezi, pa se deli po 10. in 67. členu osnovnega zakona o zakonski zvezi.

15. člen

Če sta zakonca pred 9. majem 1946 dogovorila splošno ali delno skupnost premoženja za primer smrti, se skupno premoženje deli samo ob smrti, in sicer, če ni dogovorjeno drugače, na dva enaka dela. Vendar mora na vsakega zakonca odpasti najmanj toliko, kolikor bi znašal njegov delež na skupnem premoženju, pridobljenem z delom v zakonski zvezi, če bi ne bilo pogodbe o skupnosti premoženja.

Če se pa zakonska zveza razveže ali razveljavi, pogodba o skupnosti premoženja za primer smrti izgubi veljavo; če pa se zakonska zveza razveže po krivdi le enega zakonca ali razveljavi in je ob sklenitvi zakonske zveze vedel za razlog neveljavnosti le en zakonec, so drugemu zakoncu pridržane pravice iz pogodbe.

16. člen

Premoženje, ki ga je pred 9. majem 1946 dobil mož od žene, njenih staršev ali koga drugega kot doto, je ženino posebno premoženje.

Če je žena ostala lastnica tega premoženja, lahko kadar koli zahteva, da ji mož to premoženje izroči v gospodarstvo in uživanje. Dokler tega ne zahteva, se domneva, da je pooblastila moža, da gospodari s tem premoženjem.

Če je to premoženje postalo last moža, ga mora mož vrniti ženi v naravi, če je to mogoče, drugače pa mora plačati vrednost tega premoženja, in sicer ko žena to zahteva, najkasneje pa ob prenehanju zakonske zveze.

Če se je to premoženje v celoti ali deloma uporabilo za potrebe rodbinske skupnosti, ker za potrebe rodbinske skupnosti zaslužek zakoncev ni zadostoval, ali če bi bil mož na škodo žene očitno obogaten, določi sodišče znesek, ki ga mora mož vrniti ženi, upoštevajoč pri tem premoženjske in vse druge razmere obeh zakoncev.

17. člen

Če premoženje, namenjeno za doto, možu še ni bilo izročeno, mož ne more zahtevati, da se mu izroči. Če so doto obljubili starši ali kdo drug, lahko žena od njih zahteva, da premoženje, namenjeno za doto, izroče njej kot njeno posebno premoženje.

V. Prehodne in končne določbe

18. člen

Ta zakon se ne uporablja za primere, ki so ob njegovi uveljavitvi že pravnomočno razsojeni.

19. člen

Ta zakon velja od dneva objave v „Uradnem listu LRS“.

OBRAZLOŽITEV

predloga zakona o premoženjskih razmerjih med zakonci

Osnovni zakon o zakonski zvezi, ki ga je sprejela Ljudska skupščina FLRJ, je stopil v veljavo 9. maja 1946 in obsega v 8. do 13. členu načelne predpise glede ureditve premoženjskih razmerij med zakonci, v 14. členu pa pooblašča ljudske republike, da v okviru teh načel s svojimi zakoni izdajo podrobnejše predpise o teh razmerjih. Glede premoženjskih razmerij med zakonci, ki so sklenili zakonske zveze pred 9. majem 1946, pa osnovni zakon o zakonski zvezi v drugem odstavku 92. člena določa, da se ta razmerja uredijo z zakoni ljudskih republik.

Nalogo, ki jo daje s tem osnovni zakon o zakonski zvezi republiški zakonodajci, naj izpolni zakon o premoženjskih razmerjih med zakonci.

Da postane potreba po tem zakonu in vsebina predloga zakona jasna in razumljiva, si je treba predočiti vsebino spodaj citiranih členov splošnega zakona o zakonski zvezi.

Da se tudi na polju medsebojnih premoženjskih razmerij med zakonci ustvari enakopravnost žene z možem, določa osnovni zakon o zakonski zvezi

v 8. členu, da zakonca o skupnem gospodinjstvu odločata sporazumno, da za vzdrževanje družine prispevata oba, in sicer vsak v sorazmerju s svojimi možnostmi, da sta pri izbiri dela in poklica drug od drugega neodvisna in da kraj skupnega bivališča določata sporazumno;

v 9. členu, da premoženje, ki ga ima zakonec ob času sklenitve zakonske zveze, ostane njegova last, in zakonec z njim svobodno gospodari in razpolaga tudi po sklenitvi zakonske zveze;

v 10. členu, da je premoženje, ki ga zakonca pridobita z delom v zakonski zvezi, njuno skupno premoženje, da je višina deleža na tem

skupnem premoženju odvisna od tega, koliko je zakonec k temu skupnemu premoženju prispeval, in da pri ugotavljanju višine deležev ni gledati samo na zaslužek vsakega zakonca, temveč tudi na pomoč, ki jo zakonec daje drugemu zakoncu, na njegovo opravljanje domačih del, na skrb za ohranitev premoženja in na vsako drugo obliko dela in sodelovanja pri upravi, ohranitvi in povečanju skupnega premoženja;

v 11. členu, da za obveznosti, ki jih je zakonec imel pred sklenitvijo zakonske zveze, in tudi za obveznosti, ki jih prevzame po sklenitvi zakonske zveze, drug zakonec ne jamči, da pa za obveznosti, ki jih v zakonski zvezi prevzame zakonec za tekoče potrebne skupnosti, jamči upnikom tudi drugi zakonec, kakor da jih je sam prevzel;

v 12. členu, da ima zakonec, ki nima sredstev za življenje, pa je nesposoben za delo ali je nezaposlen, pravico, da ga drugi zakonec vzdržuje, kolikor je to v njegovi moči.

53., 65., 66. in 67. člen osnovnega zakona o zakonski zvezi obsegajo predpise o tem, kako se likvidirajo medsebojna premoženjska razmerja zakoncev, če se zakonska zveza razveže ali razveljavi. Podrobno navajanje teh predpisov pa v spredaj označeni namen ni potrebno.

Če si ogledamo spredaj navedeno vsebino posameznih členov, vidimo, da je predpise 8., 9., 12. in 13. člena mogoče izvajati, ne da bi jih bilo treba dopolnjevati. Drugače pa je s predpisi 10. in 11. člena.

Dočim iz 9. člena v zvezi z 10. členom popolnoma jasno sledi, da vsak zakonec z onim premoženjem, ki ga je imel pred sklenitvijo zakonske zveze ali ga pridobi v zakonski zvezi brez dela (n. pr. z dedovanjem in podobno), pristo gospodari in razpolaga, ni v osnovnem zakonu nobenega predpisa o tem, kdo in kako gospodari in razpolaga s skupnim premoženjem, pridobljenim z delom v zakonski zvezi, kako se to premoženje deli med oba zakonca, kakšno je razmerje upnikov do tega premoženja.

Glede 10. in 11. člena so torej potrebni dopolnilni predpisi. Te dopolnilne predpise obsega II. poglavje (2.—10. člen) predloga zakona. Vsebinska teh predpisov, njih namen in potrebnost so na podlagi povedanega jasni brez posebne obrazložitve.

V zvezi z dopolnitvami načelnih predpisov uvodoma citiranih členov v smislu 14. člena osnovnega zakona o zakonski zvezi se smatra za umestno določba, ki jo obsega III. poglavje (11. člen) predloga zakona, namreč določba, da je za veljavnost pogodb, ki jih o medsebojnih premoženjskih razmerjih skleneta zakonca glede na zakonsko zvezo ali med zakonsko zvezo, potrebno, da so sklenjene pred sodiščem. Ta določba je potrebna, da se brezvestnim zakoncem čim bolj otežkoči morebitno izigravanje upnikov potom fingiranih pogodb. Je pa ta določba tudi v interesu zakoncev, ker jima je s tako pogodbo olajšano dokazovanje, kadar je to potrebno. Ni pa to v načelu nikaka novost, kajti vse ženitne pogodbe so se morale pri nas sklepati pred notarjem.

Z izdajo teh predpisov bi bila urejena samo premoženjska razmerja med zakonci iz zakonskih zvez, sklenjenih po osnovnem zakonu o zakonski zvezi, torej po 9. maju 1946, nejasno pa bi ostalo, kaj velja glede zakonskih zvez, sklenjenih pred 9. majem 1946.

Enakopravnost žene z možem in s tem spredaj navedeni predpisi spadajo med pridobitve osvobodilne borbe. Pravna pravila, ki jih obsegajo stari predpisi o premoženjskih razmerjih med zakonci, so s temi

pridobitvami osvobodilne borbe v nasprotju in se zato po predpisih zakona o razveljavljenju pravnih predpisov, izdanih pred 6. aprilom 1941 in med sovražnikovo okupacijo, več ne morejo uporabljati. Poleg tega pa bi se ustvarilo v državi popolnoma nemogoče in nevzdržno stanje, če bi se za zakonske zveze, sklenjene pred 9. majem 1946, uporabljali drugačni predpisi kakor za zakonske zveze, sklenjene po tem dnevu. Zato so potrebni predpisi o tem, kako naj se z novim stvarnim in pravnim stanjem spravijo v sklad premoženjska razmerja med zakonci iz zakonskih zvez, sklenjenih pred 9. majem 1946.

IV. poglavje (12.—17. člen) predloga zakona obsega določbe, ki imajo premoženjska razmerja iz zakonskih zvez, sklenjenih pred 9. majem 1946, spraviti v sklad s pridobitvami osvobodilne borbe in današnjim pravnim stanjem.

12. člen načelno določa, da določbe 9.—12. člena osnovnega zakona o zakonski zvezi in določbe, ki jih obsega predlog zakona, veljajo za vse zakonske zveze, sklenjene pred 9. majem 1946, in zlasti tudi za vsa premoženja, pridobljena pred 9. majem 1946 v vseh onih zakonskih zvezah, ki so 9. maja 1946 še obstajale.

Te načelne določbe pa ni mogoče realizirati pri vseh zakonskih zvezah na enak način. Med zakonskimi zvezami izpred 9. maja 1946 imamo namreč take, ki so bile sklenjene brez ženitne pogodbe, in take, pri katerih sklepu sta zakonca sklenila ženitno pogodbo, ki je urejala premoženjska razmerja zakoncev.

Zakonske zveze, sklenjene pred 9. majem 1946 brez ženitne pogodbe, so vse samo s to določbo izenačene z novimi zakonskimi zvezami. Vsak zakonec ostane lastnik svojega premoženja, kakor je bil doslej, premoženje, pridobljeno z delom v zakonski zvezi od začetka te zveze, postane skupno premoženje obeh zakoncev, za oba zakonca stopijo v veljavo pravice, dolžnosti in odgovornosti iz 8., 11., 12. in 13. člena osnovnega zakona o zakonski zvezi.

Drugače je z zakonskimi zvezami, v katerih so bila medsebojna premoženjska razmerja zakoncev urejena z ženitno pogodbo.

Ker v duhu novega časa po osnovnem zakonu o zakonski zvezi zakonca lahko sklepata med seboj vse pogodbe, ki niso v nasprotju z zakoni, tudi pogodb, sklenjenih med zakonci v starih ali glede starih zakonskih zvez, ni mogoče kratkomalo spraviti s sveta. 13. člen predloga zakona zato določa, da pogodbe o medsebojnih premoženjskih razmerjih, ki so jih pred 9. majem 1946 po prejšnjih predpisih veljavno sklenili zakonci med seboj ali s kom drugim, ostanejo v veljavi, kolikor ne nasprotujejo določbam osnovnega zakona o zakonski zvezi in določbam, ki jih obsega predlog zakona.

Na ozemlju Ljudske republike Slovenije smo imeli v glavnem dva tipa ženitnih pogodb, ki so se sklepale glede premoženjskih razmerij med zakonci, in sicer pogodbe o skupnosti premoženja in pogodbe o doti. Prvi tip je prevladoval na ozemlju bivše Štajerske, drugi na ostalem ozemlju Ljudske republike Slovenije.

Nobeden teh dveh tipov ni v popolnem skladu z današnjim pojmovanjem zakonske zveze in spredaj citiranimi določbami osnovnega zakona o zakonski zvezi. Zlasti bistvo dote ni v skladu z enakopravnostjo in enakovrednostjo žene. Da ne postane nejasno, koliko po novi ureditvi te pogodbe še veljajo, je treba določiti, kako se modificirajo določbe teh

pogodb po novi ureditvi zakonske zveze. Zato 14. in 15. člen predloga zakona obsegata predpise glede ženitnih pogodb o skupnosti premoženja, 16. in 17. člen pa določbe glede ženitnih pogodb o doti. Pri pogodbah o skupnosti premoženja hoče predlog zakona s 14. in 15. členom v glavnem preprečiti, da bi se pogodbe o skupnosti premoženja eventualno izigravale proti določbam 10. člena osnovnega zakona o zakonski zvezi. Določbe 16. in 17. člena predloga zakona pa naj v prvi vrsti postavita ženo iz stare zakonske zveze v premoženjskem oziru v isti položaj, ki ga ima žena iz nove zakonske zveze na podlagi 9. člena osnovnega zakona o zakonski zvezi.

Predlog zakona se, zlasti v IV. poglavju, ne spušča v podrobnosti. Nemogoče je, da bi podrobne določbe mogle zajeti najrazličnejše komplikacije, ki v prehodu iz starega reda v novi red lahko nastopijo. Umestno je, da v taki dobi prehoda zakon poda smernice, po katerih se je ravnati, in načela, po katerih je soditi. V pre mnogih sporih bo sodnik laže našel pravično sodbo, če ga vežejo samo načela, kakor pa če ga cela vrsta podrobnosti lahko zavaja v zmoté.

LJUDSKA SKUPŠČINA
LJUDSKE REPUBLIKE SLOVENIJE

Zak. o. 8/50.

LJUDSKI SKUPŠČINI LRS

v

Ljubljani.

POROČILO

zakonodajnega odbora k predlogu zakona o premoženjskih razmerjih med zakonci

Ker pooblašča zvezni osnovni zakon o zakonski zvezi ljudske republike, da uredijo s svojimi zakoni premoženjsko pravo med zakonci, kolikor ni urejeno v osnovnem zakonu o zakonski zvezi, in ker je po takem zakonu na terenu že veliko povpraševanje, je bil zakonodajni odbor na svoji seji dne 10. junija 1950, na kateri je o tem zakonskem predlogu razpravljaj, soglasno mnenja, da se mora tak zakon nujno izdati.

Pri glasovanju od člena do člena je zakonodajni odbor sprejel 1. do 5. člen, 7. do 9. člen, 11. člen, 13. do 15. člen in 17. člen soglasno brez vsake spremembe po predlogu vlade.

Pri glasovanju o 6. členu in o 12. členu so glasovali za od vlade predlagano besedilo teh členov vsi člani zakonodajnega odbora razen enega, ki je iz pravnih razlogov mislil, da je dopolnitev 6. člena in sprememba 12. člena potrebna.

Pri 10. členu je zakonodajni odbor soglasno smatral za pravilno, da se zadnje besede tega člena „po predpisih izvršilnega postopnika“ spremene v „po predpisih o izvršbi“, to zaradi tega, ker je možno, da izvršilnega postopnika sploh ne bomo imeli in da bodo ti predpisi vsebovani skupno z drugimi predpisi v zakonu, ki ne bo vseboval samo predpisov o izvršbi, torej ne bo izvršilni postopnik.

Pri 16. členu je zakonodajni odbor soglasno smatral za potrebno, da se zaradi večje preciznosti v 3. vrstici četrtega odstavka besede „za-

služek zakoncev ni zadostoval“ zamenjajo z besedami „dohodki zakoncev niso zadostovali“.

Glasujoč o zakonu v celoti je zakonodajni odbor soglasno sprejel cel zakon, samo eden izmed članov odbora je glasoval za zakon s pridržkom, da za šesti in dvanajsti člen ne glasuje.

Zakonodajni odbor je prečital in odobril to poročilo ter določil za svojega poročevalca svojega podpredsednika Jožeta Petejana:

Poročilo pošilja odbor Ljudski skupščini LRS s predlogom, da ga sprejme in zakonski predlog uzakoni s predlaganima spremembama.

Ljubljana, dne 10. junija 1950.

Tajnik:

dr. Stanko Štor l. r.

Predsednik:

Jože Petejan l. r.

Člani:

dr. Anton Melik l. r.

Boris Kalin l. r.

Alojz Vrhovec l. r.

Alojz Colarič l. r.

Davorin Ferligoj l. r.

Niko Jakofčič l. r.

Franc Popit l. r.

Vinko Šumrada l. r.

PREDLOG ZAKONA O SPREMEMBAH IN DOPOLNITVAH ZAKONA O UPRAVNI RAZDELITVI LJUDSKE REPUBLIKE SLOVENIJE

1. člen

Okraj Dravograd se preimenuje v okraj Slovenj Gradec.

Okraj Mozirje se preimenuje v okraj Šoštanj.

Iz okraja Jesenice se izloči mesto Jesenice kot samostojen okraj, ostali del okraja Jesenice pa se preimenuje v okraj Radovljica.

Iz okraja Kranj se izloči mesto kot samostojen okraj, ostali del okraja Kranj pa se preimenuje v okraj Kranj okolica.

2. člen

Okraj Jesenice mesto obsega tele katastrske občine in naselja:

Blej. Dobrava (del):	Blejska Dobrava (del Kočna), Podkočna,
Hrušica:	Hrušica,
Javornik:	Jesenice (del), Javorniški rovt,
Jesenice:	Jesenice (del),
Koroška Bela:	Jesenice (del),
Planina:	Sv. Križ
Plavški rovt:	Plavški rovt,
Potoki:	Potoki.

3. člen

Okraj Kranj mesto obsega tele katastrske občine in naselja:

Čirčiče: Čirčiče,
Huje: Huje,
Klanec: Klanec,
Kranj: Gorenja Sava, Kranj, Zlato polje,
Primskovo: Gorenje, Primskovo,
Rupa: Rupa,
Stražišče (del): Kalvarija, Labore, Stražišče (del), Šmarjetna gora,
Struževo: Struževo.

4. člen

4. člen zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o upravni razdelitvi Ljudske republike Slovenije z dne 25. oktobra 1949 (Uradni list LRS, št. 33—206/49) se spremeni in dopolni tako, da se 3. b) člen in 3. c) člen glasita:

3. b) člen

Ljubljanska oblast s sedežem v Ljubljani obsega območja:

1. okrajev Celje okolica, Črnomelj, Grosuplje, Kamnik, Kočevje, Kranj okolica, Krško, Ljubljana okolica, Novo mesto, Radovljica, Šoštanj, Trbovlje in Trebnje;
2. mest Celje, Jesenice in Kranj.

3. c) člen

Mariborska oblast s sedežem v Mariboru obsega območja:

1. okrajev Lendava, Ljutomer, Maribor okolica, Murska Sobota, Poljčane, Ptuj, Radgona in Slovenj Gradec;
2. mesto Maribor.

5. člen

5. člen zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o upravni razdelitvi Ljudske republike Slovenije z dne 25. oktobra 1949 (Uradni list LRS, št. 33—206/49) se spremeni in dopolni tako, da se 4. člen zakona o upravni razdelitvi Ljudske republike Slovenije glasi:

Okraji Ljudske republike Slovenije so:

1. Celje okolica (s sedežem v Celju),
2. Črnomelj,
3. Gorica,
4. Grosuplje,
5. Idrija,
6. Ilirska Bistrica,
7. Kamnik,
8. Kočevje,
9. Kranj okolica (s sedežem v Kranju)
10. Krško,
11. Lendava (s sedežem v Dolnji Lendavi)
12. Ljubljana okolica (s sedežem v Ljubljani),
13. Ljutomer,
14. Maribor okolica (s sedežem v Mariboru),
15. Murska Sobota,
16. Novo mesto,
17. Poljčane,
18. Postojna,
19. Ptuj,

20. Radgona,
21. Radovljica,
22. Sežana,
23. Slovenj Gradec,

24. Šoštanj,
25. Tolmin,
26. Trbovlje,
27. Trebnje.

Mesta, izločena iz okrajev so:

1. Celje,
2. Jesenice,
3. Kranj,
4. Maribor.

6. člen

Sedež krajevnega ljudskega odbora je praviloma v naselju, po katerem se kraj imenuje. Odločbo, da je sedež krajevnega ljudskega odbora drugod, izda krajevni ljudski odbor na svojem zasedanju. Ta odločba se mora predložiti v potrditev pristojnemu okrajnemu ljudskemu odboru.

Sprememba sedeža krajevnega ljudskega odbora se mora objaviti v Uradnem listu LRS.

Kadar je sedež krajevnega ljudskega odbora v drugem naselju, kakor v tistem, po katerem se imenuje kraj, mora biti sedež krajevnega ljudskega odbora naveden v pečatu krajevnega ljudskega odbora.

7. člen

7. člen zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o upravni razdelitvi Ljudske republike Slovenije z dne 25. oktobra 1949 (Uradni list LRS, št. 33—206/49) se dopolni tako, da se glasi:

Prezidij Ljudske skupščine Ljudske republike Slovenije je pooblaščen, da na predlog vlade Ljudske republike Slovenije lahko z ukazom spremeni meje med kraji in okraji, ustanovi nove kraje in naselja ali združi obstoječe kraje in naselja ter da izda prečiščeno besedilo zakona o upravni razdelitvi Ljudske republike Slovenije.

8. člen

Ta zakon velja od dneva objave v „Uradnem listu LRS“.

OBRAZLOŽITEV

predloga zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o upravni razdelitvi Ljudske republike Slovenije

Okraj Dravograd ima svoj sedež že dalje časa v Slovenjem Gradcu, okraj Mozirje pa v Šoštanju. Zaradi tega je preimеноvanje teh dveh okrajev potrebno, ker imajo v LRS vsi okraji ime po svojem sedežu.

Razvoj in problematika mest Jesenice in Kranj sta dosegla tako stopnjo, da je izločitev mesta Jesenice iz okraja Jesenice in mesta Kranj iz okraja Kranj nujno potrebna. Ker bo sedež dosedanjega okraja Jesenice, po izločitvi mesta Jesenice kot samostojnega okraja, v Radovljici, je naravno, da bo ime okraja Radovljica. Sedež dosedanjega okraja

Kranj, po izločitvi mesta Kranj kot samostojnega okraja, pa bo v Kranju, zaradi česar naj se okraj imenuje okraj Kranj okolica.

V sedanjem zakonu o upravni razdelitvi in njegovih spremembah in dopolnitvah je sedež kraja naveden v primerih, kjer sedež ni v naselju istega imena, kakor je ime kraja. Ker pa se sedeži krajev večkrat menjajo in ker v istem poštnem okolišu ni več krajev z istim imenom, navedba sedeža kraja v zakonu o upravni razdelitvi ni potrebna. Zaradi splošne orientacije pa je potrebno spremembo sedeža kraja objaviti v Uradnem listu LRS.

Pooblastilo, ki je bilo dano Prezidiju Ljudske skupščine LRS z zakonom z dne 25. oktobra 1949 (Uradni list LRS, št. 33—206/49), je treba razširiti glede na to, da je nujno potrebno izdati prečiščeno besedilo zakona o upravni razdelitvi LRS, ki je sedaj vsebovan v glavnem v zakonu o upravni razdelitvi Ljudske republike Slovenije z dne 23. februarja 1948 (Uradni list LRS, št. 9—55/48), v katerem je vsebovana cela upravna razdelitev LRS, deloma pa v zakonih o spremembah in dopolnitvah zakona o upravni razdelitvi Ljudske republike Slovenije z dne 23. februarja 1949 (Uradni list LRS, št. 8—34/49) in z dne 25. oktobra 1949 (Uradni list LRS, št. 33—206/49) ter v ukazih o spremembah in dopolnitvah zakona o upravni razdelitvi Ljudske republike Slovenije z dne 7. novembra 1949 (Uradni list LRS, št. 35—220/49). Ker pa bo treba obstoječa nesoglasja med dejanskim in pravnim stanjem upravne razdelitve posameznih krajev urediti z novim pravnim predpisom (ukazom), bo torej upravna razdelitev LRS precej nepregledna, ker bo vsebovana v petih različnih pravnih predpisih in objavljena v petih različnih uradnih listih. Zaradi tega je potrebno, da se izda prečiščeno besedilo zakona o upravni razdelitvi Ljudske republike Slovenije, da bo cela upravna razdelitev enotno vsebovana in objavljena v enem samem pravnem predpisu.

LJUDSKA SKUPŠČINA
LJUDSKE REPUBLIKE SLOVENIJE

Zak. o. 7/50.

LJUDSKI SKUPŠČINI LRS

v

Ljubljani.

POROČILO

**zakonodajnega odbora k predlogu zakona o spremembah in dopolnitvah
zakona o upravni razdelitvi Ljudske republike Slovenije**

Ker je z ozirom na velik industrijski razvoj mest Kranja in Jesenic pravilno, da se obe mesti izločita iz okrajev, ker je nadalje zaradi spremembe mesta Jesenice v mesto izločeno iz okraja pravilno, da se prenese sedež dosedanjega okraja Jesenice v Radovljico, in ker sta končno že dejansko mesti Slovenj Gradec in Šoštanj sedeža okrajnega ljudskega odbora, je smatral zakonodajni odbor, razpravljajoč o tem na svoji seji dne 10. junija 1950, za potrebno, da se ta zakon v načelu soglasno sprejme.

Glasujoč od člena do člena je sprejel vse predlagane člene in končno zakonski predlog v celoti brez vsake spremembe.

To poročilo je bilo prečitano in odobreno ter je bil za poročevalca določen Vinko Šumrada.

Poročilo pošilja odbor Ljudski skupščini LRS s predlogom, da ga sprejme in zakonski predlog brez vsake spremembe uzakoni.

Ljubljana, dne 10. junija 1950.

Tajnik: *ojl*

Predsednik:

dr. Stanko Štor l. r.

Jože Petejan l. r.

Člani:

dr. Anton Melik l. r.

Boris Kalin l. r.

Alojz Vrhovec l. r.

Alojz Colarič l. r.

Davorin Ferligoj l. r.

Niko Jakofčič l. r.

Franc Popit l. r.

Vinko Šumrada l. r.

PREDLOG ZAKONA O SPREMENBAH IN DOPOLNITVAH ZAKONA O IMENIH NASELIJ IN O OZNAČBI TRGOV, ULIC IN HIŠ

1. člen

Zakon o imenih naselij in o označbi trgov, ulic in hiš (Uradni list LRS, št. 10—64/1948), ki je bil spremenjen z zakonom o spremembi zakona o imenih naselij in o označbi trgov, ulic in hiš (Uradni list LRS, št. 8—35/1949) se spremeni takole:

a) V drugem odstavku 4. člena se besede „Ministrstvo za notranje zadeve“ nadomestijo z besedami „komite vlade LRS za zakonodajo in izgradnjo ljudske oblasti“.

b) V prvem in drugem odstavku 5. člena se besede „po predlogu ministra za notranje zadeve“ nadomestijo z besedami „po predlogu Komiteja vlade LRS za zakonodajo in izgradnjo ljudske oblasti“.

c) 9. člen se spremeni in se odslej glasi:

„Imena naselij, ulic in trgov se morajo prilagoditi določbam 3., 5. in 7. člena tega zakona.

Vlada predpiše z uredbo, kako je vlagati in obravnavati predloge za spremembo imen zaradi prilagoditve določbam 3., 5. in 7. člena tega zakona.“

č) V 10. členu se besede „minister za notranje zadeve“ nadomestijo z besedami „Komite vlade LRS za zakonodajo in izgradnjo ljudske oblasti.“

2. člen

Ta zakon velja od dneva objave v „Uradnem listu LRS“.

OBRAZLOŽITEV

predloga zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o imenih naselij in o označbi trgov, ulic in hiš

Dva razloga narekujejo potrebo po spremembah in dopolnitvah zakona o imenih naselij in o označbi trgov, ulic in hiš, in to:

Zadeve, ki jih izroča zakon v pristojnost ministrstva za notranje zadeve, po svoji naravi ne spadajo v ta resor. Za vodstvo teh zadev je primernejši Komite vlade LRS za zakonodajo in izgradnjo ljudske oblasti.

Prilagoditev imen naselij, ulic in trgov določbam 3., 5. in 7. člena se je pokazala kot težja in kompliciranejša kakor se je pričakovalo. Treba je za njo več časa kakor je bilo določeno, in določiti je, kako naj se postopa, da bo zadoščeno tako potrebi časa kakor željam ljudstva, upoštevajoč pri tem zgodovinski razvoj in podobno.

LJUDSKA SKUPŠČINA
LJUDSKE REPUBLIKE SLOVENIJE

Zak. o. 9/50.

LJUDSKI SKUPŠČINI LRS

v Ljubljani.

POROČILO

zakonodajnega odbora k predlogu zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o imenih naselij in o označbi trgov, ulic in hiš

O tem zakonskem predlogu je odbor razpravljajal na svoji seji dne 10. junija 1950.

Upoštevajoč obrazložitev vlade k navedenemu predlogu je bil odbor soglasno mnenja, da je treba ta zakon v načelih sprejeti. Pri glasovanju v podrobnostih je sprejel oba predlagana člena in končno zakon v celoti brez vsake spremembe.

To poročilo je bilo prečitano in odobreno ter je bil za poročevalca določen Vinko Šumrada.

Poročilo pošilja odbor Ljudski skupščini LRS s predlogom, da ga sprejme in zakonski predlog brez vsake spremembe uzakoni.

Ljubljana, dne 10. junija 1950.

Tajnik:

Predsednik:

dr. Stanko Štor l. r.

Jože Petejan l. r.

Člani:

dr. Anton Melik l. r.

Boris Kalin l. r.

Alojz Vrhovec l. r.

Alojz Colarič l. r.

Davorin Ferligoj l. r.

Niko Jakofčič l. r.

Franc Popit l. r.

Vinko Šumrada l. r.

PREDLOG ZAKONA
O SPREMEMBAH IN DOPOLNITVAH ZAKONA O
POSESTI IN NOŠENJU OROŽJA

1. člen

Prvi odstavek 7. člena zakona o posesti in nošenju orožja (Uradni list LRS, št. 33—208/49) se spremeni tako, da se glasi:

„Dovoljenje za posest in nošenje orožja se lahko izda za čas do enega leta ali za neomejen čas.“

2. člen

14. člen zakona o posesti in nošenju orožja se spremeni tako, da se glasi:

„Kdor nabavlja, prodaja, ima ali nosi orožje, katerega nabava, posest in nošenje ni dovoljeno, stori kaznivo dejanje in se kaznuje z odvzemom prostosti od šestih mesecev do enega leta ali z odvzemom prostosti s prisilnim delom do enega leta in z zaplembo tega orožja.“

3. člen

Ta zakon velja od dneva objave v „Uradnem listu LRS“.

OBRAZLOŽITEV

**predloga zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o posesti
in nošenju orožja**

V zakon o posesti in nošenju orožja sta se pri redakciji vrinili dve pomoti, in sicer ena v 1. členu in druga v 14. členu. Obe pomoti sta bili sicer formalno redakcijskega značaja, stvarno pa pismenega značaja, ker je v 1. členu po pomoti izostala besedica „do“ (za čas do enega leta), v 14. členu pa ena vrsta. Ker se ti dve pomoti nista mogli odpraviti v obliki popravka, se predlaga zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o posesti in nošenju orožja.

LJUDSKA SKUPŠČINA
LJUDSKE REPUBLIKE SLOVENIJE
Zak. o. 10/50.

LJUDSKI SKUPŠČINI LRS

v

Ljubljani.

POROČILO

**zakonodajnega odbora k predlogu zakona o spremembah in dopolnitvah
zakona o posesti in nošenju orožja**

O tem zakonskem predlogu je odbor razpravljal na svoji seji dne 10. junija 1950.

Ker od vlade LRS predlagani popravki zakona o posesti in nošenju orožja brez dvoma izboljšujejo vsebino dosedanjega zakona, je bil zakon-

dajni odbor soglasno mnenja, da je treba zakon v načelu sprejeti. Pri glasovanju od člana do člana je soglasno sprejel vse tri predlagane člene brez spremembe in končno tudi zakon v celoti.

To poročilo je bilo prečitano in odobreno ter je bil za poročevalca določen Vinko Šumrada.

Poročilo pošilja odbor Ljudski skupščini LRS s predlogom, da ga sprejme in zakonski predlog brez vsake spremembe uzakoni.

Ljubljana, dne 10. junija 1950.

Tajnik:

dr. Stanko Štor l. r.

Predsednik:

Jože Petejan l. r.

Člani:

dr. Anton Melik l. r.

Boris Kalin l. r.

Alojz Vrhovec l. r.

Alojz Colarič l. r.

Davorin Ferligoj l. r.

Niko Jakofčič l. r.

Franc Popiž l. r.

Vinko Šumrada l. r.

PREDLOG ODLOKA

ZA POTRDITEV UREDB, KI JIH JE IZDALA VLADA LRS NA PODROČJU NARODNEGA GOSPODAR- STVA OD 17. JANUARJA DO 13. JUNIJA 1950

Potrjujejo se uredbe, ki jih je izdala vlada LRS na podlagi zakona o pooblastilu vladi LRS za izdajanje uredb na področju narodnega gospodarstva z dne 23. januarja 1947, in sicer:

1. Uredba z dne 25. januarja 1950 o podaljšanju veljavnosti uredbe o odkupu mleka in mlečnih izdelkov v letu 1949 za leto 1950 (Uradni list LRS, št. 5—23/50);

2. uredba z dne 22. februarja 1950 o spremembi uredbe o ustanovitvi in pristojnosti uprave za vodno gospodarstvo pri predsedstvu vlade LRS (Uradni list LRS, št. 9—37/50);

3. uredba z dne 22. marca 1950 o obveznem zatiranju škodljivcev in boleznih sadnega drevja (Uradni list LRS, št. 11—50/50);

4. uredba z dne 24. aprila 1950 o odkupu fižola v gospodarskem letu 1950/51 (Uradni list LRS, št. 14—60/50);

5. uredba z dne 24. aprila 1950 o odkupu krompirja v gospodarskem letu 1950/51 (Uradni list LRS, št. 14—61/50);

6. uredba z dne 20. aprila 1950 o omejitvi paše koz (Uradni list LRS, št. 14—62/50).

Glede na 2. člen navedenega zakona predlaga vlada LRS Ljudski skupščini LRS, da naštete uredbe potrdi.

UKAZI

Na osnovi 7. točke 72. člena ustave LRS in po predlogu predsednika vlade LRS izdaja Prezidij Ljudske skupščine LRS

u k a z

o preosnovi vlade LRS

I. Razrešijo se:

Dolžnosti predsednika planske komisije LRS Sergej Kraigher;
dolžnosti ministra za industrijo LRS dr. Marijan Breclj;
dolžnosti ministra v vladi LRS Janez Hribar;
dolžnosti ministra v vladi LRS — predsednika komiteja za zunanjo
trgovino LRS Viktor Repič.

II. Imenujejo se:

Za podpredsednika vlade LRS Sergej Kraigher, do sedaj
predsednik planske komisije LRS;

za predsednika planske komisije LRS Janko Smole, do sedaj
načelnik v zvezni planski komisiji;

za ministra za industrijo LRS Stane Kavčič, podpredsednik
Prezidija Ljudske skupščine LRS;

za ministra za rudarstvo LRS Franc Popit, do sedaj generalni
sekretar vlade LRS;

za ministra za elektrogospodarstvo LRS ing. Miloš Brelih,
do sedaj direktor uprave za pospeševanje proizvodnje v zvezni planski
komisiji.

U. št. 177.

Ljubljana, dne 9. februarja 1950.

Prezidij Ljudske skupščine Ljudske republike Slovenije

Sekretar:

France Lubej l. r.

Predsednik:

Josip Vidmar l. r.

Na podlagi 9. točke 72. člena ustave LRS in po predlogu predsednika vlade LRS izdaja Prezidij Ljudske skupščine LRS

u k a z

o ukinitvi ministrstev za industrijo, za lesno industrijo, za elektrogospodarstvo, za rudarstvo in za komunalne zadeve vlade LRS, o ustanovitvi ministrstva za državna posestva LRS in o ustanovitvi sveta za predelovalno industrijo, sveta za energetiko in ekstraktivno industrijo, sveta za blagovni promet, sveta za kmetijstvo in gozdarstvo in sveta za lokalno gospodarstvo vlade LRS

I.

Ukinejo se ministrstva za industrijo, za lesno industrijo, za elektrogospodarstvo, za rudarstvo in za komunalne zadeve vlade LRS.

II.

Ustanovi se ministrstvo za državna posestva vlade LRS za vrhovno vodstvo državnih kmetijskih posestev ter ekonomij državnih uradov, ustanov in podjetij in ekonomij ljudskih odborov.

III.

Ustanovi se svet vlade LRS za predelovalno industrijo kot organ vlade LRS za splošno vodstvo in za koordinacijo dela v zadevah tekstilne in usnjarske industrije, kovinske predelovalne in elektroindustrije, kemične industrije in lesne industrije.

Svet sestavljajo predsednik sveta, ki je član vlade LRS ter člani: generalni direktor za tekstilno in usnjarsko industrijo, generalni direktor za kovinsko predelovalno in elektroindustrijo, generalni direktor za kemično industrijo in generalni direktor za lesno industrijo.

IV.

Ustanovi se svet vlade LRS za energetiko in ekstraktivno industrijo kot organ vlade LRS za splošno vodstvo in za koordinacijo dela v zadevah rudarstva, elektrogospodarstva in vodnega gospodarstva.

Svet sestavljajo predsednik sveta, ki je član vlade LRS in člani: generalni direktor za rudarstvo, generalni direktor za elektrogospodarstvo in predsednik komiteja za vodno gospodarstvo.

V.

Ustanovi se svet vlade LRS za blagovni promet kot organ vlade LRS za splošno vodstvo in koordinacijo dela v zadevah trgovine in preskrbe, državnih nabav in odkupa, turizma in gostinstva in prehranjevalne industrije.

Svet sestavljajo predsednik sveta, ki je član vlade LRS in člani: minister za trgovino in preskrbo vlade LRS, minister za državne nabave vlade LRS, predsednik komiteja za turizem in gostinstvo vlade LRS in generalni direktor za prehranjevalno industrijo.

VI.

Ustanovi se svet vlade LRS za kmetijstvo in gozdarstvo kot organ vlade LRS za splošno vodstvo in koordinacijo dela v zadevah kmetijstva, gozdarstva ter v zadevah državnih posestev. Svet sestavljajo predsednik sveta, ki je član vlade LRS, in člani: minister za kmetijstvo, minister za gozdarstvo in minister za državna posestva.

VII.

Ustanovi se svet vlade LRS za lokalno gospodarstvo kot organ vlade LRS za splošno vodstvo in koordinacijo dela v zadevah lokalne industrije, komunalnega gospodarstva, lokalnega prometa in lokalnega turizma in gostinstva.

Svet sestavljajo predsednik sveta, ki je član vlade LRS, in člani: minister za lokalni promet LRS in predsednik komiteja za lokalno industrijo, predsednik komiteja za komunalne zadeve in predsednik komiteja za turizem in gostinstvo.

VIII.

Generalni direktorji in predsedniki komitejev, ki so člani svetov za predelovalno industrijo, za energetiko in ekstraktivno industrijo, za blagovni promet, za kmetijstvo in gozdarstvo ter za lokalno gospodarstvo, so lahko člani vlade LRS.

IX.

Vlada LRS izvrši ta ukaz.

X.

Ta ukaz velja od dneva objave v „Uradnem listu LRS“.

U. št. 181.

Ljubljana, dne 28. aprila 1950.

Prezidij Ljudske skupščine Ljudske republike Slovenije

Sekretar:

France Lubej l. r.

Predsednik:

Josip Vidmar l. r.

Na podlagi 7. točke 72. člena ustave Ljudske republike Slovenije v zvezi z ukazom Prezidija Ljudske skupščine LRS U. št. 181 z dne 28. aprila 1950 in po predlogu predsednika vlade LRS izdaja Prezidij Ljudske skupščine LRS

u k a z

o razrešitvi in imenovanju ministrov vlade LRS

I. Razrešijo se:

Minister za industrijo vlade LRS,
minister za komunalne zadeve vlade LRS,
minister za lesno industrijo vlade LRS.

minister za rudarstvo vlade LRS,
minister za elektrogospodarstvo vlade LRS,
minister za državne nabave vlade LRS.

II. Imenujejo se:

Za predsednika sveta vlade LRS za predelovalno industrijo Stane Kavčič, do sedaj minister za industrijo LRS;
za predsednika sveta vlade LRS za blagovni promet Viktor Avbelj, do sedaj predsednik Ljudskega odbora za Mariborsko oblast;
za predsednika sveta vlade LRS za kmetijstvo in gozdarstvo Janez Hribar, do sedaj predsednik Ljudskega odbora za Ljubljansko oblast;
za predsednika sveta vlade LRS za lokalno gospodarstvo Tone Fajfar, do sedaj minister za lesno industrijo LRS;
za predsednika sveta vlade LRS za energetiko in ekstraktivno industrijo Milko Goršič, do sedaj minister za komunalne zadeve LRS.

III. Imenujejo se:

Za ministra vlade LRS — generalnega direktorja za rudarstvo Franc Popit, do sedaj minister za rudarstvo vlade LRS;
za ministra vlade LRS — generalnega direktorja za elektrogospodarstvo inž. Miloš Brelih, do sedaj minister za elektrogospodarstvo vlade LRS;
za ministra vlade LRS — predsednika komiteja za lokalno industrijo Tomo Brejc, do sedaj član centralne uprave ZSJ;
za ministra vlade LRS — generalnega direktorja za kovinsko predelovalno in elektroindustrijo Tone Dolinšek, do sedaj pomočnik ministra za elektrogospodarstvo vlade LRS;
za ministra vlade LRS — generalnega direktorja za kemično industrijo inž. Pavle Žaucer, do sedaj poslanik FLRJ v Haagu;
za ministra vlade LRS — generalnega direktorja za lesno industrijo Ignac Voljč, do sedaj predsednik Okrajnega ljudskega odbora Jesenice;
za ministra vlade LRS generalnega direktorja za tekstilno in usnjarsko industrijo Rudolf Janhuba, do sedaj opolnomočeni minister vlade LRS;
za ministra za državna posestva vlade LRS Milan Škerlavaj; do sedaj minister za državne nabave vlade LRS;
za ministra za državne nabave vlade LRS Leopold Kresc, do sedaj podpredsednik Ljudskega odbora za Ljubljansko oblast.

IV. Predsednik vlade LRS izvrši ta ukaz.

V. Ta ukaz velja od dneva objave v „Uradnem listu LRS“.

U. št. 182.

Ljubljana, dne 28. aprila 1950.

Prezidij Ljudske skupščine Ljudske republike Slovenije

Sekretar:

France Lubej l. r.

Predsednik:

Josip Vidmar l. r.

Na osnovi 9. točke 72. člena ustave LRS in po predlogu predsednika vlade LRS izdaja Prezidij Ljudske skupščine LRS

u k a z

o ustanovitvi gospodarskega sveta vlade Ljudske republike Slovenije

I. Ustanovi se gospodarski svet vlade Ljudske republike Slovenije kot njen organ za koordinacijo poslov gospodarskih resorov vlade LRS.

Gospodarski svet sestavljajo: predsednik, ki vodi svet, in člani: predsednik sveta za predelovalno industrijo vlade LRS, predsednik sveta za blagovni promet vlade LRS, predsednik sveta za kmetijstvo in gozdarstvo vlade LRS, predsednik sveta za energetiko in ekstraktivno industrijo vlade LRS, predsednik sveta za lokalno gospodarstvo vlade LRS, predsednik planske komisije LRS, minister za finance, minister za gradnje in minister za delo vlade LRS.

Širši plenum gospodarskega sveta LRS pa sestavljajo poleg predsednika gospodarskega sveta, predsednik planske komisije in predsednikov svetov vlade LRS še vsi člani teh svetov in vsi ministri vlade LRS, ki vodijo gospodarske resore.

II. Vlada LRS določi, v katerih zadevah razpravlja in sklepa gospodarski svet v svojem ožjem sestavu in v katerih širši plenum gospodarskega sveta.

III. Vlada LRS izvrši ta ukaz.

IV. Ta ukaz velja takoj.

U. št. 183.

Ljubljana, dne 5. maja 1950.

Prezidij Ljudske skupščine Ljudske republike Slovenije

Sekretar:

France Lubej l. r.

Predsednik:

Josip Vidmar l. r.

Na osnovi 7. točke 72. člena ustave LRS in po predlogu predsednika vlade LRS izdaja Prezidij Ljudske skupščine LRS

u k a z

o imenovanju predsednika gospodarskega sveta vlade LRS

I. Za predsednika gospodarskega sveta vlade LRS se imenuje Sergej Kraigher, podpredsednik vlade LRS.

II. Vlada LRS izvrši ta ukaz.

III. Ta ukaz velja takoj.

U. št. 184.

Ljubljana, dne 5. maja 1950.

Prezidij Ljudske skupščine Ljudske republike Slovenije

Sekretar:

France Lubej l. r.

Predsednik:

Josip Vidmar l. r.

Na osnovi 7. točke 72. člena ustave LRS in po predlogu predsednika vlade LRS izdaja Prezidij Ljudske skupščine LRS

u k a z

o razrešitvi in imenovanju ministra za kmetijstvo

I. Razreši se inž. Jože Levstik dolžnosti ministra za kmetijstvo vlade LRS.

II. Za ministra za kmetijstvo vlade LRS se imenuje Franc Simonič, do sedaj podpredsednik Ljudskega odbora Mariborske oblasti.

III. Vlada LRS izvrši ta ukaz.

IV. Ukaz velja takoj.

U. št. 185.

Ljubljana, dne 10. maja 1950.

Prezidij Ljudske skupščine Ljudske republike Slovenije

Sekretar:

Predsednik:

France Lubej l. r.

Josip Vidmar l. r.

Na podlagi 9. točke 72. člena ustave LRS in po predlogu predsednika vlade LRS izdaja Prezidij Ljudske skupščine LRS

u k a z

o ustanovitvi ministrstva za izvoz in uvoz

I. V vladi LRS se ustanovi ministrstvo za izvoz in uvoz kot zvezno-republiško ministrstvo, ki prevzame zadeve dosedanjega komiteja vlade LRS za zunanjo trgovino.

II. Vlada LRS izvrši ta ukaz.

III. Ta ukaz velja od dneva objave v „Uradnem listu LRS“.

U. št. 190.

Ljubljana, dne 12. junija 1950.

Prezidij Ljudske skupščine Ljudske republike Slovenije

Sekretar:

Predsednik:

France Lubej l. r.

Josip Vidmar l. r.

Na podlagi 7. točke 72. člena ustave LRS in po predlogu predsednika
vlade LRS izdaja Prezidij Ljudske skupščine LRS

u k a z

o imenovanju ministra za izvoz in uvoz

Za ministra za izvoz in uvoz v vladi LRS se imenuje Janez Vi-
p o t n i k, do sedaj predsednik Ljudskega odbora za Goriško oblast.

U. št. 191.

Ljubljana, dne 12. junija 1950.

Prezidij Ljudske skupščine Ljudske republike Slovenije

Sekretar:

Predsednik:

France Lubej l. r.

Josip Vidmar l. r.

PRESEDSTVO LJUDSKE SKUPŠČINE LRS

Predsednik

Dr. Ferdo Kozak

Podpredsednik

Tone Dolinšek

I. tajnik:

Mira Tomšič

II. tajnik:

Jože Jurač

III. tajnik:

Miloš Ledinek

SKUPŠČINSKI ODBORI

ZAKONODAJNI ODBOR

Inž. Jože Levstik, predsednik

Jože Petejan, podpredsednik

Dr. Stanko Štor, tajnik

Dr. Anton Melik

Boris Kalin

Alojz Vrhovec

Alojz Colarič

Ivan Trojar

Niko Jakofčič

Davorin Ferligoj

Vinko Šumrada

ODBOR ZA GOSPODARSKI NAČRT IN FINANCE

Albert Jakopič, predsednik

Franc Furlan, podpredsednik

Dr. Miha Kambič, tajnik

Alojz Lešnik

Dr. Miha Potočnik

Albin Duje

Maks Krmelj

Ivan Ocvirk

Franc Tavčar

MANDATNO-IMUNITETNI ODBOR

Dr. Bogdan Brecelj, predsednik

Ivo Svetina, podpredsednik

Franc Perovšek, tajnik

Lado Kozak

Tone Toman

ADMINISTRATIVNI ODBOR

Franc Černe, predsednik
 Andrej Verbič, podpredsednik
 Vinko Knol, tajnik

Milica Gabrovec

Viktor Stopar

ODBOR ZA PROŠNJE IN PRITOŽBE

Leopold Maček, predsednik
 Nace Majcen, podpredsednik
 Ivan Bratko, tajnik

Mirka Mozetič-Ciglič

Miran Košmelj

LJUDSKI POSLANCI LJUDSKE SKUPŠČINE LRS

Ahčin dr. Marjan	Dolgan Ervin	Kardelj Edvard
Alič Anton	Dolinšek Anton	Kavčič Stane
Avbelj Viktor	Dragan Franc	Kavšek Janez
Avšič Jaka	Duje Albin	Kidrič Boris
Baloh Pavle	Fajdiga Ivan	Kidrič Zdenka
Belopavlovič Niko	Fajfar Tone	Kimovec France
Belšak Franc	Ferligoj Davorin	Kleiderman Jože
Berglez Bela	Furlan Franc	Klarič Jože
Bešter Mara	Furlan Slavko	Knol Vinko
Bevk France	Gabrovec Milica	Kocbek Edvard
Blejc Anton	Greif Martin	Kodrič Rudi
Bohinc Rozika	Gričar Jože	Korošak Anton
Bratko Ivan	Gruden Heliodor	Košmelj Miran
Brecelj dr. Bogdan	Hojnik Franc	Kovačič Slavko
Brecelj dr. Marijan	Hribar Janez	Kozak dr. Ferdo
Brejc Tomo	Hribar Rudi	Kozak Lado
Brilej Jože	Hribernik Rudolf	Kraigher Boris
Brovč Mirko	Humar Štefan	Kraigher Sergej
Carl Franc	Ingolič Anton	Krevs Ivo
Colarič Alojz	Jakac Božidar	Krmelj Maks
Černe Franc	Jakofčič Niko	Kržišnik dr. Anton
Čotar Albin	Jakopič Albert	Kveder Dušan
Dernač Jakob	Jurač Jože	Lampret Jože
Diacci Alojz	Kalin Boris	Lavrič dr. Božidar
Dolgan Anton	Kambič dr. Miha	Ledinek Miloš

Lenardič Rudi	Pokorn dr. Jože	Šiško Franc
Leskošek Franc	Polič Zoran	Šterban Karel
Lešnik Alojz	Popit Franc	Štor dr. Stanko
Levičnik Karel	Por Janez	Štrukelj Karel
Levstik inž. Jože	Potočar Stane	Šumrada Vinko
Lubej France	Potočnik dr. Miha	Tavčar Franc
Maček Ivan	Potrč dr. Jože	Toman Tone
Maček Leopold	Reberšek Karel	Tomšič Mira
Majcen Nace	Regent Ivan	Tomšič Vida
Maležič Matija	Remškar Tine	Trojar Ivan
Marinko Miha	Ribič Alojz	Ulrih Tone
Melik dr. Anton	Rudolf Janko	Venišnik Milan
Modic dr. Heli	Rus Jože	Verbič Andrej
Mozetič-Ciglič Mirka	Sekirnik Janko	Vidmar Josip
Ocepek Angela	Semič Stane	Vipotnik Janez
Ocvirk Ivan	Simonič Franc	Vrabič Olga
Osolnik Bogdan	Stante Peter	Vrhovec Alojz
Pavšič Vladimir	Stegnar Andrej	Zalaznik Franc
Pehaček Rado	Stopar Viktor	Zavasnik Franc
Perovšek Franc	Svetina Ivo	Ziherl Boris
Petejan Jože	Šelih Ivan	Zorko Edo
Peternelj Gabrijel	Šentjure Lidiija	Zupan Anton
Petrinja Danilo	Šiftar Jože	Zupančič Tone

PREZIDIJ LJUDSKE SKUPŠČINE LRS

Predsednik

Josip Vidmar

Podpredsednika

Edvard Kocbek

France Bevč

Tajnik

France Lubej

Člani:

Josip Rus, Edvard Kardelj, Boris Kidrič, Franc Leskošek, Jakā Avšič,
Miha Marinko, dr. Marijan Breclj, Ivan Maček, Stane Kavčič, Zoran
Polič, Tone Fajfar, Janez Hribar, Angelca Očepek, Tone Dolinšek,
Rudolf Hribernik

VLADA LJUBŠKÉ REPUBLIKE SLOVENIJE

- Predsednik vlade Miha Marinko
Podpredsednik vlade in predsednik komiteja za zakonodajo dr. Marijan Breclj
Podpredsednik vlade in minister za gradnje Ivan Maček
Podpredsednik vlade in predsednik gospodarskega sveta vlade Sergej Kraigher
Minister za notranje zadeve Boris Kraigher
Minister za prosveto Ivan Regent
Minister za znanost in kulturo dr. Jože Potrč
Minister za finance Zoran Polič
Minister za delo Martin Greif
Minister za trgovino in preskrbo Jože Borštinar
Minister za kmetijstvo Franc Simonič
Minister za ljudsko zdravstvo dr. Marjan Ahčin
Minister za pravosodje dr. Heli Modic
Minister za gozdarstvo Jaka Avšič
Minister za lokalni promet Tone Šušteršič
Minister za socialno skrbstvo dr. Anton Kržišnik
Minister za državne nabave Leopold Krese
Minister za izvoz in uvoz Janez Vipotnik
Minister v vladi dr. Jože Pokorn
Minister vlade in predsednik kontrolne komisije Vlado Krivic
Minister vlade in predsednik planske komisije Janko Smole
Minister vlade in predsednik sveta za predelovalno industrijo Stane Kavčič
Minister vlade in predsednik sveta za blagovni promet Viktor Avbelj
Minister vlade in predsednik sveta za kmetijstvo in gozdarstvo Janez Hribar
Minister vlade in predsednik sveta za lokalno gospodarstvo Tone Fajfar
Minister vlade in predsednik sveta za energetiko in ekstraktivno industrijo Milko Goršič
Minister vlade in generalni direktor za rudarstvo Franc Popit

Minister vlade in generalni direktor za elektrogospodarstvo in ž. Miloš
Brelj

Minister vlade in predsednik komiteja za lokalno industrijo Tomo
Brejc

Minister vlade in generalni direktor državnih kmetijskih posestev Milan
Škerlavaj

Minister vlade in generalni direktor za kovinsko predelovalno in elektro-
industrijo Tone Dolinšek

Minister vlade in generalni direktor za kemično industrijo in ž. Pavle
Žaucer

Minister vlade in generalni direktor za lesno industrijo Ignac Voljč

Minister vlade in generalni direktor za tekstilno in usnjarsko industrijo
Rudolf Janhuba

VRHOVNO SODIŠČE LJUDSKE REPUBLIKE SLOVENIJE

Predsednik

Dr. Teodor Tominšek

Podpredsednik

Matej Dolničar

Člani:

Dr. Milko Gaber, dr. Bogdan Petelin, Silverij Pakiž, Josip Černe,
Karel Košenina, Jože Dolinšek

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

PHILOSOPHY DEPARTMENT

PHILOSOPHY 101

LECTURE NOTES

BY [Name]

DATE [Date]

Stenografski zapiski

LJUDSKE SKUPŠČINE
LJUDSKE REPUBLIKE SLOVENIJE

VIII. redno zasedanje
14. decembra 1950

Izdala Ljudska skupščina LRS
1951

I. seja

VIII. rednega zasedanja

Ljudske skupščine Ljudske republike Slovenije

ki se je vršila dne 14. decembra 1950 v Ljubljani

Predsednik: dr. Ferdo Kozak.

Tajnik: Jože Jurač.

PRISOTNI ČLANI VLADE:

Miha Marinko, predsednik vlade LRS;

Marijan Breceelj, podpredsednik vlade LRS in predsednik sveta vlade za zakonodajo in izgradnjo ljudske oblasti;

Sergej Kraigher, podpredsednik vlade in predsednik gospodarskega sveta vlade LRS;

Boris Kraigher, minister za notranje zadeve;

Ivan Regent, minister za prosveto;

Boris Zihlerl, minister za znanost in kulturo;

Zoran Polič, minister za finance;

Martin Greif, minister za delo;

Jože Borštnar, minister za trgovino in preskrbo;

Franc Simonič, minister za kmetijstvo;

dr. Jože Potrč, minister za ljudsko zdravstvo;

dr. Heli Modic, minister za pravo sodje;

Jaka Avšič, minister za gozdarstvo;

dr. Marjan Ahčin, minister za socialno skrbstvo;

Leopold Krese, minister za državne nabave;

dr. Jože Pokorn, minister v vladi LRS;

Mira Svetina, minister, predsednik kontrolne komisije;

Viktor Avbelj, minister, predsednik sveta za blagovni promet;

Tone Fajfar, minister, predsednik sveta za lokalno gospodarstvo;

Franc Popit, minister, generalni direktor za rudarstvo;

Tomo Brejc, minister, predsednik komiteja za lokalno industrijo;

Milan Škerlavaj, minister, generalni direktor državnih kmetijskih posestev;

Tone Dolinšek, minister, generalni direktor za kovinsko predelovalno in elektroindustrijo.

Ob 10.30 je predsednik Ljudske skupščine LRS dr. Ferdo Kozak pričel sejo s čitanjem ukaza Prezidija Ljudske skupščine LRS o sklicanju ljudske skupščine k VIII. rednemu zasedanju. Ukaz se glasi:

Na podlagi 1. točke 72. člena ustave LRS izdaja Prezidij Ljudske skupščine LRS

u k a z

o sklicanju Ljudske skupščine Ljudske republike Slovenije
k VIII. rednemu zasedanju na dan 14. decembra 1950.

Ljudska skupščina Ljudske republike Slovenije se skliče k VIII. rednemu zasedanju na dan 14. decembra 1950.

—U. št. 222.

Ljubljana, dne 4. decembra 1950.

Prezidij Ljudske skupščine Ljudske republike Slovenije

Sekretar:

France Lubej l. r.

Predsednik:

Josip Vidmar l. r.

Predsednik dr. Ferdo Kozak: Pričenjam 1. sejo VIII. rednega zasedanja Ljudske skupščine LRS. Zapisnik današnje seje bo vodil tajnik Jože Jurač.

Odbor za prošnje in pritožbe Ljudske skupščine LRS je dostavil skupščini naslednje poročilo:

Odbor za prošnje in pritožbe Ljudske skupščine LRS je prejel v času od 20. maja do 13. decembra 1950 skupno 38 prošenj oziroma pritožb, katere je obravnaval na štirih sejah. Šest prošenj je odbor za prošnje in pritožbe Ljudske skupščine LRS poslal Prezidiju Ljudske skupščine LRS s predlogom, da izda odločbe o dodelitvi redne mesečne doživljenjske podpore.

Ostalih 32 prošenj oziroma pritožb je odbor po njihovi vsebini predložil raznim resorom in drugim ustanovam, da jih rešijo v svoji pristojnosti ali pa zavrnejo, če ni bila podana zakonita osnova.

Smrt fašizmu — svobodo narodu!

Tajnik:

Ivan Bratko l. r.

Predsednik:

Leopold Maček l. r.

Administrativni odbor Ljudske skupščine LRS pa je predložil skupščini tole poročilo:

Administrativni odbor Ljudske skupščine LRS vrši redni pregled blagajne in celokupnega računsko-blagajniškega poslovanja po odobrenem proračunu Ljudske skupščine LRS.

Odbor je do sedaj našel računsko-blagajniško poslovanje v popolnem redu. Zadnji pregled je odbor izvršil dne 13. decembra 1950. Po poročilu, ki ga je administrativni odbor dal predsedniku Ljudske skupščine, je bilo računsko-blagajniško poslovanje naslednje:

Odobreni proračun za leto 1950 znaša	din 5,716.000.—
Po rebalansu je bil proračun zvišan na	din 5,848.400.—
Potrošeno je bilo iz proračuna	
do 31. maja	2,127.490.—
Od 1. VI. do 30. XI. pa je bilo	
potrošeno	2,767.175.—
Skupno do 30. XI.	<u>din 4,894.665.—</u>
Za potrošnjo od 1. do 31. XII. ostane	din 953.735.—
V letu 1950 je bil do 1. XI. odobren kredit za	
investicije	din 413.742.—
Do 30. XI. je bilo potrošeno	<u>din 334.982.—</u>
Za potrošnjo v decembru ostane	<u>din 78.760.—</u>

Smrt fašizmu — svobodo narodu!

Tajnik:

Viktor Štopar l. r.

Predsednik:

Franc Černe l. r.

Nadalje je skupščina sprejela naslednje predloge:

1. Prezidij Ljudske skupščine LRS je predložil Ljudski skupščini LRS v potrditev ukaze, in sicer:

ukaz o ustanovitvi sveta vlade LRS za zakonodajo in izgradnjo ljudske oblasti z dne 15. julija 1950;

ukaz o imenovanju predsednika sveta vlade LRS za zakonodajo in izgradnjo ljudske oblasti z dne 15. julija 1950;

ukaz o ustanovitvi generalne direkcije za strojegradnjo z dne 24. julija 1950;

ukaz o imenovanju ministra LRS, generalnega direktorja za strojegradnjo z dne 24. julija 1950;

ukaz o ukinitvi ministrstva za državna posestva LRS, o ustanovitvi generalne direkcije državnih kmetijskih posestev LRS in o spremembi sveta vlade LRS za kmetijstvo in gozdarstvo z dne 25. avgusta 1950;

ukaz o razrešitvi ministra za državna posestva vlade LRS in o imenovanju ministra vlade LRS, generalnega direktorja državnih kmetijskih posestev z dne 25. avgusta 1950;

ukaz o preosnovi vlade LRS z dne 15. novembra 1950.

2. Predsednik vlade je predložil Ljudski skupščini LRS v razpravo in sklepanje zakonske predloge:

Predlog zakona o spremembah zakona o volitvah ljudskih poslancev za Ljudsko skupščino LRS;

predlog zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o volitvah odbornikov ljudskih odborov;

predlog zakona o zborih volivcev;
predlog zakona o svetih državljanov in o komisijah državljanov;
predlog zakona o delu ljudskih odborov okrajev, mest, ki so izločena iz okraja, in mestnih rajonov;
predlog zakona o spremembi zakona o Prezidiju Ljudske skupščine LRS.

Vse te zakonske predloge sem izročil v smislu 31. člena poslovnika zakonodajnemu odboru. Odbor je o zakonskih predlogih sklepal, jih v celoti sprejel ter predložil Ljudski skupščini LRS svoja poročila. Vsi ti zakonski predlogi so bili z obrazložitvami in poročili razmnoženi in razdeljeni ljudskim poslancem.

3. Vlada LRS je nadalje predložila skupščini v potrditev uredbe, ki jih je izdala vlada LRS na podlagi zakona o poblastilu vladi LRS za izdajanje uredb na področju narodnega gospodarstva v času od zadnjega zasedanja Ljudske skupščine LRS.

4. Glede na spremembo v predsedstvu Ljudske skupščine LRS predlagam v smislu 5. člena poslovnika, da pride na dnevni red današnje seje tudi dopolnilna volitev v predsedstvo Ljudske skupščine LRS.

5. Anketna odbora Ljudske skupščine LRS za preiskavo načina in stanja preskrbe v LRS ter za preiskavo odkupnega sistema v LRS sta dostavila skupščini svoji poročili.

Vse to pride na dnevni red, če tako sklene skupščina.

Ljudski poslanci Rudi Kodrič, Ivan Šelih, Ivan Fajdiga, Nace Majcen, Rozika Bohinc, Albin Dujc, Franc Dragan, Edvard Kardelj, Boris Kidrič, Franc Leskošek, Zdenka Kidrič, Janez Hribar in Janko Sekirnik so službeno nujno zadržani, zato predlagam skupščini, da imenovanim odobri dopust za čas VIII. rednega zasedanja. Sprejme skupščina ta predlog? (Sprejme.) Hvala!

Prehajam na dnevni red, to je na določitev dnevnega reda. Glede na v uvodu objavljena sporočila predlagam skupščini naslednji dnevni red:

1. Potrditev ukazov Prezidija Ljudske skupščine LRS, in sicer:

Ukaz o ustanovitvi sveta vlade LRS za zakonodajo in izgradnjo ljudske oblasti z dne 15. julija 1950 — U. št. 201.

Ukaz o imenovanju predsednika sveta vlade LRS za zakonodajo in izgradnjo ljudske oblasti z dne 15. julija 1950 — U. št. 202.

Ukaz o ustanovitvi generalne direkcije za strojogradnjo z dne 24. julija 1950 — U. št. 203.

Ukaz o imenovanju ministra vlade LRS — generalnega direktorja za strojogradnjo z dne 24. julija 1950 — U. št. 204.

Ukaz o ukinitvi ministrstva za državna posestva vlade LRS, o ustanovitvi generalne direkcije državnih kmetijskih posestev LRS in o spremembi sveta vlade LRS za kmetijstvo in gozdarstvo z dne 25. avgusta 1950 — U. št. 206.

Ukaz o razrešitvi ministra za državna posestva vlade LRS in imenovanju ministra vlade LRS — generalnega direktorja državnih kmetijskih posestev LRS z dne 25. avgusta 1950 — U. št. 207.

Ukaz o preosnovi vlade LRS z dne 15. novembra 1950 — U. št. 220.

2. Razrešitev dolžnosti podpredsednika Ljudske skupščine LRS in izvolitev novega podpredsednika.

3. Razrešitev dolžnosti I. tajnika Ljudske skupščine LRS.

4. Razprava in sklepanje o predlogu zakona o zborih volivcev.

5. Razprava in sklepanje o predlogu zakona o svetih državljanov in o komisijah državljanov.

6. Razprava in sklepanje o predlogu zakona o delu ljudskih odborov okrajev, mest, ki so izločena iz okraja, in mestnih rajonov.

7. Razprava in sklepanje o predlogu zakona o spremembah zakona o volitvah ljudskih poslancev za Ljudsko skupščino LRS.

8. Razprava in sklepanje o predlogu zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o volitvah odbornikov ljudskih odborov.

9. Razprava in sklepanje o predlogu zakona o spremembi zakona o Prezidiju Ljudske skupščine LRS.

10. Potrditev uredb, ki jih je izdala vlada LRS na podlagi zakona o poblastilu vlade LRS za izdajanje uredb na področju narodnega gospodarstva.

11. Poročilo anketnega odbora Ljudske skupščine LRS za preiskavo načina in stanja preskrbe v Ljudski republiki Sloveniji in poročilo anketnega odbora Ljudske skupščine LRS za preiskavo odkupnega načina v Ljudski republiki Sloveniji.

Ali sprejme skupščina predloženi dnevni red? Ima še kdo kak drug predlog? Kdor je za predloženi dnevni red, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Hvala! Ugotavljam, da je dnevni red soglasno sprejet in prehajam na prvo točko dnevnega reda, to je na potrditev ukazov Prezidija Ljudske skupščine LRS, in sicer:

Na podlagi 9. točke 72. člena ustave LRS izdaja Prezidij Ljudske skupščine LRS

u k a z

o ustanovitvi sveta vlade LRS za zakonodajo in izgradnjo ljudske oblasti

I.

Za vodstvo vseh zadev iz pristojnosti dosedanega komiteja vlade LRS za zakonodajo in izgradnjo ljudske oblasti se ustanovi svet vlade LRS za zakonodajo in izgradnjo ljudske oblasti.

Na čelu sveta vlade LRS za zakonodajo in izgradnjo ljudske oblasti je predsednik sveta, ki je minister vlade LRS.

Svet vlade LRS za zakonodajo in izgradnjo ljudske oblasti sestavljajo poleg predsednika sveta ministri vlade LRS, ki jih določi vlada LRS.

II.

Predpise o organizaciji in delu sveta vlade LRS za zakonodajo in izgradnjo ljudske oblasti izda vlada LRS.

III.

Komitee vlade LRS za zakonodajo in izgradnjo ljudske oblasti, ki je bil ustanovljen z uredbo vlade LRS z dne 28. februarja 1949 (Ur. list LRS št. 8—37/49), se ukine.

U. št. 201.

Ljubljana, dne 15. julija 1950.

Prezidij Ljudske skupščine Ljudske republike Slovenije

Sekretar:

France Lubej l. r.

Predsednik:

Josip Vidmar l. r.

Kdor je za potrditev tega ukaza, naj dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Ugotavljam, da je ukaz o ustanovitvi sveta vlade LRS za zakonodajo in izgradnjo ljudske oblasti soglasno potrjen.

Ukaz o imenovanju predsednika sveta vlade LRS za zakonodajo in izgradnjo ljudske oblasti z dne 15. julija 1950 se glasi:

Na podlagi 7. točke 72. člena ustave LRS izdaja Prezidij Ljudske skupščine LRS

u k a z

o imenovanju predsednika sveta vlade LRS za zakonodajo in izgradnjo ljudske oblasti

I.

Za predsednika sveta vlade LRS za zakonodajo in izgradnjo ljudske oblasti se imenuje Marijan Breclj, podpredsednik vlade LRS in predsednik dosedanjega komiteja vlade LRS za zakonodajo in izgradnjo ljudske oblasti.

II.

Vlada LRS izvrši ta ukaz.

U. št. 202.

Ljubljana, dne 15. julija 1950.

Prezidij Ljudske skupščine Ljudske republike Slovenije

Sekretar:

France Lubej l. r.

Predsednik:

Josip Vidmar l. r.

Kdor je za potrditev tega ukaza, naj dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Ugotavljam, da je ukaz o imenovanju predsednika sveta vlade LRS za zakonodajo in izgradnjo ljudske oblasti soglasno potrjen.

Ukaz o ustanovitvi generalne direkcije za strojogradnjo z dne 24. julija 1950 se glasi:

Na podlagi 9. točke 72. člena ustave LRS izdaja Prezidij Ljudske skupščine LRS

u k a z

o ustanovitvi generalne direkcije za strojogradnjo

I.

Ustanovi se generalna direkcija za strojogradnjo kot organ vlade LRS za vodstvo zadev s področja industrije strojogradnje.

II.

Generalni direkciji načeluje generalni direktor, ki je lahko minister vlade LRS.

III.

Predsednik vlade LRS izvrši ta ukaz.

IV.

Ta ukaz velja od dneva objave v Uradnem listu LRS.
U. št. 203.

Ljubljana, dne 24. julija 1950.

Prezidij Ljudske skupščine Ljudske republike Slovenije

Sekretar:

France Lubej l. r.

Predsednik:

Josip Vidmar l. r.

Kdor je za potrditev tega ukaza, naj dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Ugotavljam, da je ukaz o ustanovitvi generalne direkcije za strojogradnjo soglasno potrjen.

Ukaz o imenovanju ministra vlade LRS, generalnega direktorja za strojogradnjo z dne 24. julija 1950 se glasi:

Na podlagi 7. točke 72. člena ustave LRS izdaja Prezidij Ljudske skupščine LRS

u k a z

o imenovanju ministra vlade LRS — generalnega direktorja
za strojogradnjo

I.

Za ministra vlade LRS — generalnega direktorja generalne direkcije vlade LRS za strojogradnjo se imenuje Stane Bizjak, do sedaj načelnik v ministrstvu za notranje zadeve FLRJ.

II.

Vlada LRS izvrši ta ukaz.

U. št. 204.

Ljubljana, dne 24. julija 1950.

Prezidij Ljudske skupščine Ljudske republike Slovenije

Sekretar:

France Lubej l. r.

Predsednik:

Josip Vidmar l. r.

Kdor je za potrditev tega ukaza, naj dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Ugotavljam, da je ukaz o imenovanju ministra vlade LRS, generalnega direktorja za strojogradnjo soglasno potrjen.

Ukaz o ukinitvi ministrstva za državna posestva vlade LRS, o ustanovitvi generalne direkcije državnih kmetijskih posestev LRS in o spremembi sveta vlade LRS za kmetijstvo in gozdarstvo z dne 25. avgusta 1950 se glasi:

Na podlagi 9. točke 72. člena ustave LRS izdaja Prezidij Ljudske skupščine LRS

u k a z

o ukinitvi ministrstva za državna posestva vlade LRS, o ustanovitvi generalne direkcije državnih kmetijskih posestev LRS in o spremembi sveta vlade LRS za kmetijstvo in gozdarstvo

I.

Ukine se ministrstvo za državna posestva LRS, ki je bilo ustanovljeno z ukazom Prezidijske Ljudske skupščine LRS z dne 28. aprila 1950 (Uradni list LRS št. 15—66/50.)

II.

Ustanovi se generalna direkcija državnih kmetijskih posestev LRS kot organ vlade LRS za vodstvo državnih kmetijskih posestev iz republiške pristojnosti.

Na čelu generalne direkcije državnih kmetijskih posestev LRS je generalni direktor, ki je minister vlade LRS.

III.

Namesto ministra za državna posestva je generalni direktor državnih kmetijskih posestev LRS, član sveta za kmetijstvo in gozdarstvo vlade LRS.

IV.

Vlada LRS izvrši ta ukaz.

U. št. 206.

Ljubljana, dne 25. avgusta 1950.

Prezidij Ljudske skupščine Ljudske republike Slovenije

Sekretar:

France Lubej l. r.

Podpredsednik:

France Bevk l. r.

Kdor je za potrditev tega ukaza, naj dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Ugotavljam, da je ukaz o ukinitvi ministrstva za državna posestva vlade LRS, o ustanovitvi generalne direkcije državnih kmetijskih posestev LRS in o spremembi sveta vlade LRS za kmetijstvo in gozdarstvo soglasno potrjen.

Ukaz o razrešitvi ministra za državna posestva vlade LRS in o imenovanju ministra vlade LRS, generalnega direktorja državnih kmetijskih posestev LRS z dne 25. avgusta 1950 se glasi:

Na podlagi 7. točke 72. člena ustave LRS izdaja Prezidij Ljudske skupščine LRS

u k a z

o razrešitvi ministra za državna posestva vlade LRS in imenovanju ministra vlade LRS — generalnega direktorja državnih kmetijskih posestev LRS

I.

Milan Škerlavaj, minister za državna posestva vlade LRS se razreši dosedanje dolžnosti in se imenuje za ministra vlade LRS — generalnega direktorja državnih kmetijskih posestev LRS.

II.

Vlada LRS izvrši ta ukaz.

U. št. 207.

Ljubljana, dne 25. avgusta 1950.

Prezidij Ljudske skupščine Ljudske republike Slovenije

Sekretar:

France Lubej l. r.

Podpredsednik:

France Bevk l. r.

Kdor je za potrditev tega ukaza, naj dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Ugotavljam, da je ukaz o razrešitvi ministra za državna posestva vlade LRS in o imenovanju ministra vlade LRS, generalnega direktorja državnih kmetijskih posestev vlade LRS z dne 25. avgusta 1950 soglasno potrjen.

Ukaz o preosnovi vlade LRS z dne 15. novembra 1950 se glasi:

Na podlagi 7. točke 72. člena ustave LRS izdaja Prezidij Ljudske skupščine LRS

u k a z

o preosnovi vlade LRS

I. Razrešijo se:

1. Dolžnosti ministra za znanost in kulturo LRS dr. Jože Potrč;
2. dolžnosti predsednika komisije državne kontrole LRS Vlado Krivic;
3. dolžnosti ministra za ljudsko zdravstvo LRS dr. Marjan Ahčin;
4. dolžnosti ministra za socialno skrbstvo LRS dr. Anton Kržišnik.

II. Imenujejo se:

1. Za ministra za znanost in kulturo LRS Boris Zihherl, do sedaj direktor Inštituta za družbene vede v Beogradu;

2. za ministra za ljudsko zdravstvo LRS dr. Jožec Potrč, do sedaj minister za znanost in kulturo LRS;

3. za ministra za socialno skrbstvo LRS dr. Marjan Ahčin, do sedaj minister za ljudsko zdravstvo LRS;

4. za predsednika komisije državne kontrole LRS Mira Svetinova, do sedaj tajnik Ljudske skupščine LRS.

III.

Predsednik vlade izvrši ta ukaz.

IV.

Ta ukaz velja takoj.

U. št. 220.

Ljubljana, dne 15. novembra 1950.

Prezidij Ljudske skupščine Ljudske republike Slovenije

Sekretar:

France Lubej l. r.

Predsednik:

Josip Vidmar l. r.

Kdor je za potrditev tega ukaza, naj dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Ugotavljam, da je ukaz o preosnovi vlade LRS z dne 15. novembra 1950 soglasno potrjen.

Prehajam na drugo točko dnevnega reda, to je na razrešitev dolžnosti podpredsednika Ljudske skupščine LRS in na izvolitev novega podpredsednika.

Ker je sedanji podpredsednik Ljudske skupščine LRS Anton Dolinšek postal član vlade, predlagam, da ga skupščina razreši dolžnosti podpredsednika skupščine. Sprejme skupščina ta predlog? (Sprejme.) Hvala! Izvoliti moramo torej novega podpredsednika. Ima kdo izmed navzočih kakšen predlog?

France Bevk: Za novega podpredsednika predlagam ljudskega poslanca dr. Antona Kržišnika, dosedanjega ministra za socialno skrbstvo.

Predsednik dr. Ferdo Kozak: Slišali ste predlog ljudskega poslanca Franceta Bevka. Ali je še kak drug predlog? Če ne, dajem predlog ljudskega poslanca Franceta Bevka, da se za novega podpredsednika izvoli dr. Anton Kržišnik, na glasovanje. Kdor je za ta predlog, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Ugotavljam, da je za novega podpredsednika ljudske skupščine soglasno izvoljen ljudski poslanec dr. Anton Kržišnik. (Ploskanje.) Prosim novega podpredsednika, da zasede svoje mesto.

Tretja točka dnevnega reda je razrešitev dolžnosti tajnika Ljudske skupščine LRS Mire Svetinove.

Glede na imenovanje Mire Svetinove za predsednika komisije državne kontrole predlagam, da skupščina v skladu s 5. členom poslovnika razreši Miro Svetinovo dolžnosti tajnika skupščine s tem, da opravlja

v bodoče posle I. tajnika dosedanji II. tajnik Jože Jurač in posle II. tajnika dosedanji III. tajnik Miloš Ledinek.

Sprejme skupščina ta predlog? (Sprejme.) Hvala!

Prehajam na četrto, točko dnevnega reda, to je na razpravo in sklepanje o predlogu zakona o zborih volivcev. Glede tega zakona in tudi glede naslednjih dveh zakonov, to je predloga zakona o svetih državljanov in komisijah državljanov ter predloga zakona o delu ljudskih odborov okrajev, mest, ki so izločena iz okraja, in mestnih rajonov predlaga vlada LRS, da bi se sicer glasovanje o vsakem zakonskem predlogu vršilo posebej, da pa bi se razprava, ker ti zakoni predstavljajo nekakšno celoto, vršila o vseh treh zakonskih predlogih hkrati. Dajem ta predlog skupščini na glasovanje in vprašam ali skupščina sprejme ta predlog? (Sprejme.) Na osnovi tega sklepa bomo torej razpravljali o vseh treh navedenih zakonskih predlogih skupno ter prosim najprej poročevalca k predlogu zakona o zborih volivcev, da da svoje poročilo.

Alojz Colarič: Tovariši ljudski poslanci! Poročilo zakonodajnega odbora k predlogu zakona o zborih volivcev se glasi:

Zakonodajni odbor je o predlogu zakona o zborih volivcev in k temu zakonskemu predlogu predlaganih vladnih popravkih, ki jih je predlagal na seji zakonodajnemu odboru zastopnik vlade, minister dr. Jože Pokorn in ki jih to poročilo navaja, razpravljal na seji dne 12. decembra 1950.

Iz razlogov obrazložitve zakonskega predloga po predsedniku vlade LRS je bil odbor soglasno mnenja, da je treba ta zakon izdati.

Zastopnik vlade minister dr. Jože Pokorn je predlagal na seji odbora te spremembe:

1. v 3. odstavu 5. člena se v prvi vrsti beseda „postavljati“ zamenja s „stavljati“.

2. v 2. vrsti 22. člena se beseda „mišljenje“ zamenja z „mnenje“.

Pri podrobnem razpravljanju zakonskega predloga in vladnih popravkov je odbor soglasno sprejel vse člene. Pri naslednjem členu je pa, prav tako soglasno, sprejel naslednje spremembe oziroma dopolnitve:

V 4. členu se besede „na svojem prvem plenumu“ zamenjajo z „na svojem prvem prihodnjem zasedanju“. Ta sprememba je potrebna zaradi preciznosti zakona, ker se z izrazom „prvo zasedanje“ razume po 5. členu zakonskega predloga o delu ljudskih odborov tisto zasedanje, ki je prvo po izvolitvi novega ljudskega odbora.

V 5. členu se v četrtem odstavku besede „na svojem prvem zasedanju“ zamenjajo z „na svojem prvem prihodnjem zasedanju“ in to iz istih razlogov kot je navedeno glede spremembe 4. člena.

V 10. členu se v sedmi vrsti črtajo besede „kraja, mesta oziroma rajona“, da se omogoči uvedba samoprispevka tudi samo za posamezno vas ali del kraja, mesta ali rajona, ki ima interes na izvedbi določenih del, zaradi katerih se uvede krajevni samoprispevek.

V 13. členu se v drugem odstavku konec prvega stavka spremeni in dopolni tako, da se namesto „kraja, mesta oziroma rajona“ glasi „kraja, mesta ali rajona oziroma ene ali več volilnih enot, za katere naj se skliče zbor volivcev (12. člen)“. Ne bi bilo namreč umestno, če bi se zahtevala ena petina volivcev kraja, mesta ali rajona, če se skliče po 12. členu zakonskega predloga zbor volivcev, samo za eno ali za nekaj volilnih enot kraja, mesta ali rajona.

V 15. členu se med sedanjim drugim in tretjim stavkom vstavi nov stavek, ki se glasi: „Če gre za vprašanja, v katerih je svet zbora volivcev za ljudski odbor obvezen (tretji odstavek 2. člena), se mora v zapisniku navesti tudi, koliko volivcev je glasovalo za sklep.“ Ta dostavek se zdi zakonodajnemu odboru nujno potreben, ker bi se sicer v primerih 19. in 20. člena ne moglo ugotoviti, ali sta glasovali za sklep najmanj dve tretjini na zboru navzočih volivcev.

Končno je odbor sprejel soglasno zakon tudi v celoti.

To poročilo je bilo prečitano in odobreno.

Za odborovega poročevalca je bil določen Alojz Colarič.

Poročilo pošilja odbor Ljudski skupščini LRS s predlogom, da ga sprejme in da zakonski predlog z zgoraj navedenimi spremembami in dopolnitvami sprejme in uzakoni. Predsednik, tajnik in člani odbora.

Predsednik dr. Ferdo Kozak: Prosim poročevalca zakonodajnega odbora, da da poročilo k predlogu zakona o svetih državljanov in o komisijah državljanov.

Alojz Colarič: Zakonodajni odbor je o predlogu zakona o svetih državljanov in komisijah državljanov in k temu zakonskemu predlogu predlaganem popravku vlade LRS, ki ga je predlagal na seji zakonodajnemu odboru zastopnik vlade minister dr. Jože Pokorn in ki ga to poročilo navaja, razpravljal na seji dne 12. decembra 1950.

Iz razlogov obrazložitve zakonskega predloga po predsedniku vlade LRS je bil odbor soglasno mnenja, da je treba ta zakon izdati.

Zastopnik vlade, minister dr. Jože Pokorn je predlagal na seji odbora tole spremembo:

V 16. členu se v prvi vrsti besede „V vseh zadevah“ zamenjajo z „Tudi v zadevah“.

Pri podrobnem razpravljanju je odbor soglasno sprejel vse člene v vladni formulaciji z edino izjemo glede 2. člena. 2. člen je bil soglasno sprejet v sledečem besedilu:

„Predpisi tega zakona se nanašajo na svete:

a) ki se s posebnimi predpisi ustanovijo, da kolektivno neposredno vodijo določeno upravno panogo in odločajo v zadevah te panoge (n. pr. sveti za prosveto in kulturo pri okrajnih ljudskih odborih);

b) ki se ustanovijo za nadzorstvo nad delom posameznih trgovinskih in storitvenih podjetij ter njihovih poslovalnic, zavodov, uprav večjih stanovanjskih poslopij in podobno (n. pr. potrošniški, naročniški, šolski, hišni in podobni sveti).“

Glede 2. člena je bil odbor namreč mnenja, naj bi se ta člen preformuliral, ker v sedanji formulaciji ni dovolj jasno izraženo, da gre tu za dve vrsti svetov, ki sta različni od svetov državljanov, ki jih obravnava ta zakon v 1. ter v 3. do 18. členu. Boli jasno bi prišlo to do izraza s tem, da bi se že v uvodu člena poudarjilo, da določbe tega zakona ne veljajo za svete, navedene v 2. členu.

Nato je zakonodajni odbor soglasno sprejel zakonski predlog z zgoraj navedeno spremembo.

To poročilo je bilo prečitano in odobreno.

Za odborovega poročevalca je določen Alojz Colarič.

Poročilo pošilja zakonodajni odbor Ljudski skupščini LRS s predlogom, da ga sprejme in zakonski predlog s predlagano spremembo uzakoni. Predsednik, tajnik in člani odbora.

Predsednik dr. Ferdo Kozak: Prosim poročevalca zakonodajnega odbora, da da poročilo k predlogu zakona o delu ljudskih odborov okrajev, mest, ki so izločena iz okraja, in mestnih rajonov.

Jože Petejan: Zakonodajni odbor je o predlogu zakona o delu ljudskih odborov okrajev, mest, ki so izločena iz okraja, in mestnih rajonov in o vladnih popravkih, ki so bili predlagani k temu zakonskemu predlogu, razpravljal na svoji seji dne 12. decembra 1950.

Iz razlogov obrazložitve zakonskega predloga po predsedniku vlade LRS je bil odbor soglasno mnenja, da je treba ta zakon izdati.

Vladni popravki poglavja „Prvo izasedanje ljudskega odbora“ (5. do 14. člen) so bili sporočeni predsedstvu Ljudske skupščine LRS pismeno.

Zastopnik vlade, minister dr. Jože Pokorn je predlagal na seji odbora še tele spremembe:

k 36. členu: v tretji vrsti naj se besede „pri posameznih sejah ali delih sej“ zamenjajo z besedami „pri posamezni seji ali delu seje“.

k 44. členu: na koncu člena naj se namesto pike postavi vejica in za vejico dodajo besede „če to ni izvedljivo, pa najpozneje na prvem prihodnjem zasedanju“.

k 53. členu namesto sedanjega besedila naj se ta člen glasi: „Navodilo za izvajanje tega zakona predpiše po potrebi svet vlade LRS za zakonodajo in izgradnjo ljudske oblasti“.

Pri podrobnem razpravljanju o zakonskem predlogu in na seji predlaganih popravkih vlade je odbor soglasno sprejel vse člene, le pri naslednjih členih je soglasno sprejel naslednje spremembe oziroma dopolnitve:

2. člen: 4. točka se glasi tako: „4. volijo in razvezujejo predsednika, tajnika in druge člane izvršilnega odbora“. Ta sprememba oziroma dopolnitev je potrebna zaradi jasnosti, ker bi sicer utegnil nastati dvom, ali ni morda predsedstvo ljudskega odbora, ki se uvaja s tem zakonom, zamenjalo predsedstvo izvršilnega odbora. Ta dopolnitev je tudi v skladu s 3. točko 58. člena splošnega zakona o ljudskih odborih.

16. člen: v prvi in drugi vrsti se besede „pred potekom roka“ zamenjajo z besedami „v roku“.

31. člen se sprejme s to spremembo, da se besede „29. in 30. člena“ zamenjajo z „28. do 30. člena“, in sicer iz razloga, ker je potrebno, da se število članov in organizacija tudi za komisijo iz 28. člena določi s poslovnikom.

40. člen se sprejme z dopolnitvijo: doda se nov, drugi odstavek, ki se glasi: „Ljudski odbor pa lahko tudi vsak čas zahteva poročilo okrajnega sodišča o njegovem delu“. Ta dopolnitev je potrebna zato, da se spravi ta člen v sklad s 4. členom zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o ureditvi ljudskih sodišč (Ur. list FLRJ št. 50—417/49).

Končno je odbor sprejel soglasno tudi zakon v celoti.

To poročilo je bilo prečitano in odobreno.

Za odborovega poročevalca je bil določen Jože Petejan.

Poročilo pošilja odbor Ljudski skupščini LRS s predlogom, da ga sprejme in da zakonski predlog z zgoraj navedenimi spremembami in dopolnitvami uzakoni. Predsednik, tajnik in člani odbora.

Predsednik dr. Ferdo Kozak: Besedo ima podpredsednik vlade dr. Marijan Brecej.

Dr. Marijan Brecej: Tovariši ljudski poslanci! Predloženi osnutki zakonov o zborih volivcev, o svetih in o komisijah državljanov in o delu okrajnih in mestnih ljudskih odborov razčlenjujejo in podrobno razlagajo ustrezne določbe, ki jih vsebuje zvezna in republiška ustava ter splošni zakon o ljudskih odborih. Naloga republiške zakonodaje je, da skladno s stopnjo razvoja in na osnovi izkušenj v graditvi ljudske oblasti podrobneje opredeli predvsem tista ustavna in zakonska določila, ki obvezujejo organe oblasti in lokalne uprave, da se pri izvajanju splošnih in krajevnih nalog opirajo na pobudo in na široko udeležbo ljudskih množic ter na organizacije delovnega ljudstva. Ti zakonski osnutki seveda v ničemer ne spreminjajo načel, na katerih je slonela, se razvijala in se razvija ljudska oblast pri nas, niti ne vnašajo v organizacijo naše državne uprave nobenih bistveno novih elementov. Njihov pomen je v tem, da ugotovijo nadaljnjo višjo stopnjo ljudsko demokratične organizacije oblasti in uprave ter da z določanjem oblik in načina neposrednega sodelovanja ljudstva z organi lokalne uprave uzakonijo take predpise, ki bodo na eni strani ljudstvu zagotovili sistematično izvajanje teh načel, na drugi strani pa omogočili nemoten nadaljnji razvoj poglobljanja socialistične demokracije. Izraziti politični pomen takih zakonov je v tem, ker predstavljajo sredstvo ljudskih množic v borbi proti birokratizmu in za čim popolnejšo demokratično izgraditev predstavniških in upravnih organov, sredstvo za odmiranje države kot aparata nasilja na tistih področjih, na katerih že lahko postanejo upravne naloge družbena funkcija državljanov, skratka sredstvo za to, da se v kali zatre vsaka možnost, da bi kdor koli in na kakršen koli način zlorabil načela socialistične demokracije v škodo delovnega ljudstva. Konkretni zakonski predpisi za ureditev poslovanja organov oblasti in državne uprave v zvezi z neposredno udeležbo ljudstva so potrebni zato, da se prepreči tako samovolja posameznih upravnih organov, kakor tudi poskusi, v praksi zamenjavati demokracijo z anarhijo.

Zvezna in republiške ustave so v pogledu strukture državne oblasti uveljavile princip predstavniške demokracije. To se pravi, da ljudstvo kot edini nosilec oblasti neposredno voli predstavniške organe vseli stopenj od svojega krajevnega ljudskega odbora pa do zvezne skupščine, in njim izroča izvrševanje oblasti. Ne bi pa bilo v skladu z vsebino naše ljudske revolucije, če bi državna oblast slonela le na nekem formalno demokratičnem principu, to je, da bi na osnovi določenega volilnega reda ljudje izvolili svoje predstavniške organe, nato pa ne bi imeli ne pravice ne možnosti vplivati na izvrševanje oblasti. Že od prvih dni ljudske vstaje v letu 1941, ko se je začela kazati struktura naše nove oblasti, se vleče ves čas kot rdeča nit nepretrgana borba za uresničitev demokratičnih načel v konkretnih organizacijskih oblikah in v načinu poslovanja tako narodnoosvobodilnih odborov kakor kasnejših predstavniških in upravnih organov. Zato so se kot uspeh naše borbe in ljudske revolucije uveljavila tista osnovna načela, ki so našo državno zgradbo.

organizirano na principih predstavniške demokracije, neposredno vezala na ljudstvo samo s tem, da je ljudstvo kot edini nosilec oblasti sebi zadržalo pravice, ki mu praktično omogočajo izvajanje in ohranitev take oblasti, kakršno samo hoče obdržati in razvijati. Zato so pri nas uveljavljene neposredne volitve v predstavniške organe vseh stopenj, zato je sprejeto načelo odpoklica ljudskih poslancev, zato so določila zvezne in republiških ustav o sodelovanju ljudskih množic v oblasti in upravi, zato številni drugi predpisi v obliki zakonov in uredb razčlenjujejo in urejajo prav to nadzorstveno in soodločujočo vlogo ljudstva in njegovih organizacij glede poslovanja organov uprave in oblasti. To se pravi, da je naša državna oblast, ki je po svoji obliki organizirana na predstavniškem sistemu demokracije, vsebinsko resnična oblast delovnega ljudstva; ki se bori za njeno nadaljnje razvijanje in poglobljanje na načelih socialistične demokracije.

Izkušnje v zadnjih letih, posebno pa v letošnjem letu kažejo, da je potrebno v zakoniti obliki določenej zavarovati demokratske težnje ljudskih množic po samoupravi in po neposrednem sodelovanju v upravljanju države, da je potrebno zagotoviti uresničenje načel demokratizacije predvsem lokalne uprave s konkretnjšimi predpisi. Na osnovi številnih analiz in ukrepov našega državnega in političnega vodstva se je pri razvijanju demokratskih pridobitev narodnoosvobodilne borbe in ljudske revolucije v množicah iz dneva v dan bolj zaostroval čut prav v vprašanih demokratskih organov oblasti in državne uprave, kakor tudi v pogledu demokratskega sistema dela političnih in družbenih organizacij. To se je izkazalo v različnih oblikah v toku celotnega našega razvoja od začetka osvobodilne vojne pa do današnjega časa. Ena najstarejših oblik še iz časov, ko so se pričeli porajati prvi narodnoosvobodilni odbori kot ljudski predstavniški organi, so zbori volivcev. Razumljivo je, da je bilo v vsej tej dobi delo ljudskih odborov z zbori volivcev, oziroma delo zborov volivcev samih zelo različno, tako po kakovosti kakor po načinu. Naj je že bilo tako ali drugače, nedvomno je, da so se zbori volivcev uveljavili kot najnaravnejša oblika neposrednega sodelovanja ljudi pri upravljanju države prav zato, ker se v njih najbolj pristno uresničujejo ljudsko demokratska načela naše oblasti.

Prav tako niso pri nas nov pojav sveti državljani. Že v času narodnoosvobodilne borbe niso ljudski odbori le v praksi uvajali v različnih oblikah sodelovanje ljudi pri izvrševanju posameznih zadev iz področja državne uprave, ampak so bili celo izdani predpisi o ustanavljanju svetov državljanov — vsebinsko v istem smislu, kot jih je po osvoboditvi uveljavila naša zakonodaja. Tako je na primer SNOS izdal v februarju leta 1944 dva odloka: odlok o ustanovitvi roditeljskih svetov pri narodnoosvobodilnih odborih in odlok o sestavi, nalogah in poslovanju roditeljskih svetov. Posebno prvi odlok ustanavlja tak svet državljanov, ki je v določeni upravni panogi posvetovalni organ narodnoosvobodilnega odbora oziroma njegovega izvršilnega odbora. Zvezna in republiška ustava ne govorita sicer izrecno o svetih državljanov, vendar je ta institucija zajeta v splošnem določilu 119. člena zvezne ustave oziroma v 95. členu naše republiške ustave, ki govorita o sodelovanju širokih ljudskih množic pri izvajanju splošnih in krajevnih nalog ljudskih odborov. Iz teh osnovnih določil izvirajo nadaljnji predpisi splošnega zakona o ljudskih odborih iz leta 1946 in kasnejšega iz

leta 1949. V tem poslednjem zakonu je funkcija svetov državljanov in komisij državljanov določeneje opredeljena. Vsekakor pa je v vprašanju demokratizacije ljudske oblasti in državne uprave v zadnjem letu krenil razvoj hitreje. Zaradi večje poglobitve teh vprašanj in na osnovi izkušenj, ki jih je dala praksa sama, se kaže potreba podrobnejših navodil za čim širšo udeležbo državljanov pri poslih lokalne uprave. Sveti državljanov, kakor jih je označil zakon in jim opredelil njihovo funkcijo, so bili po dosedanjih predpisih zgolj posvetovalni organ z dolžnostjo sodelovanja pri izvedbi posameznih nalog in zadev. Po določbah zakona iz leta 1949 so v te svete državljanov pošiljale množične organizacije svoje zastopnike, poleg njih pa so bili člani lahko tudi posamezni državljanji, ki jih je imenoval izvršilni ljudski odbor. Ta zakon je tudi predvideval, da je na čelu sveta državljanov poverjenik ustrežajoče upravne panoge. Sedanji osnutek zakona o svetih in komisijah državljanov pa povečuje pomembnost teh institucij, ker daje tem svetom državljanov poleg posvetovalne funkcije pod določenimi pogoji tudi pravico soodločanja v zadevah državne uprave. Ker pa je po značaju samem svet državljanov tudi tišči demokratični ljudski organ, ki vrši nadzorstvo nad poslovanjem organov in aparata lokalne uprave, ta naš osnutek dopolnjuje prejšnja določila v tem, da svet državljanov pri posameznih poverjeništvih ne vodi poverjenik, ampak eden od članov sveta, katerega imenuje ljudski odbor, bodisi na predlog množičnih organizacij oziroma podjetij, bodisi po lastni pobudi. Skratka: dosedanja stopnja razvoja v izgradnji naše oblasti in tendenca k vedno večji demokratizaciji državne uprave zahteva podrobnejšo opredelitev značaja funkcije in načina poslovanja svetov in komisij državljanov in sicer z avtoriteto zakona. Razumljivo je, da predloženi osnutek, o katerem danes razpravljamo, ni in ne more biti še dokončna ureditev tega vprašanja. Nedvomno je, da bo rastoča zavest delovnih množic in praktične izkušnje same zahtevale dopolnitve in morebitne pomembnejše izpremembe. Vsekakor pa bo sprejetje tega zakona po naši skupščini velikega političnega pomena za nadaljnji razvoj v organizaciji in funkcioniranju državne uprave v smeri poglobljanja socialistične demokracije, bo pa tudi konkretna opora in praktična pomoč ljudskim odborom za uspešno delo na tem področju.

Tretji zakon o delu ljudskih odborov ureja vprašanje poslovanja predstavniških organov v okrajih in mestih. Po svoji vsebini nima v ožjem smislu neposredne zveze s prejšnjima dvema zakonoma. Potrebno pa je dati našim ljudskim odborom v izvrševanju oblastnih funkcij večjega poudarka kot doslej in jim s konkretnimi predpisi omogočiti oziroma zagotoviti tak način poslovanja, ki odgovarja pomembnosti nalog in odgovornosti, ki jo imajo. Praksa v povojnih letih marsikje ni zagotovila našim predstavniškim organom potrebne avtoritete, ki bi jo po svojem značaju morali imeti. V načinu poslovanja so bili omejeni vse preveč le na izvrševanje formalnih zakonitih predpisov. Izvršilni odbori so hočeš-nočeš zmanjševali pomen plenumov ljudskih odborov in si prisvajali odločanje v zadevah, ki niso spadale neposredno v njihovo področje in v celoti čutili premalo odgovornosti za svoje delo v skupščini. V borbi proti birokraciji državne uprave in za njen demokratični razvoj je brez dvoma odločilno važnosti poslovanje plenuma ljudskega odbora kot edinega in najvišjega predstavniškega organa oblasti, ki na osnovi

neposrednih pooblastil državljanov-volivcev izvršuje oblast v svoji upravno-teritorialni enoti. Zato mora ta organ tudi dejansko to svojo najodgovornejšo nalogo vršiti, in dolžnost naše zakonodaje je, da mu s potrebnimi predpisi pri tem pomaga. Kakor pri prejšnjih dveh zakonih zasluži zaradi tega tudi to vprašanje poseben političen poudarek,

Poleg teh splošnih pripomb so potrebna še nekatera pojasnila k posameznim zakonskim osnutkom.

1. Zakon o zborih volivcev

Razumljivo je, da so tudi po tem zakonskem osnutku ostali zbori volivcev osnovna in najširša oblika sodelovanja ljudstva pri izvrševanju oblasti krajevnih, rajonskih in tistih mestnih odborov, ki imajo značaj krajevnega ljudskega odbora. To je v praksi tista neposredna vloga, ki jo ima ljudstvo kot nosilec oblasti v skladu z uveljavljenim sistemom predstavniške demokracije. Zbor volivcev obravnava vsa vprašanja tako lokalnega kakor splošnega pomena; sodeluje tedaj pri vseh tistih nalogah in zadevah svojega krajevnega, mestnega oziroma rajonskega ljudskega odbora, ki jih ta izvršuje kot organ samouprave in kot edini in najvišji organ državne oblasti na svojem območju. Zbor volivcev nadzoruje delo svojega ljudskega odbora, izvršilnega odbora in delo posameznih odbornikov, kar je brez dvoma njegova najpomembnejša naloga. Poleg teh dveh osnovnih nalog pa daje zakon zborom volivcev pravico, odločati o zadevah, za katere je z zakonom, z uredbo ali s statutom ljudskega odbora pooblaščen — in taki sklepi so za ljudski odbor obvezni. Predloženi zakonski osnutek obvezuje ljudski odbor kraja, rajona oziroma mesta, da mora predložiti zboru volivcev v obravnavanje vse pomembnejše zadeve, ki jih zakon podrobneje navaja. Dosedanje stanje, ko je bilo ljudskemu odboru dano na prosto voljo, ali se posvetuje s svojim zborom volivcev, bo odslej spremenjeno. Prav tako je nadzorstvena pravica zborov volivcev podrobneje obravnavana in urejena. Ljudski odbor je dolžan poročati zboru volivcev o važnejših zadevah; vsakega pol leta pa mora dati poročilo o celotnem svojem delu. Ljudski odbor oziroma vsak odbornik je dolžan odgovoriti na vprašanja, ki jih stavljaajo volivci na zboru volivcev. Nadaljnja važna naloga oziroma pravica zbora volivcev je, da lahko sklene, da se po predpisih zakona o odpoklicu ljudskih odbornikov uvede postopek za odpoklic odbornika, ki je izgubil zaupanje svojih volivcev. Velikega pomena je sodelovanje zbora volivcev v lokalnih in občih gospodarskih zadevah. Zaradi tega je njegova dolžnost in pravica, razpravljati in dajati predloge o pravični razdelitvi obveznih odkupov in storitev ter o davčnih in drugih obveznostih. Za pospeševanje in dviganje gmotnega stanja in kulturnega življenja na svojem območju pa ima zbor volivcev pravico predpisati lokalne davščine v denarju, materialu ali delu, tako imenovani samoprispevek. Ta odločba, ki jo vsebuje že splošni zakon o ljudskih odborih, omogoča našim najnižjim upravno političnim enotam uspešen gospodarski razvoj. Prav tako se v določbi, da ima zbor volivcev pravico, dajati predloge za sestavo posameznih svetov državljanov, kaže njihovo sodelovanje in vpliv na vodstvo poedinih upravnih poslov. Ljudski odbor je po določilih zakona dolžan redno sklicevati zbere volivcev za eno ali več volilnih enot ali za ves kraj, kakršne so pač možnosti in potrebe. Sklicevati jih mora

vsaj enkrat na dva meseca. Če te dolžnosti ne vrši, je višji državni organ upravičen in dolžan sam sklicati zbor volivcev v predpisanem roku. Zakon dalje navaja podroben postopek na zboru volivcev, ki je potreben zato, da lahko zbor organizirano izvršuje svoje dolžnosti in da so zavarovane pravice volivcev za primer, da pristojni krajevni organ ne upošteva njihovega sodelovanja oziroma njihovih sklepov. Ljudski odbor je dolžan razpravljati in sklepati o vseh predlogih svojega zbora volivcev, oziroma je dolžan z odlokom uveljaviti sklepe zbora volivcev o tistih zadevah, v katerih je po zakonu, po uredbi ali po svojem statutu upravičen odločati (n. pr. o krajevnem samoprispevku). Te osnovne določbe našega zakonskega osnutka vsebinsko v ničemer ne spreminjajo dosedanjega značaja zbora volivcev, pač pa na osnovi dosedanjih splošnih predpisov in prakse ta določila razčlenjajo in jih izpopolnjujejo, zato da bo mogel odslej zbor volivcev uspešno uveljavljati svoje pravice in v večji meri ter bolj organizirano izpolnjevati svoje dolžnosti.

2. Zakon o svetih državljanov in o komisijah državljanov

Velika pomembnost tega zakona je v tem, ker z njim prvokrat in konkretno s sankcijami urejamo vprašanje neposredne udeležbe ljudstva v lokalni upravi, to se pravi pri poslih, ki so sicer poverjeni izvršilnim organom ljudskih odborov. Zbori volivcev sodelujejo s svojim ljudskim odborom kot s svojim predstavniškim oblastvenim organom, to se pravi s tistim, ki izvršuje oblast in ki seveda tudi odgovarja za delo svojega izvršilnega odbora in poverjenikov, t. j. za upravne posle. Sveti državljanov in komisije državljanov pa ne sodelujejo v poslih lokalne uprave preko predstavniških organov oblasti, to je preko svojih plenurnov ljudskih odborov, ampak neposredno pri organih lokalne uprave same, to je pri posameznih poverjeništvih oziroma pri izvršilnih odborih, kjer upravni posli niso organizirani v poverjeništvih.

V čem je velik pomen sodelovanja ljudstva prav pri poslih posameznih upravnih panog? V značaju poslov in v organizacijskih oblikah državne uprave tiči že sama po sebi nevarnost, da se tudi v državi, ki jo gradi ljudstvo na socialističnih principih, njeni izvršilni organi od ljudstva odmaknejo, zaidejo v birokratizem in v praksi sprevračajo demokracijo v diktaturo državnega aparata. Zaradi važnosti in nujnosti tekočih nalog posebno v taki dobi, v kakršni se danes bori in razvija naša država, se pomen organov državne uprave dviga in s tem se v marsičem v praksi vloga predstavniških organov manjša. Izvršilni odbori in posamezni poverjeniki, preobloženi z dnevnimi nalogami, se hočeš-nočeš odtegujejo tako sodelovanju kakor kontroli ljudstva, ter se pri izvrševanju svojih nalog oslanjajo vedno bolj le na svoj aparat. Načela socialistične demokracije ostajajo vedno bolj na papirju, izvršilni organi pa pospešujejo birokratizacijo državne uprave. Nadaljnja možna posledica takega napačnega „sistema“ je utrjevanje materialne baze birokraciji. Ker ona neposredno upravlja vso občeljudsko imovino, se začne z njo, če ni kontrole ljudstva, okoriščati. Da kapitalistični sistem že sam po sebi omogoča tak položaj vladajočega razreda, je razumljivo. Toda napačno bi bilo presojati stvari tako, da formalno sprejeti socialistični sistem že sam po sebi te nevarnosti preprečuje. Poleg borbe v prehodni

dobi, ki jo bojuje ljudstvo za uresničenje svoje socialistične države in družbe proti kapitalističnim elementom, se mora istočasno boriti proti novemu sovražniku, ki ovira široko kontrolo in udeležbo ljudstva v upravljanju države, to je proti birokratizmu. Danes točno vemo, da je ta drugi sovražnik v prvi deželi socializma v ZSSR zaenkrat prevladal, tako da tam ljudstvo ni razvilo in uveljavilo principov socialistične demokracije v upravljanju države, ampak da to državo upravlja birokratska kasta. Kako jo upravlja, smo občutili na lastni koži ter čutimo ta „edinstveni socialistični sistem“ mi in nešteti drugi narodi iz dneva v dan določeneje v politiki Sovjetske zveze, ki jo danes skuša uveljaviti v mednarodnih odnosih.

Tudi naša pot, ki gre dosledno v skladu z načeli naše ljudske revolucije, ni bila in ni brez nevarnosti. O pojavih birokratizma na vseh področjih našega državnega in družbenega življenja ni bilo samo mnogo govora, ampak je bilo izdano tudi mnogo potrebnih in začasnih ukrepov, ki so brez ozira na desno in levo analizirali te pojave in preprečevali možnost, da se birokratizem razbohoti. V tem prizadevanju sta na prvem mestu vprašanji, kako zagotoviti pravilno upravljanje občeljudske imovine na socialističnih principih in kako usmeriti izvrševanje poslov državne uprave na ljudsko demokratičnih načelih. V letošnjem letu je bil z zakonom o upravljanju gospodarskih podjetij po proizvajalcih samih napravljen revolucionaren korak naprej. S tem zakonom je bila dokumentirana odločna volja, uresničiti socializem in v kali zatreti tiste krive nauke, ki so hoteli dokazovati, da je državni kapitalistični sistem ideal, ki si ga želi socialistična družba. Drugo vprašanje, kako kreniti odločno na pot demokratizacije državne uprave, kako s čim širšo udeležbo ljudstva preprečiti birokratizem v upravljanju države, smo začeli v letošnjem letu po usmerjanju državnega in političnega vodstva prav tako sistematično reševati. Prispevek naše republiške zakonodaje k temu delu predstavlja prav naš sedanji osnutek zakona o svetih in o komisijah državljanov. Zaradi jasnosti je treba predvsem poudariti, da ta zakon ureja poslovanje in kompetence le tistih svetov državljanov, ki so ustanovljeni pri upravnih organih, ne pa tudi tiste svete, ki so kot kolektivni organi že stopili na mesto poverjenika (n. pr. sveti za prosveto in kulturo, sveti za zdravstvo, sveti za socialno skrbstvo pri naših okrajnih ljudskih odborih). O takih svetih državljanov, ki so kot celota prevzeli posele poverjenika, bodo govorili posebni predpisi, prvenstveno tisti, ki bodo urejali vprašanje poslovanja in delokroga izvršilnih organov. Pri taki vrsti svetov namreč ne gre za posvetovalno in nadzorstveno sodelovanje ljudstva v lokalni upravi, ampak že za neposredno izvrševanje poslov dotične upravne panoge. Prav tako ne obravnava ta zakon udeležbe ljudi pri upravljanju trgovskih podjetij, zavodov, stanovanjskih poslopij, šol itd., ne govori tedaj o potrošniških svetih, hišnih svetih, šolskih svetih itd. Pri teh namreč ne gre več za soudeležbo pri vodstvu določene upravne panoge, ki jo izvršuje poverjenik oziroma izvršilni odbor kot organ državne uprave, ampak gre za zavarovanje koristi tistih državljanov, ki so neposredno zainteresirani na poslovanju določene trgovine, zavoda, šole, hiše itd. S tem se pa seveda z ničemer ne zmanjšuje pomen takih svetov. Nasprotno! Preko njih bodo državljanji najlaže in najuspešneje vplivali na izboljševanje prilik v svojo neposredno korist. Zato bo dolžnost ljudskih odborov, posameznih ministrstev in vlade,

da čimprej izdajo ustrezne predpise. Ti so potrebni za čim širšo organizacijo teh svetov in pa zato, da jih ne bi ponekod praksa že ob rojstvu izkrivila in jih zapeljala v anarhistične vode. Po mnenju naše vlade se je zato pričujoči zakonski osnutek moral omejiti le na tiste svete državljanov, ki se ustanavljajo pri organih državne uprave, torej pri organih, ki vodijo in odločajo v vseh zadevah neke upravne panoge. Drugačna odločitev bi mogla vnesti zmedo v izvajanje zakona, če ne bi ta vprašanja točno opredelili.

Preuranjeno bi bilo ob tej priliki podrobneje razpravljati o tem, ali ni morda funkcija teh svetov in komisij državljanov po predpisih našega osnutka premalo določena, ali ni že prišel čas, da lahko posamezne naloge, ki jih danes opravljajo organi državne uprave, prenesemo v upravljanje ljudstva. Naloga zakonodaje je, da ugotovi stopnjo razvoja in da omogoči v stvareh, ki jih obravnava, čim uspešnejšo pot h končnemu cilju. Razvoj proizvodnih sil pri nas, stopnja družbene zavesti ljudi in mednarodni pogoji narekujejo še čvrsto organizacijo državne uprave in zahtevajo potrebno število državnega aparata za izvajanje teh nalog. To velja tako za višje organe državne oblasti, kakor za lokalne organe. Zaradi tega ni možno odpravljati funkcijo države povsod in na vseh področjih v enaki meri, temveč je potrebno razlikovati, katere naloge lahko prevzemajo državljanji od državnega aparata v svoje neposredno upravljanje in v katerih panogah mora ljudstvo še čuvati čvrst in organiziran državni aparat. S tem pa nikakor ni rečeno, da ni pritegovanje ljudstva k upravljanju države nujno potrebno in da bi bil napačen proces, ki ga vršimo v pogledu demokratizacije državne uprave. Nasprotno! Kjer je funkcija države potrebna v obliki določenega organa upravne oblasti, bo svet državljanov uveljavljal njeno krepitev in njeno večjo avtoriteto, istočasno pa bo porok demokratičnemu poslovanju tega organa. Kolikor razvoj sam dopušča neposredno odločanje v zadevah lokalne uprave po svetih in komisijah državljanov, toliko bodo njihove konkretne kompetence obsežnejše. Nič manj pomembna pa ne sme biti vloga svetov državljanov tudi pri tistih upravnih organih, katerim bodo prvenstveno služili kot posvetovalni organ. Po predpisih tega našega osnutka ostaja v vsakem primeru odločujoča vloga izvršilnemu odboru, ki lahko vselej pridrži sebi neposredno rešitev vsake izmed zadev svojih poverjeništev in s tem tudi svetov državljanov. Izvršilni odbor pa je neposredno odgovoren plenumu svojega ljudskega odbora, ki ima kot vrhovni predstaviški organ oblasti na svojem področju pravico in dolžnost presojati pravilnost poslovanja svojega izvršilnega odbora in ukrepati o tem. S tem je ohranjen princip avtoritete oblasti in njena demokratičnost. Velik pomen svetov državljanov je v tem, ker bo prav ta oblika udeležbe ljudstva v upravi omogočila velikemu številu državljanov spoznati naloge državne uprave in način poslovanja ter jih bo usposabljala za samostojno reševanje teh nalog. Brez take šole ne bi bilo mogoče govoriti o možnosti uspešne ljudske samouprave, ki je smoter socialistične demokracije. Zaradi tega omogočajo določila osnutka sodelovanje velikemu številu državljanov v teh svetih, določajo, da se lahko sestav teh svetov vsako leto menja in predpisujejo tak postopek, ki bo navajal državljanke k organiziranemu in premišljenemu poslovanju.

V pogledu imenovanja državljanov v te svete in komisije je zakonski osnutek zavzel stališče, da člane svetov imenujejo plenumi ljudskih

odborov izmed volivcev svojega območja. Ker bi bilo pa napačno izključiti iniciativo zborov volivcev, množičnih organizacij, podjetij in zavodov, in ne samo napačno, ampak nasprotno nalogam, ki jih te družbene institucije oziroma organizacije imajo v našem javnem življenju, zato je ljudski odbor dolžan izbrati za člane svetov predvsem tiste osebe, ki jih te organizacije oziroma institucije predlagajo. Že uvodoma je bilo omenjeno, da je v tem zakonu osvojeno stališče, da poverjenik ni član sveta. To iz razloga, ker ostane poverjenik organ državne uprave in je svet državljanov ustanovljen pri njem zato, da daje nasvete in predloge ter vrši nadzor, ker poverjenik ne more biti sam sebi svetovalec, niti ne more sam sebi nekaj predlagati, niti sebe nadzorovati. Posebej obravnava zakon tiste primere, v katerih naj svet državljanov soodloča. V stvareh lokalnega pomena mora za take zadeve dobiti pooblastilo svojega ljudskega odbora, v zadevah splošnega pomena pa sme odločati le o stvareh, ki jih predpiše višji državni organ. S to določbo je čuvan princip enotnosti poslovanja in odgovornosti izvršilnega organa kot celote svojemu predstavniškemu organu, prav tako pa je tudi čuvan princip demokratičnega centralizma, ki je uveljavljen v organizaciji naše državne oblasti. V zakonu so konkretne določbe o načinu poslovanja teh svetov in komisij državljanov in določbe, ki obvezujejo poverjenike in izvršilne odbore, da razvijajo delo teh svetov, budijo njihovo samoiniciativo in omogočajo njihovo konstruktivno sodelovanje. Poleg tega pa so s temi določbami zagotovljene pravice svetov in komisij državljanov za primer, če bi pri svojem poslovanju naleteli na nerazumevanje in na ovire s strani poverjenika oziroma izvršilnega odbora.

Komisije državljanov se razlikujejo od svetov državljanov le v tem, da se ustanavljajo za izvršitev konkretnih zadev, dočim so sveti stalni organi pri vodstvu državne uprave. Na osnovi pooblastila od strani ljudskega odbora oziroma višjega državnega organa smejo komisije državljanov izdajati obvezne odločbe. Te odločbe imajo značaj upravnega akta, proti čemur je redna pritožbena pot uzakonjena. Funkcija članov svetov ali komisij državljanov je častna. Državljeni, ki jo opravljajo, ne prejemajo za to plače, pač pa imajo pravico do primerne odškodnine zaradi izdatkov in prikrajšanja na zaslužku, prav tako pa lahko ljudski odbori njihovo delo nagrade, če je bilo posebno uspešno.

Važnost te institucije svetov in komisij državljanov bi vsekakor zaslužila obširnejši in temeljitejši zakonski osnutek. Toda dejstvo, da šele začenjamo urejati ta izredno važna vprašanja demokratizacije državne uprave, zahtevajo od nas previdnosti in zrelega preudarka. S preuranjenimi in podrobnejšimi določili bi mogli zavreti naraven razvoj. Praksa in nadaljnje izkušnje, ki jih bodo pridobile delovne množice na osnovi zaostrenega demokratičnega čuta, ki ga imajo kot dragoceno pridobitev naše ljudske revolucije, bo najboljši kažipot naši bodoči zakonodaji na tem področju.

3. Zakon o delu ljudskih odborov okrajev, mest, ki so izločena iz okraja in mestnih rajonov

Že splošni zakon o ljudskih odborih in deloma zakon o volitvah ljudskih odborov ima določene predpise o poslovanju plenumov ljudskih odborov. V praksi pa se je pokazala potreba, da se ti predpisi

uredijo v enem zakonu in da se razčlenijo. V mnogih primerih pomanjkljivo postopanje na zasedanjih plenumov ljudskih odborov, je bilo razlog, da niso mogla ta predstavniška telesa bolj uspešno izvrševati svojih nalog in da niso bila v svojem delu dovolj učinkovita. Dosedanji predpisi so bili tudi presplošni, da bi se mogel ljudski odbor v svojem poslovanju prilagoditi potrebam, ki so različne v okrajnih, mestnih, rajonskih in krajevnih ljudskih odborih. Najvažnejša v našem zakonskem osnutku pa je določba o stalnem predsedstvu ljudskega odbora, ki je po svoji vsebini nova in ki dopolnjuje dosedanji splošni zakon o ljudskih odborih. Do sedaj so plenumi ljudskih odborov volili za vsako zasedanje posebej predsednika, njegovega namestnika in zapisnikarja. To se pravi, da ljudski odbor kot predstavniško telo ni imel svojega stalnega vodstva. Če hočemo dati okrajnim in mestnim skupščinam potreben poudarek in če hočemo zagotoviti njihovo sistematično delo, je vsekakor prav, da se dosedanjo našo zakonodajo dopolni s tu predlaganimi določbami o stalnem predsedstvu.

V našem osnutku se izvoli predsedstvo na prvem zasedanju za vso poslovno dobo ljudskega odbora; razume se pa, da ga lahko ljudski odbor vsak čas odveže dolžnosti in izvoli celotno novo predsedstvo ali pa posamezne njegove člane. Poleg vodstva zasedanja ljudskega odbora ima predsednik med zasedanji dolžnost in pravico opravljati vse zadeve, ki so v zvezi z vodstvom ljudskega odbora. Sklicuje zasedanja in objavlja sklepe, skrbi za pripravo zasedanj, zasleduje izvajanja sklepov ter vodi oziroma skrbi za delo komisij ljudskih odborov. Poleg tega pa ima pravico predlagati disciplinski postopek zoper člane ljudskega odbora in njegovega izvršilnega odbora. Predsedstvo, to je predsednik, njegov namestnik in tajnik, ima med zasedanji ljudskega odbora pravico odločati o tem, ali se proti odborniku njihovega ljudskega odbora začne kazenski postopek in ali se mu odvzame prostost. Ostale določbe o prvem zasedanju ljudskega odbora, o sklicevanju in sklepčnosti zasedanja, o komisijah, o poslovniku, o sejah zasedanja, o poročilih izvršilnega odbora in sodišča na zasedanjih, o načinu predlaganja in sklepanja, o načinu sprejemanja in izdajanja pravnih predpisov ljudskega odbora itd., določbe, ki urejajo celoten način poslovanja plenumov ljudskega odbora, bodo konkretna pomoč, da se pomen in avtoriteta predstavniških organov oblasti v nižjih upravno-teritorialnih enotah dvigne in zagotovi njihovo uspešno delo.

Tovariši poslanci! Z izdajo omenjenih treh zakonov bo naša ljudska skupščina opravila pomembno vlogo. Gre za prispevek k reševanju tistih vprašanj, ki so brez dvoma v našem javnem življenju najvažnejše, gre za izročanje v roke ljudskim množicam novo orožje v njihovi borbi za zmago načel socialistične demokracije. S temi zakoni obvezujemo organe oblasti in naše politične ter družbene organizacije, da se posvetijo z razlaganjem pomembnosti teh predpisov in s konkretno pomočjo pri njihovem izvajanju temu delu neposredno in po svojih najboljših močeh. S tem ko naša skupščina nalaga take obveznosti, je prav, da mi ljudski poslanci stopimo v borbi za njihovo uresničenje v prve vrste.

V imenu vlade izjavljam, da vlada sprejema popravke in dopolnitve kakor jih je predložil zakonodajni odbor in predlagam, da skupščina predložene osnutke imenovanih zakonov sprejme. (Ploskanje.)

Predsednik dr. Ferdo Kozak: Odrejam 10 minut odmora.

(Seja je bila prekinjena ob 11.35 in se je nadaljevala ob 12.10.)

Predsednik dr. Ferdo Kozak: Nadaljujemo 1. sejo VIII. rednega zasedanja. Besedo ima ljudski poslanec France Lubej.

France Lubej: Tovariši ljudski poslanci! Predlog zakona o zborih volivcev, ki je v obravnavi, je v razvoju naše socialistične demokracije tako pomemben, da je potrebno njegove največje značilnosti osvetliti z vseh strani.

Neposredno pobudo za to, da sem se oglasil k tej razpravi, so mi dala opažanja, ki sem jih imel kot član odbora za ljudsko oblast Ljudske skupščine FLRJ pri pregledu številnih KLO okraja Ljutomera in tam opravljenih zborov volivcev kakor tudi odstavek v obrazložitvi tega zakonskega predloga po njegovem predlagatelju oziroma po svetu vlade LRS za zakonodajo in izgradnjo ljudske oblasti. Ta odstavek ugotavlja, da dosedanja skopi načelni predpisi glede zborov volivcev niso uspeli vzpodbuditi zborov volivcev k plodnemu delu in da je eden izmed vzrokov za to tudi ta, da volivcem vsebina in pomen naše najdemokratskejših ustanov ni dovolj jasen. Če imenujem in to po vsej pravici, da je zbor volivcev najdemokratskejša ustanova v naši Jugoslaviji, storim to iz prepričanja, da je demokracija le tam, kjer jo čutimo tudi pri najnižjih organih, pri izvoru oblasti, to je pri naših krajevnih ljudskih odborih kot nosilcih oblasti.

Reči moram, da se z ugotovitvijo v obrazložitvi popolnoma strinjam. Misli, ki so v obrazložitvi, pa bi želel nekoliko razviti.

Vsebina in pomen ter vloga zbora volivcev ni dovolj jasna samo volivcem, temveč ni jasna tudi marsikomu drugemu. Ni jasna KLO, ni jasna niti OLO, ni jasna pogosto tudi posameznim organom državne oblasti, ki so višji od OLO, in končno ni dovolj jasna našim množičnim organizacijam, ne izvzemši Osvobodilne fronte. To ni nič čudnega, kajti zbor volivcev, kakor ga predvideva naša dosedanja zakonodaja in kakor ga precizira ta zakonski predlog, je tako dovršena oblika ljudske demokracije, da preseneča celo največje teoretike demokracije, da ne govorimo o sovražnikih demokracije vseh vrst, oblik in stopenj. In naša ljudska oblast razvija tako demokracijo ne morda v idiličnih in mirnih časih ugodnega, ustaljenega razvoja, temveč v času največjega gospodarskega in političnega pritiska od zunaj, v času groženj z vojno in v času še potrebne ostrine v sedanji stopnji diktature proletariata. To pa ne morda samo zato, ker nam je taka demokracija potrebna in koristna zaradi večjega sodelovanja množic, temveč tudi ker se v državi, kjer je delovno ljudstvo prišlo na oblast, ne sme niti za hip prenehati s poglobljanjem demokracije za delovno ljudstvo ob nenehni ostrini diktature proti sovražnikom delovnega ljudstva. Posebnost zakona o zborih volivcev je tudi v tem, da je naše politično predstavništvo baš v tem času izbralo najdemokratskejšo obliko sodelovanja in soodločanja državljanov ravno zato, ker delovno ljudstvo še posebno v tem času tako požrtvovalno sledi svojemu vodstvu in je z njim v medsebojnem zaupanju nerazdružno povezano.

Tako visoka stopnja demokracije se ni mogla razviti nikjer drugje in je tudi za velik del naših državljanov nekaj povsem novega. Nastati je mogla samo v našem posebnem razvoju in je torej svojstvena za

ljudsko demokratično Jugoslavijo. V kapitalističnih deželah, kjer delovno ljudstvo še ni na oblasti, uganja buržoazija svojo protiljudsko, buržoazno, to je formalno demokracijo in ta demokracija je za izkoriščano delovno ljudstvo zgolj uzakonjeno nasilje in brezpravnost. Tam torej o ljudski demokraciji ne more biti govora. Pa tudi v Sovjetski zvezi ne more biti govora o demokraciji, ker so se ljudstvu po prevzemu oblasti vsilili birokrati, ki so sovražniki demokracije, ki prezirajo narode in ljudstva, ki izkoriščajo lastne narode in odvisne dežele, jim odvzemajo suverene pravice in zato se ne ti ne oni ne morejo razvijati v smeri ljudske demokracije. Kakor kapitalizem je tudi birokracija in hegemonija nerazdružljiva s svobodo, z neodvisnostjo in demokracijo.

Če menim, da tudi pri nas ni dovolj jasnosti o pomenu tega zakona, seveda ne mislim reči, da naše delovno ljudstvo še ne more razumeti te stopnje demokracije, da je nanjo nepripravljeno, da je za tako najpopolnejšo demokracijo nezrelo in da hodi naše državno in politično vodstvo z zakonodajno iniciativo tako daleč pred ljudskim razvojem, da mu ljudstvo ne more slediti. Ravno nasprotno! Naše delovno ljudstvo se je pod vodstvom svoje Partije, v njeni šoli in združeno v Osvobodilni fronti zavestno borilo ne za to ali ono stopnjo demokracije, temveč naravnost za njeno najvišjo dosegljivo stopnjo, to je za popolno demokracijo. Seveda si takrat konkretnih oblik take demokracije ni še jasno predstavljalo. Jasne predstave pridejo z razvojem. Seveda pa ta popolna demokracija ne pomeni že danes svobodo in demokracijo za vse državljane. Če je v fevdalizmu demokracija za plemstvo, v kapitalizmu za buržoazijo, v državnem kapitalizmu za birokracijo, potem je demokracija v socializmu last vsega zavednega delovnega ljudstva in šele z razvojem, z uničenjem sovražnikov socialistične dežele in s prevzgojo najširših plasti prehaja demokracija postopoma na vse državljane. Takrat pa bo že odmirala funkcija države, kolikor predstavlja država aparat nasilja. Z zavestnim prevzemom funkcij gospodarstva in državne uprave po državljanih, po delavskih in združnih svetih, po svetih državljanov in zborih volivcev z enotnim ciljem izgradnje socializma pod vodstvom komunistične partije so nastopili najmočnejši momenti krepitve in istočasno ter prav zaradi njih tudi prvi momenti odmiranja države.

Nejasnost v pogledu vloge zbora volivcev je bila torej dvojna: v neodločnosti sicer zdravih ljudskih sil, ki niso dovolj upoštevale dejstva, da je zbor volivcev najmočnejše orožje v borbi proti zaostalosti, mračnjaštvu, reakciji, špekulaciji, vse do prikritih in odkritih sovražnikov ljudske revolucije, njegove oblasti in države. Na drugi strani se je izražala v „nejasnosti“ špekulantov, ki so ponekod zaradi neodločnosti prvih hoteli spreminjati zbor volivcev v tribuno, na kateri bi pod plaščem demokracije in zakonitosti ščitili svoje ogrožene, ljudstvu sovražne postojanke. Zato je res treba enim in drugim pojasniti, da imajo v tej fazi revolucionarnega razvoja zbori volivcev trojno vlogo: sodelovanje v gospodarstvu in upravi države, soddločanje v določenih pogojih in nadzorovanje KLO. To trojno nalogo opravlja zbor volivcev seveda ob nepomirljivem razkrinkavanju sovražnikov ljudstva in njihovih dejanj. Seveda se je izogibati napake, da bi prav vsakega državljana, ki zastavi besedo nekoliko drugače, že ožigosali za sovražnika. Na zboru volivcev naj se govori široko, tako da pridejo vsa imenja svobodno do izraza. Brez te širine politično delo ni mogoče. Če zapremo

ta ventil, in danes je po krivdi napak v našem političnem delu ta ventil že dokaj priprt, smo si odvzeli vsako možnost presoje pravega razporeženja državljanov.

Posamezne teh nalog se v svojem obsegu in tudi času spreminjajo. Včasih mora katera od njih krepkeje priti do izraza. Kjer je več sodelovanja, je več soodločanja, kajti samo izpolnjevanje dolžnosti dajejo pravice. Vsakdo mora na svoji poti v socializem teoretično prehoditi razne faze razvoja: zavedati se mora te pravice, se je posluževati, sodelovati, sodoločevati, odločevati, prevzemati odgovornost, zavedati se dolžnosti, prevzemati dolžnosti. To je dolga pot, ki jo ima prehoditi celota in vsak posameznik v njej. Po zaslugi naše zakonodaje pa prehodi naš človek to pot razmeroma mnogo hitreje, vzporedno s sodelovanjem v razvoju socialističnega gospodarstva. Ni treba vsakemu začetni na prvi stopnici, da se zave vseh pravic. Delavski in zadružni sveti, sveti državljanov in zbori volivcev so ravno tiste oblike rasti našega človeka, ki mu skrajšajo in olajšajo njegov prehod v socialističnega državljana; kajti šele z zavestno, osebno odločitvijo za delo za skupnost postane državljan samostojen ustvarjalec, sposoben za prevzem vodstvenih funkcij, postane socialist.

Praktično pride človek v tovarno, v zadrugo, v urad ne iz neke družbene zavesti, temveč zaradi nužnosti življenja in dela. Prav tako pride danes na zbor volivcev iz interesa, da bi preprečil krivico ali samo namišljeno krivico sebi, da bi se boril za svoje pravice. Toda iz demokratičnega postopka na zboru volivcev in iz misli, ki jih razvijajo odborniki in volivci, se spreminja iz osnove tudi mišljenje in pojmovanje državljanov. Zato je dobra priprava zbora ob prehodnem pretresanju dnevnega reda po Fronti predpogoj za političen uspeh, ki ga naš ima zbor volivcev. Tam spozna državljan enake pravice drugih in pod silo argumentov odstopa od namišljenih predpravil, ki pa so za druge krivice. Tako se na povprečno dobrem zboru volivcev vsak človek nužno in tako rekoč proti svoji volji spreminja iz egoista v altruista, prevzema lastnosti vsega kolektiva, se spreminja v družbenega človeka. Pri tem se spremeni tudi njegovo pojmovanje vsebine in vloge KLO. V njegovih očeh sedaj KLO ni samo organ in izraz volivcev njegovega kraja, temveč tudi organ celote, vsega zmagovitega ljudstva in vseh organov oblasti vse do Zvezne skupščine FLRJ. KLO prenaša težnje in naloge naše skupnosti na vse državljanke. KLO je torej organ oblasti, pa tudi organ državljanske vzgoje. Je izraz boljšega, zavednejšega dela prebivalstva. Kjer in kadar koli pa KLO to ni ali po krivdi celote ali po krivdi posameznika in postane njegovo delo protiljudsko, predvideva zakon, ki štiti koristi delovnega ljudstva in skupnosti, ukrepe proti sklopom, ki so skupnosti v škodo.

Doslej sta bili glavni hibi zborov volivcev:

1. KLO niso sklicevali zborov volivcev ali pa so bili ti nepripravljani; postopek z volivci je bil neprimeren in ponekod celo nedemokratičen;

2. volivci se niso udeleževali zborov, ker so bili sklicani samo za dajatve, ne pa tudi za lokalno dejavnost, ki prebivalstvo živo zanima. To napako so opravičevali z oportunističnim izgovorom, češ da za gradnje in drugo ustvarjalno dejavnost tako ni materiala. Slabost v dejavnosti mladih krajevnih ljudskih odborov je tako postala slabost

zborov volivcev. Zaradi teh dveh napak so zbori volivcev prišli na slab glas. Vidimo, da tudi najbolj demokratičen in dovršen organ lahko postane nepopularen in nedemokratičen, če ga vodijo nevezgajeni ljudje, nedemokrati in če ga ne usmerjajo v dvojni funkciji, to je v funkciji, ki pomeni dolžnosti, in v funkciji, ki daje pravice. To, kar državljani morajo, pa tudi, kar bi radi delali.

Treba je priznati, da se morajo naši ljudski odbori, posebno krajevni, boriti z velikimi težavami zlasti v pomanjkanju raznega gradbenega in sploh industrijskega materiala, pa niso vedno pripravljene spopasti se s težavami in jih obvladati.

Mislím, da bi naši KLO in zbori volivcev prav radi razpravljali o lokalnih potrebah, gospodarskih, komunalnih, kulturnih, prosvetnih, če bi bila danes nabava materiala kot železa, cementa, opeke, lesa, stekla lažja, če bi se dalo urediti s preprosto naročilnico. Prav tako je res, da bi omenjeni činitelji za zgradbe, ceste, gospodarske stavbe, stroje, šole, elektrifikacijo in fizkulturo tudi sami radi prispevali denarna sredstva in delovno silo, če bi bil material na razpolago. Toda mi vsi dobro vemo, da mora naša industrija navzlic ogromnemu porastu uporabljati gradbena sredstva predvsem za težko industrijo, ki je nam vsem prvenstveno pri srcu in danes še ne more kriti tisočernih potreb mesta in vasi. Zato pa je napačno, če omenjeni činitelji sami ne store dosti ali nič, gotovo pa ne toliko, kolikor bi mogli. In vendar je iniciativa v izkoriščanju lokalnih virov ne samo danes, temveč v vsakem času, tudi pod najboljšimi pogoji izgrajenega socializma nepogrešljiv in nenadomestljiv vir bogatega asortimaja in s tem nerazdružljivo povezanega višjega življenjskega standarda. Ali naj čakamo na to iniciativo do takrat, ko bo dajala te predmete že naša velika sedaj že obstoječa industrija? Ali takrat morda ne bo težav? In kdaj bo delovno ljudstvo, ki bo zavestno storilo, kar je storilo naše ljudstvo, to je, da gradi neodvisno socialistično domovino, brez težav? Zato je treba tako škodljivo pojmovanje zatirati! Sprostiti pa vso iniciativo. Ko bo po dovršeni petletki naša industrija dopuščala uporabo neznanskih količin gradbenega in ostalega materiala za potrebe mest in vasi, takrat bo sedaj začeta iniciativa dobila samo večjega razmaha. Zato bo nujno potrebno, da se naša mesta in vasi, njih ljudski odbori in zbori volivcev, takoj lotijo tega vprašanja. Tega se morajo zavedati naši krajevni ljudski odbori, Fronta, Zveza borcev in seveda predvsem ljudski poslanci ter vsi naši izvršni organi. Treba pa bo prenehati z dosedanjo prakso, po kateri je navadno bilo lokalno podjetje, ki je začelo dobro uspevati, odvzeto in vrnjeno šele takrat, ko ni več uspevalo.

Vprašanje nadaljnjega razvoja in demokracije naše oblasti je torej predvsem vprašanje gospodarske in kulturne dejavnosti naših mest in vasi, naših osnovnih ljudskih odborov in s tem tudi dejavnosti naših volivcev in zborov volivcev. Na deželi je to vprašanje posebej še vprašanje razvoja kmetijskega delovnega združništva. Dosedanja razdrobljena privatna kmetijska posestva po naravi nagibajo k špekulaciji in vodijo v smer, ki je socializmu nasprotna. Tako je tudi mišljenje privatnih kmetov. Zato jim demokratičnost zborov volivcev ne diši. Združeni v zadrugi začenjajo šele po trdem notranjem boju opuščati sebično miselnost privatnih posestnikov in osvajati kolektivno miselnost zadrúžnika. V Jugoslaviji je privatni kmet brez perspektive, če vztraja v privatnem

proizvajalnem odnosu. Zato živi, dela in misli od danes do jutri, brez veselja. Zato je treba to dobo prehajanja iz zasebne v združno lastnino skrajšati, čim prej, tem bolje za vse. Šele v zadrugi bo dobil naš kmet spet perspektivo navzlic slabostim današnjih zadrug in navzlic današnji razmeroma majhni pomoči s strani države. Mislim, da so bili med drugim tudi ti razlogi za sklep II. partijske konference KP Slovenije, da je vprašanje združništva danes skupaj z industrializacijo najvažnejše vprašanje.

Če pride privatni kmet, mali ali veliki na zbor volivcev, govori o oddaji, davku, pomanjkanju tega in onega, nastopa kot nezadovoljnež, upornik ali prosjak. Njegov odnos do demokratične ustanove je negativen, ker čuti in ve, da ni to ustanova za njegove težnje. Isti kmet, ko je v zadrugi, govori na zboru volivcev sicer še vedno najraje o čišnici, vendar govori tudi o planu setve, o normah, o oddaji državi za tovarne in mesta, o stvarih, ki so skupne vsem. Šele sedaj se more in se prične zavedati, da so KLO, vsa naša oblast in zbor volivcev ustanove, ki bodo priborile lepše življenje njegovi zadrugi in z njo vred tudi njemu.

Predloženi zakonski osnutek odpravlja dosedanje napake zborov volivcev in KLO, urejuje predmetno snov ter meri na krepkejšo politično, prosvetno dejavnost sploh, in tudi na razlago tega zakona. Predvideva povečano komunalno dejavnost KLO in pospešen razvoj KDZ. Ker bo ta zakon v zvezi z ostalimi zakoni, ki se obravnavajo na tem zasedanju, sprožil večjo gospodarsko, politično in kulturno dejavnost in pritegnil k sodelovanju nove množice in s tem posredno poglobil in razširil demokratičnost naše oblasti ter samo pojmovanje demokracije in tako utrdil moč in neodvisnost naše države, bom seveda glasoval za zakonski predlog. (Ploskanje.)

Predsednik dr. Ferdo Kozak: Besedo ima ljudski poslanec Tine Remškar.

Tine Remškar: Tovariši, tovarišice poslanci! Predloženi zakon o zborih volivcev, ki pomeni nadaljnji korak k demokratizaciji naše državne uprave in pritegnitev najširših ljudskih množic k upravi in kontroli nad državno oblastjo, še bolj omogoča, da bodo zbori volivcev postali zanes učinkovit način sodelovanja in vzgajanja množic v upravljanju države in da bodo hkrati močno sredstvo za odpravljanje nepravilnosti v delu ljudskih odborov.

Vsi ukrepi naše Partije in naše zvezne vlade za decentralizacijo in demokratizacijo naše državne uprave za razvijanje in poglobljanje naše socialistične demokracije, za vse večje razvijanje samoupravljanja ljudstva, za vse večje povezovanje državnega aparata z ljudskimi množicami, pa tudi naša praksa na terenu zahtevajo, da se členi zakona o ljudskih odborih, ki govorijo o zborih volivcev, izpopolnijo in razširijo. V tej zvezi pomeni zakon o zborih volivcev korak naprej, pomeni še tesnejše sodelovanje ljudskih množic, in to ne samo preko voljenih predstavnikov v ljudskem odboru, ampak neposredno pri upravi državne oblasti. Gre za krepitev samostojnosti KLO, to je tiste organizacijske enote, ki je najbližja ljudstvu, istočasno pa pomeni ta zakon zaostreno borbo proti birokratizmu. Zakon pomeni tudi sprostitvev iniciative ljudskih množic, brez katere je izgradnja socializma nemogoča.

Dosedanja praksa nam je pokazala vrsto pomanjkljivosti in nejasnosti v delu zborov volivcev, ki bodo s tem zakonom odpravljene: Zbori volivcev so se dosedaj zelo neredno in poredko sklicevali in še na teh zborih volivcev je bila udeležba majhna. Po podatkih, s katerimi razpolagam za tretje tromesečje letošnjega leta za LRS, se je od predvidenega števila zborov volivcev 6035 vršilo 2134 ali 35%. Pregled po nekaterih okrajih nam pa kaže, da so nekateri okraji zelo malo izkoriščali zbere volivcev pri svojem delu. Navedel bi samo nekatere okraje:

	Potrebno število zborov volivcev	Dejansko število izvršenih zborov volivcev	%
Celje mesto	117	7	5,98
Celje okolica	417	36	8,63
Grosuplje	133	18	13,53
Maribor mesto	360	45	12,5

Če pogledamo udeležbo na zborih volivcev v vsej LRS, vidimo, da je na njih sodelovalo komaj 18,7% potrebnega števila navzočih članov. Vse te številke so nam dokaz, da so naši ljudski odbori do sedaj pokazali premalo razumevanja za važnost sodelovanja množic v državni upravi, po drugi strani pa pomeni to omalovaževanje in zanemarjenje zborov volivcev marsikje dokaz strahu pred kritiko in kontrolo ljudskih množic.

Često so se zbori volivcev spremenili v množična zborovanja, kjer je prihajala njihova agitacijsko-propagandna stran bolj do izraza, kakor pa dejansko soddločanje v zadevah njihovega področja in polaganja računa o delu ljudskega odbora ali se je pa to vršilo zelo formalno.

Zbere volivcev so često in marsikje smatrali kot nekak oblastven organ. Zato so tudi često sklepe, ki so bili sprejeti, smatrali za pravno obvezne, ne glede na to, ali jih je ljudski odbor sprejel in uveljavil v obliki veljavnih predpisov. Tako napačno pojmovanje zbora volivcev je zmanjševalo zakonitost in avtoriteto izvoljenega ljudskega odbora kot edinega in najvišjega organa oblasti v zadevah krajevnega pomena, ki so mu volivci poverili nalogo, da v njihovem imenu izvršuje oblast. Često se je zato dogajalo, da so se sprejemali sklepi, ki so bili v nasprotju z že sprejetimi uredbami državnih organov. Naši ljudski odbori niso pomislili, da zbori volivcev niso organi oblasti, ampak z zakonom odredena demokratična oblika neposrednega sodelovanja in kontrole ljudstva pri delu ljudskega odbora in pri odločanju v nekaterih zadevah kraja.

Tudi sistem dela naših okrajnih ljudskih odborov je bil dosedaj pogosto tak, da so pri izvajanju gospodarskih nalog (pri raznih odkupih, razrezih itd.) delali mimo KLO in zbora volivcev in s tem rušili avtoriteto in samostojnost KLO. Posledica birokratsko-pisarniškega upravljanja pa je bila, da je krajevna oblast bila često formalnega značaja. To pa ni samo v nasprotju s principi razvoja naše oblasti, temveč je povzročalo pri naših gospodarskih okrajih mnogo nepotrebnih težav. Namesto, da bi se KLO kot organi oblasti utrjevali, da bi vse politične in gospodarske naloge izvajali voljeni predstavniki ob sodelovanju zbora volivcev, so se razne gospodarske naloge prepuščale raznim odkupnim podjetjem. Že dosedanja praksa nam kaže, da je bilo tam, kjer so se naloge opravljale

preko voljenih organov oblasti KLO in ob večjem sodelovanju zborov volivcev, mnogo manj nepravilnosti in mnogo več uspehov.

Večja aktivizacija okrajnih skupščin je pogoj za dosledno izvedbo tega zakona. Člani okrajnih skupščin bodo prvi poklicani, da naloge okrajne skupščine pretresajo preko zborov volivcev, da preko njih pripravijo svoje volilne enote za izvrševanje vseh gospodarskih nalog. Naloga vseh sedaj izvoljenih skupščin in članov ljudskih odborov bo, da odpravijo vse dosedanje napake, da dajejo mnogo več pomoči KLO, da se ti usposobijo za samostojno delo, da več store za aktivizacijo množic, ki naj pomagajo KLO pri izvajanju vseh gospodarskih nalog preko dobro pripravljenih zborov volivcev.

Velike naloge čakajo tudi OF in vse množične organizacije pri aktivizaciji ljudskih množic in zborov volivcev. Naloga OF je, da na zborih volivcev temeljito pojasni perspektivo našega gospodarstva, da se vse gospodarske naloge zvežejo s političnimi in gospodarskimi problemi graditve socializma pri nas. Njena naloga je, da zbori volivcev postanejo tudi sredstvo v borbi z ostanki vaških izkoriščevalcev in špekulantov, za razkrinkavanje teh elementov in onemogočanje njihovega vpliva na ostale volivce, kadar nastopajo pod krinko obrambe koristi kmetov, proti pravičnim obremenitvam, ki jih nalaga ljudska oblast.

Brez dvoma bo dosledno izvajanje tega zakona pripomoglo k pravilnemu izvrševanju vseh naših gospodarskih nalog in s tem graditvi socializma pri nas. (Ploskanje.)

Predsednik dr. Ferdo Kozak: Besedo ima ljudski poslanec in minister za pravosodje dr. Heli Modic.

Dr. Heli Modic: Tovariši ljudski poslanci! Razmerje med individuom, družbo in državo je v zadnjih stoletjih najzapletenejši problem buržoazne teorije države. Enakost in svoboda vsakega državljana, nekdanj revolucionarna parola buržoazije proti fevdalni oblasti in neenakosti, je postala buržoaziji sami nevarna, čim bolj je postal očiten privilegiran položaj finančne oligarhije in njenega aparata nasproti ogromni večini izkoriščanih delovnih ljudi. Zato so začeli načelom individualizma, diferencializma, atomizma, majorizacije itd. zoperstavljeni načela integracije družbe in subordinacije posameznika. Dolžnost in blaginja posameznika naj bi ne bila v enakosti in svobodi, ampak v tem, da najde svoj položaj v družbeni strukturi: vsi od proletarca do finančnega magnata vrše vsak na svojem mestu svojo koristno in odgovorno družbeno funkcijo. Po mnenju nekaterih je tudi državna organizacija v službi družbe s tem, da ji nudi svoje javne usluge. Drugi zopet vidijo v državi sami integracijo družbe, državni interes je torej interes družbe, interes vseh z vezmi socialne medzavisnosti povezanih ljudi in organizacij.

Predlog zakona o svetih državljanov in komisijah državljanov ni plod takih razglabljanj. Ta zakon skupno z vsemi drugimi ukrepi za demokratizacijo naše oblasti in gospodarstva ima svoj premi izvor iz vsega našega dosedanjega revolucionarnega razvoja med borbo in v graditvi socializma. Linija naše Partije je bila na vseh stopnjah taka, da je vsak posameznik v njej našel vedno najboljši odgovor prav na tista vprašanja, ki so mu postala posebno pereča. Razredni nasprotniki se seveda zmeraj čutijo prizadete v svojih „individualnih“ težnjah. V našem delovnem ljudstvu pa zato odnos med posameznikom in skupnostjo ni mogel postati

problematičen, kot je nujno postal v Sovjetski zvezi, kjer se je državni aparat razrastel v kasto in kjer je z njim povezana Partija izgubila zvezo z ljudstvom..

Ruski sovjeti so nastali kot politični revolucionarni organi v borbi proletariata za oblast. Lenin jih označuje kot najbolj množične organizacije delovnega ljudstva. Kot taki bi mogli postati organi družbe za upravljanje gospodarskih procesov, saj so bili organizirani po proizvodnem ne po teritorialnem principu. Toda iz najbolj množične organizacije je postala sovjetska oblast birokratski mehanizem, ki se je odtrgal od družbe kakor v vsaki izkoriščevalski državi.

Pri nas se je glede na že prej izvršeno oktobrsko revolucijo in njen razvoj v SZ, glede na mednarodni položaj naše narodnoosvobodilne borbe in glede na druge specifične pogoje razvila poleg organov državne oblasti, to je ljudskih odborov posebna politična masovna organizacija Ljudska fronta, ki daje naši demokraciji svojstveno strukturo. Pravilnosti funkcioniranja našega državnega aparata ne jamči toliko notranja organizacijska struktura samega državnega aparata, kot naj bi na primer v buržoazni državi ločitev oblasti na zakonodajo, upravo in sodstvo preprečevala zlorabo oblasti. Naša ljudska oblast se krepi tudi v svojih represivnih funkcijah na znotraj in navzven s tem, da se čimdalje bolj opira na pomoč in sodelovanje ljudskih množic, ki jih fronta kot masovna politična organizacija vzgaja in dviga na stopnjo partijske zavesti. Na ta način pa naša ljudska oblast obenem tudi zori v svoji revolucionarni vsebini in obliki skladno z razvojem naše socialistične graditve, z razvojem produkcijskih odnosov in subjektivne zavesti ljudstva.

Sveti državljani pomenijo stopnjo v prenosu državnih funkcij v delokrog družbene akcije. Sveti državljani, kot so v tem zakonu predlagani, pomenijo po eni strani nadaljevanje in razvijanje tiste tradicije sodelovanja in neposredne udeležbe državljanov pri izvajanju oblasti, ki se je že med narodnoosvobodilno borbo razvila v obliki zborov vplivcev. Pomeni pa korak naprej, ker veže delo državnih upravnih organov na stalno sodelovanje s temi kolektivnimi telesi pri izvajanju določenih nalog uprave. Smatram to obliko kritike dela državnega aparata za pravilno, ker je v skladu s samo vsebino in vlogo države v socializmu in ker vsebuje perspektivo odmiranja države in prehoda njenih funkcij neposredno na družbo. Princip ločitve oblasti v kapitalizmu je vsekakor progresivna in demokratična pridobitev buržoazne revolucije v primeri s fevdalno organizacijo oblasti, je pa brez perspektive v gornjem smislu in vodi h krepitvi državnega aparata kot od družbe ločene organizacije. Prosvetni, socialni in zdravstveni sveti, ki vodijo svojo panogo uprave kot kolektivni organi, pomenijo nadaljnjo stopnjo razvoja v gornjem smislu. Pomen predlaganega zakona moramo končno ocenjevati v sklopu z vsemi drugimi ukrepi decentralizacije in demokratizacije državne uprave in gospodarstva in v skladu s stopnjevanjem neposredne ljudske aktivnosti in iniciative. Sedanja faza našega revolucionarnega procesa nam dopušča in tudi terja od nas organizacijske ukrepe v tem smislu. Ob takem razvoju naše ljudske oblasti se njeni organi ne bodo mogli degenerirati v birokratski aparat s kontrarevolucionarno vlogo, kot se je to zgodilo v Sovjetski zvezi.

V predloženem osnutku zakona o svetih državljanih vidim v sklopu vseh poslednjih ukrepov glede demokratizacije upravljanja države in

gospodarstva nov prispevek k marksističnemu-leninističnemu reševanju osnovnih vprašanj socialistične revolucije, vprašanja prehoda iz kapitalizma v komunizem in vloge države v tem procesu. Naša država rešuje ta vprašanja s svojo zavestno prakso, kar jo postavlja za vodilno silo progresivnega razvoja človeštva.

Za zakon o svetih državljanov in o komisijah državljanov kakor tudi za ostale zakone, ki so sedaj v diskusiji, bom seveda s ponosom glasoval.

Slednjič bi predlagal še nekaj nebistvenih sprememb v besedilu, in sicer je v predlogu zakona o svetih državljanov in o komisijah državljanov v prvem odstavku 5. člena rečeno: „Sveti državljanov imajo do petnajst članov.“ Predlagal bi, da bi sprejeli tudi spodnjo mejo in sicer načelno pet članov, le pri manjših ljudskih odborih naj bi bili dopustni tudi sveti s tremi člani, tako da bi se prvi odstavek 5. člena glasil: „Sveti državljanov imajo pet do petnajst članov, pri manjših ljudskih odborih pa lahko tudi tri člané.“ Isto velja tudi za komisije državljanov, o katerih govori osnutek v 21. členu ter naj bi se prvi stavek tega člena glasil: „Komisije državljanov imajo od tri do sedem članov in enako število namestnikov.“

Nadalje bi predlagal k 24. členu predloga zakona o delu ljudskih odborov okrajev, mest, ki so izločena iz okraja, in mestnih rajonov neznatno spremembo v tem smislu, da bi izločili iz besedila tega člena besede „ali če umrje“. Ta člen se je sedaj glasil takole: „Predsednikov namestnik podpira predsednika pri njegovem delu in ga nadomestuje, če je zadržan ali če umrje ali mu iz kakršnegakoli vzroka preneha mandat.“ Mislim, da zakon ne bi izgubil na jasnosti, če bi dostavek „ali če umrje“ izpustili.

Prav tako bi predlagal dopolnitev k zadnjemu odstavku 29. člena tega zakona, ki govori o delu komisije za prošnje in pritožbe. Zadnji odstavek 29. člena se sedaj glasi takole: „Komisija za prošnje in pritožbe proučuje prošnje in pritožbe državljanov ter političnih in družbenih organizacij in jih s svojim poročilom predlaga organu, ki je pristojen za odločanje o njih.“ Glede na to, da so te komisije organi, ki pomagajo ljudskemu odboru in ki so od ljudskega odbora izvoljene, smatram, da je njihova naloga, da svoje predloge oziroma svoja poročila predlagajo prvenstveno ljudskemu odboru in šele v drugi vrsti drugim organom, ki so pristojni za odločanje. Tako bi se zadnji odstavek 29. člena tega zakona glasil takole: „Komisija za prošnje in pritožbe proučuje prošnje in pritožbe državljanov ter političnih in družbenih organizacij in jih s svojim poročilom predlaga ljudskemu odboru oziroma organu, ki je pristojen za odločanje o njih.“ (Ploskanje.)

Predsednik dr. Ferdo Kozak: Besedo ima ljudski poslanec in minister za gozdarstvo Jaka Avšič.

Jaka Avšič: Tovariši ljudski poslanci! Predloženi zakon o zborih volivcev je nov dokaz stremljenja, da se ostvari prava živa ljudska demokracija. Sodelovanje širokih množic pri izvajanju oblasti je problem, ki zasluži največjo skrb in to iz več razlogov: Treba je

1. postaviti solidno platformo za nepomirjeno borbo proti pojavom birokracije, ki je, kot nam dokazuje analiza zbirokratizirane oblastniške kaste v ZSSR, največji notranji sovražnik socializma;

2. zagotoviti izvajanje oblasti na način, ki bo v čimvečji meri v korist ljudstva samega. Oblast, ki izhaja iz delavskih množic, mora imeti takšno obliko, ki omogoča neposredno izvajanje in kontrolo, tako da se oblast nahaja v rokah ljudstva, brez posrednikov.

Bolj demokratične oblike kot so zbori volivcev kot nosilci oblasti ni v zgodovini osnovnih upravnoteritorialnih enot. V teh enotah so zbori volivcev tudi fizično mogoči in tehnično izvedljivi glede na materijo, ki se v teh enotah obravnava. Če se bo ljudstvo zavedalo pomena te politične pridobitve in se v polni meri poslužilo svojih pravic, se bo na zborih volivcev izkristalizirala prava ljudska volja, ki bo v določenem pravno-političnem okviru močno konstruktivna.

Predlog zakona daje volivcem vse one kompetence, ki so v določenem krogu, v krajevnem oziroma rajonskem merilu sploh mogoče. Zboru volivcev pripada iniciativa oblik in dejavnosti življenja v svojem kraju. Pobuda, ki prihaja iz ljudskih množic in se na zborih oblikuje v enotno gledanje na probleme, je izraz socialistične demokracije, ki v današnji stopnji izgradnje socializma čudovito odgovarja stvarnosti. Zbori volivcev naj bi bili mobilizator produktivnosti, kontrolor distribucije in pravični sodnik vseh vrst obveznosti državljanov, zadrug in tudi socialističnih obratov in podjetij.

Na zborih volivcev so se že v dosedanji praksi, ko še niso imeli konkretnije oblike, pokazali dobri rezultati pri sprejemanju in izvrševanju obveznosti državljanov na prostovoljni bazi in pri sprejemanju sklepov, ki so fakultativno bili obvezni za ljudske odbore in izvršne organe.

Sedaj pa so na osnovi tega predloga zakona zbori volivcev z zakonom potrjena upravno-politična telesa z načelnimi formalno-pravnimi predpisi in z urejenim poslovanjem. Zbori se morajo sedaj obvezno sklicevati na osnovi statuta vsakega ljudskega odbora, ki ga tudi sami zbori sprejmejo. Ravno tako pa tudi zadostuje zahteva samo petine volivcev kraja oziroma rajona, da se zbor mora sklicati.

Zbor volivcev ima po tem zakonu pravico, da izglasuje sklep, ki je obvezen za ljudski odbor in ga ta mora uveljaviti z odlokom, razen v primerih ko misli, da je sklep nezakonit ali nepravilen. V tem primeru odloči o tem višji ljudski odbor.

Obvezno pa mora zbor volivcev sklepati o krajevnem proračunu, krajevnih gospodarskih planih in gospodarstvu krajevnih podjetij, regulacijskih načrtih, krajevnih komunalnih napravah, cestah in slično. Smatram, da so tu zajete vse glavne dejavnosti, ki v prvi vrsti zanimajo volivce in za kar imajo volivci tudi vse potrebne podatke, da o njih lahko končno veljavno tudi sklepajo.

Važna funkcija zbora volivcev je tudi v tem, da nadzoruje delo ljudskega odbora in delo posameznih odbornikov.

O vseh vprašanjih, ki jih kdorkoli sproži na zboru, lahko zbor volivcev obravnava in izglasuje predloge ter mišljenja, o katerih se mora potem ljudski odbor v določenem času izjaviti.

Naši državljanji širom cele republike bodo dobili s tem zakonom močno orožje proti samovolji ljudskih odborov in proti neljudskim težnjam posameznih odbornikov, proti centralistično-administrativni birokraciji, za olajšanje in razmah koristnih dejavnosti in tudi za lastno izgradnjo v spretnosti upravljanja in zadovoljevanja ljudskih potreb. Tu

so pa dane široke možnosti, da napredni in delavni državljani, tako delavci kot nameščenci in kmetje, poleg svojega rednega dela ustanavljajo razna manjša kolektivna gospodarska podjetja, ki bodo dvigala standard njihovega kraja, bodisi na področju obrtniške in industrijske dejavnosti, bodisi na področju kmetijstva. Tu so dane možnosti za najraznovrstnejše oblike ustvarjalne sile in napredka.

S to novo obliko prave socialistične demokracije pa državljani ne prevzemajo nase samo pravice, ampak z njimi tudi vso težo skrbi in obveznosti zaboljšanje življenja v svojem kraju. Ne smemo se slepiti, moramo si biti na jasnem, da se samo z boljšim in visokovrednim delom in produktivnostjo ob istočasnem varčevanju in spoštovanju vseh gospodarskih načel, rentabilnosti in modernizaciji produkcije more pridobiti več kruha in opreme. Pri tem pa mora vsaka sposobna delovna sila dobiti svoje mesto v produkciji ob istočasnem stalnem zmanjševanju administrativno-upravnega aparata, ki obremenjuje vsako pozitivno delo.

Čim več ljudi bo vključenih v takšen delovni proces in kolikor lažje in bolj avtomatično se bo razvijala dejavnost in kolikor manj bo raznih neproduktivnih in nadzorniških mest, tem bolj se bo standard dvigal.

V tem pogledu lahko zbori volivcev ogromno storijo s svojimi predlogi in sklepi. Zakon bo to delo razširil po vsej republiki, kar bo onemogočilo partikularizem in špekulativnost ter dvignilo kolektivno zavest delovnih ljudi.

Na srečo smo se o pravem času otresli mehničnega posredovanja ZSSR in se s tem priborili do lastnega gledanja na razvoj socialistične demokracije ter se hkrati osvobodili spon birokracije, lastne sovjetskemu upravnemu aparatu, ki od zgoraj oklepa v nasilno teroristični sistem svoje državljane in jim ne daje nobene možnosti svobodnega razvoja in hkrati uživanja plodov svojega dela, brez česar si ne moremo zamisliti socializma, niti naprednega človeštva po načelih marksizma-leninizma. Razvoj v naši deželi stremi za tem, da izkoristimo vse dosedanje pridobitve človeštva na materialnem in političnem področju, ki jih oplemenjuje ustvarjalna ideja socializma, za čemer hrepene ne samo ljudske množice naše države, ampak tudi napredni ljudje vsega sveta. Mislim, da bo ta zakon kot granitni steber podprl našo državno stavbo. (Ploskanje.)

Predsednik dr. F e r d o K o z a k : Prekinjam prvo sejo VIII. rednega zasedanja, ki se bo nadaljevala popoldne ob 16.30.

(Seja je bila prekinjena ob 13. uri in se je nadaljevala ob 16.50).

Predsednik dr. F e r d o K o z a k : Nadaljujemo prvo sejo VIII. rednega zasedanja. Besedo ima ljudski poslanec in minister za ljudsko zdravstvo dr. Jože Potrč.

Dr. J o ž e P o t r č : Tovariši in tovarišice ljudski poslanci! Prijavil sem se k besedi predvsem zaradi tega, ker se je v zdravstvu najbolj na široko razvila organizacija zdravstvenih svetov in lahko rečemo, da je ravno zdravstvena služba tista, pri kateri se bo državna uprava najlažje in najhitreje nadomestila neposredno z ljudstvom samim. O tem so nekateri tovariši danes že principialno razpravljali.

Hotel pa bi še z ene strani osvetliti vprašanje prehoda funkcij iz državnih organov na samo ljudstvo. Ta problem so, kakor znano, postavili i klasiki marksizma-leninizma v prejšnjem stoletju. Zanimivo pa

je ugotoviti, da so takrat razen Marxa in Engelsa vsi voditelji mednarodnega delavskega gibanja glede tega vprašanja tavalni v zmedi. Danes pa je ta borba za socializem ali pa teoretično vzeto borba za nadaljnji razvoj socializma v smislu odmiranja države dobila mednarodni značaj. Ne bom se globlje spuščal v splošno problematiko, marveč se bom omejil na naše izkušnje ter pokazal na važnost, ki jo predstavlja prehod od državnega aparata k neposrednim proizvajalcem oziroma na področju zdravstva k neposredni skrbi ljudstva samega za zdravstvo. Razumljivo je tovariši, da obstajajo o tem napačne teorije in ena takih napačnih teorij je, da odmiranje pomeni slabitev. Vemo pa, da v izgradnji socializma odmiranje državnega aparata ne pomeni slabitve, ampak nasprotno, veliko krepitev. Zato bi hotel v nekaterih primerih pokazati, kako se te funkcije, ki jih je preje vršil državni aparat, s prehodom na najširše ljudske množice še silneje okrepe. Tovariš Tito je v skupščini izjavil, da pomeni ta prehod velik napor na vseh toriščih, tudi na kulturnem torišču, in da si mora naše ljudstvo naložiti veliko večja bremena s tem, da prevzame na sebe funkcije države. Hotel bi na enem primeru pokazati, kakšen primitivizem vlada včasih v naših okrajnih ljudskih odborih. Slišal sem primer, da pokliče poverjenik vse zdravnike na okraj, kamor morajo nemudoma priti, in to brez navedbe vzroka, in ko pridejo tja, čakajo ure in ure ter zapuste na stotine bolnikov, saj veste da ima vsak zdravnik vsaj sto bolnikov v oskrbi in kot končen rezultat dobijo knjigo, ki so jo po vrhu vsega še sami naročili. Tovariši, dobro se zavedamo in tega se zaveda vsa Partija ter vse državno vodstvo, da pomeni borba za socializem borbo širših ljudskih množic, da ta borba, recimo, ne velja samo, da odpravimo tak primitivizem, kakor sem ga omenil, da borba proti takim pojavom ni samo zadeva vodstva višjih funkcionarjev, ampak da je to zadeva vsega ljudstva. Naj omenim v tej zvezi znani citat, ki v precejšnji meri velja, da ima ljudstvo tako vlado, kakršno zasluži. To pomeni, da je subjektivni faktor izredno velikega pomena. Zato bi hotel prav v zvezi s predmetno problematiko poudariti vlogo subjektivnega faktorja. Jasno je, da bo dolžnost vsakega člana Partije kot človeka, ki je najbolj zaveden in najbolj patriotičen, ki je imel čast, da je bil sprejet v KPJ, da bo vsak član Partije ob tej veliki borbi za socializem storil vse, da se sveti razvijejo tako kot je potrebno. To velja tudi za vsakega zavednega člana naše Fronte in sploh za vse množične organizacije. Lahko torej rečemo, da nas čaka velika vzgojna naloga, da usposobimo komisije in svete državljanih za te velike funkcije.

Imel sem priliko govoriti s tujcem, ki je vprašal: „Ali mislite, da bo vaše ljudstvo sposobno vršiti tako nalogo, ki je v vsej Evropi iz objektivnih razlogov seveda mnogo bolj razvit delavski razred ne more izvajati.“ Tovariši, ker smo vzgojeni v duhu naše Partije, v globoki veri v ustvarjalno moč našega ljudstva, zato tudi vemo, da je naše ljudstvo dozorelo in da bo te naloge tudi izvršilo. Vkljub veliki, ogromni zainteresiranosti, ki jo kaže ljudstvo za zadeve na zdravstvenem področju, pa se moramo na drugi strani zavedati, kolikšna odgovornost za omejen razvoj je ravno na subjektivnem faktorju, to je na Partiji. Dolžnost Fronte in vsakega zavednega državljanca, v prvi vrsti pa nas, ki smo kot ljudski poslanci ta zakon sprejeli in zanj glasovali, je, da zastavimo vse

sile, da bo dobila ta ideja meso in kri in da se bo uresničila v korist razvoja naše države.

Oglasil pa sem se k besedi še iz drugega vzroka, ker hočem namreč poudariti, da na zdravstvo ne smemo gledati kot na nekaj, kar je samo po sebi umljivo, ampak s stališča resnične skrbi človeka. Zavedati se moramo, da pomeni v naši državi dobro organizirana zdravstvena služba, organizirana na znanstveni podlagi, tudi ekonomsko jačanje naše ljudske države in naše socialistične skupnosti in hkrati tudi krepitev obrambnega pomena bo, če nam uspe samo na tem primeru, ki sem ga navedel, mobilizirati najširše množice našega ljudstva, kolikega pomena bo tudi na tem sektorju pospešitev izgraditve socializma, njegova zmaga in s tem neodvisnost naše dežele.

Izjavljam torej, da bom glasoval za te zakone in pozivam vse tovariše poslance, da prav tako glasujejo za nje in da prispevajo čimveč k temu, da se bodo ti zakoni tudi uresničili. (Ploskanje.)

Predsednik dr. Ferdo Kozak: Besedo ima ljudski poslanec Miloš Ledinek.

Miloš Ledinek: Tovariši ljudski poslanci! Zahteve delovnih ljudi po poglobljeni socialistični demokraciji niso prazne besede, temveč postajajo dejstva, ki vsemu svetu neovrgljivo kažejo, da naša socialistična domovina obstaja in se razvija. Socialistična demokracija je realnost v našem življenju, kjer se težnje delovnih ljudi in politika naše revolucionarne Partije pod specifičnimi pogoji nenehno stapljajo v eno, kjer marksistična teorija v državi danes edino pri nas dobiva svojo realizacijo, kjer se teorija dalje razvija.

Predlog zakona o svetih državljanov in o komisijah državljanov, o katerem danes razpravljamo, je ena izmed potrditev teh zgodovinskih dejstev, da ustvarjamo novo socialistično družbo.

Neredko zahtevajo delovni ljudje iz potrebe in lastne pobude, ker se razne stvari ne rešujejo pravilno in dovolj ekspeditivno ali na birokratski način, sodelovanje pri reševanju raznih vprašanj. Na primer marsikje naša šolska poslopja in oskrba šol niso v redu, ker ni pravega interesa za urejevanje stvari, ki se dajo rešiti; prizadeti starši in ljudstvo zahtevajo, da se formirajo sveti oblastno-upravnega značaja, ki bi reševali te probleme.

Pred kratkim sem prisostvoval zasedanju okrajnega ljudskega odbora. To zasedanje mi je pokazalo:

1. Naši delovni ljudje se uspešno uče upravljati sami sebe, ko kritično ocenjujejo delo ljudskega odbora in predlagajo in zahtevajo izboljšanje dela; v tem je v letih 1945 do 1950 viden napredek;

2. naši delovni ljudje zahtevajo ožje sodelovanje pri reševanju konkretnih vprašanj in se ne zadovoljujejo več s formalnimi rešitvami. Hočejo na primer vedeti, kaj je storila komisija OLO z analizo kmetijskih problemov od zadnjega zasedanja OLO;

3. naši ljudski odbori so v bistvu organi revolucije, ki iz svoje sredine budno izločajo sovražne in saboterske elemente.

Zaradi tega smatram

1. da je predlog zakona o svetih in komisijah državljanov uzakonitev želja in potreb delovnega ljudstva po širokem in neposrednem sodelo-

vanju pri upravljanju države. Naši delovni ljudje postajajo ob stalnem političnem delu in ob konkretni praksi upravljanja iz dneva v dan zrelejši in sposobnejši za široko sodelovanje pri državni upravi;

2. da je predlog tega zakona široko ljudski, ker skuša izločiti birokratske pojave v našem upravnem, gospodarskem in kulturnem življenju, kar naši delovni ljudje tembolj pozdravljajo, ker čutijo škodljivost brezdušnih birokratskih odnosov vsak dan konkretno na svoji koži in vsak dan vidijo škodljivost birokracije, ki rešuje gospodarske probleme izolirano, stihijsko in večkrat brezperspektivno. V mislih mi je oni množični sestanek v vasi pod Paškim Kozjakom, ki mi je pokazal, da tamkajšnji kmetje — ljudje iz partizanskih krajev, popolnoma razumejo potrebo obvezne oddaje, saj jo izpolnjujejo preko 95%, občutijo pa pomanjkanje organizirane pomoči pri reševanju raznih problemov. Tako vidijo na eni strani enakomerno obremenitev vsega popisanege zemljišča, na drugi strani pa ostaja v popisu nezajeta neobdelana zemlja raznih „bivših ljudi“, ki se skrivajo po raznih službah, dalje občutijo pomanjkanje potrebne pomoči pri obnavljanju fonda živine, pri izboljšanju kmetijske produkcije itd.

Dalje imam v mislih nešteto potreb delovnih ljudi, ki se dado danes že realizirati in višati življenjski standard ob večji iniciativnosti nekega organa.

V mislih imam še one primere, ko se niso reševale razne zadeve v korist skupnosti, temveč v korist posameznika ali določene skupine ljudi.

In končno imam v mislih one primere, ko se odredbe in odločbe višjih organov državne oblasti iz malomarnosti, iz neznanja ali pa hote ne izvajajo v duhu, ki ga odredbe nakazujejo, temveč v škodo skupnosti in v nezadovoljstvo posameznika togo in neživljenjsko.

Zato smatram, da je predloženi zakon v sklopu celotnih naporov našega državnega vodstva za demokratizacijo našega življenja eden izmed ukrepov, ki ga bo ljudstvo z razumevanjem sprejelo in izvajalo posebno v borbi proti neinicativnosti, neljudskosti, krivicam, nezakoničnosti, skratka proti birokratskemu poslovanju, ki se, kakor pravi tovariš Djilas, „neizogibno poraja iz same diktature proletariata tudi pri nas“. Protitakšnim pojavom bo ta zakon še močneje mobiliziral revolucionarne sile v širokih plasteh delovnih ljudi, ker je po zakonu organ oblasti dolžan, da ob važnih zadevah konsultira svet, prejema njegove predloge in mišljenja, in jih brez znanja in soglasja izvršilnega odbora ne sme zavreči. Tako bodo zavarovani interesi skupnosti, na drugi strani pa svet ne bo izvršilni organ, da se v tej fazi naše borbe v vsakem primeru zaščitijo revolucionarne pridobitve naše borbe v primeru vdora sovražnika v svet.

Formiranje in delo svetov bo prava šola upravljanja države, kakor tudi poglobljanje zavesti, da je sodelovanje v državni upravi ne le pravica državljana, temveč prvenstveno dolžnost; ne le kritika slabosti brez pomoči, temveč kritika in odgovornost za to, da se napake odpravljajo, t. j. aktivno sodelovanje. Osnutek zakona namreč pravi, da je mogoče odkloniti sodelovanje v svetu ali v komisiji samo iz opravičenih razlogov.

Kljub vsem tem pojavom in zrelosti situacije za realizacijo svetov državljanov in komisij, ko obstajajo zahteve in potrebe po širokem sodelovanju delovnih ljudi v državni upravi, pa je potrebno o tem zakonu,

kakor še posebno o zakonu o zboru volivcev, našim volivcem govoriti in jim tolmačiti bistvo teh zakonov in kaj hočejo ti zakoni doseči. Tako tolmačenje bo v povezavi s celotno našo razvojno potjo ter našo politično in ekonomsko situacijo ter vlogo v svetu še poglobilo razumevanje za nove socialistične oblike upravljanja države. Prepričan sem, izjave volivcev to potrjujejo, da smo z ukrepi o demokratizaciji državne uprave, to je v zakonu o delavskih svetih, o decentralizaciji državne uprave, z uredbo o štednji itd. in z našo dosledno in trdno notranjo in zunanjo politiko, z našo dosledno in principialno borbo za mir in za enakopravnost narodov, posebno malih narodov, močno utrdili vero v pravilnost naše poti in zaupanje v našo borbo kljub vsem težavam, ki objektivno obstajajo. Ni namreč naključje, če te ustavi delavec ali delovni kmet s skrbjo, a ne s strahom — postavi: „Ni lahko, so težave, a bomo nekako izvozili, samo da le ohranimo mir.“

S sveti državljanov ne bomo uvedli le nove metode upravljanja države, temveč bo nov sistem dela vplival tudi na izboljšanje sistema dela naših množičnih organizacij, ki morajo prvenstveno postati organi politične vzgoje in mobilizator delovnih ljudi, ne pa neposredni izvajalci upravnih nalog. Volivci so se naveličali formalnih, vsebinsko slabo pripravljenih sestankov. Ljudje si žele takih sestankov, kjer kaj zvedo, kjer se pojmi bistrijo in rešujejo problemi, ki jih tarejo, kjer se razbijajo razna prišepetavanja sovražnih elementov, ki vnašajo pogosto med množice nesigurnost, skratka žele si faktov, dejstev v besedi in dejanjih. O takem konkretnem delu, ob zadolžitvah širšega kroga državljanov, bo tudi razčiščenje v množicah uspešnejše, pojavili se bodo mnogi tihi dosedaj nepoznani, a iskreni delavci, kakor se bodo razkrili demagogi in špekulanti raznih tipov.

Ob tej priliki bi želel opozoriti tudi na nepravilnosti, ki se dogajajo z ustanavljanjem raznih svetov množičnih organizacij. Treba je namreč razlikovati oblastne funkcije svetov in komisij, ki jih postavljajo oblastveni organi, od svetov in komisij, ki imajo nalogo množične kontrole, mobilizacije in nasvetovalno pomoč državni upravi in ne morejo prevzeti funkcije oblasti oziroma državne uprave. Tako terenski sveti za stanovanjske probleme ne morejo izdajati odločb in nakazovati stanovanj, kot ne morejo šolski sveti, izvoljeni na množičnem sestanku ali na sestanku roditeljev, prevzeti upravo šole ali se primerjati z delavskimi sveti. Taka vulgarizacija primerjave in razumevanja oblastvenih organov preš škodi kot koristi stvari, ker se z oblastvenimi organi le ne gre igrati. Vsekakor pa je zelo pozitivno, če si množične organizacije za konkretno delo in pomoč formirajo take svete in komisije, ki so pa kot rečeno le pomoč, mobilizator množice za uspešno delo upravne linije.

To zakon tudi predvideva, ko izloča te vrste svetov množične pomoči in kontrole iz okvira tega zakonskega osnutka.

Predlog zakona enako izloča tudi svete oblastveno-izvršilnega karakterja, kot so n. pr. sveti za prosveto in kulturo, zdravstveni sveti pri OLO. To so sveti, ki kolektivno odovarjajo in vodijo nekó panogo oblastvene dejavnosti. To so sveti višjega tipa, ki na eni strani odgovarjajo za svoje delo organu, ki jih je postavil, na drugi strani pa po načelu demokratičnega centralizma tudi višjemu organu uprave iste panoge.

Okrajni sveti za prosveto in kulturo, ki so sedaj v procesu formiranja, bodo brez dvoma z večjo avtoriteto in uspehom, kot so to mogla

doslej poverjeništvu za prosveto, izvrševali naloge resolucije III. plenarnega zasedanja CK KPJ o šolstvu. Treba se je boriti za ideološko vsebino vzgoje in pouka, za stvarno znanje mladine, za materialno oskrbo šol in prosvetnih delavcev, ker odnosi še vedno niso poysod taki, kakor bi z danimi sredstvi in v danih prilikah lahko bili, ker še vedno ni dovolj razumevanja za vlogo šole in izobrazbe v socializmu in s tem tudi ni jasna družbeno politična vloga učitelja. Mnogo je še malomeščanskih odnosov do šole in prosvetnih delavcev, mnogo je še birokratskih prijemov pri reševanju teh nalog.

Sestav sveta za prosveto in kulturo naj bi bil takšen, da bi mogel na eni strani kot delovna celota reševati tako strokovne kot operativne zadeve šolstva in prosvete. Svet naj bi ne bil le strokovni organ, saj lahko v to svrhu formira ob sebi še posebne strokovne komisije za reševanje konkretnih nalog, pa tudi ne samo upravno-politični organ. V šolstvu, vzgoji, pouku in kulturni dejavnosti so organizacijske operativne naloge tako tesno vezane na vsebinsko-ideološko in strokovno plat, da je to težko ločiti. Birokracija je tu še posebej nevarna, ker mori duha mladega v socializmu rastočega človeka.

Ob ustanavljanju svetov za prosveto so se pojavljali tudi primeri prehitevanja rasti našega ljudsko-demokratskega upravljanja, ko so skušali razgnati ves strokovni aparat in so si zamišljali celotno vodstvo šol le s častnim udeleževanjem članov sveta. Bilo bi še prezgodaj, če bi puščali naše šole, ki smo jim dali več samostojnosti in kjer je še mnogo mladega, nezadostno usposobljenega pedagoškega kadra, brez stalne in izdatne pomoči strokovnih organov oblasti. Verjetno pa bo kontrolno-instruktorska služba na okraju izumirala in prehajala na člane sveta, ko bo utrjeno vodstvo učnih in vzgojnih zavodov s kvalitetnimi močmi, kajti če kje, mora v vzgoji priti čimprej do polnega izraza načelo zupanja in odgovornosti za vzgojno delo nižjim organom vodstva, ki imajo neposredno posla z mladino.

Tovariši, ljudski poslanci! Ko sprejemamo danes zakon o svetih in komisijah državljanov, se obenem tudi obvezujemo, da ga bomo tolmačili svojim volivcem.

Izjavljam, da bom glasoval za zakon, ker sem prepričan, da je to važen državno-pravni akt v poglobljanju in utrjevanju naše ljudske demokracije. (Ploskanje.)

Predsednik dr. Ferdo Kozak: Besedo ima ljudski poslanec Leopold Maček.

Leopold Maček: Tovariši ljudski poslanci! Tovariš podpredsednik vlade je že pri tolmačenju zakonov poudaril, da predlogi zakonov, o katerih danes razpravljamo, ne prinašajo v našem družbenem razvoju v bistvu nekaj novega, ampak da s temi zakoni samo razširjamo in utrjujemo našo ljudsko demokracijo in prenašamo upravne funkcije oblasti na področje volivcev samih. Zato bi, tovariši, v kratkih besedah nakazal samo nekaj praktičnih primerov, kjer nam je delo teh svetov iz prakse že dalj časa poznano in kjer so se dobro obnesli, zlasti pri reševanju stanovanjskih problemov na področju našega mesta. Seveda je pri tem veliko odvisno od ljudi, ki so vključeni v te svete državljanov. Ponekod pa so ti sveti zašli v skrajnosti, bodisi da so probleme reševali zgolj iz lokalnega vidika in so hoteli ljudi množično preseljevati iz raz-

loga, ker jim nekdo ni ugajal, morda zaradi tega, ker se tisti ni udeleževal prostovoljnega dela ali pa se jim je zdelo, da je bil ta ali oni človek v času okupacije na eni ali na drugi napačni strani naše borbe. Delo teh svetov je bilo v toliko zgrešeno, v kolikor so nekateri sveti napačno vršili svoje funkcije, v večini primerov pa so se sveti izkazali kot dobra oblika dela in velika pomoč za reševanje teh nalog. Naslednji primer, za katerega lahko ugotovimo prav uspešno izvrševanje nalog na področju našega mesta, so potrošniški sveti, katerih imamo že preko 200 in ki dajejo že konkretne predloge za razširitev razdeljevalnega omrežja na svojem področju, v skladu s potrebami potrošnikov. V precejšnji meri so se zavzeli tudi za odpravljanje napak, ki se pojavljajo v naših trgovinah, ali pa v menzah ter za odpravljanje vseh nemogočih nepravilnosti. Njihov obstoj je danes zagotovilo, da bodo te napake in nepravilnosti, ki se danes pojavljajo na področju trgovine in naše oskrbovalne mreže, odpravljene.

Nadaljnja stvar, ki bi jo rad poudaril in ki spada v moje delovno področje, je vprašanje strokovnih svetov v obrtništvu. Na tem področju imamo doslej 8 strokovnih svetov, pri čemer moram poudariti, da je s pomočjo teh svetov mogoče mnogo uspešneje reševati obrtniške probleme, zlasti tiste, ki so potrebni nujne rešitve. Tudi na tem področju bomo lahko marsikaj dosegli, če bomo v te svete vključevali poštene in objektivne ljudi, kar nam je veliko zagotovilo, da bomo s svojimi predlogi pomagali reševati pereče probleme v skladu z našo zakonodajo in z zahtevami naše ljudske oblasti. Zato mislim tovariši, da lahko danes z zadovoljstvom sprejmemo predlog zakona o svetih in komisijah državljanov, ki so se že v dosedani praksi pokazali kot uspešna oblika neposrednega sodelovanja ljudskih množic z organi oblasti, ter je naša dolžnost, da te svete še nadalje utrjujemo in razvijamo. (Ploskanje.)

Predsednik dr. Ferdo Kozak: Besedo ima ljudski poslanec Karel Šterban.

Karel Šterban: Tovariši ljudski poslanci! Oglasil bi se k zakonu o zborih volivcev. Ta zakon pomeni nedvomno novo pridobitev v našem ljudsko-demokratskem upravljanju. Smatram pa, da bi bilo potrebno, da bi se v 19. členu tega zakona, kjer je govor o tem, da je za veljavnost sklepa o zadevah, v katerih je sklep zbora volivcev za ljudski odbor obvezen, potrebno, da glasujeta zanj najmanj dve tretjini na zboru navzočih volivcev, besedilo člena popravilo tako, da je potrebno, da za veljavnost sklepa o zadevah, v katerih je sklep zbora volivcev za ljudski odbor obvezen, glasuje zanj polovica vseh volivcev ali pa vsaj dve tretjini na zboru navzočih volivcev. Prav tako bi predlagal, da se v 20. členu popravi besedilo tako, da glasuje za sklep polovica vseh volivcev ali pa vsaj dve tretjini volivcev navzočih na zborih volivcev. Če se skupščina in zakonodajni odbor s tem dopolnilom strinjata, predlagam, da se zakonski predlog v tem smislu dopolni.

Ker smatram, da predloženi zakonski predlog pomeni nov korak k nadaljnji izgraditvi naše ljudske oblasti, izjavljam, da bom glasoval zanj.

Predsednik dr. Ferdo Kozak: Besedo ima ljudski poslanec Karel Reberšek.

Karel Reberšek: Tovariši in tovarišice ljudski poslanci! Ko pretresa in obravnava Ljudska skupščina LRS med drugimi važnimi zakoni tudi predlog zakona o svetih državljanov in o komisijah državljanov, ki mu je namen krepiti ljudsko samoupravo in pritegovati ljudske množice k izvrševanju oblasti, se morda v celoti ne zavedamo velikanske važnosti tega zakona za naš splošni napredek v gospodarskem in kulturnem oziru.

Naj na kratko spregovorim o lastnih izkušnjah pri upravljanju tovarn po delavcih, ki je uzakonjeno z zakonom o gospodarjenju z državnimi gospodarskimi podjetji. O neki okvirni shemi tega upravljanja, kakršno smo našli pri upravljanju ljudskih odborov, ki so se zaradi tega politično, kulturno in gospodarsko vidno dvigali, bi bilo tu težje govoriti.

Upravljanje podjetja po delavcih, četudi nimamo glede tega še posebnih izkušenj, bo brez dvoma dvignilo vrednost naše proizvodnje. Jasno pa je, da bo način upravljanja bolj ali manj individualen, kakršen je pač karakter fabrike, zato ni mogoče postavljati kakršnihkoli organizacijskih shem. Opažamo sicer nekaj pomanjkljivosti in to po vertikalni liniji, to se pravi ne konkretno v okviru upravnega odbora podjetja, pač pa v tem, da na splošno v vertikalni liniji še ni tiste povezave, ki bi morala biti. To se pravi, da največkrat stvari vse preveč administrativno rešujemo, ne pa po višjih gospodarskih združenjih. Vendar pa se ta zakon že pripravlja in sem prepričan, da bo potem situacija boljša. Napačno bi bilo, če bi rekli, da je bil sedanjí način upravljanja podjetij po direktorju, kolegijih in strokovnih svetih zgrešen. Brez dvoma je odgovarjal dosedanji stopnji razvoja. Poudariti pa moram, da se delo upravnega odbora odnošno delavskega sveta ne da primerjati z bivšimi kolegiji, ki so pod vodstvom direktorja podjetja gledali oziroma razpravljali razna vprašanja skozi očala podrejenosti in mnogokrat zastopali stališče najmanjšega odpora. Tovariš Maršal je ob priliki sprejemanja temeljnega zakona poudaril sledeče: „Morda kdo misli, da bo ta zakon preuranjen, da delavci ne bodo mogli obvladati komplicirane tehnike v upravljanju tovarn in v drugih podjetjih. Kdor misli tako, se moti. Tak pogled na to vprašanje bi pomenil nezaupanje do naših delavcev, pomenil bi, da se ne zavedamo, kakšno velikansko ustvarjalno silo bo razvilo prav to upravljanje s strani naših delovnih ljudi, ker bo ta zakon našim delovnim ljudem še bolj odprl perspektivo za njihovo bodočnost.“ To izjavo lahko potrdimo danes z javnimi dokazi, bodisi v pogledu nenehnega dviga proizvodnje pri izvrševanju postavljenih planskih nalog, pri splošni štednji in utrjevanju prostovoljne delovne discipline, kakor osebne skrbi za človeka samega.

Za konkreten primer bi navedel Tovarno avtomobilov v Mariboru. Dasi je obstojal že pred sprejetjem zakona delavski svet s pravico predlaganja, ne pa odločanja, je položaj čisto drugačen danes, ko podjetje dejansko upravlja v okviru zakonskih določil delavci sami ter so že uspehi vidni. Zlasti so vidni uspehi glede delovne discipline. Izostajanje delavcev je za polovico manjše, kar se odraža v dvigu storilnosti in tudi na vrednosti proizvodnje. Kako nam je to uspelo? Ali morda zato, ker delovni kolektiv ne sme biti bolan? Ne! Ljudem smo tovariško prikazali posledice take nediscipline, ki gre na škodo participacije na dobičku v okviru sklada vodstva in osrednjega sklada podjetja. Prikazovali in tolmačili smo delavcem v seminarjih, delavskih svetih in upravnih

odborih, kaj pomeni, če so delavci dejansko gospodarji podjetja. Tako se kolektivi uče gledati uspeh svojega dela ne samo skozi prizmo razvoja lastnega podjetja, ampak splošnega gospodarskega, kulturnega in političnega napredka. Čeprav temeljni zakon točno določa vlogo, pravice in dolžnosti upravnega odbora, kakor tudi direktorja, je direktorjevo delo bolj odgovorno, kakor je bilo doslej. On odgovarja upravnemu odboru podjetja, svojemu administrativno upravnemu voditelju in tako tudi višjemu gospodarskemu združenju, kar zahteva od njega tudi višjo strokovno in politično izgraženost. Kjerkoli je to združeno s pravilno izbiro članov delavskih svetov in upravnih odborov, je razvoj podjetja mnogo hitrejši in uspešnejši. Ne bi se hotel spuščati v malenkosti, ki konkretno za Tovarno avtomobilov sicer niso malenkosti, in ki so se po zaslugi delavskega sveta in upravnega odbora uredile, bodisi da so bile tehničnega, finančnega ali administrativnega značaja. Naj omenim samo, da smo se osamosvojili v proizvodnji različnih težkih odkovkov in v stiskanju blatnikov, za kar smo morali preje plačati težke devize. Kdo bi si upal še pred desetimi leti misliti, da bo ta gospodarsko in kulturno zaostala država sposobna izgraditi eno najtežjih industrijskih panog in se tako uvrstiti med enajst držav na svetu, ki proizvajajo avtomobile. Naj radio Budimpešta še tako vpije, da imamo v tovarni avtomobilov predstavnika General Motors iz Amerike, na drugi strani pa, da delamo lešene škatle in podobno, jih ponovno vabimo k nam, da se bodo seznanili še z našo gostoljubnostjo in da si, brez spremstva agentov, kakor je navada pri njih, kar sem z nekaterimi tovariši v inozemstvu sam doživel, ogledajo Tovarno avtomobilov v Mariboru, pa bodo lahko ugotovili, da ni v njej ameriških predstavnikov, da ne delamo lešenih škatel, da avtomobilov ne kupujemo v Milanu in razstavljamo v Zagrebu, ampak da je tovorni avto „Pionir“ in če se bo obnesel sedaj tudi „Luka“, sad truda našega delovnega človeka. In prav gotovo ni več daleč čas, ko se bomo tudi v tej težki industrijski panogi popolnoma osamosvojili. S tem, da prehajajo naša proizvodna sredstva, naše tovarne in rudniki v roke delavcev, stopamo v višjo obliko socialistične lastnine, z geslom: tovarne delavcem, kar že danes uresničujemo.

Ko danes razpravljamo o zakonu o svetih in komisijah državljanov, ni odveč, če naglasimo, kako ogromnega pomena so delavski sveti in upravni odbori, ki v bistvu že vršijo funkcije aktivnega sodelovanja državljanov pri upravljanju naše socialistične države. Upravljanje oziroma sodelovanje najširših ljudskih plasti pa ni važno samo iz notranje-političnega vidika, marveč tudi iz vidika mednarodnega delavskega gibanja.

Zato izjavljam, da bom z veseljem glasoval za predložene zakone. (Ploskanje.)

Predsednik dr. Ferdo Kozak: Besedo ima podpredsednik vlade dr. Marijan Brečelj.

Dr. Marijan Brečelj: Med razpravo so bili predloženi trije predlogi za izpremembo odnosno za dopolnitev zakona o svetih državljanov in o komisijah državljanov, zakona o zborih volivcev in zakona o delu ljudskih odborov okrajev, mest, ki so izločena iz okraja, in mestnih rajonov. Pri zakonu o zborih volivcev je predlagana sprememba 19. in 20. člena, in sicer tako, da je za izglasovanje sklepa o tako zvanem

samoprispevku potrebno, da glasuje zanj polovica vseh volivcev ali pa vsaj dve tretjini na zboru navzočih volivcev. Smiselno isti popravek velja tudi za 20. člen. V imenu vlade izjavljam, da se vlada s tem popravkom strinja.

Pri predlogu zakona o delu ljudskih odborov okrajev, mest, ki so izločena iz okraja, in mestnih rajonov je predlog, da se v 24. členu besede „ali če umrje“ izpuste. Mislim, da gre tu za pomoto, ker v primeru, če predsednik umrje, ga ne nadomestuje podpredsednik, temveč skupščina izvoli novega predsednika. Nadalje je predlog, da se zadnji odstavek 29. člena istega zakona popravi tako, da se glasi: „Komisija za prošnje in pritožbe proučuje prošnje in pritožbe državljanov ter političnih in družbenih organizacij in jih s svojim poročilom predlaga ljudskemu odboru oziroma organu, ki je pristojen za odločanje o njih.“ Tudi s tega popravkoma se vlada strinja.

Nadalje je predlagana sprememba v predlogu zakona o svetih državljanov in o komisijah državljanov. Tu gre za spremembo 5. člena, v katerem naj bi se določilo tudi najnižje število članov sveta ter je bilo predlagano, naj bi sveti državljanov imeli 5 do 15 članov, pri manjših ljudskih odborih pa lahko tudi 3 člané. Prav tako je bilo predlagano, da se tudi v 21. členu določi najnižje število članov komisij ter bi komisije državljanov imele od 3 do 7 članov in enako število namestnikov. Izjavljam, da se tudi s temi predlogi glede izpremembe vlada strinja. Prosim pa, da se o teh predlogih izjavi še zakonodajni odbor.

Predsednik dr. Ferdo Kozak: Besedo ima ljudski poslanec in podpredsednik zakonodajnega odbora Jože Petejan.

Jože Petejan: Tovariši ljudski poslanci! V imenu zakonodajnega odbora izjavljam, da bi ljudski poslanec in minister za pravosodje dr. Heli Modic moral sicer predloge za izpremembo pismeno dostaviti zakonodajnemu odboru, da bi o njih lahko razpravljal, ker pa spremembe niso načelnega značaja, izjavljam, da zakonodajni odbor navedene spremembe sprejema in bo zanje glasoval.

Predsednik dr. Ferdo Kozak: Ker je s tem razprava o vseh treh zakonskih predlogih končana, preidemo na glasovanje, in sicer najprej o predlogu zakona o zborih volivcev. Kdor je za predloženi zakon skupno z amandmani, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Hvala. Ali je kdo proti? (Nihče.) Ugotavljam, da je predloženi zakonski predlog soglasno sprejet in ga bo skupščina v smislu ustave in poslovnika predložila Prezidiju Ljudske skupščine LRS zaradi razglasitve.

Preidemo na glasovanje o predlogu zakona o svetih državljanov in o komisijah državljanov. Kdor je za predloženi zakonski predlog skupno z amandmani, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Hvala. Je kdo proti? (Nihče.) Ugotavljam, da je predloženi zakonski predlog soglasno sprejet in ga bo skupščina v smislu ustave in poslovnika predložila Prezidiju Ljudske skupščine LRS zaradi razglasitve.

Slednjič je na vrsti glasovanje o predlogu zakona o delu ljudskih odborov okrajev, mest, ki so izločena iz okraja, in mestnih rajonov. Kdor je za predloženi zakonski predlog skupno z amandmani, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Hvala. Je kdo proti? (Nihče.) Ugotavljam, da je predloženi zakonski predlog soglasno sprejet in ga bo

skupščina v smislu ustave in poslovnika predložila Prezidiju Ljudske skupščine LRS zaradi razglasitve.

Sedma točka dnevnega reda je razprava in sklepanje o predlogu zakona o spremembah zakona o volitvah ljudskih poslancev za Ljudsko skupščino Ljudske republike Slovenije.

Pričenjam razpravo in prosim poročevalca zakonodajnega odbora, da da poročilo.

Alojz Vrhovec: Tovariši ljudski poslanci! Poročilo zakonodajnega odbora Ljudske skupščine LRS k predlogu zakona o spremembah zakona o volitvah ljudskih poslancev za Ljudsko skupščino Ljudske republike Slovenije se glasi:

O tem zakonskem predlogu v obliki, kot ga je vlada LRS končno predložila Ljudski skupščini, je zakonodajni odbor razpravljal na svoji seji dne 12. decembra 1950.

Odbor je smatral za potrebno, da se zaradi vedno večje demokratizacije ljudske oblasti in s tem združene nujnosti večje povezave ljudskih poslancev z volivci poveča število poslancev tako, da se ne voli več kot do sedaj en poslanec na 10.000 prebivalcev, temveč na 5000. Nadalje je smatral odbor za potrebno, da se zakon o volitvah republiških ljudskih poslancev čim ožje nenasloni na določbe novega zakona o volitvah ljudskih poslancev za Ljudsko skupščino FLRJ (Ur. list FLRJ št. 6—54/50) in to v vseh važnejših momentih, ki jih je gotovo zvezna Ljudska skupščina pravilno presodila.

Ker ustreza zakonski predlog vsem tem upravičenim nujnostim, je bil zakonodajni odbor soglasno mnenja, da je treba zakon v načelu sprejeti.

Pri glasovanju od člana do člana je sprejel zakonodajni odbor vse od vlade predlagane člene s sledečimi izjemami:

Drugi odstavek 1. člena naj se glasi:

„Po tem načelu določi Prezidij Ljudske skupščine LRS število poslancev in razdeli ozemlje Ljudske republike Slovenije na ustrezno število volilnih enot. Volilne enote morajo biti določene tako, da spada ozemlje vsake volilne enote k enemu in istemu okraju oziroma mestu, izločenem iz okraja. Ukaz o tem objavi najpozneje deseti dan po izdaji ukaza o razpisu volitev poslancev za Ljudsko skupščino LRS.“

Razlogi za to spremembo so sledeči: Prezidij Ljudske skupščine LRS ne more kratko malo določiti števila poslancev po svoji volji, temveč je vezan na predpis prvega odstavka tega člena. Zaradi tega so besede „Po tem načelu“ upravičene. Prezidij pa mora po številu prebivalcev celotne naše republike določiti število poslancev v smislu prvega odstavka tega člena. Zato je določitev števila poslancev primarna stvar, razdelitev ozemlja Ljudske republike Slovenije na volilne enote pa, ko je število poslancev določeno, sekundarna stvar, zaradi česar je logično pravilneje, da se prvi stavek drugega odstavka tega člena formulira tako, kot to želi zakonodajni odbor.

Kar se tiče našega novega v ta odstavek vrnjenega stavka, se omenja, da je tak predpis bil v dosedanjem zakonu, in sicer popolnoma upravičeno, kajti nemogoče je, da bi smeli določiti volilne enote tako, da spada en del volilne enote pod en okraj, drugi del volilne enote pa pod drug okraj, ker pridemo s tem v kolizijo s kompetencami okrajne volilne komisije.

V 5. členu naj se točka c) začne z besedami „potrdila pristožnih matičnih uradov o tem...“; razlog za to spremembo je ta, da bo s tem vsakemu besedilo zakona bolj jasno, kakor je besedilo sedanje točke c) tega člena.

V 15. členu naj se:

a) v 4. točki besedica „pa“ zamenja z besedico „kdor“; po 2. členu točke 4. zakrivi namreč kaznivo dejanje lahko tudi nevolivec;

b) v 8. točki naj se konec te točke glasi takole: „ali kdor neupravičeno kaj spremeni na predlogu za potrditev kandidata, ko so ga predlagatelji že podpisali“; razlog za to spremembo je ta, da naj ne bo kaznovan samo dotični, ki spreminja kandidatuho, temveč vsakdo, ki na tej važni listini karkoli spremeni, n. pr. če črta, ne da bi spremenil kandidatuho, kak že na listo stavljen podpis.

V 17. členu naj se v točki 1. in 2. zamenjata besedi „volivec, ki“ z besedo „kdor“; s tem je določba tega člena izenačena zveznemu zakonu o volitvah ljudskih poslancev, posebno pa je potrebna ta sprememba glede točke 2., ker dotični, ki ni vpisan v stalni volilni imenik, sploh ni volivec, zaradi česar se mora vsaj v 2. točki vstaviti beseda „kdor“.

Nato je zakonodajni odbor soglasno sprejel zakonski predlog v celoti z vsemi navedenimi spremembami.

Končno je bilo prečitano in soglasno odobreno to poročilo. Za odborovega poročevalca pa je bil določen Alojz Vrhovec.

To poročilo pošilja odbor Ljudski skupščini LRS s predlogom, da ga v celoti sprejme in zakonski predlog uzakoni z zgoraj navedenimi spremembami. Predsednik, tajnik in člani odbora.

Predsednik dr. Ferdo Kozak: Besedo ima ljudski poslanec dr. Jože Pokorn.

Dr. Jože Pokorn: Tovariši ljudski poslanci! Zaradi bližnjih volitev v Ljudsko skupščino LRS se je glede na spremenjene razmere in glede na izkušnje naše parlamentarne prakse ter zaradi novih določb zveznega volilnega zakona ter zaradi našega prizadevanja po poglobitvi naše demokracije pokazala potreba, da se nekatere določbe našega volilnega zakona za republiško skupščino spremenijo. Zato je bil skupščini predložen predlog zakona o spremembah zakona o volitvah ljudskih poslancev za Ljudsko skupščino LRS.

Glavna sprememba je v povečanju števila poslancev, ki naj jih ima prihodnja Ljudska skupščina LRS. Po dosednjem zakonu smo volili na vsakih 10.000 prebivalcev enega poslanca. Sedaj se predlaga, naj bi se že na vsakih 5000 prebivalcev volil en poslanec. Število ljudskih poslancev naj bi se tako v novi skupščini podvojilo. Ker imamo v Sloveniji po zadnjem ljudskem štetju malo manj kot en milijon štiri sto tisoč prebivalcev, bi potemtakem nova skupščina štela okrog 280 poslancev.

Dosedanja naša parlamentarna izkušnja je pokazala, da je dosedanje število 140 poslancev premajhno, ne samo zato, ker se tako republiška skupščina ne loči od naših večjih ljudskih odborov, ki tudi štejejo po toliko odborikov, ampak tudi zato, ker tista množičnost ljudskega zastopstva celega naroda pri tako majhnem številu poslancev ne more priti do pravega izraza. Glavni razlog za povečanje števila ljudskih poslancev pa je bil ta, da naj bi bodoča ljudska skupščina imela tesnejše stike z volivci in ljudskimi množicami in naj bi terensko delo

ljudskih poslancev postalo intenzivnejše. Poleg tega pa se hoče s povečanjem števila poslancev pritegniti v ljudsko zastopstvo več ljudi s terena, ljudi, ki žive stalno med širokimi ljudskimi množicami po deželi. Naš republiški parlament naj dobi močnejši demokratičnejši poudarek s tem, da bo prišlo vanj poleg tistih aktivistov iz naših osrednjih ustanov, ki vanj spadajo že po svojih položajih in funkcijah, čim več poslancev neposredno s terena.

To je glavna sprememba predloženega zakonskega osnutka. Poleg tega je še nekaj manjših sprememb, ki imajo namen povečati demokratičnost naših volitev v republiški parlament. Prav taka sprememba je v tem, da naj bo za izvolitev poslanca potrebna absolutna večina in ne kot doslej samo relativna večina oddanih glasov. Tisti naj postane poslanec svojega volilnega okraja, ki je dobil več kot polovico vseh oddanih glasov. Seveda bodo zato potrebne potem večkrat ožje ponovne volitve, če bi se v nekem okraju, kjer bi kandidiralo več poslancev, zgodilo, da pri prvih volitvah ne bi nobeden od kandidatov dobil absolutne večine. Kljub temu pa je pravilno, da gremo na princip absolutne večine, ker gotovo ni demokratično, da bi zastopal volilni okraj nekdo, za katerega ni glasovala niti polovica volivcev tistega okraja.

Druga taka sprememba je v tem, da so v zakonskem predlogu črtane določbe dosedanjega zakona o vezavi kandidatatur. Doslej je bilo mogoče, da sta se dva ali več kandidatov vezala na skupno kandidatno listo. Če so ti vezani kandidati imeli protikandidata in je ta protikandidat dobil več glasov kot pa kateri koli vezanih kandidatov, je bil kljub temu izvoljen tisti od vezanih kandidatov, ki je dobil največ glasov, če so vsi vezani kandidati skupaj imeli več glasov kot pa protikandidat. Mislim, da mi bo vsakdo pritr dil, da je prav, da se ta zelo malo demokratična odločba odpravi.

Prav tako se v zakonskem osnutku predlaga, da ista oseba lahko kandidira največ v dveh volilnih enotah in ne kot doslej v treh. Mislim, da je tudi to pravilno, da se manj priljubljenim kandidatom čim bolj omeji možnost, da bi bolj popularne kandidate uporabljali kot slamnate može pri volitvah za svojo reklamo.

Končno je pomembna sprememba v smeri čim večje demokratizacije našega političnega življenja tudi v tem, da naj imajo odslej pravico predlagati kandidate samo volivci. Doslej je namreč poleg določenega števila volivcev morala podpisati kandidatno listo tudi ena od političnih ali družbenih organizacij. Volivci so bili torej pri predlaganju kandidatov vezani na pristanek političnih in družbenih organizacij, kar je vzbujalo videz, da se ustvarja neke vrste monopol v korist teh organizacij. Ta pristanek političnih in družbenih organizacij sedaj po osnutku odpade in lahko prizadeti volivci popolnoma svobodno po svoji volji izberejo in predlagajo kandidata, ki jim je všeč. V prvih letih po osvoboditvi je bila morebiti ta vezanost na politične in družbene organizacije potrebna, danes pa so naši volivci že toliko politično dozoreli, da jim pri predlaganju kandidata ni več potrebna nobena kuratela.

Poleg teh politično važnejših sprememb imamo še nekaj bolj tehničnih sprememb. Predlaga se naj točno število republiških poslancev glede na zakonito določbo, da mora priti na vsakih 5000 prebivalcev en poslanec, določi Prezidij, ki naj tudi razdeli ozemlje Ljudske republike Slovenije na ustrezne volilne okraje. Doslej je to pravico imela repu-

bliška volilna komisija. Ker pa tu ne gre samo za tehnična vprašanja, je naš zvezni volilni zakon prenesel to pravico na Prezidij. Tej odločbi zveznega volilnega zakona se prilagodi tudi predloženi osnutek za volitve v našo republiško skupščino.

Končno so bile spremenjene še kazenske določbe v tem smislu, kot so bile spremenjene v zveznem volilnem zakonu, ker pač ne gre, da bi bila volilna svoboda in volilna tajnost v različnih zakonih različno varovana.

Prepričan sem, da so vse te spremembe take, da se lahko ne samo z njimi strinjate, ampak da jih tudi pozdravljate. Zato predlagam, da glasujete za predloženi zakonski osnutek. Obenem pa izjavljam v imenu vlade, da se vlada strinja s popravki in dopolnitvami, ki jih je predlagal zakonodajni odbor. (Ploskanje.)

Predsednik dr. Ferdo Kozak: Besedo ima ljudski poslanec dr. Miha Potočnik.

Dr. Miha Potočnik: Tovariši poslanci! Govorim k predlogu za spremembo zakona o volitvah poslancev v Ljudsko skupščino LRS. Najvažnejša sprememba v zakonu o volitvah ljudskih poslancev za Ljudsko skupščino LRS, ki je predlagana, je brez dvoma povišanje števila poslancev za Ljudsko skupščino LRS na ta način, da se voli na vsakih 5000 prebivalcev po en poslanec, to se pravi, da se zmanjšajo tudi posamezna volilna območja.

Pomen te spremembe je predvsem v tem, da se bo na ta način ustvaril boljši in mnogo tesnejši kontakt med volivci in republiški poslanci, kar bo samo še okrepilo in poglobilo našo ljudsko demokracijo. Poslanci bodo na ta način lahko dosti bolj podrobno spoznali in poznali razmere v svojem volilnem območju, poznali tudi bolj od blizu svoje volivce in z njimi bolj neposredno delali. Po drugi strani pa bodo tudi volivci podrobneje lahko informirali svojega poslanca o svojih težnjah in problemih, s čemer se bo demokratičnost bodoče skupščine še izraziteje uveljavljala. Večje število poslancev bo brez dvoma poglobilo tudi zvezo med našo vlado in volivci v smislu neposrednega informiranja vlade o problemih na terenu, po drugi strani pa bodo poslanci bolj intenzivno lahko tolmačili ljudstvu delo Ljudske skupščine in pa ukrepe našega političnega ter državnega vodstva. Vse to lahko samo prispeva k še boljšemu opravljanju zakonodajnih poslov in k vzgoji naših volivcev ter s tem k vedno večjemu zlivanju organov naše ljudske oblasti z ljudstvom samim.

Doslej je imel vsak okraj približno po 3 do 4 republiške poslance, za naprej pa jih bo 6 do 8 ali povprečno 7. Območje okraja bo na ta način razdeljeno na več manjših volilnih enot in torej na manjši teritorij in na še enkrat manjše število volivcev. Na ta način bo poslanec vključno svojemu poklicnemu delu in dnevni zaposlitvi vendarle lahko mnogo temeljiteje obiskoval svoje volivce, se z njimi pomenil in jim posredoval dogodke iz našega političnega ter gospodarskega dogajanja. Pri dosedanjem delu smo poslanci često slišali upravičene očitke volivcev, da le prerediti prihajamo mednje in da si žele več naših obiskov in boljših stikov z nami. Ker je bil namreč volilni okoliš razmeroma obsežen, je ljudski poslanec le redko mogel po večkrat obiskati neki krajevni odbor in njegove volivce, temveč je predvsem gledal na to, da vsaj enkrat ali

dvakrat ob važnejših dogodkih in nalogah obišče zdaj ta, zdaj oni krajevni odbor in je tako njegovo delo šlo bolj v širino kot pa v globino. Volivci so imeli pri tem pogosto vtis, da jih zanemarjamo ali se jim celo odtegujemo. K temu se je pridružilo še to, da je mnogo ljudskih poslancev zaposlenih izven republike, na važnih mestih ali pa tudi v republiki na takih mestih, da so bili obiski terena otežkočeni, tako da še tisti 3 do 4 poslanci enega okraja niso vsi mogli stalno obiskovati svojih volivcev in so morali tako priskočiti drugi na pomoč. Tako je hodila več ali manj redno med svoje volivce morda kaka tretjina poslancev, ostali pa le bolj poredkoma, kadar so jim pač čas in dolžnosti dopuščale. Zato je bil teren ponekod, zlasti še iz centra odročnih področij brez dobre in stalne povezave s svojimi republiški poslanci in mnogo preveč prepuščen „profesionalnemu aktivu“, ki pa čisto širših problemov ni poznal ali pa jih je poznal slabše, pa zato ni čudno, da so volivci vedno izražali željo, naj bi se stiki med njimi in poslanci okrepili in bolj čvrsto navezali. To bo sedaj po predlagani spremembi zakona o volitvah ljudskih poslancev vsekakor zagotovljeno, ker se bo poslanec lahko bolj osredotočil na ožje območje in manjše število volivcev. S tem seveda ni rečeno, da se bo bodoči republiški poslanec omejeval samo na svoj „ožji“ volilni okoliš, ker bo seveda delal tudi drugod in bo tudi odslej področje njegovega dela vsa republika. Vendarle pa se bo bolj intenzivno moral ukvarjati predvsem s svojim volilnim okolišem, njegovimi volivci in problemi, ker je to njegova konkretna odgovornost, sankcionirana tudi z možnim odpoklicem. To vse bo samo doprineslo k boljšemu delu bodoče skupščine in ostalih organov naše ljudske oblasti.

Važno je, da prihaja ljudski poslanec med svoje volivce prav kot poslanec in se kot tak z njimi razgovarja in z njimi dela, ne pa samo takrat, kadar prihaja med nje morda le po kaki upravni nalogi. Kajti pri takem načinu sodelovanja z volivci ljudje tudi mnogo bolj sproščeno in zaupljivo obravnavajo svoja splošna vprašanja in tudi lahko potožijo o svojih težavah, kadar jih imajo, poslanec pa jim pri tem lahko pojasni in obrazloži marsikatero vprašanje z vidika splošnega dogajanja in razvoja in tako doseže, da kaka posamezna trenutna naloga laže poteka in volivci tudi težje dolžnosti izpolnjujejo z večjim razumevanjem in pripravljenostjo. To je še posebno važno za tiste ljudske poslance, ki so zaposleni v naših okrajnih in mestnih odborih in tam odgovarjajo za posamezne resore, pa jih ljudje čisto bolj poznajo po tej njihovi funkciji kot pa po funkciji poslanske dolžnosti.

Predvidene spremembe potemtakem zagotavljajo boljše delo ljudskih poslancev in republiške skupščine, pospešujejo utrjevanje in poglobljanje naše ljudske demokracije, večje sodelovanje volivcev in državljanov pri reševanju naših splošnih in republiških vprašanj in s tem utrjujejo našo notranjo moč. Naša ljudska demokracija pa tako s svojim praktičnim delom in dejanji prispeva svoj delež tudi k utrjevanju miru v svetu, ki ga predvsem ogrožajo razni nedemokratični in imperialistični režimi starega in novega kova, ki jim mnenje in razpoloženje ljudskih delovnih množic ni nič, temveč uravnavajo svoje dejanje in nehanje le po svojih ozkih birokratskih interesih in po interesih, ki jih skrivajo pred svojim ljudstvom, kakor nam to kažejo v zadnjem času zlasti ravnanja vzhodnega imperializma in zlaganih vzhodnih „ljudskih“ demokracij. Tam se zato tudi poslanci pretvarjajo v gole birokratske avtomate, aparat za

slepo pritrdjevanje, ki je vedno bolj izoliran od ljudskih množic ter delovnih ljudi in tvori on sam del birokratske kaste. Pri nas pa gre razvoj baš v obratno smer, v vedno večje sodelovanje in zlivanje naših oblastvenih in upravnih organov s suverenim nosilcem vse oblasti, to je z ljudstvom samim, ki je s svojo avantgardo na čelu lahko edino iz svoje moči in ustvarjalne sile v vsaki težavi in preizkušnji končni zmagovalec. (Ploskanje.)

Predsednik dr. Ferdo Kozak: Ali se še kdo od ljudskih poslancev javlja k besedi? Ker nihče, zaključujem razpravo in prehajam na glasovanje o tem zakonskem predlogu. Kdor je za predloženi zakonski predlog, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Hvala. Je kdo proti? (Nihče.) Ugotavljam, da je predlog zakona o spremembah zakona o volitvah ljudskih poslancev za Ljudsko skupščino Ljudske republike Slovenije soglasno sprejet in bo v smislu ustave in poslovnika predložen Prezidiju Ljudske skupščine LRS zaradi razglasitve.

Osma točka dnevnega reda je razprava in sklepanje o predlogu zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o volitvah odbornikov ljudskih odborov.

Pričenjam razpravo in prosim poročevalca zakonodajnega odbora, da da poročilo.

Niko Jakofčič: Poročilo zakonodajnega odbora k predlogu zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o volitvah odbornikov ljudskih odborov se glasi:

O tem zakonskem predlogu v zvezi s spremembami zakonskega predloga po vladi LRS, ki so že ljudskim poslancem sporočene, je razpravljal zakonodajni odbor na svoji seji dne 12. decembra 1950.

Na seji sami je vlada LRS po svojem zastopniku ministru dr. Jožetu Pokornu predlagala spremembo v 6. točki 11. člena v tem smislu, da naj se za besedami „oziroma kandidatne liste“ dostavijo besede „oziroma njihove namestnike“.

Upoštevajoč zakonski predlog s spremembami, je zakonodajni odbor, razpravljajoč in glašujoč o predlogu v načelu, zakonski predlog soglasno sprejel.

Glasujoč od člena do člena je odbor sprejel soglasno vse od vlade predlagane člene s sledečimi tudi soglasno sprejetimi spremembami:

V 1. členu naj se beseda „morejo“ zamenja s „smejo“; ne gre za kako konstatacijo nemožnosti, temveč za zakonito prepoved.

V 2. členu se morajo besede „oziroma kandidatnih list“ črtati; pri volitvah odbornikov ljudskih odborov mest, ki so izločena iz okraja, in odbornikov rajonskih ljudskih odborov namreč po 1. odstavku 15. člena in po 23. členu zakona o volitvah odbornikov ljudskih odborov kandidatne liste sploh ne morejo obstojati, ker so možne samo poedinske kandidature.

V 11. členu naj se:

a) v 4. točki besedica „pa“ zamenja z besedico „kdor“, ker more tako kaznivo dejanje zakriviti tudi nevolivec;

b) v 8. točki naj se konec te točke glasi: „ali kdor neupravičeno kaj spremeni na predlogu za potrditev kandidature oziroma kandidatne liste, ko so ga predlagatelji že podpisali“. Ta sprememba je upravičena

zato, ker se hoče s tem staviti pod kazenski udar vsako dejanje, tudi na primer črtanje kakega podpisa na predlogih, s katerimi se važna listina o kandidaturi na katerikoli način spremeni.

V 13. členu naj se v 1. in 2. točki besedi „volivec, ki“ zamenjata z besedo „kdor“; s tem se uskladi zakon z zveznim zakonom; poleg tega pa je tak popravek v 2. točki tudi neogibno potreben, kajti tisti, ki ni vpisan v stalnem volilnem imeniku, sploh ni volivec.

V 85. členu naj se na koncu člena besedi „oziroma kraja“ zamenjata z „oziroma okraja“; jasno je namreč, da beseda „kraja“ na tem mestu ne ustreza pravnemu položaju tega člena.

Nato je zakonodajni odbor sprejel soglasno zakonski predlog z zgoraj navedenimi spremembami tudi še v celoti.

To poročilo je bilo prečitano in odobreno.

Za odborovega poročevalca je bil določen Niko Jakofčič.

Zakonodajni odbor pošilja to poročilo Ljudski skupščini LRS s predlogom, da ga sprejme in da zakonski predlog s predlaganimi spremembami uzakoni. Predsednik, tajnik in člani odbora.

Predsednik dr. Ferdo Kozak: Besedo ima ljudski poslanec dr. Jože Pokorn.

Dr. Jože Pokorn: Sedanji zakon o volitvah odbornikov ljudskih odborov je potreben večjih sprememb tako, da bi bilo treba izdati v celoti nov zakon. Vendar pa stvar še ni toliko zakonodajno-tehnično dozorela, da bi mogla vlada predložiti skupščini že na tem zasedanju osnutek takega novega zakona in je zato tak predlog odložen na poznejši čas. Volitve v okrajne in mestne ljudske odbore, ki so ravno sedaj v teku, se opravljajo na podlagi predpisov dosedanjega zakona.

Med temi predpisi pa imamo neki člen, ki bi volitve v mestne in rajonske ljudske odbore, ki bodo v januarju v Ljubljani in Mariboru, po nepotrebnem kompliciral. Po 9. členu zakona o volitvah odbornikov ljudskih odborov se namreč volitve v ljudske odbore različnih stopenj ne morejo izvesti isti dan. Zato bi se volitve v mestne ljudske odbore v Ljubljani in Mariboru ne mogle izvesti na isti dan kot volitve v rajonske odbore teh dveh mest, ampak vsake drugo nedeljo.

Da se izognemo tej nepotrebnii komplikaciji, je bil skupščini predložen osnutek zakona za spremembo 9. člena zakona o volitvah odbornikov ljudskih odborov v tem smislu, da se volitve v mestne in rajonske ljudske odbore lahko izvedejo na isti dan. To je bil razlog, da je bil skupščini predložen osnutek zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o volitvah odbornikov ljudskih odborov. Vse spremembe in dopolnitve v posameznih členih se v glavnem nanašajo na to spremembo 9. člena. Porabila pa se je ta priložnost, ko se že zakon spreminja in dopolnjuje, da so se hkrati spremenile tudi kazenske določbe iz istega razloga in na isti način, kot sem že omenil pri zakonu o spremembah zakona o volitvah ljudskih poslancev, da bodo vsi volilni zakoni glede kazenskega varstva volilne pravice in tajnosti skladni.

Poleg tega se je zakon dopolnil še z določbami o usodi odbornikov, če se zaradi upravnoteritorialnih sprememb ozemlja posameznih ljudskih odborov razdele, združijo ali odcepijo od ozemlja enega ljudskega odbora in priključijo drugemu. Doslej namreč ni bilo predpisov o tem, ali naj se v takem primeru razpišejo nove volitve, ali pa se ti ljudski odborniki

lahko vključijo v ljudski odbor ozemlja, kateremu se odcepljeno ozemlje priključi, oziroma če lahko v primeru delitve ozemlja ali izločitve dela ozemlja sestavijo nov ljudski odbor. Da bi pri pogostih upravnoteritorialnih spremembah ne bilo treba vsakokrat ponovnih volitev, je bilo dodano zakonu posebno poglavje, ki ta vprašanja ureja v tem smislu, da se odcepljeni odborniki priključijo k tistemu ljudskemu odboru, h kateremu je bilo priključeno ozemlje, oziroma da lahko sestavijo nov ljudski odbor, če je bil iz dela prejšnjega ljudskega odbora ustanovljen nov ljudski odbor.

Zaradi pogostih upravnoteritorialnih sprememb, ki jih lahko na podlagi pooblastila, ki ga ima od skupščine, odreja kar Prezidij, so bile te dopolnitve nujne in niso mogle čakati na izdajo novega zakona o volitvah odbornikov ljudskih odborov.

Predlagam zato, da ljudska skupščina ta zakon sprejme, obenem pa izjavljam v imenu vlade, da se vlada strinja s popravki in dopolnitvami, ki jih je predlagal zakonodajni odbor. (Ploskanje.)

Predsednik dr. Ferdo Kozak: Ali se še kdo od ljudskih poslancev javlja k besedi? Ker se nihče več ne javi k besedi, zaključujem razpravo in prehajam na glasovanje. Kdor je za predloženi zakonski predlog, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Hvala. Je kdo proti? (Nihče.) Ugotavljam, da je predlog zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o volitvah odbornikov ljudskih odborov soglasno sprejet in ga bo skupščina v smislu ustave in poslovnika predložila Prezidiju Ljudske skupščine LRS zaradi razglasitve.

Deveta točka dnevnega reda je razprava in sklepanje o predlogu zakona o spremembi zakona o Prezidiju Ljudske skupščine LRS.

Pričenjam razpravo in prosim poročevalca zakonodajnega odbora, da da poročilo.

Alojz Vrhovec: Tovariši ljudski poslanci! Poročilo zakonodajnega odbora k predlogu zakona o spremembi zakona o Prezidiju Ljudske skupščine LRS se glasi:

Zakonodajni odbor je o predlogu zakona o spremembi zakona o Prezidiju Ljudske skupščine LRS razpravljal na svoji seji dne 12. decembra 1950.

Iz razlogov obrazložitve zakonskega predloga po predsedniku vlade LRS je bil odbor na podlagi načelne razprave soglasno mnenja, da je treba ta zakon izdati.

Pri podrobnem razpravljanju je odbor soglasno sprejel oba člena zakonskega predloga brez sprememb.

Končno je odbor sprejel soglasno tudi zakon v celoti.

To poročilo je bilo prečitano in odobreno.

Za odborovega poročevalca je bil določen Alojz Vrhovec.

Poročilo pošilja odbor Ljudski skupščini LRS s predlogom, da ga sprejme in da zakonski predlog brez sprememb uzakoni. Predsednik, tajnik in člani odbora.

Predsednik dr. Ferdo Kozak: Ali se kdo od ljudskih poslancev javi k besedi? (Nihče.) Ker se nihče ne javi, zaključujem razpravo in prehajamo na glasovanje. Kdor je za predlog zakona o spremembi zakona o Prezidiju Ljudske skupščine LRS, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Ugotavljam, da je predlog zakona

o spremembi zakona o Prezidiju Ljudske skupščine LRS soglasno sprejet in ga bo skupščina v smislu ustave in poslovnika predložila Prezidiju Ljudske skupščine LRS v razglasitev.

Deseta točka dnevnega reda je potrditev uredb, ki jih je izdala vlada LRS na podlagi zakona o pooblastilu vladi LRS za izdajanje uredb na področju narodnega gospodarstva.

Vlada je izdala naslednje uredbe:

1. Uredba z dne 20. junija 1950, št. S-zak. 258 o ureditvi in opravljanju dimnikarske službe (Uradni list LRS št. 21—116/50);

2. uredba z dne 8. julija 1950, št. S-zak. 289 o spremembah in dopolnitvah uredbe o praviči učiteljev osnovnih in sedemletnih šol do brezplačnega stanovanja in kuriva (Uradni list LRS št. 22—122/50);

3. uredba z dne 29. julija 1950, št. S-zak. 329 o ukinitvi uredbe o organizaciji odkupa živine in mesa in o ustanovitvi Glavne direkcije za odkup in promet z živino in mesom (Uradni list LRS št. 24—139/50);

4. uredba z dne 29. julija 1950, št. S-zak. 330 o ukinitvi uredbe o organizaciji odkupa kmetijskih pridelkov in krme in o ustanovitvi Glavne direkcije za odkup in promet s kmetijskimi pridelki in krmo (Uradni list LRS št. 24—140/50);

5. uredba z dne 29. julija 1950, št. S-zak. 326 o odpravi Direkcije za rejo prašičev (Uradni list LRS št. 24—141/50);

6. uredba z dne 29. avgusta 1950, št. S-zak. 387 o ustanovitvi Hmeljske komisije za Slovenijo in o kontroli kakovosti hmelja (Uradni list LRS št. 27—161/50);

7. uredba z dne 16. oktobra 1950, št. S-zak. 452 o odkupu vina v gospodarskem letu 1950/51 (Uradni list LRS št. 32—185/50);

8. uredba z dne 19. oktobra 1950, št. S-zak. 461 o odkupu aje in prosa v gospodarskem letu 1950/51 (Uradni list LRS št. 32—186/50).

Glede na 2. člen navedenega zakona predlaga vlada LRS Ljudski skupščini LRS, da naštete uredbe potrdi.

Kdor je za potrditev teh uredb, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Hvala. Je kdo proti? (Nihče.)

Ugotavljam, da so uredbe, ki jih je izdala vlada LRS na področju narodnega gospodarstva v času od 14. junija 1950 do 14. decembra 1950 soglasno potrjene in bo skupščina izdala odgovarjajoči odlok.

Enajsta točka dnevnega reda je poročilo anketnega odbora Ljudske skupščine LRS za preiskavo načina in stanja preskrbe v Ljudski republiki Sloveniji in poročilo anketnega odbora Ljudske skupščine LRS za preiskavo odkupnega načina v Ljudski republiki Sloveniji.

Prosim poročevalca, da da poročilo.

Tone Utrih: Poročilo anketnega odbora Ljudske skupščine LRS za preiskavo načina in stanja preskrbe v Ljudski republiki Sloveniji in anketnega odbora Ljudske skupščine LRS za preiskavo odkupnega načina v Ljudski republiki Sloveniji se glasi:

Z odločbama Ljudske skupščine LRS z dne 14. VII. 1950 sta bila pri naši skupščini ustanovljena anketna odbora za preiskavo načina in stanja preskrbe ter za preiskavo odkupnega načina v Ljudski republiki Sloveniji. Inicijato za ustanovitev teh odborov sta dala predsednika obeh domov Ljudske skupščine FLRJ. Ta dva odbora sta tudi sestavna dela zveznih anketnih odborov, ki preko enakih republiških anketnih odborov preiskujejo način in stanje preskrbe ter odkupni način na

teritoriju cele Jugoslavije. Da bi naloge, ki jih jima določuje citirana odločba čim uspešneje izvršila in da bi anketna odbora neposredno na terenu zbrala potrebno dokumentacijo, sta ustanovila za vsak odbor po štiri komisije, in sicer:

Anketni odbor za preiskavo načina in stanja preskrbe je ustanovil:

1. Komisijo za preiskavo načina in stanja preskrbe.

2. Komisijo za ekonomije, menze in delavsko-uslužbenske restavracije.

3. Komisijo za socialne in zdravstvene ustanove: bolnice, zavetišča, otroške jasli, domove igre in dela in šolske kuhinje, in

4. komisijo za prosti trg, ter jim določil naslednje naloge:

A. Komisija za preiskavo načina in stanja preskrbe:

a) sistem zagotovljene preskrbe:

zvezno zagotovljeno preskrbo,

republiško dodatno preskrbo,

dodatno preskrbo iz ekonomij, podjetij in ustanov,

razdeljevanje blagovnih fondov,

način zagotovitve blagovnih fondov,

količino blaga zagotovljene preskrbe, ki je potrebna za posamezno osebo, nasproti količini blaga, ki se nabavlja s prostega trga,

kategorizacijo delavcev in uslužbencev in količino zagotovljene preskrbe po tej kategorizaciji,

način razdeljevanja potrošniških nakaznic,

cene blaga zagotovljene preskrbe;

b) stanje zagotovljene preskrbe:

razmerje med blagovnimi fondi in potrošniškimi nakaznicami,

realizacijo norm zagotovljene preskrbe glede na zakonske predpise o zagotovljeni preskrbi in realne možnosti blagovnih fondov zagotovljene preskrbe,

razlaganje in izvajanje zakonskih predpisov o zagotovljeni preskrbi,

vzroki neredne preskrbe s predmeti zagotovljene preskrbe,

izbiro in kakovost blaga zagotovljene preskrbe.

B. Komisiji za ekonomije, menze in delavsko-uslužbenske restavracije;

a) število ekonomij in velikost zemljišča ekonomij:

način vodstva ekonomij in kontrole nad njimi,

sedanje pomoč kmetijskega resora pomožnim ekonomijam,

organizacijo in funkcioniranje preskrbe ekonomij s potrebnim inventarjem in živino,

izkoriščanje ekonomij,

način razdeljevanja plodov,

proizvajalni stroški;

b) način vodstva delavsko-uslužbenskih restavracij in menz:

način preskrbe delavsko-uslužbenskih restavracij in menz,

količino, kakovost, izbiro in kalorično vrednost hrane,

higieno in kulturo postrežbe,

proizvajalne stroške — prodajno ceno za hrano,

kako rešiti problem, da se omogoči preskrba v delavsko-uslužbenskih restavracijah in menzah družinskim članom, ki iz objektivnih razlogov niso zaposleni,

način in stanje vzgoje strokovnih kadrov.

vzroke slabe kakovosti in izbire, kakor tudi nezadostne količine hrane v mnogih delavsko-uslužbenskih restavracijah in menzah.

C. Komisiji za socialne in zdravstvene ustanove, da preišče način in stanje prehrane in preskrbe v bolnicah, zavetiščih, v otroških jaslih, v domovih igre in dela in v šolskih kuhinjah.

Č. Komisiji za prosti trg, da preišče možnost dodatne preskrbe s prostim trgovom, in sicer: stanje, izbiro, kakovost in količino blaga, prodajo blaga, prodajne cene, razmerje cen na prostem trgu nasproti cenam predmetom zagotovljené preskrbe.

Anketni odbor za preiskavo odkupnega načina pa je ustanovil:

1. Komisijo za organizacijo in poslovanje odkupnih organov.

2. Komisijo za funkcioniranje odkupa.

3. Komisijo za način vezane trgovine in vpliva odkupov na socialistično preobrazbo vasi in

4. komisijo za vprašanja proizvodnje v socialističnem sektorju ter jim določil naslednje naloge, da preiščejo oziroma proučijo:

a) Komisiji za organizacijo in poslovanje odkupnih organov: proučitev dosedanjega stanja,

predlog, kako naj bi funkcioniralo odkupno omrežje glede na naloge komisije,

pregled kadrov in pravilna razporeditev,

predlogi za zamenjavo kadrov,

vprašanje tečajev,

proučitev kupne moči iz izdajanja bonov, vprašanje kritja blagovnih fondov in bonov,

politika cen,

stimulacija proizvajalcev kmetijskih pridelkov in odkupovalcev, distribucija in čuvanje fondov.

b) Komisiji za funkcioniranje odkupa:

način, po katerem se predpisuje proizvajalcem kmetijskih pridelkov obvezna oddaja,

pojave kršitve veljavnih predpisov o odkupu kmetijskih pridelkov, in sicer tako na strani proizvajalcev kakor na strani državnih organov in odkupnega aparata,

ukrepe, ki so bili storjeni v primeru neizpolnitve obveznosti po proizvajalcih ali po odkupnem aparatu in ukrepe, ki so potrebni, da se zagotovi izpolnitev odkupnih obveznosti,

vprašanje prostih presežkov kmetijskih pridelkov,

pritožbe proizvajalcev v zvezi z odkupom in odločbe o pritožbah.

c) Komisiji za preiskavo vezane trgovine in vpliva odkupov na socialistično preobrazbo vasi:

ugotovitev eventualnih nepravilnosti cen kmetijskih proizvodov iz vidika proizvajalnih stroškov kakor tudi iz vidika povpraševanja,

ugotoviti za posamezne tipe gospodarske dohodke, ki jih imajo iz prodaje kmetijskih proizvodov, na eni strani po vezani trgovini in tržnih presežkih, na drugi strani pa, kako posamezna gospodarstva in v kaki meri krijejo svoje dajatve, upoštevajoč njihove življenjske pogoje,

kvota bonov, določenih za vezano trgovino,

proučiti kulture, ki v posameznih predelih dobro uspevajo in s tem vskladiti bodoče plane,

planirana količina posameznih predmetov za odkup po vezanih cenah za posamezne okraje in smotrnost tega glede na specifične prilike v posameznih okrajih,

planirana količina posameznih predmetov za odkup po vezanih cenah od strani okrajev na KLO glede na njihovo gospodarsko zmogljivost,

ali dobivajo kmetovalci v redu bone za nakup po vezani trgovini, kakšno je trenutno kritje z industrijskimi predmeti za izdane bone, ugotavljati nekurantno robo v trgovini in pomanjkanje posameznih predmetov, nujno potrebnih za kmetijsko proizvodnjo,

koliko je odkupni način pospeševal kmetijsko proizvodnjo, koliko in v čem jo zavira,

koliko odkupni način vpliva na socialistično preobrazbo vasi, koliko je omejeval kapitalistične elemente, oziroma koliko so se izigravali zakoniti predpisi v svrhu špekulacije,

kakšen je odtok delovne sile iz vasi v mesto, koliko vpliva na razvijanje zadružništva, na razvijanje višje oblike medsebojne pomoči (fronte brigade), ali imamo primere preglobokih zarezov v kmečko delovno silo in kako se problemi rešujejo.

č) Komisiji za socialistični sektor:

kako državna posestva, zadruge, državne in zadružne ekonomije izvajajo proizvodne plane in kako izpolnjujejo planske oddaje,

kakšen je odnos med upravnim odborom zadruge in zadružniki, oziroma med upravnim vodstvom in delavstvom,

kakšna je zainteresiranost zadružnikov za dvig proizvodnje,

kakšno je strokovno vodstvo,

kakšna je preskrba delavcev oziroma zadružnikov,

ali se vodi evidenca o ohišnicah,

kakšno je stanje proizvodjalnih sredstev, kako se izvajajo plani proizvodnje, dviga proizvodnje, kapitalna izgradnja, kakšni so odnosi med zadrugami, državnimi posestvi in privatnim sektorjem,

kako zadruga pospešuje vključevanje v zadružni sektor,

kakšen je odnos oblastnih organov do zadruge,

kako izpolnjujejo svoje obveze do države,

ali so zadružne ekonomije činitelji, ki pospešujejo prehod iz privatnega sektorja v socialistični sektor,

ali so ekonomije državnih ustanov potrebne in vodene tako, da ustrezajo splošnim gospodarskim načelom.

Oba anketna odbora sta poleg komisij ustanovila še podkomisije, ki so reševale naloge neposredno na terenu in ki so imele sestanke z zbori volivcev, zadružniki, upravnimi vodstvi podjetij, množičnimi organizacijami itd. O njihovem delu pošiljajo poročila in zapisnike komisijam oziroma anketnemu odboru. Anketna odbora in komisije pa preiskujejo in rešujejo vprašanja tudi neposredno pri raznih resorih. Na svojih sejah zbirata anketna odbora in urejujeta poročila komisij in podkomisij, popravljata poročilo in dokumentacijo za objavo. Na podlagi zbranega materiala dajeta anketna odbora predloge raznim resorom zaboljšanje načina in stanja preskrbe, kakor tudi predloge zaboljšanje odkupnega načina.

Ko bo zbrana in urejena vsa potrebna dokumentacija in ko bodo anketni odbori zvezne skupščine končali delo, bosta anketna odbora naše skupščine predložila skupščini v razpravo poročilo o uspehu dela. Pred-

sednik anketnega odbora za preiskavo načina in stanja preskrbe Matija Maležič in predsednik anketnega odbora za preiskavo odkupnega načina Maks Krmelj.

Predsednik dr. Ferdo Kozak: S tem je dnevni red VIII. rednega zasedanja Ljudske skupščine LRS izčrpan in prosim skupščino, da pooblasti predsednika in tajnika, da podpišeta zapisnik današnje seje. Ali sprejme skupščina moj predlog? (Predlog je bil soglasno sprejet.) Hvala!

S tem zaključujem 1. sejo VIII. rednega zasedanja in tudi VIII. redno zasedanje Ljudske skupščine LRS.

Zasedanje je bilo zaključeno ob 18.30.

PRILOGE

PREDLOG ZAKONA O ZBORIH VOLIVCEV

1. člen

Na zborih volivcev ljudstvo neposredno sodeluje pri izvrševanju oblasti in daje pobudo za delo ljudskih odborov in višjih državnih organov, ljudski odbori pa zborom volivcev dajejo račun o svojem delu.

Zbori volivcev se sklicujejo za območje ljudskega odbora kraja, rajona oziroma mesta, ki nima rajonov.

2. člen

Zbor volivcev obravnava vsa vprašanja, ki se tičejo življenja v kraju, mestu oziroma rajonu ter dela njegovega ljudskega odbora, in tudi vprašanja iz pristojnosti višjih državnih organov;

nadzoruje delo ljudskega odbora kraja, mesta oziroma rajona, njegovega izvršilnega odbora in posameznih odbornikov;

sprejema o vprašanjih, za katera je to predpisano z zakonom, z uredbo ali s statutom ljudskega odbora, sklepe, ki so za ljudski odbor obvezni.

3. člen

Ljudski odbor mora predložiti zboru volivcev v obravnavanje vse pomembnejše zadeve krajevnega pomena, ki se tičejo življenja v kraju, mestu oziroma rajonu, zlasti načrt statuta, predloge krajevnih gospodarskih planov, predlog krajevnega proračuna, predloge za spremembo upravne teritorialne razdelitve, regulacijski načrt, predloge za ukrepe glede urejevanja naselij, predloge za izkoriščanje splošnega ljudskega premoženja po državljanih, ki je v upravi krajevnega, mestnega oziroma rajonskega ljudskega odbora, predloge za napravo, uporabo in vzdrževanje komunalnih naprav, predloge za napravo in vzdrževanje krajevnih potov in cest, predloge za napravo, vzdrževanje in način izkoriščanja krajevnih vodnjakov, napajališč in podobno, predloge za asanacijo, ustanovitev, ukinitvev in prenos krajevnih, mestnih oziroma rajonskih gospodarskih podjetij in zavodov.

Zadeve, ki jih da ljudski odbor zboru volivcev v obravnavanje, mora poprej obravnavati v plenumu.

4. člen

Zadeve iz 3. člena obravnava lahko zbor volivcev tudi iz lastne pobude. V takem primeru mora ljudski odbor o predlogu zbora volivcev razpravljati in odločati na svojem prvem plenumu.

5. člen

Zbor volivcev nadzoruje delo svojega ljudskega odbora.

Ljudski odbor kraja, mesta oziroma rajona mora poročati na vsakem zboru volivcev o važnejših zadevah, vsakega pol leta pa mora podati zboru volivcev poročilo o celotnem svojem delu v preteklem polletju.

Vsak volivec sme na zboru volivcev stavljati ljudskemu odboru in vsakemu odborniku ljudskega odbora vprašanja v zvezi z njegovim delom. Ljudski odbor oziroma odbornik mora na vprašanja odgovoriti takoj ali najpozneje na prvem prihodnjem zboru volivcev.

Zbor volivcev pretresa poročilo ljudskega odbora in ga odobri ali ne odobri oziroma da k poročilu svoje pripombe. Ljudski odbor razpravlja o tem na svojem prvem zasedanju in poda svoje poročilo višjemu državnemu organu ter volivcem na prvem prihodnjem zboru volivcev.

6. člen

Zbor volivcev lahko sklene, da naj se po predpisih zakona o odpoklicu ljudskih predstavnikov v organih državne oblasti na ozemlju Ljudske republike Slovenije uvede postopek za odpoklic odbornika, ki je izgubil zaupanje volivcev volilne enote, v kateri je bil izvoljen.

7. člen

Na zahtevo višjega državnega organa mora ljudski odbor kraja, mesta oziroma rajona predložiti zboru volivcev v obravnavanje posamezna vprašanja iz pristojnosti višjega državnega organa.

Zbor volivcev lahko obravnava posamezna vprašanja iz pristojnosti višjega državnega organa tudi iz lastne pobude.

8. člen

Višji državni organi nadzorujejo, ali se predpisi tega zakona pravilno izvajajo, zlasti ali se zbori volivcev sklicujejo v predpisanih rokih in pomagajo pri organizaciji zborov volivcev. Če ljudski odbor kraja, mesta oziroma rajona zbora volivcev ne skliče v predpisanem roku, ga skliče neposredno višji organ državne oblasti.

9. člen

Zbor volivcev razpravlja in daje predloge tako na pobudo pristojnih organov kakor tudi sam od sebe o pravični razdelitvi obveznih odkupov in storitev ter davčnih in drugih obveznosti med državljane svojega območja po njihovi gospodarski moči.

Svoje načrte za take razdelitve mora ljudski odbor dati zboru volivcev v razpravljanje.

10. člen

Zaradi pospeševanja in dviganja gnotnega stanja in kulturnega življenja državljanov lahko sklene zbor volivcev, da morajo državljani

sami zgraditi in vzdrževati posamezne komunalne, kulturne, zdravstvene ali socialne naprave, če za to niso zagotovljena potrebna sredstva v proračunu. V ta namen predpiše državljanom kraja, mesta oziroma rajona poseben davek v denarju, materialu ali delu (krajevni samoprispevek).

11. člen

Zbor volivcev daje ljudskemu odboru predloge o tem, katere državljane naj imenuje v posamezne svete državljanov.

Sklicevanje zborov volivcev

12. člen

Zbori volivcev se sklicujejo za eno ali več volilnih enot, če je izvedljivo, pa skupno za ves kraj, mesto ali rajon.

Ali in v kakšnih primerih se sklicujejo zbori volivcev za celotno območje ljudskega odbora ali pa za posamezne volilne enote, določi statut ljudskega odbora, do izdaje statuta pa ljudski odbor na zasedanju.

13. člen

Krajevni, mestni oziroma rajonski ljudski odbor skliče zbor volivcev po potrebi, najmanj pa enkrat vsaka dva meseca.

Ljudski odbor mora sklicati zbor volivcev tudi, če to z navedbo dnevnega reda zahteva petina volivcev kraja, mesta oziroma rajona. Sklicati ga mora najpozneje za petnajsti dan po prejemu zahteve volivcev.

Ljudski odbor skliče zbor volivcev z navedbo dnevnega reda, časa in kraja zbora volivcev na krajevno običajni način tako, da so obveščeni volivci praviloma tri dni pred zborom. Pri tem je treba gledati na to, da izgube volivci čim manj delovnega časa, da je omogočena udeležba čim večjemu številu volivcev in da je zagotovljeno čim izčrpnjše razpravljanje o vseh točkah dnevnega reda.

Po pooblastilu ljudskega odbora lahko skliče zbor volivcev tudi izvršilni odbor.

14. člen

Dnevni red, ki ga določi ljudski odbor, se s sklepom zbora volivcev lahko dopolni ali spremeni.

Na dnevnem redu vsakega zbora volivcev morajo biti kot zadnja točka slučajnosti. Tudi če ta točka ni na dnevnem redu, se na zboru volivcev o slučajnosti lahko razpravlja.

Postopek na zboru volivcev

15. člen

Zbor volivcev začne in vodi do izvolitve predsedstva zbora volivcev predsednik ljudskega odbora oziroma odbornik, ki ga za to določi ljudski odbor.

Zbor volivcev izvoli delovno predsedstvo: predsednika, dva člana in zapisnikarja. Odbornik ljudskega odbora ne more biti izvoljen v predsedstvo zbora volivcev.

O zboru volivcev se piše zapisnik, ki ga podpišejo vsi člani predsedstva. Zapisnik mora obsegati število vseh vpisanih volivcev, število volivcev, ki so se udeležili zbora, sklepe oziroma predloge zbora volivcev in ugovore posameznih udeležencev zoper nepravilnosti postopka. Po odredbi predsedstva zbora volivcev se vpišejo v zapisnik tudi izjave oziroma predlogi posameznih udeležencev.

16. člen

Zbora volivcev se lahko udeleži s pravico govora in glasovanja vsak volivec, ki je vpisan v volilnem imeniku kraja, mesta oziroma rajona, zbora volivcev, ki je sklican za posamezne volilne enote, pa samo tisti volivci kraja, mesta oziroma rajona, ki prebivajo v volilni enoti, za katero je sklican zbor.

Volivec ne more biti klican na odgovor za to, kako je glasoval.

17. člen

Zbora volivcev se mora udeležiti ljudski odbor po svojih odbornikih, ki jih za to določi. Odborniki morajo biti poučeni o zadevah, o katerih bo razpravljal zbor volivcev, da bodo lahko dajali potrebne odgovore in pojasnila.

18. člen

Za razpravljanje in sklepanje o zadevah, o katerih je sklep zbora volivcev za ljudski odbor obvezen (tretji odstavek 2. člena), je potrebno, da je navzočih nad polovico volivcev.

O drugih zadevah lahko razpravlja zbor volivcev in daje predloge ob vsakem številu navzočih volivcev.

19. člen

Za veljavnost sklepa je potrebno, da glasuje zanj večina na zboru navzočih volivcev. Za veljavnost sklepa o zadevah, v katerih je sklep zbora volivcev za ljudski odbor obvezen (tretji odstavek 2. člena), je potrebno, da glasuje zanj najmanj dve tretjini na zboru navzočih volivcev.

20. člen

Če se o zadevah, v katerih je sklep volivcev za ljudski odbor obvezen (tretji odstavek 2. člena), razpravlja na zboru volivcev ločeno po posameznih volilnih enotah, je za veljavnost sklepa potrebno, da se teh zborov volivcev udeleži skupno nad polovico volivcev celotnega kraja, mesta oziroma rajona in da za sklep glasuje skupno najmanj dve tretjini volivcev, navzočih na vseh teh zborih. V tem primeru za sklepčnost posameznih zborov volivcev ne velja pogoj prvega odstavka 18. člena tega zakona.

21. člen

Na zboru volivcev se glasuje z dviganjem rok, razen če sklene zbor volivcev, da se glasuje drugače.

22. člen

O vprašanjih, ki so na dnevnem redu, sklepa zbor volivcev na ta način, da izglasuje predlog, mišljenje ali sklep, ki je za ljudski odbor

obvezen. Zbor volivcev pa se lahko glede na naravo obravnavanega vprašanja omeji tudi na razpravljanje o tem vprašanju.

23. člen

Na zbor volivcev ne sme priti nihče oborožen.

Samo predsednik zbora volivcev lahko pokliče ljudsko milico zaradi vzdrževanja reda na zboru volivcev.

Obravnavanje sklepov zbora volivcev

24. člen

Predsedstvo zbora volivcev mora predložiti zapisnik zbora volivcev ljudskemu odboru, ki mora o sklepih zbora razpravljati in sklepati.

Sklepe zbora volivcev o zadevah, v katerih je sklep zbora volivcev za ljudski odbor obvezen (tretji odstavek 2. člena), uveljavi ljudski odbor z odlokom.

Predloge v zadevah iz pristojnosti višjih državnih organov pošlje ljudski odbor tem višjim državnim organom.

25. člen

Če misli ljudski odbor, da je sklep zbora volivcev, ki je za ljudski odbor obvezen (tretji odstavek 2. člena), nezakonit ali nepravilen, sporoči to višjemu ljudskemu odboru, da o tem odloči.

26. člen

Ljudski odbor mora na prihodnjem zboru volivcev poročati, kaj je bilo ukrenjeno glede sklepov prejšnjega zbora volivcev.

27. člen

Svoje predloge zbor volivcev lahko predloži višjim organom ljudske oblasti tudi po posebnem odposlanstvu.

Končne določbe

28. člen

Navodila za izvajanje tega zakona predpiše svet vlade LRS za zakonodajo in izgradnjo ljudske oblasti.

29. člen

Ta zakon velja od dneva objave v „Uradnem listu LRS“.

OBRAZLOŽITEV predloga zakona o zborih volivcev

Zakonodajna zadnjega časa stremi v prvi vrsti za tem, da čimbolj poglobi pojmovanje prave socialistične demokracije in delo v duhu te demokracije. V tem stremljenju se predlaga Ljudski skupščini Ljudske republike Slovenije predlog zakona o zborih volivcev, katerega naloga je, da na eni strani razčleni dosedanje načelne predpise o zborih volivcev in da zborom volivcem konkretnejše oblike, na drugi strani pa z načelnimi formalno pravnimi predpisi o postopku na zborih volivcev uredi poslovanje zborov volivcev kot ene najdemokratičnejših institucij.

Dosedanji načelni predpisi, ki jih predlog zakona podrobneje razčlenjuje, so sledeči:

Ustava FLRJ določa v 109. členu, da se morajo ljudski odbori pri izvajanju splošnih in krajevnih nalog opirati na pobudo in široko udeležbo ljudskih množic in na organizacije delovnega ljudstva, v 112. členu pa, da ljudski odbor sklicuje v roku, ki ga določi zakon, krajevni zbor volivcev, kateremu polaga račun o svojem delu, in dalje, da pravice in dolžnosti krajevnega zbora volivcev določa zakon.

Ustava LRS v svojem 99. členu tem določbam še dodaja, da zbori volivcev obravnavajo vprašanja, ki se nanašajo na življenje kraja in delo krajevnega ljudskega odbora, in da se poleg tega na zborih volivcev razpravlja o vprašanjih, ki so važna in pomembna za življenje okraja, Ljudske republike Slovenije in Federativne ljudske republike Jugoslavije.

Na tej podlagi novi splošni zakon o ljudskih odborih v 98. členu določa, da se zbori volivcev sklicujejo zato, da obravnavajo vprašanja, ki se tičejo življenja v kraju, mestu, rajonu ali naselju in dela njihovega ljudskega odbora, nadalje, da se na zborih volivcev lahko obravnavajo tudi vprašanja, ki spadajo v pristojnost višjih državnih organov, da mora ljudski odbor kraja, mesta rajona in naselja sam ali na zahtevo volivcev dati na zboru volivcev v pretres vse svoje delo ali posamezna vprašanja in da na zboru volivcev dajejo odborniki račun o svojem delu.

Ti razmeroma kratki načelni predpisi niso dvignili zborov volivcev na ono višino, ki bi bila z ozirom na pomen teh zborov zaželena. V mnogih primerih se je to razlagalo s tem, da volivcem na podlagi citiranih kratkih načelnih predpisov vsebina in pomen zborov volivcev nista dovolj jasna.

Predlog zakona zato v prvih 11 členih na eni strani podrobno opredeljuje namen in naloge zborov volivcev, na drugi strani pa navaja dolžnosti, ki jih imajo do zborov volivcev ljudski odbori osnovnih upravnih teritorialnih enot. Ti predpisi podrobno naštevajo pravice zborov volivcev in dolžnosti ljudskih odborov do teh zborov in naj odpravijo nejasnosti o medsebojnem razmerju med ljudskim odborom kot najvišjim organom državne oblasti na njegovem ozemlju in med zborom volivcev kot nosilcem oblasti na tem ozemlju.

Po teh predpisih je naloga zborov volivcev trojna. Zbor volivcev predvsem razpravlja o vseh važnejših zadevah lokalnega pomena ter s tem daje ljudskemu odboru s svojimi nasveti pobudo za njegovo delo. V zadevah, ki jih dajejo zakoniti predpisi zboru volivcev v odločanje, zbor volivcev dokončno odloča. Razen tega zbor volivcev opravlja

nadzor nad delom svojega ljudskega odbora s tem, da razpravlja in sklepa o poročilih, ki mu jih mora redno dajati ljudski odbor.

Tako na zborih volivcev ljudske množice na eni strani neposredno sodelujejo pri izvajanju oblasti, na drugi strani pa kontrolirajo delo svojih predstavnikov, ki so jih izvolile v ljudski odbor.

Omenjeno bodi, da izvršilni odbori ljudskih odborov kot taki po predlogu zakona ne stoje v neposrednih stikih z zbori volivcev. Zbof volivcev kot zbor nosilca oblasti ima in more imeti neposreden stik le z ljudskim odborom kot predstavnškim organom oblasti, kajti le ljudski odbor, izvoljen od volivcev, je odgovoren volivcem kot celota, dočim je izvršilni odbor le izvršilni organ ljudskega odbora in kot tak neposredno odgovoren le ljudskemu odboru.

LJUDSKA SKUPŠČINA
LJUDSKE REPUBLIKE SLOVENIJE
Zak. o. 22/50.

LJUDSKI SKUPŠČINI LRS

v

Ljubljani.

POROČILO

zakonodajnega odbora k predlogu zakona o zborih volivcev

Zakonodajni odbor je o predlogu zakona o zborih volivcev in k temu zakonskemu predlogu predlaganih vladnih popravkih, ki jih je predlagal na seji zakonodajnemu odboru zastopnik vlade, minister dr. Jože Pokorn in ki jih to poročilo navaja, razpravljaj na seji dne 12. decembra 1950.

Iz razlogov obrazložitve zakonskega predloga po predsedniku vlade LRS je bil odbor soglasno mnenja, da je treba ta zakon izdati.

Zastopnik vlade minister dr. Jože Pokorn je predlagal na seji odbora tele spremembe:

1. v 3. odstavu 5. člena se v prvi vrsti beseda „postavljati“ zamenja s „stavljati“.

2. v 2. vrsti 22. člena se beseda „mišljenje“ zamenja z „mnenje“.

Pri podrobnem razpravljanju zakonskega predloga in vladnih popravkov je odbor soglasno sprejel vse člene. Pri naslednjem členu je pa, prav tako soglasno, sprejel naslednje spremembe oziroma dopolnitve:

V 4. členu se besede „na svojem prvem plenumu“ zamenjajo z „na svojem prvem prihodnjem zasedanju“. Ta sprememba je potrebna zaradi preciznosti zakona, ker se z izrazom „prvo zasedanje“ razume po 5. členu zakonskega predloga o delu ljudskih odborov tisto zasedanje, ki je prvo po izvolitvi novega ljudskega odbora.

V 5. členu se v četrtem odstavku besede „na svojem prvem zasedanju“ zamenjajo z „na svojem prvem prihodnjem zasedanju“ in to iz istih razlogov kot je navedeno glede spremembe 4. člena.

V 10. členu se v sedmi vrsti črtajo besede „kraja, mesta oziroma rajona“, da se omogoči uvedba samoprispevka tudi samo za posamezno vas ali del kraja, mesta ali rajona, ki ima interes na izvedbi določenih del, zaradi katerih se uvede krajevni samoprispevek.

V 13. členu se v drugem odstavku konec prvega stavka spremeni in dopolni tako, da se namesto „kraja, mesta oziroma rajona“ glasi „kraja,

mesta ali rajona oziroma ene ali več volilnih enot, za katere naj se skliče zbor volivcev (12. člen)". Ne bi bilo namreč umestno, če bi se zahtevala ena petina volivcev kraja, mesta ali rajona, če se skliče po 12. členu zakonskega predloga zbor volivcev samo za eno ali za nekaj volilnih enot kraja, mesta ali rajona.

V 15. členu se med sedanjim drugim in tretjim stavkom vstavi nov stavek, ki se glasi: „Če gre za vprašanja, v katerih je svet zbora volivcev za ljudski odbor obvežen (tretji odstavek 2. člena), se mora v zapisniku navesti tudi, koliko volivcev je glasovalo za sklep.“ Ta dostavek se zdi zakonodajnemu odboru nujno potreben, ker bi se sicer v primerih 19. in 20. člena ne moglo ugotoviti, ali sta glasovali za sklep najmanj dve tretjini na zboru navzočih volivcev.

Končno je odbor sprejel soglasno zakon tudi v celoti.

To poročilo je bilo prečitano in odobreno.

Za odborovega poročevalca je bil določen Alojz Colarič.

Poročilo pošilja odbor Ljudski skupščini LRS s predlogom, da ga sprejme in zakonski predlog z zgoraj navedenimi spremembami in dopolnitvami uzakoni.

Ljubljana, dne 12. decembra 1950.

Tajnik:

dr. Stanko Štor l. r.

Predsednik:

inž. Jože Levstik l. r.

Člani:

Jože Petejan l. r.
dr. Anton Melik l. r.
Davorin Ferligoj l. r.
Ivan Trojar l. r.
Alojz Vrhovec l. r.

Boris Kalin l. r.
Alojz Colarič l. r.
Niko Jakofčič l. r.
Vinko Šumrada l. r.

PREDLOG ZAKONA O SVETIH DRŽAVLJANOV IN O KOMISIJAH DRŽAVLJANOV

Splošne določbe

1. člen

Da se omogoči čim širša udeležba ljudstva v lokalni upravi, se pri ljudskih odborih ustanavljajo sveti državljanov in komisije državljanov, ki sodelujejo pri izpolnjevanju lokalnih in splošnih nalog ljudskih odborov.

2. člen

S posebnimi predpisi se lahko ustanovijo sveti, ki kolektivno neposredno vodijo določeno upravno panogo in odločajo v zadevah te panoge, n. pr. sveti za prosveto in kulturo pri okrajnih ljudskih odborih.

Za nadzorstvo nad delom posameznih trgovinskih in storitvenih podjetij in njihovih poslovalnic, zavodov, uprav večjih stanovanjskih poslopij in podobno ter za pomoč organom lokalne uprave pri vodstvu

teh podjetij, zavodov in podobno se lahko ustanovijo potrošniški, naročniški, šolski, hišni in podobni sveti.

Predpisi tega zakona se ne nanašajo na svete iz prvega in drugega odstavka tega člena.

I. Sveti državljanov

Naloga in sestava

3. člen

Sveti državljanov se ustanovijo za posamezne upravne panoge in tudi za posamezna delovna področja upravnih panog.

Sveti državljanov dajejo poverjenikom nasvete in predloge za njihovo delo in sodelujejo z njimi pri neposrednem vodstvu in odločanju v zadevah določene upravne panoge ali delovnega področja.

Pri krajevnih ljudskih odborih, ki nimajo poverjeništev, sodelujejo sveti državljanov s predsednikom oziroma tajnikom ali s članom izvršilnega odbora, ki vodi določeno upravno panogo.

4. člen

Svet državljanov ustanovi ljudski odbor z odločbo, ki jo izda na svojem zasedanju.

5. člen

Sveti državljanov imajo do petnajst članov.

Člane svetov državljanov imenuje ljudski odbor izmed volivcev svojega območja. Imenuje jih predvsem izmed oseb, ki jih predlagajo zbori volivcev, množične organizacije, podjetja in zavodi njihovega območja.

6. člen

Član izvršilnega odbora ne more biti član sveta državljanov.

Uslužbenci poverjenišтва upravne panoge, v kateri posluje svet državljanov, ne morejo biti člani tega sveta državljanov.

7. člen

Člani sveta državljanov se imenujejo za eno leto.

Ljudski odbor lahko pred potekom enega leta razveže dolžnosti posamezne ali vse člane svetov državljanov in imenuje na njihovo mesto druge člane.

8. člen

Kdor je imenovan za člana sveta državljanov, lahko odkloni imenovanje ali odloži svojo dolžnost samo iz utemeljenih razlogov.

Delo sveta državljanov

9. člen

Svet državljanov vodi predsednik. Predsednik ima namestnika. Predsednika in namestnika izvolijo člani sveta izmed sebe.

10. člen

Svet državljanov opravlja svoje delo na sejah, ki jih sklicuje in vodi predsednik sveta.

Prvi sestanek novo imenovanih članov sveta skliče pristojni poverjenik oziroma član izvršilnega odbora.

Predsednik sklicuje seje sveta po potrebi, najmanj pa enkrat mesečno. Predsednik mora sklicati sejo sveta na zahtevo izvršilnega odbora, pristojnega poverjenika ali na zahtevo tretjine članov sveta. Če predsednik sveta seje ne skliče, jo lahko skliče poverjenik oziroma pristojni član izvršilnega odbora.

Sklep sveta velja, če je bilo na seji navzočih nad polovico članov sveta in če je glasovala zanj večina navzočih članov. V zadevah, v katerih svet državljanov neposredno sodeluje s poverjenikom pri neposrednem vodstvu in odločanju, je za veljavnost sklepa potrebno, da glasuje zanj večina vseh članov sveta.

O seji se piše zapisnik, ki ga podpišeta predsednik in en član sveta.

11. člen

Poverjenik mora v vseh važnejših zadevah lokalnega in splošnega pomena vprašati pred odločitvijo svet državljanov za njegovo mnenje.

12. člen

Ljudski odbor predpiše, v kakšnih zadevah lokalnega pomena sodeluje svet državljanov s poverjenikom pri neposrednem vodstvu in odločanju.

13. člen

V katerih zadevah splošnega pomena sodeluje svet državljanov s poverjenikom pri neposrednem vodstvu in odločanju, določijo predpisi pristojnih višjih državnih organov.

14. člen

Svet državljanov lahko v vsaki zadevi iz upravne panoge, za katero je ustanovljen, sam od sebe daje poverjeniku svoje predloge.

15. člen

Če se v zadevah, v katerih svet državljanov s poverjenikom sodeluje pri neposrednem vodstvu in odločanju (12. in 13. člen), poverjenik s sklepom sveta ne strinja, ga mora takoj predložiti izvršilnemu odboru, da o tem odloči.

16. člen

V vseh zadevah, v katerih svet državljanov sodeluje s poverjenikom neposredno pri vodstvu in odločanju (12., 13. in 15. člen), izda odločbo poverjenik kot svojo odločbo.

17. člen

Če je poverjenik predhodno zahteval mnenje sveta državljanov ali je svet poverjeniku sam nekaj predlagal, pa poverjenik predloga sveta ne sprejme, lahko svet državljanov in tudi vsak njegov član o tem obvesti izvršilni odbor.

18. člen

Poverjenik obvešča na sejah svet državljanov o delu ljudskega odbora in njegovega izvršilnega odbora v upravni panogi, za katero je svet ustanovljen.

II. Komisije državljanov

19. člen

Za izvedbo posameznih zadev iz pristojnosti izvršilnega odbora lahko ustanovijo ljudski odbori komisije državljanov.

Komisije državljanov lahko ustanovi ljudski odbor z odločbo na zasedanju sam od sebe ali na podlagi splošnih predpisov višjih državnih organov.

20. člen

Komisije državljanov smejo izdajati odločbe le tedaj, če so za to v zadevah lokalnega pomena pooblašcene od ljudskega odbora, ki jih je ustanovil, v zadevah splošnega pomena pa samo na podlagi predpisov pristojnih višjih državnih organov.

21. člen

Komisije državljanov imajo do sedem članov in enako število namestnikov.

Predsednika, člane in namestnike imenuje ljudski odbor izmed državljanov, ki prebivajo na območju ljudskega odbora.

Če ima komisija pravico izdajati odločbe (20. člen), morata biti predsednik in njegov namestnik imenovana izmed članov ljudskega odbora.

22. člen

Dolžnost članov komisije državljanov in njihovih namestnikov preneha, ko jih ljudski odbor razveže.

Kdor je imenovan za člana komisije državljanov ali njegovega namestnika, sme odkloniti imenovanje ali odložiti svojo dolžnost samo iz utemeljenih razlogov.

23. člen

Poverjenik ali član izvršilnega odbora, ki vodi ustrezno upravno panogo, ima pravico prisostvovati sejam komisije in pravico vpogleda v njeno delo ter lahko zahteva od nje poročilo. Komisiji mora nuditi potrebno pomoč.

24. člen

Seje komisije državljanov sklicuje in vodi njen predsednik. Za veljavnost sklepov komisije državljanov je potrebna večina glasov vseh njenih članov.

O sejah se piše zapisnik, ki ga podpišeta predsednik in en član komisije.

25. člen

Zoper odločbo komisije državljanov je dovoljena pritožba po predpisih, ki veljajo za pritožbe zoper odločbe poverjenika oziroma izvršilnega odbora krajevnih ljudskih odborov, ki nimajo poverjeništva.

26. člen

Za izpolnitev svojih nalog lahko komisija državljanov sestavi posebne skupine po zavodih, podjetjih in podobno kot svoje pomožne organe.

Končne določbe

27. člen

Dolžnost članov svetov državljanov in komisij državljanov je častna. Za svoje delo ne prejemajo plače. Vsak član pa ima pravico do povračila izdatkov, ki jih je imel pri izpolnjevanju svojih dolžnosti, in do primerne odškodnine, če ga je izpolnjevanje teh dolžnosti oviralo pri njegovem rednem poklicu. Odškodnino določi izvršilni odbor.

Ljudski odbor sme posameznim članom svetov državljanov in komisij državljanov priznati tudi primerno nagrado, če je bilo njihovo delo posebno uspešno.

28. člen

Navodila za izvajanje tega zakona predpiše svet vlade LRS za zakonodajo in izgradnjo ljudske oblasti.

29. člen

Ta zakon velja od dneva objave v „Uradnem listu LRS“.

OBRAZLOŽITEV

k predlogu zakona o svetih državljanov in komisijah državljanov

Socialistična demokracija se pogloblja s krepitvijo ljudske samouprave, zaradi česar je treba v vedno večjem obsegu in z vedno večjim učinkom pritegovati ljudske množice k izvrševanju oblasti — in to ne le tako, da množice izvršujejo oblast samo preko izvoljenih predstavnikov, ampak zlasti tudi tako, da neposredno sodelujejo pri izvrševanju vsakodnevnih nalog lokalne uprave. Med oblikami takšnega sodelovanja, ki vodi na eni strani h krepitvi organov krajevne socialistične samouprave, na drugi strani pa k odmiranju države, zavzemajo sveti državljanov in komisije državljanov posebno pomembno mesto. V naši ljudski demokraciji je razvoj rodil potrebo po takšnih organih, ki so doslej zrastle v velikem številu ter so dejansko že ustaljena oblika neposrednega sodelovanja množic v lokalni upravi. Sveti državljanov v nekaterih upravnih panogah (n. pr. prosveta, socialno skrbstvo, ljudsko zdravstvo) že prenašajo v organe, ki namesto poverjenika kolektivno neposredno vodijo ustrezno upravno panogo. Drugi sveti državljanov so v praksi podrejeni, pomožni organi poverjenika, ki pomagajo pri pripravljanju njegovih ukrepov in pri izvedbi upravnih zadev, tretji pa so organom lokalne uprave v pomoč s tem, da nadzirajo delo posameznih trgovinskih podjetij, zavodov itd. Komisije državljanov so se organizirale za izvedbo posamezne zadeve v upravi, ne da bi imele tudi pravico odločanja.

Da bi se neposredna vloga in udeležba ljudskih množic v lokalni upravi pravilno oblikovala in usmerila, zlasti pa povečala, je potrebno z zakonom predpisati organizacijo teh organov za neposredno sodelovanje ljudstva v upravi ter jim določiti in razširiti kompetence. Ker so sveti, ki so nadomestili poverjenika, že v tem smislu postali organi lokalne uprave, dočim potrošniški in podobni sveti, ki vrše nadzor pri posameznem trgovinskem podjetju itd., neposredno v organih lokalne uprave ne sodelujejo, ne morejo, ne prvi in ne drugi biti predmet tega zakona. Osnutek zakona obravnava svete državljanov, kateri stoje ob poverjeniku odnosno članu izvršilnega odbora, ki vodi določeno upravno panogo, in so z njim neposredno v upravi udeleženi, a ga — ustrežajoče sedanji stopnji razvoja — še ne morejo zamenjati. Samo takšni sveti, sestavljeni iz državljanov, neposredno sodelujejo z organi lokalne uprave in so v tem smislu na sedanji razvojni stopnji in v duhu tega zakona sveti državljanov.

Doslej so omenjeni sveti državljanov imeli podrejeno vlogo poverjenikovega pomožnega organa samo s posvetovalno funkcijo ali pa so pomagali pri izvedbi poverjenikovega ukrepa. Po osnutku tega zakona sveti državljanov, ki jih samostojno ustanavljajo ljudski odbori sami, sodelujejo s poverjenikom tako, da mu ne le svetujejo, kadar poverjenik želi, ampak jih je on v določenih primerih predhodno obvezan vprašati za mnenje, v drugih zadevah te upravne panoge pa skupno z njim tudi neposredno vodijo in odločajo. Svetom državljanov, ki doslej niso imeli pravice odločanja, je pristojnost učinkovito povečana, kar bo njihovo vlogo in razvoj samo pospešilo. Ker je poverjenik kot član izvršilnega odbora še vedno odgovoren za vodstvo ustrežajoče upravne panoge, mu nujno mora biti pridržana pravica, če se s sklepom sveta ne strinja, da predloži stvar izvršilnemu odboru, ki odloči, kdor ima prav, svet ali poverjenik.

Medtem ko so sveti državljanov stalni organi, ki sodelujejo s poverjenikom oziroma članom izvršilnega odbora, ki vodi upravno panogo, ustanove ljudski odbori komisije državljanov za izvedbo posameznih zadev iz področja lokalne uprave. Komisije državljanov imajo, za razliko od dosedanjih, po predloženem zakonskem osnutku lahko tudi pravico odločanja.

Vsa notranja organizacija svetov državljanov in komisij državljanov, kot jo v osnovah predvideva osnutek, je usmerjena tako, da se omogoči čimbolj izdatna neposredna udeležba — in s tem kontrola — ljudstva v lokalni upravi, ki bo tako približana množicam in bo s tem tudi onemogočena njena birokratizacija. Na drugi strani pa se je z ustrežajočimi predpisi hotelo preprečiti, da bi se zaradi takšnega sodelovanja širšega kroga državljanov v upravi mogla zavirati nujno potrebna ekspeditivnost pri uresničevanju upravnih nalog.

Zak. o. 21/50.

LJUDSKI SKUPŠČINI LRS

v

Ljubljani.

POROČILO

**zakonodajnega odbora k predlogu zakona o svetih državljanov
in komisijah državljanov**

Zakonodajni odbor je o predlogu zakona o svetih državljanov in komisijah državljanov in k temu zakonskemu predlogu predlaganem popravku vlade LRS, ki ga je predlagal na seji zakonodajnemu odboru zastopnik vlade minister dr. Jože Pokorn in ki ga to poročilo navaja, razpravljaj na seji dne 12. decembra 1950.

Iz razlogov obrazložitve zakonskega predloga po predsedniku vlade LRS je bil odbor soglasno mnenja, da je treba ta zakon izdati.

Zastopnik vlade, minister dr. Jože Pokorn je predlagal na seji odbora tole spremembo:

V 16. členu se v prvi vrsti besede „V vseh zadevah“ zamenjajo z „Tudi v zadevah“.

Pri podrobnem razpravljanju je odbor soglasno sprejel vse člené v vladni formulaciji z edino izjemo glede 2. člena. 2. člen je bil soglasno sprejet v sledečem besedilu:

„Predpisi tega zakona se nanašajo na svete:

a) ki se s posebnimi predpisi ustanovijo, da kolektivno neposredno vodijo določeno upravno panogo in odločajo v zadevah te panoge (n. pr. sveti za prosveto in kulturo pri okrajnih ljudskih odborih);

b) ki se ustanovijo za nadzorstvo nad delom posameznih trgovinskih in storitvenih podjetij ter njihovih poslovalnic, zavodov, uprav večjih stanovanjskih poslopij in podobno (n. pr. potrošniški, naročniški, šolski, hišni in podobni sveti).“

Glede 2. člena je bil odbor namreč mnenja, naj bi se ta člen preformuliral, ker v sedanji formulaciji ni dovolj jasno izraženo, da gre tu za dve vrsti svetov, ki sta različni od svetov državljanov, ki jih obravnava ta zakon v 1. ter v 3. do 18. členu. Bolj jasno bi prišlo to do izraza s tem, da bi se že v uvodu člena poudarilo, da določbe tega zakona ne veljajo za svete, navedene v 2. členu.

Nato je zakonodajni odbor soglasno sprejel zakonski predlog z zgoraj navedeno spremembo.

To poročilo je bilo prečitano in odobreno.

Za odborovega poročevalca je določen Alojz Colarič.

Poročilo pošilja zakonodajni odbor Ljudski skupščini LRS s predlogom, da ga sprejme in zakonski predlog s predlagano spremembo uzakoni.

Ljubljana, dne 12. decembra 1950.

Tajnik:

dr. Stanko Štor l. r.

Predsednik:

inž. Jože Levstik l. r.

Člani:

Jože Petejan l. r.
dr. Anton Melik l. r.
Davorin Ferligoj l. r.
Ivan Trojar l. r.
Aljoz Vrhovc l. r.

Boris Kalin l. r.
Alojz Colarič l. r.
Niko Jakofčič l. r.
Vinko Šumrada l. r.

PREDLOG ZAKONA

O DELU LJUDSKIH ODBOROV OKRAJEV, MEST, KI SO IZLOČENA IZ OKRAJA, IN MESTNIH RAJONOV

Predmet zasedanja

1. člen

Ljudski odbori okrajev, mest, ki so izločena iz okrajev in mestnih rajonov, opravljajo zadeve, ki so jim dane v pristojnost, na zasedanjih, po svojem predsedstvu in po izvršilnem odboru.

Delo zasedanja in predsedstva teh ljudskih odborov ureja ta zakon.

Kjer ta zakon govori o ljudskih odborih brez podrobnejše označbe, je treba s tem izrazom razumeti ljudske odbore iz prvega odstavka tega člena.

2. člen

Samo na svojem zasedanju rešujejo ljudski odbori iz 1. člena tele zadeve:

1. Izdajo svoj statut;
2. izdajo splošne predpise (odloke);
3. volijo in razvezujejo predsedstvo ljudskega odbora;
4. volijo in razvezujejo člane izvršilnega odbora;
5. razvezujejo izvršilne odbore nižjih ljudskih odborov;
6. volijo in razvezujejo po zakonitih predpisih predsednike, sodnike in sodnike porotnike okrajnih sodišč ter pretresajo poročila teh sodišč;
7. izdajajo perspektivni in letni gospodarski plan;
8. sprejemajo proračun in potrjujejo končni račun;
9. izdajajo po zakonitih predpisih splošni in regulacijski načrt za okraj ali mesto oziroma ga potrjujejo za nižje ljudske odbore;
10. izdajajo odločbe o najetju posojil;
11. izdajajo odločbe o ustanovitvi, združitvi, prenosu in prenehanju podjetij in zavodov;

12. ustanovljajo lokalne davščine in potrjujejo take akte nižjih ljudskih odborov, kjer je to predpisano;
13. izdajo poslovnik ljudskega odbora;
14. volijo disciplinsko komisijo za odbornike in druge komisije ljudskega odbora;
15. odločajo o pritožbah proti odločbam svoje disciplinske komisije;
16. razveljavljajo in odpravljajo nezakonite in nepravilne akte nižjih ljudskih odborov;
17. razveljavljajo in odpravljajo nezakonite in nepravilne akte svojega izvršilnega odbora;
18. razpravljajo in sklepajo o poročilih svojega izvršilnega odbora;
19. imenujejo svete državljanov;
20. opravljajo druge zadeve, za katere je po zakonu pristojen plenum ljudskega odbora.

3. člen

Ljudski odbor si lahko pridrži za odločanje na zasedanju zadeve, ki bi sicer spadale v pristojnost izvršilnega odbora.

Vrste zasedanj

4. člen

Zasedanja ljudskih odborov so redna in izredna.

Prvo zasedanje ljudskega odbora

5. člen

Takoj po objavi volilnih rezultatov skliče organ, ki je razpisal volitve, novo izvoljeni ljudski odbor na prvo zasedanje, ki mora biti najpozneje osmi dan po volitvah.

6. člen

Prvo zasedanje začne po letih najstarejši navzoči odbornik in vodi njegovo delo do izvolitve predsedstva ljudskega odbora.

7. člen

Do izvolitve predsedstva ljudskega odbora vodi zapisnik odbornik, ki ga izbere izmed sebe ljudski odbor po predlogu začasnega predsednika.

8. člen

Nato izvoli ljudski odbor verifikacijsko komisijo treh do petih članov, ki izberejo izmed sebe predsednika in tajnika.

Odborniki predlože verifikacijski komisiji potrdilo o svoji izvolitvi.

Po predložitvi potrdila pozove začasni predsednik verifikacijsko komisijo, da najpozneje v 48 urah pregleda odborniška potrdila, volilne spise kakor tudi morebitne pritožbe in opozorila ter da o tem poroči.

9. člen

Verifikacijska komisija predloži začasnemu predsedniku svoje poročilo, nakar se prekinjeno zasedanje nadaljuje.

Poročilo verifikacijske komisije prebere tajnik. Ljudski odbor nato potrdi ali razveljavi izvolitev odbornikov.

Odbornik, čigar mandat verifikacijska komisija izpodbija, nima glasovalne pravice vse dotlej, dokler njegova izvolitev ni potrjena.

10. člen

Če je treba preiskati sporne okoliščine, se sklepanje odloži zaradi poizvedb, ki jih mora opraviti verifikacijska komisija najpozneje v treh dneh. O takih mandatih sklepa ljudski odbor na svoji prvi prihodnji seji.

Odborniki, ki na prvem zasedanju ne predložijo potrdil o izvolitvi, jih morajo predložiti najpozneje na prvem prihodnjem zasedanju.

11. člen

Če se mandat odbornika razveljavi zato, ker odbornik nima pogojev za izvolitev, se pokliče na njegovo mesto njegov namestnik. Če tudi ta nima pogojev za izvolitev ali če se razveljavi mandat odbornika zaradi nepravilnosti volitev, se izvedejo ponovne volitve.

12. člen

Odborniki, ki so bili izvoljeni v dveh volilnih enotah, izjavijo takoj po verifikaciji mandatov, v kateri volilni enoti hočejo obdržati mandat. Za volilno enoto, v kateri ne obdržijo mandata, se pokličejo na njihovo mesto namestniki.

13. člen

Nato odborniki opravijo in podpišejo tole prisego:

„Prisegam pri svoji časti in pri časti svojega naroda, da bom zvesto služil ljudstvu, da se bom držal ustave in zakonov, da bom varoval in branil demokratične pridobitve narodnoosvobodilne vojne in ljudske revolucije, ki so uresničene v ljudski oblasti, in da bom vestno in vdano izpolnjeval svojo dolžnost in pri tem zastavil vse svoje moči za izgraditev socializma, za napredek svojega naroda, Ljudske republike Slovenije in skupne države Federativne ljudske republike Jugoslavije.“

14. člen

Po prisegi izvoli ljudski odbor svoje predsedstvo (21. člen).

Nato najprej poda izvršilni odbor prejšnjega ljudskega odbora poročilo o svojem delu za čas od zadnjega zasedanja prejšnjega ljudskega odbora dalje. O tem poročilu ljudski odbor razpravlja in sklepa.

Nato izvoli ljudski odbor novi izvršilni odbor in stalne komisije ljudskega odbora.

Sklicevanje zasedanj

15. člen

Nadaljnja redna zasedanja sklicuje predsedstvo ljudskega odbora v rokih, ki jih določi statut tako, da zaseda ljudski odbor najmanj enkrat v dveh mesecih.

16. člen

Če predsedstvo ne skliče rednega zasedanja pred potekom roka, ki je določen v statutu, se lahko ljudski odbor zbere sam k zasedanju prvo nedeljo po preteku meseca, v katerem bi moralo biti sklicano zasedanje, na sedežu ljudskega odbora ob času in v prostoru, ki jih določi statut.

17. člen

Izredno zasedanje skliče predsedstvo ljudskega odbora po lastni pobudi, po predlogu izvršilnega odbora ali na zahtevo tretjine odbornikov ali vlade Ljudske republike Slovenije.

Kdor predlaga ali zahteva sklicanje izrednega zasedanja, mora v svoji zahtevi navesti dnevni red zasedanja.

Če predsedstvo ne skliče zasedanja najpozneje za štirinajsti dan po prejemu zahteve, lahko skliče izredno zasedanje tisti, ki je sklicanje zahteval.

18. člen

Izredno zasedanje ljudskega odbora lahko skliče z navedbo dnevnega reda tudi Prezidiij Ljudske skupščine Ljudske republike Slovenije.

19. člen

Zasedanje ljudskega odbora se skliče z navedbo dnevnega reda. Odborniki ljudskega odbora se povabijo pismeno. Sklicanje zasedanja se tudi razglasi na krajevno običajni način.

Sklepčnost zasedanj

20. člen

Ljudski odbor na zasedanju veljavno sklepa, če je navzočih nad polovico odbornikov.

Predsedstvo ljudskega odbora

21. člen

Predsedstvo ljudskega odbora sestavljajo predsednik, njegov namestnik in tajnik.

Predsedstvo se izvoli za poslovno dobo ljudskega odbora, ta pa lahko vsak čas razveže vse ali posamezne člane predsedstva in izvoli nove.

22. člen

Predsedstvo daje med zasedanji ljudskega odbora dovoljenje, da se proti odborniku njegovega ljudskega odbora začne kazenski pregon ali da se mu odvzame prostost.

23. člen

Predsednik vodi zasedanja ljudskega odbora. Med zasedanji opravlja vse zadeve, ki so zvezane z vodstvom ljudskega odbora. Zlasti skrbi za pripravo in sklicanje zasedanja ter za objavo sklepov zasedanja, zasleduje izvajanje sklepov in skrbi za redni potek dela komisij ljudskega

odbora. Ima tudi pravico, predlagati disciplinski postopek zoper člane ljudskega odbora in njegovega izvršilnega odbora.

24. člen

Predsednikov namestnik podpira predsednika pri njegovem delu in ga nadomestuje, če je zadržan ali če umrje ali mu iz kakršnega koli vzroka preneha mandat.

25. člen

Tajnik vodi zapisnik o sejah zasedanja.

Komisije ljudskega odbora

26. člen

Za pretresanje posameznih vprašanj, za pripravo odlokov in drugih aktov ljudskega odbora, za izvedbo anket in za druge zadeve večjega pomena sestavi ljudski odbor na svojem zasedanju iz svojih članov posebne komisije.

27. člen

Ljudski odbor izvoli na svojem prvem zasedanju izmed svojih članov stalno disciplinsko komisijo, obstoječo iz predsednika in dveh članov.

Ta komisija odloča na prvi stopnji o kršitvah dolžnosti članov ljudskega odbora in njegovega izvršilnega odbora.

28. člen

Ljudski odbor okraja in iz okraja izločenega mesta izvoli stalno komisijo za preiskovanje zadev v zvezi z razrešitvijo predsednika, sodnikov in sodnikov porotnikov okrajnega sodišča.

29. člen

Kot stalne komisije lahko ljudski odbor izvoli komisijo za odloke, komisijo za gospodarski plan in finance, mandatno in imunitetno komisijo ter komisijo za prošnje in pritožbe.

Komisija za odloke pripravlja in proučuje predloge za odloke in druge predpise ljudskega odbora, kolikor to ne spada v pristojnost kake druge komisije, ter o njih poroča na zasedanju.

Komisija za gospodarski plan in finance pripravlja in proučuje gospodarski plan, proračun in zaključni račun ljudskega odbora ter predloge za odloke o lokalnih davščinah in prispevkih ter o njih poroča na zasedanju.

Mandatna in imunitetna komisija proučuje veljavnost mandatov tistih odbornikov, ki pridejo na mesta odbornikov, katerih mandat je prenehal, ter pritožbe zoper odločbe disciplinske komisije in poroča o tem na zasedanju. Na zahtevo ljudskega odbora ali njegovega predsedstva proučuje predloge, da se dovoli kazenski pregon odbornikov, ter o tem poroča na zasedanju, med dvema zasedanjema ljudskega odbora pa njegovemu predsedstvu.

Komisija za prošnje in pritožbe proučuje prošnje in pritožbe državljanov ter političnih in družbenih organizacij in jih s svojim poročilom predlaga organu, ki je pristojen za odločanje o njih.

30. člen

Ljudski odbor na svojem zasedanju lahko izvoli tudi druge komisije za pretresanje določenih vprašanj (komisijo za komunalne zadeve, gospodarsko komisijo, kulturno in prosvetno komisijo, komisijo za ljudsko zdravstvo in socialno skrbstvo in podobno).

Za izvedbo anket in za druge posebne zadeve lahko ljudski odbor ustanovi anketne in druge začasne komisije.

31. člen

Število članov in organizacijo komisij iz 29. in 30. člena določi poslovnik ali sklep o ustanovitvi komisije.

Posamezni odbornik je lahko član različnih komisij.

32. člen

Ljudski odbor lahko vsak čas na zasedanju razveže vse ali posamezne člane komisije in izvoli nove.

Poslovnik

33. člen

Ljudski odbor izda poslovnik za svoje delo na zasedanjih in za delo svojih komisij.

Seje zasedanja

34. člen

Odborniki ljudskega odbora so dolžni udeleževati se sej zasedanja ljudskega odbora.

35. člen

Na začetku zasedanja sprejme ljudski odbor dnevni red zasedanja in izvoli dva overitelja zapisnika.

Zasedanje se ne sme zaključiti, dokler dnevni red ni izčrpan.

36. člen

Seje ljudskega odbora so javne. Če to zahtevajo posebne državne koristi, pa ljudski odbor lahko sklene, naj pri posameznih sejah ali delih sej občinstvo ne bo navzoče.

37. člen

Kot poslušalec ima pristop k sejam vsak državljan, če ni oborožen. Vendar pa se pristop k sejami ne more prepovedati osebam, ki morajo po svoji uradni dolžnosti nositi orožje.

Poročila izvršilnega odbora

38. člen

Na prvem rednem zasedanju v letu ljudski odbor razpravlja in sklepa o poročilu, ki ga mora o svojem delu za preteklo leto podati pismeno njegov izvršilni odbor.

Če ljudski odbor poročila ne odobri, sklepa o tem, ali se razvežejo vsi ali le posamezni člani izvršilnega odbora, ter o morebitnih drugih potrebnih ukrepih.

Iz važnih razlogov lahko ljudski odbor sklepanje o odobritvi poročila izvršilnega odbora preloži na prihodnje zasedanje.

39. člen

Na vsakem rednem zasedanju ljudski odbor po predpisih prednjega člena razpravlja in sklepa o poročilu, ki ga mora o svojem delu izza zadnjega zasedanja pismeno podati njegov izvršilni odbor.

Poročila sodišč

40. člen

Ljudski odbor razpravlja o poročilu, ki ga dvakrat na leto poda o delu okrajnega sodišča njegov predsednik, in o družbenih problemih, ki so v zvezi z delom sodišča, ter sklepa o potrebnih ukrepih.

Predlaganje in sklepanje

41. člen

Pravico, predlagati odloke, odredbe, navodila in odločbe ter podajati druge predloge, ima vsak odbornik ljudskega odbora, izvršilni odbor in vsaka komisija ljudskega odbora.

42. člen

Ljudski odbor veljavno sklepa z večino glasov navzočih odbornikov. Glasuje se z dviganjem rok, če ljudski odbor sam ne določi drugače.

Vprašanja odbornikov

43. člen

Oborniki ljudskega odbora lahko na zasedanju ustno ali pismeno zastavljajo vprašanja predsedstvu ljudskega odbora, izvršilnemu odboru ali posameznim članom izvršilnega odbora.

44. člen

Predsedstvo ljudskega odbora, predsednik oziroma tajnik ali vprašani član izvršilnega odbora mora odgovoriti na zastavljena vprašanja pred koncem zasedanja.

Zapisnik o zasedanju

45. člen

Med zasedanjem vodi tajnik zapisnik o poteku posameznih sej zasedanja.

Zapisnik pregledata in njegovo pravilnost potrdita overitelja zapisnika.

Če overitelja dvomita o pravilnosti zapisnika, morata to sporočiti na prihodnji seji zasedanja, da odloči ljudski odbor o pravilnosti zapisnika.

46. člen

Zapisnike o sejah zasedanja mora predsedstvo ljudskega odbora takoj poslati neposredno višjemu ljudskemu odboru oziroma Prezidiju Ljudske skupščine LRS in vladi LRS.

Pravni predpisi ljudskega odbora

47. člen

O zadevah lokalnega pomena izdaja ljudski odbor na svojem zasedanju splošne predpise v obliki odlokov.

Samo z odlokom lahko ljudski odbor določi prekrške in predpiše upravne kazni.

48. člen

Na podlagi zakonov in splošnih predpisov višjih državnih organov in za njihovo izvajanje izdaja ljudski odbor na svojem zasedanju odredbe, navodila in odločbe. Tudi za izvajanje svojih odlokov lahko izdaja odredbe, navodila in odločbe.

49. člen

Odloke, odredbe, navodila in odločbe, ki jih izda ljudski odbor na svojem zasedanju, podpišeta predsednik in tajnik predsedstva ljudskega odbora.

50. člen

Odloke, odredbe in navodila, ki jih sprejme ljudski odbor, mora predsedstvo ljudskega odbora takoj poslati neposredno višjemu ljudskemu odboru oziroma Prezidiju Ljudske skupščine LRS in vladi LRS.

51. člen

Odloke in odredbe ljudskih odborov mora predsedstvo ljudskega odbora objaviti na način, ki ga določa statut.

Končne določbe

52. člen

Ljudski odbori krajev in k okraju spadajočih mest lahko smiselno uporabljajo predpise tega zakona, prilagojeno njihovih organizaciji in potrebam.

Vlada Ljudske republike Slovenije lahko predpiše ljudskim odborom posameznih k okraju spadajočih mest, da se morajo ravnati po predpisih tega zakona.

53. člen

Predpise, potrebne za izvajanje tega zakona, izda vlada Ljudske republike Slovenije.

54. člen

Ta zakon velja od dneva objave v „Uradnem listu LRS“.

OBRAZLOŽITEV

predloga zakona o delu ljudskih odborov okrajev, mest, ki so izločena iz okraja, in mestnih rajonov

Vsako predstavniško telo, obstoječe iz večjega števila ljudskih predstavnikov, mora pri svojem delu postopati po določenih predpisih, če naj bo njegovo poslovanje ekspeditivno in njegovo delo uspešno. Tako je bilo delo plenumov naših ljudskih odborov doslej v mnogih primerih pomanjkljivo, ker plenumi niso imeli za postopek pri svojem delu niti podrobnejših predpisov niti kakih drugih ustaljenih pravil.

Splošni zakon o ljudskih odborih sicer obsega načelne predpise za postopek na zasedanjih plenumov ljudskih odborov, vendar ljudski odbori sami teh zelo splošnih načelnih predpisov niso znali vedno prilagoditi svojim potrebam, ki so zelo različne pri okrajnih, tem enakih mestnih in rajonskih ljudskih odborih ter pri krajevnih in tem enakih mestnih ljudskih odborih. Potrebno je zato, da republiški zakon — tako kakor itak predvideva splošni zakon o ljudskih odborih — razčleni načelne predpise splošnega zakona o ljudskih odborih, o zasedanjih ljudskih odborov in jih podrobno prilagodi potrebam različnih stopenj ljudskih odborov.

Zakon, ki se predlaga Ljudski skupščini LRS, naj načela, ki jih o zasedanjih ljudskih odborov obsegajo 57. do 66. člen splošnega zakona o ljudskih odborih, prilagodi potrebam ljudskih odborov okrajev, mest, ki so izločena iz okraja, in mestnih rajonov. S tem naj okrepi te ljudske odbore, poglobi njihovo delo in pospeši njihov razvoj k čimvečji popolnosti.

V splošnem se predlog zakona tesno naslanja na predpise splošnega zakona o ljudskih odborih. V eni točki — namreč glede predsedstev zasedanj — pa ne sledi točno splošnemu zakonu o ljudskih odborih. Po splošnem zakonu o ljudskih odborih naj si ljudski odbor za vsako zasedanje posebej izvoli predsednika, njegovega namestnika in zapisnikarja. Po predlogu zakona pa naj si ljudski odbor na svojem prvem zasedanju izvoli stalno predsedstvo, katerega naloge, podrobno opisane v predlogu zakona, so izključno tehničnega značaja. Menjavanje predsedstva pri vsakem zasedanju nikakor ne more dovoljno vplivati na delo plenuma.

Zakon ima služiti — kakor pove njegov naslov in kakor že omenjeno — ljudskim odborom okrajev, mest, ki so izločena iz okraja, in mestnih rajonov. Vendar pa predpise zakona, prilagojeno njihovi organizaciji in potrebam, lahko smiselno uporabljajo ljudski odbori krajev in k okrajem spadajočih mest, vlada pa lahko ljudskim odborom posameznih k okrajem

spadajočih mest naloži, da se morajo ravnati po predpisih tega zakona. Namen te določbe je, da se v praksi preizkusi, koliko odgovarjajo predpisi tega zakona tudi potrebam ljudskih odborov krajev in k okrajem spadajočih mest, da se na ta način na podlagi izkušenj pripravijo predpisi, ki naj jih obsega bodoči zakon o delu plenumov ljudskih odborov krajev in k okrajem spadajočih mest.

LJUDSKA SKUPŠČINA
LJUDSKE REPUBLIKE SLOVENIJE

Zak. o. 23/50.

LJUDSKI SKUPŠČINI LRS

Ljubljani.

POROČILO

zakonodajnega odbora k predlogu zakona o delu ljudskih odborov okrajev, mest, ki so izločena iz okraja, in mestnih rajonov

Zakonodajni odbor je o predlogu zakona o delu ljudskih odborov okrajev, mest, ki so izločena iz okraja, in mestnih rajonov in o vladnih popravkih, ki so bili predlagani k temu zakonskemu predlogu, razpravljaj na svoji seji dne 12. decembra 1950.

Iz razlogov obrazložitve zakonskega predloga po predsedniku vlade LRS je bil odbor soglasno mnenja, da je treba ta zakon izdati.

Vladni popravki poglavja „Prvo zasedanje ljudskega odbora“ (5. do 14. člen) so bili sporočeni predsedstvu Ljudske skupščine LRS pismeno.

Zastopnik vlade, minister dr. Jože Pokorn je predlagal na seji odbora še te spremembe:

k 36. členu: v tretji vrsti naj se besede „pri posameznih sejah ali delih sej“ zamenjajo z besedami „pri posamezni seji ali delu seje“.

k 44. členu: na koncu člena naj se namesto pike postavi vejica in za vejico dodajo besede „če to ni izvedljivo, pa najpozneje na prvem prihodnjem zasedanju“.

k 53. členu namesto sedanjega besedila naj se ta člen glasi: „Navodilo za izvajanje tega zakona predpiše po potrebi svet vlade LRS za zakonodajo in izgradnjo ljudske oblasti“.

Pri podrobnem razpravljanju o zakonskem predlogu in na seji predlaganih popravkih vlade je odbor soglasno sprejel vse člene, le pri naslednjih členih je soglasno sprejel naslednje spremembe oziroma dopolnitve:

2. člen: 4. točka se glasi tako: „4. volijo in razvezujejo predsednika, tajnika in druge člane izvršilnega odbora“. Ta sprememba oziroma dopolnitev je potrebna zaradi jasnosti, ker bi sicer utegnil nastati dvom, ali ni morda predsedstvo ljudskega odbora, ki se uvaja s tem zakonom, zamenjalo predsedstvo izvršilnega odbora. Ta dopolnitev je tudi v skladu s 3. točko 58. člena splošnega zakona o ljudskih odborih.

16. člen: v prvi in drugi vrsti se besede „pred potekom roka“ zamenjajo z besedami „v roku“.

31. člen se sprejme s to spremembo, da se besede „29. in 30. člena“ zamenjajo z „28. do 30. člena“, in sicer iz razloga, ker je potrebno, da se število članov in organizacija tudi za komisijo iz 28. člena določi s poslovníkom.

40. člen se sprejme z dopolnitvijo: doda se nov, drugi odstavek, ki se glasi: „Ljudski odbor pa lahko tudi vsak čas zahteva poročilo okrajnega sodišča o njegovem delu“. Ta dopolnitev je potrebna zato, da se spravi ta člen v sklad s 4. členom zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o ureditvi ljudskih sodišč (Ur. list FLRJ št. 50—417/49).

Končno je odbor sprejel soglasno tudi zakon v celoti.

To poročilo je bilo prečitano in odobreno.

Za odborovega poročevalca je bil določen Jože Petejan.

Poročilo pošilja odbor Ljudski skupščini s predlogom, da ga sprejme in da zakonski predlog z zgoraj navedenimi spremembami in dopolnitvami uzakoni.

Ljubljana, dne 12. decembra 1950.

Tajnik:

dr. Stanko Štor l. r.

Predsednik:

inž. Jože Levstik l. r.

Člani:

Jože Petejan l. r.
dr. Anton Melik l. r.
Davorin Ferligoj l. r.
Ivan Trojar l. r.
Alojz Vrhovec l. r.

Boris Kalin l. r.
Alojz Colarič l. r.
Niko Jakofčič l. r.
Vinko Šumrada l. r.

PREDLOG ZAKONA O SPREMEMBAH ZAKONA O VOLITVAH LJUDSKIH POSLANCEV ZA LJUDSKO SKUPŠČINO LRS

Zakon o volitvah ljudskih poslancev za Ljudsko skupščino Ljudske republike Slovenije (Uradni list LRS, št. 10—60/48) se izpremeni in dopolni tako:

1. člen

3. člen zakona se odslej glasi:

„Ljudski poslanci za Ljudsko skupščino LRS se volijo po volilnih enotah tako, da se na vsakih 5000 prebivalcev voli po en poslanec.

Prezidij Ljudske skupščine LRS razdeli ozemlje Ljudske republike Slovenije na volilne enote in določi število poslancev. Ukaz o tem objavi najpozneje deseti dan po izdaji ukaza o razpisu volitev poslancev za Ljudsko skupščino LRS.“

2. člen

V 7. členu se črtajo besede: „2. določi število vseh poslancev in odredi volilne enote.“

3. člen

11. člen se odslej glasi:

„Ista oseba je lahko kandidat oziroma namestnik le v dveh volilnih enotah. Kandidat mora imeti v tem primeru v vsaki volilni enoti, v kateri kandidira, drugega namestnika.“

4. člen

V 12. členu se črta tretji odstavek.

5. člen

13. člen se odslej glasi:

„Predlog za potrditev kandidata se sestavi takole:

Najprej se napiše naziv volilne enote, nato pa rodbinsko in rojstno ime, poklic in bivališče kandidata in njegovega namestnika.

Nato sledijo podpisi podpisnikov, ki morajo biti overjeni od okrajnega sodišča, od mestnega oziroma rajonskega ljudskega odbora ali od krajevnega ljudskega odbora, ki je po odločbi vlade LRS upravičen overjati podpise.

S predlogom morajo predlagatelji predložiti okrajni volilni komisiji:

a) Pismeno izjavo kandidata in namestnika, da sprejmeta kandidaturo; podpisa morata biti overjena po določbah prednjega odstavka;

b) potrdila pristojnih komisij za volilne imenike ali pristojnih krajevnih (mestnih, rajonskih) ljudskih odborov o tem, da imajo podpisniki predloga ter kandidat in njegov namestnik volilno pravico;

c) potrdila pristojnih služb državljanskih stanj (matičnih služb) o tem, da so podpisniki predloga ter kandidat in njegov namestnik državljani Ljudske republike Slovenije.“

6. člen

V 15. členu se črta drugi odstavek.

7. člen

16. člen zakona se črta.

8. člen

V naslovu pred 17. členom se črtajo besede „obravnavanje vezave kandidatur.“

9. člen

19. člen zakona se črta.

10. člen

20. člen se odslej glasi:

„Okrajna (mestna) volilna komisija mora pravočasno objaviti vsako kandidaturo in to objavo natisniti v potrebnem številu izvodov.

Objava mora obsegati naziv volilne enote, rodbinska in rojstna imena predlagateljev, rodbinsko in rojstno ime ter poklic in bivališče kandidata in njegovega namestnika.

Objava posamezne kandidature se mora po svoji barvi razlikovati od objav drugih kandidatur. Barvo objave določi okrajna volilna komisija na predlog predlagateljev kandidature.

Komisija poskrbi, da se najpozneje do osmega dne pred dnevom volitev natisnejo objave kandidatur in razbesijo v vseh krajih volilne enote, kjer bodo volitve, ter da se vsakemu volilnemu odboru pošlje potrebno število izvodov vsake objave, ki zadeva tisto volilno enoto.

Vse potrjene kandidature se razglasijo tudi v Uradnem listu LRS.“

11. člen

V 30. členu se v prvem odstavku za besedo „potrjene“ postavi pika in se črtajo nadaljnje besede: „skrinjice med seboj vezanih kandidatur (16. člen) se postavijo po vrsti skupaj.“

12. člen

V 54. členu se tretji, četrti, peti in šesti odstavek črtajo in nadomestijo s sledečim besedilom:

„Za ljudskega poslanca je izvoljen tisti kandidat, ki dobi v volilni enoti absolutno večino glasov, oddanih za vse kandidate. Glasovi, oddani v skrinjico brez liste, se pri določanju absolutne večine ne upoštevajo.

Če nobeden izmed kandidatov ne dobi absolutne večine oddanih glasov, odredi okrajna volilna komisija v tej volilni enoti ponovne volitve. O tem obvesti okrajna volilna komisija republiško volilno komisijo.“

13. člen

V 56. členu se v drugem odstavku črtajo besede: „koliko so dobili skupno med seboj vezani kandidati glasov.“

14. člen

V 59. členu se črtajo besede: „koliko so dobili med seboj vezani kandidati skupaj glasov.“

15. člen

61. člen se odslej glasi:

„Z odvzemom prostosti do dveh let ali s poboljševalnim delom ali z denarno kaznijo do 20.000 dinarjev, v hujših primerih pa tudi z izgubo državljanskih pravic se kaznuje:

1. kdor na kakršen koli način prepereči drugemu izvajati volilno pravico ali izvršiti dolžnost, določeno po tem zakonu;

2. kdor s silo ali grožnjo prisili volivca, da glasuje ali da podpiše kandidaturo ali da odreče podpis na njej;

3. kdor s podkupovanjem vpliva na volivca, da ne bi glasoval ali da bi glasoval po tuji volji ali da bi podpisal kandidaturo ali odrekel podpis;

4. volivec, ki pri volitvah glasuje več kot enkrat ali poskuša tako glasovati ali pa glasuje oziroma poskusi glasovati namesto drugega pod njegovim imenom;

5. kdor na kakršen koli način prekrši tajnost glasovanja;

6. kdor dejansko napade volilni odbor, volilno komisijo ali katerega njunih članov ali zaupnika kandidata oziroma njihove namestnike ali na kakršen koli način ovira delo volilnega odbora ali volilne komisije;

7. kdor, razen pristojnih državnih organov, katerih pomoč je zahteval predsednik volilnega odbora, pride na volišče z orožjem ali nevarnim orodjem ali brez odredbe predsednika volilnega odbora odredi, da se privede oborožena sila na volišče ali jo privede sam brez njegove odredbe;

8. kdor namenoma poškoduje, uniči ali odnese kako listino o volitvah ali kakršen koli predmet, ki je namenjen za volitve, ali spremeni število glasov z dodajanjem ali odvzemanjem glasov ali na kak drug način ali kdor neupravičeno spremeni kandidaturo, ko so jo predlagatelji že podpisali.“

16. člen

Za 61. členom se uvrsti nov 62. člen, ki se glasi:

„S poboljševalnim delom do šestih mesecev ali z denarno kaznijo do 10.000 dinarjev se kaznuje, kdor razžali volilno komisijo ali volilni odbor ali katerega njunih članov.“

17. člen

Sedanji 62. člen postane 63. člen in se odslej glasi:

„S poboljševalnim delom do treh mesecev ali z denarno kaznijo do 5000 dinarjev se kaznuje:

1. Volivec, ki se pri glasovanju nedostojno vede;

2. volivec, ki potem, ko je glasoval oziroma ko se dožene, da ni vpisan v stalni volilni imenik, na opomin predsednika volilnega odbora noče oditi z volišča;

3. kdor v nasprotju s 24. členom tega zakona toči ali na kak drug način daje alkoholne pijače.“

18. člen

Sedanji 63. člen postane 64. člen in se odslej glasi:

„Ako predpisuje za dejanja iz prednjih treh členov kak drug zakon strožje kazni, se storilec kaznuje po tem drugem zakonu.“

19. člen

Sedanji 64. člen postane 65. člen in se odslej glasi:

„Za sojenje o kaznivih dejanjih iz 61. in 62. člena tega zakona je pristojno okrajno sodišče, za upravni kazenski postopek o prekrških iz 63. člena tega zakona pa izvršilni odbor okrajnega (mestnega, rajonskega) ljudskega odbora.

Postopek se mora izvesti v čim krajšem času.“

20. člen

Sedanji 65. do 70. člen postanejo v dosedanjem vrstnem redu 66. do 71. člen.

21. člen

Ta zakon velja od dneva objave v „Uradnem listu LRS“.

OBRAZLOŽITEV

predloga zakona o spremembah zakona o volitvah ljudskih poslancev za Ljudsko skupščino Ljudske republike Slovenije

Vedno večja demokratizacija ljudske oblasti zahteva tudi povečanje števila ljudskih poslancev Ljudske skupščine Ljudske republike Slovenije. Da se ustvarijo tesnejši stiki med ljudskimi množicami in predstavniškimi organi ljudske oblasti, je treba število poslancev ljudske skupščine povišati.

Da se ta namen doseže, je treba spremeniti zakon o volitvah ljudskih poslancev za Ljudsko skupščino Ljudske republike Slovenije.

Glede števila poslancev Ljudske skupščine določa ustava LRS v 54. členu: „Na koliko prebivalcev se voli en poslanec, odreja republiški zakon.“ Na tej podlagi določa zakon o volitvah ljudskih poslancev za Ljudsko skupščino Ljudske republike Slovenije (Uradni list LRS, št. 10—60/48) v 3. členu, da „število poslancev za vso Ljudsko republiko Slovenijo odredi republiška volilna komisija v sorazmerju s celotnim številom prebivalstva republike, ki je bilo ugotovljeno po zadnjem ljudskem štetju, tako da se voli na vsakih 10.000 prebivalcev po en poslanec“.

Da se število poslancev poviša na okoli 280, je treba v 3. člen zakona mesto števila 10.000 vstaviti število 5000. Ker je imela Ljudska republika Slovenija na dan zadnjega ljudskega štetja (15. marca 1948) 1.389.084 prebivalcev, bi po taki izpremembi zakona znašalo število poslancev 278.

To izpremembo obsega 1. člen osnutka.

Zaradi zvišanja števila poslancev kaka druga izprememba zakona ni potrebna.

Poleg tega pa sta v zakonu potrebni še dve drugi izpremembi.

Ko se je sestavljala zakon o volitvah ljudskih poslancev, še ni bilo državljskih knjig. Ker pa v republiško skupščino smejo voliti in biti voljeni le državljani LRS, je točka c) četrtega odstavka 13. člena za dokaz republiškega državljanstva podpisnikov predloga, kandidata in namestnika predpisala potrdila okrajnih (mestnih) izvršilnih odborov. Okrajni izvršilni odbori pa bi danes le težko izdajali taka potrdila, ker se državljske knjige hranijo pri matičnih uradih izven sedežev okrajnih izvršilnih odborov.

Zato je treba točko c) četrtega odstavka 13. člena prilagoditi predpisom o državljskih knjigah.

Temu namenu služi 2. člen predloga zakona.

Nadaljnje izpremembe se tičejo kazenskih določb.

Kazenske določbe sedanjega zakona obsegajo tudi ona kazniva dejanja, ki jih lahko zagreše člani volilnih komisij in volilnih odborov. Kazni za ta dejanja pa so postale tudi predmet pozneje izdanega zveznega zakona o kaznivih dejanjih zoper uradno dolžnost. (Uradni list FLRJ, št. 88—756/48.)

Zato je iz kazenskih določb zakona izločiti ona kazniva dejanja in one prekrške, ki jih zagreše uradne osebe. Poleg tega se sedanje kazenske določbe izdatno razlikujejo (tako glede kvalifikacije, glede višine kazni in glede postopka) od kazenskih določb zveznega zakona o volitvah ljudskih poslancev za zvezno skupščino. Ker pač ne gre, da bi bila volilna

svoboda in volilna tajnost v različnih zakonih zaščiteni različno, so v osnutek prevzete kazenske določbe, ki odgovarjajo kazenskim določbam novega zveznega zakona o volitvah poslancev za zvezno skupščino.

Spremembe, potrebne glede kazenskih določb, obsegajo 3. do 9. člen predloga zakona.

LJUDSKA SKUPŠČINA
LJUDSKE REPUBLIKE SLOVENIJE
Zak. o. 19/50.

LJUDSKI SKUPŠČINI LRS

Ljubljani.

POROČILO

zakonodajnega odbora Ljudske skupščine LRS k predlogu zakona o spremembah zakona o volitvah ljudskih poslancev za Ljudsko skupščino Ljudske republike Slovenije

O tem zakonskem predlogu v obliki, kot ga je vlada LRS končno predložila Ljudski skupščini, je zakonodajni odbor razpravljajal na svoji seji dne 12. decembra 1950.

Odbor je smatral za potrebno, da se zaradi vedno večje demokratizacije ljudske oblasti in s tem združene nujnosti večje povezave ljudskih poslancev z volivci poveča število poslancev tako, da se ne voli več kot do sedaj en poslanec na 10.000 prebivalcev, temveč na 5000. Nadalje je smatral odbor za potrebno, da se zakon o volitvah republiških ljudskih poslancev čim ožje nasloni na določbe novega zakona o volitvah ljudskih poslancev za Ljudsko skupščino FLRJ (Ur. list FLRJ št. 6—54/50) in to v vseh važnejših momentih, ki jih je gotovo zvezna Ljudska skupščina pravilno presodila.

Ker ustreza zakonski predlog vsem tem upravičenim nujnostim, je bil zakonodajni odbor soglasno mnenja, da je treba zakon v načelu sprejeti.

Pri glasovanju od člena do člena je sprejel zakonodajni odbor vse od vlade predlagane člene s sledečimi izjemami:

Drugi odstavek 1. člena naj se glasi:

„Po tem načelu določi Prezidij Ljudske skupščine LRS število poslancev in razdeli ozemlje Ljudske republike Slovenije na ustrezno število volilnih enot. Volilne enote morajo biti določene tako, da spada ozemlje vsake volilne enote k enemu in istemu okraju oziroma mestu, izločenem iz okraja. Ukaz o tem objavi najpozneje deseti dan po izdaji ukaza o razpisu volitev poslancev za Ljudsko skupščino LRS.“

Razlogi za to spremembo so sledeči: Prezidij Ljudske skupščine LRS ne more kratko malo določiti števila poslancev po svoji volji, temveč je vezan na predpis prvega odstavka tega člena. Zaradi tega so besede „Po tem načelu“ upravičene. Prezidij pa mora po številu prebivalcev celotne naše republike določiti število poslancev v smislu prvega odstavka tega člena. Zato je določitev števila poslancev primarna stvar, razdelitev ozemlja Ljudske republike Slovenije na volilne enote pa, ko

je število poslancev določeno, sekundarna stvar, zaradi česar je logično pravilneje, da se prvi stavek drugega odstavka tega člena formulira tako, kot to želi zakonodajni odbor.

Kar se tiče na novo v ta odstavek vrinjenega stavka, se omenja, da je tak predpis bil v dosedanem zakonu, in sicer popolnoma upravičeno, kajti nemogoče je, da bi smeli določiti volilne enote tako, da spada en del volilne enote pod en okraj, drugi del volilne enote pa pod drug okraj, ker pridemo s tem v kolizijo s kompetencami okrajne volilne komisije.

V 5. členu naj se točka c) začne z besedami „potrdila pristožnih matičnih uradov o tem...“; razlog za to spremembo je ta, da bo s tem vsakemu besedilo zakona bolj jasno, kakor je besedilo sedanje točke c) tega člena.

V 15. členu naj se:

a) v 4. točki besedica „pa“ zamenja z besedico „kdor“; po 2. členu točke 4. zakrivi namreč kaznivo dejanje lahko tudi nevolivec;

b) v 8. točki naj se konec te točke glasi takole: „ali kdor neupravičeno kaj spremeni na predlogu za potrditev kandidata, ko so ga predlagatelji že podpisali“; razlog za to spremembo je ta, da naj ne bo kaznovan samo dotični, ki spreminja kandidaturo, temveč vsakdo, ki na tej važni listini karkoli spremeni, n. pr. če črta, ne da bi spremenil kandidaturo, kak že na listo stavljen podpis.

V 17. členu naj se v točki 1. in 2. zamenjata besedi „volivec, ki“ z besedo „kdor“; s tem je določba tega člena izenačena zveznemu zakonu o volitvah ljudskih poslancev, posebno pa je potrebna ta sprememba glede točke 2., ker dotični, ki ni vpisan v stalni volilni imenik, sploh ni volivec, zaradi česar se mora vsaj v 2. točki vstaviti beseda „kdor“.

Nato je zakonodajni odbor soglasno sprejel zakonski predlog v celoti z vsemi navedenimi spremembami.

Končno je bilo prečitano in soglasno odobreno to poročilo. Za odborovega poročevalca pa je bil določen Alojz Vrhovec.

To poročilo pošilja odbor Ljudski skupščini LRS s predlogom, da ga v celoti sprejme in zakonski predlog uzakoni z zgoraj navedenimi spremembami.

Ljubljana, dne 12. decembra 1950.

Tajnik:

dr. Stanko Štor l. r.

Predsednik:

inž. Jože Levstik l. r.

Člani:

Jože Petejan l. r.
dr. Anton Melik l. r.
Davorin Ferligoj l. r.
Ivan Trojar l. r.
Alojz Vrhovec l. r.

Boris Kalin l. r.
Alojz Colarič l. r.
Niko Jakofčič l. r.
Vinko Šumrada l. r.

PREDLOG ZAKONA

O SPREMEMBAH IN DOPOLNITVAH ZAKONA O VOLITVAH ODBORNIKOV LJUDSKIH ODBOROV

Zakon o volitvah odbornikov ljudskih odborov z dne 25. oktobra 1949 (Uradni list LRS, št. 33—204/49) se spremeni in dopolni tako:

1. člen

Sedanji 9. člen se spremeni tako, da se besedilo tretjega odstavka glasi:

„Volitve v ljudske odbore različnih stopenj v istem kraju ne morejo biti istega dne, lahko pa so istega dne volitve v mestne in rajonske ljudske odbore.“

2. člen

V 42. členu se doda nov, peti odstavek, ki se glasi:

„Če so istega dne volitve odbornikov mestnih in rajonskih ljudskih odborov, se v sobi, določeni za glasovanje, postavijo za mizo, ki je na desni strani volilnega odbora, skrinjice kandidatur za odbornike mestnega ljudskega odbora v vrstnem redu po drugem odstavku tega člena in nato skrinjica brez liste; za mizo na nasprotni strani pa se postavijo skrinjice kandidatur oziroma kandidatnih list za odbornike rajonskega ljudskega odbora po enakem vrstnem redu in nato skrinjica brez liste.“

3. člen

V 43. členu se doda nov, drugi odstavek, ki se glasi:

„Če so istega dne volitve v mestne in rajonske ljudske odbore, se zapisnik napravi v dveh izvodih.“

4. člen

V 44. členu se na koncu prvega odstavka doda nov stavek, ki se glasi:

„Če so istega dne volitve v mestne in rajonske ljudske odbore, se zapisnik napravi v dveh izvodih.“

5. člen

V 50. členu se na koncu drugega odstavka doda nov stavek, ki se glasi:

„Če so istega dne volitve v mestne in rajonske ljudske odbore, se vodi seznam glasovalcev v dvojniku.“

6. člen

V 51. členu se za prvim odstavkom vstavi nov drugi odstavek, ki se glasi:

„Če so istega dne volitve v mestne in rajonske ljudske odbore, izroči predsednik ali kak drug član volilnega odbora volivcu kroglico najprej za volitve odbornikov mestnega ljudskega odbora in ga napoti na mesto, kjer se glasuje. Potem, ko je glasoval za odbornika mestnega ljudskega

odbora, se volivec vrne k predsedniku ter mu ta ali kak drug član volilnega odbora da sedaj kroglico za volitve odbornika (odbornikov) rajonskega ljudskega odbora in ga napoti na mesto, kjer je to glasovanje.“

Prejšnji drugi in tretji odstavek 51. člena postaneta tretji oziroma četrti odstavek.

7. člen

V 55. členu se prvi odstavek spremeni in se glasi:

„Volilni odbor ne sme odreči glasovanja osebi, ki je vpisana v stalnem volilnem imeniku ali ki je upravičena glasovati na podlagi potrdila po 49. členu. Morebitni ugovori ali pripombe članov volilnega odbora ali zaupnikov se vpišejo v zapisnik.“

8. člen

V 59. členu se spremenita prvi in tretji odstavek tako:

Prvi odstavek:

„Nato volilni odbor po volilnem imeniku in po seznamu glasovalcev ugotovi skupno število oddanih glasov. Nato začne odpirati volilne skrinjice drugo za drugo in šteti glasove po oddanih kroglicah po tistem vrstnem redu, kakor so skrinjice postavljene; če so istega dne volitve v mestne in rajonske ljudske odbore, odpre najprej skrinjice za volitve v mestni ljudski odbor, nato pa skrinjice za volitve v rajonski ljudski odbor.“

Tretji odstavek:

„Na enak način se odpro po vrsti druga za drugo nadaljnje skrinjice in se preštejejo kroglice, ki so v njih, ugotovi število oddanih glasov in vpiše v zapisnik. Če so istega dne volitve v mestne in rajonske ljudske odbore, se zapisnik vodi posebej za volitve v mestni ljudski odbor in posebej za volitve v rajonski ljudski odbor.“

9. člen

V 60. členu se za prvim odstavkom vstavi nov, drugi odstavek, ki se glasi:

„Če so istega dne volitve v mestne in rajonske ljudske odbore, spravi volilni odbor zapisnike in sezname glasovalcev v posebna omota za mestni in rajonski ljudski odbor in ravna z njima po določbah prvega odstavka. Izpisek iz volilnega imenika spravi v omot, v katerem so volilni spisi za mestni ljudski odbor.“

Sedanji drugi odstavek postane tretji odstavek.

10. člen

V 70. členu se doda v prvem odstavku nov stavek, ki se glasi:

„Če so bile istega dne volitve v mestne in rajonske ljudske odbore, se sestavi poseben zapisnik za vsake volitve in za vsako volilno enoto.“

11. člen

Sedanji 79. člen se spremeni tako:

„Z odvzemanjem prostosti do dveh let ali s poboljševalnim delom ali z denarno kaznijo do 20.000 dinarjev, v hujših primerih pa tudi z izgubo državljanskih pravic se kaznuje:

1. Kdor na kakršenkoli način prepreči drugemu izvajati volilno pravico ali izvršiti dolžnost, določeno po tem zakonu;

2. kdor s silo ali grožnjo prisili volivca, da glasuje ali da podpiše kandidaturo oziroma kandidatno listo ali da odreče podpis na njej;

3. kdor s podkupovanjem vpliva na volivca, da ne bi glasoval ali da bi glasoval po tuji volji ali da bi podpisal kandidaturo oziroma kandidatno listo ali da bi odrekel podpis;

4. volivec, ki pri volitvah glasuje več kot enkrat ali poskuša tako glasovati ali pa glasuje oziroma poskuša glasovati namesto drugega pod njegovim imenom;

5. kdor na kakršenkoli način prekrši tajnost glasovanja;

6. kdor dejansko napade volilni odbor, volilno komisijo ali katerega njenih članov ali zaupnika kandidata oziroma kandidatne liste ali na kakršen koli drug način ovira delo volilnega odbora ali volilne komisije;

7. kdor, razen pristojnih državnih organov, katerih pomoč je zahteval predsednik volilnega odbora, pride na volišče z orožjem ali nevarnim orodjem ali kdor brez poziva predsednika volilnega odbora odredi, da se privede oborožena sila na volišče, ali jo privede sam brez njegove odredbe;

8. kdor namenoma poškoduje, uniči ali odnese kakšno listino o volitvah ali kakršenkoli predmet, ki je namenjen za volitve, ali spremeni število glasov z dodajanjem, odvzemanjem glasov ali na kakšen drug način ali kdor neupravičeno spremeni kandidaturo oziroma kandidatno listo, ko so jo predlagatelji že podpisali.“

12. člen

Sedanji 80. člen se spremeni in se glasi:

„S poboljševalnim delom do šestih mesecev ali z denarno kaznijo do 10.000 dinarjev se kaznuje, kdor razžali volilni odbor ali volilno komisijo ali katerega njenih članov.“

13. člen

Za sedanjim 80. členom se doda nov, 80 a člen, ki se glasi:

„S poboljševalnim delom do treh mesecev ali z denarno kaznijo do 5000 dinarjev se kaznuje:

1. Volivec, ki se pri glasovanju nedostojno vede;

2. volivec, ki potem, ko je glasoval oziroma ko se dožene, da ni vpisan v stalnem volilnem imeniku, na opomin predsednika volilnega odbora noče oditi z volišča;

3. kdor v nasprotju s 37. členom tega zakona toči ali na kak drug način daje alkoholne pijače.“

14. člen

Sedanji 81. člen zakona se spremeni tako, da se glasi:

„Če so v dejanju, ki je kaznivo po tem zakonu, elementi hujšega kaznivega dejanja, ki se kaznuje po drugem zakonu, se storilec kaznuje po tem drugem zakonu.“

15. člen

Sedanji 82. člen se spremeni in se glasi:

„Za sojenje o kaznivih dejanjih iz 79. in 80. člena tega zakona je pristojno okrajno sodišče, za upravni kazenski postopek o prekrških iz

80 a člena tega zakona pa izvršilni odbor okrajnega, mestnega oziroma rajonskega ljudskega odbora.

Postopek se mora izvesti v čim krajšem času.“

16. člen

Sedanji 83. člen se spremeni tako:

„Vsa dejanja, kazniva po tem zakonu, ki se zgodijo do dneva volitev ali na sam dan volitev, vpiše volilni odbor v svoj zapisnik z navedbo imen storilcev.

Ko volilna komisija konča svoje delo, izpiše vsa ta kazniva dejanja iz zapisnika volilnega odbora in pošlje izpisek pristojnemu javnemu tožilcu, da uvede postopek.“

17. člen

Za sedanjim 83. členom pride novo poglavje z nadpisom „P o s e b n e d o l o č b e“ in sledečimi členi:

84. člen

„Če se ozemlje ljudskega odbora kraja, k okraju spadajočega mesta ali mestnega rajona oziroma samo del njegovega ozemlja, ki je pri volitvah krajevnega, mestnega ali rajonskega ljudskega odbora tvorilo posebne volilne enote, priključi ozemlju drugega ljudskega odbora kraja, k okraju spadajočega mesta ali mestnega rajona, postanejo odborniki ljudskega odbora, ki so bili izvoljeni na območju, ki se odcepi, odborniki tistega ljudskega odbora, katerega ozemlju se priključi.“

85. člen

„Če se del ozemlja okrajnega ljudskega odbora, ki je pri volitvah ljudskega odbora okraja tvorilo posebne volilne enote, priključi ozemlju drugega okrajnega ljudskega odbora, postanejo odborniki ljudskega odbora okraja, ki so bili izvoljeni na območju, ki se odcepi, odborniki ljudskega odbora tistega okraja, katerega ozemlju se priključi.“

Če se del ozemlja okrajnega ljudskega odbora, ki je pri volitvah okrajnega ljudskega odbora tvorilo posebne volilne enote, priključi ozemlju iz okraja izločenega mesta ali narobe, postanejo odborniki okrajnega oziroma mestnega ljudskega odbora, ki so bili izvoljeni na območju, ki se odcepi, odborniki tistega ljudskega odbora mesta oziroma kraja, katerega ozemlju se priključi.“

86. člen

„Če se območje ljudskega odbora razdeli tako, da nastane dvoje ali več upravnih teritorialnih enot iste vrste, postanejo odborniki, ki so bili izvoljeni na tem območju, odborniki ljudskih odborov novih upravnih teritorialnih enot, pod katere pripada ozemlje volilnih enot, v katerih so bili odborniki pri volitvah izvoljeni. Prvo zasedanje teh ljudskih odborov skliče izvršilni odbor višjega ljudskega odbora oziroma Prezidij Ljudske skupščine LRS, in sicer najpozneje v osmih dneh po razdelitvi območja ljudskega odbora.“

Isto velja, če se k okraju spadajoče mesto izloči iz območja okraja.“

87. člen

„Vendar postanejo v primerih 84. do 86. člena odborniki, ki so bili izvoljeni v volilnih enotah odcepljenega ali izločenega ozemlja, odborniki

ljudskega odbora, ki se mu to ozemlje priključi ali ki se na novo ustanovi, samo tedaj, če prebivajo na območju tega ljudskega odbora.“

88. člen

„Če v primerih 84. do 86. člena stari in novi ljudski odbor nima ali nima več zadosti odbornikov za uspešno opravljanje svojega dela, lahko po predlogu takega ljudskega odbora pristojni organ razpiše nove volitve.“

18. člen

Sedanji 84., 85., 86. in 87. člen postanejo 89., 90., 91. in 92. člen.

19. člen

Ta zakon velja od dneva objave v „Uradnem listu LRS“.

O B R A Z L O Ž I T E V

predloga zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o volitvah odbornikov ljudskih odborov

Sedanji zakon je treba spremeniti predvsem zato, ker predpisuje v 9. členu, da se volitve v ljudske odbore raznih stopenj ne morejo vršiti istega dne. Ker za takšno omejitvev ni utemeljene potrebe in ker bi zaradi takšnega določila bilo onemogočeno, da bi se izvedle sočasno volitve v mestni ljudski odbor Ljubljane oziroma Maribora in v ljudske odbore njihovih rajonov, naj bi se tretji odstavek spremenil na način, ki je predlagan.

Glede na tako nastalo možnost, da se vrše istega dne volitve v ljudske odbore raznih stopenj, je bilo treba pri samem volilnem postopku na yolišču na dan volitev in pri okrajni volilni komisiji predvideti ustrezne dopolnitve zakona.

Spremembo v 55. členu je narekovala nepravilnost dosedanjega teksta, ker bi sicer volilni odbor lahko odrekel glasovanje osebi, ki je upravičena glasovati na osnovi potrdila.

Kazenske določbe je treba prilagoditi onim, ki so predvidene v osnutku zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o volitvah ljudskih poslancev v republiško skupščino in jih vskladiti z ustrezajočimi predpisi zveznega zakona o volitvah in odpoklicu ljudskih poslancev v zvezno skupščino.

Pogoste upravno-teritorialne spremembe povzročajo komplikacije glede odbornikov, ki so bili izvoljeni na območju, ki se je od dosedanje upravno-teritorialne enote odcepilo ali iz nje izločilo. Doslej namreč ni bilo zakonitih predpisov o tem, ali naj se v takem primeru razpišejo nove volitve, ali pa se ti ljudski odborniki lahko vključijo v ljudski odbor ozemlja, kateremu se odcepljeno ozemlje priključi odnosno ali oni v primeru delitve ozemlja ali izločitve dela ozemlja lahko sestavljajo nov ljudski odbor. Da bi se do novih splošnih volitev izognilo pomovnim volitvam v takšnih primerih, vsebuje osnutek v poglavju „Posebne določbe“ ustrezajoče določbe.

LJUDSKI SKUPŠČINI LRS

v
Ljubljani.

POROČILO

**zakonodajnega odbora k predlogu zakona o spremembah in dopolnitvah
zakona o volitvah odbornikov ljudskih odborov**

O tem zakonskem predlogu v zvezi s spremembami zakonskega predloga po vladi LRS, ki so že ljudskim poslancem sporočene, je razpravljajal zakonodajni odbor na svoji seji dne 12. decembra 1950.

Na seji sami je vlada LRS po svojem zastopniku ministru dr. Jožetu Pokornu predlagala spremembo v 6. točki 11. člena v tem smislu, da naj se za besedami „oziroma kandidatne liste“ dostavijo besede „oziroma njihove namestnike“.

Upoštevajoč zakonski predlog s spremembami, je zakonodajni odbor, razpravljajoč in glasujoč o predlogu v načelu, zakonski predlog soglasno sprejel.

Glasujoč od člena do člena je odbor sprejel soglasno vse od vlade predlagane člene s sledečimi tudi soglasno sprejetimi spremembami:

V 1. členu naj se beseda „morejo“ zamenja s „smejo“; ne gre za kako konstatacijo nemožnosti, temveč za zakonito prepoved.

V 2. členu se morajo besede „oziroma kandidatnih list“ črtati; pri volitvah odbornikov ljudskih odborov mest, ki so izločena iz okraja, in odbornikov rajonskih ljudskih odborov namreč po 1. odstavku 15. člena in po 23. členu zakona o volitvah odbornikov ljudskih odborov kandidatne liste sploh ne morejo obstojati, ker so možne samo poedinske kandidature.

V 11. členu naj se:

a) v 4. točki besedica „pa“ zamenja z besedico „kdor“, ker more tako kaznivo dejanje zakriviti tudi nevolivec;

b) v 8. točki naj se konec te točke glasi: „ali kdor neupravičeno kaj spremeni na predlogu za potrditev kandidature oziroma kandidatne liste, ko so ga predlagatelji že podpisali“. Ta sprememba je upravičena zato, ker se hoče s tem staviti pod kazenski udar vsako dejanje, tudi na primer črtanje kakega podpisu na predlogih, s katerimi se važna listina o kandidaturi na katerikoli način spremeni.

V 13. členu naj se v 1. in 2. točki besedi „volivec, ki“ zamenjata z besedo „kdor“; s tem se uskladi zakon z zveznim zakonom; poleg tega pa je tak popravek v 2. točki tudi neogibno potreben, kajti tisti, ki ni vpisan v stalnem volilnem imeniku, sploh ni volivec.

V 85. členu naj se na koncu člena besedi „oziroma kraja“ zamenjata z „oziroma okraja“; jasno je namreč, da beseda „kraja“ na tem mestu ne ustreza pravnemu položaju tega člena.

Nato je zakonodajni odbor sprejel soglasno zakonski predlog z zgoraj navedenimi spremembami tudi še v celoti.

To poročilo je bilo prečitano in odobreno.

Za odbórovega poročevalca je bil določen Niko Jakofčič.

Zakonodajni odbor pošilja to poročilo Ljudski skupščini LRS s predlogom, da ga sprejme in da zakonski predlog s predlaganimi spremembami uzakoni.

Ljubljana, dne 12. decembra 1950.

Tajnik:

dr. Stanko Štor l. r.

Predsednik:

inž. Jože Levstik l. r.

Člani:

Jože Petejan l. r.

Boris Kalin l. r.

dr. Anton Melik l. r.

Alojz Colarič l. r.

Davorin Ferligoj l. r.

Niko Jakofčič l. r.

Ivan Trojar l. r.

Vinko Šumrada l. r.

Alojz Vrhovec l. r.

PREDLOG ZAKONA O SPREMEMBI ZAKONA O PREZIDIJU LJUDSKE SKUPŠČINE LRS

1. člen

Zakon o Prezidiju Ljudske skupščine LRS (Uradni list LRS, št. 17—85/47) se spremeni tako, da se v 7. členu črta številka 4. in se ta člen odslej glasi:

„Prezidij Ljudske skupščine LRS sme posle iz 4. člena tega zakona prenesti na predsedstvo Prezidija, izvzemši posle iz 3., 12., 13., 14., 20. in 21. točke navedenega člena.“

2. člen

Ta zakon velja od dneva objave v „Uradnem listu LRS“.

OBRAZLOŽITEV

predloga zakona o spremembi zakona o Prezidiju Ljudske skupščine LRS

Po zakonu o Prezidiju Ljudske skupščine LRS je Prezidij med drugim pristojen za avtentično tolmačenje republiških zakonov. Te svoje pravice ne more prenesti na svoje predsedstvo.

Triletna praksa je pokazala, da je v primerih, ko je tolmačenje nujno, postopek zamuden, če mora tolmačenje izdati celoten Prezidij. Glede na to in na okolnost, da prav tako Prezidij Ljudske skupščine FLRJ kakor tudi prezidiji ljudskih skupščin drugih petih republik izdajajo tolmačenja zakonov po svojih predsedstvih, se predlaga, da se iz zakona o Prezidiju Ljudske skupščine LRS izloči določba, da Prezidij ne more prenesti tolmačenja zakonov na svoje predsedstvo.

LJUDSKI SKUPŠČINI LRS

v
Ljubljani.

POROČILO

zakonodajnega odbora k predlogu zakona o spremembi zakona
o Prezidiju Ljudske skupščine LRS

Zakonodajni odbor je o predlogu zakona o spremembi zakona o Prezidiju Ljudske skupščine LRS razpravljal na svoji seji dne 12. decembra 1950.

Iz razlogov obrazložitve zakonskega predloga po predsedniku vlade LRS je bil odbor na podlagi načelne razprave soglasno mnenja, da je treba ta zakon izdati.

Pri podrobnem razpravljanju je odbor soglasno sprejel oba člena zakonskega predloga brez sprememb.

Končno je odbor sprejel soglasno tudi zakon v celoti.

To poročilo je bilo prečitano in odobreno.

Za odborovega poročevalca je bil določen Alojz Vrhovec.

Poročilo pošilja odbor Ljudski skupščini LRS s predlogom, da ga sprejme in da zakonski predlog brez sprememb uzakoni.

Ljubljana, dne 12. decembra 1950.

Tajnik:

dr. Stanko Štor l. r.

Predsednik:

inž. Jože Levstik l. r.

Člani:

Jože Petejan l. r.
dr. Anton Melik l. r.
Davorin Ferligoj l. r.
Ivan Trojar l. r.
Alojz Vrhovec l. r.

Boris Kalin l. r.
Alojz Colarič l. r.
Niko Jakofčič l. r.
Vinko Šuntrada l. r.

PREDLOG ODLOKA

ZA POTRDITEV UREDB, KI JIH JE IZDALA VLADA
LRS NA PODROČJU NARODNEGA GOSPODAR-
STVA OD 14. JUNIJA 1950 DO 14. DECEMBRA 1950

Potrjujejo se uredbe, ki jih je izdala vlada LRS na podlagi zakona o pooblastilu vladi LRS za izdajanje uredb na področju narodnega gospodarstva z dne 23. januarja 1947, in sicer:

1. Uredba z dne 20. junija 1950, št. S-zak. 258 o ureditvi in opravljanju dimnikarske službe (Uradni list LRS št. 21—116/50);

2. uredba z dne 8. julija 1950, št. S-zak. 289 o spremembah in dopolnitvah uredbe o pravici učiteljev osnovnih in sedemletnih šol do brezplačnega stanovanja in kuriva (Uradni list LRS št. 22—122/50);

3. uredba z dne 29. julija 1950, št. S-zak. 329 o ukinitvi uredbe o organizaciji odkupa živine in mesa in o ustanovitvi Glavne direkcije za odkup in promet z živino in mesom (Uradni list LRS št. 24—139/50);

4. uredba z dne 29. julija 1950, št. S-zak. 330 o ukinitvi uredbe o organizaciji odkupa kmetijskih pridelkov in krme in o ustanovitvi Glavne direkcije za odkup in promet s kmetijskimi pridelki in krmo (Uradni list LRS št. 24—140/50);

5. uredba z dne 29. julija 1950, št. S-zak. 326 o odpravi Direkcije za rejo prašičev (Uradni list LRS št. 24—141/50);

6. uredba z dne 29. avgusta 1950, št. S-zak. 387 o ustanovitvi Hmeljske komisije za Slovenijo in o kontroli kakovosti hmelja (Uradni list LRS št. 27—161/50);

7. uredba z dne 16. oktobra 1950, št. S-zak. 452 o odkupu vina v gospodarskem letu 1950/51 (Uradni list LRS št. 32—185/50);

8. uredba z dne 19. oktobra 1950, št. S-zak. 461 o odkupu aide in prosa v gospodarskem letu 1950/51 (Uradni list LRS št. 32—186/50).

Glede na 2. člen navedenega zakona predlaga vlada LRS Ljudski skupščini LRS, da naštete uredbe potrdi.

UKAZI

Na podlagi 9. točke 72. člena ustave LRS izdaja Prezidij Ljudske skupščine LRS

u k a z

o ustanovitvi sveta vlade LRS za zakonodajo in izgradnjo ljudske oblasti

I.

Za vodstvo vseh zadev iz pristojnosti dosedanega komiteja vlade LRS za zakonodajo in izgradnjo ljudske oblasti se ustanovi svet vlade LRS za zakonodajo in izgradnjo ljudske oblasti.

Na čelu sveta vlade LRS za zakonodajo in izgradnjo ljudske oblasti je predsednik sveta, ki je minister vlade LRS.

Svet vlade LRS za zakonodajo in izgradnjo ljudske oblasti sestavljajo poleg predsednika sveta ministri vlade LRS, ki jih določi vlada LRS.

II.

Predpise o organizaciji in delu sveta vlade LRS za zakonodajo in izgradnjo ljudske oblasti izda vlada LRS.

III.

Komite vlade LRS za zakonodajo in izgradnjo ljudske oblasti, ki je bil ustanovljen z uredbo vlade LRS z dne 28. februarja 1949 (Ur. list LRS št. 8—37/49), se ukine.

U. št. 201.

Ljubljana, dne 15. julija 1950.

Prezidij Ljudske skupščine Ljudske republike Slovenije

Sekretar:

France Lubej l. r.

Predsednik:

Josip Vidmar l. r.

Na podlagi 7. točke 72. člena ustave LRS izdaja Prezidij Ljudske skupščine LRS

u k a z

o imenovanju predsednika sveta vlade LRS za zakonodajo in izgradnjo ljudske oblasti

I.

Za predsednika sveta vlade LRS za zakonodajo in izgradnjo ljudske oblasti se imenuje Marijan Brecelj, podpredsednik vlade LRS in predsednik dosedanjega komiteja vlade LRS za zakonodajo in izgradnjo ljudske oblasti.

II.

Vlada LRS izvrši ta ukaz.

U. št. 202.

Ljubljana, dne 15. julija 1950.

Prezidij Ljudske skupščine Ljudske republike Slovenije

Sekretar:

France Lubej l. r.

Predsednik:

Josip Vidmar l. r.

Na podlagi 9. točke 72. člena ustave LRS izdaja Prezidij Ljudske skupščine LRS

u k a z

o ustanovitvi generalne direkcije za strojegradnjo

I.

Ustanovi se generalna direkcija za strojegradnjo kot organ vlade LRS za vodstvo zadev s področja industrije strojegradnje.

II.

Generalni direkciji načeluje generalni direktor, ki je lahko minister vlade LRS.

III.

Predsednik vlade LRS izvrši ta ukaz.

IV.

Ta ukaz velja od dneva objave v Uradnem listu LRS.

U. št. 203.

Ljubljana, dne 24. julija 1950.

Prezidij Ljudske skupščine Ljudske republike Slovenije

Sekretar:

France Lubej l. r.

Predsednik:

Josip Vidmar l. r.

Na podlagi 7. točke 72. člena ustave LRS izdaja Prezidij Ljudske skupščine LRS

u k a z

o imenovanju ministra vlade LRS — generalnega direktorja za strojogradnjo

I.

Za ministra vlade LRS — generalnega direktorja generalne direkcije vlade LRS za strojogradnjo se imenuje Stane Bizjak, do sedaj načelnik v ministrstvu za notranje zadeve FLRJ.

II.

Vlada LRS izvrši ta ukaz.

U. št. 204.

Ljubljana, dne 24. julija 1950.

Prezidij Ljudske skupščine Ljudske republike Slovenije

Sekretar:

France Lubej l. r.

Predsednik:

Josip Vidmar l. r.

Na podlagi 9. točke 72. člena ustave LRS izdaja Prezidij Ljudske skupščine LRS

u k a z

o ukinitvi Ministrstva za državna posestva vlade LRS, o ustanovitvi generalne direkcije državnih kmetijskih posestev LRS in o spremembi sveta vlade LRS za kmetijstvo in gozdarstvo

I.

Ukine se ministrstvo za državna posestva LRS, ki je bilo ustanovljeno z ukazom Prezidija Ljudske skupščine LRS z dne 28. aprila 1950 (Uradni list LRS št. 15—66/50.)

II.

Ustanovi se generalna direkcija državnih kmetijskih posestev LRS kot organ vlade LRS za vodstvo državnih kmetijskih posestev iz republiške pristojnosti.

Na čelu generalne direkcije državnih kmetijskih posestev LRS je generalni direktor, ki je minister vlade LRS.

III.

Namesto ministra za državna posestva je generalni direktor državnih kmetijskih posestev LRS, član sveta za kmetijstvo in gozdarstvo vlade LRS.

IV.

Vlada LRS izvrši ta ukaz.

U. št. 206.

Ljubljana, dne 25. avgusta 1950.

Prezidij Ljudske skupščine Ljudske republike Slovenije

Sekretar:

France Lubej l. r.

Podpredsednik:

France Bevk l. r.

Na podlagi 7. točke 72. člena ustave LRS izdaja Prezidij Ljudske skupščine LRS

u k a z

o razrešitvi ministra za državna posestva vlade LRS in imenovanju ministra vlade LRS — generalnega direktorja državnih kmetijskih posestev LRS

I.

Milan Škerlavaj, minister za državna posestva vlade LRS se razreši dosedanje dolžnosti in se imenuje za ministra vlade LRS — generalnega direktorja državnih kmetijskih posestev LRS.

II.

Vlada LRS izvrši ta ukaz.

U. št. 207.

Ljubljana, dne 25. avgusta 1950.

Prezidij Ljudske skupščine Ljudske republike Slovenije

Sekretar:

France Lubej l. r.

Podpredsednik:

France Bevk l. r.

Na podlagi 7. točke 72. člena ustave LRS in po predlogu predsednika vlade LRS izdaja Prezidij Ljudske skupščine LRS

u k a z

o preosnovi vlade LRS

I. Razrešijo se:

1. Dolžnosti ministra za znanost in kulturo LRS dr. Jože Potrč;
2. dolžnosti predsednika komisije državne kontrole LRS Vlado Krivic;
3. dolžnosti ministra za ljudsko zdravstvo LRS dr. Marjan Ahčin;

4. dolžnosti ministra za socialno skrbstvo LRS dr. Anton Kržišnik.

II. Imenujejo se:

1. Za ministra za znanost in kulturo LRS Boris Ziherl, do sedaj direktor Inštituta za družbene vede v Beogradu;

2. za ministra za ljudsko zdravstvo LRS dr. Jože Potrč, do sedaj minister za znanost in kulturo LRS;

3. za ministra za socialno skrbstvo LRS dr. Marjan Ahčin, do sedaj minister za ljudsko zdravstvo LRS;

4. za predsednika komisije državne kontrole LRS Mira Svetinova, do sedaj tajnik Ljudske skupščine LRS.

III.

Predsednik vlade izvrši ta ukaz.

IV.

Ta ukaz velja takoj.

U. št. 220.

Ljubljana, dne 15. novembra 1950.

Prezidij Ljudske skupščine Ljudske republike Slovenije

Sekretar:

France Lubej l. r.

Predsednik:

Josip Vidmar l. r.

PRESEDSTVO LJUDSKE SKUPŠČINE LRS

nb:

Predsednik

Dr. Ferdo Kozak

Podpredsednik

Dr. Anton Kržišnik

I. tajnik

Jože Jurač

II. tajnik

Miloš Ledinek

SKUPŠČINSKI ODBORI

ZAKONODAJNI ODBOR

Inž. Jože Levstik, predsednik

Jože Petejan, podpredsednik

Dr. Stanko Štor, tajnik

Dr. Anton Melik

Boris Kalin

Alojz Vrhovec

Alojz Colarič

Ivan Trojar

Niko Jakofčič

Davorin Ferligoj

Vinko Šumrada

ODBOR ZA GOSPODARSKI NAČRT IN FINANCE

Albert Jakopič, predsednik

Franc Furlan, podpredsednik

Dr. Miha Kambič, tajnik

Alojz Lešnik

Dr. Miha Potočnik

Albin Dujc

Maks Krmelj

Ivan Ocvirk

Franc Tavčar

MANDATNO-IMUNITETNI ODBOR

Dr. Bogdan Brecelj, predsednik

Ivo Svetina, podpredsednik

Franc Perovšek, tajnik

Lado Kozak

Tone Toman

ADMINISTRATIVNI ODBOR

Franc Černe, predsednik
 Andrej Verbič, podpredsednik
 Vinko Knol, tajnik

Milica Gabrovec

Viktor Stopar

ODBOR ZA PROŠNJE IN PRITOŽBE

Leopold Maček, predsednik
 Nace Majcen, podpredsednik
 Ivan Bratko, tajnik

Mirka Mozetič-Ciglič

Miran Košmelj

LJUDSKI POSLANCI LJUDSKE SKUPŠČINE LRS

Ahčin dr. Marjan	Dolgan Ervin	Kardelj Edvard
Alič Anton	Dolinšek Anton	Kavčič Stane
Avbelj Viktor	Dragan Franc	Kavšek Janez
Avšič Jaka	Dujc Albin	Kidrič Boris
Baloh Pavle	Fajdiga Ivan	Kidrič Zdenka
Belopavlovič Niko	Fajfar Tone	Kimovec France
Belšak Franc	Ferligoj Davorin	Kleiderman Jože
Berglez Bela	Furlan Franc	Klarič Jože
Bešter Mara	Furlan Slavko	Knol Vinko
Bevk France	Gabrovec Milica	Kocbek Edvard
Blejc Anton	Greif Martin	Kodrič Rudi
Bohinc Rozika	Gričar Jože	Korošak Anton
Bratko Ivan	Gruden Heliodor	Košmelj Miran
Brecelj dr. Bogdan	Hojnik Franc	Kovačič Slavko
Brecelj dr. Marijan	Hribar Janez	Kozak dr. Ferdo
Brejc Tomo	Hribar Rudi	Kozak Lado
Brilej Jože	Hribernik Rudolf	Kraigher Boris
Brovč Mirko	Humar Štefan	Kraigher Sergej
Carl Franc	Ingolič Anton	Krevs Ivo
Colarič Alojz	Jakac Božidar	Krmelj Maks
Černe Franc	Jakofčič Niko	Kržišnik dr. Anton
Čotar Albin	Jakopič Albert	Kveder Dušan
Dernač Jakob	Jurač Jože	Lampret Jože
Diacci Alojz	Kalin Boris	Lavrič dr. Božidar
Dolgan Anton	Kambič dr. Miha	Ledinek Miloš

Lenardič Rudi	Pokorn dr. Jože	Šiško Franc
Leskošek Franc	Polič Zoran	Šterban Karel
Lešnik Alojz	Popit Franc	Štor dr. Stanko
Levičnik Karel	Por Janez	Štrukelj Karel
Levstik inž. Jože	Potočar Stane	Šumrada Vinko
Lubej France	Potočnik dr. Miha	Tavčar Franc
Maček Ivan	Potrč dr. Jože	Toman Tone
Maček Leopold	Reberšek Karel	Tomšič Mira
Majcen Nace	Regent Ivan	Tomšič Vida
Maležič Matija	Remškar Tine	Trojar Ivan
Marinko Miha	Ribič Alojz	Ulrih Tone
Melik dr. Anton	Rudolf Janko	Venišnik Milan
Modic dr. Heli	Rus Jože	Verbič Andrej
Mozetič-Ciglič Mirka	Sekirnik Janko	Vidmar Josip
Ocepek Angela	Semič Stane	Vipotnik Janez
Ocvirk Ivan	Simonič Franc	Vrabič Olga
Osolnik Bogdan	Stante Peter	Vrhovec Alojz
Pavšič Vladimir	Stegnar Andrej	Zalaznik Franc
Pehaček Rado	Stopar Viktor	Zavasnik Franc
Perovšek Franc	Svetina Ivo	Zihel Boris
Petejan Jože	Šelih Ivan	Zorko Edo
Peternelj Gabrijel	Šentjunc Lidija	Zupan Anton
Petrinja Danilo	Šiftar Jože	Zupančič Tone

PREZIDIJ LJUDSKE SKUPŠČINE LRS

Predsednik

Josip Vidmar

Podpredsednika

Edvard Kocbek

France Bevk

Tajnik

France Lubej

Člani:

Josip Rus, Edvard Kardelj, Boris Kidrič, Franc Leskošek, Jaka Avšič, Miha Marinko, dr. Marijan Breclj, Ivan Maček, Stane Kavčič, Zoran Polič, Tone Fajfar, Janez Hribar, Angelca Ocepek, Tone Dolinšek, Rudolf Hribernik

VLADA LJUDSKE REPUBLIKE SLOVENIJE

- Predsednik vlade Miha Marinko
Podpredsednik vlade in predsednik sveta za zakonodajo in izgradnjo
ljudske oblasti dr. Marijan Brecelj
Podpredsednik vlade in minister za gradnje Ivan Maček
Podpredsednik vlade in predsednik gospodarskega sveta Sergej
Kraigher
Minister za notranje zadeve Boris Kraigher
Minister za prosveto Ivan Regent
Minister za znanost in kulturo Boris Zihelr
Minister za finance Zoran Polič
Minister za delo Martin Greif
Minister za trgovino in preskrbo Jože Borštnar
Minister za kmetijstvo Franc Simonič
Minister za ljudsko zdravstvo dr. Jože Potrč
Minister za pravosodje dr. Heli Modic
Minister za gozdarstvo Jaka Avšič
Minister za lokalni promet Tone Šušteršič
Minister za socialno skrbstvo dr. Marjan Ahčin
Minister za državne nabave Leopold Krese
Minister za izvoz in uvoz Janez Vipotnik
Minister v vladi dr. Jože Pokorn
Minister vlade in predsednik kontrolne komisije Mira Svetina
Minister vlade in predsednik planske komisije Janko Smole
Minister vlade in predsednik sveta za predelovalno industrijo Stane
Kavčič
Minister vlade in predsednik sveta za blagovni promet Viktor
Avbelj
Minister vlade in predsednik sveta za kmetijstvo in gozdarstvo Janez
Hribar
Minister vlade in predsednik sveta za lokalno gospodarstvo Tone
Fajfar
Minister vlade in predsednik sveta za energetiko in ekstraktivno in-
dustrijo Milko Goršič
Minister vlade in generalni direktor za rudarstvo Franc Popit

Minister vlade in generalni direktor za elektrogospodarstvo in ž. Miloš
Brelj
Minister vlade in predsednik komiteja za lokalno industrijo Tomo
Brejc
Minister vlade in generalni direktor državnih kmetijskih posestev
Milan Škerlavaj
Minister vlade in generalni direktor za kovinsko predelovalno in elektro-
industrijo Tone Dolinšek
Minister vlade in generalni direktor za kemično industrijo in ž. Pavle
Žaucer
Minister vlade in generalni direktor za lesno industrijo Ignac Voljč
Minister vlade in generalni direktor za tekstilno in usnjarsko industrijo
Rudolf Janhuba
Minister vlade in generalni direktor za strojogradnjo Stane Bizjak

VRHOVNO SODIŠČE LJUDSKE REPUBLIKE SLOVENIJE

Predsednik

Dr. Teodor Tominšek

Podpredsednik

Matej Dolničar

Člani:

Dr. Milko Gaber, dr. Bogdan Petelin, Silverij Pakiž, Josip Černe,
Karel Košenina, Jože Dolinšek

VSEBINA

VII. REDNO ZASEDANJE

Prva seja — 13. junija 1950

Pred dnevnim redom:

Stran

1. Čitanje ukaza Prezidija Ljudske skupščine LRS o sklicanju Ljudske skupščine LRS k VII. rednemu zasedanju na dan 13. junija 1950	4
2. Poročilo o predloženih zakonskih predlogih in o poročilih zakonodajnega odbora	4
3. Poročilo o predlogu vlade LRS za potrditev vladnih uredb na področju narodnega gospodarstva	5
4. Poročilo o predlogu za razrešitev dolžnosti Staneta Kavčiča funkcije podpredsednika Prezidija Ljudske skupščine LRS	5
5. Poročilo o ukazih Prezidija Ljudske skupščine LRS v času od 17. januarja do 13. junija 1950	5
6. Poročilo o predlogu predsednika Zveznega sveta in Sveta narodov Ljudski skupščini LRS za izvolitev anketnih odborov	5
7. Poročilo o predlogu zakonodajnega odbora o izvolitvi dveh novih članov zakonodajnega odbora	5
8. Čitanje poročila o delu administrativnega odbora Ljudske skupščine LRS za čas od 30. septembra 1949 do 31. maja 1950	5
9. Čitanje poročila o delu odbora za prošnje in pritožbe Ljudske skupščine LRS za čas od 21. oktobra 1949 do 20. maja 1950	6
10. Odsotnost ljudskih poslancev	6

Dnevni red:

1. Določitev dnevnega reda	6
2. Razprava in sklepanje o predlogu zakona o obrtništvu	7
Govorniki:	
Poročevalec Alojz Colarič	7
Predsednik komiteja za lokalno industrijo Tomo Brejc	11
Franc Černe	18
Dr. Miha Potočnik	20
Polde Maček	22
3. Razprava in sklepanje o predlogu zakona o gozdovih	24
Govorniki:	
Poročevalec Niko Jakofčič	24
Minister za gozdarstvo Jaka Avšič	26
Alojz Colarič	41
Anton Korošak	41

Minister za gozdarstvo Jaka Avšič, zaradi osebnega pojasnila	42
4. Razprava in sklepanje o predlogu zakona o državljanstvu Ljudske republike Slovenije	42
Govorniki:	
Poročevalec dr. Stanko Štor	43
Dr. Miha Kambič	46
Minister za pravosodje dr. Heli Modic	48
Poročevalec dr. Stanko Štor, zaradi osebnega pojasnila	50
Minister za pravosodje dr. Heli Modic, zaradi osebnega pojasnila	50
Miran Košmelj	50
Poročevalec dr. Stanko Štor, izjava v imenu zakonodajnega odbora	52
5. Razprava in sklepanje o predlogu zakona o vzdrževanju stanovanjskih poslopij	52
Govorniki:	
Poročevalec Alojz Colarič	52
Predsednik sveta za lokalno gospodarstvo Tone Fajfar	53
Polde Maček	55
Karel Reberšek	57
Jože Petejan	58
6. Razprava in sklepanje o predlogu zakona o premoženjskih razmerjih med zakonci	60
Govornika:	
Poročevalec Jože Petejan	60
Dr. Jože Pokorn	61
7. Razprava in sklepanje o predlogu zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o upravni razdelitvi LRS	64
Govorniki:	
Poročevalec Vinko Šumrada	64
Podpredsednik vlade LRS dr. Marijan Breclj	64
Dr. Miha Potočnik	66
Ivan Trojar	69
8. Razprava in sklepanje o predlogu zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o imenih naselij in o označbi trgov, ulic in hiš	69
Govornik:	
Poročevalec Vinko Šumrada	70
9. Razprava in sklepanje o predlogu zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o posesti in nošenju orožja	70
Govornik:	
Poročevalec Vinko Šumrada	70
10. Potrditev uredb, ki jih je izdala vlada LRS na podlagi zakona o pooblastilu vladi LRS za izdajanje uredb na področju narodnega gospodarstva	71
11. Razrešitev dolžnosti podpredsednika Prezidija Ljudske skupščine LRS Staneta Kavčiča	72

Druga seja — 14. junija 1950

Pred dnevnim redom:

	Stran
1. Čitanje in odobritev zapisnika 1. seje	74
2. Odsotnost ljudskih poslancev	74

Dnevni red:

1. Razprava o ukazih Prezidija Ljudske skupščine LRS . .	74
Govornik:	
Predsednik vlade LRS Miha Marinko	74
2. Potrditev ukaza Prezidija Ljudske skupščine LRS o pre- osnovi vlade LRS	83
3. Potrditev ukaza Prezidija Ljudske skupščine LRS o ukinitvi ministrstev za industrijo, za lesno industrijo, za elektrogospodarstvo, za rudarstvo in za komunalne zadeve vlade LRS, o ustanovitvi ministrstva za državna posestva vlade LRS in o ustanovitvi sveta za predelovalno indu- strijo, sveta za energetiko in ekstraktivno industrijo, sveta za blagovni promet, sveta za kmetijstvo in gozdarstvo in sveta za lokalno gospodarstvo vlade LRS	84
4. Potrditev ukaza Prezidija Ljudske skupščine LRS o raz- rešitvi in imenovanju ministrov vlade LRS	86
5. Potrditev ukaza Prezidija Ljudske skupščine LRS o usta- novitvi gospodarskega sveta vlade LRS	87
6. Potrditev ukaza Prezidija Ljudske skupščine LRS o ime- novanju predsednika gospodarskega sveta vlade LRS	88
7. Potrditev ukaza Prezidija Ljudske skupščine LRS o raz- rešitvi in imenovanju ministra za kmetijstvo	88
8. Potrditev ukaza Prezidija Ljudske skupščine LRS o usta- novitvi ministrstva za izvoz in uvoz	89
9. Potrditev ukaza Prezidija Ljudske skupščine LRS o ime- novanju ministra za izvoz in uvoz	89
10. Potrditev predloga odloka o ustanovitvi anketnega odbora Ljudske skupščine LRS za preiskavo načina in stanja preskrbe v LRS	90
11. Izvolitev anketnega odbora Ljudske skupščine LRS za preiskavo načina in stanja preskrbe v LRS	91
12. Potrditev predloga odloka o ustanovitvi anketnega odbora Ljudske skupščine LRS za preiskavo odkupnega načina v LRS	91
13. Izvolitev anketnega odbora Ljudske skupščine LRS za preiskavo odkupnega načina v LRS	92
14. Dopolnilne volitve za zakonodajni odbor Ljudske skupščine LRS	92

Priloge

1. Predlog zakona o obrtništvu	94
2. Obrazložitev	125
3. Poročilo zakonodajnega odbora	128
4. Predlog zakona o gozdovih	132
5. Obrazložitev	139
6. Poročilo zakonodajnega odbora	140
7. Predlog zakona o državljanstvu Ljudske republike Slovenije	143
8. Obrazložitev	148
9. Poročilo zakonodajnega odbora	149
10. Predlog zakona o vzdrževanju stanovanjskih poslopij	151

11. Obrazložitev	159
12. Poročilo zakonodajnega odbora	160
13. Predlog zakona o premoženjskih razmerjih med zakonci	161
14. Obrazložitev	164
15. Poročilo zakonodajnega odbora	167
16. Predlog zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o upravnih razdelitvi Ljudske republike Slovenije	168
17. Obrazložitev	170
18. Poročilo zakonodajnega odbora	171
19. Predlog zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o imenih naselij in o označbi trgov, ulic in hiš	172
20. Obrazložitev	173
21. Poročilo zakonodajnega odbora	173
22. Predlog zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o posesti in nošenju orožja	174
23. Obrazložitev	174
24. Poročilo zakonodajnega odbora	174
25. Predlog odloka za potrditev uredb, ki jih je izdala vlada LRS na področju narodnega gospodarstva od 17. januarja do 13. junija 1950	175
26. Ukaz Prezidija Ljudske skupščine LRS o preosnovi vlade LRS	176
27. Ukaz Prezidija Ljudske skupščine LRS o ukinitvi ministrstev za industrijo, za lesno industrijo, za elektrogospodarstvo, za rudarstvo in za komunalne zadeve vlade LRS, o ustanovitvi ministrstva za državna posestva vlade LRS in o ustanovitvi sveta za predelovalno industrijo, sveta za energetiko in ekstraktivno industrijo, sveta za blagovni promet, sveta za kmetijstvo in gozdarstvo in sveta za lokalno gospodarstvo vlade LRS	177
28. Ukaz Prezidija Ljudske skupščine LRS o razrešitvi in imenovanju ministrov vlade LRS	178
29. Ukaz Prezidija Ljudske skupščine LRS o ustanovitvi gospodarskega sveta vlade LRS	180
30. Ukaz Prezidija Ljudske skupščine LRS o imenovanju predsednika gospodarskega sveta vlade LRS	180
31. Ukaz Prezidija Ljudske skupščine LRS o razrešitvi in imenovanju ministra za kmetijstvo	181
32. Ukaz Prezidija Ljudske skupščine LRS o ustanovitvi ministrstva za izvoz in uvoz	181
33. Ukaz Prezidija Ljudske skupščine LRS o imenovanju ministra za izvoz in uvoz	182
34. Predsedstvo Ljudske skupščine LRS	183
Skupščinski odbori	183
Ljudski poslanci	184
35. Prezidij Ljudske skupščine LRS	186
36. Vlada LRS	187
37. Vrhovno sodišče LRS	189

VIII. REDNO ZASEDANJE

Prva seja — 14. decembra 1950

Pred dnevnim redom:

	Stran
1. Čitanje ukaza Prezidija Ljudske skupščine LRS o sklicanju Ljudske skupščine LRS k VIII. rednemu zasedanju na dan 14. decembra 1950	194
2. Čitanje poročila o delu odbora za prošnje in pritožbe Ljudske skupščine LRS za čas od 20. maja do 13. decembra 1950	194
3. Čitanje poročila o delu administrativnega odbora Ljudske skupščine LRS za čas od 1. junija do 30. novembra 1950	194
4. Poročilo o ukazih Prezidija Ljudske skupščine LRS	195
5. Poročilo o predloženih zakonskih predlogih in o poročilih zakonodajnega odbora	195
6. Poročilo o predlogu vlade LRS za potrditev vladnih uredb na področju narodnega gospodarstva	196
7. Predlog za dopolnilne volitve v predsedstvo Ljudske skupščine LRS	196
8. Obvestilo o poročilih anketnih odborov	196
9. Odsotnost ljudskih poslancev	196

Dnevni red:

1. Določitev dnevnega reda	196
2. Potrditev ukaza Prezidija Ljudske skupščine LRS o ustanovitvi sveta vlade LRS za zakonodajo in izgradnjo ljudske oblasti	197
3. Potrditev ukaza Prezidija Ljudske skupščine LRS o imenovanju predsednika sveta vlade LRS za zakonodajo in izgradnjo ljudske oblasti	198
4. Potrditev ukaza Prezidija Ljudske skupščine LRS o ustanovitvi generalne direkcije za strojogradnjo	198
5. Potrditev ukaza Prezidija Ljudske skupščine LRS o imenovanju ministra vlade LRS — generalnega direktorja za strojogradnjo	199
6. Potrditev ukaza Prezidija Ljudske skupščine LRS o ukinjti ministristva za državna posestva vlade LRS, o ustanovitvi generalne direkcije državnih kmetijskih posestev LRS in o spremembi sveta vlade LRS za kmetijstvo in gozdarstvo	200
7. Potrditev ukaza Prezidija Ljudske skupščine LRS o razrešitvi ministra za državna posestva vlade LRS in imenovanju ministra vlade LRS — generalnega direktorja državnih kmetijskih posestev LRS	201
8. Potrditev ukaza Prezidija Ljudske skupščine LRS o osnovi vlade LRS	201
9. Razrešitev dolžnosti podpredsednika Ljudske skupščine LRS in izvolitev novega podpredsednika	202
10. Razrešitev dolžnosti I. tajnika Ljudske skupščine LRS	202
11. Razprava o predlogu zakona o zborih volivcev, o predlogu zakona o svetih državljanov in o komisijah državljanov ter o predlogu zakona o delu ljudskih odborov okrajev, mest, ki so izločena iz okraja, in mestnih rajonov	203

Govorniki:

Poročevalec Alojz Colarič	203
Poročevalec Alojz Colarič	204
Poročevalec Jože Petejan	205
Podpredsednik vlade LRS dr. Marijan Breclj	206
France Lubej	215
Tine Remškar	219
Minister za pravosodje dr. Heli Modic	221
Minister za gozdarstvo Jaka Avšič	223
Minister za ljudsko zdravstvo dr. Jože Potrč	225
Miloš Ledinek	227
Leopold Maček	230
Karel Šterban	231
Karel Reberšek	232
Podpredsednik vlade LRS dr. Marijan Breclj	233
Poročevalec Jože Petejan, izjava v imenu zakonodajnega odbora	234

12. Sklepanje o predlogu zakona o zborih volivcev, o predlogu zakona o svetih državljanov in o komisijah državljanov ter o predlogu zakona o delu ljudskih odborov okrajev, mest, ki so izločena iz okraja, in mestnih rajonov 234

13. Razprava in sklepanje o predlogu zakona o spremembah zakona o volitvah ljudskih poslancev za Ljudsko skupščino LRS 235

Govorniki:

Poročevalec Alojz Vrhovec	235
Dr. Jože Pokorn	236
Dr. Miha Potočnik	238

14. Razprava in sklepanje o predlogu zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o volitvah odbornikov ljudskih odborov 240

Govornika:

Poročevalec Niko Jakofčič	240
Dr. Jože Pokorn	241

15. Razprava in sklepanje o predlogu zakona o spremembi zakona o Prezidiju Ljudske skupščine LRS 242

Govornik:

Poročevalec Alojz Vrhovec	242
-------------------------------------	-----

16. Potrditev uredb, ki jih je izdala vlada LRS na podlagi zakona o pooblastilu vladi LRS za izdajanje uredb na področju narodnega gospodarstva 243

17. Poročilo anketnega odbora Ljudske skupščine LRS za preiskavo načina in stanja preskrbe v LRS in anketnega odbora Ljudske skupščine LRS za preiskavo odkupnega načina v LRS 243

Govornik:

Poročevalec Tone Ulrih	243
----------------------------------	-----

Priloge

	Stran
1. Predlog zakona o zborih volivcev	248
2. Obrazložitev	253
3. Poročilo zakonodajnega odbora	254
4. Predlog zakona o svetih državljanov in o komisijah držav- ljanov	255
5. Obrazložitev	259
6. Poročilo zakonodajnega odbora	261
7. Predlog zakona o delu ljudskih odborov okrajev, mest, ki so izločena iz okraja, in mestnih rajonov	262
8. Obrazložitev	270
9. Poročilo zakonodajnega odbora	271
10. Predlog zakona o spremembah zakona o volitvah ljudskih poslancev za Ljudsko skupščino LRS	272
11. Obrazložitev	276
12. Poročilo zakonodajnega odbora	277
13. Predlog zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o volitvah odbornikov ljudskih odborov	279
14. Obrazložitev	283
15. Poročilo zakonodajnega odbora	284
16. Predlog zakona o spremembi zakona o Prezidiju Ljudske skupščine LRS	285
17. Obrazložitev	285
18. Poročilo zakonodajnega odbora	286
19. Predlog odloka za potrditev uredb, ki jih je izdala vlada LRS na področju narodnega gospodarstva od 14. junija do 14. decembra 1950	286
20. Ukaz Prezidija Ljudske skupščine LRS o ustanovitvi sveta vlade LRS za zakonodajo in izgradnjo ljudske oblasti	287
21. Ukaz Prezidija Ljudske skupščine LRS o imenovanju predsednika sveta vlade LRS za zakonodajo in izgradnjo ljudske oblasti	288
22. Ukaz Prezidija Ljudske skupščine LRS o ustanovitvi ge- neralne direkcije za strojogradnjo	288
23. Ukaz Prezidija Ljudske skupščine LRS o imenovanju mi- nistra vlade LRS — generalnega direktorja za stroje- gradnjo	289
24. Ukaz Prezidija Ljudske skupščine LRS o ukinitvi mini- strstva za državna posestva vlade LRS, o ustanovitvi ge- neralne direkcije državnih kmetijskih posestev LRS in o spremembi sveta vlade LRS za kmetijstvo in gozdarstvo	289
25. Ukaz Prezidija Ljudske skupščine LRS o razrešitvi ministra za državna posestva vlade LRS in imenovanju ministra vlade LRS — generalnega direktorja državnih kmetijskih posestev LRS	290
26. Ukaz Prezidija Ljudske skupščine LRS o preosnovi vlade LRS	290
27. Predsedstvo Ljudske skupščine LRS	292
Skupščinski odbori	292
Ljudski poslanci	293
28. Prezidij Ljudske skupščine LRS	294
29. Vlada LRS	295
30. Vrhovno sodišče LRS	296

